UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228233

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—24—4-69—5,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. 891.5757 ف ٨٩١٥٥١٥١ Accession No. ١٢٣٣٨

Author خ ل Pr. 12338

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

الشعراء تلامیذ الرحمٰن

للہ الحمد والمنۃ کہ درین ایام فرحت التیام کلام بلاغت نظام فصاحت انضمام
چہار ارکانِ شریعت وطریقت مملو از حقیقت معرفت دستنبو اسم با مسمّٰی

کلیاتِ عناصرِ دواوینِ خسرو

بر شعر از چہار دیوان بفخامت فکرت خسروی دلست و من تصنیف شریف شاہنشاہِ قلمرو سخن
میر الشعرا حضرت امیر خسرو دہلوی علیہ رحمۃ اللہ القوی بسباعی جمیلہ کار پردازان

در مطبع منشی نول کشور کانپور پنڈت شیام نارائن مہتمم طبع نمود و شائع کرد

سنہ ۱۳۰۰ ھ

اطلاع - اس مطبع مین ہر علم وفن کی کتبکا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے جسکی فہرست مطول ہر ایک شایق کو چھاپہ خانہ سے ملسکتی ہے جسکے ذریعہ وملاحظہ سے اصل حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہین قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹائیٹل پیج کے تین صفحہ بعض کتب کلیات ودواوین وقصائد فارسی وغیرہ درج کرتے ہین تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہو اس فن کی اور کتب موجودہ سے قدر دانون کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو۔

نظم کلیات ودواوین وقصائد

کلیات حضرت شمس تبریز - عارفانہ کلام عالی پایہ متضمن اسرار پاکیزہ خوشخط

دیوان شمس تبریز - متوسط قلم

دیوان حافظ - محشی از شمس الدین محمد شیرازی جلی قلم مورخہ منشی شمس الدین اعجاز رقم

دیوان حافظ - متوسط قلم مورخہ منشی جوالا پرشاد خوشنویس

شرح دیوان حافظ - توضیح مصطلحات صوفیہ مرغوب عالم

دیوان ظہوری - از ملا نور الدین ترشیزی

دیوان نعمتخان عالی - شیرازی

کلیات انوری - مشہور عالم عالی کلام حکیم اوحد الدین

رباعیات - اوستاد عمر خیام مشہور عام مطبوعہ بمبئی مجلد

رباعیات - استاد عمر خیام مطبوعہ مطبع ہذا

کلیات مرزا بیدل اہل دل اتمام کلام دیوان ونکات ورقعات کو شامل

دیوان بیدل - مرزا عبد القادر

کلیات سعدی - اقسام وانواع کلام مقبول ومرغوب عام

کلیات عرفی - شیرازی جامع قصائد وغیرہ

دیوان عرفی - شیرازی استاد معروف

کلیات جامی - مولانا عبد الرحمن علامہ معروف

کلیات نظم - غالب دہلوی

کلیات نیشاپوری - نیشاپوری

کلیات غلام احمد شہید معروف ومشہو

منتخب مجموعہ دواوین عناصر انتخاب جا

دیوان امیر خسرو

کلیات صائب - مرزا محمد علی معروف آغا

انتخاب دیوان صائب - تحفہ حاضر وغائ

کلیات ظہیر فاریابی - از ملک الشعرا ابو ظ

فاریابی

دیوان ظہیر فاریابی - مداح قزل ارسلان مق

از سعدی

طیبات مذاقیہ - شیخ سعدی رح

قصائد شیخ سعدی - معروف زمانہ

قصائد ہفت خوان نظامی مطبوعہ مطبع نظا

بجوصنایع میکمن دمکان وفضل خلاق زمین وزمان

چار ارکان شریعت وطریقت مزاج بلاغت وفصاحت معرفت وستنجو

کلیات عناصر

دواوین خسرو

که هر عنصر مصرع چهارم رباعی فضل وکمال بل دیوان عزوجلال است

در مطبع نامی منشی نول کشور کانپور بطبع مزین مقبول جهان شد

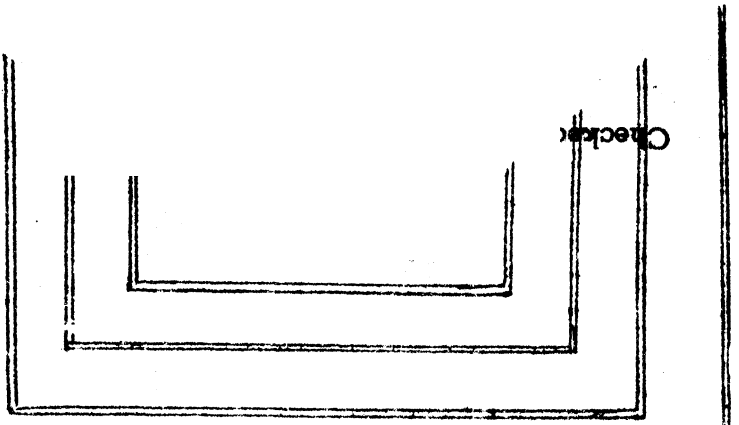

بسم الله الرحمن الرحیم

حمدے کہ بقیہ نقیہ آن در تحریر برابر آید آن در شمار آمد و ستایشے کہ حلیہ جلیلہ آن در تقریر برفزاید و صفحات و سوز اسرار مر آن خالقے کہ مخلوقات و مصنوعات را ببدائع و صنایع کتم عدم بسنجرے وجود پیدا آورد و در رفتر آسمان بر مدار زمین بیاض روز و ظلمت شب را مندرج گرداند مگر دکنہ و کیفیت آن قلم اوصاف واصفان شکستہ و مرغ روح عاقلان در کشف حقیقت آن پر انداختہ و طلعت ضعیف ناسوتی را مستعد سر اسرار لاہوت ساختہ و ملک و ملکوت را بصنعت غریب بہر صورت کہ خواست از جناب کبریا وجود پرداختہ نہ بے حکیمی کہ بنجم حکمش چندین ہزار دقائق حکمت از دو حرف ریختہ خامۂ ادراک روزنامچۂ افلاک را استخراج کرد یعنی ہر چہ ازین گرہ آرد دو حرف امر کہ نیم دائرہ یکنقطہ است زیر کار پرکار گردون پدید آورد و چندین ہزار نقطۂ ثبوت در دائرۂ این دائرہ خاک پاشنطہار رسانید الف و ما و میم احمد را کہ نقطہ ندارد در دائرہ نقطہ ساختہ بواسطۂ

سپہر بولاک لما خلقت الافلاک کہ شکل پرکار دارد و دور آور دنزدیک بعضے علما نقطہ وجود
مدار دو نقطہ وجود محمدی علیہ السلام منور عدم بود کہ دائرہ موجودات بواسطہ او در مرکز
کون مدار یافت اتیکہ منور و سمت عدم دروی بود طرف ست والحمد للہ تعالے مصرع
نظر غیست کہ ہستی ہمہ زو یافت نمود ۔ بداند کہ روایان دو رکہ رموز معانی بزبانشان افصح ست
دانند کہ صنف کاتب ہر قسمے از اقسام منظوم و منثور بغایتے عالیست کہ جز قرآن و احادیث
و اقاویل علماے دین بالای آن صنف نتوان گذاشتن و نگاشتن ازان رو کہ ہر تو حید او
شفا عیست از آب مثل نورہ کمشکاۃ فیہا مصباح و ہر صورت ہر مصباح و نعت گوئے کہ
خالیست از حقیقت لیس والقرآن الحکیم و سواد شعر و لفائح او گوئی سایہ ایست از شجرہ طیبہ
اصلہا ثابت و فرعہا فی السماء و موعظتے ہر قلم گوئی عصارہ ایست از خلاصہ افیظکم لعلکم ترحمون
و روح ہر غزلے کہ گوئی ایست از انی لاجد ریح یوسف و لوازم ہر وصف او گوئی رائحہ ایست
از روائح لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم فالحاصل در اوصاف نظم و نثر خوشحال جندا
منعاے طبیعے کہ عطیہ آیت الٰہی تعبیر ریاضے تشبیہی چندان می آرمے و کاہے از کوہی بیرون
توانم داد چنانکہ عنصریان مصنوعات کاتب از انجا کہ در طبع گردد زیرا کہ در ہنوقت اکثر طبائع
بغزل میل دارد و از انرو در بازار فارس گرم ست و راویان سخن میخوانند تا از شعلہ غزل
محرق مجلس را گرم گردانند اکنون مصلحت آن دیدم کہ بہواے دل خویش کہ کثافت طبیعت او
آب گشتہ ست از نادرہ قلم روانہ گردانم و در اوصاف ہر غزل چہار شبہ بہار عنصر برائے
نمونہ شعر برائمہ تخیل حکما از چہار طبع خویش روان سازم تا بدانند شعر تا بدانند کہ یک طبع
رہے ہست چہار کہ ہمے زائد از و معدن حیوان و نبات ۔ معلوم خواطر اصحاب طبع باد
کہ بمرتبہ اول غزلیات بمثابہ خاک سرد و خشک و کثیف و نازکست این غزلہا نیز بہ نسبت

صنایع وبدایع خشک وتکلیفات سرد وتکثیف تکلفات و به کشافت میل کند
چون بکام سرد اخت آن دیوان اول تحفه لصغرت این طفل خاک را که ایام خاکبازیست
با طفلان وهر صنفی رغبتی تمام غزلهای دیوان برین افتاده است شعر سهل باشد
تیا شده آن بسیار + کانچنان اندکست نے بسیار + مرتبه آن بود دوم مرتبه دوم غزلها آب
بود چون آب برخیال لطیف واز خاک بزرست واز کدورات الفاظ کثیف مصفا
وسط الحیوة است گرم وتر افتاده است گوئی آبیست که از آتش طبع خویش جوش
بسیار یافته است از محل مائیت بمرتبه هوائیت رسیده ودر مایت خویش مانده ومرتبه
سوم غزلهائیست برشته با وچون خاصیت آب گرم وتر افتاده است واین غزلها
لطیف ترست وروان تر وبرتر واز بس لطافت خلل پذیر نبود واین غزلها نیز مانند باد گرم
وتر افتاده ست واز غزلهای که مانند آب لطیف روان تر وعالم بے پرواز آتش طبع قوت
بسیار یافته است واز مقام هوایت بمرتبه مائیت رسیده واین ازان غرة الکمال ست
غزلهای او نیز برین نوع افتاده ست باید که خواننده بطبع وقاد تاویل نماید ومرتبه چهارم
غزلهای مثال آتش ست چنانکه آتش بعلو میل دارد وهیچ سر بپستی فرود نیارد وتنزل را
در وی راه نبود وهیچ طبعے از وبلند تر نبود وباد نرسد چنانکه حرارت خاصه آتش ست در
دلهای نرم چون آتش در پنبه گیرد ودل آهنین را قدرے نرم سازد واگر دلیست که درد عشق
نمای ندارد نیک بسوزاند وخاکستر گرداند غزلهائے بقیه نعیند وبعد ازین اگر شعله روشن آتش
طبع وفاداد که در شعر بود امیدست که ازین غزلهائے سوزان بلند کره اسیر را سر اسیر آتش
پائے گردانم بمثابتی که شعله سوزان آن از خرمن آن رود وخوشه عطارد گیرد چنانکه اشراق
آن در چرخ افتد ومشعله آفتاب را آب گرداند فسر دا سخن بسیار میگوئی ومبالغت نمائے

وعذر استغفار کن که قوت الهی بعزت صفدری گفت انا افصح العرب والعجم که باب توبه
آتش دروغهای راست کرده را از روی لوح دل من بشوی و این شاعر دروغ زن را
بسوی راستی راه نمای که از دروغگوئی خود چنان به تنگ آمده ام که تمام تنگ از تیغ
بلکه خلاصه کفر خویش ستایش دیباچه خویش کرده ام و حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
فرموده است که کل شاعر کذاب دانی که حاصل ایمان من چه باشد که کذب را بکمال رسانیده ام
و خود را بحکم آنکه در این فن مدعی ام و قصه کل شاعر کذاب در حق من ثابت شده است
و اهل ادب گفته اند که کاذب فاعلست از کذب از ان قوی تر ست اگر در شروع هر یک
قیام نمایم از غرض اصل باز مانم الغرض آنها که از این دروغ زننده راست آرنده شعر مند
خاصه من که مبالغتهایم گاهی رسیده است شعر که اگر راست خواهی خسرو را + کذب اینجا
خلاصه کذب است + ای کشاینده زبان در بار صدیقان بتسبیح و کر خویش وای آرنده
و آراینده دل گهربار مجبان به تهلیل و تحمید خویش که من در آمده را چون هنگام صندوق
صدق رسد کلمه وافر فتوح لا اله الا الله محمد رسول الله را کلید آن صندوق گردان و
خاتمه کار کاتب و ناظم و قاری و ناظر را بدولت ایمان مشرف گردان بحق محمد و آله و
صحبه اجمعین والحمد لله رب العالمین والی التوحید

بسم الله الرحمن الرحیم

زبان کہ بر در معنی کلید گفتار ست
زہر شکر دسپاس یکے جہاندار ست

تبارک اللہ باکن ز نور عرفانش
متاع سوز ہزاران خیال افگار ست

دو حرف لای شہادت دو خار ستر نیست
کہ پای سرعت افکار ازان دل افگار ست

ز گنج معرفتش کے بسیر یابد کس
چو بر خرد ہمہ درہای راز مسمار ست

خیال سیر دو قفل معرفت سخت ست
نسیم می وزد و حفر کوہ دشوار ست

بدل ز لعل گرانمایہ ورہ خاک ست
بزخم صورت اگر کاہ کاہ کہسار ست

بلند کنگرہ شاہ کمند عیارے
ضعیف رشتہ و باریک تار و کیتار ست

لوامع صفتش مہر چشم پوش عقول
چو آفتاب کہ نورش حجاب ابصار ست

حکیم گفت شناسم بعقل نیروان را
زہے کمال حماقت دہ این چہ گفتار ست

کمینہ جوہر صنعش بپیش کلک حکیم
ز مردمیست کہ در پیش دیدۂ مار ست

ازین چہ سود و زیان در کمال حکمت او
کہ بو علے مقرو ارسطو بانکار ست

چه آهوئیست بزرگ این کشادن نافه — که بوی مشک در اثبات و نفی عطارست
کجا بچرخ رسد تیر فکر افلاطون — که تیر چرخ هم اینجا بپای خود خارست
سپهر پر ندارد و خبر ز هیات خویش — که ثابت این چه شد و آن چه شد که سیارست
منجمی که کند صد غلط تخبته خاک — ز نور چرخ چه داند اگرچه هشیارست
کسیکه لات ستائیش بعلم زند — یقین بدان که همون بارگیر اسفارست
ز گنج خانهٔ سلطان کجا خبر دارد — گره بریست که زیر دو فلس طرارست
بگنه حق نرسد عارف ار چه دانندست — بر آسمان نپرد جعفر ار چه طیارست
به از عنان ادب در کشم درین میدان — که نه فراز و نشیبش بپای رهوارست
سخن که عزت تحقیق نیست اندرو ای — چو بانگ گاو نبرد یک عاطفان خوارست
دهان ببیده گویان بدان جرس مانند — که در گلوی ستوران بناله زارست
ز تیره دل مشنو آنکه علتش گوید — چو آفتاب که علت ز بیر انوارست
تبرک تو نذارد چو قدرتی تو رشید — کسی که مقطر دعا جز لودنه داوارست
همونست قادر مطلق که خالق ست نه خواست — نه خالقیست که خلقش همیشه ناچارست
دران محل که وزد باد قدرتش عالم — میان صدمه و صرصر چسی سبکسارست
مهیمنیست کز و صد هزار عالم صنع — به نا پدیدی هر ذره پدیدارست
جهان نوشته گلکش دراز طومارست — که عقل و نفس و فلک هیچ هیچ طومارست
ز بحر صنع حیا بیست سخت سست بقا — که پیش دیدهٔ ما نه سپهر دوارست
مبین که نه فلک و عالمست هزده هزار — که نیست یک اثر از صد هزار آثارست
مگو که هست ز انگشتری چه گران — که در اصابهٔ رحمانش فی جوی بارست

از دست و درمه و مهرے زگردش چرخ — که دائره زنگارنده نے زپرکارست
پدید کرد جواہر مجسم و از مادہ — که در خزانه ملکش بسلک اظہارست
یکیست نقش که ہست او مدبر ابدان — که بہر ہر بدنے روز و شب بہ بیمارست
دگر دوم طلبی عقل جوہریست که آن — نه در تعلق کار و یار و دیارست
زہے عجایب صنعش که در روائح کن — ولد نه نشیند نه مرد ہفت زن چہارست
نبات معدن و حیوان درین حدیقه کنون — سه میوه ایست که از یک درخت آن بارست
یکیست سنگ و جماد سے ملون و سادہ — که از مشابہت دو شریک بیزارست
دوم چه شعله دران تکیه کرد بر بالش — گہے بکنج حرم گہ بصفه نارست
سوم رسنده دگردان خزانه خانه جانست — که بہر نقب خزانه بشیش ہنجارست
دران خزینه چہارم گرابہا گہریست — که قیمتش نه دد و عالمش خریدارست
ازان سه حاصل سود و زیان لذت و ذوق — برین یکے که یگانه ہست جمله اثیارست
وجود آدمی از عین عزتش عکسیست — چو عکس آب که از آدمی نمودارست
خراست دیده بے نور اگر بہ نشناسی — که سنبل حبشی بہ ز مہر و فرخارست
بحکم احسن تقویم بہ زیاده قوتست — بدست ناسزا خن کماه تو دانسته
چو نیستی ست پس ازین درد و جان — ممران جہان ز اجزاء لاف اعمارست
چرا بخاک نسائیم چشم ادرخ و چشم — که او ز خاک مراد داده چشم و رخسارست
ز آب و گل تن مردم چو قلعه آراست — بشکل ننگ و بمعنی جہان اسرارست
در و کشیده چو عنصر چہار بازارے — که رخت ہر دو جہانش بچار بازارست
خزینه دار نفائس بسینه دل را ساخت — خرد وزیر شد و جان سپاه سالارست

نخست حس برون را بتجربت بنگر — که ذوق وفائده در هر یکی چه مقدار است
وگر حواس درون بینی آن خود اندر تن — هزار عالم مستور خاص ستار است
تو حس مشترک و وهم فهم صورت کن — که هر اک آئینه جان بغیر زنگار است
بشرح مردم اگر پیش ازین برون بزنم — صحیفه گردد که آرد که آسمان بار است
دمی بجام وهم شربت نبات بخلق — که این شراب نه اندر دکان خمار است
نمانوشتند تو دهمین دانی — که لوح خاک زمرد را بر در بار است
نمونه سبزه برآرد همی سر از بالش — که خفتنش به نهالی گرم گلزار است
بهر صحیفه برگ ست نور حکمت او — نوشته چون لقب شه بروی دینار است
برنگ آب و گل نازنین دو دانه نار — که این چو قطره آب آن چو دانه نار است
ببین که چند بهر یک نهاده معنیست — برنگ اگرچه گل نار همچو گلنار است
وگر بجان درآیم که جان همون داده — بمغز و ماهی و انسان و گرگ گفتار است
لطیفیست نه عذر انکه در جریده رزق — بزی سلیم دل از بهر گرگ غدار است
ز طوطیست مگس بیشتر ببر تبه کو — بفرق شاه و گدا این بگنج دیوار است
بر بی نیازی او کیه چون ترا بالست — در آفرینش او که چون ملیبار است
نه زادی و ملک نقش بنقش فخرست — نه از ستور مگس آفریدنش عار است
چه رمزهاست تعالی الله این بملک قدیم — که بنمیست سگ و سگ مصاحب غار است
شده بلال سیه بر جمال ایمان حال — ز کفر غزوب غم مصطفی خواست
حرارتی بزبان کرد در رهش منصور — کز آن حرارت خود جلوه کرده پرداست
جهود بند منافق کسیکه روسیه است — به از کسیکه ز پیشی سفید رخسار است

بصدق دامن ابرار گیر کان بادے — که باد رحمتش آورد با ابرارست
چه باک رہبر وحق را کہ رہ نہ آسانست — چه غم کبوتر حج را کہ رہ نہ ہموارست
ولیکن افسر دولت بآنکس آراید — کش از خزانۂ اقبال در شہوارست
ملک ہمونست کہ عرش آفرید و ہر چہ در وست — نوشتہ نقش ملک در سر دستمگارست
ہمون کلاہ سرے میدہد بتاجورے — نہ از کلاہ سلاطین بپایش افزارست
گدای بے سر و پا ہم بخار خوارش از دست — کہ گاہ خار بپائیست و گاہ سر خارست
یکی ز موہبتش بادشاہ ہر دو جہان — یکے امیر خراسان و غور خیسارست
کہ اندر بر و رش آنانکہ سنگ سدۂ شان — ز سیم جبۂ شاہان چو سنگ معیارست
بدست اوست عنان ارادت ہمہ کس — کہ ہر طرف ز پے ہر ضمیر معمارست
بسوی کعبہ و بتخانہ رہنمائے ہمونست — کہ ہر کس از پے معبود خود بہ پیکارست
بعشق و کفر فزون میدہد کسی نرسد — کہ ہر کسے نہ سزای بہشت و انہارست
کلید در الف امر اوست در فصلے — کہ بر دہان دل آہنین کفارست
بزور بر خم گیش منکران احد را — کہ طعن شان پس ازان سر زنش بقہارست
ہم از ویست رواض نشانۂ لعنت — کہ سنگ زنست بر پیشان سرانۂ معمارست
ہمون فگند بدلہا ز بو تراب غبار — کہ خاک بر سر مردان بفرسیارست
دوای این سقمانیست جز نجیر تیمر — چو تند رستی خرکان ز پیش سبطارست
کمال حکیم خداوان سگے کہ این فن اوست — در از میدہدش رشتہ کردہ قعارست
ہران دمے کہ نہ بر باد آورد دورنا ہی — نہ آن دمست کہ بادی درون معمارست
تبر ز سنگ کلوخیست ہر کہ زد خالیست — کلوخ و سنگ چو از ذکر او بگفتارست

چه خاکسار بود طینتی که طاعت او — چنان کند که ترا سر ز سبزه گل به بگذارست
جز از ریاضت توفیق او شود مرتاض — هزار آن شمرش که در راه او بر خارست
خوشا کسیکه از و یافت رو بدا بستانی — که از عنایت و توفیق در و ایماست
کریم بنده نواز ا تو نیک میدانی — که هستی من پر شهر بر تنگ اعتبارست
دو کاتب از پی جرم من قلم چو جهد کنند — که مو بمو پر نشانیم در اقرارست
فرشته کو که سر کلک خود سیه نکند — ز حرف من که از و دیو هم در آزارست
ستم مبارست که پیران رود سوی اتش — همه پر جهان من جوان ز بال اشعارست
مرا بیر بدل جمله خلق در دو زخ — که هیچ دوزخی نیست چو من شکارست
بدو زخی که رود من رها مکن دگری — که جمله دوزخیان را چو من همی عارست
چنین که از گل من چون گل و نماند مد — حساب من در فردوس بسته از خارست
بگونه من ز تو سر رشته امان یابم — که هر رگی که مرا در تنست زنارست
امید دارم و با اینهمه ز عین عطاست — سپیدی رخ خود کز سواد شب آثارست
اگر تو فضل نمائی بلید و پاک یکیست — ز فیض باران چون بهره دو چو از هارست
ز بهر شستن لوح همه ستمگاران — ز عین عفو تو یک قطره نیز بسیارست
گناه من نه یک اسیب یا در مت تو — که بامن از پی گمراهیم در اصرارست
چنان بسوی خودم کس که دارد هم نفس — که بامن از پی گمراهیم در اصرارست
بقلب من در فتحی بده که نیند نشیم — ز دیو هر طرف از صد سپاه جرارست
جناح حرص جدا کن و لی سپاه مرا — که هیچ زاغ و دان در قفای مردارست
بحرمت عشقم بر افگن آن پرده — که تحفل و نفس در دا جنبی در دارست.

مده بچشم دلم روشنی جز از خاکے — که آن ز شارع شرع رسول مختار ست
وئیست بدر وجی کاندر آسمان شرف — نجوم اوست مهاجر صعود ش انصار ست
دوم عمر که توان خواند عمر نامش را — بدهر عامر عدل و بشرع عمار ست
سوم چراغ دو نور آنکه دود ه قلمش — ز لوح پاک خداوند کحل ابصار ست
چهارمین علی آن در کشای علم و غزا — که این دو فتح اثر زان شکوه کردار ست
دگر صحابهٔ والا که مکه با همه قدر — بگرد شان شده طائف بسان دار ست
نصیحتے دل ایشان که زمزمی ز صفاست — بصحبت دل من کن روان که بیمار ست
بدین قصیده که کردم قبول باد ش نام — وزان نسیم قبول ار چه سحر اسحار ست
فضول چند کنم گر ورت زدن دم عفو — نه حد خسرو مردم نمای سگسار ست
حمایت چو منی گر درک خلاص نیم — همین بس ست که نامت غفور و غفار ست

ترجیع بند — فی نعت النبی صلے اللہ و آلہ وسلم — ۹ بند

ای دل و جان مانده خیره سوی جانان طلب — در نفس اهل درد مایهٔ درمان طلب
پردهٔ اعلی ست فقر گر ملکے این کشائے — لجهٔ دریاست عشق گر گهری آن طلب
نکته مردانت هست گنج سلامت گزین — منطق مرغانت هست ملک سلیمان طلب
منت تاج و سریر گر بقنایت دود — تو بگدایان گریز دولت ازایشان طلب
چند مرادت ز فقر کشف کرامات خشک — چون حضرت آشناست چشمهٔ حیوان طلب
شیر شود صبر را در تهٔ چنگال کش — مرده شود خصم را بر سر میدان طلب
هست مراد کسان دولت روز وصال — انچه مراد نست در شب هجران طلب
هر که شبے زنده دا شت هدم روح الله است — تان چه ربائی ز خوانش چاشنی جان طلب

مست شو ای هوشیار لیک ازین باده نیز — از قدح مصطفی جرعه احسان طلب

احمد مرسل کز و چشمهٔ علویاست
نامهٔ تلک الرسل فضل ازو یافتست

سنت عشاق نیست دل هوس داشتن — قالب خاکی چو باد همچو نفس داشتن
زندگی مرد چیست خواب نهادن ز سر — پس چو برون رفت خواب پاس نفس داشتن
سنگ فگندن بود در صفت مردان عیب — دانهٔ تسبیح را دام هوس داشتن
ترسمت انجام کار بار ستوران کند — بانگ و میان تهی همچو جرس داشتن
ناصیهٔ طفل را راست نعلچهٔ گوهرے — زر صفت خسرو ست نعل فرس داشتن
مرد نترسد ز خطر شیر نترسد ز زخم — مذهب عیار نیست بیم عسس داشتن
همت درویش بس خلد مے و انگبین — بندهٔ زر آنگه رود شیر مگس داشتن
عذر عروسان بود دعوی مردی و بس — گاه وغا پیش خصم روی پس داشتن
گندم آدم مجوی کز صفت مصطفی ست — همچو یتیم خلیل طاس عدس داشتن

میم که در احمد ست چون بخرد بنگرے
هست بنقش احد خاتم پیغمبرے

هر که براه وفا خاک ترا خاک نیست — در صفت اهل صفا عاشق چالاک نیست
بهر چه با غازیان پا بر کاب آورد — آنکه سرش بر تنیغ در خم فتراک نیست
بر تو که شبدیز ست و هر هم زور شتی تست — راه چو صحرا بود وسیل شغب ناک نیست
سبلت سیرست خصم باش کم آزار ازانکه — جز مزه های گوزن در خور تریاک نیست
خاک رهِ عاشقان سرمهٔ چشم ست لیک — چون کنم از دست چون دیدهٔ من پاک نیست

بر شرف نسبتی رہ نبرد ہر خسے
زانکہ بہام بہشت زحمت خاشاک نیست

ہستی خواجہ چہ شور زان چو گبر و مراد
گنج بویرانہ در جز خورش خاک نیست

آنچہ مقدر شدست چون نشود بیش و کم
گر برسد خرمیم ور نرسد باک نیست

حرص بخاکت کشد شارع دین گیر ازانکہ
بے روش مصطفے راہ بر افلاک نیست

علم آدم خطے از رقم دولتش
کنت بنا طراز بر علم دولتش

عشق نہ جامیست کش بچہ رے راہ ہند
اشک نہ لعلیست کان مگہ رے راہ ہند

تیر چو جانان زندہ جلوہ دلی را کنند
تیغ چو سلطان کشد مژدہ سرے راہ ہند

چاشنی درد را سجدۂ شکر آر ازانکہ
زہر بخوان ملک نامہ رے راہ ہند

درد و بلا زان تست گر دم مردی زنی
کن بزنی اعتراف تا دگرے راہ ہند

بادۂ عشاق چیست خواندن و آب چشم
وای گر این دور ما بیجگرے راہ ہند

دیدہ مراد مید ہر شربت اول ازانکہ
چاشنی می نخست درد خورے راہ ہند

پیش دو بینان نداد صورت اسرار عشق
آہ کر این آئینہ کز نظرے راہ ہند

چشم من و پای شرع گرچہ کریمست ازانکہ
خاک رہ مصطفے بی بصرے راہ ہند

ہیچ نخواندہ و بے خواندہ ہر دو سرا
خانۂ او بے شکم حامل وحی خدا ے

ای ز در فرزندگے جسم تو جان ہمہ
خلق ہمہ گوہر ند سنگ تو کان ہمہ

از ظلمات عدم راہ کہ بردے بروں
گر نشدے نور تو شمع روان ہمہ

بر ورق کاف و نون از سر کلک چکید
ہر چہ ز آیات لطف بود نشان ہمہ

تا به فصیحان رسید گوهر لفظ تو شد
رخنه زند اهتاتیغ زبان همه

تیغ ید الله قوی باگهر افتلوا
زانکه ترا برکشید حق زمیان همه

بر سر مه برنزد جز تو کسے تیر ازانکه
نیست زنون و القلم ترو کمان همه

ما دو گناه چو کوه هر دم و غم فی که هست
بر کتف نازکت بار گران همه

طرفه که چون آفتاب سایه ندارے و هست
از تلف خورشید حشر انتوامان همه

گرچه نخوانی بلطف درچه برانی به قهر
با همه زان تو نیم این تو ازان همه

با تو دل کافران گر زدرون راز گفت
نیست عجب زانکه سنگ با تو سخن باز گفت

برامم از عون تو رحمت حق بیش باد
هست درخلد باز هفت درک پیش باد

کور که ابلیس شد تیز رکیش تو خورد
سهم سعادات یارب ازان کیش باد

مایه عصیان ماهست زاندازه بیش
در حق ما عاصیان عون تو زان بیش باد

باد بدین نور بست دیو دلم چون شهاب
سوخته این شهاب دیو بداندیش باد

با تو چه زهره مرا لاف محبت ولے
دوستی منه گانت بر دل من خویش باد

چون سفر افتد مرا در ره تاریک گور
پرتو دین تو ام مشعله در پیش باد

از بد و لغو و دروغ کام و لبم هست ریش
نام تو ام بر زبان مرهم این ریش باد

نوش ثنایت مرا کرد زبان بیش گل
شهد شهادت مدام بر سر این بیش باد

نعت تو گنجینه ایست نقد دو عالم درو
طعمه زان تا ابد خسرو درویش باد

گم شده ام گر تو خواست راه یقین میکنم
ره سوی قرآن بسمل ختم برین میکنم

کسیکه از اثر لش عون عیب یار بود — قصیده همیشه کوشش او در صلاح کار بود
تنے که هست سر و خوش یکی هزاران کشت — خطے که هست سه صفرش یکے هزار بود
چو سنگ نیست ز طینت چه معرفت خیزد — کجا ز خشت زر و نقره را عیار بود
بعشق باش یکی که مرغ آتشخوار — نه پخته باشد اگر کم زر و خار بود
فقیر کش بریاضت عقیده نکم نیست — نگاو دیست کش از گند نافیار بود
ز نفس لوالهوست فعل زشت خوب نمود — وگرنه زاغ کے از نغمه هجو سار بود
چو نیست خوی تو بتر ز تنگ پیشه دوست نام — که نیشکر بسیر قند و قند هار بود
ز تاب مهر تو دل مردم آتشے یابد — که نور او را سوز ندگے چو نار بود
کند فروزش شب لیک سوزشے نکند — اگرچه گرمک شب تاب چون شرار بود
بکار بر سر آن باغی گرانبارے — که یک تنگ همه وندانش چون انار بود
باختیار طلب یاری از خدائے دود — بسان یار که در لفظ اختیار بود
چو فصل نیست ببالا چو مستعار ملاف — که عار لازمت و نقش مستعار بود
ز بهر روغن آب کسان حریص مشو — چو ریگ کج بچو بے رود بار بود
شکم پرست مشو بار خر به پشت و بسر — اسیر بار شکم بین که ان چه بار بود
بروح زی نه به تن تا همیشه نانی از انکه — بنائے عمر نه زآب و گل استوار بود
ز زندگیست که پائے شکار از در باست — چو آزد با بر د کرم را شکار بود
برو یکے بد و گر با صفا کنے عملے — که پیش آینه گردد نمے چهار بود
عمل مکن ز شهوتی درم چو گوش کرست — چه سود اگر زر و لعلش بگوشوار بود
بکار دین چه بکار ست سنگ استنجا — اگر تو کمتر ازانے ببین چه عار بود

بکار چون سن اشتر دلان پلنگ وسید — که موش جزدل لقاب صد حصار بود
بملک دل نشد ایمن که او گران جانست — مرا سے جل نشد استر که بر باد بود
شبک شو از پی راهی که جان ازان سنگے — در و ثقیل تر از کوه کوه سار بود
چو مور چه زکیو تر رسد بر اوج هوا — بگو کجا رسد آن کو هوا سوار بود
هوا بزیر قدم کن اگر سمے خواهی — بیا رگاه فرشته و شانت یار بود
تو خود فرشته شو اما ز خویش نتوان شد — جز آنکه صحبت خاصان کرد گار بود
فرشته میشود و جبرئیل روحانے — کسے که در پنه غوث روزگار بود
نظام دین که زنیروش اهل دین پیست — ز حادثات سماوی نه نیمار بود
ز تیزی نظرش بسکه خاک شد نه چرخ — همه سرائر زیباش در چار بود
همیشه نور تجلیست شمع مجلس او — درون پرده باری تبسے که یار بود
خزینه خرد و بارگاه حنانه دل — مدام از فلکش پرزیاد گار بود
همیشه مهر ملک در جوار اوست چنانکه — مسیح را بفلک مهر در جوار بود
شیوخ خفته ازان زنده گشته آن داری — نیام را همه رونق ز ذوالفقار بود
بفرق خاک درا و که سر عزت هست — هزار کوه زرش هم چو کوه خار بود
ز دست آمنه خواهندگان گه و بیگاه — هوا سے پیش درش چون سر چنار بود
و لے چنار همه دستها نهی دارد — از و بود همه پر گرچه بے شمار بود
شود خواب بسیط زمین ز خیل فتن — اگر نه در پنه این بزرگوار بود
وگرنه رابطه دهر تو کند بجهان — ز خلق او همه فصل جهان بهار بود
ز هے که سر دلت و الجبال اوتادا — که وصف آن و تد الارض در وقار بود

کسے کہ دید ترا گرچہ دوز خیست بجرم — بساط آتش سوزانش لالہ زار بود
کلاہ دار و قبا پوش نیز ہست بسی — کہ ذرہ ذرہ دلش ہمچو کوہسار بود
بخاک پاک کہ بینم ورای عرش اورا — کہ خاکپاے تو در چشم اعتبار بود
مرید فقر ترا رقعہاے برشبہ است — ز حرف غیب بہر رقعہ صد نگار بود
دلی تو زندہ و آنکس دلست کشتۂ حال — مجاز نیست کہ رشوت خور مزار بود
بدر دولت امید خسرو مسکین ست — رحیق حق کہ بنا خورد نشہ خمار بود
چو نام روشن این شعر نائب التورست — سزد اگر کہ زمینوش برگ و بار بود
قبول کن زمن سنگ ریزہاے گہر — چہ نقش کعبہ اگر در رہش حمار بود
صلہ بخش درین مدحم آنکہ در حضرت — نخواہے آنکہ چو این سگ بخواب عار بود
ز ابر رحمت یزدان پاک نبشیند — عبار راہ کہ درین خاک خاکسار بود

قصیدہ ۴ — فی المواعظۃ والنصائح — شعر ۴۰

مرد ہمہ جا بہ بہر کار بہ — شخص معطل بجل و خوار بہ
بہرہ مقصود چو بے رنج نیست — کاہل بیکار بہ بیگار بہ
مرد کہ شبلی نشود گاہ کار — روسگ بازار بمقدار بہ
ہر کہ نریزد بعز اخون خویش — ز و ضعم حایضہ بسیار بہ
ز ان تن کاہل کہ گل ناز کست — خارکش سوختہ صد بار بہ
گرچہ کہ پیرے تنت امروز زاد — کار تو صد سال اگر پار بہ
عین بزرگیست کہ گویند ہست — احمد یار بہ ز بسیار بہ
کار بزرگیست کہ خوانند علم — بے عمل آن کار پسندار بہ

علم که از بهر فریب خرانست | کون خر از عالم عذر آنست

سفله که شد یاسم خریج دوز | دوخته چون نعل بمسمار به
سرعت جاهل که سبک شد براه | از کسل عاقل اسفار به
گر تو پیاده روی از تو بسے | اشتر لنگ و خر رهوار به
راه بدل رو که رونده دلست | رهبر و اسرے سوا سر آر به
راهروے کو بره دل رود | وز تن خود نبرد و سبکسار به
دل که بگل ماند نیامد برون | سنگ گرانست بدیوار به
آنکه سوے ملک ابر کرد عزم | از خسرو وز همه بیزار به
چون نبرد هر چه سبک شد بلند | ذره گرو از که و کهسار به
پیر کمان گشته بغربت تست | بور شتابنده به یلغار به
وانکه جوانیش زپیری به است | خلوتش از صحبت اغیار به
دایره میم مراد آنکه هست | ساکن گردنده چو پرکار به
آنکه کند نقد الهی طلب | از در گنج ست نه غار به
عرق خفتر ار بهوا سر کشد | از رگ او ریشهٔ زنار به
مرغ که در باد به شد خون ریز | خار و خسش از گل و گلزار به
عشق خوش ست ار همه باشد مجاز | لیک ز شهوت دهرم انکار به
کز نظر صدق بصنع خداست | دیو بچشم از بت فرخار به
مرتبهٔ عشق چو بجا رکیست | فخر بدین مرتبه ناچار به

مسکنت از همت به پندار و کبر | مسکنت از کبر ز پندار به

دون که بود باد سرے در سرش | بر سر او خاک بانبار به
وانکه بود خاک راه زحسن خلق | چون گل کعبه شرف آثار به
سر مکش از گرد ره رهروان | خاک حرم بر سر زوار به
مرد که گردن کشد از حکم پیر | سیلش از دیو ستمگار به
در حق میشے که رسید از شبان | تربت گرگ کم آزار به
نفس حرون گر بریاضت برفت | جبل متین بر سرش انبار به
زن دم اخلاص بطاعت ازانکه | زندگیت زین دم ابرار به
خرقهٔ تنها چو پرکه پوشد فقیر | دوخته از سوزن پندار به
ابر چه پوشد ضو خورشید را | حلهٔ خورشید ز انوار به
طاعت اگر از پی مال و زرست | کاسه کدا خاکیست نگونسار به
نزد معاشر که نباشد خسیس | برگ گل از تنگهٔ دینار به
چون بشکم کار فتد بهر قوت | کیسه پر از صوفے زردار به
از پے ظلم آنکه صبوحی کند | نور ستاخلش چو شب تار به
شربت نوشے که بظالم دهند | خون همان ظالم خونخوار به
فرض بجا آر و مجو بیش ازانکه | حرص کم از طاعت بسیار به
تن چو بخرمائے کسان میل کرد | دام شکم دوخته از خار به
هر که چو درشے شده یکتا صبور | ماش و نخود از دُر شهوار به
چون زره معرکه جوید سوار | از خرقه زندهٔ اخیار به
خواجه که از خون کسان خورد مے | از قلم او نے و مزار به

کسے کند اندیشهٔ روز حساب | تذکره آن را که ز طوبی مار به

در عطش فکر نبرد حریف | از چه زمزم خم خمار به
از سر شاخی که خورد آب غیر | خوردن نار از خورش نار به
شحنه کز افسون بخورد خون خلق | زو بهتر عابد و گفتار به
سخت سر بر آنکه سر خلق کوفت | پشک دوے از ناف تاتار به
ابر ببارد چو بگوئے ببار | دست سخی ز ابر گهربار به
گر ز تبر بهتر دیگ عطاست | آن تبر از تیشه نجار به
سائل تو گرچه چو دجله پرست | از تو بر و قطره قطار به
کیسه بے جو دبریده به ست | سر زنش از کوشش جیفار به
دیده که باشد بجفا تیز بین | تیرش انداز که آنگار به
سیر چو آن بر نهد از بهر مال | مدخلش از گنج ز یا نخار به
آب زچه از بے کافر کشند | رشتهٔ آن هم رگ کفار به
آنکه ز پرهیز نگیرد نصیب | بسته لب از ماندن ناهار به
صعوه که خواهد خورد انجیر خام | شیرهٔ پستانش بمقار به
چون خورش تن همه بیمار ست | فاقه علاج دل بیمار به
کم خورد و کم گوست چو باز ملک | طعمهٔ او کبک و بط و سار به
نفس که در دل گهری از حیاست | بر در و لب بسته صدف وار به
هر سخنے در محل خود نکوست | ز مزمهٔ مرغ بگلزار به

چون سخن خوش گهر مردم ست | با نگ سگ از نعرهٔ جاندار به

شکر رزاق دخور دش عوان — بر سر حیلت گر طشرار به

جور سفیه ست دوای حلیت — سگ بدم رو به مکار به
پند و نصیحت ز سفیهان هوش — آئنه در زنگ بزنگار به
بر جبلا حبل نکو تر زپند — در و خز از دارو ببطار به
مشک بتبر کی چه دهی کش ز ذوق — سیر فروشنده ز عطار به
لحن منوم چه زنی پیش او — کش دم موجی ز مسیقار به
زانکه بود قابل پندی ورا — خواندن این شعر در اسحار به
نام شد انجیر نه این شعر را — گو به بهی از همه اشعار به
پرده بر افگندم ازین خام ازانکه — رخت فروشنده ببازار به
گرچه که خسرو سخنت گوهرست — هم خمشیت از همه گفتار به
هست چو گفت تو گناه بزرگ — برگنه خویشتن اقرار به
هر سخنی کو بدلت به نمود — خوانده بدان کار و نیکار به

قصیده — هست همان به که بگوئی بصدق — شعر ۳۸
مغفرت ایزد غفار به

فی المدح سلطان علاء الدین از عزة الکمال

ورای همچو شاخ گل لطیف و نازنین تر — نشاط انگیز و عیش افزا و راحت بخش و جانپرور
ز ریحانی و لطف و نازکی و تازگی پشتیت — چه ریحان و چه نسرین و چه شمشاد و چه نیلوفر
ز عکس عارض و جعد و بنا گوش و دو چشم تو — دمد لاله چمد سنبل شکفد نسرین بر و عبهر
ز گلگشت و جوی افشان نسیم عطر تو جوید — چمن روح و سمن طیب و صبا مشک و گیا عنبر

تن و روی و خط و خد و بر و قد و لب لطفت — مه و مهر و شب و روز و گل و سرو و می و جام
شبم در هجر و بیداری و شوق و غم بودی تو — نفس مونس حجر بالش خشک و بالین زمین
زهی از ابر دو مژگان جستی از نرگس و غمزه — خصومت ساز و عاشق سوز و فسون خوان جادوگر
بیا تا تو شادم خرم و آسوده و خندان — شوم همدم کنم عشرت خورم باده کشم ساغر
کرمست از عون و عدل و بذل و احسان شه عالم — جهان بیغم امان محکم طرب بیحد خوشی بیمر
جهاندارا نکوکارا فلک قدرا ملک صدرا — علاء الدین علوحق محمد نام احمد فر
سرافراز و سرانداز و جهانگیر و مخالف کش — ظفریاب و گهریاش و جهانبخش و کرم گستر
ره رای دوم خلق و فن علم و هنر صافش — خرد رایخ و جانزا شاخ و تن را رگ و حق را بر
امان و امن و عدل و رأفتست اندر زمان او — بشرق و غرب و شهر و دیه کوه و دشت و بحر و بر
جمال فر و زیب و یمن و فر گرفت از خطبه نامش — رخ جمعه صفت قبله در مسجد سر ممبر
بزرگ و خرد و خاص و عام را در و گزات او — صفت در رد و لقب جزو و دعا یاد و ثنا ازبر
ربوده دیر شکست دست با و سنان او — ز دران و ل شیران جان بخصمان تن ز شاهان سر
درا نر وزی که از سم دلوا د خاک و خون گردد — جهان او هم هوا ابرش قضا ابلق سما اغبر
سواران دلیران و پردلان صفدران بینی — کمند انداز و خنجر گیر و ناوک بار و جولان گر
بآهنگ و درنگ و حیله و جمله شود پیدا — یل از شست و ببز از گرگ و سگ از شیر و دلیر از غر
کند شاه از سنان و تیر و جرز و گرزه گر خواهد — فلک زیر و زمین بالا و دوران پشت و هر ابتر
حسود و دشمن و بدخواه و خصمش را رسد هر دم — بدل ناوک بجان ژوبین بتن نیزه بسر خنجر
بشست هر دو دست کرد و مشت و قوس و پشت پل — رود ناوک دو و هلک عبد سوری پر و گلبر
ز رعب و بیم و ترس و هیبت شه گم کند آندم — تو ابت جا ثریا ره کواکب پا ملائک پر

کشاید چار چیز از چار جا یکسر زخم تیر او — زتن خون و زابر آب و زکه دود و ز سنگ آذر
بهر جای وصف دلکش و هر کتاب هر کشش راشد — شرف موکب علو رایت بقا ساقه ظفر رهبر
جهاندار اعلم و حلم و مهر و کین سر آید دم — تن عالم دل دریا کف معدن سر لشکر
سر برد ملت و ملک و جهان در ضبط خود کرد ست — بکار و بار دین و کیش و دست شست زور و زر
ز عنف و لطف تو هستند مردم عاصی و مخلص — بنار و نور و دود و آو و سوز و ساز خیر و شر
ز قلبت هر امیر و پهلوان دگر دو لشکر کش — شهتن تن سیاوش و ش فریدون فر سکندر ژر
حریم بارو چتر ملک و نعل اسپ و پا بوست — در خلد و شب قدر و مه عید و حج اکبر
سنر در رضوان و حور و آفتاب و زهره در بزمت — نشاط آغاز و ساخت ساز یب و اصل آرای و خنیاگر
ز طبع و ذهن و فهم و وهم حسرو یافت در مدحت — زبان گوهر سخن هدیه قلم حلیه ورق دفتر
همیشه تا تبکل طول و عرض و عمق چرخ آمد — ره قوس و جدی و سر قطب و خط محور

قصیدہ — بجزم و عزم و بزم و رزم بادت هر کجا خواهی — قدر عالی فلک خادم قضا حافظ خدا یاور — شعر ۱۱

فی مدح سلطان علاء الدین سلطان محمد شاہ از وسط الحیوۃ

کجا خیزد چو تو سروی جوان و نازک و نوبر — شکر گفتار و شیرین کار و گلرخسار و مه پیکر
بنا شد چون لب و اندام و گیسو درخت هرگز — شکر شیرین و گل رنگین و شب مشکین و صبح انور
ببرد اندیشه مهر و فراق و آرزوی تو — ز شخصم تاب و سیم آب و چشم خواب و جانم خور
ز شوق و عشق و سوز و ساز و داغ اینک بر تنگ — دهم دود و دمم سود و دلم عود و نفس مجمر
ندیدم چو تو ئی از شکل و ناز و شوخی و خنده — برون رنگ و درون خیمگ و بدل سنگ و لب گوهر
جوانان عاشق و حیران و مست و بیخود و خوبان — قریب انگیز و رنگ آمیز و بی پرهیز و غارتگر

چو در سحر دوم افسون نیرنگ ... زنم جوش و دهم هوش و نهم گوش و کنم باور
مشو زنهار تا جور و ستم در عنائی و بد خوئی ... جگر خارد دل آزار و جفا کار و ستم گستر
مکن چندین به بین آخر که بیگاه و در روز و شب ... قضا بیشک زیان اندک بقا کوچک خطا بسیار
نماند کس بعمر و دولت و نور و شکوه آری ... سر شاهان جم و دوران مه ایوان شه کشور

علاء الدین بود شه گر کف دریای دول و دین شد
دُر افشان و هنر دان و جهانبان و جهان دار

محمد شاه کز عفو و جود و علم و حلم آمد ... خطا پوش و عزا کوش و فتی هوش و علی مخبر
شهنشاهیکه هست از تاج و تیغ و خشم و خشتش نگین ... خداوند و هنر مند و عدو بند و ولی پرور
بطوع و رغبت و عشق و هوس با شند در پیشش ... ستاره راه و زهره گاه و مهر گاه و کیوان در
بزم اندر دلیر و پهلوان و ترک هند و دیش ... چه بامان و چه پیران و چه ستان و چه زال زور
کشد ز اندیشه بر دو کوفت اندر دار ملک او ... سنان قاران قلم بامان علم خاقان دهل سنجر
شوند از حربه و بیم و نهیب و خوف در پیشش ... فلک لرزان ملک بیجان جهان حیران مان مضطر
زهی بگشاد فتح و نصرت و فیروزی بخت ... دری بجد فرادان سد قلعه صد و صد لشکر
ترا دیدم بگاه و باز گشت و حمله و هیجا ... علا گردون سما تو من بقا جوشن ظفر مغفر
ترا داد ایزد اندر ملک و تخت و بالش و مسند ... جلال و قدر و عز صدر و زینت بدر و نور خور
جهان پیش از تو بد زار و دیار و ظلم و ظلمت و حرمان ... رهی تیره صفی فی شب بی مه زری بی زر
بعهد و نوبت و دوران و ملکت شد بحمد الله ... فلک خوشخو زمین دلجو زمین مینو سما از هر
رعیت راز لطف و خلق و خیر و یمن گر گشته ... خسک بستان و خس ریحان و سیم مرجان و گل عنبر
یکان کس را دهی زانعام و جور و رافت و همت ... بدریا در بدشت اندر بموج اختر بفوج استر

زخط سبز و نقش و سرخ و تبت احسان تو شد عاجز — دل عامه رخ نامه سر خامه خط و دفتر
کسے کز عون مدل و فضل لطف خاص تو گردد — مخالف سوز گنج اندوز و فرخ روز و نیک اختر
بدانند یشان دولت راتن و عین و دل و سر شد — نزار و زار و تنگ و تار و پست و خوار و کور و کر
زمح تست و رطبع و دل و کلک و خط خسرو — مبر مضمون شکر مجون و در مکنون گهر مضمر
الا تا زاید و عاید الا تا خیزد و تابد — گل از خار و خز از تار و تف از نار خور از خاور
بوبد دحال و ذوق و شوق و بزمت گشته بهره — دلم دلکش سرود و خوش نشد کین کش نوای تر
بشاهی و جهانبانی و دینداری و سلطانی — عدو فرسای و برهم آرای و ملک افزای و عالم خور

قصیده — مبادت هیچ روز و ساعت و وقت و نفس خالی — شعر ۲۲
نگین ز انگشت و جام از مشت خرز از مشت و تاج از سر

فی المدح سلطان الاعظم جلال الدنیا والدین فیروز شاه

سپیده دم که فلک جام زر بکیهان داد — نسیم غالیه در دامن گلستان داد
چو چرخ پیر برخ زد سپیدهٔ دمی — بدستش آینه داد آفتاب رخشان داد
نماند چون فلک کوز پشت را دندان — زماه قرص سپید خودش بدامان داد
درست مغربی آفتاب را که فلک — نهاد زیر زمین تا بداد تابان داد
ستاره را زچه شد دیده خیره از خور شید — چو شب ز حقهٔ میناش سرمه چندان داد
چو شغل بخشش جان داد باد را ساقی — خضر نیابت شغلش بآب حیوان داد
بصبح باده جوان خواند بهر لذت عمر — که داد عمر و جوانے بباد نتوان داد
ز مردگان ترست آنکه صبح زنده نداشت — که باده خوش نفس صبح مرده را جان داد
غلام باد صبا ام که بامداد و پگاه — صلای عیش بعشرت سرائے مستان داد

بران حریف گواران بود شراب نشاط | که بخت نقل مرادش بزم سلطان داد
علای دنیا و دین کز خطاب فرخ خویش | بروز نامهٔ خورشید زیب عنوان داد
سپهر پایه محمد شه بلند سریر | که از سریر جهان را چهار رکان داد
ستاره چشم همه ره بهر چه اشارت کرد | سپهر گوش همه تن بهر چه فرمان داد
خصوصاً از پی تعظیم دور واحل اوست | که دهر نکره را دور دور میدان داد
نگاه درش سر موئی ذره نشد یکسوی | میان فرق سهایش اگرچه جولان داد
گرفت گنج همه خسروان ذوالقرنین | پس انگبی بزکات تن خضر جان داد
جهان کشایا تیغ تو تیغ نتوان گفت | که فتح باب سپهر کلید گیهان داد
زمانه نامهٔ فتح و ظفر به تیر تو بست | ولیک تیر تو آن نامه را بپیکان داد
چنان ز سر همه لوم لعل پر اگندی | که زاغ بر سر قاآن ندای قاآن داد
بخواست خاک درت را ملون از هر چشم | جهان بهر کس ازان سرمهٔ سیاهان داد
نگین چگونه ز بر دست چون تو نبیند | کس این محل نه چنان سنگریزه کان داد

قصیده — بمان بسند ملک از دعای خسرو شاد — که چرخ دولت و عمر تو بس فراوان داد — شعر ۱۴

سپیده دم چو هوا گشت بوستان فرمود | بساط خاک ز دیبا و پرنیان فرمود
کنون گل از بن دندان درم دهد هر روز | که لاله خرد خط سبزه را نشان فرمود
چو رو نازک گل تاب آفتاب نداشت | زمانه بر سرش از ابر سایبان فرمود
ز لاله خواست چمن ساغر و سبک بخشید | ز ابر خواست زمین شربت و روان فرمود
ز نو شد ار دباران که بخت ساقی ابر | علاج نرگس مخمور ناتوان فرمود

حرارۂ دف خورشید بین کنون بهوا — که باد جلوۂ یکران بوستان فرمود
هزار نغمه در ورق خویش غنچه مشکل داشت — نسیم گوش تهادو صبا بیان فرمود
اصول فاخته چون شد درست بلبل را — گلش ترنم زمزم خدایگان فرمود
علای دین و دین آن شهے که عالم را — بعدل خویشتن از حادثات امان فرمود
همای همت او چون پرید بر گردون — قدر به کنگرۂ عرش آشیان فرمود
کمان ترا چو پسندیده نیست ابر چرا — برائے شاه زقوس قزح کمان فرمود
شها شکوه تو تا بست عقد جوزا را — وزان حمائل شمشیر خنجر خان فرمود
خورد بمرتبه لاف عطارد حسرو — فلک دعا و ثنایش باستان فرمود

قصیده — بمان بدولت و اقبال بر سریر بلند — که کردگار ترا عمر جاودان فرمود — شعر ۳۱

شیرین دهان یارکه راحت بجان دهد — آب حیات ازان لب شکر فشان دهد
اینک زکشتگان فراقت یکے منم — کس را مباد کان لب شیرین زبان دهد
عمرے رود که یاد نیارد زدوستان — آن شوخ را خدائے دل مهربان دهد
گم شد دلم کنون من و شبها دکوی دوست — باشد کسے زگم شدۂ من نشان دهد
شیرین سوار من چه خبر دارد از جهان — مسکین کسے که مژدۂ او زود جان دهد
ای باغبان زسوز دل بلبلان بترس — گل را رها مکن که صبا را عنان دهد
بوسے طلب کنم بگزد لب گله زکیست — چون بخت در نواله مرا استخوان دهد
پر خون شد از پیاله درونم که تا چرا — هر لحظه بوسه بلب آن جوان دهد
ساقی نگر که دشمن جان شد مرا که من — مست و خراب او همه رطل گران دهد

کار من ار شراب بدین جا گه رسید — وان ناخدای ترس مرا خود بجان دهد
آخر رسید دور من آن مست ناز کو — تا یکدمی ز دست خودم وارهان دهد
کار م شد ست هم ز نم گر پیاله را — خود چاشنی کند بدین ناتوان دهد
ز آب حیات شست دهن را هزار بار — تا بوسه بر رکاب شه کامران دهد
اندیشه کی رسد که ببوسد رکاب شاه — گر بوسه بر رکاب قزل ارسلان دهد
ز افسوی کون گریزد اندیشه تا ابد — نتواند آنکه بوسه بران آستان دهد
سلطان جلال دین که گر تخت بر شدن — چرخش ز هفت کرسی خود نردبان دهد
فیروز شه که صیت بلندش ز مان ز مان — از شرق تا بغرب ندای امان دهد
آندم که گرد لشکر او بر رود بچرخ — پیشش بخاک بوسه مه آسمان دهد
نفرت ازان غبار بگرداب آسمان — سازد جزیره ور ه انجم بران دهد
ای سایهٔ خدای که چتر بلند تو — خورشید را ز ابر سیه سایبان دهد
عیسی بچرخ سوزن ازان بر درد کز سنانت — چون چرخ پاره گردد و سوزن ازان دهد
تیرت که در هجا بسپر گر گسان برد — نسرین چرخ طعمهٔ زاغ و کمان دهد
تیر تراست تیزی پیکان بیا چنانکه — یکدم بدست خبر آنجنان دهد
تا چست دید جامهٔ انصاف بر تو ماه — شبها ز چرخ تار بتارکتان دهد
از ران پرده بسته رود باز بر فلک — دستش بقبلش او نه کلید از بنان دهد
دریا کجا رسد بکفت در فشانش کو — خاشاک و خس بکف نهد و بر کران دهد
هر خط که هست در کف او از کتاب جود — هست آیتی که فتوی خونهای کان دهد
شاها بعیب شعر رهی لقمه گر ندید — بی دیده دوسه که خدا آسمان دهد

دانا تر از تو کیست نزد دانندگان دهر — کا نصاف شعر عنصری و سحر البیان دهر
با دت مدام دولت و آنگاه دولتی — کز قدر گیرد فلکت زیر ران دهر
نبتی چنانکه روی همایونت را قضا — هر روز نو دهد ملکت جاودان دهر

فصیدة — فی المدح سلطان معز الدین کیقباد علیه الرحمة — شعر ۳۰

منت پذیر دارا که شد بتخت سلطانی نشست — در رواق مملکت با دسلیمانی نشست
شه معز الدین و الدنیا که از دیوان عیب — نام او بر نامهٔ دولت بعنوانی نشست
کیقباد آن گوهر تاج کیان کز رخش و تیغ — تاج از ایران بسته و بخت توانی نشست
تخت را نبود کابین پیشانی دولت کراست — تاج را زیبش که بر بالای پیشانی نشست
رتبهٔ دریا مگر بر گوهر والای خویش — تا نگستاخی جرا بر تاج سلطانی نشست
بر سرش چون سایبان شد چتر میگفت آسمان — سایه را دیدی که با نور شید نورانی نشست
نیز نتواند بعالم دید اکنون آفتاب — چون ز چتر شش عالمی در ظل نیرانی نشست
انس و جان از مهر گردون در خیال افتاده اند — مهر او تا در خیال انسی و جانی نشست
تا غبار ره بپایش چشم جانرا مهر داد — خاک را بر تخت بهر دیده تابانی نشست
از زبان تیغ تا از بهر عصر ها شانه خواست — در سر هر کس که بد موئی پریشانی نشست
روز هیجا از خیال ناوک ترکان او — نیستانی در دل شیر نیستانی نشست
در دل بدخواه پیکانش که از خون لعل گشت — گوئیا در سنگ خارا لعل پیکانی نشست
ابر و ستاد او بر دست خدا تیغ چو آب — تا غبار کافری از راه مسلمانی نشست
چون بتخت سلطنت بنشستی از حکم ازل — تا ابد بنشین که آنجا هم تو میدانی نشست
خطبه را از نام تو تا آسمان آوازه رفت — سکه منجوا ستی در ملک بلغانی نشست

زان کمرهای مرصع کز تو بربستند خلق
هر زبرگی تا کمر در گوهر کانی نشست

ابر صفت باز آبروی خویش را بر خاک ریخت
پیش ابر دست تو کاندر دهنشانی نشست

ابر نیسان کز کرم آواز در عالم فگند
آن همه آواز های ابر نیسانی نشست

بر در قصر چو فردوس تو رضوان بهشت
شاخ طوبی را عصا کرده بدربانی نشست

دید قصر شاه را با برج جوزا هم کمر
بنده چون عطارد در ثناخوانی نشست

چشم تو بیدار دولت باد تا از عون بخت
جمله بیداران بخسپند و تو بتوانی نشست

قصیدهٔ ۱۰ **فی المدح سلطان جلال الدین** شعرهٔ ۱۰

چو زلف یار شکن بر شکن همی پیچد
در و هزار دل مرد و زن همی پیچد

دلم ز زلف بپیچید و سحر بین که چسان
ز مور بر آتش سوزان سخن همی پیچد

ز زلف بر شکنت آب میچکد ز تری
گمی که زلف تو مور شکن همی پیچد

بنا زره همی پیچد و ندانم چیست
که باز بر سر آن پر فتن همی پیچد

بتا بنا ز میچ انچنین مکن که هر ساعت
ز پیچ پیچ تو لعل جان و تن همی پیچد

زبان بوصف میان تو موی گشت و هنوز
زبان موی شده در سخن همی پیچد

ز میر بند گیت گل فروش را بنگر
که ریسمان بگلوی سخن همی پیچد

ز جور های تو لیس قصه کز سیاهی چشم
سواد میکنم و جان من همی پیچد

دلم ز جور تو بیجا نست چون دوال ببر س
که در عنان شه صف شکن همی پیچد

جلال دین و دین خسروی که از بیمش
عنان کینه دو تن همی پیچد

ز پرتو شش زره آن آهنین تنست که او
به پنجه بازو در و ئینه تن همی پیچد

بہ تیغ مے ببرد باد کشت ہر آن زنار — کہ کفر بر کفت برہمن ہمے بپید
ہمیکند بجہان روز دشمنش روشن — زبان شمع گراندر کفن ہمے بپید
حسود ارچہ کہ بوسید شد میان کفن — ہنوز از حسد اندر کفن ہمے بپید
گل ارچہ بوے بگردد دماغ گشت مگر — کہ مشک خلق تو در پیرہن ہمی بپید
شہنشہا من خسرو چو موی بار یکست — بگرز مدح تو در کوچہ فن ہمے بپید
بامتحان سخن مبہر پاسخ دگرے — ردلیف چینی ازین ممتحن ہمے بپید
بہ بین کہ لقمہ چنان کردمش کہ لذت آن — قوالہ زپے ہر دہن ہمے بپید
بطرز من ہمہ پیچند آرے از پے چشم — شبہ برشتہ در عدن ہمے بپید
گہ دعات کہ طومار ہفت ہیکل چرخ — بحضرت ملک ذوالمنن ہمے بپید
بساط قدر تو گسترد باد تا گویند — کہ بوریاے قیامت زمن ہمے بپید

قصیدہ ۱۳ — فی مدح ملک العہد مجد الدین خطاب تراہ — شعر ۱۹

صبح چون از سوے مشرق رو نمود — سمن میستار و ضۂ مینو نمود
گیسو شب شد سفید و آفتاب — نور سیمش از تہ گیسو نمود
ہندو شب مرد و خورشید آتشے — از برلے سوز آن ہندو نمود
سوے ساقی ماہ بار یک اے سحر — بس اشارت کز خم ابرو نمود
ماہ شب رو را چو گردون سلخ کرد — استخوانش از تہ پہلو نمود
بندہ خسرو دل بساقی عرضہ کرد — ور دل را پیش جان دارہ نمود
جام آئینہ است لیکن بے شراب — مردمان را کے تواند رو نمود
بود پنہان آفتاب آندم کہ صبح — ہمدمے با باد عنبر بو نمود

صبح را گفتم که خورشیدت کجاست — آسمان روے ملک چنبر نمود
تاج دولت آنکه زو هر سرورے — تا به سر فرق زر و لولو نمود
شهسوار آگاه نخچیر آمدن — شیر پشت یوز چون آهو نمود
تیر تو نظارهٔ صد چشم را — صد دریچه بر سر یک مو نمود
چرخ را گفتم ستونی پشت هست — دست پرزور تو و بازو نمود
دشمنت نالان بود روز دولت — پیش تو چون خشک زرد آلو نمود
گل ز خلعت پیش بلبل پاره کرد — آن همه جامه که تو بر تو نمود
از عرقهاے جبین بر آستانت — آب روے خلق آب جو نمود
زانوت بوسیدم و دولت مرا — روے از ان آئینه زانو نمود
جستم از گردون قیاس عمر تو — از قیامت منزلے زان سو نمود

قصیدهٔ ۱۳ — شاخ عمرت سبز باد تا ابد — شعر ۲۰۰

شاخ عمرت سبز باد تا ابد — زو تواند صد گل خودرو نمود

ای ز خیال ما برون در تو خیال کے رسد — با صفت تو عقل را لاف کمال کے رسد
گر همه مردم و ملک خاک شوند بر درت — دامن عزت ترا گرد زوال کے رسد
گنگر کبریای تو مست فراز لامکان — طائر ما دران هوا بی پر و بال کے رسد
بر در بے نیازیت صد چو حسین کربلا — تشنه بماند بر گذر تا ز لال کے رسد
هست به تمکناه دل جلوهٔ قرب باز و شب — لیک بجلوهٔ چنان چشم خیال کے رسد
زان چمنی که بلبلش روح قدس نمے سزد — گلخنیان خاک را بوی وصال کے رسد
تو سن جاه یکان سبک عرصه گوی نیکوان — آنکه فتاد مرکبش بر سر حال کے رسد

حریف رو عاشقان بر سر خون می سزد | راہ روان پاک را لوث وبال کے رسد

قصیدہ ۱۴ | آیت رحمت از حرم ہست برائے عاجیان / خسرو بیت پرست را جز خط و خال کے رسد | شعلہ

اے سپہر آفریدہ و انجم | نہ ملک مدرک تو نہ مردم
ای پدیدار گشتہ از تو جہان | باز کار جہان بکار تو کم
در حریم سرائے تقدیرت | نہ فلک محرم ست و نہ انجم
ہست وصفت ز ساکنان جہان | لحن گر مایہ و ترنم حم
چو شناسد کمال دہقان را | دانہ در چاہ و کرم در گندم
حرفے از کبریات در ادراک | دیدۂ عقل را شدہ کژدم
گہ کنے نسر چرخ را مرغش | گہ کنے زاغ شام را رامہ دم
یارب از دوزخم امان دہ از انکہ | سنگ آن آتشست و این ہیزم
دہ رحیق رضا بمن زان پیش | کہ کند شیشہ فلک قسم تم
اشتلم میکنم بسے در دین | عفو فرما ز خسرو این اشتلم

قصیدہ ۱۵ | کن ز ایشان مرا کہ پایۂ شانست / ربنا المستعان مذہبکم | شعلہ

اے بدرماندگے پناہ ہمہ | کرم تست عذر خواہ ہمہ
گرد نعلین رہروان رہت | شرف تکمہ کلاہ ہمہ
قطرۂ زابر رحمت تو بس است | ستتن نامۂ سیاہ ہمہ
از رہے بر مرا کہ در تو رسم | اے بسوے در تو راہ ہمہ

گنه ما همه فزون ز قیاس | عفوت افزون تر از گناه همه

قصیدهٔ ۱۶ | خسرو از تو پناه می جوید | شعر ۱۰۱
ای پناه من و پناه همه

ای رسالت را علم افروخته | دست تو تیغ شریعت آخته
مرکبت کوبر مکان بنهاد پای | قدر تو بر لامکانش تاخته
آدم و من دونه تحت اللوا | آمده چون تو لوا افراخته
نه قبای چرخ را خیاط صنع | خاص بهر قامتت پرداخته
میم احمد را گزیده بعد ازان | خاتم مهر نبوت ساخته
هر که او از میم احمد طوق یافت | در یکی گوئی رود چون فاخته
جز خدا کس تو نشناخت زانکه | کس خدا را همچو تو نشناخته
تافت نور تو از روز ازل | بر تو خود تا ابد انداخته
دیدهٔ کش در نظر تا بهشت | عشق با خاک حیایت باخته
عاصیان را در در و را کردگار | از برای روی تو بنواخته
بندهٔ خسرو تا نوید نعت تو | آتش دل جان خود بگداخته

قصیدهٔ ۱۷ | ایضاً فی نعت النبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم | شعر ۱۰۲

ربی از جوهر قرآن همه پیرایهٔ دینت | بصحت نسخهٔ حبل المتین دستور تمکینت
دو دستور امیر داد دیوان انشا بر آن داده | که اقطاع امیری در دو عالم کرد تلقینیت
ز ظلمات عدم می آمدی پیش رو آدم | چراغ بود بر و شمش هم از نور تحسینت
بنی السیفی و یا رب چه آئینست نوا تت را | که دیباچه الله را بنیک توان دیدن در آئینت

یداللہ کوست اندر آستین غیب پوشیدہ
فشاندہ آستین در ریختہ دریائے مسکینت

ملک با جان و با روح اللہ و روح الامین جملہ
بزن یک خندہ تا میرند یکیک پیش پایت سلطنت

مرا زین نعت سلطان سخن خواہد ہمگردون
زہے سلطان خسرو گردش خواند مسکینت

قصیدہ در نعت رسول صلعم

چو در ہر بیت نعت تست جائے سجدہ مومن را
توان بیت اللہش خواندن برائے عزت و نیت

زہے روشن ز رویت چشم بینش
وجودت کیمیائے آفرینش

مبارک نامہ فرآن تو وارے
کہ مرغ نامہ شد روح الامینش

چہ بیند مردم ارا ز خاک پایت
بنا شد سرمہ عین الیقینش

کہ دارد چیز تو دست آن کہ باشد
کلید رزق فلک در آستینش

رسل را ذات تست آن خاتم چیست
کہ قرآن آمدہ نقش نگینش

لبش چون انگبین ریزد در افتد
ملائک چون ملک در انگبینش

دقایق ریختہ خسرو ز نعتت
چنین از آب خضر کردہ عجینش

قصیدہ ۱۹ در نعت النبی الہاشمی صلی اللہ علیہ وسلم شعشہ

اے بچہ گردون برائے انگبخت
وے بفطرت دو کون آوبخت

گشت ز لفت لیلۃ المعراج دل
قاب قوسین ز بر دان انگبخت

ہر کجا افتادہ از روے تو خوے
سرخ گل خون خود آنجا ریخت

تو بہ نبودہ دست و آفتاب
زر و گشتہ در زمین بگریختہ

خاطرم خاک درت را کردہ وصف
دیدہ ام بسیار بر خود بیختہ

اہل دل را بوی خون آید ز مشک
گر نہ با خاکت بود آمیختہ

قصیدہ در نعت | خسرو از بحر نثار مدح تو | عقد شعرے ہر زمان بگسیختہ | قصیدہ در مدح شعر

ای خاصہ قرب لی مع اللہ | سر خیل مقربان درگاہ
ای ہمایے دو چشمۂ ہدایت | دادہ بدو چشم خود ترا راہ
ہر کس کہ شفیع بر دنامت | کارش بنظام شد ہم آنگاہ
تقدیر برون ندادہ روزے | تا ترا نہ کردہ آگاہ
ای صوف ہزار میخے چرخ | بر قامت ہمت تو کوتاہ
مہ کفش تو کز بسر نگردہ | انجم زدہ کفش بر رخ ماہ
چون شد دل خسرو از تو زندہ | جاک اللہ فی رضا اللہ

قصیدہ در مدح الشیخ نظام الحق والدین قدس اللہ سرہ | شعر

اے غربت عاشقی بجایت | وز دوست زمان زمان پیامت
در سیر وصال ہر دو عالم | داخل بمباحث دو گامت
شد سلک فرید از تو منظوم | زانست کہ شد لقب نظامت
صد جان شریف پاک را مرغ | بگداختہ و نوشتہ نامت
درگاہ تو قبلۂ ملایک | پیران چو کبوتران بامت
سرہا ز زگان شوق حق را | تسکین ز مفرح کلامت

غزل | جاوید بقاست بندۂ خسرو | شعر
چون شد بہزار جان غلامت

ایمی بارد و من میشوم از یار جدا | چون کنم دل بچنین روز ز دلدار جدا

ابر و باران و من و یار ستاده بوداع
من جدا گریه کنان ابر جدا یار جدا

سبزه نوخیز و هوا خرم و بستان سرسبز
بلبل روی سیه مانده ز گلزار جدا

ای مرا در ته هر بند ز زلفت بندے
چه کنی بند ز بندم همه یکبار جدا

دیده ام بهر تو خونبار شدای مردم چشم
مردمی کن مشو از دیدهٔ خونبار جدا

تعمت دیده نخواهم که بماند پس ازین
مانده چون دیده ازان نعمت دیدار جدا

دیده صد رخنه شد از تیر لوخاکی زرست
زر دبر گیر و یگان رخنه بسے تار جدا

سید هم جان مرو از من دگرت با دریست
پیش ازان خواهی تو بستان و نگهدار جدا

غزل ۲ دیوان

حسن تو دیر نماند چو ز خسرو رستے
گل بسے دیر نماند چو شد از خار جدا

دستگاه شهناز

ای زلف چلیپاے تو غارتگر دینها
وی کرده کمان دهنت رفع یقینها

کافر نکند با دل من انچه تو کردے
لیکے که در اسلام روا باشد ازینها

زینسان که بکشتی لشکر خنده جهانے
خواهم که بخندان کشم از لعل تو کینها

از ناحیهٔ مانشود خاک درت دور
چون صندل بت بر بهنا تراز جبینها

من خود شدم از دست دلی گر ضم نیست
بسیار شود در سر و کارش دل و دینها

در کعبهٔ مقصود رسیدن که تواند
در بادیهٔ هجر تو از فتنه کمینها

تا لم ببر کوے تو هر صبح بامید
چون مطرب در بازگرم پاس نشینها

گر مهر گیا بادیت ای دوست طلب کن
هر جا که چکد آب دو چشم بزمینها

دشوار رود مهر تو کاندر دل خسرو
ماندست چو نقشے که بماند بنگینها

ای باد بر تو صبح بر فگن آن روی آشنا را
وی دیدگر صفر کنم آبی بزن این خاک را

ای دیده گر تیغ ستم ریزی مرا خون دیدهم
یا جان من دستان زغم با دل غمین غمناک را

ریزی تو خون بر آستان من نیوشم از اشک دوان
کالوده دیدن چون توان آن آستان پاک را

آنم که بیوشی قبا محرام از بهر خدا
پوشیده دار از چشم ما آن قامت چالاک را

زان غمزه غم دین مکن چو بر فتراک زین
تا رایج جان یقین مکن آن سنبد بیباک را

سر کاسر بازان دین نبی چو بر فتراک زین
زیفسان میگفن بر زین و بنالهٔ فتراک را

چون شمع مسن افروختی پروانه وارم سوختی
پرده دری آموختی این دامن صبر چاک را

بر گر بلبی ندهی سخن در بوسه گوئی بزن
آسیم چو نزدیک دهن ره گم شود ادراک را

جانم چو رفت از تن برون حیله چه کار آید کنون
این زهر بگذشت از فسون ضایع مکن تریاک را

گوئی بر آرگاه خواب امروز شب آن آفتاب
آنم کز آهی صبح تاب آتش زنم افلاک را

غزلهای دیوان — شعر

خسرو گدای این خس بود از سوز عشق از بس بود
یک شعله آتش بس بود صد خرمن خاشاک را

ای [illegible] زلف [illegible] سمندرا
بین زیر پای دیدهٔ این ورد سمندرا

[illegible] سمن [illegible] بوسیست
یوسف رخا کشیده ترک ران سمندرا

پایی گریزم از شکن گیسوی تو نیست
میکش چنانکه دانی اسیر کمندرا

چشمم از تو دور دانه دل گر ز تو بسوخت
از [illegible] گرنه چنان شد سپندرا

زآمد شد خیال تو ترسم که هر خرص
قصاب [illegible] گله گوسپندرا

پند کسم میل نه نشیند که دل ز شوق
پر شد چنانکه جای نصیحت نیست پندرا

در عاشقی ملامت خسرو بود چنانکه

غزل ۵ از دیوان — بر رویش تازه داغ نهے درد مندرا — خمسه نظامی شعر ۹

بازدل گم گشت در کویش من دیوانه را — از کجا کردم نگاه آن شکل قلاشانه را
گاه گاه ای باد کانجا بات می افتد گذر — زآشنایان کهن یادی ده آن بیگانه را
هر شب از بهر سوی وی آیدم در دل خیال — از کدامین سو نگه دارم من این ویرانه را
عمر بگذشت و حدیث درد ما آخر نشد — شب بآخر شد کنون کوته کنم افسانه را
شعله گو در جان بگیر و سینه گو آتش بسوز — شمع از بنها نیست کو رحمت کند پروانه را
جان ز نظاره خراب و ناز او اندازه بیش — ما ببوی مست و ساقی پر دهد پیمانه را
آخر ایدل وقتی اندر کوی ما بودت گذر — انچنین یکبارگی کردی فراموش خانه را
حاجتم نبود که فرمائی بترک نام و ننگ — زانکه رسوائی نیاموزد کسی دیوانه را

غزل ۶ از دیوان — خسرو ست سوز دل در ذوق عالم تجربه — مرغ آتشخواره کی لذت شناسد دانه را — خمسه شعر ۸

آورده ام شفیع دل زار خویش را — بندی بده دو نرگس بیمار خویش را
ایدوستی که هست خراشش دلم ز تو — مرهم نمی دل افگار خویش را
مردم ز نازکی و گرانبار میشوی — جانم که بر تو مے فگند بار خویش را
از رشک چشم خویش نه بینم رخ تو من — تو هم مبین در آئنه رخسار خویش را
آزاد زنده که بیاید فتاده مرد — وز او کرده جان گرفتار خویش را
بنمای قد خویش که از بهر دیدنش — سر بر کنیم بخت نگونسار خویش را
دشنام از زبان تو ام میکند هوس — تعظیم کن بدین قدرے یار خویش را

چون خسرو از دو دیده خورد خون سزد که گر

غزل ، از دیوان | سازد نمک دو چشم جگر بار خویش را | غرة الکمال شعر

همیست که سودایت دیوانه کند مارا | در شهر بدنامی افسانه کند مارا
بهر تو ز عقل و دین بیگانه شدم آرے | ترسم که غمت از جان بیگانه کند مارا
در هجر جنان گشتم تا چیز که گر خواهد | زلفت بسر یک مو صد خانه کند مارا
زنگیچه ضعیف ار من در زلف تو آویزم | مشاطه بجاے مو در شانه کند مارا
زان سلسلهٔ گیسو نشود بجا تم ده | زان پیش که زنجیرت دیوانه کند مارا

غزل ۲ از دیوان | چون شمع تپان گشتی پیش آے که تا خسرو | بقیه نقیه شعر ،
بر آتش روے تو پروانه کند مارا

ثبگافت خم این جان جگر خوارهٔ مارا | یارب چه وبال آمده سیارهٔ مارا
رفتند رفیقان دل صد پاره ببردند | کردند رها دامن صد پارهٔ مارا
گر همره ایشان شوی ای باد درین راه | زنهار بجوے دل آوارهٔ مارا
شبها بدل از سوز خبر میکندم آه | آه از خبر دل بت عیارهٔ مارا
روزے نکند یاد که شبهاے جدائی | چون میگذرد عاشق بیچارهٔ مارا
بوے جگر سوخته گر یافت همه کوے | آتش بزن این کلبهٔ خونخوارهٔ مارا

غزل ۳ | جز خسته و افگار نخواهد دل خسرو | شعر
خوبیست بدین بخت ستمگارهٔ مارا

باز هم نگ شوق رو عشق در آب و خاک ما | قطع حریف مست شد دامن چشم پاک ما
هر حرفی و قصه در چه که بر شمم آستین | پرده راز کے شود دامن چاک چاک ما
شاهد مست بیخبر خفته چه دارد آگهے | تا همه شب چه میرود در دل دردناک ما

نکشیم بہ تیغ کشتنے تیمور دان جنم
زانکہ بنا شد آن قدر مرتبۂ ہلاک ما
جان و دولت و تنم نبل سکان خویش کن
تا بنود بملک تو پیش دعوی اشتراک ما

غزل ۱ از دیوان
ایکہ بکشتی از جفا خسرو مستمند را
پاسے وفا گہ از کسے رنجہ کنی بخاک
وسط الیبوۃ شعرہ

بس بود آنکہ سوی خود راہ دہی نسیم را
چشم زد حسان مکن عارض ہمچو سیم را
باکو نسیم صبحدم بوی تو و ہلاک جان
نیست امید زیستن سوختۂ عجیم را
من بہوا سے یک سخن تو ہمہ تلخ بر زبان
چند نمک توان زدن این جگر دو نیم را
تو چہ بہشت در نہان ما و دلی و شور شے
دوزخی از کجا خورد ماندۂ نعیم را
خانہ چنین ز خود شدم شہرۂ شہر گو یا
شد رخ نیکوان بلا عقل دل سلیم را
شیشہ رخ تبان باز نیا مد از سخن
مست بگوش کی کند کن مکن حکیم را
عشق چو سر در اکشد موی کشان بمیکدہ
موے سفید ننگرد در پے سیہ گلیم را
چون نجم شراب در غرفہ بماند چون منے
ہم ز شراب تغسل دہ و در دکش قدیم را

غزل ۱۱ از دیوان
قصۂ خسرو از دردن گر بغزل بر دفتد
دشنۂ سیمنا کند زمرمۂ ندیم را
غرۃ الکمال شعرہ

بشگفت گل در بوستان آن غنچہ خندان کجا
شد وقت عیش دوستان آن لالہ ستان کجا
ہر بار کو در خندہ شد چون من نزارش بندہ شد
صد مردہ زان لب زندہ شد در دہ مرا درمان کجا
گویند ترک غم بگو تدبیر سامانے بجو
در ماندۂ تدبیر کو دیوانۂ سامان کجا
از بخت در دزی باطرب خضر آنجو در دو شستہ لب
پویان بسکندر در طلب تا چشمۂ حیوان کجا
میگفت با من زبان گر جان دہی یابی امان
من میکنم فرمان بجان آن یار بفرمان کجا

گفتم توئی این و زنم تا هست جان در دشتم | گفتی مکه آری این منم گر این توئی پس جان کجا
گفتی صبوری پیش کن مسکینی از حد بیش کن | زیبم ازان خویش کن من کردم این و آن کجا
پیدا گرت بعد از مے و در کوی ما نبود رہے | از نوک مژگان گہی آن پرسش پنہان کجا

غزل ۱۲ از دیوان

زین پیش با تو ہر زمان من بودم این از ہمدمان | تحفة الصغر شعرو
خسرو نہ ہست کز ہمان آن عہد و آن پیمان کجا

جان من از آرام رفت آرام جان من کجا | ہمچو من شان فتنہ شد فتنہ شان من کجا
آمد بہار مشکدم سنبل و مید و لالہ ہم | سبزہ بصبح از رو قدم سرو و روان من کجا
از گریہ ماندم پا بگل در روستان گردم خجل | جان از جہان بگسست دل جان جہان من کجا
در کار غم شد سوریم بی پردہ شد مستوریم | تلخست عیش از دوریم شکر فشان من کجا
شخصم ضعیف و دیدہ تر زین رسیمان و زان گہر | اینک حیاشہ مگر لاغر میان من کجا
ہر دم جگر در سوز و تاب از دیدہ ریزم خون ناب | اینک می و اینک کباب این میہمان من کجا
دل رفت در مہمان و گفت آن ندیم خوان او | گر ہست این و آن او و آخر ازان من کجا
حسن ہمہ آن تا مہربان او ہم ز خاصہ پشتی نہان | او ہم نیاز بزبان گوئی زبان من کجا

غزل ۱۳ از دیوان

جانست آن یار تکور فتہ دل خسرو بدو | وسط الجودة شعرو
گر دل ہر فتست این بگو گو کہ جان من کجا

بر دار یار و پیش دیدان دہ جادہ بستانرا | مرا بگذار تا ہی بینم آن سرو خرامان را
گر خمار خیالات امشبش گشتم یقین باشد | اثر ہر گز مگس در خواب نبیند شکرستان را
سیہ کردی بر لب چون نخواہم نامۂ سنت | مرا بگذار تا باری ببوسم مہر عنوان را
بدین مقدار رنجے ہم بران خاطر نمی خواہم | کہ از خونم پریشانی بود آن تا پشیمان را

پرسش از من که چون میباید آخر جان غمناکت
که من و پریست کز یادش فراموش کرده ام جانرا

زنندم سنگ از مهرت تو هم بفرست یک سنگے
که میرم همدران دق و بجان بوسه دهم آنرا

ورت بدنام ست از من بیک غمزه بکش زارم
چرا بر خویش مشکل میکنی این کار آسانرا

چو خواهی کشتنم جان زینهار این یک سخن ننشنو
یک امروزی شفیع من کن لبهای خندانرا

غزل ۱۳ از دیوان — پریشانی که من دارم ز زلفت هم مرا باد — وسط الحیوة شعرا
چگونه گویم این خسرو که آن زلف پریشان را

بے روی تو خوش کردم من تلخی هجرانرا
با شربت دیدارت بر خود نکنم جان را

از بسکه دل خلقے گم شد بر نخدانت
خون بر شود ارکان آن چاه زنخدان را

وی شانه زنی گیسو افتاده بسے لهما
گر دآرد می آخر دلهاے پریشان را

در جیب نبود کس نگذاشته تعدی
یک لطف بکن زین پس مگذار هی گریبان را

تو میروی و دلها با دنبال روان هر سو
چون خلق که بستانند نظارهٔ سلطان را

بخشت [illegible] دیوانیت رویان
یارب که مباد این دل هندو و مسلمان را

غزل ۱۴ از دیوان — گوئید که از خوبان بدنام شده ی خسرو — غرة الکمال شعرا
چون دل نکند فرمان خسرو چه کند آن را

رقم بر نگیرد بے پری من با انگیز را
تا کلک صورت نشکند این عقل رنگ آمیز را

شب با خوش خفتم هیچگه زاندم که بر جان من
شد آشنائی با صبا آن زلف عنبر بیز را

دانم قیاس نخوت خود کم راتم از زلف سخن
لیکن تنا سیرم فتراک دست آویز را

بگذشت کار از زیستن خیزای طبیب نیمه کش
بیمار مسکین را بگو تا نشکند پرهیز را

چون خاک گشتم بر درت گر ایستادی میتوان
بادے چو با بگذری آهسته ران شبدیز را

شد عشق جانم را بلائی غمزه و جان صنم | قصاب با نا مهربان چه جرم تیغ تیز را

غزل ۱۶ از دیوان

بوکز ز کوه حسن خود بینی بخسرو یک نظر | بقیه نقیه شعرا
اینک شفیع آورده ام این دیده خونریز را

بهر تو خلقے میکشد هر سو من بدنام را | بس می نیارم چون کنم ده بن دل خود کام را
یکشب ببامی دیدمت وانگه بیاد پاے تو | رنگین بسا طی میکشم از خون چشم آن بام را
خواهم که خون خود دمی در گردن جانت کنم | دانی چه دولت میدهی هر ساعت از لب جام را
تا چند هر دم از صبا در جنبش آید زلف تو | آخر دمی آرام ده دلهای بی آرام را
تا گرفت در تو سوز من واکنون که خواهم داد جان | دوزخ مگر بخته کند این شعلهاے خام را
گر آب چشمی نیست آخر هم از بطن ناره | اینده که آتش در زدم باز از ننگ و نام را
من عاشقم ای پند گو بنمود گو ارانم که تو | از عافیت شربت دهی جان بلا آشام را
زنهار ان که دل در عاشقی بست تقوی را رسن | نتوان لگام از شرع زد این توسن بدرام را

غزل ۱۷ از دیوان

گر کشته شد خسرو زغم نبود عجب چه بر خوبان نهم | تحفة الصغر شعرا
چون خنجر میدهم در کشتنم بهرام را

پرده عاشقان در پرده کند چو روی را | هر طرفے دلی فتد شانه کند چو موے را
دل کز خلق میبرد نیست ز بهر مردمے | طعمه فراخ میکند بهر سگان کوے را
ایکه نداری آگهے از دل بے قرار ما | چند بباد میدهی طره مشکبوے را
بر سر دیاے جان بود ناز و کرشمه هاے تو | داد بهانه ها بسے جان بهانه جوے را
روی بما کن و مکن دیده ناز خویش دور | سجده رواست هر طرف کعبه چار سوے را
گرچه غبار عاشقان می ننشیند از ورت | دور مکن بدین گنه چشم ستانه شوے را

هرچه کم بیش نسبت تیره ترست روز من | منت آئنه منه بخت سیاه روے را
قصهٔ من مگر کنون آب دو چشم گویدت | زانکه بلبست حیرتت حقه گفت وگوے را

غزل ۱۸ از دیوان — وسط الجموة شعره

خسرو اگر غمت خورد نالد بس ست خدمتش
واجب چاوشان و هند از پی های و هوے را

بسے شب با مهی بودم کجا رفت آن همه شبها | کنون هم هست شب لیکن سیاه از دود و یار بها
خوش آن شبها که بادی بودی اگه مست و گه خویش | جهانم میشود تاریک چون یاد آرم آن شبها
همیکردم حدیث او بر دو مژگان او هر دم | چو طفلان سورهٔ نون والقلم خوانان بمکتبها
چه باشد گر شبے پرسد که در شبهای تار آخر | غریبے زیر دیوارم چگونه میکشد تنها
بیا ای جان هر قالب که تا زنده شوند از سر | بکویت عاشقان از جان همی کردند قالبها

غزل ۱۹ از دیوان — غرة الکمال شعره

هیچ از بهر جانے خسرو اگر مے کشد یارت
که باشد خوبرویا تر لبے زنگونه مذهبها

چو در چمن روے از خنده لب بندد آنجا | که تا در نگذد غنچه ز هر خند آنجا
رخ تو دیدم و گفتے سپند سوز اینجا | چو جان بجاست چه سوزد کسی سپند آنجا
کسان بکوی تو بندم دهند هر جائے | که دیده روے تو بیند چه جاے بند آنجا
بجانهٔ تو همه روز آفتاب بود | که آفتاب بنا روشدن بلند آنجا
فتانه مست تری یا ز زلف چون زنجیر | بگیر سخت که دیوانه ایست چند آنجا
کجا روم که ز روے تو هر کجا که روم | رسد ز جعد درازت خم کمند آنجا
ز زلفش آمدی ای باد حال جانها پرسید | چگونه اند اسیران دردمند آنجا

بر آستان تو هر کس بر حمتے مخصوص

غزل ۲۰ از دیوان | مگر که خسرو بیچاره مستمند آنجا | بقیه نقیه شعر

جانان بپرسش یاد کن جان من گم کرده را | وآخر بحمت باز کن آن چشم خواب آلوده را
ناخوانده سویت آمدم ناگفته رفتی از برم | یعنی سیاست این بود فرمان نافرموده را
رفتی تو دانم که من زنده نمانم از غمت | یارب کجا یابیم کنون آن صبر و وقتی بوده را
باز آی و بنشین ساعتی آخر چه کم خواهد شدن | گر شاد گردانی دمی یاران غم فرسوده را
کشتی مرا نیست غم الا غم نادیدنت | گر میتوانی باز بخش آن جان نابخشوده را
دستی بسودم بر لبت تلخی بگفتی چیست این | گر زهر دادی چاشتی چندان نباشد سوده را

غزل ۲۱ از دیوان | سودائی خسرو هر شبی پایان ندارد تا سحر | تحفة الصغر شعر ۹
اگر گرده برزن یکی آن جعد نا پیموده را

چه خواهی کرد روزی عاقبت این جان مفتون را | که از گاهی بمن بنمای یاری صنع بیچون را
تو میکن هر چه میخواهی نیارم دم زدن زیرا | که گر چه خون کند سلطان نگیرد از پی خون را
نخواهم داد دربان ترا هرگز درون رحمت | ببندد دست اینکه مینهم گه گهی دیوار بیرون را
دل من نامه در دست و خون بر چهره عنوانش | هم از غمازی عنوان برون برحال مضمون را
شب آمد روز عیشم را و من با سوخته جانی | همی جویم چراغ افروخته آنروز میمون را
نه شبهای من بد روز از این سانست بیپایان | ولی یارب مبادا روزتیک آن الف شبگون را
تو ای مرغی که آزادی و در دامی نیفتادی | سزد گر شکر گوئی روز و شب بخت همایون را
چو لیلی بید و مجنون خمار از خون خود نوشد | به از سنگ ستمگاران نباشد نقل مجنون را

غزل ۲۲ از دیوان | همه کس فتنه شد بر گفته خسرو مگر چشمت | وسط الحیوة شعر ۷
که اثر در جانان چندان نباشد سحر و افسون را

چه اعجبا لست این یارب چه دولت دارا را
که در کوی فراموشان گذر شد یار زیبا را

کمر بندم من آید پیش من خنده زنان امشب
توقف کن که یکدم بنگرم بر دین جوزا را

بحمد الله که بیداری شبهائم نشد ضائع
بدیدیم خفته در آغوش خوبان سرو بالا را

بشوخیش دل رنجه مدار اے نوبتی امشب
که خفتن در بر یار ست بیداران شبها را

کجا بابودی ای گلبرگ خندان راست گو امشب
که چون حب ادهٔ امرود گلبویان رعنا را

توئی با من تعالی الله ز تو کی آید این یارب
نیم با تو معاذ الله مرا کے باشد این یارا

غزل ۲۳ از دیوان — چه گوئی خسرو اچندین هوائے وصل نابوده — غرة الکمال شعر ۷
خیالست اینکه ره دادی بسوی خویش سودا را

جان بجا موشی برآمد بیزبان چندرا
گو یک امروز نوازش میهمان چندرا

دی چو بیرون آمدی خوی کرده از هر قطرهٔ
گشت طوفان بلائی خان و مان چندرا

من ز تو محروم و خلقی در گمان اینم خوشست
با دیارب روز نیکو بدگمان چندرا

چند طعنه عاقلان ز ایکزمان بیرون خرام
سوخته چون میکنی نامهربان چندرا

یک یک اندر کوی تو بیداغ آه مین نماند
ده که آخر چند سوزم بزبان چندرا

گر نگردد خاک در کویت چه کار آید مرا
بهر این پر درد دم آخر استخوان چندرا

غزل ۲۴ از دیوان — صد چو خسرو میکند جان پیش آخر خنده — بقیه نقیه شعر ۱۱
زانکه شد هنگام لیسین ناتوانے چندرا

دیوانه میکنے دل و جان خراب را
مشکن بناز سلسلهٔ مشکناب را

بیجرم اگرچه ریختن خون بود وبال
تو خون من بریز برائے ثواب را

بوی وصال در خور این روزگار نیست
ضائع مکن بدلق گدایان گلاب را

ای عشق شغل تو بجز من نا کسے رسید — آخر کسے بماند جهان خراب را
از چاشنی درد جدائی چه آگهند — یک شب کسان که تلخی نکردند خواب را
طوفان نشان دو دیده و قحط وفا بدهر — تقویم حکم کے کند این فتحیاب را
تا گفتمش بکش زمژه تیغ رانده بود — ما بنده ایم غمزهٔ حاضر جواب را
گر خاطرش نخشتن بیچارگان خوش ست — یارب که یار ناوک او کن صواب را
آفت جمال شاهد و سافیست بهیده — بدنام کرده اند بمستی شراب را
خونابه می چکاندم از دیده سوز دل — خوش گریه ایست بر سر آتش کباب را

غزل ۳۵ از دیوان — خسرو ز سوز گریه بیارد نگاه داشت — تحفة الصغر شعر ۱
آرے سفال گرم بجوش آرد آب را

دلم در عاشقے آواره شد آواره تر باد — تنم از بیدلی بیچاره شد بیچاره تر باد
بتاراج اسیران زلف تو عیار سید ارد — بخونریزی غریبان چشم تو عیاره تر باد
رخت تازه ست بهر مردن خود تازه خواهم — دلت خارست بهر کشتن من خاره تر باد
گرای زاهد دعا خیر سخوا هے مرا این گو — که آن آواره کوی بتان آواره تر باد
دل من پاره گشت از غم نه زانگونه که به گردد — اگر جانان بدین شادست یارب پاره تر باد
همه گویند کز خونخوارئ خلقے بجان آمد — من این گویم که بهر جان من خونخواره تر باد

غزل ۳۶ از دیوان — چو با تر دامنی خود کرد خسرو باد و چشم تر — وسط الحیرة شعر ۱
بآب چشم ترگان دامنش همواره تر باد

رفت آنکه چشم رحمت خوش مے غنود مارا — عشق آمد و بر آورد از سینه دود مارا
تا راج خوبروئے در ملک جان درآمد — آنذل که بود و تختے گوئی نبود ما را

با سنگ خویش بودم در گوشهٔ صبوری — باد دلے سویت آمد از جا ربود مارا
امروز گو که بینید سرمست و بت پرستم — انگه به نیکنامی کو می ستود مارا
هر روز در شب غم خوش میکند سزایم — آن دیدنت که اول خوش می نمود مارا
از خاک هستی ما گر دعدم برآمد — اے کاشکے نبودی ننگ وجود مارا
ممکن نگشت توبه مارا ز روی خوبان — گیتی بمحنت و غم چند آزمود مارا
تیغے زور و باید محنت ز دای عاشق — کز صیقل محبت نتوان زدود مارا

غزل ۲۰ از دیوان — خسرو که نیست زانها کز توبه و شکستن — غرة الکمال شود
این پند ہاے رسمے واندر نہ بود مارا

رحمت صبورے تمام سوخته شد سینه را — شعلهٔ فروزان هنوز آتش دیرینه را
غم که مرا در دلست گر نکند یاد دم — پیش که پاره کنم وای من این سینه را
رخ منما بر مراد ورنه بخون منے — آب بسیرے مده تشنهٔ دیرینه را
توبه زمی کرده بود دل چو تو ساقی شدی — باز همان حال شد احمد یارینه را
من چو ز سر خواستم خشم تو بیکار چیست — خنجر نوده بدست ترک کن کینه را
صوفی ما شد خراب دوش بیک بانگ چنگ — چشم بر شیم کشیده خرقه نشینه را

غزل ۲۱ از دیوان — بر سر خسرو اگر طعنه زند هر کسے — بقیه نقیه شود
روے سیاه مراست جرم نه آئینه را

رسید باد صبا تازه کرد جان مرا — شگفته داد بمن جوے دلستان مرا
نخفت نرگس فریاد کم کن اے بلبل — کنون که خواب ربودست تا توان مرا
صبا سواد چمن را چو نسخه کرد بر آب — بگل نمود که سنگر خط روان مرا

مرا گذر بگلستان بسی ست لیک چه سود
که سوی من گذرے نیست گلستان مرا

گمان همیرود م کز فراق آویزم
غم نفقه بیقین میکند گمان مرا

نشان نماند ز نقشم کجاست عارض او
که در کشد قلم این نقش بے نشان مرا

فغان من زکجا بشنود بگوش آنشوخ
که خود نمے شنود گوش من فغان مرا

پرید جانب او مرغ روح با من گفت
که من شدم تو نگهدار آشیان مرا

خوش آن دمی که در آید بفیده دم زدنم
پر از ستاره و مه کرده خانمان مرا

نهاد بر لب من لب نماند جاے سخن
که مهر کرده بانگشترین دهان مرا

روا ے صبا تو بگو سرو رفته را باز آے
بنو بهار بدل کن یکے خزان مرا

ز رفتن تو بجان آمدم نمیدانم
که رفتنت ز کجا خواست ببرجان مرا

غزل ۳۹ از دیوان

دل شکسته خسرو بجانب تو شتافت
غریب تست نگهدار میمان مرا

تحفة الصغر شعرا

ز دور نیست میسر نظر بروے تو مارا
چه دور لیست تعالی الله از قد تو جبارا

ازان کنی که تو سلطان بصدر جان نشستی
بساط خواب تبسم حرام گشت گدارا

ز تیغ کش بحضورم چو بادشاه بتانے
بدور باش فراقم مکش ز بهر خدارا

اگرچه بر دل من ماند یادگار جفایت
مباد آنکه رود از دروز یاد تو مارا

حرامشه ببر کوے که گے بکر شمه
که زیر خاک کنی زنده کشتگان جفارا

دریغ جان که یکی هست نیست میدنه دو چشمت
بنرخ نیک خریدن توان متاع بلارا

مفرحی که طبیبان دهند دوست ندارم
که بر دلذت دروث ز کام ذوق دوارا

چو نگذرم قدمی سوے آدمی که عزیزان
گلے دریغ ندارند خاک اهل وفارا

نه من اسیرتانم باختیار لیکن | گسست می نتواند کسی کمند قضا را
نسیم هم نرسد زو بگه که زنده بانم | مگر که بر سر کویش گذر نماند صبا را

غزل ۳۰ از دیوان | بچشم خسرو از انجا که جا گرفت خیالش | وسط الحیوة شعر ۹
زآب چشمش هر سو گلی شگفت گیا را

شب برمزآمد بسی کز دل ندا دی یادرا | جان ز تن آمد برون بوئی ندا دی با درا
سر بدیوار سرایت مے زنم تا بنگرے | زانکه تا باز شکاری خوش بود صیا درا
باز در هجرت قوی در کشتن بیچارگان | چون قصاص افزون کند عادت شود جلادرا
جان بفریادم برامد لیک صد جان آرزو آنکه | بشنوی راه مدہی سوی جان فریادرا
ایکه میگوئی که وقتے لوح صبرت یاد برد | سالها شد تا فرامش کرده ام آن یادرا
اینهمه خونابه کاشامم همی زین روز بد | بهترین روزی خلل انداز دین مبیا درا
چند گرم چون سیه روئی عشقم از قضاست | آب کے شستن تواند در داغ ما در زادرا
تا بسوی گفت شیرینست دل خارا و کوه | کندن از ناخن چه کل چیدن بود فرهادرا

غزل ۳۱ از دیوان | لوک مژگان تو در دل ماند خسرو را نجا که | غرة الکمال شعر ۷
در رگ بیمار شتر نشکند فصادرا

شبم خیال تو بس با قمر چه کارمرا | من و چو کوه شبے با سحر چه کارمرا
من آستان تو بوسم حدیث لب نکنم | چو من بخاک خوشم با شکر چه کارمرا
نه بیم آن لب خندان نه بیم جان سبک | زدور سنگ خورم با گهر چه کارمرا
بدرکه زاد مرا بهر آن که تو کشیم | دگر نه با چو تو زیبا پسر چه کارمرا
بطاعتم طلبند و بعشرتم خوانند | من و غم تو بکار دگر چه کارمرا

اگر قضاست کہ میرم بعشق گو آن باد | بکارہاے قضا و قدر چہ کارم را

غزل ۳۲ از دیوان — طلاق دادہ دل و عقل و ہوش را خسرو — بقیہ نقیہ شعر ۹
بگشت کوے تو با این حشر چہ کارم را

صد ہزاران آفرین جان آفرین پاک را | کافرید از آب و گل سروی چو تو چالاک را
تلخ میگوئی و من می بینمت از دور پیش | زہر کے آید فرو دارم بگیرم تریاک را
در چمن ہم خوش نیم بی تو تو ہم میدانی آنکہ | بوستان زندان نماید مردم غمناک را
چون ترا بینم بخشم خود ہم در رشک از آنکہ | کرد از دامن درخت این چشمہاے پاک را
گر بکویت خاک گردم نیست غم الا غم آنست | کز سر کویت نخواہد باد برد این خاک را
شہسوار غیب خسرو است چون چوگان ستے | گاہ بستن عذر ہا خواہی زمن فتراک را
چون دم چاک از تو شد ای نیدار میگویم | از رگ جان خود ہمی دوزی درین دل چاک را
چشمہ عمرست و خلقی در پیش عیسی تو لیست | آشنائی با چنان آبے چنین خاشاک را

غزل ۳۳ از دیوان — نالۂ جانسوز خسرو کو بدلہا شعلہ زد — نخفۃ الصغر شعر ۲
رحمتے نامو خت آن سنگین دل بیباک را

بگذشت و نظر نکرد مارا | بگذاشت ز صبر فرد مارا
ما بے خبر از نظارہ بودیم | جان رفت و خبر نکرد مارا
گردید بخاک در نیرزد | از دور بشست گرد مارا
اے بیخبر آنکہ پند گویند | ہمبر دل باد کرد مارا
دانید کہ نے باختیار است | چشم تر و روے زرد مارا
صد شربت عافیت شمارست | یک جا نشنید درد مارا

خاکستری از وجود ما ماند | پس کاتش عشق خورد ما را

غزل ۳۴ از دیوان | هر چند بسوخت خسرو از شوق / این شعله مباد سرد ما را | وسط الحیوة شعره

س

عشق از پی جان گرفت ما را | خلقی بزبان گرفت ما را
سرو قد او بناز و عشوه | هر لحظه روان گرفت ما را
خرسند بعافیت نبودیم | اینک حق آن گرفت ما را
ای دیده چه ریزی از برون آب | کین شعله بجان گرفت ما را
ای خواب برو که باز امشب | سودای فلان گرفت ما را
ترسم که برون برود عالم | این غم که عنان گرفت ما را
گویند که مرگ طرفه خوابیست | این خواب گران گرفت ما را

غزل ۳۵ از دیوان | خندید براهل درد خسرو / در رود دل شان گرفت ما را | غرة الکمال شعره

هر که زیر پیرهن بیند مرا | مرده زیر کفن بیند مرا
خویش را من خود کشی دانم دلے | یار اگر از چشم من بیند مرا
آرزو دارم قصاص از دست دوست | تا بدانسان مرد و زن بیند مرا
بر سر راهش کشیدم زار زار | بو که آن پیمان شکن بیند مرا
گر بیاید باز مرغ نامه بر | طعمهٔ زاغ و زغن بیند مرا
بید لے کش عیب میکردم کجاست | تا بکام خویشتن بیند مرا
ناز نینا زین هوس مردم که خلق | با تو روزے هم سخن بیند مرا

باد هر روزے بجولان گاه تو | خاک خوارے در دهن بیند مرا

غزل ۳۶ از دیوان — بقیه نقیه شعر ۶

جوے خون راند بجاے جوے شیر | خسرو اگر کوهکن بیند مرا

گرچه بر لبود عقل و دین مرا | بد مگویند نازنین مرا
کوشش از بار و گران گشته | نشنود نالهٔ حزین مرا
آخرے با بخبان یکی بنماے | بهن آن سرو راستین مرا
گر یکی میکند رقیب خنک | که بسوزد دل غمین مرا
سوخته بنمبشیں اگر اتریست | در سحر آه آتشین مرا

غزل ۳۷ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۶

خسرو ایگذر از سرم که ز اشک | بیم غرق ست همنشین مرا

زهے وصف رخت مهر زبانها | نقب گاه سخن اگیر جانها
چو می خندد لب شکر فشانت | ز حیرت باز مے ماند دهانها
ز چشمت در دل انجم جفا رخت | مرا در سینه مے روید سنانها
فلک را بین که مظلومی چو میسوخت | چرا آتش نبارد ز آسمانها
مرا با مکل رسوائی خوش افتاد | بخندد مے ای رفیقان از کرانها
بسے کردم بدستان نالهٔ درد | رها کردند مرغان آشیانها

غزل ۳۸ از دیوان — وسط المجوة شعر ۶

ازین ره رفت خسرو خلق بنبد | چو باشد جا بجا از خون نشانها

ولے دارم که سامان نیست اورا | بدل دردے که درمان نیست اورا

فراشش کرد عمرم روز راز انکه — شبے دارم که پایان نیست اورا
مرا ملکیست اے سلطان خوبان — که جز دلهاے ویران نیست اورا
کدامین مور خطت را که هرگز — سلیمان نیست اورا
رخے داری یگانه در نکوئے — دوم جز ماه تابان نیست اورا

غزل ۳۹ از دیوان — زخسرو رو مپیچ از گشت ناچیز — غرة الکمال شعر،
چنانے هست اگر جان نیست اورا

گیرم که مے بزم من بند همدمے را — آخر بپرستے هم حالات آدمی را
غمزه زنان چنین هم بسیار میم وارید — دانی که هست آخر جانی هر آدمی را
آندم که من بیادت میرم بگوشهٔ غم — روح اللهم نشاید از بهر همدمی را
از جان خویشتن هم رازی نهفته دارم — زیرا که مے نشاید بیگانه محرمے را
از شاخ عیش ما را برگے نماند برجا — گوئی خزان درآمد گلهای خرمے را
با هر غمے که آید راضی شوای دل زار — یارا نیافریدند از بهر سنگینے را

غزل ۴۰ از دیوان — زان ره که تو گذشتے چون سرو کشت خرامان — بقیه نقیه شعرا
خسرو بیاد پایت میبوسد آن زمے را

گذشته آرزو از حد بپای بوس تو مارا — سلام مردم چشمے که گوید آن کف پارا
تو میروی و بهر سو کرشمه مے چکد از تو — که داد این روش و شکل سرو سبز قبارا
سخن ز خواستن زلف مشکبار تو گفتم — بخاست موے بر اندام ناتوانے خطارا
مرا ست یاد جمالت بدل چنانکه بسینه — خیال خوان کریمان بروز فاقه گدارا
برون خرام دمی تا برآورند شهادت — چو بنگرند خلایق کمال صنع خدارا

چو در وفات بمیرم نخوانی آنکه نوشتم | بر آستان تو از خون دیده حرف وفا را
فلک که میبرد از تیغ بند مهر عزیزان | گمان مبر که رساند بهم دو یار جدا را
دران میین تو که شورست آب دیدهٔ عاشق | که پرورش بجز این آب نیست مهر گیا را

غزل ۴۱ از دیوان

صبا نسیم تو آورده تازه شد دل خسرو | چنین گلے بشگفت ست هیچگاه صبا را

تحفة الصغر شعر ۲

گفتی ز دل برون کن غمهای پیکران را | تو پیش چشم و آنگه جای گله زبان را
تا دل ز من ببردی از ناله شب نخفتم | ای دزد شب تو آخر فریاد پاسبان را
بگذشت از نهایت بیخوابیے من آخر | وشوار صبح باشد شبهاے ناتوان را
رسوائے شهر گشتم از بسکه دیدهٔ من | دم دم همے تراود خونابهٔ نهان را
از آه سوزناکم دود از جهان برآمد | بیے تو جان چه باشد آتش زنم جهان را
ای نازنین نگه را یکدم بسوے من کن | تا بشنوے ز بند لبسرین وارغوان را

غزل ۴۲ از دیوان

شاید اگر بخند دبر روزگار خسرو | آنکس که دیده باشد رخسارهٔ جنان را

وسط الجودة شعر ۶

من بهوس میخورم ناوک سینه دوز را | تا نکنی ملامتے غمزهٔ کینه توز را
دین هزار پارسا در سر گیسوے تو شد | چند بنا کسان دهی سلسلهٔ رموز را
گویم وصل گویم رد که هنوز چند گه | دای که چون برون برم از دلت این سوز را
قصهٔ عشق خود رود پیش فسردگان دے | دای که چون برخرد گوهر شب فروز را
ساقی نیم مست من باده لبالب آزما | نقل معاشران کنم این دل خام سوز را

جان چو خسرو ی و بس زخم نموده که بریکے

غزل ۴۳ از دیوان

بارے اگر بمیرنے تیر درون دوز را — تتمهٔ بقیه شعر ۹

من زسیرت دوست دارم جان عشق اندیش را — کز سگان داغ او کردم دل درویش را
عشق میش از بیش و من بسیار از کم کمترم — من کم از کم چون کشم آن بار بیش از بیش را
نے غلط کردم که خوبان بجو نیشت ره دهند — رد سره آید بسوے خویشتن مرخویش را
وقت را خوش دار بر رو سے بتان چون رفتنست — یاد کن آخر فراموش کشتگان خویش را
عقل اگر گوید که عشق از سر نه معذور دار — دور کن از سر زهم عقل خیال اندیش را
جای غم ای دوست کن کم زان زبان هندوئے — کز وفای شوی در آتش بسوزد خویش را
درد گنج حکمت است از مرده یابی طبع را — داغ عین مرهمست ار نکته بینی ریش را
من دل و دیده بخواهم داشتن بازی دریغ — تیر تا باقی بود ترکان کافر کیش را

غزل ۴۴ از دیوان

خسرو اگر انگبین میخواهے از شکر لبان — تتمهٔ غرة الکمال شعر ۱
اول اندر کام شیرین کن زبان خویش را

من و بیباک زلف آن بت و بیداری شبها — کجا خسپد کسے کش میزند در سینه صد بهها
همه شب در تب غم میزنم با زلف و خال او — چه سودا هاست این یارب که با خود میزنم تنها
گهے غم میخورم گه خون دمیسوزم بصد زاری — چو پرسی نیست جان بخواهم بردازین تنها
چه باشد گر دران کافر جوی باشد مسلمانے — چنین گر یارم بگیرد دامن هر گوشه یارب ها
دعاے دوستی از خون دلیسند اهل عشق و من — بخون دیده دستاے کنم شستم ازان لبها
ز خون دل وضو سازم کنم سجده بسوے او — بود عشاق را آرے بسی زنگونه مذهبها

غزل ۴۵ از دیوان

بنالد آن توانائے سوز بیرون میکند خسرو — تحفة الصغر شعر ۹
که جانها پاے کوبان میدهد بیرون ز قالبها

تا زکیی که دیده ام آن رخ همچو لاله را
سوزم دهد بنیاد رم پیش تو آه و ناله را

تا چوگان فغان کنند از رخش اهل فلک
ساخت سه چهارده آن مهر شده ساله را

عقل نماند در سرم صبر نماند در دلم
بر گل لاله کس چنین کرشمه گلاله را

سوخته رخت اگر سوی چمن گذر کند
در دل خود گمان کند شعله گرم لاله را

بوسه خود از نمیدهی بالب خود حواله کن
رشوت تست جان من از پی این حواله را

من بنظاره خوشم وصل نه حد من بود
حوصله مگس بدان کو بخورد نواله را

دل خطا قبض دادمت هوش مخر و سپردمت
جانت هنوز دادنی پاره مکن قباله را

تو ز پیاله می خوری من همه خون که دمبدم
حق لبم همیدهی از لب خود پیاله را

غزل ۴۶ — شعر

دل که فسرده تر بود هم بگذارش آورد
ناله خسرو شیرین کاتش تیز لاله را

یارب که دل چو آئنه آن خود پرست را
کو دید روی خویش و ز ما برده مهست را

خون میخورد بسینه و درون میرود بلاست
این می که راه میدهد آن بت پرست را

دیوانه بتان نکند ره بقبله زانکه
تعظیم کعبه کفر بود بت پرست را

جانا نه رفتنست چو دلها ز زلف تو
چندین اگرچه میزنی آن زلف پست را

محرام زین نمط که بشهر از خرامشت
بر جا نماند یک قدم اهل نشست را

چندین چه غمزه میزنی از بهر کشتنم
صید تو زنده نیست مکن رنجه شست را

غزل ۴۷ از دیوان — خسرو چه جان باخت بعشق تو مرد نیست — غرة الکمال شعر ۶
زین رو بخون دیده مناسبت دست را

ساقیا پیش آر جام با صفای خویش را
روی ما بین دمادم و رونمای خویش را

کبک رفتار یکے بخرام و با پر لاله سایے — بی حنا کن بعل پای لاله سای خویش را
وی شدی در باغ و گل از بهر گردن افشاندنت — کرد صد پرکاله دامان قبای خویش را
هر طرف بهر مبارکباد نوروزے بهار — میفرستد گل بکعبت کرده صبای خویش را
کبک کهساری بروای لاله بر بر تیغ کوه — گام چندان زن که پر خون کرد پای خویش را

غزل ۴۸ از دیوان — یکدم امروز از چمن ما را مجلس راه دهد — بقیه نقیه شعر ۹
تا ستانیم از تو جام با صفای خویش را

طاقت دوری نماند عاشق دلتنگ را — واگهی کس نداد آن پسر تنگ را
گاه خرامیدنش یک نظرے هر که دید — پیش فرامش نکرد آن قد و آن رنگ را
بنده نخواند کنون جز غزل نو خطان — کاب دو چشمم شبست دانش و فرهنگ را
اشک من کو زلیشت دید گه ناله جیغ — گفت که ای خوش نوا ترکمن این چنگ را
خوش بسپر اچشم تست تنگ و منم در عجب — تا زکجا میکشد این همه نیرنگ را
دوش بیاد رخت آه جگر سوز من — شد بهوا پر سوخت مرغ شب آهنگ را
با دل سنگین تست هیچ کرد نیارم همے — گرچه که از تیر آه رخنه کنم سنگ را
در طلبت عاشقان گر قدم از سر کنند — هیچ نپرسد نیاز منزل و فرسنگ را

غزل ۴۹ از دیوان — گرد جهان شهره شد قصهٔ خسرو از انکه — تحفة الصغر شعر ۲
عشق بعیر انها در از دل تنگ را

وقتے اندر سر کوئے گذری بود مرا — واندران روئے نهانے نظرے بود مرا
جان بجا یست دل زنده نیم من زیرا که — مایهٔ عمر بجان جز دگرے بود مرا
مست گشتم که شبش دیدم و در خواب هنوز — بگه صبح ز مستی اثرے بود مرا

همه کس را خور و خواب و من بیچاره خراب
ای خوشا وقت که خوابی و خورے بودمرا

به ازین بودم ازین پیش اگر هیچ نبود
باری از جنس صبورے قدرے بودمرا

بر من از دیده مریزید گلابے که به عمر
لذت از عشق همین درد سرے بودمرا

هیچ یاد آیدت ای فتنه که وقتی بدین پیش
عاشق سوخته دربدرے بودمرا

خواستم دی که نمازی کنم پیش خیال
لیکن آلوده بدامن جگرے بودمرا

نردم پیش که یاد آیے و دیوانه شوم
آنکه گه گه بگلستان گذرے بودمرا

غزل ۵۰ از دیوان

پاسبان روز هم از قصهٔ خسرو بشنود
که شب از بهر تو ناخوش سحرے بودمرا

وسط الحیوة شد

دیوانه کرد زلف تو در یک نظر مرا
فریاد ازان دو سلسلهٔ مشک تر مرا

سنگین دل تو سخت تر از سنگ مردمست
کوه غم است بر دل ازان سنگ مر مرا

گفتم لب ترا که مرا عشوه ده
او خود مداد عشوه کسے را مگر مرا

چون من ترا درون دل خویش داشتم
آخر چه داشته داشته در جگر مرا

غزل ۵۱ از دیوان

با خسرو ستمگر دوصاحبت هر شبے
آخر شبے بطفیلے خسرو ستمگر مرا

غرة الکمال شد

گره کشود ندانم قبائے تنگ ترا
که در کشید بر سرو لاله رنگ ترا

چنین که چشم ترا خواب بسته میدارد
که باز دارد ازین خواب چشم تنگ ترا

نمیگذارد و دنبال چشم تو سرمه
قوی بگوشه فتاد است نام دنگ ترا

چه گویمت که دل تنگ تو کرا ماند
کنون که دیده سپر ساختم خدنگ ترا

اگر تو خورده نگیرے دهان تنگ ترا

کز شهسای تو از بس که هست جنگ آمیز | نه آشتی تو واند کسے نه جنگ ترا

غزل ۵۲ از دیوان | دو چشم خسرو ازین پس خیال آن خط سبز | بقیه نقیه شعرا
کزین دو آئنه نتوان زدود زنگ ترا

بسکه اندر دل فرو بردم هوای خویش را | شعله افزونتر برآمد سوز داغ خویش را
دشمنی دارم که جان قربانی او میکنم | زانکه تیری در خورست این کافر بدکیش را
عشق گنجد در دل تنگ و نگنجد در جهان | دین سخن در دل نگنجد عقل دور اندیش را
جانستی در دود دل آنکس که نشناسد حقش | بر دل مجروح خود مرهم شناسد نیش را
اشک طوفان ریز بهر حبس وصلم چه سود | شست نتوان چون بسنجد مرد ان درویش را

غزل ۵۳ از دیوان | خسرو ادیده فرو بنده و مبین روی رقیب | تحفة الصغر شعرا
زانکه مرهم خوش نباشد دیده های ریش را

باز نداری اے پسر غمزه نیمخواب را | تا نبرد بجادوئی جان من خراب را
از پی نقل ساقیم مست برآ تشم جگر | چاشنے نمیکنی گر شه این کباب را
از ید مشتری چرا دست نشوید آسمان | کاب بریخت روے تو چشمه آفتاب را
بوسه بده که میرود آز کشان بگشتنم | منتظر لب توام از پے یک جواب را

غزل ۵۴ از دیوان | خسرو خسته را مکش زانکه ندامت بود | وسط الحیوة شعرا
وه که رها میکند خوی تو این شتاب را

وقت گلست نوش کن باده چون گلاب را | بلبل نغمه ساز کن بلبل شراب را
ساغر لاله هر زمان یاد نشاط مے دهد | بین که چه موسمیست خوش نقل مهی و کباب را
مرغ چو در سبزه باشد بانگ کشید در زمین | سبزه بساط سبز و تو رقص آب را

آنست حیات شکرین کاخر شب تنگ لبان	هر طرفه بهوی می تلخ کنند خواب را
چون بسوال گویدم ساقی مست در صبوح	هان فدحی چگونه حاضرم این جواب را
چند ز عقل و دور سر باده بیار ساقیا	دور تر او سر مرا عقل شراب ناب را
گرد سفید از هوا تا ننشاند برف را	موج بلند میشود چشمهٔ آفتاب را
نی غلطم که آفتاب اوج ازان گرفت تا	بوسه زند به پیش شه حاشیهٔ جناب را
خامهٔ خسرو از روش مست چنانکه هر زمان	از رخ بکر مدح او دور کند نقاب را

غزل ده از دیوان | ردیف الباء | عزة الکمال شعرا

ای تمامی خواب من برده بچشم تو خواب	وی سر سر تاب من داده بزلف تو تاب
تاب لفت بر سر آلوده خون منست	گر نخواهی ریخت خونم زلف را چندین متاب
زلف مشکینت کمند افگند بر آهوی چین	ناف را خون بسته شد در ناف ازان مشکین طناب
گل چنان بی آب شد در دور رخسارت که گر	خرمنی از گل بسوزی قطرهٔ ندهد گلاب
گر نقابی بر رخ رخشان کشی از ناز کسے	روی تو پیدا بود پنهان شود ور دے نقاب
خط تو نارسته می بنماید اندر زیر لبت	چون حبابی سبزهٔ نورسته اندر زیر آب
مست گشتم زان شراب لعل تو لبهات تنگ	مست چون گشتم من آخر گر تنک لب دان شراب
باز میگیرے جوابم در سوال بوسه	یا گرفته میشود در لب زنیر نے جواب
روز من سالیست بیتو زانکه بهر دیدنت	عمر از رفتن بجا ماندست با چندین شتاب
خواهم از زلف تو تاب آرم که بند جان کنم	زلف در یابی در آری چون توان آورد تاب
گرم و سرد دیدار این دل از خط و رخسار تو	نیمه در سایه اند و نیمه در آفتاب

چشم تو در عین مستی تیغ مژگان بر گرفت

غزل ۵۶ از دیوان — خواست بر خسرو زند کش ناگهان بگرفت خواب — بقیه نقیه شعرا

ماهرویا بخون من مشتاب — کشتن عاشقان کم دید صواب
چشمت از خون من برنجیت چه شد — ترک با تیغ مست بود و خراب
تا گل از شرم رویت آب شود — یکزمان برفگن ز چهره نقاب
مثل خود در جهان کجا بینی — گر در آئینه بنگری و در آب
آرزو میکند مرا با تو — گوشهٔ خلوت و شراب و کباب
این تمناست در سرم همه عمر — زین هوس چشم من نگیرد خواب
هر که دعوی کند ز خوبان صبر — نشنوم کل مدعی کذاب
در غم روی شاهدان مارا — تا بکی پند میدهند اصحاب

غزل ۵۷ از دیوان — چه ملامت کنید خسرو را — فاتقوا الله یا اولی الالباب — تحفة الصغر شعرا

ای تو خورشید چرخ در مرض زلفت و تاب — از من تاریک و رطلعت روشن متاب
چشمهٔ خورشید را آب بتا شد مگر — چون تو زلف هوا خوی کنی ای آفتاب
زلف تو کز پیچ پیچ هر سر موی کژی — کز نبشیند و نی راست بگویند جواب
بستهٔ زلف تو گشت روی من دل سیاه — گور من آباد کرد خانهٔ چشم خراب
چند بوهم و خیال از لب تو چاشنی — کام چه شیرین کند خوردن حلوا بخواب
من ز خیال لبت نیستم اگر ز خویش — هستی نقدم کرد و نشه چو بینی شراب
بر من درویم اگر تو کنی خنده — بس بود م تا زیم از تو ام این فتحیاب
جان بلبندی رحمی کش چو نظاره کنی — صبر نگیرد قرار عمر مدار شتاب

غزل ۵۸ از دیوان — دست نشوید زدل خسرو اگرچه به عشق / از پی پاشستنت خون دل و شد آب — وسط الحیوة شعرا

شکایت راشد اگرچه سیه مور مرتب / بگسی نیز نخواهم که کند سایه بران لب
بگرشمه سر ابرو مکن از بهر خدا خم / کز محراب تو برشد بفلک نعره یارب
مکن ای دوست نصیحت که مکن سجده بتا تر / چو لبود مذهب با این نتوان گشت ز مذهب
منم و قامت شاهد بر و ای خواجه موذن / تو در مسجد خود زن دالی ریک خارغب
دل درویش ندارد خبر از تاج سلاطین / بر هی کان نرسد آید سر ما و سم مرکب
بجمال سر زلفت خبر از خواب ندارم / چه دراز ست شبم دید کسی روز چنین شب
سخنے کز نبست آید که مبادا نشنود کس / زنجے بردن دلبا چه عجب ست عجب
اگر این سوخته گوید سخن بوس و کنارے / مکنش عیب که هست این سخنی گفتنش از تب

غزل ۵۹ از دیوان — کو بود خسرو مدبر که دهد سر تو ارے / بسر گنگره زلفت سر جان مقرب — غرة الکمال شعرا

اے ترا بر دیده من جاے خواب / دیده نجوا هم از تو جاے آب
شب که خوا هم نیست بر دیدم نمت / چشم سازم خویش را عمدا بخواب
چشمه ایران با جمال روے تو / نیمه اهرمن ست و نیمے آفتاب
زان لب میگون که هوش از من برد / خون همیگریم چو بر آتش کباب
با لبت دارم سوالے چون کنم / تنگ می آید دهانت در جواب
مست گشتم بسکه خوردم خون دل / چون نگردم مست با چندین شراب
گل شد از عکس رخت در چشم من / آتش دل سازدم زان گل گلاب

هست خورشید قیامت روی تو	خط مشکین دفتر یوم الحساب

غزل ۶۰ از دیوان

زان قیامت عالمے در جنبت ست	بقیه نقیه شعره
ببده خسرو تا قیامت در عذاب	

ردیف التاء

بهار آمد و گلهای بوستان بشگفت	بخوشدلی و طرب روی دوستان بشگفت
بدان مغنت که گل از باد نشگفد بچمن	زباده باده کشانرا بهار جان بشگفت
بدیده پرس که آبش چو آب در غلطید	زمی چو عارض خوبان دلستان بشگفت
گل از شراب بدانسان که بشگفد در جام	بکوی دوست گل از خون عاشقان بشگفت
بتاس بترس قدم می نهند بر لاله	که همچو شعله آتش ببوستان بشگفت
زبسکه غنچه دهم بسته از صیادم زد	درون پوست نگنجید و در زمان بشگفت
چنانکه گل بخوے مصطفے شگفت بخاک	زخم زسوزن خاک و بتان بشگفت

غزل ۶۱ از دیوان

نسیم مشک جهانگیر شد چو خسرو را	تحفة الصغر شعره
زباد مدحت تو غنچه در دهان بشگفت	

آب حیات من کنم از من دریغ داشت	خاک رهش شدم قدم از من دریغ داشت
من هر شبی نشسته زهجرش بروز غم	او پرسشی بروز غم از من دریغ داشت
اگرچه بوی او شدی زنده پیش ازین	آن نیز نابوصیدم از من دریغ داشت
گشتم بفرق تا بقدم حلقه چون رکاب	وان شهسوار من قدم از من دریغ داشت
بر دیگران نوشت بسے نامه وفا	بر خاشیه سلام هم از من دریغ داشت
من در بسر غم زدم آتش زدود آه	او دود ده بسر قلم از من دریغ داشت

صد دوست پیش گشته ز من نیز دوستم — آخر چه شد که این کرم از من دریغ داشت
کاخند مگر نماند که آن ناخدائے ترس — از نوک خامه تیک قلم از من دریغ داشت
کردند اگر وفا کم و گر بیش دوستان — انصاف چیست پیش دمم از من دریغ داشت

غزل ۶۲ از دیوان — خسرو چگونه پند کند صبر را که یار — وسط البحوة شعرا
موئی ز زلف خم بخم از من دریغ داشت

ای ترک کمان ابرو من گشته ابرویت — ملک همه هندو چین بدرهم شکی کویت
گفتی که بدین سو ها غمناک چه میگردے — آواره دلی دارم در حلقه گیسویت
وقتے بطفیلم گو بنواز و سرم آخر — تا چند بهر زخمے حسرت خورم از کویت
مسجد چه روم چندین آخر چه نماز است این — رویم بسوے قبله دل جانب ابرویت
شبها همه کس خفته خسرو که ز بیخوابے — افسانه دل گویم در پیش سگ کویت
گه نام گلے گیرم گه یاد گلستانے — زینگونه دراندازم هر جا سخن از رویت
بوے گل ازین هیچم در باغ نمودی رو — با دی بتو نرسد از تو گره شدم از بویت
پیش تو بگوی بت سوزنده چو هندویم — بر آئینه ریز آنگه خاکستر هندویت

غزل ۶۳ از دیوان — سر و خرم چو گانت را نسبت بدین خسرو — غرة الکمال شعرا
آن بخت اگر کار و سر و خرم بازویت

مشب شب ما نور ز مهتاب دگر داشت — در گرد بشادی تره ام آب دگر داشت
دل هیچ بشیرینی جان میل نمیکرد — مسکین مگس آلایش جلاب دگر داشت
هنگام سحر خلق بمحراب و دل من — زابروی تبی روی بمحراب دگر داشت
قربان شدم و خون بشوم وای که آن چشم — بر جان من از هر ثره قصاب دگر داشت

نالند ز مهتاب سگان دین سگ تیکرد — فریاد که فریاد ز مهتاب و گرداشت
گشتم بنظر مست و نخفتم تا پاسش — جان از سکرات اجلم خواب و گرداشت
جان مژده ذوق ابدی داد بدل زانکه — هر غمزهٔ او ناوک پرتاب و گرداشت
زد صد گره سخت بدلبستگی من — زلفش که بهر مو شکن و تاب و گرداشت

غزل ۶۴ از دیوان — نی داشت خبر از خود و نی از دی و مجلس — بقیه نقیه شعرا
خسرو که خرابی زمی ناب و گرداشت

ای دل غمین مباش که جانان رسیدنیست — در کام تشنه چشمهٔ حیوان رسیدنیست
ای گلستان ز سر برگ تازه کن — کان مرغ آشیان بگلستان رسیدنیست
ای آب دیده رخنه کنی کرد کن گسر — کان بادشاه در ره ویران رسیدنیست
پروانه وار پیش رودم بهر سو جستن — کان شمع دیده در شب هجران رسیدنیست
در ره بساط نعل ز خون جگر کشم — کان نازنین چو سر و خرامان رسیدنیست
جانی که از فراق رها کرد خاطر را — باز آورید کار ز جان رسیدنیست
با خویش میزدم که فراق از همین گرو — تیر بلا بسینهٔ فرادان رسیدنیست

غزل ۶۵ از دیوان — کا دردو بحبت مژده زلعلش که غم مخور — تحفة الصغر شعرا
خسرو که کام در بن دندان رسیدنیست

ای بی خاک درت آرمیده من خونریست — گر مثل جان میرود ترک تو ام متعذر نیست
روزی اندر کوی خود بینی قیامت خواسته — زانکه آه دردمندان کم ز نفخ صور نیست
رخ چه پوشی چون حدیث حسن تو پنهان نماند — گل بصد پرده رود از بوی خود مستور نیست
گر گناهم هست از دیدیت نظر معذور دار — لیک گه با جان رود آن تیر خندین دور نیست

سحر بپرسش آمدی و زودیدنت جان میرود
کشتن ست این جانمن پرسیدن تو بخود نیست

در شب تاریک هجرانم بسر شد روزگار
چوان توان کردن کز شمع بختت نا نور نیست

دل ز سلطان خیال انقطاع غم شد چون کنم
شحنهٔ جا تاز دیوان خسرو منشور نیست

گریه گر لشکر کشد نالهٔ دهل کوبد چه سود
چون هزار امید بر یک کام دل منصور نیست

غزل ۶۶ از دیوان

ای خیال یار صورت میکنی در دل دلیک
صبر خسرو را رقم بر دفتر شاپور نیست

وسط الجموة شعر

آفت دین مسلمانی جز آن عیار نیست
فتنهٔ خون مسلمانان جز آن خونخوار نیست

ما و عشق یار اگر در قبله گر در بتکده
عاشقان دوست را با کفر و ایمان کار نیست

یکقدم بر جان خود نه یکقدم در کوی دوست
زین نکوتر رهروان عشق را رفتار نیست

بر تن شیرین نظر هم هست با ناز کی
بر دل فرهاد کوه بیستون هم بار نیست

در جهان نفس عاشق را کم از غازی مدان
گاه سر بازی مقامی کمتر از عیار نیست

ای برهمن بار ده رو کرده اسلام را
با چو من گمراه را در پیش بت هم بار نیست

غزل ۶۷ از دیوان

چند گویندم برو زنار بند این بت پرست
در تن خسرو کدامین رگ که آن زنار نیست

غزة الکمال شعر

از انگبی که دل من بسوی یار نیست
رهی در از نه شبهای انتظار نیست

مگر تو خود کنی این لطف ورنه میدانم
که آن جمال نه در خور در روزگار نیست

مرا بستی معذور دار ای هشیار
که این زمام نه در دست اختیار نیست

چو لاله جام پر از خون چو گل گریبان چاک
زهی شگفته که همسال نو بهار نیست

هزار بار همگفتم ای دل مدر خمی
که عشقبازی با نیکوان نه کار نیست

نشان خاک ستم گشته است در ره عشق	هر آن غبار که در دامن نگار خست

غزل ۶۸ از دیوان

امیر تیغ بر دل خسرو چو حق چنان گذارد
خدایش خیر دهاد آنکه حق گذار نست

بقیه نسخه ۹ شعر

ای خوش آن وقت که ما را دل بهم پیوست	خاطر از وسوسهٔ عشق فراهم پیوست
لذت عیش و طرب جمله برفت از کامم	خورشم گوی کو میوسته همین غم پیوست
دل ندارم غم جانان زچه نتوانم خورد	پیش ازین گو چه غمی بود ولی هم پیوست
دوش من بودم و تنهائی و در مجلس دو	نقل بادیو می اشک و مادم پیوست
کس چه داند که چه رفت از غم تو بر من دوش	زشب تیره خبر پرس که محرم پیوست
صبر را داده ام آواز چو طاقت پرسید	دم نزد گوئی ازان جانب عالم پیوست
دیده ام خوب بسی لیک چو تو کم دیدم	عشق پیوست مرا لیک چنین کم پیوست
عیسی جانی و یک روز دمی پیدا نی	زندگانیم که پیوست همادم پیوست

غزل ۶۹ از دیوان

یک نفس مشربت غم بخش که مسکین خسرو
خفته بسیار شعر
عمر شب از تلوسهٔ هجر تو درهم پیوست

ای غمزه زن که تیر جفا در کمان تست	آهسته زن که گردن مادر عمان تست
بنمای رخ که شاد بر آید ز دیدنت	روزی دو سه که غمزه درمیان تست
جانها بباد داد که دانم شکستنت باد	آن گیسوئی که بر سر سروران تست
داغیست از شرارهٔ آهی بکسی مگر	خال سیه که بر رخ چون ارغوان تست
زان میزنم که بر دهن انگشتری نهم	شبهاد این خیال بزم کیان و بان تست
گفتم بکش که یا ز هم ناوک مژه	نبود آنکه این همه از بهر جان تست

غزل ۱ از دیوان — فریاد خسرو از لب شوخی بکوی خویش / رنجه مشو که فاخته بوستان تست — خمسة الصغر شعره

ای آرزوی دیده دلم در هوای تست / جانم اسیر سلسلهٔ مشکسای تست
هستند در دعا سے رہی همه مردمان / بهر نجات عشق و رهی در دعای تست
گر عشوه گر کرشمه گے خشم و ناز و ناله / مسکین کسیکه شیفته و مبتلاے تست
تا چند تیغ برکشی و سر طلب کنی / اینک سریکه مطلبی زیر پای تست
ما جان فداے خنجر تسلیم کرده ایم / خواهی بخش و خواه بکش رازاے تست
گفتے که ابر گشت فلانے ز آب چشم / این ابر مدتیست که اندر هوای تست
دل رفت و سینه نیز تهی شد ز جان هنوز / اے صبر باز گرد که اینجا نه جاے تست
ای خط سبز بر لب جان خضر تو لے / مارا مکش که آب حیات آشناے تست

غزل ۲ از دیوان — ای قرص آفتاب که دوری ز دست ما / آخر بپرس بخش که خسته و گداے تست — غرة الکمال شعره

اے خوانده بتان چین شاهست / از زنگ شکسته گان سیاهست
دودیست بر آتشت جهان سوز / آن سبزه کز آب شد سیاهست
شد دور رخت هزار جان غرق / از خوی بر آب گشته چاهست
هر لحظه جراحتست در جان / بینم چو ز دور گاه گاهست
در دم نظرا ز دود دیدهٔ خویش / در دیده چو بنگرم نگاهست
شد گریه ام ار چه پایه گیرت / بر روان نتوان چنین زراهست

گر خون نریزی ز صدمه چو خسرو

غزل ۲، از دیوان | رخساره بس است عذر خواهت | بقیه نقطه شعر

آنکه دلم شیفتهٔ روی اوست — شیفته ترمیکندم انچه زوست
به کز رخ از خلق بپوشد از انکه — دیدهٔ بد آفت روی نکوست
دوش بگفتم که دهانیت هست — گفت که بسیار درین گفتگوست
هستی من رفت وخیالش بماند — اینکه تو بینی نه منم بلکه اوست
عاشقم از گریه کنم عیب نیست — آب که بر روی منست آبروست
ترک جهان خواهم با وصل یار — کار جهان بین که چها آرزوست

غزل ۳، از دیوان | خسرو ازینگونه که در خود گم است / عاقبتش در طلب جستجوست | وسط الیحوة شعر ۹

پند جانم زخم سلسله موی کسی ست — زخم ترم ز کمانخانهٔ ابروی کسی ست
شب غم چون گذرانم من تنها مانده — ای خوش آن دل شده کش یکیه همایوی کسی ست
از کجا آمدی ای یار که دیوانه شدم — بوی گل نیست که می آید این بوی کسی ست
پند خود بیهده ضائع مکن ای صاحب پند — کز توام نیست اثر زانکه دلم سوی کسی ست
دل من دور نرفت ست نمیدانم — باز جویید همین جا که در موی کسی ست
بوکه زان گم شدهٔ خویش نشانے یابم — روزها گشتم و هر جا که سر کوی کسی ست
از دل و دیدهٔ جان هر که دهم راضی نیست — یارب این ترک جفا پیشه چه بدخوی کسی ست
گر تو منکر شوی ای دوست بداند هر کس — کین بلای دلم از نرگس جادوی کسی ست

غزل ۴، از دیوان | همه بمیرد گر اینست زکات حسنت / آخر این خسرو بیچاره دعاگوی کسی ست | وسط الیحوة شعر ۶

بدان بهانه که حسنی ست بس فراوانت — جفا بکن که بران کرده نیست تاوانت
مپرس که چاک بدامان جانم افگندست — همان مپرس که طالع شد از گریبانت
کسیکه جان بسر یک نظاره خواهد داد — رهاش کن که نگه میکند فراوانت
نبرد تست دلم باز گونه کن که درد — کنی نظاره که چندست داغ پنهانت
نگر که از زنخت چند دل بچاه افتاد — که تا لب ست پر از جان چه زنخدانت
درونت در جگر سوخته کشم هر چند — که سر بسر زنمک ساخته ست بریانت

غزل ۵، از دیوان — غرة الکمال شعر،

به نیم خنده چو صد جان دهی چو خسرو را — به نیم جان چه گوان داد مرد دندانت

بی شاهد زیبا بتماشا نتوان رفت — بی سرو خرامنده بصحرا نتوان رفت
وی رفت سوی باغ ندانست غم ما — آن نیز ندانست که بی ما نتوان رفت
صحرا و چمن پهلو من هست بسی لیک — همره تو نشوی دوست که تنها نتوان رفت
گفتم که ز کویت بروم تا برم جان — گفتن بتوان جان من اما نتوان رفت
میرند که در پیش لبت مرده بماتم — تا زنده ز پیش مسیحا نتوان رفت
ای قافله در بادیه ام پای فرو ماند — بگذر تو دران کعبه بدین پا نتوان رفت

غزل ۶، از دیوان — بقیه نقیه شعر،

خسرو پس ازین مذهب خورشید پرستی — مومن شده در قبلهٔ ترسا نتوان رفت

بیچاره کسی کو بغم خویش بسر آن زلست — کز دیده و دل در پی ایشان نگران زلست
در یافت کسی کو لب بخط اثر ذوق — تا زلست در اندیشهٔ ساده پسران زلست
همچون کمر زر همه با کوفتگی ساخت — آن یار که پا بسته زرین کمران زلست

چون یار ما زان دگران شد بکش اے بجر — زیرا نتوانیم بجان دگران زیست
اندر روش زنده دلان زنده کسی نیست — جز کشته خوبان که دران مرده دران زیست
چون غم کشدم زان لب و زانروی کنم یاد — تا چندان توان بر صفت سیاگران زیست

غزل ۷۷ از دیوان — خمسه لهجر شعر ۹

ترسم که بمیرد بتو نفس ملامت — خسرو که بدنباله آن خوش پسران زیست

باز خوش بودم شب گریه و زاری گذشت — یاد میکردم ازان هر جا که در تاری گذشت
خواب هم نامد مگر تا دید مے روی دگر — آن شب فرخ که با یارم ببیداری گذشت
بر درش سودم همه شب دیده چشم را — غرقی بود ار چه بر خاک درش خواری گذشت
نوش باد ابر من و تو شربت خوش ار چه دوش — بر تو دوری خوردن و بر من نخوتواری گذشت
مردمان گویند چونی در خیال زلف او — چون بود مرغی که عمرش در گرفتاری گذشت
ما برا ے او دوش میرسی که شب چون بود حال — اے سرت گردم چه میرسی بد بتواری گذشت
گر چه در هجر تو ام جز خوردن غم نیست کار — هم فسوس من عمری کان ببیداری گذشت
ضائع آنوقتی که بر زنده دلان عشق رفت — تا خوش آنروزیکه بر مستان بهشیاری گذشت

غزل ۷۸ از دیوان — وسط الجوزه شعر ۹

دل گران دارم چه از بار غمت خسرو دلے — شخص چون جویم ز عالم با سبکساری گذشت

باز شب آمد خواب از سر من بیرون رفت — تا شبم چون گذرد روز ندانم چون رفت
مرتسم نیست بجز گوشه غم بے تو ازان — هر که آمد زپی دیدن من محزون رفت
سر بالین نهادم ز فراق تو شبے — که نه تا روز ز بالین و ز چشمم چون رفت
آن تتاریست که جز خاک قبولش نکند — بر درت هر چه ازین دیده ز مکنون رفت

دو خدا و تو یک خانه موافق بنود | تو درون آمدیم در دل و جان بیرون رفت
نه که من تنها در عهد تو بیدل ماندم | که دل شهری ازان نرگس افسون رفت
مرگ فرهاد نه بود آن هلاک مجنون | که برایشان ز جدائی غم و دو افزون رفت
کشتن آن بود که شیرین سوی فرهاد گذاشت | مردن این بود که لیلی بسر مجنون رفت

غزل ۹، از دیوان

هم مرا داغ کند یارب و دور تو نرسد | غرة الکمال شعر ۶
یارب خسرو اگر دست تو بر گردون رفت

تا ندانی ز دلم بار برون خواهد رفت | گرچه بر تن ستم از شرح فزون خواهد رفت
ترک من تاختن آورد برین جان خراب | جان کزین پیش ز دستست کنون خواهد رفت
مست و دیوانه دش از خانه برون می آئی | تا بر گیر بر سر بازار چه خون خواهد رفت
سیری می ننیم و من مردن خود میدانم | دود کز پیش دلم محمل تو چون خواهد رفت
میکنم شکر محنت کوست مرا همره و بس | جان دران روز که از سینه برون خواهد رفت

غزل ۱۰، از دیوان

خسروا چند غزل خوانی تا غم برود | بقیه نقیه شعر
این نه دیوست که از سحر و فسون خواهد رفت

تا بر سر بازار بستی قدمش رفت | بیش ز من مردان که بیاد شمش رفت
هر صبر و قناعت که دل سوخته را بود | اندر شکن سلسلهٔ خم بخمش رفت
یوسف که گذر کرد بباز ار جمالش | سرمایه که بود ست بمفده درمش رفت
یکروز فتادی و صالش ترسانید | این عمر گرانمایه که مارا بغمش رفت
آلوده نشد هیچکسی دامن پاکش | زان خون عزیزان که بزیر قدمش رفت
بسیار سر افگنده و بشمشیر سیاست | ای دولت آنکس که بزیر قدمش رفت

جان دید چو خونریزی سلطان خیالش | بسته کفن و تیغ بزیر علمش رفت

غزل ۱ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۱

بر یاد وی امشب شب خسرو زدرازی
کوتاه نشد گرچه می عیش و مکش رفت

باز آن حریف بر سر سودای دیگرست | هر ساعتی بخون منش رای دیگرست
دل برد و زخ بپرده نهان میکند زمن | این وجه خود بپرده تقاضای دیگرست
راضی نمیشود بدل و دیده هجر او | این وزد در تفحص کالای دیگرست
پندم مده که نشنوم ای ناصحی ازانکه | من با تو ام ولی دل من جای دیگرست
خار ادلست یار ولی کاندهش کشد | آنرا تو دل مگوی که خارای دیگرست
دیوانه گشت خلق که از سحر چشم او | هر دم بشهر فتنه و غوغای دیگرست
بر گرد بوسه بجز در زر درو نیم | کین زعفران در خور حلوای دیگرست

غزل ۲ از دیوان — وسط الحیوة شعر ۲

خسرو بیک نظاره درویش زدست رفت
دین دیده را هنوز تمنای دیگرست

باز باد صبا بجنبیدست | طیب مشک خطا بجنبیدست
بوی خون آمد از صبا ناگه | عاشقی را هوا بجنبیدست
ماد دیوانگی دگر کان زلف | باز بر جای ما بجنبیدست

غزل ۳ از دیوان — بقیه بقیة شعر ۱

یاد خسرو همی کند یارب
کین سخن از کجا بجنبیدست

بازش هوس شکار برخاست | وز دل شدگان قرار برخاست
او مرکب ناز راند در خلق | هر سو سے فغان زار برخاست

عاشق نہ یکے ہزار جان داد
نالہ نہ یکے ہزار برخاست

خوب دگرش بدن آید
شاد آمد و عشر مسار برخاست

از رنج منش چہ شد زیادت
وز کشتن من چہ کار برخاست

اے عقل برو ز ما کہ نتوان
زین میکدہ ہوشیار برخاست

غزل ۸۴ از دیوان

با درد خوشم کہ نام مرہم
از خسرو دلفگار برخاست

تحفۃ الصغر شعرہ

ترک من وی سخن برہ میگفت
ہر کہ دیدش زد و رمہ میگفت

او ہمیرفت و خلق در عقبش
وحدہ لا شریک لہ میگفت

دل بصد حیلہ میگریخت ز عشق
دیدم از خویش صد کنہ میگفت

غلغل دل شنیدم از دقتش
کہ سخن از درون چہ میگفت

غزل ۸۵ از دیوان

خسرو از دور ہمچو مدہوشان
نظرے میفگند و دو میگفت

وسط الحیوۃ شعرہ

تن پاکت کہ زیر پیرہنست
وحدہ لا شریک لہ چہ تنست

ہست پیراہن تو فطرۃ آب
کہ تنک کردہ بر گل سخنست

با خودم کش درون پیراہن
وانگہ یکبار ہم ز پیرہنست

تا زیم از غم تو جامہ درم
از پس مرگ نوبت کفنست

اندر آور میان جان بنشین
کہ تو جانی و جان من بدنست

گفتہ ترک تو من نخواہم گفت
ترک من گرچہ جاے این سخنست

دل خسرو خوشست با تنگے

غزل ۱۰ از دیوان — که مرا یاد گار ازان دهن است — غرة الکمال شعر ۱۰

چشمت که میان خواب نازست — یارب که چه شوخ دیده بازست
هر لحظه ز پیش دیدهٔ او — صد رخنه بر دزه و نمازست
خونها همه خورد این چه شکل است — دلها همه برد این چه نازست
محمود بخاک شد هنوزش — دل سوی کرشمهٔ ایازست
شبها غم خود بشمع گفتم — کان سوخته را سرگدازست
سوزندهٔ کسیم نیست جز شمع — کو نیز ز محرمان رازست
جانا تو بخواب رو که مستی — افسانهٔ عاشقان درازست

غزل ۱۱ از دیوان — سوز دل آب و چشم خسرو — بقیه نقیه شعر ۱۱
ببند یرکه از سر نیازست

حسن تو کاندیشهٔ کارش کم ست — کی بحد معرفت مردم ست
پرده بر افگن که گه والضحی ست — زانکه رهی ره در تو در خود گم ست
بارگی آهسته تر ای شهسوار — زانکه صف مور بزیر سم ست
این تن چوبین که بصد پاره باد — نخلتن سودای ترا هیزم ست
بخت بدم به نشود ز اب چشم — زانکه سعادت نه درین انجم ست
ایکه منی مرغ جرم نام من — حسرت من بر مگسان خم ست

غزل ۱۲ از دیوان — خسرو از عشق زد تو بطبع — ثحفة الصغر شعر ۱۲
عنصر عشاق مگر پنجم ست

جفا کردی برین جان زبون رفت — بگویم گرچه از گفتن فزون رفت

هم اول روز کاندر پیش چشمم — زراه دیده در جانم درون رفت
نه من زنده نه مرده زانکه هر بار — که او آمد بدل جانم برون رفت
خطش آغاز شد بیچاره جانم — نرفته پیش ازین خواهد کنون رفت
دلم سگیفت از و شب سر گذشتے — همه شب تا بروز از دیده خون رفت
ببین دارم خبر کاندر سحرگاه — ز بیهوشی نمیدانم که چون رفت

غزل ۸۹ از دیوان — نشد از جا دوئے هم جان خسرو — وسط الحیوة شعره
همه عمرش به تعویذ و فسون رفت

دلم برد و بوی وفائے نداشت — دل او غم آشنائے نداشت
تحمل بسے کرد گل در بهار — ولے پیش رویش بقائے نداشت
ز هے جان بجانان سپرد و دریغ — که در خورد همت صدائے نداشت
صبوری برون شد ضروری زمن — که در سینه تنگ جائے نداشت
فلک عاشقے را چو بر من گماشت — جزین در خزینه بلائے نداشت
چه بینم به بیهوده در باغ دهر — که هرگز نسیم وفائے نداشت
فراهم نشد پیش عاشق کسے — که پیمان خوبان خطائے نداشت

غزل ۹۰ از دیوان — بر بچه او خسرو دل مبند — غرة الکمال شعره
که سلطان نظر بر گدائے نداشت

تیر کدامی بلاست کان بکمان تو نیست — دست کدامی دلست کو بعنان تو نیست
وجه همه نیکوان ازدل ما راجع است — زانکه رخطهای شان هیچ نشان تو نیست
عشقم اگر میکشد تو مکش ای پند گو — جان نه منست آخر این وای که جان تو نیست

بسیدل بیم گشت از انکه صد دلش افزون کند لطف — هر چه کشم سوی خود گوید از ان تو نیست
تمام دفتر بردهٔ شرم ندارد ز خلق — عرض متاعی مکن کان بدکان تو نیست
باز مدار اکنم رخنهٔ دل پر ز خاک — در و کش این دلست عالیه دان تو نیست

غزل ۹۱ از دیوان — تیغ زن و دار بان خسرو درماندهٔ را — بقیه نسخه شعره
سود و لیست و ازین هیچ زیان تو نیست

مرا معشق دل خویش نیز محرم نیست — گر میزند دم همخانگی دمبدم نیست
تو رخ نمودی و عشاق را وجود نماند — کجا پیش چشمهٔ خورشید وجه شبنم نیست
بزلف تو همه دلهای خسته راست گذر — وگرنه حالش ازینگونه نیز درهم نیست
هزار سال ترا بینم و نگردم سیر — ولی دریغ که بنیاد عمر محکم نیست

غزل ۹۲ از دیوان — بجان خسرو اگرچه ز تو هزار غم ست — تحفة الصغر شعره
درون جان چو توئی نیست غم دگر غم نیست

چه دلخواهست که بر سینهٔ فگارم نیست — چه درد هاست که در جان بیقرارم نیست
دلم ز کوشش خون گشت و کام دل نرسید — چه سود و دارد کوشش چو بخت یارم نیست
بخاک کوی بسایم چو خاص دوست نیم — بر آستانه بمیرم چو پیش یارم نیست
خوشم بدولت خواری و ملک تنهائی — که التفات کسی را بروزگارم نیست
نفس بآخر آمد از ان دهن سخنی — که بهر کوی بمد هیچ یادگارم نیست
بلا متش رسد از خوشم این همه کشدم — وگرنه بیم ز شمشیر آبدارم نیست

غزل ۹۳ از دیوان — ز سیکم در دل خسرو سوادیش نشست — وسط الحیوة شعره
بیمر یک نفسی نیز بی غبارم نیست

چابک ترازو در همه گیتی سوار نیست — زیبا تر از تو در همه عالم نگار نیست
صبرم بقدر دانهٔ خشخاش هم نماند — زانم بدیده خواب و بشبها قرار نیست
آنرا که صد هزار دل آرمیده بود — در نوبت غم تو یک از صد هزار نیست
دادی نوید وصل و توقف روا مدار — دانی که اعتبار بر این روزگار نیست
از وعده در گذر که شکیبائیم نماند — وز عشوه بر شکن که گه انتظار نیست

غزل ۹۴ از دیوان — آنجا که کرد بر دل خسرو فراق تو — عزة الکمال شعره
از غم بپرس گر زمنت اختیار نیست

تا زیر بندهٔ غم عشق بجان خواهد داشت — سر بخاک ره آن سرو روان خواهد داشت
ای بسیه عهد جوانیست زکاتی بدهی — روزگارت نه همه عمر روان خواهد داشت
چشم جادو منماز آنکه بلا خواهد خاست — فتنه گر دست بران تیر و کمان خواهد داشت
میکشی خلق که از حسن خودم این بسه داست — لیک این سود که روزیت زیان خواهد داشت
تو بکردی ز جفا نیست مرا باور از آنکه — با زخوبی و جوانیت زیان خواهد داشت
عشق گفتیم ز دل راز نهان میدارد — گفت من دانم و دانم نهان خواهد داشت
گفتی از من برود هیچ مرا یاد کنی — این حکایت بکسی گوی که جان خواهد داشت

غزل ۹۵ از دیوان — خسرو از تو بتر اسیر گریست چنین — بقیه نقیه شعره
چند ازین واقعه خود را نگران خواهد داشت

بهار من که ز جنبیدن صبا خفت ست — بگوش بهر دلم کای صبا کجا خفت ست
درین غمم که مبادا گره بتا ربود — بران حریر که آن یار بیوفا خفت ست
کسی که دعوی بیداری صبا میکرد — بیک نظارهٔ تو دیده ام کجا خفت ست

بخانمان همه کس خواب خوش همیدارند | جز آنکه او زهمه آغوش خود بدلخفت ست

غزل ۹۰ از دیوان | حساب وصل بدان خسرو اگر شیرین | تخفه البصر شعر ۱۰
بخواب در بر فرهاد مبتلا خفت ست

جانا کرشمه توره عقل و دین زدست | فریاد ازین کرشمه که راهم چنین زدست
فتنه بگوشهای دو چشمت نهان شدست | آفت بگوشهای دو چشمت کمین زدست
تا باد بر دبوی تو در باغ پیش سرو | از دست باد لاله کله برزمین زدست
از بهر آنکه لاف جمال تو میزند | صد بار باد بر دهن یاسمین زدست
گفتم بدل که بر تو که زد ناوک جفا | سوی تو کرد اشارت و گفتا که این زدست
چشم تو را بزد که کشد بنده را بظلم | انصاف میدهم که چه جای چنین زدست

غزل ۹۰ از دیوان | خسرو تو کیستی که در آبی درین شمار | وسط البحرة شعر ۹
کین عشق تیغ بر سر مردان دین زدست

خونخواره چشم تو که ره مردوزن زدست | هر شب بخوابگاه من ممتحن زدست
من خاک راه بوسم و از خود بغیرتم | آه از صبا که بوسه تر ابر دهن زدست
دل دامنت گرفت رها چون کند بکوی | پیریکه بوی یوسفش از پیرهن زدست
گه گه بیایدی سوی ما کاروان صبر | لیکن بلای غمزه تو راه من زدست
ساقی بیا که شب بمیان کرد زهد و رفت | زان یک غزل که صبحدم آن را بزن زدست
ای پارسا چه سر زنیم ز انکه میفروش | صد کوره بر سر من توبه شکن زدست
دی گفت آه میکنی از تاب شرم نیست | آتش زدست و در من و زان پاک سخن زدست
روزم زدور گشت و شبش خواب دیده ام | کان جان پاک تکیه بهلوی من زدست

غزل ۹۸ از دیوان

بر کوه باد نالهٔ خسرو نه برد و لش
کین تیشه آلیست سخت که بر کوهکن زدست

غرة الکمال شعر ۷

خبری ده بمن ای باد که جانان چونست
آن گل تازه و آن غنچه خندان چونست

باکه میخورد آن ظالم و در خون رمی
آن رخ پرخوی و آن زلف پریشان چونست

روزها شد که دلم رفت و دران زلف بماند
یارب آن یوسف گم گشته بزندان چونست

گل رعنائی و نازست بجلباب بارے
حال آن بلبل بیچاره به بستان چونست

هم بجان و سر جانان که کم و بیش نگوے
گو همین سخن راست که جانان چونست

خشکسالیست درین عهد وفا را ای اشک
زان حوالی که تو می آئی و باران چونست

غزل ۹۹ از دیوان

پست شد خسرو مسکین بلکد کوب فراق
مور در خاک فرو رفت سلیمان چونست

بقیه لقیه شعر ۶

یارب اندر دل چاک آن گل خندان چونست
ماه تابان من اندر شب هجران چونست

من چو یعقوب ز بس گریه شدم دیده سفید
آخر آن یوسف گم گشته بزندان چونست

من درین خاک نزندن غمم از دور مے
او ز من دور بصحرا و بیابان چونست

گوهری بود کزین دیده بغلطید بخاک
دیده خود خاک شد آن گوهر غلطان چونست

سبزه چون خضر ز پیراهن خاکش بر خاست
در هوای صنم آن چشمه حیوان چونست

غزل ۱۰۰ از دیوان

مرد و مان بار پرسید ز خسرو که کنون
در غم دوست ترا دیده گریان چونست

تحفة الصغر شعره

در هجر تو ام کار بجز آه و فغان نیست
در پیش تو ام دان که زبانم بدهان نیست

بے دوست اگر خلق بجان میزند و سر
هم جان و سر دوست که ما را سر آن نیست

سهل است اگر هر دو جهان باز گذارند — از مهر نگاری که چو او در دو جهان نیست
ما زنده بدوایم که جان میبرد از ما — بر دی که بمعشوق زند منت جان نیست

غزل ۱۰۱ از دیوان — خسرو دل تو بست اگر صاحب حسنی — وسط الجوزه شعر ۱۰
خوش باش که یوسف بنکی قلب گران نیست

خم نیستی گشت و هنوزم جان همی سیر نیست — خون تو رد مهست ایدل گر شراب ناب نیست
نالهٔ زنجیر مجنون از خنون عاشقانست — ذوق آن اندازهٔ گوش دل الباب نیست
عشق خصم من بس است ای چرخ تو رحمت مکش — هر کجا جلاد باشد حاجت قصاب نیست
پادشا گو خواه بر بر ید و شحنه گو گردن بزن — بهر جانی ترک جانان مذهب اصحاب نیست
هان و هان ای غافل از غمخواری ما در گذر — کاندرین خانه بجز دیوانگی اسباب نیست
گر جمال دوست تا بود با خیالش هم خوشم — خانهٔ درویش را شمعی بهتر از مهتاب نیست
کافرا مردم شکار ایگر زمان آهسته تر — کاهوی بیچاره را با تیر ه ترکان تاب نیست
گفتی اندر خواب گه گه روی خود بنمائیت — این سخن بیگانه را گو کاشنا را خواب نیست
تشنه خواهی مرد ون ایدل زان بسخندان برگذر — کان چه دل گر بکاوی خون برآید آب نیست

غزل ۱۰۲ از دیوان — خسرو از نار نبد اول پس آنگه سجده کن — تحفة الصغر شعر ۹
پیش آن ابرو که محرابست آن محراب نیست

دوش لعل تو مرا تا بسحر مهمان داشت — مردهٔ هجر بوی تو همه شب جان داشت
روی تو دیدم و شد درد فراموش که مرا — سینه از ناوک خشمت بجگر پیکان داشت
دل من گرچه بباد شد از زلف تو تنگ — ملک او شد که ز سلطان بخت فرمان داشت
باز با زلف تو بد خوش دم اینک پس ازین — دل دیوانه بزنجیر نگه نوان داشت

ای که میگوئی که در پیش صنم سجده چه سود — این سخن آن گوئی که آمدم خبر از ایمان داشت
سوزش سینهٔ من دید و کنارم بگرفت — که هنوز این تن بیدرد ز سر محنت جان داشت
جان که از دوری بگرفت شتابش خوش باد — جای او باز نگه داشت که جای آن داشت
نظری کردم و در دیدهٔ و جانم بخشید — کز رقیبان تنک و دی من پنهان داشت

غزل ۱۰۳ از دیوان — خسرو شب شد شرف بندگی جانان رفت — بقیه نسخه شعره
نگس امروز سر مائدهٔ سلطان داشت

دیدمش امروز شب در دل زرون خواهد گذشت — باز تا شب بر من بیچاره چون خواهد گذشت
دیده دل را در بلا افگنده بینی عاقبت — در میان دیده و دل تا چه خون خواهد گذشت
گفتیم شب در میان کن رو ببر جان چون برم — کو میان جان شبی صد ره فزون خواهد گذشت
امشب ای جان کس بیرون گذر بیگانه دار — کاشنایی دیگرم در دل درون خواهد گذشت
آن عقوبتها که در روز قیامت گفته اند — اندرین تنهایی غم بر من کنون خواهد گذشت
جور میکن تا بود جان میکشم کز آسمان — هر چه آید بیسر خاک زبون خواهد گذشت
راز خون آلوده خویش ای دل بیدا بس بدان — کین در ترک خاست حرف زدی بیرون خواهد گذشت

غزل ۱۰۴ از دیوان — خسرو اگر عاشقی بسوز و لب بگشای از آنکه — تحفه لبصفر شعره
دود و این در زمان ز چرخ آبگون خواهد گذشت

روزگاری شد که دل با داغ هجران خو گرفت — از نصیحت بانگی کرده دلی کان خو گرفت
مشکلست آزاد بودن دل چو با دلبر نشست — مردن است از هم جدائی تن چو با جان خو گرفت
من شبی چون کوه دارم زین دل تاریک روز — خرم آن ره که با خورشید تابان خو گرفت
آگهی کی دارد از اسکندر تشنه جگر — خضر تنها خواره کو با آبحیوان خو گرفت

طاقت رویت ندارم گرچه میدانم از آنکه — چشم بی اقبال من با پای دربان خو گرفت
دل بزلفت مانداز دیوی مسلمانی مجوی — زانکه عمری رفت کو در کافرستان خو گرفت
گر خیانت مونس دل شد مرا بازش بدار — هم بمن بگذار کین یوسف بزندان خو گرفت

غزل صد از دیوان — مردمان گویند چون خسرو از سر کوب خلق — بقیه نقیه شعرا
چون نبود گوئی که زیر خم چوگان خو گرفت

دیوانه شدم در آرزویت — ای چشم همه جهان بسویت
جان تو که بر شدست جانم — وان بر همه از رخ نکویت
ما نیم و تو خسرو خموشی — وافاق همه گفت و گویت
بوی خوشم آید از تو در جیب — گل داری یا همین بویت
دیوار روی تو دیدم و مردم — شرمنده بانده ام ز رویت
یا بس که چو گوئی ز من دور — دور از تو چه پرسیم چو مویت
گفتی تو که آب خورد هم آدرو — امروز ندیده چو خویت

غزل ۱۰۰ از دیوان — خسرو بگفتند تو اسیر ستی — تتمه اشعر شعرا
بیچاره کجا روز اگر ویت

دل ما را ز دست غم امان نیست — نشان شادمانی در جهان نیست
جهان پر آشنا دن جمله عرق — مگر دریای محنت را کران نیست
اگر کس یکزمان در عمر خوش بود — مرا اندر همه عمر آن زمان نیست
فلک را دعوی مهرست لیکن — گواهی میدهد دل کاپنجان نیست
بصد جان خواستم یک جام شادی — ز دور چرخ گفتا رایگان نیست

دوشش نقش کمان زین نر و مارا | دو یک بر کعبتین استخوان نیست
بلاے عقل عشقم بود و اکنون | بلا این شد کہ از عشقم امان نیست

غزل ۱۰۰ از دیوان | حدیث خوشدلے و انگہ بعالم | غرة الکمال شعرا
زبان گر دارد خسرو جاے آن نیست

دل من بجانانے آویختست | چو وزدی کرا بوانے آویختست
نہ تنہاست جانم بدان زلف اسیر | بہر تار مو جانے آویختست
بتان را مزن سنگ اے پارسا | بہر بت مسلمانے آویختست
چو زنار کفرست ہر موے او | کہ در ہر یک ایمانے آویختست
نہ بینم جہان کم جگر پارہ | ز ہر نوک مژگانے آویختست
غمم سہل گیرند و مسکین کسے | کہ در زلف جانانے آویختست
زہے دولت صید جانم کہ او | بفتراک سلطانے آویختست
خرامیدہ باشد دل بلبلے | کہ در شاخ بستانے آویختست

غزل ۱۰۱ از دیوان | چو خسرو اسیر تو شد رحمتے | تحفة الصغر شعرا
کہ در دوش بدرمانے آویختست

دلم شد ز و حدیث ناز میگفت | ہمیگفت آن حدیث و باز میگفت
نمے آید مرا خواب از غم دوست | ز ہجران سرگذشتے باز میگفت
خیال غمزہ از پیکان دلدوز | پیام ترک تیر انداز میگفت
نہان مے مردم و می زیستم باز | کہ جان با من سخن زان باز میگفت
مرا مے کشت یاد آنکہ روزے | عجز و با من آن بت راز میگفت

زلفش عقل می نالید با چشم
چنانے دزد با غماز میگفت

دل من مست بود و قصهٔ دوست
گسے زانجام وگه زاغاز میگفت

خوش آن مرغے که می آمد ازان باغ
کبوتر را سلام باز میگفت

غزل ۱۰۹ از دیوان
چو جنگ نم زده در گیرد خسرو
سرود عاشقان با ساز میگفت
بقیه نسخه شعر،

زلف سیه تو مشک چین ست
بالاے تو سرو در آستین ست

لعل تو نگین خاتم حسن
وان خط تو نقش آن نگین ست

گر هم بود میان خاتم
در خاتم لعلت انگبین ست

تا هست رخت دران سخن نیست
قندست لبت سخن در نیست

هر لحظه بکشتنم کشد تیغ
چشم تو که شوخ نازنین ست

گفتم که همین ترا غلامم
گر هست گناه من همین ست

غزل ۱۱۰ از دیوان
تو غمزه چه میکنے به خسرو
کش نیز سپهر در کمین ست
تحفة الصغر شعر،

روے نیکوے تو زمه کم نیست
هیچ کوئی جز ترا مسلم نیست

دهنت ذره کم از ذره است
رخ ز خورشید ذره کم نیست

بید بانے و ملک خوبے را
چون سلیمان شدے که خاتم نیست

نیستی هست در دهان تو لیک
در میان تو نیستی هم نیست

چشم تو جان خشک من تر کرد
گرچه یکقطره هم در و نم نیست

گر جهان غم هست در دل من
چون تو اندر دل منی غم نیست

غزل ۱۱۱ از دیوان	تازه کن جان خسرو از غم خویش کین چه راحت سزای مرهم نیست	بقیه نسخه شعر

زمن تازک میانے دور ماندست — ولے رفتست جانی دور ماندست
پر از خون ست جوے آمده من — کہ از سرو روانی دور ماندست
غمم دور و غریبے از کسے پرس — کہ او از خانمانے دور ماندست
ہلاک جان ما آن پیر داند — کہ روزے از جوانی دور ماندست
خراشیده بود آواز مرغے — کہ او از بوستانی دور ماندست
بجوشید از زبان من کہ آنجا — ولے از بیزبانی دور ماندست

غزل ۱۱۲ از دیوان	شبے با دوش دہی از خسرو اے بار کہ تن در پاسبانی دور ماندست	خزانة الکمال شعر

در و سر در دستان آه و فغان نیست — کاهش جان طبیب درد نهان نیست
چند توان دید دا اے برمن مسکین جفا — گیرکه بیگانه شد آخر از آن نیست
از دم سرد فراق برگ حیاتم نماند — آفت این چرگ ریز باد خزان نیست
گریه که از سوز دل گرم برون میدهم — قطره آبست لیک شعله جان نیست
شوی هم از خون من خاک من سرکوی خویش — تا برود بر کجا نام و نشان نیست
دل که زمن گشت گم با تو گمان می برم — هست ترا خود یقین آنچه گمان نیست
میرود آنشوخ و من گرچه کنم ناله بش — باز نیاید از انکه عمر روان نیست

غزل ۱۱۳ از دیوان	دوش بخسرو بگفت گفت ازان منے مرتبه این خطاب نیز گران نیست	تحفة الصغر شعر

زلب کہ گوش جہانی پر از فغان منست — بشہر بر سر ہر کوی داستان منست
زبیدلے اگرم جان رود عجب نبود — چو دل نمید ہم آنکہ دلستان منست
دعاے عمر کنند مرولے قبول مباد — مرا کہ زندہ نمیخواہد آنکہ جان منست
چو شمع سوختم از نام گفتنت ہمہ شب — مرا زبانۂ آتش ہمین زبان منست
میان جان تنم دوری او فتد ترسم — ز دوری تو میان من و تو جان منست
تو در درون من از جان خستہ تنگ میاے — کہ یکدو روز درین خانہ میہمان منست
مبین گدائی من بر درت کہ از ہمت — تو انگرم کہ غمت گنج شایگان منست

غزل ۱۳۴ از دیوان

تو آن من نشوی نیست بحث آنم لیک — ہمین بس ست کہ گوئی کہ خسرو آن منست

بقیہ بقیہ شعرہ

زخون دل کہ بر رخسارہ ماجرای منست — مخوان بلطف کہ دیبا چہ وفای منست
نفس رسیدہ بآخر ہوس نماند مرا — کہ بشنوم ز تو کین مرون از برای منست
بجان دعاے غمت میکنم کہ دیر زیاد — کز و فزایش این درد بیدوای منست
فضول بین کہ چہ جای ہمیر و خود را — کہ زیر پای سگ کوی تو جای منست
بسوختم ز دل و ہم ز پیش می گفتم — کہ روزے این دل بد روز من بلای منست
کجا روم کہ مرا کرد بے او گمراہ — کہ ہر سپیدہ دمم آن کبو رہنمای منست

غزل ۱۳۵ از دیوان

بنال پیش درش خسرو اکہ آن سلطان — شناخت است کہ این نالہ گدائے منست

عزۃ الکمال شعرہ

زلفت بزلف گرچہ جانے فرو گرفت — نتوان ہمہ جہان بیکے تار مو گرفت
در ماہتاب دوش خرامان ہمیشدے — ماہت بدید و جا در شب پیش رو گرفت

من چون زدم که روی دگر خوش نمیکند
این چشم روسیه که بروی تو خو گرفت

بوسیدم آن لب و ز شکر یاد میکنم
یعنی نخواهد آن نمکم در گلو گرفت

ساقی بیار می که چنان سوخت دل ز عشق
کز سوز این کباب همه خانه بو گرفت

وقتی زبان طعن کشودم به بیدلی
دانم دل خراب مرا حق او گرفت

ای خرقه پوش قصه مخوان بگذر از سرم
کین سرگذشت من همه بازار کو گرفت

بس یار سا که از هوس شاهدان مست
در میکده در آمد و بر سر سبو گرفت

غزل ۱۱۶ از دیوان
جان برده بود خسرو مسکین ز نیکوان
عشق تو ناگهانش در آمد فرو گرفت
غرة الکمال شعره

آتش بر کشید عشق و دل و ترک جان گرفت
صبر گریز پای سر اندر جهان گرفت

گفتی که ترک من کن و آزاد شو ز غم
آسان بترک هجر تو ای جان توان گرفت

ای آشنا که گریه کنان پند میدهی
آب از برون مریز که آتش بجان گرفت

نظاره هم نکرد که سوختن مرا
آنکس که آتشم زد و از من گران گرفت

در طوف بند گیش رود جان بعافیت
هر فاخته که خدمت سرو روان گرفت

اکنون که تاز یانهٔ هجران کشید دل
جان رمیده را که تواند عنان گرفت

غزل ۱۱۷ از دیوان
خسرو ز دست تشنه بشمشیر آبدار
زانش چه غم که دشمنش اندر زبان گرفت
تحفة الصغر شعره

شهسوار دلم آمد و از سینه جانرا برگرفت
دولت بادی که آن سرو روانرا برگرفت

یار و جان هر دو درون تن من مدتها آمده
یار را گفت این چه باشد با تو جانرا برگرفت

وه که گر دابر دلبند آن یار خلقی را بکشت
گو بیار تا کی تجو نریزی کمانرا برگرفت

سرخ گل کز آب چشم من بکوی او دمید		گریه خون کرد بروی هر که آنرا بر گرفت
غزل ۱۱۸ از دیوان	گفتمش کویم غم خود چون مدیدم دم نماند زانکه حیرت از لب خسرو زبانرا بر گرفت	بقیه نقیه شعره
زنور دست و ساقی جام صهبا بر گرفت		هر کسی با شاهد و مے راه صحرا بر گرفت
هست صحرا چون کف دست و بر و لاله چو جام		خوش کف دستی که چندین جام صهبا بر گرفت
نرگس اندر مجلس گل سکه جام زر کشید		با عبا نقش مست و لا یعقل از انجا بر گرفت
در چمن رفتم که نرگس چشم از سیلوی گل		چشم نتوانستم از رد های زیبا بر گرفت
غزل ۱۱۹ از دیوان	کار با دیوانگی افتاد خسرو را که پیش سر زمی خوردن نخواهد ساقی ما بر گرفت	غرة الکمال شعره
زلف تو هنوز تاب دارست		چشمت بکرشمه خمارست
گفتی که وفا نیاید از من		سوگند مخور که استوارست
خون شد دل من بگوی ای بار		کان عمر عزیز در چه کارست
گشتش بکدام بوستان ست		سروش بکدام جویبارست
من گریه خویش دوستدارم		کز درد کشیم یادگارست
کارم همه عشق و بیقرارست		تا عمر عزیز قرارست
ای شاه سوار آهوان را		تیر تو نکوترین شکارست
عاشق کر غم تو خورد ناگاه		شادی طلبد حرام خواست
غزل ۱۲۰ از دیوان	با تو مثل هلاک خسرو دیوانه موسم بهارست	بقیه نقیه شعرا

ساقیا باده ده امروز که جانان اینجاست — سر گلزار مده ایم که سلطان اینجاست
چه کنم نقل و شراب ار نبود کمتر گیر — گریهٔ تلخ و شکر خندهٔ پنهان اینجاست
یار در سینه و من در سکرات اجلم — دست بر سینه من نه سکراتم اینجاست
ناله چندین مکن ای فاخته شب در باغ — با گلے ساز که آن سرو خرامان اینجاست
هم زر باز ردا ے باد نسیم گل را — باز بر باز که آن غنچهٔ خندان اینجاست
خواهی ایجان برود خواه همیباش که من — مردنی نیستم امروز که جانان اینجاست
اے مگس چند بگرد لب او دست بپرے — کبجهای دهنش بین شکرستان اینجاست
خنده ضائع مکن ای کان نمک در هر جاے — پاره هاے جگر سوخته بریان اینجاست

غزل ۱۳۱ از دیوان — سالها آن دل گم گشته که جستے خسرو — تحفة الصغر شعر
هم همین جاش طلب از لف پریشان اینجاست

سرو آن قامت چون سرو روان خواهم گشت — خاک آن سلسلهٔ مشک نشان خواهم گشت
ذره دلها ستد و مین خاطر ما بود آمد — سگ کویم همه بست تعزه زبان خواهم گشت
سوختم چند کشم آه شبانے آخر — وه که دیوانه شده گرد جهان خواهم گشت
بندهٔ عشقم و آنانکه درین ره مردند — تا زنیم گرد سر تربت شان خواهم گشت
آخر این نامه گر آنست که بر میگذرد — وعده تا کے نه دگر باره جوان خواهم گشت
من بدین دیده مگے سیر ترا خواهم دید — تا که آخر بدرت دیده کنان خواهم گشت

غزل ۱۳۲ از دیوان — عهد خسرو اگر اینست که پیمت میرد — غرة الکمال شعر ۹
جان چه باشد که ز بهرت من ازان خواهم گشت

شب فراق سیاه و مرا سیاه تر ست — که تا شام تا سحرم زلف یار در نظر ست

بگو نه تیره و بناشد شبم که شمع مراد — نمی فروزد این آتشی که در جگر است
بگو که چند شوی بیخبر ز مستی عشق — کسیکه مستیش از عشق نیست بیخبر است
بران بلا که رسد از بدان رسد همه را — زنیکو انست مرا هر بلا که گردسر است
بپشنگی بیابان عشق شد معلوم — که سایه شین سلامت نه مرد این سفر است
نفیر و نالهٔ خلق از جفای خار بود — اگر ز بلبل بپرسی جفای گل بتر است
بپای بوس هوس بردنم فضولی بود — همین بس است که بالیم آستان در است
مگو که گر بکند عشق تاب عیب مگیر — چه جای عیب که خود عشق را همین هنر است

غزل ۱۳۳ از دیوان — تو مست بودی و خسرو خراب تو سحرے — بقیه نسخه شعرا
گذشت عمر و هنوزش خمار آن سحر است

شب نیست کز تو بر سر هر کو نفیر نیست — و اندیشهٔ تو در دل بر نا و پیر نیست
صد جان فدای پای تو باد اگر در خرام — تو میروی دوست کست پا گیر نیست
بر هم زد ار چند زنی غمزه بر دلم — وه کین دلست آخر آماج تیر نیست
عطار گو به بند دکانرا که من ز دوست — بوی شنیده ام که بمشک و عبیر نیست
ای آنکه کوشش از پی سامان من کنے — بگذار کین خرابه عمارت پذیر نیست
زلفت بتان بگردن شیران نهد کمند — آزادی دلی که بدین دام اسیر نیست

غزل ۱۳۴ از دیوان — در ورطهٔ بلا چه کند گر نمی فتد — غرة الکمال شعرا
خسرو کش از نظارهٔ خوبان گریز نیست

عشرت و لذت بجویم کار من خون خوردن است — من چو تخم باد و درد مرهم جان من آزردن است
جان من از نالهٔ غمهای تو پرورده شد — خلق غم دانند تو بنده جان پروردن است

کشتن من یار رقیب انداز و خود رنجه مشو | زانکه خون چون منی لایق آن کردنست
یار محمل راند و سر گردان دلم همراه او | دیر کردم من که جان در حسرت بردن کردنست
چاک دامن مژده نا سیم داد ای سر نشک | یا رش کن کو مرا در بند رسوا کردنست
ای ملامت گوی من جائیکه تابد آفتاب | ذره سر گشته را چه جای گرد آوردنست
پند گو یا گفتگو کم کن که پیکان خورده را | در کشیدن بیش ازان رنجست کاندر خوردنست
بس کن ای مطرب که شهر از شعله های من بسوخت | روغن خویش آتشی را زیر کاندر مردنست

غزل ۱۲۵ از دیوان

قصهٔ عشق ار چه بر جان میزند مرهم چو نیست
خسرو اتن زن که فی جای سخن گستردنست

تحفة الصغر شعرا

صبا دی گرد آن زلف دوتا خاست | بهر سو بوی از مشک خطا خاست
گریبان سیدرم هر صبح چون گل | همه رسوائی من از صبا خاست
متاع عقل و جان و دل همه سوخت | من این آتش ندانم از کجا خاست
تو تا در زلف بستی بند در بند | ز هر بندی مرا در دی جدا خاست
امیدم بود کز جنبش برم جان | ولیکن از خط مشکین بلا خاست
کنون ما و لب لعل و خط سبز | که تقوی را رقم از کار ما خاست

غزل ۱۲۶ از دیوان

تماشا را بیا زین سوی بارے
کنون کز گریه خسرو گیا خاست

تحفة الصغر شعرا

شب گذشت ست و اول سحرست | بانگ بلبل همی نوید گرست
وقت او خوش که در چنین وقتی | باده در دست و نازنین بر دست
کشتی باده نه بکف بارے | عمر زینسان که رود تر گذرست

چند گوئی کہ مستت بخمیرے — ہر کہ او مست نیست بخمیرست
صرفہ خشک زاہدان را باد — ہر چہ ما راست در شراب ترست
ساقیا غوطہ دہ مرا در مے — کہ ز آشام شعلہ در جگرست
گرچہ بد مستیست عیب حریف — کندن ریش محتسب ہنرست
گر بمیخانہ مطربان شراب — بادشاہند بندہ خاک درست

غزل ۱۲۷ از دیوان — خسرو اچند از گنہ ترسے — زانکہ عفو خدا ہے معتبرست — خزۃ الکمال شعرا

صبا کو بوے تو جان پرورست — دل خلق را سوے تو رہبرست
بدنبالۂ زلف بگذار کار — دلے را کز ان زلف در ہم ترست
بگیے پرس از چشم پر خون من — کہ از خون چرا آستانت ترست
سر انداز یم بہ کہ راے ز در — کہ سر بے در دوست در دوسرست
در یغ ست خاک درت بر سرم — کہ این سرنہ لائق بدان افسرست
ز ہے طعن و جاوید خورشید را — کہ گویند معشوق خیلو فرست
مگس قند و پروانہ آتش گزید — ہوس دیگر و عاشقے دیگرست
بمیرم درین سوز من عاقبت — کہ ہیزم پس از شعلہ خاکسترست
کجا یابم آن خانہ ویران شدہ — کہ ہر شب بجان خراب اندرست
چو داند ملک خفتہ بر تخت ناز — کہ نالان گدائیش پیش درست

غزل ۱۲۸ از دیوان — زدربارے چشم خسرو مرنج — کہ خود معاشقت را ہمین زیورست — تحفۃ الصغر شعرا

صد بلا افتاد و صد فتنه بخاست | عاشق بیچاره را عبرت کجاست
وی دل دیوانهٔ ما گم شدست | بر ورش آن خون که بینی آشناست
زلف پیچش کار فرمای اجل | چشم مستش چاشنی کربلاست
کافرا محراب ابرو کج مکن | کہ بزار ے چشم خلقے در دعاست
نرخ جانہا سخت ارزان شد بلی | عہد تست و روز بازار جفاست
با چنان بادی کہ خوبان داشتند | پیش تو از ہیچکس گردی نخاست
بیدلان را طعن رسوائے مزن | ہیچکس دانے کہ خود را بد نخواست
عاشق درمند از تشویش تو | ہر کجا گوشہ نشین و پارساست
ہر زمان گوئے کہ حال دل بگوے | این کسے را گوی کو را دل بجاست
گفتے اندر سینهٔ تنگ تو چیست | واعظانے دوستان بیوفاست

غزل ۱۲۹ از دیوان | حسرو اشتغول یاران شو بزود / کز برائے شب ہمہ غم بیش ماست | غرة الکمال شعرہ

عشق اگرچہ نشان بخت بدست | نزد عاشق سعادت ابدست
ہر کہ جوید مراد از معشوق | گوئی او عاشق مراد خودست
دیگران بہر تو چرا میرند | مردنم اینکہ اندرین حسدست
ہمہ عیبست بادهٔ ہمہ نیست | شستن بار نامهٔ خردست

غزل ۱۳۰ از دیوان | پرسیم تو بہ شد زے حسرو / تو بہ شد لیک آرزو بعدست | تحفة الصغر شعرہ

عاشقانرا از غم بے مرحمت خوش ست | بیدلانرا دیدهٔ پر نم خوش ست

گر بتان از ورعشاق آگهند — هر کجا دردیست بی مرهم خوشست
گر سخن در گوش جانان میرسد — گفت وگوی هر که در عالم خوشست
هر کسے کو غم خورد نا خوش بود — من غم خوبان خورم کین غم خوشست
جان من آزار چندین دل مجوے — خود درین ایام دلها کم خوشست
زلف را بهر خدا شانه مکن — همچنان آشفته و درهم خوشست
دیدنت نغزست گر خود ساقیست — ترک گانی گر همه عالم خوشست
وصل تو خوش بود وقتے این زمان — ناخوشیهای فراقت هم خوشست

غزل ۱۳۱ از دیوان — خسرو ابا بتے خوکن که دل — همدران گیسوے خم در خم خوشست — تحفة الصغر شعر

گرچه سرو باغ را بالا خوشست — با قد زیباے تو ما را خوشست
زهر عشقت کام عیشم تلخ کرد — هست تلخ این چاشنی اما خوشست
گر غمت غیرے خورد نا خوش شوم — خون غمهاے تو تنها خوشست
جان سنگین میکنم تا زنده ام — مردن فرهاد با خارا خوشست
گفت فردا زلف مشکینم مگیر — اشبم بر بوے آن فردا خوشست
چون تو نامے چیست این جور رقیب — خار میدانے که با خرما خوشست
بے تو باری خوش نیم من هیچ وقت — وقت تو خوش گو ترا بی ما خوشست

غزل ۱۳۲ از دیوان — گفتیم ناخوش چیست اے خسرو ما — چون کنم چون شکل آن بالا خوشست — وسط الحیوة شعر ۹

کدام سنگدلت شیوهٔ جفا آموخت — که ناز و شوخیت از بهر جان ما آموخت

کتاب صبر ما نزد زمن فروشستم | که خوبی تو ترا رسم این جفا آموخت
فلک اگرچه خطا کرد کز جزیرهٔ حسن | جفا درست و وفاداریت خطا آموخت
جراحت جگر خستگان چه مے پرسی | ز غمزه پرس که این شوخی از کجا آموخت
ولے نماند که از تن ببرد لیش عذرا | مقام تو که بدوست کین دغا آموخت
چه روز بود که آمد خیال تو در چشم | که غرق کرد مرا و خود آشنا آموخت
زمن که عاشق مستم نشان عقل مجوے | چه جاے زرگری آنرا که کیمیا آموخت
دل رقیب نسوزد ز آه من چه کنم | نمیتوان سگ دیوانه را وفا آموخت

غزل ۱۴۳ از دیوان | نیافت خسرو گم گشته خویش را با آنکه | غرة الکمال شعر ۹
زگرد نامهٔ خطے تو دالفصیح آموخت

گیرم که نیست پرسش درماندگان فنت | کم زانکه بارے آگهے باشد از منت
خورشید وار یک نظرے کن که برزند | سر گشته صد هزار چو ذرات روزنت
ترکی و بهر رزم زره نیست عاجبت | میباشد آب دیدهٔ عشاق جوشنت
تو دانی و کسان بجلت باد خون من | بارے ز بار من تو و آنرا دگر دنت
افتادگان که بر سر کویت شدند خاک | دامن کشان مرو که بگیرند دامنت
تو آفتاب حسنی و من در شب فراق | از تیرگی بخت بد من چه روشنت
پیکان درون دل مکن ای پند گو زبان | نے خار پاست آنکه برآید بسوزنت
مردم درین هوس که چو جان در برت کشم | کز جانست زنده هر تن و جان من ازنت

غزل ۱۴۴ از دیوان | بهر خدا ے چهره زنامحرمان بپوش | تحفة الصغر شعر ۹
خسرو بس ست بلبل نالان گلشنت

کار بالا ے تو تا بالا گرفت | در همه دلها خیالت جا گرفت
هر گرفتارت تو دید از بیم جان | هم ترا بهر شفاعت پا گرفت
من گرفتم لذتے از عشق خویش | کا مدی تو در دل من جا گرفت
من نمیدانم بلاے چون ترا | دیدهٔ و بنال من شیدا گرفت
با چنین کز دل سبکسارم همه | حق بدستت گر دلت از ما گرفت
چند سوزم وه که روی دل سیه | کز وے اندر جانم این سودا گرفت

غزل ۱۴۵ از دیوان | بیدلان را طعنه زد خسرو بسوخت | عزة الکمال شوره
تا کدامین آه دل اورا گرفت

گر ترا ناز و بدخوے آئین ست | وای بر دل اگرچه سنگین ست
علیشم ار بدرد و بلاے نیست | تو نگو میروی بلا این ست
میروی و میروے از دل | این چه شکل خوش و چه آئین ست
گر دل من کباب شد تو بخند | کان نمک شور نیست شیرین ست
مے بمیرم گر آب چشمے نیست | خنده کن که وقت لیمون ست
هر شب از آفتاب چشم و بیداری | چشم من آشنای پروین ست
از خیالت بسجده جاے دلم | اول شب نماز پیشین ست

غزل ۱۴۶ از دیوان | نکتے گر نگاه معذورے | وسط الجودة شوره
کت چو خسرو هزار مسکین ست

من و شب زندگانی من انیست | دل و غم شادمانی من انیست
همه شب خون دل تو شم بیاد ش | شراب ارغوانے من انیست

همے نالم بشب بیداری ہجر — سرود و میہمانی من انیست
من و کنج غم و شبہای تاریک — طرب جانی نہانی من انیست
نہ بندد چشم من در ہر خیالش — کہ شبہا یار جانے من انیست
ز عشقش گاہ میرم گہ زیم باز — طریق زندگانے من انیست
رہا کن تا بمیرم زیر پایت — کہ عمر جاودانے من انیست

غزل ۱۴۷ از دیوان — بس ست این قیمت خسرو کہ گوئی — غلام رایگانی من انیست — غرۃ الکمال شعر

مراد و قتے دل آزاد بود ست — در دنم بینم و جان شاد بود ست
نمک زد شوخی اندر جان و نو کرد — چرا حتہا کہ در بنیاد بود ست
چہ خوش بود ست عقل مصلحت جوے — کہ چندین زین بلا آزاد بود ست
یگانہ ہیچگاہے یاد وارے — کہ از بیگانگانت یاد بود ست
شب آمد باز دبر داز جاے خویشم — کہ بوی زلف تو باد باد بود ست
بفریادت نخواندم دی و مردم — کہ جانم ہمرہ فریاد بود ست

غزل ۱۴۸ از دیوان — جفاکش خسرو از دوست میوست — نصیب عاشقان بیداد بود ست — وسط الجبوۃ شعرہ

مرا داغ تو بر جان یادگار ست — خدایش باد جان چون داغ یار ست
اگر جان میرد و گورے نیست — تو باقی مان کہ مارا با تو کار ست
بصف عاشقان میرم کہ گویند — یکے ہمخوابۂ باران غار ست
شدم سنجود کر شمہ کمترک کن — کہ من نو باده وی مست خمکار ست

زذوق مے کدا زمے پیر گشتم — چہ آگہ پارسا کو شیر خوار ست
غلامم آن تنم کز ناز بینے — نظر ہم بر چنان اندام یار ست
مرا زندانست خانہ بے تو ہر چند — در و بام از جمالت پر نگار ست
دو چشمم را زکویت رابتہ خاک — زیادت کن کہ مزد انتظار ست

غزل ۱۴۹ از دیوان

بکویت زر در و شد خسرو آرے — ہوای نیکوان ناساز گار ست

بقیہ بقیہ شعرہ

می نوش کہ دور شادمانی ست — خوش باش کہ گاہ کامرانی ست
سر بر مکن از شراب کایام — از تیغ اجل بشر فشانی ست
مغرور مشو بہ بانگ نائے — کاواز درائے کاروانی ست
ہر دم کہ بخوشدلی بر آید — سرمایۂ حاصل جوانی ست
ساقی دل مردہ زندہ گردان — زان می کہ چو آب زندگانی ست
عشق آمدہ عقل زخت بر بست — اینہم زکمال کاروانی ست
بیخوابی و عاشقیست کارم — سگ ببرد فا پاسبانی ست

غزل ۱۵۰ از دیوان

خسرو بگزاف چند لافے — بانگ دہل از تہی میانی ست

غرۃ الکمال شعرہ

کجاست دل کہ غمت را نشان تواند داشت — بصبر کوشد و خود را بران تواند داشت
بکام دشمنم از ہجر دوستی کہ نہ راہ — ولی بسوی من ناتوان تواند داشت
کشندہ خصمان تیغ و مرا شفیعے نہ — کراست مصلحتے درمیان تواند داشت
متاع عمر کہ بر باد میرود از دست — نگر کہ لنگر رطل گران تواند داشت

ببرد درد و غمم دل که یار من آمد — چگونه پاس دل و دوستان تواند داشت
نماند از مه و خورشید ناز نین مرا — حیات باد که او جای شان تواند داشت

غزل ۱۵۱ از دیوان — وسط الحیوة شعره

عنایتی بکن اے بخت بد که خسرو را
سر نیاز بران آستان تواند داشت

هر دم از کوی تو جز بیدل نرفت — هر که در میخانه شد عاقل نرفت
عمر بر سر شد بر سوائے عشق — وان هوس زین جان بیجا صل نرفت
مهر رویش در دلم پنهان نماند — آفتاب اندر حجاب گل نرفت
بر کشیدم تنگ تن را سوے صبر — لاشه لاغر بود تا منزل نرفت
کاروان بگذشت و محمل رفت زود — در دل من یاد آن محمل نرفت
یاد غرق بحر هجران چون کنم — کشتی درویش در ساحل نرفت
با کسے وقتے وصالے داشتم — سالها بگذشت و آن از دل نرفت

غزل ۱۵۲ از دیوان — تحفة الصغر شعره

شکر کن خسرو بلاے عشق را
زانکه این فضلیست کز قابل نرفت

مے گذشت که آن بسوی ما نگذشت — شبے نرفت که بر ما غم و بلا نگذشت
مرا ز عارض او دیر شد که گل نشگفت — چو گلبنے که برو هیچگه صبا نگذشت
گذشت در دل من صد هزار تیر بلا — که هیچ در دل آن یار بیوفا نگذشت
مسیح من چو مرا دم نداد جان دادم — ولیک عمر مدانم گذشت یا نگذشت
کبوتر سوے او نامه بر واز من — بخواهش دل من مرغ در هوا نگذشت
بر خت آب مرا چشم و زان بت بیرو — چو آب تیغ تنی کان بروی ما نگذشت

غزل ۱۵۳ از دیوان

چه سود ملک سلیمانت خسرو ایجن
چو هدهد تو کسے جانب سبا نگذشت

وسط الحیوة شعره

مرا کرشمهٔ آن ترک گلعذار بکشت
مرا شکنجهٔ آن جعد همچو مار بکشت

طلب نمیکند امروز خون من که مرا
کمان عشق ز پیکان آبدار بکشت

بآشکار و نهان چون ازان خوشم خواند
نهانیم بر خود خواند و آشکار بکشت

هزار بار ازان ترک خیره کش فریاد
که همچو من نه یکے بلکه صد هزار بکشت

غزل ۱۵۴ از دیوان

چو ماهیے که در افتد بدام خسرو را
بقید زلف در افگند و زار زار بکشت

بقیه نقیه شعره

مرا سر در هوائے نازنینی ست
کز و تاراج شد هر جا که دینی ست

نخواهد رفت مهرش از دل من
اگرچه با منش هر لحظه کینی ست

پریشان حالتست از یاد زلفش
بگیتی هر کجا خلوت نشینی ست

همیجوم جان مشتاقان بران لب
چو غوغای مگس بر انگبینی ست

تن من خاک ره شد رنجه کن پائے
ترا هم زیر پا آخر زمینے ست

مبار من توئی رایم چه سود ست
که در حالم گلے با یاسمینے ست

غزل ۱۵۵ از دیوان

بگیتم گو مکش خنجر که هر دم
غمش را در دل خسرو مکینی ست

غرة الکمال شعره

نیست دلی کاندرو داغ جفائی تو نیست
کیست که اندر سرش باد هوائی تو نیست

دل که ز جان خاستست بهر تو مردانه وار
با همه مردانگی مرد جفائی تو نیست

چشم کنے بگنهٔ بر شکنی بے سبب
این همه بخت تست ورنه خطائی تو نیست

صبر با امید وصل درون من شکسته بود
هجر درون رفت و گفت خیز که جای تو نیست

گفتی اگر بمیری نقد حیاتم بهاست
گر همه تا محشرست نیم بهای تو نیست

غزل ۱۵۶ از دیوان — وسط الیمرة شعره

خسرو اگر سوختست نز پی دیگر کسست
سوخته تر باد ازین گر نه برای تو نیست

دوش غبار راستان بفرست سوی چاکرت
تا نی تنی چشمی کند با دیده ام خاک درت

دستی بده اے آشنا در ماندگان را چون منی
غرقه بهر یک قطره خوی صد سول از رهگذرت

در یافتم دل در ویت از غمزهٔ غماز تو
آن بر ده با مازده چون گشت پیدا گوهرت

ای ابر گه گاهی بگو آن چشمهٔ خورشید را
در قعر دریا خاک شد از تشنگی نیلوفرت

گرچه ز رحمت آیتے شبها عذابے بر دلم
از بسکه با تا با کدل خوانم همه شب ا زبرت

آخر کنم نظاره از دور با نخل تو گر
دست امیدم کوتهست از شاخ سبز نوبرت

چندین پرد ازدست جان بگذارد سیرت بنگرم
زنهار ان که دیدم حال خود یارب نبینم دیگرت

دفتیکه می بینم رخت میریزم از دیده گهر
زیرا که تو زیبا رخی به زین نباشد زیورت

غزل ۱۵۷ از دیوان — تحفة الصغر شعره

گوئی نجنبده خسرو از ان تو ام گرچه نه
تسکین جان خویش را ناچار دارم باورت

هر کس آنجا که می و شاهد و گلشن آنجاست
من هم آنجا که دل سوخته من آنجاست

هر شب ای غم چه پرسی و طلب دل اینجا
آخر آن سوخته سوخته خرمن آنجاست

سر محراب ندارم من و کویت پس ازین
که بت و بتکده و گبر و برهمن آنجاست

گم شده جان شب تیره و چشم بد خفت
همه بران ام که اینک مه و روشن آنجاست

گفتی ای دوست که بگریزد سر جان ازین بوے
چون گریزم که گرد کان دل دشمن آنجاست

شب نگنجیدم در جامہ کہ گفت از تو صبا | کہ منم جان غریبی و مرا تن آنجاست

غزل ۱۵۰ از دیوان

ماندہ در نالہ ہم اندر غم او خسرو از انکہ | بقیہ نقیہ شعرہ
بلبل اینجاست ولیکن گل و سوسن کنجاست

ہر کرا کن بکمن ہوش و خرد در کار است | مشنو از وی سخن عشق کہ او ہشیار است
ایکہ بر جان نہی منت بار خوبان | پای ازین بادیہ گر دار کہ رہ پر خار است
تن کہ در وی نبود با دہ ہوائی مردہ است | دل کہ در وے نبود زندگی مردار است
اے مؤذن کہ مرا جانب مسجد خوانی | کار خود کن کہ مرا با می و شاہد کار است
خاصہ گو باش سیہ روے ہم از رسوائے | دل کشیدن بہ خط خوش پسران دشوار است
غازی پیر کند ریش بخون سرخ و منم | مفسد پیر و حضابم می چون گلنار است
از پے دارو دریدہ کشہ خلق شراب | داروی دیدۂ من رہ خمار است
بت پرستم من گمرہ کہ تو زاہد خوانے | اینکہ تسبیح بدستم نگری زنار است

غزل ۱۵۱ از دیوان

خسرو اول افسردہ نگیرد دم عشق | وسط الجموۃ شعرہ
ہست جائے اثر سوز نمک کاوگار است

ہر غمزہ زان نرگس خونریز تو ناوک زنی ست | کاندرون ہر جگہ زان غمزہ ناوک در زنی ست
چشم ار بی تو جہان گیرد و گیرش عیب انکہ | خیرۂ دبی دیدۂ و آلودۂ و تر دامنی ست
جانکہ زارم میکشد از یاد چون تو دوستی | جان من از تو چہ پنہان کاسکارا دشمنی ست
ساقیا گر می خورم تا تو ندانی کان می ست | مردنم را شربت ست و آتشم را روغنی ست
اندران معرض کہ خود را زندہ سوزد مرد عشق | ای بسا مرد خدا کو کمتر از ہندو زنی ست
عندلیبا نزا غذای روح باشد بوے گل | مرغ گشت ست آنکہ قانع باجوی یا ارزنی ست

غزل ۱۶۰ از دیوان	هر شبی خسرو که کوبد سینه در کویت بزاد تا زدو دیوار تو سلطان پاسبان چوبک زنیست	غرة الکمال شعر ۱۰

هر که نگه در تو کرد پیش به بستان نرفت
آرزوی رخ تو از گل و ریحان نرفت

تا تو نمودی جمال نقش همه نیکوان
رفت بردن از دلم نقش تو از جان نرفت

خصم بسی طعنه زد دوست بسی پند داد
چشم دلم در تو بود گوش بر ایشان نرفت

سیل بلا مت رسید دین غم جانان ببرد
صبح قیامت دمید دین شب هجران نرفت

هر که چو نرگس چراغ کور نباشد مدام
دیده که بالای آن سرو خرامان نرفت

مستی و بدنامیم عیب نگیرد از انکه
عاشق بیچاره را کار بسامان نرفت

گر همه جام بلاست نوش کن و شکر گوی
ایکه بکامت گمی تلخی هجران نرفت

عشق بما ناکسان زخم نیارد از انکه
کین مکن با دشاه بر ده ویران نرفت

گام زده بر حریر کی سپرد این ره آنکه
دیده قدم ساخته بر سر پیکان نرفت

غزل ۱۶۱ از دیوان	رفتن خسرو خطاست بهر کوی بیار مور چه بهر حیات در ره سلطان نرفت	غرة الکمال شعر ۹

هر که روی تو دید جان دانست
لب شیرینت را همان دانست

حسن تو عالمی نخواهد سوخت
هم در آغاز میتوان دانست

غمزه تو زمان کشید بمن
که مرا نیک بی زبان دانست

دل ز هجر تو بسکه تنگ آمد
مرگ را عمر جاودان دانست

ذقنت چه نموده دل بخیال
بوسه زو مگر دهان دانست

وی بکویت تن نزار مرا
زاغ بر بود استخوان دانست

کرد بر من دولت بنا دانے — هر چه از جور بیکران دانست
نرخ کردے ببوسهٔ جانے — بنده بخریده را یگان دانست

غزل ۱۶۲ از دیوان — پیش ازین غم نبود خسرو را — بقیه نقیه شعرا
غم که دانست این زمان دانست

باز آن دلبر دل از ما گرفت — بار دیگر کرد و کار از سر گرفت
دل ز هجرت ترک درد غم نساخت — جان ز جورش ترک خواب و خور گرفت
انچه کرد آخر مسلمانے چه شد — این چه شد یارب جهان کافر گرفت
بد همی گفتند و می شنید هیچ — عاقبت گفتی بد اندیش در گرفت
دل نیاز سوز خود بیرون فگند — عالمی در خاک و خاکستر گرفت
پاک میکردم سر شک آتشم بجست — آتش اندر آستین تر گرفت
لعل او در دلبرے استاد بود — خط و کان ز استاد بالاتر گرفت

غزل ۱۶۳ از دیوان — مردمان گویند دل برگیر ازو — عزة الکمال شعرا
روی گر آنست نتوان برگرفت

یار چون با ماست بهر دیدنش تعجیل چیست — یوسف اندر مصر دل در دیده رود تعجیل چیست
آن بت اندر سینه و سوزان دلم قندیل دار — چون دلم بتخانه شد بتخانه را قندیل چیست
کشتن خود خواستم از غمزهٔ خونریز او — گفت صید انداز ساکن صید را تعجیل چیست
چون جمالت آیت رحمت شد اندر شان خلق — آخر این چندین ز بهر کشتنم تاویل چیست

غزل ۱۶۴ از دیوان — ایکه خسرو را نصیحت میکنی از بهر عشق — وسط الجمهٔ شعرا
پند چون می نشنود بیهوده قال و قیل چیست

یا رب که این درخت گل از بوستان کیست | وین پسته شکر شکن از نقلدان کیست
باز آن پسر که میرد و داد از کدام کوست | باز این بلا که میرسد از بهر جان کیست
از خون نشان تازه همی منبمیش بلبب | تا خود که باز گشته و این خود نشان کیست
میگفت دی که بر من افتاده میگذاشت | کافگار کرد و پای من این استخوان کیست
شب ناله ام شنید و بپرسید از رقیب | من شب نخفته ام همه شب این فغان کیست
این سور شی که در دل آزرده رقیب | داغ کسی ست لیک نگویم از آن کیست
ای باد اگر برای سر آورده پیام | بارے دگر بگو سر من کز زبان کیست
جانا اگر شبیت دهن بر دهن نهم | خود را بخواب ساز مگو این و آن کیست

غزل ۱۶۵ از دیوان

بیتیه نقیه شعره

پندار از انست مه که بشب پاسبان ست
خسرو که خواب می نکند پاسبان کیست

یار اگر برگشت در تیمار بودن هم خوش ست | در شکیبائی بود بی یار بودن هم خوش ست
غرقی گر هست ما را نز دجانان عیب نیست | عاشقان را پیش خوبان خوار بودن هم خوش ست
گرچه خفتن خوش بود با دوست در شبهای وصل | لیک در شبهای غم بیدار بودن هم خوش ست
چون مسلمان بود نتوانم از دست بتان | چو مغان سر بسته زنار بودن هم خوش ست
جنگهای او خوش ست ار آشتی را جا بود | از عتاب ناز در آزار بودن هم خوش ست
اندک اندک گه گهی با یار بودن خوش بود | در بسیر گردم بسیار بودن هم خوش ست
گرچه از من شیر مردی ناید اندر کوی عشق | چون زنان شهری و بازار بودن هم خوش ست
با خبر بودن خوش ست اندر مقام زاهدان | بیخبر در خانهٔ خمار بودن هم خوش ست

خسرو اگر در نمی گنجی بخلوتگاه دوست

غزل ۱۶۹ از دیوان — همنشین با عاشقان را زیبدن هم خوست — غزة الکمال شعر ۹

یار ما دل زدوستان برداشت — مهر دیرینه از میان برداشت
من نخواهم کشید هر چه کند — که دل از وے نمیتوان برداشت
وے به تندی بلند کرد ابرو — از پی کشتنم کمان برداشت
خواستم جان بعذر پیش برم — هجر خود رفت و پیش ازان برداشت
در دل او نکرد کار ارچه — سگ زافغان من فغان برداشت
جهد کردم که ناله نکنم — در دل مهرم از زبان برداشت
خشم او هیچ کم نخواهد شد — دل بیاید مرا ز جان برداشت
رفتم امروز تا نخواهد گشت — سر نخواهم بر آستان برداشت

غزل ۱۶۷ از دیوان — ترک سودائے خام کن خسرو — بقیه نقیه شعر ۹
که وفا رخت ازین دکان برداشت

عشق تو بلائے جان لبندست — یک خنده ازان دهان لبندست
یک گردش چشم تو بمستی — فتنه بهمان جهان لبندست
بیهوده بصید میفرستے تیر — آن جا شستی کمان لبندست
تیغ از پے کشتنم چه حاجت — یک ناز بکن همان لبندست
گر من دل گم شده نیابم — بر هیچ توئے گمان لبندست
گفتے که دعائے صبر میخوان — نام تو برین زبان لبندست
اے چرخ بلا چه میفرستے — یارا غم آن جوان لبندست

اندرتب غم طبیب خسرو

آن نرگس ناتوان سبندست

رفتی از پیش من و نقش تو از پیش نرفت
کیست کو دید که رفتار تو از خویش نرفت

تیر مژگان ترا بر دن دلها کیش ست
عالمی کشته شد از تیر تو و زکیش نرفت

من رسوا شده خود را کش و مفگن بر قصب
که بدین روز کسی پیش پراندیش نرفت

دل بر هم چه گذاریم که بر باد لبست
هیچ وقتے دل ما آتش از ریش نرفت

هیچگاهے بسوے بنده نمی آیے
هیچگاهے بمراد دل درویش نرفت

غزل ۱۶۹ از دیوان خسرو این نکته نشین پس کار خود از آنکه غرة الکمال شعر،
جگرت خون شد و کارت پس ازین پیش نرفت

دل کش صبر باشد آن من نیست
کسے کو دل دهد جانان من نیست

کبابم شد جگر خونابه زانست
گنه بر دیدهٔ گریان من نیست

همه مضمون دل شهرے فرو خواند
که مهر صبر بر عنوان من نیست

تو میسوزای دل دنگری تو ای چشم
که شعله در خور طوفان من نیست

نصیحت از خرد جستم خرد گفت
که بر دیوانگان فرمان من نیست

چو تیرم زد کشید آلوده خون
بخنده گفت کین پیکان من نیست

غزل ۱۷۰ از دیوان چو دلها سوخت بر خسرو چه نیکوست غرة الکمال شعر،
که گوش یار بر افغان من نیست

بتے کز دلم رد بد یو انگیست
اگر جان توان بر دهم زندگیست

زدم دے بر نجیر گیسوش دست
مرا گفت باز این چه دیوانگیست

دلم بر در گوشه پر دانه وار
ستد جان که این حق پر دانگیست

دردنم پرازیار گشت وهنوز		ازان سو که یارست بیگانگیست
نگارا خیال ترا مدتیست		که با مردم دیده همخانگیست
مرا کشتی آخر ترا کس نگفت		که بیچاره کشتن نه مردانگیست
غزل ۱۷۱ از دیوان	شد از مشک خالی تو خسرو هلاک چو مرغی که مرگش ز بید انگیست	بقیه نقیه شعر ۹
خط کز لب آن پسر دمیدست		افسون ست که بر شکر دمیدست
بنگر که ز آب دیدهٔ کیست		کان سبزهٔ خوش که بر دمیدست
از رنگ رخت سحر دم سرد		بر آئینه نم ترا دمیدست
بر خاست ز آتش رخت دود		از لبکه خط تو تر دمیدست
غزل ۱۷۲ از دیوان	آخر شکر بده به خسرو زان لب که نبات بر دمیدست	تحفة الصغر شعر ۱
گل ز رخسارهٔ تو بی آبست		مه ز نظارهٔ تو بی تابست
مژه هایت کژ دول آویزت		کژ نهایست دکان قصابست
با خیال تو مردم چشمم		گاه همخانه گاه همخوابست
این دل خسته غرق خون از تو		همچو خسته درون عنابست
امشبی کامدی بخانهٔ من		شمع را میکشم که مهتابست
گر گذاری ببوسم ابرویت		بهر تعظیم راکه محرابست
غزل ۱۷۳ از دیوان	غرق شد ز آشنائیت خسرو زان کش از دیده تا لب آبست	وسط الجموة شعر ۱

آن ترک نازنین که جهانی شکار اوست | دلها اسیر سلسلهٔ مشکبار اوست
اندیشه نیست گر طلب جان کند زمن | اندیشهٔ من از دل ناستوار اوست
بادای فدای زلف و رخ و قامت و لبش | یک جان من که سوختهٔ هر چهار اوست
آن ناخدای ترس همه روز مست ناز | دیوانهٔ چو من همه شب در خمار اوست
دل شد ز دست و سوز دلی ماند و هم خوشم | کین داغ در درون من یادگار اوست
مارا ز آرزوی بت جان بلب رسید | ای بخت آنکه همچو تو لے در کنار اوست

غزل ۱۷۳ از دیوان | خسرو گرت خیال ببرستش زبان دهد | نقیضه شعره
زنهارش استوار نداری که کار اوست

آنجاست دل من و هم آنجاست | کان کج کلهٔ بلند بالاست
خوابش دیدیم دوش مستیم | کان خواب هنوز در سر ماست
آهسته ردای صبا بران بام | کان مست شبانهٔ من آنجاست
از دور خ اگر نشان بپرسند | من گویم دلخوا بگاه تنهاست
میکش که بهر چهار مذهب | خونم بدرست و خانه یغماست
گفتے که دولت خوش ست آرے | وه گونه روے بنده پیداست
خون میکنی و خبر ندارے | بیچاره کسیکه ناشکیباست

غزل ۱۷۵ از دیوان | جان وه خسرو که اندرین راه | عزة الکمال شعره
کارے بسخن نمے شود راست

ترک ستم که قصد ایمان داشت | چشم او میل غارت جان داشت
خون من چون شراب می نوشید | از دلم هم کباب بریان داشت

دیده در مے فشاند در دامن | گوئیا کاستین مرجان داشت
در باغ بهشت بکشادند | باد گوئی کلید رضوان داشت
غنچه دیدم که از نسیم صبا | همچو من دست در گریبان داشت

غزل ۱۷۹ از دیوان | رازم از پرده بر ملا افتاد | تحفة الصغر شعر ۲
چند شاید بصبر پنهان داشت

رخ تو رشته زلف از برای آن آویخت | که آفتاب بدین رشته یتوان آویخت
چه کرد پیش رخت گل که کلغر وش ادا | بدست خود بگلو بسته ریسمان آویخت
دلم چو رشته قندیل از آتش رخ خویش | بسوختی و بجراب ابروان آویخت
روان شدی و مرا دامنان همچون موی | با شکار ربستی و در نهان آویخت
بماندتا بقیامت بموی آویزان | کسیکه یک سر موی در امنیان آویخت
عنان کشاده بدنبالهٔ تو آب دو چشم | دو دست مردمک دیده در عنان آویخت
دلم ز دیده بیرون شد بماند در مژگان | گریز کرد ز باران بنا دوان آویخت

غزل ۱۸۰ از دیوان | ز چشم و ابرو او گوشه گیر شو خسرو | غرة الکمال شعر ۱
ز ترک مست خدر به چو در کمان آویخت

اے عید روی آمده روی چو نگارت | قربان شده زان عید چو من بنده هزارت
مه راچه دلیلت که کشد لشکر انجم | چون یافته شد طرهٔ خورشید سوارت
آنروز زیر کار شد و ایرهٔ ماه | کامد بدر راه زماه خط دائره وارت
نقش کز آنرا که همے غاشیه اروی | اندر سر آن ترک نگه پرز خمارت
در یکدگر آورد دو ابروے تو سرها | هشدار مگر از پے خونم شده یارت

وی خندہ زنان سوی چمن طوف نمودے | بپیام گل آورد و مگر باد بہارت

غزل ۱۷۸ از دیوان

با آنکہ بعمرے بچشد خسرو ببدل
یارب کہ چہ شہرنیست لب نوش گوارت

بقیہ نفیسہ شعر

ستمے کز تو کشد مرد ستم نتوان گفت | نام بیداد تو جز لطف و کرم نتوان گفت
آرزوی تو ز روے دگران کم نشود | حاجت کعبہ بدیوار حرم نتوان گفت
رشکم آید کہ برم نام ز پیش دگران | وگر انصاف بود پیش تو ہم نتوان گفت
تا چہ سرہاے عزیزان بدرت خاک شدست | وہ کہ آن خاک قدم خاک قدم نتوان گفت
چون منی باید ما ہا درش آید غم من | تو کہ دیوانہ و مستی تو غم نتوان گفت
غازی از پی دین برہمنے را میکشت | گفت کز بہر سرے تو کہ صنم نتوان گفت

غزل ۱۷۹ از دیوان

خسرو اگر کشدت یار بگو این ستمست
عدل خوبان ہمہ بیہودہ ستم نتوان گفت

تحفۃ الصغر شعر ۶

دریاب کہ جان خراب گشت ست | دل ز آتش غم کباب گشت ست
خون جگر آب شد ز عشقت | زہرہ نہ کہ گویم آب گشت ست
پیش کہ کشایم اینکہ زلفت | در کردن دل طناب گشت ست
دانم کہ ز مہر عارضت تست | اشکم کہ چو لعل ناب گشت ست
زلف تو سیہ چراست دانی | بسیار در آفتاب گشت ست

غزل ۱۸۰ از دیوان

یک رہ گذرے بیا و بنگر
خسرو کہ چسان خراب گشت ست

غرۃ الکمال شعر ۶

عشق با جان بہم از سینہ برون خواہد رفت | تا ندانی کہ تبوند و فسون خواہد رفت

دل گرفتار و جگر خسته تن زار هنوز | نیم جانے که بجا بود کنون خواهد رفت
چند پویم بدرت ده که من دل شده را | جان درآمد شده کوی تو برون خواهد رفت
با تو ام دیده برانگند چو تو برگشتی | تا میان من و او بار چه خون خواهد رفت
چند خونابه خورم همچو پس از دیده من | یارب آن سلسلهٔ غالیه گون خواهد رفت

غزل ۱۰۱ از دیوان

چند گوئی که فراموش کن اورا خسرو | آخر آن روی نکو از دل چون خواهد رفت

بقیه نقیه شعر ۹

اثرے نماند باقی ز من اندر آرزویت | چکنم چو سیر دیدن نتوان رخ نکویت
همه روز گرد کویت همه شب بر آستانت | غرضے جز این ندارم نظرے کنم برویت
پس ازین بدیده خواهم لطوافت کویت آمد | که ببوسد تا بزانو قدمم بجستجویت
بوفا که در پذیری که من از پی وفایت | دل خون گرفته کردم خورش سگان کویت
خرد و خمیر و هوش و دل و جان و چشم من شد | ز همه خیال خالی بجز از خیال رویت
من اگر نمیتوانم حق خدمتی ز یادت | کم از انکه جان شیرین بدهم در آرزویت
ز نسیم جانفزایت دل مرده زنده گردد | ز کدام باغے ای گل که چنین خوشست بویت
تن چو تار مویم ز نبے تو یک جهان غم | ننهم بهیچ خالے دو جهان بتار مویت

غزل ۱۰۲ از دیوان

پس ازین چه سود دارانم که ز حال خود بگوئی | که فسانه گشت خسرو بجهان ز گفتگویت

تحفة الصغر شعر ۲

بازمست آمد فتش ناز کنان از جائیست | وان یکی کاردران کنج دبان از جائیست
دل سبک میشودم دوش مگر غائب بود | این زمان در سرش این خواب گران از جائیست
باز دیوانه دلم سلسلهٔ صبر کسے ست | آب چشمم بچپ و راست دوان از جائیست

من ز تو صبر ندارم تو نکو میدانی | این همه ناز تو ایجان جهان از جانیست
چند خونابهٔ من بینی و نادان گردی | اشک من آخر از نیگونه روان از جانیست
یارب هیچ گلی نشگفد اے باد از انکه | با تو امروز نسیم ست که آن از جانیست

غزل ۱۸۳ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۹

خود گرفتم که بپوشد غم خود را خسرو | تا مست آخر شب و روزش بزبان از جانیست

ساقیا می ده که امروز م سر دیوانگیست | دور بر گردان که مرگم از تهی پیمانگیست
من بر غبت جان دهم تو رحمت آری بر نهم | این عنایت در میان دوستان بیگانگیست
زاهدا تو پند خود بر من مکن ضائع از انکه | عشق من زائل نخواهد شد که دیوانگیست
قصه ها دردخوانم هر شبے از بخت خویش | اینهمه بیداری من از درازافسانگیست
بسکه در زنجیر خوبانم مسلسل شد سخن | هر غزل از خامهٔ من دفتر دیوانگیست
شمع شیرینی چشیدست ار بسوزد باک نیست | لذت از آتش گرفتن مذهب پروانگیست
طعنهای دشمنان مشتاق را دور ست | نام رسوائی بگوای عاشقان ننگ زانگیست
نیست آن مرد انگی کار غزا کافر کشے | وصف عشاق خود ار کش که این مردانگیست
خسرو اسلطان عشق آری کشد یاری مخواه | زانکه مغز دلست عقل و صبر پروانگیست

ردیف الدال

غزل ۱۸۴ از دیوان — وسط الحیوة شعر ۱

تا غمزهٔ خونریز تو قصد دل ما کرد | بیچاره دلم را هدف تیر بلا کرد
در خواب نه بیند رخ آرام دگر باره | هر دل که طمع در طلب وصل شما کرد
چون نیست دلم را ز غمت روے رهائے | دل مصلحت خویش بلطف تو رها کرد
چندین چکنی جور و جفا بر من مسکین | با یار وفادار کسے جور و جفا کرد

دیروز چو من شکر وصال تو بگفتم — امروز مرا سوز فراق تو بسزا کرد
هرگز بجهان نیک مبیناد و نه بیناد — آنکس که مرا از تو بنام جدا کرد

غزل ۱۸۵ از دیوان — با جان و دل خسرو بیچاره مسکین — وسط الجموعه شعره
هجران تو ای دوست چگونه کم که چها کرد

جان فدای سپران که نکو رو باشند — راحت جانست جفاشان چو جفا جو باشند
خود بخوبان پریچهره همین کار آید — که ستمگاره و مردم کش و بدخو باشند
چه کند آهو مسکین که بتگ جان ندهد — شهسواران که بدین ناله آهو باشند
عاشقان در روش عشق مسلمان نشوند — گرنه در سوختن خویش چو هندو باشند

غزل ۱۸۶ از دیوان — صفت غمزه جادوی تو کردون تا زند — بقیه بقیه شعره
شاعرانی که چو خسرو همه جادو باشند

وقتی دل ما از آن ما بود — واندر دل یار هم وفا بود
بیگانه چنان شد آن دل از ما — گوئی تو که سالها جدا بود
صد شکر که هم بکوی او ماند — آن دل که ز من هزار جا بود
دی دید مراد زلبتم لبیک — نادیده که کرد آن بلا بود

غزل ۱۸۷ از دیوان — خسرو که در و کم ست گوئی — عزة الکمال شعره
افسانه اوست بد وفا بود

عشق تو هرگزم ز سر نرود — وز دل این آرزو بدر نرود
گر برآید ز دوریت صد سال — هم خیال تو از نظر نرود
صبر من رفت تا عدم برسید — کز پی تو بپیشتر نرود

بوسه وه که تشنگی شراب — هرگز از شربتی دگر نرود
آنکه اورا لب تو بیرنگ کرد — آرزوی وی از شکر نرود
چه کنم در دولت نمی گنجم — زانکه در سنگ موی در نرود
گر سر از عشق میرود گو رو — لیک باید که در دسر نرود

غزل ۱۰۸ از دیوان — خسرو اجان بشوق بخش که مرد — اندرین راه بی نظر نرود — بقیه نقیه شعر،

بملک فتنه تا زلفش علم شد — ز جانها عارض او راحشم شد
فرشته گر گناه من نوشتی — چو خطش دید مرفوع القلم شد
زخاموشی بخواهی کشت مارا — دو لعلت سهر جان ما بهم شد
نشین یکدم که ماندیم عمرے — گرفتارے که عمر او دو دم شد
تمے دیدی مرا از نیک دیدن — مبخ از قدر تو زین قدر کم شد

غزل ۱۰۹ از دیوان — کسے بدروزے خسرو نشاسد — که در ماندهٔ شبهای غم شد — غرة الکمال شعره

هنگام گل ست باده باید — ساقی و حریف ساده باید
گر غنچه گره در ابرو افگند — پیشانے گل کشاده باید
ساقی برخیز و یار بنشان — کین شیشه و آن ستاده باید
جان ست پیاله اهل دل را — جانے که بکف نهاده باید
وانگاه حریف ساده و مست — در جنگ من او فتاده باید

خسرو زبتان گر شمه بدنیست

غزل ۱۹۰ از دیوان — معشوقهٔ خود مرده باید — تحفة الصغر شعر ۷

باز یا خویش گمے ہم سخنش خواہم دید — یا نگاہی بسوی خویشتنش خواہم دید
زان بود آگمے دہ کہ بدان گونہ بود — ہم بدین چشم دگر بارمنش خواہم دید
او اگر آید وگرنہ چو مرا نیست قرار — من ہمین شستہ رہ اندنش خواہم دید
مردمان روش بہ منید و مراطاقت نے — من ہمان زلف شکن بر شکنش خواہم دید
آشکارام دراندم کہ نخواہد کشتن — من نہانی برخ چون سخنش خواہم دید
گر کشد باری ازین جور کشیدن برہم — سوختم چند چنین ختمم کنش خواہم دید

غزل ۱۹۱ از دیوان — یارب این خسرو ازین جور گمی خواہد رست — غرة الکمال شعر ۸
چند رسوا شدهٔ مردم زنش خواہم دید

با تو در سینہ جان نے گنجد — تو در روئی ازان نے گنجد
تنگیے دارد این دلم کہ درو — جز تو کس ایچوان نے گنجد
آنچنانے نشستہ اندر دل — کہ نفس ہمدران نمے گنجد
می نہ گنجے تو در میانهٔ جان — لیک جان در میان نمی گنجد
ناتوانم ز عشق و ہیچ علاج — در من ناتوان نے گنجد
غم تو آشکار خواہم کرد — چہ کنم در نہان نمے گنجد
عشق در سر فزود و عقل برفت — کین دو در یک مکان نمی گنجد

غزل ۱۹۲ از دیوان — تا کہ خسرو زبان کشاد از تو — غرة الکمال شعر ۹
سخنش در جہان نے گنجد

چشم او چون تیر مژگان در کشد — ماہ در گردون سپر در سر کشد

در دلم تیرش ترازوے شود | وز درون سینه جانرا برکشد
چون رسن بازی کند زلفین او | گردن خورشید در چنبر کشد
راست گوئی مردم چشم مراست | چون قباے آب گون در بر کشد
دل کنم بر آتش رویش کباب | چون لب میگون او ساغر کشد
مست گردد نرگس غلطان او | وز مژه بر جان من خنجر کشد

غزل ۱۹۳ از دیوان — خسرو از ابروے او ساز کمان / پس بپیش خسرو کشور کشد — تحفة الصغر شعر

آنرا که سر و کاری با چو تو نگاری افتد | سر پیش تو در بازو گر کار بکاری افتد
افتد چو تو برخیزی در پاے تو صد عاشق | زین جمله چه برخیزد با آنکه هزاری افتد
سنگیست دلی کورا بار دوی تو افتد خوش | بس طرفه بود سنگے گر بر سر ماری افتد
جان خاک شود از غم گر زلف تو دامان | گل خشک شود بر جا گر باد بهاری افتد
صد گریه کند مردم تا تو بکنار آئی | صد موج زند دریا تا در بکناری افتد
از ناوک مژگانت افغان نکنم هرگز | گه گه گذر مردم هم بر سر خاری افتد

غزل ۱۹۴ از دیوان — القصه بر آوردی گردی ز دل خسرو / هم دیده نمیخواهد کش با تو عناری افتد — غرة الکمال شعره

تا ز خون ریختن آن غمزه ندامت نکند | کس براه غم او ذکر سلامت نکند
آنچه بر بیگنهان میکند آن زود چو ماه | با گنهکاران خورشید قیامت نکند
که کند فرق ز رخسارهٔ تو با خورشید | خط شبگون اگر از مشک علامت نکند
خون ما ریز و بیرون بر و از خنده لبت | کس به تنگ شکرش تیز غرامت نکند

غزل ۱۹۵ از دیوان

با تو خواهد که کند خسرو مسکین تقریر
حال خود را دلے از بیم بیانت نکند

تحفة الصغر شعر ۲

از شبنگان چون ما سر باز برون نامد
از سیمبران چو تو طناز برون نامد

یکبار ترا دیدم جان شده باز آمد
از دیده مشو یکسو تا باز برون نامد

تو حال دلم پرسی من از رخ تو حیران
خواهم که سخن گویم آواز برون نامد

گفتے که شدم رسوا سهلست بیک بوسه
بر بند دهانم را تا راز برون نامد

دیوانه خوبانرا اغیار نگیرد کس
تا در قدم اول جانباز برون نامد

خط تو معاذ الله حقا که عجب دارم
کز جان من مسکین زاغان ز برون نامد

غزل ۱۹۶ از دیوان

از بسکه فراوان شد دستان غمش خسرو
نالد هم ازو زین پس ناساز برون نامد

بقیه نقیه شعره

باز ترک مست من آهنگ بازی میکند
کس نکرد ست آنچه ترک من طرازی میکند

زلف او را سر بسر عالم بموئی بسته شد
هندوی را این کز نیسان تر کتازی میکند

از خیالش مانده ام شرمنده کاندر چشم من
گه گهے می آید و مردم نوازی میکند

جز اشارت نیست سوے لعل تو مارا در دور
همچو انگشتے که بر حلوا درازی میکند

غزل ۱۹۷ از دیوان

میرود در خون خسرو آن صنم دامنکشان
پس بآب چشم تر دامن نمازی میکند

وسط الجبوة شعره

چو نقش چشم تو ام در دل حزین گردد
مرا نفس بدل خسته تیغ کین گردد

ترا بدیده کشم لیک غیر تم بکشد
که با تو مردمک دیده همنشین گردد

کجا سلامت دلها بکوے تو جائے
که صد هزار بلا گرد عقل دین گردد

چه پرسیم غم شبها که چون شود تا روز — تمام شب بدلم چون تو نازنین گردد
قبول تو نشود قطره های خون از چشم — اگرچه جلبه ورد لعل را ستین گردد
چنان بوسه که میگیرد دم بسینه مرا — کجاست بخت که اندر ولت چنین گردد
شبی که خواهم ولرا سبک کنم با خویش — غم آید و بدلم کوه آهنین گردد

غزل ۱۹۰ از دیوان — شدست خاک بکوبت هزار چون خسرو — بدان خیال که پای تو بر زمین گردد — غرة الکمال شعره

چشمت گمی از غمزه هشیار نخواهد شد — این دل ز خراش او بیمار نخواهد شد
گر تیغ زنی بر تن ور تیر زنی بر جان — ناگاه رود جانم تیمار نخواهد شد
عشقت ز پی کشتن مردانه بکار آید — شادم که غمت باری بیکار نخواهد شد
بر ما چو فتد تا بی آخر چه شوی رنجه — مهتاب ز افتادن افگار نخواهد شد

غزل ۱۹۹ از دیوان — خو نخوارده بود عاشق خسرو چنین باده — مستست که تا محشر هشیار نخواهد شد — تحفة الصغر شعره

چون طرهٔ تو سلسله بر یاسمین نهد — خورشید پیش روی تو سر بر زمین نهد
هر بوی خوش که باد ز زلفت برد بباغ — اندر قبای غنچهٔ تنگ آستین نهد
دیوانهٔ لطافت اندام تست آب — مانا که باد سلسله بر آب ازین نهد
در بوسه لب ترش کنی و جان برد لبت — زان چاشنی سر که در انگبین نهد

غزل ۲۰۰ از دیوان — چشمت بغمزه خسرو اگر کشت گو بکش — خلقی چه جرم بنده بران نازنین نهد — غرة الکمال شعره

تو رفتهٔ و ز تو نامه بمن نرسد — چگونه قصهٔ دردم ببر و زن نرسد

دلم که میبرد اندر هوای تو مرغیست
که از وطن برود باز با وطن نرسد

مرا کشی و بپوشی لعیب من دامن
شهید را چه تفاوت اگر کفن نرسد

گرفت گریهٔ من دامن تو مسکین چشم
اگر ز یوسف ما بوی پیرهن نرسد

چنان همیرود اشکم که گر کشانی تیر
بچشم من رسد اما با شک من نرسد

غزل ۲۰۱ از دیوان — وسط الحیوة شعر

بماند در شکن گیسو تو دل هشیار
که آتش دل خسرو بدان شکن نرسد

وفا در نیکوان چندان نباشد
ترا خود هیچ بوی زان نباشد

مرا گویند منکر در جوانان
که خوبی جز بلای جان نباشد

نظر در روی تو خود کرده ام من
بلی خود کرده را درمان نباشد

دلم بابت پرستی خو گرفتست
مسلمان بودنم امکان نباشد

مرا بهر تو کافر میکند خلق
خود اهل عشق را ایمان نباشد

مرد از سینه بیرون گرچه دانم
که یوسف را سر زندان نباشد

غزل ۲۰۲ از دیوان — تحفة الصغر شعر

ز هجران سوخت خسرو وه که در عشق
چه بنگو باشد از هجران نباشد

از اشک من بگویت جز سرخ گل نروید
زان گل که بوی آید میرو که بشکفد بوید

جائیکه از لب تو باران بوسه بارد
دل نخچه نخچه خیزد جان خوشه خوشه روید

چشمم که خورد خونم از بسکه خون گرفتش
خود رخت خون خود را بی آنکه کس نجوید

جانم فدایش چون او خود را بچشم سازد
با جمله در حکایت با من سخن نگوید

زین غم که از جدائی خسرو بسینه دارد

غزل ۲۰۳ از دیوان — شاید که بر تن او هر موے او بیوید — وسط الحیوة شعر ۷

دیده چون با تو هم نظر گردد — تا دگ فتنه را اثیر گردد
هر که از درد عشق باخبرست — چون ترا دید باخبر گردد
تا خیالت درون خانه بود — صبر مسکین برون در گردد
میخورم خون غم بیادت زهر — کے بیاد شکر شکر گردد
من ز برگشتن تو میمیرم — چون نمیرم که عمر بر گردد
کیمیائیست آتش عشقت — کز در و دے جسته در گردد

غزل ۲۰۴ از دیوان — خسرو از کاستین چو فی شده خشک — بقیه نقیه شعر ۶
بوسه ده که نیشکر گردد

مرا تا آشنائی با بیان دلربا باشد — محالست انکه جانم از صبوری آشنا باشد
نخواهد مرده کس محمود را دلی من بین چو شمع زیرا — ز جان خویش در رنجم که پهلوئیت چرا باشد
ببیداری ز بهرم رنجها برداشت این دیده — حقش بگذارم او بیکشب ترا در زیر پا باشد
صبا کی بویت آرد تا زید بیچاره مسکین — که او از زندگی زینگونه بر باد هوا باشد
ز هجرش بسکه در خود گم شدم آگاهیم نبود — که هر شب او کجا و من کجا و دل کجا باشد

غزل ۲۰۵ از دیوان — گر غاری من در گیسو خوبان کسے داند — وسط الحیوة شعر ۶
که در دامم بلائی همچو خسرو مبتلا باشد

کاریست در سرم که بسامان نمے شود — دردیست در دلم که بدرمان نمے شود
لیکن بناز خنده که دیوانه تر شوم — دیوانگی من چو بپایان نمے شود
جانم فدائے نرگس تو باد هر آنکه — خون میکند هزار پشیمان نمیشود

آنکس که گشت عاشق و بیدل ز دیدنش — آگه کی عاقلیست که بیجان نمی‌شود
دل راز عشق چند ملامت کنم که هیچ — این کافر قدیم مسلمان نمی‌شود

غزل ۳۰۶ از دیوان — خسرو که هست سوخته و خام سوز عشق — آتش زنش که پخته و بریان نمی‌شود — غرة الکمال شعر

گل بی‌تو شگوفه همه هست یار نیست چه سود — بت شکرلب من در کنار نیست چه سود
بسیار آمد و هر گل که باید آن همه هست — گلی که میطلبم در بهار نیست چه سود
با انتظار تو ان روی دوستان دیدن — دو دیده را چو سر انتظار نیست چه سود
ز غرق تا بقدم زر شدم ز گونه زرد — ولی ز سنگ شکیبم عیار نیست چه سود
ز بهر خوردن غم کز هزار دل دارم — ازان هزار یکی برقرار نیست چه سود
ز دوست مژدهٔ مقصود میرسد لیکن — ز بخت خویشتنم اعتبار نیست چه سود

غزل ۳۰۷ از دیوان — اگرچه باد امید میکشد خسرو — ز دور چشم رخش بیمجار نیست چه سود — تحفة الصغر شعر

باش تا بار دگر آن پسر این سو آید — مست و خوش میش ملامتگر ما کو آید
آنکه بگرفت مرا دوی چو با هم بینید — وان همه در نظر من پسر او آید
دل که در زلف گره بست غمی نیست عجب — که بجنبش گرهش در ته پهلو آید
گرچه من کشته شوم زانکه بگوید بکشند — وه که آن عشوه گر بهای چه نیکو آید
نیست نا نوش خ همه از دل پر خون منست — هر دم انیمه خونابه که بر رو آید
هرچه اندر دلم و پیش دو چشم یار ب — پیش آن برگس خونخواره جادو آید

خسرو از مزمهٔ عشق نهان نتوان داشت

غزل ۳۰۸ از دیوان | هر کجا بر آتش سنبے بو آید | غرة الکمال شعر ۶

بهار بے رخ گلرنگ تو چکار آید
مرا یک آمدنت به که صد بهار آید

اگر دو امسیه دو اند بگرد او نرسد
گل سپاده که او بر صبا سوار آید

خیال روے تو اند دیده میرود بیرون
وگرنه از مژه پایش نبوک خار آید

مرا چه موے سرت ساخت چشم جادوئت
که موے سر زپے جادوئی بکار آید

خم تو بار گرانست لیک چون از تست
دلم گران نشود گر هزار بار آید

غزل ۳۰۹ از دیوان | نوئی مراد دل و کے بود کز آمدنت
مراد خسرو بیچاره در کنار آید | تحفة الصغر شعر ۱

سه روز در رسید و آفتابم روزه میدارد
چه سود از روزه گر گردی جهانے را بیازارد

دهانش را که بوی مشک می آید گه روزه
از آن خطست که پیرامن لب مشک میکارد

بشب هم فرض شد بر عاشقان کوی او روزه
که هرگاه روی چون خورشید شب را روز پندارد

نگارا روزه چندم قضا شد در ره هجرت
مپوش آن روے تا جانم قضاے روزه پندارد

مرا صوم وصال تست کافر میکند خلقم
که ابروے بت نمازی در دو محرابم رواوارد

بلالی گشتم از روزه کمند زلف را بفگن
که تا خورشید را بر بندد از بالا فرود آرد

غزل ۳۱۰ از دیوان | بروزه مومن حلوا کبد رغبت بشیر میے
بگویت ارزان رسد خسرو که آنجا شهد میبارد | وسط الحیوة شعر ۹

دل که با خوبان بد خو آشنائی میکند
شیشه با خارهٔ زور آزمائی میکند

بنده در کویش که خون خویش میسازد روان
در حساب خویش حسنش را روائی میکند

پنجگان زانند کارازخاصے بر دانه کو
پیش شمع از سوزش خود خودشنائی میکند

زاهدی کو رود بمسجد کرود خوبا نرا ندید
هست نا بالغ ضرورت پارسائی میکند

مست آن دوقم کز شب در کوی خود شیم دید و گفت
کیست این گفتند مسکینے گدائی میکند

چون طمع دارد عشاقان وفا از نیکوان
حسن چون با نیکوان هم بیوفائی میکند

شعلهٔ مشرق که صبح افروخت میدانے که چیست
بر دل همصحبتان داغ جدائی میکند

منکه با روی تو ام کار است چون بینم مگو
سوی خورشید یکه هر سو خودنمائی میکند

غزل ۲۱۱ از دیوان

گر نه خسرو از حیات خویشتن سیر آمدست
ارچه با چون تو بلائے آشنائی میکند

غرة الکمال شعر ۷

یک شبم در بر زان لب لعل شکر آلود
بر عاشق رسوا که رخ از خون تر آلود

یک شب برای دل من محرم من باش
بشنو ز دلم چند حدیث جگر آلود

ما نا که بپرسے ز تو چشم که چه کردے
در کوے تو از خون همه دیوار و در آلود

جانها که گرفتار لبت گشت چه دانی
پر داز مجو از مگسان شکر آلود

عاشق که نمیرد ز رخ زرد چه خیزد
عشق تست در و غش که مسے را نزر آلود

نزل غم تو باد حرامم بفراقت
گر چشم دلم هیچگه از خواب و خور آلود

غزل ۲۱۲ از دیوان

آسود ز خاک درت اینک سر خسرو
زان صندل راحت که بدین درد سر آلود

تحفة الصغر شعر ۶

چشم فسونگر تو که داد فسون دهد
دانا ز مام عقل بدست جنون دهد

خونابه میخورم ز دل و گریه مے کنم
آرے شراب گوهر مردم برون دهد

مست انتظار و عیش کجا گرد و آدمی
دور فلک چو باده بکامل نگون دهد

گفتے برون دهد غم من چون نهان کنم
چون رنگ رخ گواهی حال درون دهد

تعلیم چو میکنیت برخود ای عجب | شیشه فروش سنگ بدیوار چون دهد

غزل ۲۱۳ از دیوان

خسرو ز مهر آنکه خورد سنگ بر درت
خود را میان حلقه طفلان زبون دهد

غرة الکمال شعر

زلفت صنما تا خته چندین چه نشیند | وان چشم تو با ابروی پرچین چه نشیند
پروین چو رخسار تو هر صبح بخندد | تا بر دل خورشید ز پروین چه نشیند
گر نیشکر از دست تو بر خاک نشسته است | این دیده بران قامت شیرین چه نشیند
در تیره نخواهد دل من حالت خود را | با گیسوی مشکین تو چندین چه نشیند
در مشورت ریختن خون کسی نیست | خط تو بآن طره مشکین چه نشیند
چون وصل تو ما را ندهد دست ببالین | چندین غم تو بر سر بالین چه نشیند

غزل ۲۱۴ از دیوان

تو شاد بزی گر بر خسرو ننشستی
از همچو توئی بر من مسکین چه نشینم

تحفة الصغر شعر

تا چه ساعت بود یار بکان مسلمان زاده شد | کافت اندر سینه و اندیشه و در جان زاده شد
از شب حاصل چه زاید یک پریشانی بعمر | صد شب حاصل ازان زلف پریشان زاده شد
من غلامم هست ار در پیش یوسف سجده کرد | این مهی زاده گر یوسف یکنعان زاده شد
ماه من از آه گرم سینه سوزان مترس | کز تنور پیرزن سیلاب طوفان زاده شد
مردم چشمم برون افتاد از گریه زپوست | راست چون طفلی که خون آلوده گریان زاده شد

غزل ۲۱۵ از دیوان

دل ز خونابه جگر هر لحظه میگوید غمی
چون کند بیچاره خسرو گر زنی آن زاده شد

غرة الکمال شعر

نه از نقاش چین هرگز چنین صورتگری آمد | نه این تا روز کز شمه از بستان آذری آمد

نکند ناز و کشش مارا مسلمانیست این آخر
اگر عاشق شدم جانان چه گردم کافری آمد

چه شد امروز کاب چشم من بیخواستے آمد
وگر گوئی شود این دل مگر کان لشکری آمد

ز خوبان دعا دارم بر بین دل وای مسکینی
که با این دشمنان دوست دیش داوری آمد

غزل ۲۱۶ از دیوان — وسط الجوزه شعر

غلام عشق شو خسرو و زیر بیع گردان نه
مدیث عشق را مشنو که کارش سر سری آمد

اگر سرو من در چمن جا بگیرد
عجب باشد از سرو بالا بگیرد

چو شانه کند زلف عنبر فشان را
جهانے بوے عود و مطرا بگیرد

بزلفش مدام از پے خون دلها
همه موے او یک دگر را بگیرد

کسے کو گرفتار آنرو شد اورا
دل از جلوه هاے زیبا بگیرد

اگر بخت یاری دهد آید آن مه
شبے با من و جام صهبا بگیرد

چنان عالم این عنبر بر عرق بالیش
که این دیده و رنگ آن کعبت پا بگیرد

غزل ۲۱۷ از دیوان — تحفة الصغر شعر

بدنبال آن سرو هر روز خسرو
چو باد صبا راه صحرا بگیرد

باز مارا دل بدست عاشقے بیچاره شد
باز عقل از خانمان خویشتن آواره شد

این دل صد پاره کش هیهات باکردم ز صبر
آنچه پیوندد بالیش بار دیگر پاره شد

پاره پاره گشت سر تا پا دل پر آتشم
در برای سوز تنم بین تا چه آتش پاره شد

چشم را گفتم که در خوبان مبین نشنید هیچ
تا گرفتار یکی مردم کش خونخواره شد

دی رهی دید آن پریرو از سر دیوانگی
از سر دیوانگی در پیش آن عیاره شد

دید چون دیوانگی من بر دو بر سینه دست
سخت دل بین که بست سنگ از زفاره شد

غزل ۲۱۸ از دیوان	تا بکوه و دشت نفتم همچو فرہاد از غمت چارهٔ خسرو بکن کز عشق تو بیچاره شد	تحفة الصغر شعر،
بهر جنبش که در زلفت زباد صبحگاه افتد گل اندر خوابگاه نرگس افتد گر در و بوبت تو میر و مست و غلطان گرد هزاران تو به باطل شو ز چشمت کاروان صبر من تاراج کافر شد تو جولان میزنی و طالبان چون گرد دنبالت سر من خاک ره سروی که چون بیند بالایش	بسا دلهای مسکینان کز آن زلف دوتا افتد ولیکن عشقبازان را خاک در خوابگاه افتد چه غم دارد ازان شاهد که زاهد در گناه افتد مسلمانان کسی دیدست کاندر شهر راه افتد مبادا کان عنان در دست مست او خواه افتد کلاه افتد ز سر بر خاک و سر بیش کلاه افتد	
غزل ۲۱۹ از دیوان	هوس دارد که در پایت سر اندازی کند خسرو ولیکن کی گدا را ره بپیش پادشاه افتد	بقیه نفیه شعره
بیا ساقی دمی در ده که گل در بوستان آمد شرابی خور و غنچه از هوای ابر در پرده میان غنچه و گل زیر بو و آسکانی نفیر بلبلان تگذاشت خوردن چشم نرگس را اگرچه سرو را بالیست و سر هم بر پیش گل اگرچه بوستان بر رو بهاری خوب شد از گل الا ای ماه خرگاهی که ماندی در پس پرده	ز جام لاله بلبل مست گشت و در فغان آمد صبا ناگه لبش بوسیده بویش در دهان آمد کشاد آن عقده مشکل صبا چون در میان آمد شبی کز خوابی اندر دیده آن نا توان آمد قیامی میکند کازادگی را این نشان آمد برو خویش برو بی خویش آخر چون توان آمد برون آی و تماشا کن که گل در بوستان آمد	
غزل ۲۲۰	گلستانیست خاک آستانت اندرخ خوبان که مرغ آن گلستان خسرو سحر البیان آمد	شعر،

هوای خرم ست و هر طرف باران همی بارد | نگویم قطره گر بالا گل و ریحان همی بارد
نگون سر شاخهای سبزه گوئی در همی جنبد | ز بس کابر دراو شان لولو غلطان همی بارد
چکان قطره ز سرهای انار تازه پنداری | که هر دانه که بود ست اندرون پنهان همی بارد
خوش آن وقتی که مطرب ساع و نیکوان سرخوش | خرامان در میان سبزه و باران همی بارد
ز بهر پای خوبان را بساط سبزه میشوید | هر آبی کز هوا بر سبزهٔ بستان همی بارد
دلی هر قطره بر جان آبداده ست چون پیکان | جدا افتاده را گر نشتر طوفان همی بارد

غزل ۳۳۱ از دیوان

هوای ابر با همصحبتان خسرو غنیمت دان | که عیش و خوشدلی از صحبت ایشان همی بارد

تحفة الصغر شعره

چو ترک مست آلوده من شراب در آید | ز شور او نمکی در دل کباب در آید
لبش گرم بکشد در سوال بوسه بر نجم | ولیک غمزه مبادا که در جواب در آید
بیا که زاهد خشک از شبیت مست بیاید | بجرعه تر کند آن زهد و در شراب در آید
بگرد دیدهٔ خود خار بستی از مژه کردم | که بی خیال تو بیرون رود نه خواب در آید
گمی که روی بدیوار مهر راز تو آرم | عجب تر ست که اندر دل خراب در آید
سر از دریچه برون کرد و من بسوختم آخر | رها مکن که در امروز آفتاب در آید
کجست تیر مژه راست بینمش ببر دل من | که تیز گر نچو آتش رسد بتاب در آید

غزل ۳۳۲ از دیوان

ز گریه در غم رویت بجستم خسرو بیدل | نماند آب کنون بوکه خون ناب در آید

بقیه نقیه شعره

چو آن بت از سر کوها هزار ناز بر آید | ز خلق هر طرفی آه جان گداز بر آید
زنند باد جگرها طراد زونه بلرزد | کله چو بر سر آن سرو سر فراز بر آید

مرا تمثال قدش در جگر نشسته بدانسان
که گر هزار تیشم بر کنند باز برآید

عجب مدار زبان را ز شک دهنم محبت
چو سبزه از گل ممدود اگر ایا ز برآید

بیاد آن قد و قامت سر شک لعل و چشمم
بهر زمین که بریزد درخت تا ز نبرآید

چو پشت دست گزم از فسوس حیرت و دیش
فسوس و حیرتم از نقشهای کار برآید

غزل ۳۳۳ از دیوان — غزة الکمال شعره

نماز نیست مرا جز بطاق ابروان بت
که کار خسرو گمراه ازین نماز برآید

مرا غمت آنشوخ اگر بنده نسازد
این غمزده با حال پراگنده نسازد

شیرین دهنش نازده صنع خدایست
ورنه لب مردم ز شکر خنده نسازد

سرتا بقدم جمله هنر دارد و خوبی
عیبش همه اینست که با بنده نسازد

جانان ز غمت مردم و از جور بر ستم
گر بار دگر لعل تو ام زنده نسازد

اکنون که مرا گشت بگریید که یارے
خود را بستم غمگین و شرمنده نسازد

غزل ۳۳۴ از دیوان — غزة الکمال شعره

آخر ز دل خسرو بیچاره برون شو
کس خانه درین آتش سوزنده نسازد

هوای خرمست و ابر لولو بار میبارد
ز لال زندگی بر شاخ خضر آثار میبارد

بروی سبزهای ترکه قطره میچکد گوئے
که بر سطح زمرد دیده های نار میبارد

گل سرخ انار از شاخ سبزش چون چکاند خون
تو پنداری که طوطی گوهر از منقار میبارد

خرامان سرو من مست لطافت میچکد ازوے
چه نازست و کرشمه وه کزان رفتار میبارد

هوائے ابر عاشق را ز غم آرد دوان همه قطره
ز بهره جان عاشق خنجر خونخوار میبارد

اگر غرق عرق رخساره خوبان ندیدستی
نگه کن قطره های خوش که بر گلزار میبارد

غزل ۲۲۵ از دیوان

فرشته چون بگرد بالبته میگردد بشیرینی
چو در وصف تو خسرو شکر از گفتار میبارد

تحفة الصغر شعر ۵

چو صبح از روی نورانی نقاب تار بگشاید
نسیم از هر طرف صد نافهٔ تاتار بگشاید

نباشد حاجب مطرب حریفان صبوحی را
چو مرغ صبحگاهی نالهای زار بگشاید

خوش آن عاشق که خوابش برده باد پیش عمدے
چو خیزد ناگهان دیده بروے یار بگشاید

غلام خواب آن شوخم کز آواز خوش شاے
بصد ناز و کرشمه نرگس بیمار بگشاید

غزل ۲۲۶ از دیوان

دلت نگشاید الا با لب و روی بتان خسرو
ولے هر کس بلبے از سبزه گلزار بگشاید

وسط الجوزة شعر ۶

سفیده دم چو در از ابر در فشان بجکید
بکام لاله و سوسن ز لال جان بجکد

روان کن آن می چون آفتاب گرما گرم
چنانکه خوی ز بنا گوش دوستان بجکد

شراب آب حیاتست و جان ما مسرور
که مرده زنده کند چون بجا گدان بجکد

خوشا کشیدن می بر لب اساسبزه چو ابر
کشیده باشد و باران بگان بگان بجکد

چنان بر آب خود آید چمن ز ابر بهار
که هر زمان تری از شاخ ارغوان بجکد

بروی نازک گل تیز منگر اے نرگس
که خون ز روش بترسم که ناگهان بجکد

غزل ۲۲۷ از دیوان

ز شاخ سبزه چنان آب میجکد ز ترے
که در ز خانهٔ خسرو بهر زمان بجکد

بقیه نقیه شعر ۶

هوائے بوستان خوش گشت باد لطف جان دارد
کنون هر کس که جان دارد هوائے بوستان دارد

سحر گه بگر غنچه باده ها خورده ست در پرده
همه سرخی رود بهر گواهی گر نهان دارد

کنون در بستگی غنچه با گل کے نهان ماند
که هر چه اندر دل غنچه ست سوسن بر زبان دارد

ازان ہر لحظہ بینی تازہ تر داغ دل لالہ — کہ بلبل روز شب نالہای عاشقان دارد
رہا کن تا ترا بینیم گرم جان میرود گورد — کہ مشغول جالت کے سر تشویش جان دارد

غزل ۳۲۸ از دیوان غرۃ الکمال شعرہ

زمان مستی ست اکنون زنگویہ توبہ کن خسرو
کہ کار امروز ساقی دمی چون ارغوان دارد

دل از زخم تو بنگلہای تازہ رو نمود — کہ آرزوے عزیزان بر نگ دیو نمود
کسیکہ یاد لبت ہر دمش گلو گیرست — نہ می کہ چشمہ حیوانش در گلو نمود
خطے کشید بافسون بگرد روی تو حسن — کہ ہر دلے کہ در و شد بہیچ سو نمود
بزیر پاے تو ام آرزو ست خاک شدن — اگرچہ خاک شوم نیزم آرزو نمود
لطافتی نہ چنین دارد آب دیدۂ من — وگرنہ سرو من اندر کنار جو نمود
ز سینہ جان ہمہ حال چون نخواہد رفت — دریغ باشد اگر زیر پاے او نمود

غزل ۳۲۹ از دیوان تحفۃ الصغر شعرہ

ازان پری بزم جان خسرو دا بلبسم
دعای دولت شاہ فرشتہ خو نمود

رسید موسم عید و صلاے می در داد — پیالہ بر کف خوبان ماہ پیکر داد
می کہ ساقی رعنا ز خون مستان خورد — چہ خوبہا کہ بدان غمزہاے کافر داد
مگر بر آب خود ایم ز خشکے روزہ — دو سہ پیالہ بیایم مرا سراسر داد
لبان نیمہ بسینہ ز جام نقرہ تمام — کہ نقل مجلس مستان لبط و کبوتر داد
خضر ببخت لبا غزمے کہ ابجیات — پس آنگہے طلبت ثانی سکندر داد

غزل ۳۳۰ از دیوان وسط الحیوۃ شعرہ

بر آستانش خسرو نثار موسم عید
بوزن شعر ہمہ بر کشیدہ گوہر داد

اہل خرد کہ دل بجہان در نہ بستہ اند — زانست کز دی آرزوے بر نہ بستہ اند
دل را فراخ کن زپے صید آسمان — زیرا ملک بدام کبوتر نہ بستہ اند
راہ از ورا زرخش ترا پے نکردہ اند — نخل از بلند مرغ ترا پر نہ بستہ اند
جاے خرانست آخور رنگین روزگار — عیسے دشان بر آخور او خر نہ بستہ اند
تیغ تو ریورست چو خصمے نمے کشی — بفگن کہ اہل معرکہ زیور نہ بستہ اند
خشت سر تو کردہ نگون پیش ناکسان — ورنہ زچرخ نقش تو اتر نہ بستہ اند
منت مبادہ کہ بخشندہ ایزدست — چون رزق را بروی کسی در نہ بستہ اند

غزل ۲۳۱ از دیوان — خسرو زبان کاذب خود را صفت مکن — وسط الجموعۃ شعرہ
شمشیر چوب را کمر زر نہ بستہ اند

آنے کہ از کرشمہ و نازت سرشتہ اند — نقشے چو تو زکلک قضا کم نوشتہ اند
جان سودہ اند رشتہ در چشمۂ حیات — تا زان خمیر مایہ لعلت سرشتہ اند
عنابہاے ترکہ ازان بیخکد نبات — پیش لب تو خشک و ترش سر و چو کشتہ اند
گر پرتوے زروی تو بر صالحان فتد — در حال سایہ گیر و شان فرشتہ اند
عشاق را بجز جگر خستہ بر ندارد — زان دانہاے دل کہ بکوی تو کشتہ اند
از بہر کام دل چہ تنم بر در تو چون — در پود چرخ تار مرادے نرشتہ اند

غزل ۲۳۲ از دیوان — خسرو ازان بچاہ زنخدان تو فتاد — بقیہ نقیہ شعرہ
کش پیش دیدہ پردۂ تقدیر ہشتہ اند

ای زلف تو دام دل دانا و خردمند — دشوار جہد دل کہ در افتاد دران بند
اندر دل من بود نہانے زصبورے — بادے بوزید از تو و از بیخ بر افگند

بودیم خسرو مند که زو عشق تو برما
دیوانگی آورد و نماندیم خردمند

شیرینست دروغ تو از همه راچه زنی لاف
حلوا نتوان خورد بدنیسان تو سوگند

ای باد مجنبان سر آن زلف بخشای
بر حال پریشان پریشان شده چند

در آرزو یک سخن تلخ بمردم
روزن شده از دولت آن لعل شکرخند

اصحاب هوس چاشنی عشق چه دانند
لذت ندهد تشنه می را شکر و قند

بگذار که بیرون رود از پرده دل راز
کین پرده نماندست کنون قابل پیوند

غزل ۲۳۳ از دیوان

هرگز نرود نقش رخت از دل خسرو
غرة الکمال شد ۹

زانگونه که ازران سگان داغ خداوند

آن عزتیان که همه شب بدل من گروند
فرخ آنروز که بر دیده روشن گروند

من چو مرغان قفس خوی بزندان کردم
وقت شان خوش که بگرد گل و گلشن گردند

آنکسان کز پی آن روی بدم میگویند
پرده بردار که دیوانه تر از من گردند

جلوه کن روی تو خورشید که اهل خرد
بی سر و پا همه چون ذره زروزن گردند

زاهدان در هوس زلف چو ناز تو اند
چه غمت دارد و بگذار بر همن گردند

منم و دوستیت هم بحق دوستیت
همه خلقم اگر از بهر تو دشمن گردند

آنکه کارند همه تخم ملامت یارب
راه من همچو من سوخته خرمن گردند

زخم پیکان جگردوز چه دانند آنان
که نه از خار کسی سوخته دامن گردند

غزل ۲۳۴ از دیوان

آمدی باز تو در دل پس ازان خسرو را
بقیة نقیة شد ۹

عقل و جان پیش کجا گرد سر تن گردند

آنکه یک چند آب حیوان کرد
لب لعلت هزار چندان کرد

ابر از رشک دُر دندانت — گوهر خویش را پریشان کرد
چون بدید آفتاب رنگ لبت — لعل را زیر سنگ پنهان کرد
توبت آذری و نقش رخت — آتش سینه را گلستان کرد
چشم بد دور از چنان روئے — کہ از و چشم دور نتوان کرد
دل بیاد یخت جعد تو برسن — دانگہ از غمزہ تیر باران کرد
تا نزد دیدگلے چو روئے تو سرخ — از دم سرد من زمستان کرد

غزل ۲۳۵ از دیوان — دید خسرو خطت چو بالب گفت — کہ خضر میل آب حیوان کرد — عزۃ الکمال شعرہ

آنہمہ دعوی کہ اول عقل دعویدار کرد — دیدہ چون دیدت بیجز خونشتن اقرار کرد
رنج دیداری شبہای غمم روشن نبود — خفتہ بودم پیش ازین ہم ہجر تو ام بیدار کرد
سبحہ گر زنار شد بر مشکن اے پرہیزگار — کین چنینہا آدمی از بہر دل بسیار کرد
در دیاقوت لب لیلی مفرح ہست لیک — کی توان بیچارہ مجنون را باو ہشیار کرد
دانہ آن کز گلرخان خورد دست خاری بر جگر — گرچہ بلبل در گلستان نالہای زار کرد
دار و اندر دل غباری وقت تست و گریہ باش — کار کن اندر دلش گر میتوانے کار کرد
سنگدل یارا اثر در تو نکرد آہے کہ آن — کشت اہل درد را بیدرد را افگار کرد
بر من بیمار شیرین گشت معجون اجل — زانکہ عشقت چاشنی خویش با آن یار کرد

غزل ۲۳۶ از دیوان — گرچہ خسرو پیش ازین در پیش خوبان سجدہ کرد — پیش محراب دو ابروی تو استغفار کرد — بقیہ نقیہ شعرہ

اگرچہ با تو حدیث جفا بخواہم کرد — ولیک تا بتوانم وفا بخواہم کرد

من این بلا همه از دیده دیدوآنم را
بنانمودن رویت سزا نخواهم کرد

بداد وصل بیک بوسه جان نخواهم داد
ولیک وقت ستمدن دعا نخواهم کرد

خطاست بوسه زدن بر لبت وبان تولیک
توخواه تیغ بزن من خطا نخواهم کرد

کشم بکوی تو ناگه رقیب کافرکیش
من این عزا نبرای خدا نخواهم کرد

چو دین بکار بتان رفت وپیشت بس ازین
نماز اگرچه بنا شد روا نخواهم کرد

هرآن نماز که ناکرده ماند پیش بتان
اگر خدای نخواهد قضا نخواهم کرد

وان بکاو برد ے نکو نخواهم خواند
زهبر دیده بدهم دعا نخواهم کرد

غزل ۲۳۷ از دیوان

برفت دل زمن ای اهل دل که صبر کنید
چو دل بیاید پند شما نخواهم کرد

وسط الحیوة شده

ازان اهل نظر در غم اسیرند
که منظوران بغایت دلپذیرند

نیایند اهل دل در چشم خوبان
که اینان تنگ چشم آنان حقیرند

درون دیده جانم نیکوانرا
اگرچه راست در بالا چو تیرند

دیت از خوبرویان چیست باید
بهر جائیکه مشتاقان نمیرند

بدیدارے که بنمایند از دور
پذیرفتم بجان گر در پذیرند

کسان کز دست دل خون بخورند
اگر پیرند هم طفلے شیرانند

زهے عمر دراز عاشقان گر
شب هجران حساب عمر گیرند

غزل ۲۳۸ از دیوان

زدردت مردمان چشم خسرو
در آب دیده مرغ آب گیرند

وسط الحیوة شده

باد آمد وزان سرو خرامان خبر آورد
زر کالبد سوخته جان دگر آورد

امروز هم از وصال صنم سرمستیست — این بوی که بوی دست که با دسته آورد
صد منت باد دست بران دیده کز آن راه — من سرمه طلب کردم و او خاک در آورد
هرگز نزدود از دل من گریهٔ آن شب — کش زرته پهلو شده از خاک در آورد
ای دیده فروریز هر آن آب که داری — کین آتش اندوه زمن دود بر آورد
من آن طلب کردم و این گریه ازین سوز — او خود همه پرکاله خون جگر آورد
زان مرغ که شب ناله همیکرد و ببرسند — جائی گل خندان مرا در نظر آورد
خون من دل سوخته در گردن قاصد — کین نامه که آورد از و دیرتر آورد

غزل ۲۳۹ از دیوان

خسرو نگرش دار که اکسیر حیاتست — گر وی که صبا دوش ازان رهگذر آورد

بقیه نقیه شعرا

بگوی عاشقی از عافیت نشان ندهند — هر آنکسی که بادین دهند وآن ندهند
چو عشق جان بروت میکند گوی کین دولت — عطیه ایست که کس رابرایگان ندهند
زدست می نتوان داد خوبرویان را — اگرچه داد دل یار مهربان ندهند
گرت تبی دشتر ابیست وقت راحت شان — که در جهان بکسی عمر جاودان ندهند
بگفتمش که بکش تا بمیرم و برهم — جواب داد که راحت بعاشقان ندهند
چو بار نیست بتسکین خلق نتوان زیست — که دوستان اگرم دل دهند جان نهند
چو جان دهم بعتبش در رهش کنید م خاک — حقیقت ست که جانم بر آستان ندهند
زهی حلاوت تیغ از کف نکو رویان — اگر بدست رقیبان بدگمان ندهند
چو دل حریف تو شد زینهار ای ساقی — تنک شراب مرا ساغر گران ندهند

بجور ترک جوانان طریق خسرو نیست

غزل ۲۴۰ همین بود که ز خونریزیش امان ندهند شعره

باز بوے گل مرا دیوانه کرد / باز از عقلم صبا بیگانه کرد
باز م از تازه شد مستی عشق / بسکه بلبل نالهٔ مستانه کرد
گل چو شمع خوبروئی بر زد و خفت / بلبل بیچاره را پروانه کرد
لاله هم بهر تقاضای شراب / جرعهٔ مے در ته پیمانه کرد
خرمن بسیار هشیاران بسوخت / بسکه عشقت آتش در میخانه کرد
جان بر د از خانهٔ تن عاقبت / این کهن ریشے که در دل خانه کرد
قصهٔ شیرین عجب افسانه است / کوهکن خواب اندرین افسانه کرد

غزل ۲۴۱ از دیوان خورد خسرو نیست جز غم چون کنم / وسط الیرة شعره
چون خدا آن مرغ را این دانه کرد

باز آمد و بوے گل و ریحان آورد / خندهٔ باغ مرا گریهٔ هجران آورد
باز گلهاے نوا زرد کهن یاد م داد / نیچها بر جگرم زخم چو پیکان آورد
فصل نوروز که آورد طرب بر همه خلق / چشم بد دور مرا موسم باران آورد
هر سحر باد که بر سینهٔ من گرد گذر / در چمن بوے کباب از دل مستان آورد
بوی آن گم شدهٔ خویش نمیابم هیچ / زان چه سود م که صبا بوی گلستان آورد
بیکرار آید بے سر و قدم گرچه بسیار / سوی هر باغ پس سرو خرامان آورد
نتوان زیست بجان دگران گرچه صبا / جای خاشاک ز کوی تو همه جان کند
یا دیارب بر قیب تو پریشان همه وقت / کز تو بر هر دل ما سے پریشان آورد

با جنان روئے ار بر دل خسرو صدیر

غزل ۲۴۲ از دیوان | نتوان خوردن دبر روی تو نتوان آورد | بقیه نفیه شعر

بازیاد آن شبم دیوانه کرد | کان سپریا من بخواب افسانه کرد
شد خراب این دل وه سلطان حسن | از کجا منزل درین ویرانه کرد
کم مباد ش موے ارچه زلف را | بهر آزار دل من شانه کرد
شمع مهمان داشت چون پروانه را | مرغ بریانش هم از ویرانه کرد
من نمیدانم که چون باشد پرے | شکل تو بار مرا دیوانه کرد
آشنا شد با دلم عشقت چو جان | گرچه از جان خودم بیگانه کرد

غزل ۲۴۳ از دیوان | از دل خسرو چه پرسی حال کو / قبله را در کار این بتخانه کرد | غزة الکمال شعر

بزم ما را یکدو خواب آلوده اند | مست خوشگوئی شراب آلوده اند
سایه پروردند از خط سیاه | سایه بر آفتاب آلوده اند
جامه بر اندام شان گوئی ز لطف | برگ گل را از گلاب آلوده اند
می میان شیشه صافے نگر | آتشے گوئے بآب آلوده اند
می نه بینند سوے ما ساقی از آنکه | چشمهایش مست و خواب آلوده اند
یارب آن سرخی لبش را از می است | یا خودش از خون ناب آلوده اند

غزل ۲۴۴ | هست خسرو را سوالے زان دهن / کز عتابش راه جواب آلوده اند | شعره

باز ابر آمد و بر سبزه گل افشانے کرد | برگ گل را صدف لولو مرجانے کرد
صدح لاله چو از باد صبا گردان گشت | مست شد بلبل و آهنگ غزلخوانے کرد

شاهد باغ زیک ریختن بارانے — گوشها را همه پر لولو و مرجانے کرد
مرغ در پردهٔ عشاق سرودی مسگفت — چاک زد پیرهن خود گل و بارانے کرد
ای صبا دی که فلان بحمن مے میخورد — هیچ باوے من گم گشته زمانے کرد
آخر این شرتیم آن بود که آوخند و زنان — بر لب آب نشست و شکر افشانے کرد
حق چشمم من مسکین خدایا مپسند — پایش آن گشت که بر نرگس بستانے کرد
همه عمرت تکنم اے گل بد عهد بجل — یار بهر خنده که بر روے تو پیمانے کرد
غصه ام خیزد کامی دل سخن میر کنے — وه چرا گوے ازان چیز که نتوانے کرد
آخر ای گریه همی جان مرا خواهی سوخت — هیچ اندر دل او کار نمیدانے کرد
کس بران روی نمی یارد گفتن جانا — زلف کردار که بسیار پریشانے کرد
عشق در سینه درون آمد و خالی فرمود — صبر مسکین نتوانست گرانجانے کرد
شه جلال الدین فیروز شه آنکو در ملک — تا ابد خواهد شاهی و جهانبانے کرد
هیچ دشواریی در نوبت او نیست ازانکه — فتنه بر بستر خواب آمد و آسانے کرد

غزل ۲۴۵ — تو پری روئے و دیوانه منم خسرو را — شعر
عهد شه را چو فلک عهد سلیمانے کرد

تاب رخت آفتاب نادرد — ذوق تو شراب ناب نادرد
آن خال چو ژده هوش من برد — خشخاش تو هیچ خواب نادرد
دل دعوے صابرے همیکرد — چون روے تو دیده ناب نادرد
وے بر تو صبا پیام من برد — چون باز آمد جواب نادرد
از گریهٔ خون سرم همه دست — چشمم قدرے گلاب نادرد

این دیده کلام را زدل بود — کز گریه برد سے آب نا درد
زلف تو دل مرا بد ز دید — رحمت بمن خراب نا درد

غزل ۲۴۶ از دیوان — افسوس که خسروش گرفت — غرة الکمال شعرا
پیش شه کامیاب نا ورد

جوان و پیر که در بند مال و فرزندند — نه عاقلند که طفلان ناخردمندند
جماعتے که بگیرند بهر عیش و سماع — یقین بدان تو که بر ریش خویش میخندند
خوش آنکسان که گذشتند پاک چون خورشید — که سایه نیز بسوے جهان نیفگندند
بخانه که ره جان نیتوانند بستن — چه ابلهند کسانیکه دل بهم بندند
بسیرة ز ازفلک طرفه باغبان نامند — که هر نهال که شاندند بار میکندند
جمال طلعت هم صحبتان علیمت دان — که میروند نه ز انسان که باز میوندند
بساز توشه ز بهر مسافران وجود — که میهمان عزیزند روز کے چندند
بقا که نیست درد حاصل همه هیچست — چو نیکوے همه مردم همیچ خرسندند
اگر تو آدمی درسگان بطنبر مبین — که بهتر از من تو بندهٔ خداوندند
ترا به از عمل خبر نیست فرزندے — که دشمنند ترا آزادگان فرزندند

غزل ۲۴۷ از دیوان — مجوے دینی اگر اهل همتے خسرو — وسط الحیوة شعرا
که از همهاے به مردار میل نپسندند

چشمهاے گوی کین ناز و کرشمه کم کنند — ورنه تو هم عالمی را خسته دردم کنند
هم سگان دل کنندم هم بسی خون دل آب — شانه دانم که زلفت را خم اندر خم کنند
مرهم از لبهات میجویم برین جان فگار — وای بر ریشے که آنرا از نمک مرهم کنند

بر درت عشاق چون گویند درد بے مرکنند
چون زمان گرگرمی دل شعله ما نیم کنند

چشم مشتاقان از خون لبته گردد بے آب
باز نگشاید مگر بارخش هم از خونم کنند

بند بر عاشق بدان ماند که باشد بر جگر
تا تو انرا زحمت جانی دو داغش هم کنند

دم که بر بادش برآید باز در تن چون دمد
وه بدین خواری چگونه یاد آن همدم کنند

ای صبا آنانکه دلتنگ اند بهر ما بگوے
ما زغم مردیم دل از سوی ما بیغم کنند

غزل ۲۴۸ از دیوان

خسرو از جان دوست میدارے زجانان دم مزن
شاهدان باید که کار شیر مردان کم کنند

بقیه نقیه شعر ۹

حد حسنت گر اهل دل بدانند
دو عالم در تو پاست فشانند

مسیح و خضر را آرزوے بنائے
بکش جانان مرا گر زنده ماند

مبین کائینه لافد از ضمیرت
که میگوید دروغی راست ماند

لبت را جان توان خواندن ولیکن
نمیدانم که آن خطرا چه خوانند

مرنج ای پاکدامن عاشقانت
اگر بر چشم تر دامن فشانند

نخواهم زیست زخم عشق کاریست
رقیبانرا بگو تیغم نرانند

مکن بر ما نصیحت ضایع ایدوست
که مستان لذت تقوے ندانند

بگویش اے صبا گه گه بما سر زن
که اهل خاک خدمت میرسانند

غزل ۲۴۹ از دیوان

بجائے کز گل رویت چکد خوے
دو چشم خسرو آنجا خون چکانند

وسط الحیوة شعر ۱۰

جماعتے که ز هم صحبتان جدا باشند
چگونه با خرد و صبر آشنا باشند

هلاکت من بیچاره از کسانے پرس
که چند گه ز عزیزان خود جدا باشند

زنیده پرسے کا خر ہے کجا باشے | ز خانمان بدر افتادگان کجا باشند
بشہر چو تو حریفے بلا بے تو بخلق | عجب ز زاہد صوفی کہ پارسا باشند
شراب صاف سلامت بہر حرا است | ولیک با جگران تشنۂ بلا باشند
ولا ز گریۂ خود سوختے نے گفتم | کہ خوبرویان البستہ بیوفا باشند

غزل ۲۵۰ از دیوان — غرۃ الکمال شمرہ

بلای عشق بکبش خسرو اخوش آنمرغان
کہ صید خویش گل شاہین باد شاباشند

خوبرویان بدل سوختہ ساغر ندہند | بجز از خون جگر شربت دیگر ندہند
در نگیرد بہ تپان گریۂ گرم دودم سرد | کان در خشان بچنین آب ہوا بر ندہند
عاشقان در نظر دوست چو دست افشانند | چہ تماشا ست دو عالم کہ صلا در ندہند
ای خوشا کشتہ شدن بر در خوبان کہ اگر | تیغ نبود ست رقیبان ستمگر ندہند
ماہ و خور چو تو نبینند بدل و جان منزل تو | کان ولایت کہ تو داری بہ و خور ندہند
غمزہ را کار بفرمای بشہر اسلام | کہ مسلمان گہے شمشیر کافر ندہند
ما بخون خوردن و تو با دگران چہ تو انگرد | چشمہ روزی کہ خضر شد بسکندر ندہند
اے صبا زان سر مہ کو بنظر از ما گردی | تا بدین دیدہ دگر رحمت آن در ندہند

غزل ۲۵۱ از دیوان — وسط الحیوۃ شمرہ

بنظر بس کن و ذکر لب و دندان بگذار
زانکہ خسرو بگدائی در و گوہر ندہند

خطاب طلعت ایماہ بر زمین کردند | ستارگان فلک جملہ آفرین کردند
از انگبے کہ بر آمد خط تو گرد عذار | بسا کسان کہ چو خط جامہ کا غذین کردند
ز من سوال کنی گرچہ مست و مدہوشے | ز خبثہات کہ تاراج عقل دوبین کردند

بنا توانی چشمست که خواست قربانی | خوشم که طره و زلفت مرا گزین کردند

غزل ۲۵۲ از دیوان | زدند طعنه که رسوا چرا شدی خسرو | قضا و قدر چون کنم چنین کردند | غرة الکمال شعرا

خم زلف تو که زنجیر جنونکش خوانند | ای خوش آن طایفه کین سلسله میگردانند
ای صبا نرم تری رو ب عبا رز لفش | که در دشتی زندانی بی سامانند
عجب آید همه را مردنم از هجر و مرا | عجب از خلق که بزیند چو تنها مانند
جان عاشق چو بردن رفت نخوانند شتاب | زانکه در دل دگری هست که جانش خوانند
گرد خوبان جهان عاشق بیتاب مگرد | که جوان دتر دو خاسته و نادانند
صوفی امروز سر توبه شکستن دارد | میفروشان اگر این دلق کهن بستانند
اینچه شوخیست که گوئی دل من در دیدی | این ز تو آید و آنانکه ترا میدانند
بنده ام خواه قبولم کن و خواهی رد کن | عزت و خواری در کوی وفا یکسانند
با دو سنت همه خوبان چمن را شکست | بعد ازین سرو نخیزد اگرش بنشانند

غزل ۲۵۳ از دیوان | می برد حسرت بوس تو حسرو در خاک | چون شود خاک بگو تا برهت افشانند | تتمه نقیه شعرا

خوش آن شبی که سرم زیر پای یار بماند | دو دیده در ره آن سرو گلعذار بماند
شراب ها که کشیدم بر دبای خونش | برفت از سر و در سر خمار بماند
چرا نش خضر خورم که زد و گشتم مست | مرا در دن دل این داغ یادگار بماند
گر آب خضر خورم ورد سر دهد کر مرا | بکام لذت مهمان خوشگوار بماند
گذشت آنشب و آن عیش و آن نشاط و لیک | بیادگار درین سینه نگار بماند

چگونه برکنم آخر که خاک بر سر من
سر کیه در سر ره جولان آن سوار بماند

بیاد پاک یکے بوسه یادگار دهم
که جان همیرود و دست و یار کار بماند

حدیث اهل نصیحت نگنجدم در دل
که در درون سخنهای آن نگار بماند

کنون چنانکه همی بایدت بکش امید دوست
که عقل و صبر مرا دست اختیار بماند

مرا نه بخت دلی بود پیش ازین نالان
برفت آن دل و این نالهای زار بماند

غزل ۲۵۴ از دیوان — وسط الجوزا شعر ۱۰

غمم بگشت بزاری و همدمم خوشم بارے
که این فسانه خسرو بگوش یار بماند

دل شد ز دست و بر مژه از خون نشان بماند
جان رفت و یار گم شده بر جا جان بماند

از ناخنم چه سینه کنم کے برون شود
یاری که در درون تهٔ جانم نهان بماند

وینبال یار رفت روان کرد آب چشم
آن رفته باز نامد و اشکم روان بماند

مرهم نکرد دلبر و مرا پند دوستان
واندر دلم جراحت گفتار شان بماند

ای دیده ماجرای دل خون شده کنون
با دوستان بگوی که ما را زبان بماند

بگذشت هر چه هست بود مست و مے پرست
دست صلاح و رتهٔ رطل گران بماند

گفتم کنم به توبه سبکدستی دلے
عمری گذشت و این دل من همچنان بماند

ما را وداع کرد دل و عقل هر چه بود
الا سر نیاز بر آن آستان بماند

بیخوابت و دش صد جفاهای او خیال
صد تیر آه بیخکش اندر کمان بماند

غزل ۲۵۵ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۹

خسرو ز آه گرم برآتش نهاد نعل
بر هر زمین که از سم اسبش نشان بماند

دانه دوست من برفت و از روی دل بماند
در من مدر هر سر کو گفتگوے دل بماند

هر کجا شبنم غم خود گویم و گریم از انکه / بر زبان افسانهای آرزوی دل بماند
کی خورد دریانش آبی خوش کنون کز چشمها / بر در آن آشنا سیلی زجوی دل بماند
نرخ جانم یک نظر شد بین یکی زین سو ی از انکه / دیر شد کین رخت کاسپ عیش روی دل بماند
شرمسارم از سگان کوی تو زان کز رهی / دل تو بردی دیگر دگوی بوی دل بماند
در سر کوی تو میترسم که جان هم گم کنند / عاشق گم گشته کاندر جستجوی دل بماند
دل بزلفت خو گرفت و عشق غم بر من گذشت / یادگار این فتنها بر من زخوی دل بماند

غزل ۲۵۶ از دیوان — خسرو اگر دون کشی حیل ست از بند قضا / کین رسن ناید برون کاندر گلوی دل بماند — غرة الکمال شعر،

دل رفت بسوی وهمان سوی که شد ماند / جان کرد خرد جمله و آن نیز روان راند
از کوی تو باد آمد و بر آتش دل سوخت / هر نامهٔ صبری که ازین پیش دلم خواند
اندر دلم این ماند که بگذشت مرا عمر / وین دیده نثاری بته پای تو نشاند
آب از جگرم خورد و برم نیز جگر داد / بالات نهالی که بر آب دگل من شاند
پرسند عزیزان دنخواهم سوخود زانکه / کس بر جگر سوخته مهان نتوان خواند
آن یار بدل در شد و تن خدمت او کرد / بستند و در دل خرد و هوش برون ماند

غزل ۲۵۷ از دیوان — کردم بحل آن نرگس بارندهٔ او را / خسرو همه هستی که بیک داد لبش ماند — غرة الکمال شعر،

دل زردی تو دور نتوان کرد / بار خت یاد حور نتوان کرد
جور تو در رخ تو نتوان گفت / گله اندر حضور نتوان کرد
سوخت چون شمع جانم و زین شمع / ماتم خویش سوز نتوان کرد

چشم بد دور از جهان روئے — که از و چشم دور نتوان کرد
همچنان ساده خوشترست لبت — کان شکر خورد مور نتوان کرد
زبانے که یابم از چو تو لئے — خویش را در غرور نتوان کرد
گه بگریم گهے غزل خوانم — دل بدینها صبور نتوان کرد

غزل ۳۵۸ از دیوان — بخت یابد نه زبرکے به جهد — کار خسرو هنوز نتوان کرد — تحفة الصغر شده

رفتیم از چشم و در دل حسرت رویت بماند — بر شکستی و بجانم نقش گیسویت بماند
سرگذشتے بشنو از من داشتم وقتی ولے — سالها شد در فراموشخانهٔ مویت بماند
وی خرامان میگذشتی خلق در پیدل ماندرا — گریه ها پیشیت روان شد چشمها سویت بماند
مردن من بین که چون من بارگشتم از درت — کالبد باز آمد و جان بر سر کویت بماند
گردنت آزاد باد و خون من در گردنم — چون بکشتن خو گرفتی و همان خویت بماند
رفت جان بر هوس تا بوسد ابروے ترا — همدران بوسیدن محراب ابرویت بماند
زان شبی کاین سوگذشتے گیسو شکین کشان — تا کنون مستم که تو بگذشتے و بویت بماند

غزل ۳۵۹ از دیوان — این بگفتن راست می آید که خسرو خوش نزی — چون زدیدی یاره کز دیدن رویت بماند — تحفة الصغر شده

زاهل عقل نه پسند و خرد مند — که دار و رفتنے را پای در بند
نصیب امروز بر گیر از متاعے — که فردا گردوش غیر خداوند
لباس زندگی بر خود مکن تنگ — که چون شکن پاره نتوان کرد پیوند
مخور غم بهر فرزندے و مالے — که مالت دین بس ست و خیر فرزند

اگر خواهی نه بینی رنج بسیار | باندک مایه راحت باش خرسند
بصورت خوش مشو کز روی معنی | نی خامه نکوتر از نی قند
بر عنائی منه بر خاکیان پای | که ایشان همچو ما بودند یکچند
نصیحت گوهری دان کان نزیبد | مگر در گوش دانا و خرد مند

غزل ۲۶۰ از دیوان — وسط الجموعة شعر

شنو اید دست بند اما چو خسرو | مشو کو گوید و خود نشنود پند

زلفین تو سرگشته چو باد سحرم کرد | خاک سر کویت چو صبا در بدرم کرد
من خود ز تو دیوانه مطلق شده بودم | زنجیر سر زلف تو دیوانه ترم کرد
گفتم بمن افگن نظری چشم بهبستی | تا چشم خوشت بسته آن یک نظرم کرد
اندر جگرم بود خیال تو که اشکم | سرتا قدم آلوده بخون جگرم کرد
بفروخت مرا بر لف اندیشه خیالت | من این قدر ارزم که خیال تو کرم کرد
آسوده دلے داشتم و بیخبر از غم | ناگاه در آمد غمت و با خبرم کرد

غزل ۲۶۱ از دیوان — غرة الکمال شعر

خسرو طلب وصل تو میکرد که هجرت | زین جای حوالت بسرائے دگرم کرد

صد گل چو یک دانک ببازار فروشند | خوبان بدل و جان بسه رخسار فروشند
با غمزه یکو گردگران بشیرش کشی | یاران بچلے کز یوسف یار فروشند
دل میکشدت سوے خود و جان بسوخویش | بر دست گرین هر دو خریدار فروشند
این دل چو بسودائے تو افتاد ببازار | آنجا طلب جیفه که مردار فروشند
تا بند ببازار بتان اهل سلامت | کانجا همه جان و دل افگار فروشند

با آنکه ستانیم بصد جان بکش آخر | نے اشکنه دوست بخرد ار فرو شد

غزل ۲۶۲ از دیوان

باری سخن از عاشقی از بهر چه گویند
آنانکه چو خسرو همه گفتار فرو شد

تحفة الصغر شعر ۱۰

عشاق حیات از لب خندان تو یابند | خوبان عمل فتنه ز دیوان تو یابند
بینیم مه از جیب سپهر و نکشد دل | کان مه که برد دل ز گریبان تو یابند
شاید که بکرانه دهندت سر دیگر | آنانکه سر خویش بچوگان تو یابند
ای بخت کسانیکه بر غم من محروم | بوسیدن پای سگ دربان تو یابند
هر جا که رود این دل آشفته و من | بازش بسر زلف پریشان تو یابند
فردای قیامت که بانصاف رسد خلق | بس دست تظلم که بدامان تو یابند
عشق ار کشدم منت هجران تو بر من | کین مرتبه از دولت هجران تو یابند
بر سوختگان کم زیکی خنده که بارے | داد جگر خود ز نمکدان تو یابند
کز خاک وجودم ز پس مرگ بر بندد | ز نگار گرفته همه پیکان تو یابند

غزل ۲۶۳ از دیوان

در یوزهٔ جان میکند از لعل تو خسرو
کین جاشنی از چشمهٔ حیوان تو یابند

تحفة الصغر شعر ۹

عشق آمد و دل ز دست ما برد | تدبیر ز عقل مبتلا برد
عیش و طرب و قرار و تمکین | یک یک ز دلم جدا جدا برد
یار آمد و در دو دیده بنشست | شاه آمد و خانه گدا برد
ما را که ز غم خیال گشتیم | یاد سر زلف او ز جا برد
هر دل که ز سینه کسے دید | یا در کف غم سپرد یا برد

سیلاب غمش برآمد از شهر | بازار هزار پارسا برد
دل را مے برد سیل دیده | تا دست در و زدم مرا برد
این دیدهٔ من که کور باد ا | پیش همه آبروے ما برد

غزل ۲۶۴ از دیوان — از دست برفت جان خسرو / غم هیچ ندانمش کجا برد — غرة الکمال شعر

عشاق دل غمزده را شاد نخواهند | خوبان تن ویران شده آباد نخواهند
آنانکه ببر رشته زلفے برسیدند | گردن زچنان سلسله آزاد نخواهند
قومیکه حق صحبت محبوب شناسند | در جور ببرند و ز کس داد نخواهند
گویند چرا سوی گل و مل نگرانے | این بیمی است از من ناشاد نخواهند
در دام تو مردیم و بردی تو نگفتیم | کاز ادی کنجشک زصیاد نخواهند
از باد همین بوے تو آید که بر دجان | آن گل که چو رویت بود از باد نخواهند

غزل ۲۶۵ از دیوان — خسرو ز دل خویش مجو حرف سلامت / کاین قصهٔ شیرین نیست ز فرهاد نخواهند — تحفة الصغر شعر

عاشقان زآب جگر تربت مقصود کنند | ای خوش آن گریه که در دیر و گهی زود کنند
دهل جویان که دم از عشق برارند و ندید | چون گدایان که دعای غرض آلود کنند
باده کش دو رجنان بهتر ازین مدعیان | کز پے خلد برین طاعت معبود کنند
نیست بی یوسف خود رغبت بستان ما را | بلبلان گر بچمن نغمهٔ داؤد کنند
چه زیان دارد اگر دل شدگان از تو کسے | زان زیا نکار دو چشمت نظرے سو د کنند
من خسم را که بسوزند بگویید غمم نیست | غم آنست که پیش در تو دود کنند

غزل ۳۶۶ از دیوان

حق من در تو نگاهست بترسم زود چشم
که زگریه حق خسرو همه نابود کنند

وسط الحیوة شعره

عشاق هر شب از تو بجز ناب خفته اند
چون شمع صبح مرده و بیتاب خفته اند

آخر نصیحتے بکن آن هر دو چشم را
مستند در میانهٔ محراب خفته اند

از ما چه آگهی ست کسانرا که تا بروز
بے التفات در شب مهتاب خفته اند

یک شب برون خرام نظر کن بکوی خویش
تا چند خون گرفته بهر باب خفته اند

غزل ۳۶۷ از دیوان

در آرزوی خاره رخسار ره تو اند
شاهنشهان که بر سر سنجاب خفته اند

بقیه نفیه شعره

غارت عشقت رسید رخت دل از ما ببرد
فتنه بکین سر بر کشید شحنه بخون پے فشرد

جان که بدنبال تست چند عنانش کشم
چون زپیت رفتنی ست هم تو بباید سپرد

عشق اگر ذره ایست سهل نباید گرفت
آتش اگر شعله ایست خرد نباید شمرد

عشق که مردان کشد سفله نجوید حریف
تیغ که سر ها برد مونث اند سپرد

شوق که باقی بود یار چه خورد چه زشت
دوست چو ساقی بود باده چه صاف و چه درد

هستی ما زان تست ترک دلی گیر ازانکه
نزد مقابر خطاست قلب زدن گاه برد

در هوس مردنم لیک نه پاے او
گر نکشد او زننگ ما بتوانیم مرد

غزل ۳۶۸ از دیوان

خسرو اگر عاشقے سر بمیان آر ازانکه
هر که درین راه رفت سر بسلامت نبرد

غرة الکمال شعره

گرچه خوبان زمه فرتون باشند
پیش آنماه من زبون باشند

مرد مانیکه روے او دیدند
تا بباشند سرنگون باشند

گفتمش بنده ایم گفت خموش | توچه دانی که بنده چون باشند
یار مهمان تست اے دیده | مرد مانرا کجا برون باشند
ای دل خون گرفته عشق میار | که تبان تشنگان خون باشند
عافیت را بخواب میجویند | دردمندان کجا سکون باشند
عقل در دسرست زین معنے | عارفان عاشق جنون باشند
تو برون رو که سینه ام کاینجان | یار یاران از درون باشند

غزل ۲۶۹ از دیوان — عشقبازے ز خسرو آموزند / لیلے و مجنون از کنون باشند — تحفة الصغر شعر ۲

شکر پیش لبت شیرین نگویند | رخت را جز گل و نسرین نگویند
ز دیده میکنم شکر جفایت | اگرچه ظلم را تحسین نگویند
من از غم کشته گشتم وای صد وای | گرت حال من مسکین نگویند
دلا گر جان ستد خواهش بکن زانکه | بنا چیزے سخن چندین نگویند
برون من عاشقم در پرسد آن شوخ | همه چیزش بگویند این نگویند
کند خلقے دعاے صبر عاشق | و لیکن عاشقان آمین نگویند

غزل ۲۷۰ از دیوان — کسان کین قصه خسرو شنیدند / حدیث خسرو و شیرین نگویند — وسط الجوزة شعر ۱۰

شب او فتاد غمم باز کار خواهد کرد | دو چشم تیره ستاره شمار خواهد کرد
خیال یار گذر کرد ازین طرف اے صبر | بیا که باز مرا بے قرار خواهد کرد
مرا ز تنگی خاطر هوا ے این خانه | چنین که می نگرم سایه دار خواهد کرد

دلم بصحبت زندان همی کشد دایم
دعای پیر خرابات کارخواهد کرد

گر زنیست مرا از تو هر که هست بکن
که بنده هر چه بود اختیار خواهد کرد

بکینه ای بت نامهربان چنین خونم
معذور که این میت آخر خمار خواهد کرد

بگو حکایت او ای رقیب بد چندین
که در دلم همه شب خار خار خواهد کرد

مشو دبال زده ای اجل تو در حق من
که آنچه مصلحت تست یار خواهد کرد

چو یار دید که قصد رقیب دارم گفت
گر آنگر که بسنگ کارزار خواهد کرد

غزل ۲۷۱ از دیوان

بعشق مرده شود کشته دین هنر خسرو
اگر حیات بود مرد دار خواهد کرد

بقیه نقیه شعر،

شب زیاد تو مرا تا بسحر خواب نبرد
دیده آبی زد و از سینه من تاب نبرد

من بدین خواب نخفتم که به بینم رویت
ناگهان دی تو دیدم همه شب خواب نبرد

می برد آب دو چشمم که خیالی شده ام
خوش خیالی که از دو دیده من آب نبرد

تا مسلمان دل من در خم ابروی تو مرد
هیچکس هندو مارا سوی محراب نبرد

زین رخ زرد چه پیچیم سخنی در زلفت
هیچکس حاجت زرگر بر سن تاب نبرد

زخمهای که زنوک مژه ات بود درد
در دل خویش نگهداشت باصحاب نبرد

غزل ۲۷۲ از دیوان

رفعه دوش فرستادی و مسکین خسرو
خواند در روشنی آه و بمتاب نبرد

غرة الکمال شعر،

شب دل شدگان دیده بیدار نه بندد
الا که بخون چشم گهر بار نه بندد

من خون دل خویش شدم سوخته زنهار
کاین همت بیهوده بران یار نه بندد

من عاشق مستم ره زهدم منمائید
کابریشم طنبور بطومار نه بندد

بر من که در توبه ببستند غمی نیست
باید که بر و یم در خمار نه بندند

آنانکه حق خدمت بازشناسند
ناکرده وضو رشته زنار نه بندند

دل پر غم و هرگز لگلستان نرود هم زانکه
دل کان تو بستند بگلزار نه بندند

غزل ۳۸۳ از دیوان

خسرو فکند نسبت عشق تو بخود زانکه
شاهی و بفقر اک تو مردار نه بندند

بقیه نقیه شعر،

گوش من از پی نام تو بهر کوی بماند
چشم من از هوس روی تو هر سوی بماند

نه بگلزار کشاید دل من نی در باغ
بسکه در جا من اندیشه آن روی بماند

یا مدادان بجبین نازکنان میکشتی
سرو یکپای فتاده بلب جوی بماند

موی پیکان شود م گر گله زان غمزه کنم
گر چه پیکانی از دور ته هر موی بماند

سر بسی بر در و دیوار زدم همچو صبا
که گذشت آن گل خندان و بمن بوی بماند

ما برای دل خود کاره چو پرسی از من
سالها شد که زمن رفت و دران کوی بماند

غزل ۳۸۴ از دیوان

تنگ گوئی کرشمه کرد دل خسرو را
اسلا بگو شه شعر،

ذوق دشنام که در گوش دعا گوی بماند

مبصران که مزاج جهان شناخته اند
دو روزه برگ اقامت در و نساخته اند

خراب گرد و این باغ و بر برند همه
تو از نان که در و عندلیب و فاخته اند

یقین که موی گرے تیر بر کشد آواز
بخانه که سرو و طرب تو آخته اند

ببین ز سیم و ز آهن تن تو گاهن و سیم
ببوته گل از یشان بسے گداخته اند

سرے که زیر زمین شد شفقت شاها بر ا
همان سرست که بر آسمان فراخته اند

تهتنان که بنیک تیر چرخ می خکنند
ز بهر چیست که شمشیر و تیر آخته اند

بگاه بیانی گوهر چو نیست در حد کس | چه سود از انکه همه وزر در اشناخته اند

غزل ۲۷۸ از دیوان

عنان نفس مده خسرو البطینت خویش
که عاقلان غرض اندر دو حل نتاخته اند

غزة الکمال شعر ۷

مرا غمیست که پیدا نمیتوانم کرد | شکایت از دل شیدا نمیتوانم کرد
تو حال من خود ازین رو بزرد بین و مپرس | که من بروی تو پیدا نمیتوانم کرد
درون خون شد و سختی جان من بنگر | که دل هنوز شکیبا نمیتوانم کرد
بدین خوشم که تو بارے درون جان منی | من ار بخاطر تو جا نمیتوانم کرد
ازان گیے که تماشاے روی تو کردم | بهیچ باغ تماشا نمیتوانم کرد
مگر تو خود بکرم باز بخشیم دل ازیں | که من ز شرم تقاضا نمیتوانم کرد

غزل ۲۸۶ از دیوان

گذاشتم دل خسرو بزلف تو چه کنم
زور و خواهش کالا نمیتوانم کرد

تحفة الصغر شعر ۹

من نبرده آرزوے که دیدن نگذارند | دیوانه زلفے که کشیدن نه گذارند
از تنگیم شعله زنان سینه واز دور | شربت بنماید و چشیدن نه گذارند
چون زیستنی نیستم از هستم دارنے | ایدوست چه دشمنست که دیدن نگذارند
یارب چه مذنبیست برین مرغ گرفتار | بسمل نه پسندند و پریدن نه گذارند
صد دیده و دل منتظر تیر تو فریاد | کش باین بچاره رسیدن نه گذارند
گفتم سخنے بشنوم و جان دهم اکنون | نامردم بیمرم چو شنیدن نگذارند
صد چاک شده سینه و صد پاره شده دل | دین بخیران جامه دریدن نه گذارند
امروز صبا از جگرم بوے گرفتست | زنهار کزان سوی وزیدن نه گذارند

غزل ۳۷۷ از دیوان

صد خار جفا خورد ز هجران تو خسرو
آه ار گلی از باغ تو چیدن نه گذارند

وسط الجوزه شعره

مائیم و درون سوخته بیرون شده چند
یک سلسله لیلی و مجنون شده چند

خوردیم بسی خون ز تو اکنون تو هم آخر
یک می بخور از دست جگرخون شده چند

چون حال دگرگون شده زاندوه تو ما را
تو روی مگردان ز دگرگون شده چند

ای مرغ چه خوانی سوی ما نغم نغم هجر
بگذار درین باده مجنون شده چند

غزل ۳۷۸ از دیوان

در عشق فدا شد دل و جان و تن خسرو
اینک نگر از بخت همایون شده چند

غرة الکمال شعره

نه با تو نسبت سرو چمن شود پیوند
نه شاخ سرو بشاخ سمن شود پیوند

خوش ست دولت آنم که جان بجان پیوست
کجاست بخت که تن را به تن شود پیوند

نکوست پند ولے زخم غمزه خورده دلم
تشگاف تیغ کجا از من شود پیوند

بسے نماند که از رشته دراز فراق
لباس عمر مرا با کفن شود پیوند

بسوز دل مدوی بر زبان که خسته دل
بخون گرم نه زاب دهن شود پیوند

غزل ۳۷۹ از دیوان

بهجر شد همه عمرم گمیت خواهم یافت
که عمر دیگر با عمر من شود پیوند

وسط الجوزه شعره

نیست بدست امید بخت مرا آن کمند
کافتدش از بیم سوء صید مرادی بند

دعوے عیار یم رفت بگوش فرود
زانکه سرم در پرست کنگر قصرش بلند

بے سر و پا میدویم تا بکجا سر نهیم
بارگے ساه تند گردن باد کمند

تنگ میار آه من ای بد چشم از تو دور
نیست رخ خوب را چاره ز دود و سپند

در رہ جولانت چون دیدۂ ما خاک شد — دیدہ بسی در رہت بستر کران سمند
ہستم ازان گفت تلخ در سکرات فنا — در دہنت آخر گے چاشنی دوز قند
ایکہ بیازار حسن قیمت خوبان کنی — پیش زلیخا بگو یوسفے اینجا بچند
سوختہ از بند خلق سوختہ تر میشود — کاتش تیز ست عشق باد در او نیست بند

غزل ۳۸۰ از دیوان — خسرو اگر عاشقے ہیچ مرنجان مدار — پیش رخت نیکوان جان نبود ارجمند — تحفۃ الصغر شعر

نیکوان مہر وفا نیست وفا نیز کنند — دل پران مہرۂ بندی کہ جفا نیز کنند
چند گویند کہ گہ گہ بدلش میگذرے — این حدیث ست کہ ہر دل مانیز کنند
عاملے را کہ کش از غمزہ کہ ترکان بجدند — گر بکشتند بسے صید رہا نیز کنند
عاشقان گر ہمہ ترا بر جفا بر گویند — از پے چشم بد خلق دعا نیز کنند
ہجر مستند چو دانی کہ وکیلان سپہر — دوستا نرا ہم آرند و جدا نیز کنند
منعمان گرچہ پر انند گدارا از در — گہ گہے حاجت درویش روا نیز کنند

غزل ۳۸۱ از دیوان — سوے خسرو نگہے کن بطفیل دگران — کاہل دولت نگہے سوی گدا نیز کنند — وسط الجموع شعر

یاران کہ بوده اند ندانم کجا شدند — یارب چہ روز بود کہ از ما جدا شدند
گر نو بہار آید و پرسد ز دوستان — گو اے صبا کہ آن ہمہ گلہا گیا شدند
ای گل چو آمدی ز زمین گو چگونہ اند — آن رو بہا کہ در تہ گرد فنا شدند
آن سرو روان کہ تاج سر خلق بوده اند — اکنون نظارہ کن کہ ہمہ خاک ما شدند
خورشید بوده اند کہ رفتند زیر خاک — آن ذرہ ہا کہ ہر ہمہ اندر ہوا شدند

باندیچه است طفل فریب این متاع دهر | بی عقل مردمان که بدین مبتلا شدند

غزل ۲۸۲ از دیوان — وسط الیرة شعله

خسرو گریز کن که وفا رفت ز جهان
ز اهل جهان که هیچ جهان بوفا شدند

بار سے دل ما برایگان برد | ما دل طلبیم باز جان برد
عشق آمد و گردن خرد زد | وز دو آمد و سر ز پاسبان برد
آنکس که دهم زد آشنا بود | بر شحنه خبر کے توان برد
ای ترک که جنبش رکابت | از پنجه چابکان عنان برد
مگذار که در دو جل بمیرد | این لاشه که کار آبدان برد
دل بر تو بگشتنم گمان داشت | شد عاقبت انچه او گمان برد
ماندیم که آن حریف دل دزد | ز و قبله و مهر را یگان برد
عاشق نه خود از در تو شد دور | باز اغ چه چیله کا ستخوان برد
جان دادم و درد تو نخریدم | این را تو بهر که خسروان برد
لیکن ز جفای تو تظلم | خواهم بر شاه کامران برد

غزل ۲۸۳ از دیوان — غزة الکمال شعله

جمشید زمان که در بلندے
ایوانش سپیق ز آسمان برد

یکدل بسر کوے تو آباد نیابند | یک جان ز غم زلف تو آزاد نیابند
از بسکه گرفتار غمت شد همه دلها | آفاق بگردند دلے شاد نیابند
روزیکه روی مست و خرامان سوے بازار | در شهر یکے صومعه آباد نیابند
میکوش که بر تسلیم نهادم سر خود را | زانکه در کشتن خوبان ز کسے داد نیابند

گفتی خبرت گه گهے از باد بپرسیم | از خاک طلب کین خبر از باد نیابند
جان میکنم و از سر بروخادم مزن ای دل | کین مژده ز خوبان پریزاد نیابند
ناخورده تراش ز سر تشنهٔ هجران | خشتے بسر تربت فرهاد نیابند
با بخت چکارم ز پے وصل که هرگز | مد بر صفتان گنج به بنیاد نیابند

غزل ۲۰۴ از دیوان

خسرو ز برائے دل گم گشته چه نالی | شحفة الصغر شده
دانی که دل رفته بفریاد نیابند

یارب آن بالا مگر از آبجیوان رنجیند | یا مگر جان کسان بگداختن آن رنجیند
شیرهٔ جانهای شیرین برکشیدند از نهان | دین تن شیرین ازان شیرینی جان رنجیند
هر کجا خوبی رعنیت از رویت ملاحت مایه را | چاشنی گران نعمت بر نمکدان رنجیند
عیش تلخم با خیال لعل جان افزات هست | شربت تلخی که در وے آبجیوان رنجیند
شعله میخیزد ز گور کشتگان برجای نور | لیسکه زیر خاک با دلهای سوزان رنجیند
همچو چشم نامسلمانان تو بیرحمت نیند | کافران چین که خونهای مسلمان رنجیند
از گناه نیکوان یارب مرا سوزان بخست | گرچه آن مردمکشان خونها فراوان رنجیند
عاقبت بر رو بے آب آورد راز بیدلان | گرچه گریه در شب تاریک پنهان رنجیند

غزل ۲۰۵ از دیوان

خسروا گر بے که جز خاشاک بدنامی نرست | وسائل الحیوة شده
دیده های عاشقان هر جا که باران رنجیند

افسوس ازین حیات که برباد میرود | کاین خانه بر روشن داد میرود
هر دم ز من که پیروے دیو میکنم | بر آسمان فرشتهٔ فریاد میرود
وه کین دل خراب عمارت کجا شود | سیل منش چنین که بنیاد میرود

زاهد بہ پند دادن بیچارہ مست را — خاطر بسوے لعبت توشاد میرود
گاہ خمار صدرنیت توبہ مے کنم — چون ساقی آمد آن ہمہ از یاد میرود
ای من غلام ہمت آن پاک بندہ کز بندگے نفس بہ آزاد میرود
ضائع مکن بخندہ و بازی بسان گل — این پنج روزہ عمر کہ بر باد میرود
آہستہ تر بروی زمین پادگاہ مے — بر روے شاہدان پریزاد میرود

غزل ۲۰۶ از دیوان — زخمم زبان خسرو اثر کی کند ترا — بقیہ نفیہ شعرا
نے خود سخن بہ تیشہ فرہاد میرود

ای ہمنفسان کہ پیش یارید — این شکر چرا بمے گذارید
مارا مکشید چون غریبان — ہر چند شما ازین دیارید
جان خواہم داد پیش رویش — امروز مرا بمن گذارید
گر سیر شدہ خدای او یم — زنہار بروے او میارید
بر دوست برید عقل دونیم — کالا ہمہ خصم را سپارید
اے دیدۂ دل اگر بخورید — شاید کہ شما گناہگارید
این طائفہ کہ در دنان نیست — ہیہات کہ در کدام کارید
اے محنت و غم بیک شمالم — گر دوست مرا بیاد گارید

غزل ۲۰۷ از دیوان — گر در دل تان نغمے نہ گنجد — عزۃ الکمال شعرہ
بر سینۂ خسروش گمارید

آن نخل ترکہ آب زجوی جگر خورد — بیچارہ بلبلے کہ ازان نخل نخورد
من بیخود اینچنین زرخش گشتہ ام اسیر — ورنہ کسے شراب زمن بیشتر خورد

من کیستم که بر در تو بے سپر شوم | خاشاک خون من بجهان خاک در خورد
جان شد خراب هم ز مے اول و بنوز | دیوانه باش تا دو سه دور دگر خورد
بهر مے مراد فراوان بود حریف | مردان بود که تیغ سیاست بسر خورد

غزل ۳۸۸ از دیوان — وسط البحر شعر ۱۲

خوش طوطی ست خسرو و مسکین بدام غم | کز عندلیب خوانش عقد بیای شکر خورد

آن مست ناز جان جهانے که میرود | وان گل بدست سرو روانے که میرود
جگر که تا دل از کف نازش نبرد برد | تا سر بخاطر نگرانے که میرود
زین پس چو بے نگریدم کشته از ان کسست | زانسو نگه کنید که جانے که میرود
جان و دلم ببین که چو جانش دهد فغان | این بین که در رکاب دمانے که میرود
دی جان همے سپردم و دل بر سرم امروز | تا سر بیاد تا بسرانے که میرود
زنهار بسته اند مرا پوسته در کسے | بان زینهار بار کمانے که میرود
گفتے که من چغانکنم گر نیستکنے | هر روز پیش شاه غمانے که میرود

غزل ۳۸۹ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۱۳

خسرو که میکند تو و من بیدلم | کز بیدلان بستن یارانے که میرود

امشب مه ما بسر د ما بود | ماهش بر بال بستلا بود
در باغ وصال میگذشتم | گل در چپ و سرو در استا بود
بیگانه کسے نبود دگر بود | دل محرم و دیده آشنا بود
هوش دل و صبر باز نامد | این هر دو سه چند گه کجا بود
از جنبوسے آن زمان که دیدم | در یوسف خود که بے بها بود

آمد دو خطے کہ تو غلامے — بالاش براستی گوا بود
آن عیسے اگر دمم ندادی — امید بزیستن کرا بود
بر قبلۂ طاق ابروانش — حاجت کہ بخواستم روا بود
میرفت دلی ز آب چشمش — زنجیر مسلسلش بپا بود
ناگہ بسوے چمن روان شد — آن سرو کہ بر سر گیا بود
ہنگام سحر کشید گیسو — شب رفت ہنوز بر جا بود

غزل ۲۹۰ از دیوان — وسط الحیوۃ شعر ۶

در خواب غلط بماند خسرو
کاین حال مرا بخود یا بود

از حال مات ہیچ حکایت نمیرسد — در کار مات ہیچ عنایت نمیرسد
معذوری ار مرا نخوری غم کہ گرگ را — در کار گوسفند رعایت نمیرسد
گر ہ چنان شدست دلم با دہان تو — کش از کتاب صبر ہدایت نمیرسد
بگذشت دوش زلف و رخش پیش چشم من — ماہی گذشت و شب بنہایت نمیرسد
از خون نوشتہ قصۂ جورت رسول اشک — ہر روز در کدام ولایت نمیرسد

غزل ۲۹۱ از دیوان — غرۃ الکمال شعر ۰

اے عقل بگذر از سر خسرو کہ مردرا
در کار اہل عشق کفایت نمیرسد

این دل کہ ہر شبش ز سمائی فزون رود — یکدم چہ باشد از پی صبر و سکون رود
ما جان کجا بریم ز سودائے عشق از آنکہ — دیوست اینکہ فتنہ بر عاد و فسون رود
در دیست در دلم کہ بود حق بدست من — از چشم من اگر بدل آنست خون رود
باد افدایش دید و دل آنزمان کہ او — دل دزد دیدۂ عاشق در [illegible]

بستی دلم بزلف دهی رانمیش زپیش | بیچاره پای بسته بزنجیر چون رود
نظارهٔ تو هست کشنده ترازفراق | جانی که ماند بود زهجران کنون رود
جان زیر پای تو ببوس میدهم بگیر | یکبار بادی این هوس از دل برون رود

غزل ۲۹۲ از دیوان

خسرو چو لاف عشق زدی از بلا مترس
زینسان بر اهل عشق بسی آزمون رود

بقیه نفیه شعرا

آنرا که غم تو یار باشد | با خود شد لیش چه کار باشد
مرهم چو نهی بزیر دامن دل | بگذار که تا فگار باشد
معذور بود بناله بلبل | جائی که گل و بهار باشد
شک نیست که نشتری حسد هست | خنگی که فغان زار باشد
مستی که سبو کشد بپندار | کورا قدم استوار باشد
صوفی که شکست توبه ساقی | بگذار که هوشیار باشد
می را حاجت نیست مستیم را | در چشم تو تا خمار باشد
جان دادم و داغ عشق بردم | کانجا ز تو یادگار باشد

غزل ۲۹۳ از دیوان

خسرو ببلا میت عزیزست
در خوار کیش خوار باشد

تحفة الصغر شعرا ۱۱

ای خوش آن وقتی که آن بدعهد با ما یار بود | این متاع دردرا در کوی او بازار بود
بوستانها کاندرو بودیم خوش با دوستان | آنهمه گلها تو پنداری سراسر خار بود
بارها بینم بخود آن عیشها یاد آورم | کین همه مرغیست یاد کاندران گلزار بود
دوش بیرون رفتم از خانهٔ دل پیش چشم | عقل را محرم نکردم کاندران اغیار بود

تا ندانی ساقیا کز می چنین بیخود شدم
دار و مستی ما آن شکل و آن رفتار بود

دیده دارد من اگر خصمے کند برحق بود
زانکه مسکین بهر ما بسیار شب بیدار بود

می که گفتم چاشنی کن نے گمانے بود بد
لیک مقصودم دوای سینهٔ افگار بود

گر دلم دشمن گرفتی ابن چنین پیش هم مسوز
کاخر الامروز دشمن گشت روزی یار بود

بیم تیغم نیست لیکن این سر کمبخت را
دوست میدارم که زیر پای تو بسیار بود

شب همه شب گیسوی حسن تو گرفت در گلوی ما
در گروش دل که بس نالیدن من زار بود

غزل ۲۹۴ از دیوان

خسرو اول بدمکن از نامرادیهای دهر
کاسمانرا اینمه با آدم هشیار بود

بقیه نسخه ۹

اگر چشم تو روزے بر مه افتد
مه از خورشید باشد در تفه افتد

وگر شکل زنخدانت به بیند
روانے آب حیوان در چه افتد

چو در خندیدن آید باغ رویت
گل اندر دیدهٔ مهر و مه افتد

کند پیوند عمر از مهر رویت
چو روزے عمر گل را کوته افتد

چو خواهد عارضت عشاق را عرض
نظر بر من پس از چندین گه افتد

بخواهم بعد ازین گلزار بینم
گذر گر بر منت بعد از مه افتد

برویت خواهم الحمدے بخوانم
غلط ترسم که در بسم الله افتد

دلم را در سر زلفت ره افتاد
غریبان را بهندستان ره افتد

غزل ۲۹۵ از دیوان

فغان ایجان که خسرو در فراقت
چنان افتاد کاتش در که افتد

تحفة الصغر شعرا ۱۱

از در من در دوش آن نگار در آمد
شاخ تنا سے من ببار در آمد

برگ حیاتم نمانده بود که ناگه — باغ خزان دیده را بهار درآمد
آن چه خرابی گذشت ده برهے کو — مست و خوی آلوده آن سوار درآمد
کلبهٔ تاریک یافت روشنی آندم — کز در من آفتاب وار درآمد
دیده که بیکار بود بے کف پایش — بازنه پاے او بکار درآمد
بر عقلم چکید حبرهٔ جانش — سیل به بنیاد اختیار درآمد

غزل ۳۹۶ از دیوان

مردن خسرو افسوس نیست ازین پس — بقیه نقیه شعر،
کارزوے سینه در کنار درآمد

ای خوش آن باد که هر روز لبویت گذرد — یا خوش آن آب که از دیده بجویت گذرد
شغل اشکم همه خونست نکو بشناسے — هر کجا گریهٔ عشاق لبویت گذرد
جان بدنبالهٔ آن یاد رود وبوی کنان — کین طرف گه گهے آلوده ببویت گذرد
هر شب بخود دیوانه ام از دست خیال — بسکه تا روز در اندیشهٔ رویت گذرد
عیش تلخم چو می تلخ کند هر دم مست — بسکه در تلخی آن لذت خویت گذرد
میجهد شعلهٔ آه من و من مے سوزم — گه بنا پد که بران روی نکویت گذرد

غزل ۳۹۷ از دیوان

خسرو از بیم که درویش بدرت بگذارند — تحفهٔ لصفر شعرا
هر شبے آید و در دیده بکویت گذرد

آباد نشد دل که خراب پسران شد — حسن پسران آفت صاحب نظران شد
ای صبر دلم ده قدری بوکه توان زیست — کاندل که مرا بود از آن دگران شد
بس عاقل شمع خرد افروخته روشن — کز گرده خود سوخته خوش پسران شد
بس دانه دلها که زتیغ [illegible] تاراج — آن موکه بر گردن لب شکران شد

افسرده جمال خط خوبان نشناسند — کاین سرمه نشایسته ناقص بصران شد
دلهای عزیزان ستمران جمله نگینها — کاندر کمر آرایش زرین کمران شد
آن خواجه که سیگفت که دارم خبر از عقل — چون عشق درآمد یکی از بیخبران شد
جز حسرت مردن نبود شیوهٔ عشاق — فریاد و فغان عربدهٔ حیله گران شد

غزل ۲۹۸ از دیوان — وسط البحر شعر ۶

خسرو ز رخ خوب دم توبه همی زد
ناگاه بدید آن رخ زیبا نگران شد

انچه نتوان در غمت جان میکشد — تا بدان غایت که نتوان میکشد
میکشد خط بر مسلمانی لبت — آنکه از خون مسلمان میکشد
دید تا خط تو بر بالای لب — با دو خط بر آب حیوان میکشد
حسن روز افزونت از اوج کمال — روی مه را داغ نقصان میکشد
زلف کاید بر لبت گوئی که دیو — خاتم از دست سلیمان میکشد

غزل ۲۹۹ از دیوان — غرة الکمال شعر ۹

گر ز شوخی تیر بر دل میزنی
خسرو بیچاره از جان میکشد

آن خوی که گاه مستی ازان مست ماچکد — از زلف فتنه بارد و از رخ بلا چکد
شوید چو رخ بصبح کند غرق خلق را — هر قطره خوی که از لب آن آشنا چکد
ای ظالم از دعای بد ایمن مشو که شب — گریان دعا کنند که خون از دعا چکد
جام لبت که محتشمان را حرام باد — زو جرعه چه بلشد اگر بر گدا چکد
مردم درین هوس که شبی سر نهم بپات — زانگونه کاب چشم منت زیر پا چکد
خاک درت بچشم دمن از گریه خون خورم — تا خود چه از چشم من آن تو تیا چکد

محکم قبا ببند که دامن بگیردت
خون هزار دل که زبند قبا چکید

شمشیر آبداری کشیدی بر اهل عشق
دولت بود که چیزی ازان سوی ما چکید

غزل ۳۰۰ از دیوان

تو میروی و از پی خونریز خویشتن
خسرو دوان که تا خوی آن پا کجا چکید

بقیه نقیه شود

ای اهل دل نخست جان برک جان کنید
وانگه نظاره در رخ آن دلستان کنید

سویش همی کنید بازی نظر خطاست
مانان بران شوند که بازی بجان کنید

از سرمه رو سیه چه شوید ای دو چشم من
از خاکپاش دامن همت گران کنید

باز آن کشید بر سر من خنجر ستم
وز سر گذشت شهر سرم پرسنان کنید

در من زنید آتش و خاکستر مرا
بر سیل چشم خویش بسویش روان کنید

من ارچه خاک بوس درش نیکنم هوس
ای خلق خاک خواریم اندر دهان کنید

تا کشتی مرا دمن اندر عدم شود
بر دوی زیر دهٔ دل من بادبان کنید

غزل ۳۰۱ از دیوان

خسرو ز درد دل چو عنش شد بر آید دست
پیشانیش بداغ غلامی نشان کنید

تحفة الصغر شود

ای همرهان که آگه ازان رفتهٔ منید
گر ره شده برید دبران را بما فگنید

نامه کنید سوی دی تا بدو رسم
خاکسترم کنید دبران خط برافگنید

بر خاک من رویدپس از مرگ دهرگیا
کو را نبوی رو بود از بیخ برکنید

ای طالبان وصل زما دور کز فراق
ما چاک سینه ایم و شما چاک دامنید

ای تائبان عشق یکی دیدنش رویم
دانم که زاهدید اگر توبه بشکنید

خسرو که سوخته ست دل و دولتش دهید

غزل ۳۰۲ از دیوان | آنذل که سوخته نبود آتشش زنند | تحفة الصغر شعر ۱

امروز چیست کز در جانان برون نیاید | مردند دردمندان درمان برون نیاید
نظارگی ز هر سو در انتظار دیدن | واوند جان بران در سلطان برون نیاید
وی میگذشت گفتم کش ناله بشنوانم | چندانکه جهد کردم فغان برون نیاید
تیر یکه روز غمزه لابد بسینه آرم | سینه شگاف کردم پیکان برون نیاید
جانم فدای یاری کو در درونی که در شد | بیرون نیاید از دل تا جان برون نیاید
اسباب کامرانی از بخت خود بجویم | کز شورهٔ مغیلان ریحان برون نیاید

غزل ۳۰۳ از دیوان | طعنه مزن که خسرو دشوار میدهی جان / چون جان دردمندان آسان برون نیاید | وسط الحیوة شعر ۱

آن دوست که بود برگران شد | وان صبر که داشتم نهان شد
ما خود بحضور مرده بودیم | خاصه که فراق درمیان شد
افسوس که شاد بی ندیدم | دین عمر عزیز رایگان شد
از دوست نیافتیم کامی | دشمن بدر و نخ بدگمان شد
گفتم که اسیر کردی ای دل | دیدی که بعاقبت همان شد
دل برد گرے نهم ولیکن | عاشق بستم نمیتوان شد
وی دلبر من سوار میرفت | اشکم بدوید و همعنان شد
مطرب غزلے ز شوق برخواند | خونابه ز چشم من روان شد
از گریهٔ من رقیب بدخوے | با آنهمه خشم مهربان شد
از بسکه علاج دردمن کرد | بیچاره طبیب ناتوان شد

غزل ۳۰۴ از دیوان

خسرو یک جان ست چندین ترے
گیرم همه خلق یکزبان شد

بقیه نقیه شعرا

آن کودک نورسته که سیمین بدنی شد
چون مست لب از شیر به شیرین دهنی شد

بس غنچه دل را که نهد چاک بهر سوے
آن نو گل نوروز که سرو چمنی شد

آن یوسف جان بسکه درین سینه درآمد
گوئی که تنم گرد تنش پیرهنی شد

سلطان مرا عمر فزون باد بدولت
کز دولت او طلعت عاشق کفنی شد

وقتی می لعلے که بران روی کشیدیم
انیک همه خونابه چشم چو منی شد

چون جان دهم از خاک من ای میر ولایت
تبخاله براری که دلم بر سخنی شد

غزل ۳۰۵ از دیوان

خسرو ز فراق دل خود چشم گرفتست
گر گرده خود با دل ریشش سخنی شد

تحفة الصغر شعرا

آن دل نماند کش سر پستان دماغ بود
گوئی همیشه سوخته درد و داغ بود

هر خانه دوش داشت چراغی و جان من
میسوخت زو بخانه من این چراغ بود

روزے نشد که جلوه طاؤس بنگرد
این دیده را که روزی زاغ کلاغ بود

من بخیر فتاده دران کوی مرده وار
نالیدنم صدائے تملیو از و زاغ بود

دی در چمن شدی و ببرد بے تو شد خراب
بلبل که نوبهار و گلش در دماغ بود

رفتم ببوستان و بیادش گریستم
بر هر گلے و گرنه کرا یاد باغ بود

غزل ۳۰۶ از دیوان

شب گفت میرسم چو بخواندم بخنده گفت
خسرو برین حدیث منه دل که لاغ بود

وسط الحیوة شعرا

ای خوش آنوقتی که ما را دل بجای خویش بود
کام کام خویش بود و رائے رائے خویش بود

در هوای نیکوان میرفت تا از دست رفت
چون کند مسکین گرفتار هوای خویش بود

خلق گویند ترک دل چون کردی آخر هرچه بود
دیده دانسته بود و آشنای خویش بود

چون نگهدارم که بی خوبان نبودم یک زمان
حاش لله دل نبود و دست این بلای خویش بود

من بغیبت بد نگویم آن حریف رفته را
زانکه گر بد بود و گر نیکو برای خویش بود

ای مسلمانان بجایی کان پسر حاضر بود
کیست بار دل که تواند بجای خویش بود

وی مرا در خون مدید و در دگر وا نید و رفت
من چنین دانم پشیمانی خطای خویش بود

از کجا مست آمدی جانان که غارت شد نماز
پارسائی را که مشغول دعای خویش بود

غزل ۳۰۰ از دیوان
بنده خسرو جان شیرین در سر کار تو کرد
کامده پیش بلا مسکین بپای خویش بود
غرة الکمال شعر ۹

بازآن بلای عاشقان انیک بصحرا میرود
دیوانه باز آید همی هر کو تماشا میرود

کشته کسانرا کو بکو خصمان چو من در جستجو
من در نهان لرزان ازو او آشکارا میرود

او در ره دشمن درستم کای من بلاک آن قدم
در خونخواهد گشت هم بیش مگو تا میرود

دلرا بجایه هر زمان جان سید هم تا میتوان
چون باز دستم عنان بندند هما نجا میرود

نظارگی را از برون سهلست دستی پر زخون
ای یوسف اینجا بین که چون جان زلیخا میرود

گر من نیایم زین محل ای باد خوشبوی چمن
آنجا فشانی خاک من کان بوی زیبا میرود

از مازمانی یاد کن ویران دلی آباد کن
امروز یاری شاد کن جانی که فردا میرود

ای پاسبان آن سر تو نیز بیداری چو ما
لیکن چه آگاهی ترا زانشب که بر ما میرود

غزل ۳۰۱ از دیوان
گرچه شد دم شیدا ازو هم نیست کام ما ازو
بیهوده خسرو را ازو عمریست بیهوده امید
تحفة الصغر شعر ۹

باز آمد و بوئے ز نگارم نرسانید
پنهان خبرے از لب یارم نرسانید

فریاد من خسته رسانید بهر گوش
فریاد که در گوش نگارم نرسانید

ایام جوانی بسر زلف بتان شد
اقبال بسر رشته کارم نرسانید

افسوس که گذشت با فسوس همه عمر
بخت آرزوی دل بکنارم نرسانید

چو بلبل وی با نفس سرد بردیم
کایام گلهاے بهارم نرسانید

گفتم که خورم تیری و ایمن شوم آن تیر
آن کافر دیوانه سپارم نرسانید

غزل ۳۰۹ از دیوان

صد شربت خون داد خسرو ز زخم شوق
یک جرعهٔ مے وقت خمارم نرسانید

وسط الحیوة شعر ۱۰

برآب چشت یک گل سیراب نیاید
انچه از لبت آید ز مے ناب نیاید

دانم که لبت بنده نوازست ولیکن
آن به که بکس بر سر جلاب نیاید

معذوری اگر نیست دلت را اثر مهر
کین معجز عیسیست ز قصاب نیاید

تا آمدنت را گله از بخت کنم ز انکه
در کلبهٔ درویش تو مهتاب نیاید

شبهاے من دیوانه و یارے دو سه همدم
من تالم و یاران مرا خواب نیاید

از دل نکشاید گره گریه ام آرے
ماتم چو بود دست بچشم آب نیاید

غزل ۳۱۰ از دیوان

چه عیش بود انیکه گهے بر دل خسرو
از دست تو تیرے دو سه پرتاب نیاید

تحفة الصغر شعر ۱۰

باز آن سوار مست بخجسته میرود
دستم نگارد کاز پے تیر میرود

ای کاشکے که بر دل خونین من رسد
آن تیر او که بر تن نخجیر میرود

از دست می دوانده و ماکشته میشویم
لشکر هلاک می شود و میر میرود

نقاش چین بعقبله محراب ابروش — از سهر توبه کردن تصویر میرود
من بهبشم که میدهد از سرو من نشان — این باد مشکبو که بشبگیر میرود
هر ساعتم که میگذرد قامتش بدل — گوئی که در درون جان تیر میرود
دیوانه شد دلم ز رخ زلف تو برگرفت — مشکین بپای خویش زنجیر میرود
عشقم ز فتنی ست که با جان آدمی — آر بردن هر آنچه که با شیر میرود
ماه و شراب و شاهد و مستی و عاشقی — کاین صوفیان همه تزویر میرود

غزل ۳۱۱ از دیوان — نزدیک شد هلاکت خسرو ز دوریت — وسط الحیوة شعر ۹
در کار او هنوز چه تقصیر میرود

بت نورسیدهٔ من هوس شکار دارد — دل صید کرده هر سوز یکی هزار دارد
رود آنچنان بجولان که سهی سیه نگردد — سر آن سیاه کردم که چنین سوار دارد
دل من ببرد زلفش جگرم بخست غمزش — تو مباش غافل ایجان که هنوز کار دارد
تو امش که بینم بر تو بتو ناموافق — چه خوش ست گل ولیکن چه کنم خار دارد
برو ای صبا و حالی که مرا بهجر دیدی — برسانش گرچه دانم که کم استوار دارد
برس ای جوان رعنا نبوا ز چاکر را — که ز تندی سمندت دل پرچنار دارد
بخدا که سینه ام را بشگاف و جان برون کن — که درون خانه تو دگرے چه کار دارد
تو که شانه مینمائے ببر که بوی امشب — که هنوز چشم مستت اثر خمار دارد

غزل ۳۱۲ از دیوان — چو اسیر تست خسرو نظری بر دمی کن — وسط الحیوة شعر ۱۰
سخنے مگو به تندی که دل فگار دارد

باز آمد و ره گم شدهٔ من خبر نداد — زان رو عذاری ز پی این چنین ترنداد

آمد بهار و تازه و تر شد گل و صبا | زان سرو نوجوان خبرے تازه تر نداد
خوشوقت باد کشتگذرے هست هر طرف | هر چند دور مانده ما را خبر نداد
من چون زنم که هیچگه آن نوبهار حسن | بوئی ز پیرهن به نسیم سحر نداد
گفتم چگونه میکشی و زنده میکنے | از یک جواب گشت و جواب دگر نداد
دل برده گر نداد نه جای شکایت است | کالای خویش را چه توانگر دگر نداد
دور از درت بکنج فراق تو بنده هم | بنهاد داستان ترا در سر نداد
تا دیدنت بس است سزا دیده را که او | در راه عشق توشهٔ ما جز جگر نداد
بگذار تا بقحط وفا جان دهیم از انکه | تخم هوس که کاشته بودیم بر نداد

غزل ۳۱۳ از دیوان

آمد بروی آب همه راز ما ز چشم
ما را کجاست دیدهٔ خسرو که در نداد

تحفة الصغر شعر ۹

باز عشق تو مرا مژدهٔ رسوائے داد | فتنه را عمدهٔ کار من سودائی داد
غم و درد تو چه تنها خورم اندر دل شب | کاین خورش بیشتر ذوق به تنهائی داد
ایکه گویم شکیبا شود و خانه نشین | دل بباید که توان داد شکیبائی داد
سنگ هر طفل بر و بوم گل شادیست که عشق | بر رخم برزد و پس مژدهٔ رسوائی داد
بوی خوان و ز صبا کام دل و خوشتر قتش | که نشان دل آوارهٔ هر جائے داد

غزل ۳۱۴ از دیوان

شد بدیوانگی زلف بتان هر چه خدائے
خسرو دل شده را بهره ز دانائی داد

وسط الحیوة شعر ۷

بیار بادهٔ روشن که صبح روے نمود | که در چنین نفسے بی شراب نتوان بود
شراب در دلم و توبه هم کجاست قدح | که دل بشوئم ازان توبهٔ شراب آلود

گرفت شعله شوقم زبر و جلهٔ مے — کہ دل تمام بسوزد گرش ببر یزے زود
علاج خویش مکن منائع ای طبیب اینجا — کہ بر جراحت عاشق دو انذار دسود
بہ بند باز نیابم کہ زور پنجهٔ عشق — عنان صبر و سلامت ز دست من ببرود
گمان مبر کہ یکی چون فراق دوست بود — اگر ہزار جفا آید از سپہر کبود

غزل ۳۱۵ از دیوان — ازان سیاہ شود ہر نماز شام جہان — کز آتش دل خسرو دو دگیران دود — عزة الکمال شعر،

باز عشق آمد و دیوانگیم پیش آمد — بر دلم از ستم غمزہ زنی نیش آمد
خرد و صبر سر خویش گرفتند و شدند — ہر چہ آمد ز برائے دل درویش آمد
گفتم آنجا مرو ای دل کہ گرفتار شوے — عاقبت رفت و ہمان گفت منش پیش آمد
بردہ بودم ز لبھائے فلک جان لیکن — چہ کنم تا ز تو جانان قدری بیش آمد
دی نبطارہ او رفت رہے بر سر راہ — یک نظر دید چو بازم ز پی خویش آمد
چشم من میرد امروز کرا خواہم دید — مگر آن کافر ناوک زن بدکیش آمد

غزل ۳۱۶ از دیوان — خسرو اعشق ہمے باز بجوبان می بین — عقل بگذار کہ او عاقبت اندیش آمد — بقیہ نقیہ شعر،

براہ عشق سلامت چگونہ در گنجد — زہے محال کہ در عشق خواب و خور گنجد
چو تیر غمزہ کشاید رقیب تیر انداز — نہ دوستی بود اندر میان سپر گنجد
چو ما در آرزو آستانش خاک شدیم — غبار کیست کہ در زلف آن پسر گنجد
سخن ہمان قدری گو کہ من تو انم زیست — نمک ہمان قدرے زن کہ در جگر گنجد
بدیدہ کہ تو با خویش کردہ بدخوے — نہ مردمے بود از مردم دگر گنجد

بچشم مست تو چندین که ناز در عنانیست | چه خوش بود اگر از شرم آنقدر گنجد

غزل ۳۱۷ از دیوان | بپوش روی ز خسرو که تا خبر ندهد | رخت به بینم و چندانکه در نظر گنجد | غرة الکمال شعر ۹

بگلگشت چمن چون گلستان من برون آید | بهر راهی ز داشک روان من برون آید
فغان از من برون آید چو گویم تا مدر سم | که ناگه جان من هم با فغان من برون آید
چنانم سوخت هجر انش که چون در گل فرو رزم | هنوز ان دود از ورد استخوان من برون آید
چو در محشر بهم آرند خاک هر کس این شادی | مرا بس کز سر کویش نشان من برون آید
فسون خواب بندی منشی تا بیخبر گوئی | حدیث دل که بشنها از فغان من برون آید
برون برز دلم جان را و با نزدیک خویشم خوان | که نزدیکست از دوری که جان من برون آید
اگر گوید که در دل کیست کت بر میکشد زینسان | خیالش آشکارا از نهان من برون آید
مرا گویند هم با تو ورود عشقت زهی دولت | که سلطانی ز عالم همعنان من برون آید

غزل ۳۱۸ از دیوان | زبهر فال اگر خسرو کتاب عشق بگشاید | زاول صفحه غم داستان من برون آید | بقیه نقیه شعر ۱۰

بر همم باند دیده کس ازان سو نامد | خبرے ندارم از خود خبرے ز یار نامد
چه کنم اگر چه نرگس نکنم سفید دیده | که ز شاخ آرزویم بر انتظار نامد
بهنال صبر عمرے ز دو دیده آب دادم | تو ز بخت شور من بین که گهے بیار نامد
منم و نوائے ناکه شب هجر در قفس گریه | چه کنم سرود شادی ز دل فگار نامد
بشکست قلب ما را صف کافران غمزه | چشم خرد برون شد که بهیکار نامد
دل خلق پاره پاره نگری ز نالش من | که بجز جراحت دل ز فغان ز آر نامد

بچه بندم این دو دیده که دو رخنه بلا شد | زره تو با صبا هم قدرے غبار نامد
بخفا مگو دلم را که کجا رسید اینجا | بکمند بر دو زلفت که باختیار نامد
بدلم نشست پیکان مزن ای حکیم طعنه | که ترا بپاے مسکین خلۂ ز خار نامد

غزل ۳۱۹ از دیوان

نه که بهیده ست خسرو دل رفته باز خواندی | چو ز رفتگان آن کو یکے از هزار نامد

عزة الکمال شعر ۱

بچکار آیدم آن دل که نه در کار تو آید | گل دران دیده هزاران که نه بر خار تو آید
نیست افسوس اگر چرخ بسوزد دلها | لائق سوختن ست انچه نه در کار تو آید
گر به تنهاتر دیوار تو ریزم که گرافتد | بر من افتد که نه غیری ته دیوار تو آید
انچه من دیدم ازان غمزه بمیر تو یارب | پیش آن غمزه خونریز جگر خوار تو آید
سنگ زنان بر سر و بر دیده عاشق | با چنان کوکبه چون بر سر بازار تو آید
جان چو بگریخت ز تلخی براق تو مرانش | که بدریوزهٔ لبهاے شکربار تو آید

غزل ۳۲۰ از دیوان

جان خراشیست شبهاے خراشیدهٔ خسرو | مانخواهیم که این مرغ بگلزار تو آید

بقیه نسخه شعر ۹

بت محمل نشین من اگر حالم نمیداند | که می بیند بران دل یار و محمل تند میراند
جزاره در ره و آویخته دل چون جرس ما تو | نفیر و نالهٔ ما هم بآواز جرس ماند
شتر بانا فرود آور ز مانے محملش درنے | ز آب چشم من ترسم شتر در گل فرو ماند
سگے دنبال آن محمل طفیل او دوان من هم | منش لبیک میگویم گر او سگ را همیخواند
کجا بر جا ماند جان اگر محمل فرود آرد | کسے کو هم یک دیدن زمانم از دست بستاند
چو من مردم درین وادی رود آسیلاب چشم من | زمین را گر دنبشانی شتر جائیکه خواباند

دم سرد مرا ای باد لطفے کن ببر بر سو — همان سو بر مگر گردی ازان زخسار لفتاند
وزین ویرانه خواهم داد جان از بر سرم ناید — بگو اے ساربان باری سر ناقه بگرداند

غزل ۳۲۱ از دیوان — خروش اشتر او هست از بار گران خسرو — غرة الکمال شعر ۶
که ریزد کاروان دل گران محمل بنشاند

بتے کو هر دمم دشنامهای شکرین بخشد — به از دشنام بود گر بنات و انگبین بخشد
بغیر مگر جفا گوید بر نجم کو ست حق من — بتر نجم اگر جای جفایت آفرین بخشد
چه باشد گر جوی مهر مسلمانی بود دورے — خدا آن نا مسلمانرا مگر ایمان و دین بخشد
قدش خون میخورد از دل من از دوری و حکمش — نهانی کان حرش ما یضرورت برهمین بخشد
چو سنگ نازنین آن گل بود بر روے مشتاقان — من از دیده میدریم هر گل کان نازنین بخشد

غزل ۳۲۲ از دیوان — عجب بخشنده شد چشم خسرو بر سر کویش — بقیه نفقه شعر ۹
که خاک در کند در یوزه دور تین بخشد

بر من کنون که بتوان تیره فام شد — ای شمع جان درای که روزم بشام شد
تو خوش بناز خفته که عیشت حلال باد — مسکین کسیکه خواب بچشمش حرام شد
هر مرغ شاد با گلے و سرو بوستان — بیچاره بلبلے که گرفتار دام شد
ناز و کرشمه کم کنی هر دم اے ایاز — می ترسیدت که بیش تو سلطان غلام شد
در آستانت لاف رسیدن کرا رسد — آنرا که زیر پاے دو عالم دو گام شد
گفتے نه تمام بعشق آرے این سخن — دانی چه بشنوی که فلانی تمام شد
بدنامیست عشق بتان دور بد زما — آن عاشقے که دور زما نیکنام شد
نامی آن آن زهد که صوفی بغرق داشت — بر دست ساقی چو تو امروز نام شد

غزل ۳۲۳ از دیوان — خسرو که زیست با همه خوبان نبوسنی / انیک به نیم جا یک عشق تو رام شد — بقیه نقیه شعله

بر رخش همچو مسی طرهٔ چون شب نگرید / وانگبین در لب شیرینش لبالب نگرید
چشم بسته بکشائید و نگر بر رویش / آنزمان کش مه نوتهٔ در عنبب نگرید
پیش محراب دو ابروش که طاقست بچین / عالمی دست بر آورده بیارب نگرید
چشمش از هر غمزهٔ ساخته مشکین قلمی / سید هد فتوی خون در همه مذهب نگرید
زلف بر مه زده در خانهٔ دل آمده پیش / نشد از دل اثر ماه بعقرب نگرید
گاه انگیزش اشهب ز غبار زلفش / همه آفاق پر از عنبر اشهب نگرید
چون بدیدند رخش را بر خندان بلند / در ته ماه مقنع چه نخشب نگرید
تا سکالی نهد از موی بپای مرکب / سر آن جعد کشان تا سوی مرکب نگرید
او دست نوروز من و چون فتدش جعد بر آبی / راست تا روز برابر شدن شب نگرید
در گلستان لطافت دو گل نوخیزش / بیک اندام بیک نوش بیک لب نگرید

غزل ۳۲۴ از دیوان — بنده خسرو ز در وصف جمالش هر روز / نو بنو دفتر دیوان مرتب نگرید — وسط الیوم شعره

باز شب افتاد و ما را دل همانجا شد که بود / باز جانم را همان آغاز سودا شد که بود
عشق کهنه نو شد ایدل شغل غم نو کن کجا باز / فتنه در جانم بدانسان کار فرما شد که بود
ما دبت را سجده زین پس آنهم از افتد قبول / کانهمه زهد و نماز رسمی از ما شد که بود
پایمال مرکبم کن دین مگر بهر دیت / آنکه شبدیز مرا دور ته پا شد که بود

توبه آلوده خسرو کرد نخجیری دباز

غزل ۳۳۵ از دیوان — منت ایزد را که هم زانگونه رسوا شد که بود — تحفة الصغر شعر ۱۰

بر بام آسمان وشش گر ماه ما برآید — خورشید کیست باری کو بر سما برآید
گلگشت او بخواهم بر خاک خود چو میرم — کز گور شور بختان خار عنا برآید
چون دود خامش از وی باران ناز بارد — سیلاب فتنه خیزد موج بلا برآید
گفتم که می برآید جانم ز هجر گفته — جانے که ماند بے ما بگذار تا برآید
من چون زیم که جانم در آرزوی بوے — بر زلف عنبر بیزش هر دم صبا برآید
هر شب مرا برآید نالہ ز جان سنگین — چون نالشے که شبها از آسیا برآید
ابرے شود که برقش سیارہ را بسوزد — دودی که هر شب از ما سوی هوا برآید
شب بهر صبح رویت گویم دعا ولیکن — حاجات تیره روزان کی زان دعا برآید
از خنجر جفایت خونریز تا بکویت — هر جا که خونم افتد مهر گیا برآید

غزل ۳۳۶ از دیوان — در کوے تو که جانها ذرات خاک باشد — بیچارہ جان خسرو آنجا کجا برآید — غرة الکمال شعر ۸

باز گل می آید و دل در بلا خواهد فتاد — شورشی در جان بیسامان ما خواهد فتاد
باز آن سرو خرامان در چمن خواهد گذشت — ای بسا سرها که زان زلف و قبا خواهد فتاد
تازه خواهد شد ز سوز بلبلان داغ کهن — آتشے هر دم بجان مبتلا خواهد فتاد
اینک اینک میرود آن وزد دلها سوے باغ — باز بنگر تازه چند آشنا خواهد فتاد
تا ز مستی بر که خواهد اوفتاد آن چشم مست — تا کدامین خون گرفته در بلا خواهد فتاد
جز صبا کس می نبوسد پاے او زین پس رهے — خاک خواهد گشت و در راه صبا خواهد فتاد
نیست بختی آنکه با یم نیم خورد از شراب — لیک میترسم که آن جرعه کجا خواهد فتاد

غزل ۳۲۷ از دیوان

چند ازین سودائے فاسد کان بت آید در کنار
خسرو اگو هر نه در دست گدا خواهد فتاد

بقیه نسخه شعر

بر رخت چون زلف پر خم بگذرد
آه من زین هفت طارم بگذرد

تا کند خیل خیالت را طلب
بر رخم گریه دو مادم بگذرد

وصلت آخر یک شبم روزی شود
روزی آخر این شب غم بگذرد

هر دم از تلخی آن شیرین لبم
شربت عیش من از هم بگذرد

بگذرانے هر همے بر درد من
درد من ترسم که مرهم بگذرد

غزل ۳۲۸ از دیوان

بنده خسرو را حریم وصل تو
آه اگر ناگشته محرم بگذرد

نسخه بعض شعرا

بیا نظاره کن ای دل که یار مے آید
ز بهر دون جان فگار مے آید

فراز مرکب ناز و پیاده در عقبش
هزار سوخته بے قرار می آید

رسید ناوک من ای نظارگی زنهار
به بند دیده گرت جان بکار مے آید

ز مستی ار چه بهر سوے می فتد لیکن
ز بهر بردن دل هوشیار مے آید

چه گرد ها که بر آورده باشد از دلها
که فرق تا بقدم پر غبار مے آید

مرا که یاد کند گر ز کوے او بردم
یکے اگر برود صد هزار مے آید

مکن بسبزه دسی نسبت درخت قدش
ز سرو کی گل سوسے بیار مے آید

غزل ۳۲۹ از دیوان

کنون نیال بزارے چو بلبلان خسرو
که بهر نالهٔ بلبل بهار مے آید

نسخه بعض شعرا

پسندست آنکه زلف اندر پس گوشت علم گردد
مغرما عارض خونین ز اگر خطت ستم گیرد

چو سبزهٔ خویش را خط تو خواند جای آن باشد | که گل از خنده بر خاک اوفتد خنچه تبسم گیرد
پس از ما هیست بینم مه من گر نکن ابرو | گره مفگن به پیشانی که مه در غره کم گیرد
دلم سودای جانت مید و چون بر تو همی بینم | مگر میخواهد از بیم فنا راه عدم گیرد
خیالت بیشتر می بینم اندر دیدهٔ گریان | اگرچه زو سے در آئینه ننماید چو نم گیرد
ستم در عهد تو زانگونه خوبین شد که هر ساعت | اجل بهر شفاعت آمد و دست ستم گیرد

غزل ۳۳۰ از دیوان — غرة الکمال شعره

حدیث دیده و دل چون نویسد سوے تو خسرو | که کاغذ تر شود از گریه آتش در قلم گیرد

میا غمزه کنان بیرون که هوی در جهان افتد | دل نی خامه را آتش اندر خامان افتد
مگر من از سجود آستانت گشتنی گشتم | هم اینجا کش که تا باری سرم بر آستان افتد
پس از مردن بزانمان ده تن اندوه پرورد م | نخواهم تا سگ کوی ترا این استخوان افتد
چنین کان مست و غلطان میرود وه از فریب بد | مده رخصت که مستی سر خرابی در جهان افتد
همه کس در پی من که چو بی میرد این مسکین | مرا این آرزو کور انظر بر من چسان افتد
بکوشش گرچه میبالم بدر دا ما بدین شادم | که وقتی ناله ام در گوش آن نامهربان افتد
همه کس دوست پیش روست لیکن دوست آنرا دان | که یار آرد ز تو چون روزگاری در میان افتد

غزل ۳۲۱ از دیوان — غرة الکمال شعر

مترس از بیم جان خسرو اگر از عشق می لافی | که باشد سهل عاشق را اگر جانی زیان افتد

پس از ما هیم دوش از مژده دیدار خواب آمد | کسے بر خاستم کاندر سر من آفتاب آمد
پس از بیداری بسیار دیدم لیک بے بیشش | که هم اول نظاره راحتم افزود و خواب آمد
ز خوش خیزه دیدم بر سمنش از گرمیش میگرد د | لبش خاموش بود و گونه رخ در جواب آمد

مهش را سلخ کرد از نازکی مهتاب در شبها
اگرچه آفتاب من میان ماهتاب آمد

ز شادی گویه گوئید دیدم خویش میدیدم
که دیدم روی آن خورشید اندر چشم آب آمد

روان شد مردم دیده که بوسد نعل شبدیزش
که آن ماه سریع السیر در عین شتاب آمد

غزل ۳۳۲ از دیوان

نه کردست انیکه هست آن تو ردت کرد در حسارش
که زیر رایت منصور خان کامیاب آمد

بقیه نسخه شعر ۶

پای ناز ارچه گهی جانب ما نگذارد
هم توان زیستن از جای بجان نگذارد

انیکه هر بار گذارد قدم و زار کشد
هم بیکبار همان تیغ چرا نگذارد

هیچ رنجش مبادا رچه درین بیمارے
هیچ روزے قدمی جانب ما نگذارد

خود بر داشک بکو در دل باش از آنکه
انچه اندر دل ماهست صبا نگذارد

طاق ابروی بلند تو قوی محرابیست
که در چشم تو جز خواب قضا نگذارد

غزل ۳۳۳ از دیوان

غمزهٔ گوی گرت کشتن جمعے هوس ست
که کسے بهتر از و حق بلا نه گذارد

تحفة الصغر شعر

تا سرم باشد تمنائے تو اندر سر بود
پادشا باشم گرم خاک درت افسر بود

روزگاری زلف تو باد پریشان روز و شب
تا دل بدخوی من هر دم پریشان تر بود

من خورم خونابهٔ هجر تو نیز آدم از انکه
ماجرا با نازکان خونابه دیگر بود

من بگرمای قیامت خون خورم بر یاد دوست
جوے شیر آنرا نما کوثر کوثر بود

عشق را پروانه باید تا بسوزد پیش شمع
خود مگس بسیار یابی هر کجا شکر بود

خوبرویان گر نباشند آب آتش در حنا
تا وجود عشقبازان خاک و خاکستر بود

یار آنجا و من بیچاره اینجا بیقرار

غزل ۳۳۴ از دیوان — وسط المجموع شعر ۱۰

وه چه خوش باشد که بر بازوی خسرو بر بود

تو که روزت بنشاط دل و جان میگذرد — شب چه دانی که مرا بی تو چسان میگذرد
قامتت راست چو تیر ست و عجائب تیر ست — که ز من دور و مرا در دل و جان میگذرد
ناوک چشم تو ام میکشد و غیرت هم — که چرا در دل و جان دگران میگذرد
آب خوش میخورد و خلق ز سیل چشمم — بسکه دل سوخته زان آب میگذرد
نامش از من مشنو ایدل غم جان چند خوری — جان همانست که ما را بزبان میگذرد
دل گم کرده همیجوید خلقی در خاک — اندران راه که آن سرو روان میگذرد

غزل ۳۳۵ از دیوان — غرة الکمال شعر ۹

سوز جانهاست مبادا که رسد در گوشش
تا لها کز دل خسرو بزبان میگذرد

تا ترا چشم جان شکار بود — هر کرا دل بود فگار بود
کشت خال لب تو ام آرے — نگس شهد زهر دار بود
هر کسے کز لب تو مینوشد — تا زید همدران خمار بود
آزمائی که سوی او ست دو چشم — این دو هم کاشکے چهار بود
هر که در کوے شاهدان میخورد — پیش ما مسجد ش چه کار بود
یار سائے که با جوانان گشت — در نمازش کجا قرار بود
مست اگر دور خلیست گو میباش — عاشقانرا ز توبه عار بود
غم مرا سوخت هر چه شرح دهم — بیغمانرا کے استوار بود

غزل ۳۳۶ از دیوان — بقیه نصیحه شعر ۱۰

پاے تو زین پس و سر خسرو
عمر باید که پایدار بود

ترکے و خوبروے کسی کو چنین بود
بنود عجب اگر دل او آہنین بود

مائیم و خوابہاے پریشان تمام شب
خوش بخت آنکہ با چو تو ئی ہمنشین بود

ای مست ناز جرعۂ خود را بروی خاک
منگن کہ پاے لغزش بزرگان دین بود

بینم نہ بر قفا بگلوران کہ گاہ مرگ
رویم بسوے تو نہ بسوے زمین بود

پیرایۂ گلو بود از دست دوست تیغ
وان خون کزو بکید علم آستین بود

گر بندہ کشتنے ست مشو رویش ای رقیب
وان خواب صبح در سر آن نازنین بود

ساقی مزج از من درسوائیم از آنکہ
دیوانہ را شراب دہی مجتبین بود

فریاد عاشقان ہمہ شب گرد کوے تو
چون بانگ مودنان کہ بیاس پسین بود

شد جان صد ہزار چو من در سر لبت
آرے بلاے مور و مگس انگبین بود

یارب چگونہ خواب کند زانکہ خسرو
ہر شب ہزار بار بیش اندر کمین بود

غزل ۳۳۷ از دیوان — غرۃ الکمال شعرا

شہا غم خود گفتن با یار چہ خوب آید
از کالبران لبہا ازار چہ خوب آید

جانان چو دہد فرمان در کشتن مشتاقان
پیش نظرش رفتن بردار چہ خوب آید

میسوزم و میگردم گرد سر شمع خود
رقاصی پروانہ بر تار چہ خوب آید

ہم بار جفا بردم ہم جام وفا خوردم
این کار کہ من کردم از یار چہ خوب آید

آنروز کہ جان بدہم در حسرت رخسارش
بر خاک من آن بت را رفتار چہ خوب آید

روزیکہ پس از عمرے شب روز کند با من
شب تا بسحر پیشش گفتار چہ خوب آید

من خود بکشتم خود را از دست غمش لیکن
یارب کہ بہم از دستش این کار چہ خوب آید

چون پیش بتان زاہد تسبیح گسل گردد
از رشتہ تسبیحش زنار چہ خوب آید

غزل ۳۳۸ از دیوان

چون دوست کند بر جان دعوی خداوندی
در بندگی از خسرو اقرار چه خوب آید

غرة الکمال شعر ۹

ترکے کہ جستجوی دل من جز او نبود
او را و لے نبود کہ در جستجو نبود

دہن کشید از من مسکین بسان گل
گوئی کش از بہار وفا ہیچ بو نبود

شمشیر مہر رو بمن بے دل دہر بد
شمشیر نیک بود بریدن نکو نبود

بفریفت مرمرا بسخنہاے دلفریب
در نہ دل مرا سر ہر گفتگو نبود

در حیرتم کہ یارب از و بود این کرم
یا خود بجاے او دگرے بود او نبود

غزل ۳۳۹ از دیوان

خسرو بسا ز بامشب تنہائی فراق
گر گویمت کہ شمع کجا رفت گو نبود

بقیہ نقیہ شعر ۹

جہان بخواب و شبی چشم من نیاساید
چو دل بجای نباشد چگونہ خواب آید

غلام نرگس نامہربان یار خودم
کہ کشتہ بیند و بخشائیشے بلفز ماید

چو مایہ مست زکاتے بدہ گدایان را
کہ مال و حسن و جوانی نکس بے آید

کسیکہ در دل شب خواب بیخبی کرد است
بر آبدیدۂ بیچارگان نہ بخشاید

ہلاک من اگر از دست او دست ای زاہد
تو جمع باش کہ عمر از دعا بیفزاید

چہ کم شود ز تو اے بیوفاے سنگین دل
بیک نظارہ کہ درماندۂ بیاساید

دلم مشاہدہ ساقی و روی در محراب
زمن مپرس دلا گر تو تو بہ می شکنی

بیارمے کہ ز تزویر ہیچ نکشاید
کہ مست دعاشق و دیوانہ را ہمین شاید

غزل ۳۴۰ از دیوان

بہ بندگی نرسد چون بسا سعادت خسرو
مگر کہ بخون دست تو بالاید

وسط الحیوة شعر ۷

جانا اگرم درد تو دیوانه نسازد | خلقے همه از حال من افسانه نسازد
چیزیست درین دل که چنین خویش نشویم از نی | عاقل بستم خود را دیوانه نسازد
خون من اے دل ز جگر هم بدهٔ آخر | کین سوخته را شربت بیگانه نسازد
آنکس که بود سوختگی چشم و چراغش | جز سرمه ز خاکستر پروانه نسازد
باده بسفال آر که ما در دکشانیم | کس از پے ما ساغر و پیمانه نسازد
خاک ره عشاق بیرز د سرم آرے | دولت بسر همچو ایشان خانه نسازد

غزل ۱۴۱ از دیوان

سودائے بتان از سر خسرو شدنی نیست | این مرغ وطن جز که بویرانه نسازد

عزة الکمال شعرہ

چون گاه خرامیدن یارم ز زمین خیزد | پس فتنه که یارا نرا اندر دل و دین خیزد
سرو قد نوخیز ش نشست مرا در دل | چه دل که بجا باشد سرو یکه چنین خیزد
شبها که کنم ناله بر یاد قدش از من | قامت شنود موذن چون بانگ پسین خیزد
گوئی که صبا خود را برداشت ز جای خود | چون در تگ اسپ آنشوخ از خانهٔ زین خیزد
بس کز حسد چشمش بیمار شود نرگس | از شاخ عصا سازد آنگه ز زمین خیزد
ترسان گذرم سویش کز گوشهٔ چشم او | یا تیر و کمان ناگه ترکے ز کمین خیزد
من سوخته عشقم چون دم ندهم آرے | این سوخته را آخر آتش همه ازین خیزد
گر تیغ کشد بر من من سر نکشم از وے | کز من همه مهر آید وز وی همه کین خیزد

غزل ۱۴۲ از دیوان

گر لعل لبش بابد زانگونه کزد خسرو | کز کار بران لبها صد نقش نگین خیزد

عزة الکمال شعرہ

چه کند دل که جفاے تو تحمل نکند | که اگر جان طلبی بنده تامل نکند

داجلبست از وهن غنچه بدوزند نجار | تا در ایام مجالت سخن گل نکنند
هر کرا چشم بر خسار بتے سرخ شدست | شاید از عیب سیه روئی بلبل نکنند
کوه غم گشتم و آن میکشم از هر سویت | که سر موی ازان کوه تحمل نکنند
دمیدم سوخت اسیری که شکیبا نبود | در بدر گشت فقیرے که توکل نکنند
نگذر د خیل خیال تو ز چشم من اگر | دیده پر آب ز سنگین دل من پل نکنند

غزل ۳۴۳ از دیوان | کار خسرو بشد از دست تو دانی گفتم | تا خیال تو درین کار تغافل نکند | بقیه نسخه شعر ۶

چه پوشی پرده بر روئے که آن پنهان نمی ماند | وگر پوشی پرده میداری تنی را جان نمی ماند
مگو ای دیده کاندر روئے او حیران چو ماندستے | که این دیده کاندر روئے او حیران نمی ماند
بیا در روی تو چندان که سوی ماه می بینم | نهی ماند بتو چیزے ولے چندان بمیاند
ز چشم کافرت کز غمزه لشکر میکشد هر سو | بهفت اقلیم تن یک منزل آبادان بمیاند
من درویش رسوائے جهان گشتم ز عشق تو | چه شبه عشق دور دیشی بسے پنهان بمیاند
نه پابند جهان دل بدین خوش میکنم دلرا | که پیوسته مزاج آدمی یکسان نمی ماند

غزل ۳۴۴ از دیوان | کرم کن در حق خسرو که جاویدان بمیانی | چو میدانی که کس در دهر جاویدان بمیاند | تحفه بعض شعرا

چند گاهے دگر ای چشم تو در ناز بماند | ای بسا دل که دران طرهٔ طناز بماند
کعبتینے که بغلطانی ازان چشم مقام | ای بسا سیم کزان چشم دغا باز بماند
خاتم اندر دهن انگشت بگیرد ز دهانت | در دهانش ز گشنے انگشت دهن باز بماند
روی تو دیدم و خط دود رسانید بحسبت | ترسم آن دود بدبالهٔ غماز بماند

نازکم کن که نکوئی بکسے دیر نماند | زشت باشد که نکوئی رود و ناز بماند

غزل ۳۴۵ از دیوان — وسط الجوزة شعر ۹

دل خسرو بجفا سوختی و راز برون شد
پردهٔ دل چو بسوز د ز کجا راز بماند

چمن از سبزه خطے بر رخ جمیل کشید | بباغ سرو روان قامت طویل کشید
برنگ دیبا چو بیدا ست بوستان خود را | بگوشهای گلستان بنفشه نیل کشید
بتان آذری از تبکده برون جستند | که لاله باز بدشت آتشے خلیل کشید
بهار در ره آیندگان باغ نگر | که فرش دیدهٔ نرگس بپیش پیل کشید
نهاد نرگس بیمار چون ببالین سر | حباب از آب روان شیشهٔ دلیل کشید
دوید خون ز بناگوش بلبل مست سحاب | شب از هلاک کجک بر سر دون پیل کشید
سرود گویان بلبل بجام بادهٔ شادت | گسے خفیف گرفت و گسے ثقیل کشید
بهشت شد چمن و خوش کسیکه با خوبان | دران بهشت شرابی چو سلسبیل کشید

غزل ۳۴۶ از دیوان — غزة الکمال شعر ۹

برون خرام کنون خسرو اگر خواهے
قدح بروے گل و صورت جمیل کشید

چه فرخ ساعتے باشد که یار از در درون آید | بگلزار خزان دیده بهار از در درون آید
جوانی خاک کردم در رهش روزی گفت آن مه | که آن پیر پریشان روزگار از در درون آید
بمان ای دیده ام گریه همانساعت فرو ریزی | که آن سنگین دل نا استوار از در درون آید
درخویش از زان میبوسم و شادم بدین سودا | که روزے عاقبت آن شهسوار از در درون آید
نوید کشتنم داد ست و من خود کی زیم آنم | که آن سرمست من دیوانه وار از در درون آید
زمن میری نخواهی ای رقیب آن نا پشیمان را | چو باشم مرده من آن شهسوار از در درون آید

بهجران رفت جانم وه که آسان چون رود از دل
کسی کز بعد چندین انتظار از در درون آید
غم عشق آمد و رفت جانم سید هیهات هیهات
هنوزم هست غم گر غمگسار از در درون آید

غزل ۳۴۰ از دیوان

دلا بیهوده میسوزی منیر ما خولیا چندین
که داد آن بخت خسرو را که یار از در درون آید

بقیه نفیسه شعر ۹

چون سرو تو از جا بر آید
آه از من مبتلا بر آید
با یاد خط تو زنده گردم
گر از گل من گیا بر آید
از قبله ابروی تو هر شب
بس دست که بر دعا بر آید
با تو دل ما چو بر نیاید
بیم ست که جان ما بر آید
پیش آی که بهر دیدن تو
جان منتظر ست تا بر آید
تا چند در انتظار داریش
مه آئی زود یا بر آید
چگنم که ز دست تو نفیرم
از هر سر موجدا بر آید
یک لحظه بکار او فروشو
تا کار یکی گدا بر آید

غزل ۳۴۱ از دیوان

خسرو که در آب دیده غرق ست
ناگاه تا شنا بر آید

تحفة الصغر شعر ۲

چو آن شوخ شب در دل زار گردد
مرا خواب در دیده چون خار گردد
دلم گرد آن زلف گردد همه شب
چو دزدی که اندر شب تار گردد
شب و روز گردد دران کوی جانم
چو باد ی که بر بام و دیوار گردد
مرا کشت و بیداری بخت دمارا
هوس هم نیاید که بیدار گردد
طبیبم همان به که سویم نیاید
که ترسم ز دردم من افگار گردد

چو بیمار شد باز جان کیست بارے | رہا کن کہ او نیز بیمار گردد
گرفتارم از طعن بدگو کہ یارب | بروز بدمن گرفتار گردد

غزل ۳۴۹ از دیوان — وسط الحیوۃ شعر

چگونہ کند وصف آن روے خسرو | کہ در وہدنش عقل بیکار گردد

جفا کن بوکہ این دل باز گردد | دمی با جان من دمساز گردد
برعنائی چنین محرام و مسپند | کہ شہرے نیم گشت نماز گردد
چو نامت گویم و نالہ برآرم | دل و جان ہمرہ آواز گردد
نگویم حال خود با کس نخواہم | کہ کس با درد من انباز گردد
چو ما مردیم بکشاردی و مگذار | کہ در ہاے قیامت باز گردد
چہ جاے عافیت باشد دلے را | کہ گرد غمزۂ غماز گردد
کند افسانۂ روز بد خویش | شبے کز خسروت ہمراز گردد

غزل ۳۵۰ از دیوان — بقیہ نقیہ شعر

اگر آہو چند تگ دارد نشاید | کہ گردد ترک تیر انداز گردد

جاے گذرت ای بت چالاک نیفتد | کز ہر طرفے در جگرے خاک نیفتد
در عرصۂ بستان جہان سرد قبا پوش | خیزد بسے اما چو تو چالاک نیفتد
گرچہ نہ پاے تو نخواہد کہ شود فرش | نور مہ و خورشید ز افلاک نیفتد
خواہم کہ ز سر خیزم و در پاے تو افتم | جانبازے چو من عاشق بیباک نیفتد
ہر روز میا پیش من خستہ دلے صبر | تا این دل بدعہد بنا پاک نیفتد
ای شوخ مکن لاغ کہ خوش کردۂ عشق | شعلہ ز پے لطف بجانہا شاک نیفتد

غزل ۳۵۱ از دیوان — خوش میگذری بخیز از گریهٔ خسرو / هشدار کت آه دل غمناک نیفتد — تحفة الصغر شعر ۹

چو باد صبح دران سرو خوشخرام شود / سلام گوید و جان همره سلام شود
غلام ادیم و هر کس که بیند آن صورت / ضرور تست که همچون منش غلام شود
بفتوی خط او کاتبست میترسم / که خواب بر همه کس بعد ازین حرام شود
عنایتی که زهی نیم گشت غمزهٔ تست / بیک اشارت ابروی تو تمام شود
جفا کنی تو و من پیش خلق شکر کنم / مرا جمال تو باید که نیکنام شود
لب و دهان درخت هر یکی بلای دلند / بیک دلم چه کند جانب کدام شود
بچند سوز دل از آه کار بخت کنم / وگر رود از خنکیهای بخت خام شود
میانهٔ غم زوگانم بخوان که پیش ملک / فقیر نیز نگنجد که بارعام شود

غزل ۳۵۲ از دیوان — ببرد خواب ز همسایه نالهٔ خسرو / مباد مرغ چمن پای بند دام شود — تحفة الصغر شعر ۸

جانان چو تو لعبتی دگر نیاید / مردم ز تو خوبتر نیاید
همرنگ رخت سمن نخیزد / همتنگ لبت شکر نیاید
روزی که تو برنخیزی از خواب / خورشید بلند برنیاید
هرماهی اگر چو تو شود ماه / با روی تو در نظر نیاید
یکدل نرود ز شست زلفت / کز غمزهٔ صد دگر نیاید
تیری که کشاید اشتیاقت / جز بر دل بی سپر نیاید
با خاک دست رواست ما را / گر سرمه بچشم در نیاید

غزل ۳۵۳ از دیوان — خسرو زغمت عنان نتابد تا مرکب عمر سر نیابد — وسط الجبہۃ شعرہ

چندانکہ دور ملتمست دو کہ دلم خراب شد — چند ز دیدہ خون خورم وائے کہ خونم آب شد
وی کہ کلہ نہادہ کج ہست و خراب میشدی — در نظری کہ آمدی خانہ گر خراب شد
سوختہ بود دل تو حسن رخ تو شد فزون — سوختہ تر شود کنون چون مہت آفتاب شد
شوری بخت مہست خود خندہ دگر چہ میزنی — چند ہنوز این نمک چون جگرم کباب شد
زحمت وجود من ہمہ غارت فتنہ گشت تا — ہنر وطرۂ تو ام رہزن خورد و خواب شد
گر غم خویش گویمت چشم کنی بحیلہ خواب — قصۂ ما ز رو زبد در خور این جواب شد

غزل ۳۵۴ از دیوان — خسرو خستہ در دخود گفت شبی بمجلسے — دیدۂ دوستان ہمہ غرقۂ خون ناب شد — بقیہ نسخہ شعرہ

چون ز نسیم صبحدم زلف تو بر ہوا شود — سنگ بود نہ آدمی ہر کہ بمبتلا شود
صبحدمے کہ ترک من فتنۂ خواب بر کند — بسکہ نماز مردمان بہر طرفے قضا شود
اینہمہ نسخہ کائنہ مے ببر د ز روے تو — گر ز مہر و مہ دہد پس تو بگو کجا شود
حسن تو ام ز کودکی آفت شہر شد بلے — رنج کہ ہست ذرۂ بر گذرد بلا شود
سبزۂ خط نہان مکن تا بکنم نظارہ — پیش کہ در میان گل سبزۂ تو کیا شود
در سر کویت از طلب گرچہ غلط شود مرا — وعدۂ وصل تو شبے گر نغلط وفا شود

غزل ۳۵۵ از دیوان — طعنہ ز بندہ ہر یکے شاد بزی و غم مخور — خسرو خستہ میزید گر ز غمش رہا شود — تحفۃ الصغر شعرہ

چہ شد کہ یار با ہنگ کین برون آمد — بخون کیست کہ آن نازنین برون آمد

خدائے مہر مسلمانیش کند روزے — کہ باز کافر من از کمین برون آمد
چہ آفتست کہ باز آن سوار پیدا کرد — کہ دام سر و زبالائے زین برون آمد
صدائے نعل سمندش بجا کیان نرسید — نفیر گم شدگان از زمین برون آمد
بشہر دوے کہ در آمد بشہر دیدۂ بد — ہزار دست دعا از آستین برون آمد
دلم زپردہ برون اوفتاد از پے چشم — چنان ولے چہ کنم چون چنین برون آمد
کلیسیائی مغانم نشان دہید کجاست — کہ باز این دل گمرہ زدین برون آمد
دکان نازدوسہ روز جان من برچین — کہ جان حسن فروشان چنین برون آمد

غزل ۳۵۶ از دیوان

ہزار درد کہن تازہ کرد بر عشاق — زبسکہ نالۂ حسرو حزین برون آمد

تحفۃ الصغر شعرا

چشم مست تو کہ دی برمن بیتاب افتاد — تو نیفگندی از آلودگے خواب افتاد
مژدۂ تیر بہ پیراہن چشمت گوئے — تیغ خونیست کہ در پنجۂ قصاب افتاد
دل بدریای خیال تو ببازی میگشت — عاقبت سوی زنخ رفت و بگرداب افتاد
مشتبہ میشود م قبلہ زرویت چہ کنم — کہ زابروی تو چشم بد و محراب افتاد
زلف تو می نگذارد کہ بہ بینم رویت — یارب این شب زکجا بر سر مہتاب افتاد
کار من از پی زلف تو پس آمد چہ کنم — شام در قصۂ شاگرد من تاب افتاد

غزل ۳۵۷ از دیوان

آب حسرو ہمہ بر روے زمین ریختہ شد — از چہ تو یار کہ گردیدہ چو دولاب افتاد

وسط الجوقۃ شعرا

صبرم شد دست کاشب بر یار خواہی آمد — سر من فدائے راہی کہ سوار خواہی آمد
بلب آمدست جانم تو بیا کہ زندہ مانم — پس از انکہ من نمانم بچہ کار خواہی آمد

منم آہو رمیدہ ز خدنگ خوبرویان — بہوس بمیرم از تو بشکار خواہے آمد
دل و جان ببردہ چشمت بدو کعبتین زین پس — دو جہانست داؤ اگر تو بقمار خواہے آمد
ہمہ غصۂ فراقت بکمشم چنانکہ دانے — اگرم ز بخت روزے بکنار خواہے آمد
منم و دلی و آہی وہ تو و درون این دل — مرو اندرین وہ ایمن کہ فگار خواہے آمد
رخ خود بپیش ورنہ رقم مہجران را — ز حساب ہشتم آخر ببشمار خواہے آمد
می تست خوردہ خلقے ہمہ روزہا و دادم — بخور این قدح کہ فردا بخمار خواہے آمد

غزل ۳۵۸ از دیوان — بیک آمدن ببردی دل و جان صد چو خسرو — غرۃ الکمال شعرہ
کہ زید اگر بدینسان دو سہ بار خواہے آمد

خوشم کاب دیدہ چشم من ہمہ روی زمین گیرد — مبادا گر دو غیرے دامن آن نازنین گیرد
ز تیر بارش بارب نگہداری چو آن کافر — کمانرا زہ کند زابرو رہ مردان دین گیرد
ازان افسانہ ہای خوش کہ دل میگوید از چشمش — من بدبخت را ترسم کہ خواب واپسین گیرد
چو در ناپاک جانم دید شب گفتا کس مسکین — چہ شیرین جان کند پون پاش اندر آستین گیرد
چہ برتابی بگشتن آستین جانا کہ من بارے — ز خون خویش بزدایم کسی تر آستین گیرد
نشان دہ فتنہ را در گوشہ چشم انیکیت گفتم — کہ عالم کفر و گمراہی ازان گوشہ نشین گیرد
چہ باشد حال من جائیکہ ہمسایہ شود ببوش — چو آئی مست و خانہ بوی مشک و یاسمین گیرد

غزل ۳۵۹ از دیوان — میا در پیش ہر چشمے نشیند روی تو خسرو — تحفۃ الصغر شعرہ
رد او داری کہ آتش در من اندوہگین گیرد

خوشم کردی بدشنامی توقع بیش میباشد — نمیرد آنکہ در شکرت ز بانم ریش میباشد
ندانم تا چسان بیرون رود این جان مستمگر — کہ ہر چند پیش مے بینم تمنا بیش میباشد

ببازی گو نیم گہ گہ بسویم باز کن چشمے / کسے را گوی کو با دیدہ وقتی پیش میاشد
گر از لب شربتی ندہی بکشتن ہم نمی ارزم / چرا در کار ما آخر چنین فرزش میاشد
مرا گو نید بر جا دار دل تا کے پریشانے / کجا این دل کہ میدارم بجای خویش میاشد
برہمن رابت اندر خانہ میباشد بتر زویم / کہ بت پوشیدہ در جان من بدکیش میاشد

غزل ۳۶۰ از دیوان — بغیرت سوخت جان من کہ با دیگران غمزہ / کہ خسرو را ہمیشہ در جگر این رشک میاشد — وسط الحیوۃ شعر ۱۰

خون ما بجوش آمد تا جان کہ مے آید / بیمار بہوش آمد درمان کہ مے آید
زان خال و خط مشکین با جملہ بلا دیدم / این آیت رحمت بین در شان کہ می آید
ای ترک مگو آخر بہر دل مسکینے / کز سوے تو بر جانم پیکان کہ می آید
ای دل تو نمی گفتی کانیک زبی مردن / اسباب مہیا کن آن جان کہ مے آید
خود نامۂ خویش آور و از بہر قصاص من / سر خاک رہ قاصد فرمان کہ مے آید
سیل ہمہ بارخنہ اپناشتہ شد یارب / کان گرد بچشم من تازان کہ مے آید

غزل ۳۶۱ از دیوان — خسرو بر بہش باری قربان شد و گریان ہم / تا بار دگر آن مہ مہمان کہ مے آید — غرۃ الکمال شعر ۹

خشمگین یار مرا دل بر ضا باز آمد / گل بہ عہد بہ بستان وفا باز آمد
آنکہ ہموارہ جفا بود و ستم عادت او / کرد آہنگ وفا و ز جفا باز آمد
بد عا پیش خود آورد مش اما عجب است / در جہان عمر کسے کے بد عا باز آمد
آن نہ مستی و شوخی و بلا انگیزے / باز دل جان و دل سوختہ را باز آمد
چند گاہے دلم از فتنہ امان یافتہ بود / وہ کہ این در دل رفتہ کجا باز آمد

چون دران کوی روم خلق برآرد فریاد | کانیک آن شهرهٔ انگشت نما باز آمد
دل گم کرده همی جستم و در بانش گفت | که دل رفته درین کوی کرا باز آمد
وی برو بے تو بجیله ز صبا جان بسترم | باز آن وقت شد و باد صبا باز آمد

غزل ۳۶۲ از دیوان

خسرو اتن بقضا داده که هوا های کهن | تازه شد از سر و ایام بلا باز آمد

غرة الکمال شعر ۹

دریاب کز فراق تو جانم بلب رسید | روزم در آرزوی وصالت بشب رسید
روزم بغم گذشت و شبم تا چسان رود | روز عجب گذشت و شب العجب رسید
باز آے تا ببوسه فشانم بپاے تو | کز عشق پا ببوس تو جانم بلب رسید
زین پس بگوش غمزدگان از کجا رسید | کان رفته باز گشت و زمان طرب رسید

غزل ۳۶۳ از دیوان

خسرو ندیده بود ادب روزگار هیچ | اینک ز حادثات زمانش ادب رسید

بقیه نقیه شعر ۸

دوشم ببوی گل مرا از آشنائی یاد داد | جان گریبان پاره کرد و خویشی را بباد داد
ترسم از پرده برون افتم چو گل کاین با دصبح | زان گلستانها که دمتم با تو بودم یاد داد
جز خرابی تا ماند در جانم از بنیاد عشق | گرچه هر دم دیده خون تو درین بنیاد داد
پیش ازین آباد بود این خانهٔ هستی درست | وین صلای صوفیان در خانهٔ آباد داد
مستوای حاکم زما دعوی خون بر یار از انکه | کشتگان عشق را هرگز نشاید داد داد
چون نوازد خوبرو آنکه کشد خود رفته بود | ساغر شیرین که شیرین در کف فرهاد داد

غزل ۳۶۴ از دیوان

من نشسته هر شب از دیده چون پیش افتدم | بین دل خون گشته خسرو را چه پیش افتاد داد

تحفة الصغر شعر ۱

دل بے رخ تو در گل و گلشن نہ ایستاد — جان از لب تو بی می روشن نہ ایستاد
ای دیدہ آب خویش نگہدار بعد ازین — کاتش بدو رسید و بجز من نہ ایستاد
گویند منگرش مگر از دیدہ جان برے — بسیار خواستم کہ دل از من نہ ایستاد
من جامہ چون قبا نکنم کز غمان من — یکجا ہمہ درست بیک تن نہ ایستاد
از آہ بندہ دیدۂ ہمسایگان گسے — کم خشک شد کہ دود بروزن نہ ایستاد
بین سخت جانیم کہ چسان میزیم ہنوز — تیر مژہ بدل کہ بر آہن نہ ایستاد

غزل ۳۶۵ از دیوان — خسرو براہ عشق سلامت مجو از انکہ — وسط البوۃ شعر ۹
تیغیست این کہ بر سر و گردن نہ ایستاد

دوش در خواب مرا بت خود کارے بود — بت پرستی مرا خدمت بت باری بود
کفر زلفش برگ و پوست جانم در رفت — کہ از و ہر رگ من رشتہ زناری بود
گفتمش بود غم مات گے اے بی مہر — از برائے دل ما نیز بگفت آری بود
دل گم کردہ ہمی جستم و در ہر مویش — خندہ میکرد و بشوخی کہ دلت یاری بود
زلف بنمود و مش آلودہ بخون گفت آرے — یاد می آیدم آنجا کہ گرفتارے بود
میگذشتیش ہمے گفتم و در پیش خیال — محرم راز شب تیرہ و دیوارے بود
شمع بگریست زمانے ز ہر سوز بمرد — سوزم از گریہ ہمے مرد کہ بسیاری بود
میترا دید ز چشم ترم اندک اندک — ہر کجا درد و جگر سوختہ آزارے بود

غزل ۳۶۶ از دیوان — ہر کہ خسرو را ز و دیدہ جدا گفت بمرد — بقیہ بقیہ شعر ۱۳
وقتے این بلبل شوریدہ بگلزاری بود

دل من خون شد و جانان نداند — دگر گویم قدر آن نداند

مسلمانان اگر گویم غم عشق — که کس کار مرا آسان نداند
مسیحا مرده داند زنده کردن — ولے درد مرا درمان نداند
چه سود این رنج دیدن چون منے را — چو اندوه من آن نادان نداند
ولے دیوانه خود کامه دارم — که فرمان مرا فرمان نداند
مسلمان نیست او در مذهب ما — که کفر عاشقان ایمان نداند
بناشد عشقبازان را سر عقل — که او در عاشقے چندان نداند
یکے سرو روان همسایه ماست — که رفتن جز میان جان نداند
گهے باشد کزان مستی لبش را — ببوسم کین خبر دزدان نداند
نگارینا دل سنگیست هرگز — غم آزرده هجران نداند
تو چشم و غمزه را کشتن بیاموز — که کس این شیوه را زیشان نداند
خیالت بین بچشمم تا نگوئے — که گل رستن بشورستان نداند

غزل ۳۹۰ از دیوان — نداند رفت خسرو جز بکویت — که بلبل جز ره بستان نداند — تحفة الصغر شعرا

دلبر من دوش بمهمان رسید — در شب هجرم مه تابان رسید
ذرهٔ کم حشمتے خورشید یافت — مور چه را ملک سلیمان رسید
سایه صفت پست شدم زیر پاش — چون بمن آن سرو خرامان رسید
زیستنم باد مبارک که باز — در تن مرده قدم جان رسید
آتش دل کشته شد و من شدم — زنده چو آن چشمهٔ حیوان رسید
جلوهٔ طاوس خرامان درد — بر مگسے کان شکرستان رسید

غزل ۳۶۰ از دیوان

گریهٔ خسرو چونکه گردو گفت
خانه روم زود که باران رسید

وسط الحیوة شعرو

دل زنا دیدنت بجان نشود
اگرم هوش پیش ازان نشود

مخرام انچنین بناز که تا
خلق را جان و دل زبان نشود

دیده از خاک پات نادر تنگ
نور بر دیده ها گران نشود

تو چسان بی زبانیم بارے
تن مردم بحیله جان نشود

غزل ۳۶۹ از دیوان

عشق نشیم شکست کیش گرانست
تیر خسرو چرا کمان نشود

غرة الکمال شعرو

دل نیست که در وے غم دلدار نگنجد
ستدان بود آنرا که در و یار نگنجد

در دل چو بود عشق نه گنجد خرد و جان
در مجلس خاص ملک اغیار نگنجد

آنرا سخن عشق رسد کش بدل از دوست
صد تیر بلا گنجد و آزار نگنجد

جانان بدل تنگ من اندوه تو بسیار
در گنجد صبر اندک و بسیار نگنجد

گفتے که غم دیده و دل خود مگری زار
خویشی بدل و دیده درین کار نگنجد

گر حسن فروشی و اگر عشوه برون آے
تا در همه بازار خریدار نگنجد

خواهیم که نقلے زدهان تو بخواهیم
بیهوده چه گوئیم چو گفتار نگنجد

دیوار و درت در دل من جای گرفتست
هر چند که در دل در و دیوار نگنجد

غزل ۳۶۰ از دیوان

کو شد که رهد خسرو بیدل ز غمت لیک
با حکم خدا حیله و هنجار نگنجد

بقیه نقیه شعرو

ولے کو عاشق رو نیست در گلزار نگشاید
گره کاندر دل ما ریست از اغیار نگشاید

رهای باد و تماشا دیگر از ابر سوے گل
که ما را غنچه بر خونست در گلزار نگشاید

چه طالع دارم این گر آسمان کاردان عیم
که آید بر زمین جز بر دل من یار نگشاید

مرا در کار خود کند ست دندان آن ترش ابرو
بدین دندان که من دارم گره از کار نگشاید

اسیر کفر گیسوے صنم چون بر همن باید
که گر بر گیای دین بگسلد زنار نگشاید

زند بسیار لاف زهد و تقوی پارسا لیکن
همان بهتر که چشم خود بران رخسار نگشاید

بجرم عشق اگر کافر کنندم خلق گو میکن
مرا باری زبان هرگز باستغفار نگشاید

چه ساعت بود آن کاندر رخ او سرخ شد چشمم
که جز خون هر دمی زین دیده بیدار نگشاید

غزل ۳۰۱ از دیوان — تحفة الصغر شعرا

دل خود با در و دیوار خالی میکند خسرو
بمیرم گر غم خود با در و دیوار نگشاید

دی زخم ناخنش برخ یاسمن چه بود
وان در همی سلسلهٔ پرشکن چه بود

آلودهٔ خمار چرا بود نرگسش
پژمرده گیش در گل و در نسترن چه بود

خون من و مے دگران گر نخورده بود
آن رنگ خون و بوی مئی در دهن چه بود

آن شادیم بخشت که خوش بود با همه
آن پرشکستنش بکبر شمه زمن چه بود

آن لحظه کامدار نه فرشته ست یا پرے
گاه نظاره مردن هر مرد و زن چه بود

رخ جمله را نمود و مرا گفت تو مبین
زین ذوق مست و بیخبرم کین سخن چه بود

میری زجان نبود که این خون گرفته را
سیراب دیدیم سوآن غمزه زن چه بود

گر جان نبود که این عدم این سو نیامدست
این تن که دیدنش تبه پیرهن چه بود

کشتن صلاح بود چه رسوا شدیم از انکه
تدبیر پرده پوشی ما جز کفن چه بود

دوشش آنزمان که رفت زپیش تو خسروا

غزل ۳۷۲ از دیوان | خون ماندہ جان و دل چہ شد و حال تن کہ بود | وسط الحیوۃ شعرہ

داد من آن بت طراز نداد | پاسخے نیز دلنواز نداد
خواب ما را ببست یار بگرد | دل ما را ببرد و باز نداد
بکرشمہ ندید سوی کسے | گہ بیک غمزہ داد و باز نداد
گر دراجع برات بوسہ لبش | عارضش چون خط جواز نداد
پیر را سر دہ چون تو نتوان گفت | کہ کسے دل بران دراز نداد
بر منت دل نسوخت گرچہ مرا | عشق جز سوز جان گداز نداد
لذت عیش کار سازی بخت | از کہ جویم چو کار ساز نداد
تو چہ دانی نیاز مندی چیست | چون خدایت بکس نیاز نداد

غزل ۳۷۳ از دیوان | داد خسرو بعشق جان و ہنوز
داد مردان پاکباز نداد | غرۃ الکمال شعرہ

دو چشمت کہ تیر بلا میزند | چنین تیر بر ما چرا میزند
کمان جانب دیگرے میکشد | ولے تیر بر جان ما میزند
زہے غمزہ کز شوخی و چابکی | کجا میتماید کجا میزند
دو زلف تو از پستی روے تو | شب تیرہ را از قفا میزند
بہنگام رفتار بالاے تو | تگ کبک را زاغ پا میزند
چو بوے ترا در چمن میبرد | نسیم بہار از صبا میزند
نوا میزند بلبل از راہ عشق | ولے راہ این بنوا میزند

مرزا آب خسرو ہمین غم بس ست

غزل ۳۰۳ از دیوان | که آتش درین مبتلا میزند | بقیه نقیه شعرا

دلدار مرا بهره بجز غم نفرستاد | بر درد دل سوخته مرهم نفرستاد
چندین شب غم رفت که مهتاب جمالش | نوری بسوزاویه غم نفرستاد
عمرم بسر آورد بامید می وصل | شربت که گهی مرگ بود هم نفرستاد
مائیم و سر خوش جگر جام لبالب | کز بزم وفا طل و مادم نفرستاد
دی نرم ترک گفت سخن نیز عتابش | از سینه گذشت ار چه که محکم نفرستاد
لعلش که عطا کرد بشاهان دُر و یاقوت | درویزهٔ درویش مسلم نفرستاد
یک خنده نکرد از پی جانداری بیمار | گر بنده کسی نیز بماتم نفرستاد
شادم بجگر سوزی هجرانش که بارے | این مایه ز اقبال خودم کم نفرستاد

غزل ۳۰۴ از دیوان | بوسے بمبادہ کہ شدہ لنگر خسرو | تحفة الصغر شعرا
تا بادبر دنش از حد عالم نفرستاد

دل که بعشم داد و تن آزرده جان خرید | برگ گیاهے بداد و سر و خرامان خرید
محنت عشاق را طعنه نباید زدن | زانکه شناسائے کار و دولت ایشان خرید
هر که متاع وجود رخیت ببازار درد | عمر بقیمت فروخت عشق بارزان خرید
تلخی هجران یار زهر هلاهل فشاند | بنده نبرد یک خوش چشمهٔ حیوان خرید
لعل تو از مار زلف دولت ضحاک راند | خط تو از پائے مور ملک سلیمان خرید
گرچه که جورت بلاست جور تو نتوان کشید | در همه جان قیمت ست ناز نتوان خرید
شرده هزاران جان هر که سهای تو داد | وانکه سفیده درم یوسف کنعان خرید
دل بوفا کنون جان بره لب بیار | کاین دل نادان من عشوه فراوان خرید

غزل ۳۰۶ از دیوان

داغ غلامیت کرد پایهٔ خسرو بلند
میر ولایت شود بندهٔ که سلطان خرید

وسط الحیوة شعر ۹

دلم ز نیسان که خوار مبتلا شد — از آن نامهربان بیوفا شد
مبادا از آن کس آزوی را خوسے — اگرچه خون مسکینان مباشد
بیا بر دوستان جانان قضا کن — هر آن تیرت که از دشمن خطا شد
مراوت گر هلاک چون منے بود — بحمد الله که آن حاجت روا شد
مرا وقت خوش بود دست و دمتے — مسلمانان ندانم تا کجا شد
شب از همسایگان فریاد برخاست — مرا نالیدن شبها بلا شد
دم سرد دم خزانرا سکه نو کرد — چمن بے برگ و بلبل بینوا شد
چرا مینالد این مرغ چمن زار — مگر او نیز از یاران جدا شد

غزل ۳۰۷ از دیوان

مکن بر خسروای دشمن جفائے
اگر از دوست ناکرده رها شد

غرة الکمال شعر ۹

دیوانه دلم زلف پریشان که دارد — جانم شکن طرهٔ پیچان که دارد
شبهاست که رفتست زمن خواب ندانم — کان خواب مرا غمزهٔ فتان که دارد
در خانهٔ جان آمد و بیرون نرود هیچ — زان ترک بپرسید که فرمان که دارد
خالیست بگنج لب خونخواره دوائے — کان داغ برائے دل بریان که دارد
خلقے بسر کوے وی از شوق بمردند — آن مست شبانه خبر از جان که دارد
هر صبح برد هوش من خسته دیارب — کاین باد گذر بر در بستان که دارد
یک شهر پر از فتنه و تو بیخبر آرے — کافر صفتان را غم ایمان که دارد

بیچاره دلم این جگر سوخته کز تست | پیش که برد نزد تو کندان که دارد

غزل ۳۷۸ از دیوان | این سر که لگد کوب تو شد گر تو نخواهی | تحفة الصغر شعر ۷
خسرو چه کند ذره جولان که دارد

دل شد ز دست ما را یارا یارا که گوید | وین درد سینه با که پیش دوا که گوید
من غرق خون همه شب و خوش نخوابستی | آنجا که اوست یارب این ماجرا که گوید
گویم که چند بر ما نامهربانی آخر | نامهربان ما را پیغام ما که گوید
ای جان خسته آخر گر در صدم فرستد | چون تو از آن اوئی او هر کجا که گوید
بر آستان خواری جان داد نیست ما را | زیرا که پیش سلطان حال گدا که گوید
از دیدن جمالت وانگه حدیث توبه | والله دروغ باشد هر پارسا که گوید

غزل ۳۷۹ از دیوان | شرح غمت فزاوان تو نشنوی ز خسرو | وسط الجوزة شعر ۱۰
هم تو بگو بجانان کاین قصه ها بگوید

دل بسته بالای یکی تنگ قبا شد | باز این زبرای دل تنگم چه بلا شد
دل خون شده اندر سر آن غمزه شوخ است | جانی که بصد حیله ازان طره جدا شد
نه روز قرارم نه شبم هیچ ندانم | کان صبر که روزی بدلم بود کجا شد
پامال شد آن دل که زمن برد بر فتار | خود بین که چنین دید دلش در ته پا شد
دی کرد سلامی سوی من آن نه چنان بود | در چیدن دل کش بره افتاد دوتا شد
میرفت سوار و بنظاره ز همه سوی | صد جامه قبا جامهٔ جان نیز قبا شد
یاران موافق همه فارغ ز غم و درد | هر جا که غمی بود نصیب دل ما شد

بر باد هوا رفت همه چون دل خسرو

غزل ۳۰۰ از دیوان — هر زوره که از گردره او بهوا شد — غرة الکمال شعر ۹

دلم رفت آنکه با صبر آشنا بود — چه میگویم مرا خود دل کجا بود
همه شب گریه ام خفتن نداد ست — که بوی گلرخ من با صبا بود
ازان بیدل زند فریاد بلبل — که او سال تمام از گل جدا بود
منال ای بلبل از بد عهدی گل — که تا بود ست خوبی بیوفا بود
زما یادش دهی گه گاهی ای باد — گذشت آن رفت کورا یاد ما بود
غنیمت دار وصل همنشینش — خوش آنوقتی که آن دولت مرا بود
تو ای زاهد که اندر کوی او لی — چگونه میتوانی پارسا بود
ز در بیرون مران بیگانه وارم — که این بیگانه وقتی آشنا بود

غزل ۳۰۱ از دیوان — غمت بس بود بر گفتن چه حاجت / ترا کز کشتن خسرو رضا بود — بقیه نقیه شعر ۹

ای مست بوده ام که ز خویشم خبر نبود — من بودم و تو همدم و یار دگر نبود
میرفت آن سوار و دو رو بود چشم من — میشد ز سینه جان و ازانم خبر نبود
سوز دلم بدید و ز خشمش نمی نریخت — آن یار خانه سوخته را اینقدر نبود
دیوانه کرد عاشقی و بیدلی مرا — یارب دلم که بود کجا شد خبر نبود
خوش بوده ام که با تو نگاهی نداشتم — بارب ز آب دیده ام این در بسر نبود
دوش آمدی بمعذرتی گر نگفتمت — معذور دار از انکه ز خویشم خبر نبود
بر من ز روزگار بسی فتنها رسید — عشقت بلا شد ار نه بجانم خطر نبود
پیوسته روز غمزدگان تشنه بود و تنگ — از روزگار تیره من تیره تر نبود

غزل ۳۸۲ از دیوان — خسرو زہر عیش گذشتہ چہ غم خوری چون رفت گو نبود و اگر بود گو نبود — نخفۃ الصغر شعر ۹

دل باز سوی آن بت بد خو چہ میرود — آن خون گرفتہ باز دران کوچہ میرود
وی رفت از من آن دل نادان ندای صبا — امشب بران غریب بہ بین کو چہ میرود
گلگشت باغ میکند امروز سرو من — بنگر کہ باز بر گل خود رو چہ میرود
آخر گہے گذشت صبا گرد کوے او — چندین بسوے باغ بہر بو چہ میرود
سرسبز شد لبش اگر آب حیات نیست — این خضر باز بر سر آن جو چہ میرود
جان میرود ز تن چو گرہ میزند بزلف — مردن مراست از گرہ او چہ میرود
جانا جہانے از رخ تو کشتہ شد ہنوز — دیوانہ خلق دیدن آن رو چہ میرود

غزل ۳۸۳ از دیوان — از خوی خویش خسرو بیچارہ خون گریست بر روے او ببین کہ ازان خو چہ میرود — غرۃ الکمال شعر ۹

دلے کہ نرگس مستش نیاز بستاند — کراست زہرہ کزان حیلہ ساز بستاند
زہے نوالۂ شیرین دہان آنکس را — کہ چاشنی ازان لب بکار بستاند
ببرد جان من اے کاشکے کہ ندہد باز — بداد بوسی دیارب کہ باز بستاند
خوشا جوانی و مستی من دران ساعت — کہ من پیالہ دہم او نماز بستاند
خیال بر دو صلاح مرا کہ ہر روزے — مرا ز خویشتن اندر نماز بستاند
بر آستانش رود آب دیدہ ام بہ نیاز — مگر کہ تحفۂ اہل نیاز بستاند
کسیکہ دل ز خم زلف او برون آید — کبوتر است کہ از چنگ باز بستاند
دلم فرو شد و صد جاے تار موے او را — ز بہر جائۂ عمر دراز بستاند

غزل ۳۰۴ از دیوان

قوی سرکه معشوقه اسیر بسیارد
نکو دلے که ز محمود و ایاز بستاند

بقیه نقیه شعر،

ور دروغ در راستی کان غمزه غماز بپوندد
ور دصد پرده عاشق ازان لب باز بپوندد

بلا را نو کند رسم و طریق فتنه نو سازد
چو او رسم کرشمه با طریق ناز بپوندد

مرا چه حد وصلش انیقدر بس وصلم ار باشد
سخن با یکدگر کاواز با آواز بپوندد

ز سینه نا رسیده بگذرد اندر جگر شیند
خدنگے بر کمان کان ترک تیر انداز بپوندد

بخون گرم دل پیوسته با او گر پری صد پے
چو خون گرم ست هر صد بار دیگر باز بپوندد

چه باشد حال من جائیکه هر شب بهر تاراجم
خیالش ساخته با این دل دمساز بپوندد

غزل ۳۰۵ از دیوان

همیگویند جان خواهے مجو پیوند از خسرو
همیگویند جان کنجشک با شهباز بپوندد

وسط الجوزة شعر،

دیرینه دردے داشتم بازم ز سر آغاز شد
بود آسمان در خون من با او غمش انباز شد

دوشم آن مه آن سر و بنان من خود ز غیرت سوختم
از بهر مردن کرد او پروانه در پرواز شد

زلفش دلم دزدیده دزدازبوی زلفش لوی خون
من چون کنم پنهان که خود هم دزد و هم غماز شد

از بعد عمری دیدمش گفتم نریزم در و خود
از بخت بی اقبال من چشمش بخواب ناز شد

دی خنده زد بر زخم من خود ز شادی گم شدم
گوئی که بر اهل گنه دریاے رحمت باز شد

میرفت از جان دیدنش او دید گفت اے بیوفا
من حاضری تو میروی شرمنده در تن باز شد

غزل ۳۰۶ از دیوان

گه گه شنیدی ناله ام خسرو بماند از ناله هم
میسوزد م کاین را سزد خنگی که بے آواز شد

خزة الکمال شعر،

دست ز کار شد مراوست بیار در شد
لابه نمودمش بسے هیچ بکار در نشد

آه که صبر چون کند این دل بیقرار من
کز پی تنگی اندر و صبر و قرار در نشد

دل که بهدیه داد مش کاین رخ زرد بنگرد
سکه قلب داشتم زر بعیار در نشد

دی بکرشمه میشدی گشت چمن بسان گل
شوخی گل که از حیا باز بخار در نشد

گشت غبار رخنگ تو سرمهٔ چشم و هیچگه
سرمه بدان نمط درین دیدهٔ تار در نشد

من بغبار خواستم در رهم و نه بلکمیش
لیک ز بس ضعیفی ام تن بغبار در نشد

غزل ۳۰۷ از دیوان

نالهٔ خسرو از غمش رفت بگوش آسمان
هیچکسی بگو نشت این نالهٔ زار در نشد

غرة الکمال شعرء

دوش آتش زدی و گریه مرا یاری داد
ناله من همه کس را شغب زاری داد

چشم دارم که بخواب اجلم چیاند
خاک کویت که مرا سرمه و بیداری داد

مست بگذشتی و خود بیخود یم رهزن دوست
تا که همراهی بخت تو کرا یارے داد

همه شب خلق در آسایش و من در فریاد
روز بد بین که دلم را چه گرفتاری داد

یارب از خون منش هیچ نپرسے فردا
که چه در کشتن من داد جفاکاری داد

عقل کو بر سر من کار فزائے میکرد
کارم افتاد چو با جان خط بیزاری داد

غزل ۳۰۸ از دیوان

همه در بار تو بستند دل خسرو نیز
هوش و عقل و دل و سر نیز بسر باری داد

بقیه نقیه شعراء

دلم از بخت کجے شاد نبود
جانم از بند غم آزاد نبود

یکدم از عمر گرامی نگذشت
کان همه ضائع و برباد نبود

گر به بینے دل ویران مرا
گویا هیچگه آباد نبود

کافرے رخت دلم غارت کرد
شهر اسلام مرا داد نبود

شب همه دانم که آمد و بس — پیش از خویشتنم یاد نبود
خانهٔ گلشن شده بی منت باغ — سرو بود و گل و شمشاد نبود
هرچه میخواست همیکرد طبیب — تا توان را سر فریاد نبود
ناگه آهوی من از دام بجست — زانکه اندازهٔ صیاد نبود

غزل ۳۸۹ از دیوان — تحفة الصغر شعرا

خسرو از تنگی شیرین دهنان — آنچنان ست که فرهاد نبود

دل میبری بر فتن و هر کو چنان رود — هر دم زمین ز دیده کند تا بران رود
هنگام ناز رفتن او مردن منست — تا چار مرد نیز بود آنزا که جان رود
من منت جفای تو بر جان هم از انکه — شمشیر نیکوان همه بر دوستان رود
کوشم که نام تو بنزم لبک چون کنم — چون هر چه در دلست همان بر زبان رود
آسان بگیر کار دم سرد عاشقان — ای گل مباد بر تو که باد خزان رود
فریاد خواستست مگو پیش ای رقیب — تا چند گه ز دیدهٔ مردم نهان رود
ای مه کجا رسی بر کاب سوار من — گیرم که خود عنان تو بر آسمان رود
مارا نه بخت یار و نه دل آشنا دریغ — زین عمر بی بدل که همه را یگان رود

غزل ۳۹۰ از دیوان — وسط الحیوة شعرا

خسرو اگر بتان بقصاص روان کنند — خوشدل خنان رود که کسی میهمان رود

دلم جز کوی تو مسکن نداند — تماشای گل و گلشن نداند
بهر چشمی دریغت آنچنان روی — که نامحرم در و دیدن نداند
چو جرعه رنجت هجران خون من دای — گران ساقی مروافگن نداند

گر آن بدخشم را دریابی ای باد | ببوسی پاچنان کز من نداند
فروخوارهٔ را ای جان من سوز | که دو دو مارهٔ روزن ندانند
بروی سر تو هم با عقل دلگیر | که ما هستیم و عقل این فن ندانند
حدیث دردبا افسردگان نیست | که این را دل بشنا سد تن ندانند

غزل ۳۹۱ از دیوان

خدایا دوستکامش دار هر چند | که دار د خسرو آن دشمن نداند

غرّة الکمال شعر ۹

سالها شد که ز تو بوی وفایی نرسید | وز سر کوی تو ام باد صبایی نرسید
چاک شد پیرهن عمر بصد امید مرا | دست امید بدامان قبایی نرسید
در بیابان طلب نخبت پریشان کردم | کز دیار آبله عمر بجایی نرسید
چشم گستاخ بنظاره روی تو بماند | لب محروم ببوسیدن پایی نرسید
اندران روز که بالای تو ام بر جان زد | وه که در سینه چرا تیر بلایی نرسید
تن بیمار مرا خاک درت نوش باد | که ز پرهیز بر دو بدوایی نرسید
همه عالم ز جمال تو نصیبی بگرفت | چه تو ان کرد اگر بخش گدایی نرسید
ما که باشیم که ناخوانده بکویت برویم | مگس ترا گهی از کاسه صلایی نرسید

غزل ۳۹۲ از دیوان

تازه باد ات گلستان جوانی هر روز | گرچه پر حسرت از و برگ و نوایی نرسید

بقیه نقیه شعر ۶

روزی اگر آتماه بمهمان من آید | دوران فلک وارته فرمان من آید
دیوانه ولی داشتم آواره شد از من | کی باز درین سینه ویران من آید
من دانم و من چاشنی درد تو جانا | حاشا که طبیب از پی درمان من آید

در کوی تو نایم که پریشان شود دل
گر چشم تو بر حال پریشان من آید

هر صبحدم از گریه شود خون دلم آب
گر باد نسیم گل خندان من آید

غزل ۳۹۳ از دیوان

دانی که چها میگذرد بر دل خسرو
در گوش تو گر نالهٔ پنهان من آید

تحفة الصغر شعر ۱۰

رخ آن شوخ پنهانے به بینید
کمال صنع یزدانے به بینید

دران شکل دوران چشم دوران روے
همه اسباب حیرانے به بینید

دلم برد و چو گفتم کافرم کرد
مسلمانان مسلمانے به بینید

زنخ را تا بپوشید ست از خط
دران چه حال زندانے به بینید

من بیچاره را کشتست خوش خوش
همے خندد بشیمانے به بینید

به بیند آشکارا رویش اے ماه
دلم را داغ پنهانے به بینید

چه دارید م زعشق ای دوستان باز
رخ آن دشمن جانے به بینید

مرا از ناله و آه و دم سرد
زلب تا سینه ویرانے به بینید

همے جوید وفا از خوبرویان
دلم را حمد نادانے به بینید

غزل ۳۹۴ از دیوان

رخ خسرو عنبار آلوده دیدند
بران در نقش پیشانے به بینید

وسط المجوة شعر ۹

زمستان میرود ایام گلها پیش مے آید
ز باد صبح مارا بوی آن بدکیش مے آید

صبا میجنبد و بارش پریشان میکند از هم
دل بیچارهٔ اگر وقتی بجای خویش مے آید

رسید ایام گل آنشوخ خواهد رفت در بستان
ازان روزیکه من ترسیدم اینک پیش مے آید

سر دیوانگی را مژده باد ای ننگ بدنامی
که باز آن فتنه بهر عقل و دین اندیش مے آید

ازین خرمن نماند وکاه و برگے نگری اے دیده
که بیش ست آتشم هرچند باران بیش مے آید

محور بازی که می آئی زهر تیر بارانت
دران حضرت کجا یاد دل درویش مے آید

چه غم میدارودت بجزام خوش خوش جانمن چندان
رها کن تا نمک بر سینهای ریش مے آید

بجان من تیر برو دیده که تا یکدم بود باقی
کنم نظاره کین تیر از کدامی کیش مے آید

غزل ۳۹۵ از دیوان — غرة الکمال شعر ۱۰

نیارم بر دو نام لب زبیم غمزه ات گه گه
که خسرو نه ز بهر نوش بهر نیش مے آید

زلف گرد آور که بازم دل پریشان میشود
روی پنهان کن که بازم دیده حیران میشود

عقل و هوش و دل خیالت برد جانم منتظر
تا هنوز از نرگس مستت چه فرمان میشود

تا کیم سوزی که هر صبحے دعای خیر خوان
این کسی را گوی کو را شب بپایان میشود

زانچه من خور دم غمت بار پشیمان میستم
گر دل تو لطف ناکرده پشیمان میشود

عاشقان را صد بلا پیش ست گاه و بیدنت
جز یکے راحت که باری مردن آسان میشود

ای دل خسته مده یاد م زمژگانش از انکه
موی بر اندام من هر بے چو پیکان میشود

از بلا کم دوستان غمناک و من خوش میشوم
کانچه باری کام جانان ست آن میشود

چون بپایان آمد این قصه که میگویم بدرد
یک حدیث دیگر خاطرم صد ره پریشان میشود

ایکه پندم میدهی نزدیک تو آسانست لیک
آن کسے داند که ویرانخانه ویران میشود

غزل ۳۹۶ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۶

آنکه میگفتند از خوبان روزی بدرسد
اینک اینک جان خسرو گفت ایشان میرسد

چو ترک مست رسید و بهوش خویش نبود
دم ز صبر بے لاف زدو کیش نبود

ز دندراه دلم آهوان بے انصاف
که از هزار خدنگم یکے بکیش نبود

بنود امشب سوزندهٔ مرا جز تب — دل ار چه بود دلیکن بدست خویش نبود
دل اوفگند مرا ورچه زنخدانش — وگرنه چشم من خون گرفته پیش نبود
تمک برش من ای پارسا مزن از پند — بشکر آنکه دلش هیچگاه ریش نبود
خوش ست عشق بگفتن دلی چه دانی درد — ترا که بود نمک برد ل دبریش نبود

غزل ۳۹۷ از دیوان — چه وصل میطلبی خسرو از بلا مگریز — وسط الحیوة شعر ۹
که در جهان عسلی بی گزند نیش نبود

زین نشیب چنین دلت از سنگ دو نبود — وآزار دوستانت بدینگونه خو نبود
پیوسته عادت تو چنین بود در بدی — یا خود همیشه عادت خوبان نکو نبود
آن کیست کو بدیده در انگوی یک نظر — وانگاه تا بزیست دران آرزو نبود
لاغر تن مرا زکف زلف دار بان — انگار بزلف یکی تار مو نبود
دلرا فسانه تو زره برد ورنه هیچ — دیوانه مرا سر این گفت و گو نبود
آخر بر آب چشم منت نیز دل بسوخت — گیرم که خود مرا بدرت آبرو نبود
ایدل سپاس دار اگر دوست جبر کرد — از بخت نامساعد من بود از و نبود
مشکم ز زلف عنبر چه آوردی ای صبا — در کوی آن نگار گر خاک کو نبود

غزل ۳۹۸ از دیوان — خسرو بدرد خو کن و با بید لے بساز — تحفة الصغر شعر ۱
گر گویمت که دل بکجا رفت کو نبود

ز رسوائی اگرچه در جهان افسانه خواهم شد — چه پنداری که من در عاشقی فرزانه خواهم شد
نه پیش از بیاست لاف عشقبازی خود پرستانرا — چو با عشق آشنا گشتم ز خود بیگانه خواهم شد
گهے پیش رقیبان ستمگر گریه خواهم کرد — گهے در راه مژگان خنجر کش دانه خواهم شد

الا ای یاد دستگیری بگلبرگ بنا گوشش
مجنبان زلف زنجیری که من دیوانه خواهم شد

رسید آن آدمی کش باز آمد در نظر مارا
بپای دیگران امروز من دانه خواهم شد

نگار ما ست بگذشتی بکوی زاهدان روزے
برون شد صوفی از مسجد که در میخانه خواهم شد

چو آتش میروی در من سپند روے تو گردم
چو شمع جان شدی گر دست پروانه خواهم شد

چنان از چشم من میگفت چون شد سوے دل
که دلگیر ست این خانه ویران خانه خواهم شد

غزل ۳۹۹ از دیوان

کفن در آستین و تیغ در دست ست خسرو
گر اکنون بر سر کویت رود مردانه خواهم شد

نزهة الکمال شعرا

زمن در هجر او هر دم فغان زارے آید
خوشا چشمے که هر در دے بران رخسارے آید

گر از نادیدنش روزی بمیرم نیست دشوارے
وے رویش نخواهم دید این دشواری آید

بنازی سوی من آمد بشوخی دل زمن بستد
بدو گفتم چه خواهی کرد گفتا کارے آید

چو رفتم بر درش بسیار دربان گفت کین بیکس
گرفتارست دانم کین طرف بسیارے آید

سحرگاهان شنیدم فغان من همسایه گفت این سو
که خواهد بود یارب کاین فغان زارے آید

کجائی ایکه طعن بیدلان کردی کنون دلرا
نگهدارا ر تو آنی کانیک آن عیارے آید

رقیبا یک عنایت کن خرامیدن مفرمایش
که بر من هر چه می آید از آن رفتارے آید

بتا میگفت وے هر کس چو رفتم از درت بیخود
که این صوفی مگر از خانهٔ خمارے آید

صفای سا عدش دیدم کف دستش ببین اکنون
که گل چیدست بر کف کرده از گلزارے آید

غزل ۴۰۰ از دیوان

مکن بازی که تو در چند بیزاری شدی خسرو
کسے آسان زجان خویشتن بیزارے آید

زمانی نیست کز دست تو جان من نمیسوزد
کدامی سینه را کان غمزه بر فن نے سوزد

مگر ترکیب فانوس ست جانان استخوان من
درون میسوزد م چون شمع بیراهن نمیسوزد

ز هجرم در جگر داغی ز آهم هر نفس دودے
من از غم سوختم آخر دلت بر من نمیسوزد

مگو چندین کز ین حراق بمیوده مکش دامن
که جان میسوزد م جان کسی دامن نمیسوزد

بدین سان کز بت هجران تنم در زهر بیراهن
همیسوزد عجب دارم که بیراهن نمیسوزد

همه شب زار میسوزم بتاریکی دتنهائے
که با من هیچ دلسوزی درین مسکن نمیسوزد

چراغ من نمیسوزد شب از دلهای سرد من
چراغ خانهٔ همسایه هم روشن نمیسوزد

غزل ۱۰۱ از دیوان — غم خسرو همید انے و نادان میکنے خود را
مرا این سوخته در طعنهٔ دشمن نمے سوزد
وسط الجوزة شعره

تو کز سوزم نه واقف دلت بر من نمے سوزد
مرا آنجا که جان سوزد ترا دامن نمے سوزد

ز حسرت سوختم جانا چو در غیرم زدی آتش
تو آتش میزنی در غیر و غیر از من نمے سوزد

رخت کز دانهٔ فلفل نهاده خال بر عارض
کدامین روز کان یکدانه صد خرمن نمیسوزد

مسازد دوست جز با دوست تا سوزد دل دشمن
تو چندین دوست میسوزے که کس دشمن نمیسوزد

غزل ۱۰۲ از دیوان — مزن بے گریه خسرو دم اگر از عشق می لافی
که مردم از چراغ دیده بی روغن نمیسوزد
غرة الکمال شعره

بهجر سوخته شد جان من سپند تو باد
دلم همیشه اسیر خم کمند تو باد

دریغ باشد جولان تو سنت بر خاک
سواد دیده بساط سم سمند تو باد

چو هند وان که بسوے درخت سجده برند
نماز من بسوے قامت بلند تو باد

جراحت تو که بیدرد و ذوق من نشناخت
دوا ے سینهٔ عشاق دردمند تو باد

اگرچه من بر خت همچو چشم بر دوزم
هزار همچو منے سوخته سپند تو باد

دلم کہ خوان سبحش بچشم در ناید | طفیلے نگسان لب چو قند تو باد

غزل ۴۰۳ از دیوان

گہ از گلے سخنے تلخ عیش خسرو را
گذشتہ بر لب شیرین تو شخند تو باد

بقیہ نبذہ شعر ۹

سرم فدا است کہ تیغ تو گرد سر گردد | دلم نماند کہ تیز تر ا سپر گردد
بزن تو تیز کہ من آن سپر نمیخواہم | کہ دیدہ راز رخت مانع نظر گردد
چو بر زمین گذرے ہیچ جانور نزید | ولے بزیر زمین مردہ جانور گردد
مخور فریب جوانے بحسن دو روزہ | کہ آفتاب چو بر اوج رفت بر گردد
تو بر نگشتے جانا کہ بخت پشتم داد | مبادا ہیچکسے را کہ بخت بر گردد
دلم بروے تو مستسقیست بر لب آب | کہ ہر چہ پیش خورد تشنہ تشنہ بر گردد
چہ تاب جرعۂ دریا کشان عشق برآرد | تنک دلی کہ ہم از بوی ہمچو بر گردد
ز دل چگونہ فراموش گردد آنکہ دمے | ہزار بار بجان خسرو اب در گردد

غزل ۴۰۴ از دیوان

نہ آرزوست کہ خسرو بدر دگر دیلیک
چو دل بسوز دنا چارہ دیدہ تر گردد

تحفۃ الصغر شعر ۱

سرو چو تو در اجمہ و در تتہ نباشد | گل شکل رخ خوے تو البتہ نباشد
دوزند قبا بہر قدت از گل سورے | تا خلعت زیبائے تو از لتہ نباشد
در جنت فردوس کسے را نگذارند | تا داغ غلامی تو اش پتہ نباشد
لقمانے مسکین نکند میل بجنت | در صحن بہشت از طبق تتہ نباشد
این حسن و لطافت کہ تو کافر چہ دارے | در چین و خطا و ختن و ختہ نباشد
از پشت رقیب تو کشم تسمۂ چندین | تا کبچۂ اسپ تو از پتہ نباشد

غزل ۴۰۵ از دیوان

موے شدہ از فکر میانت تن خسرو
تا ہمچو رقیبت غنک و کتہ نباشد

وسط الحیوۃ شعر ۱۰

سروے چو تو در خلخ و نوشاد نباشد
وین نازکے اندر گل و شمشاد نباشد

چونتو خوشے ایدوست بویرانی دلہا
آباد ہران سینہ گر آباد نباشد

عمہا کشم و نالہ بگوشت نرسانم
کاسودہ دلانرا سر فریاد نباشد

گفتے کہ سرت خاک کنم بر سر این کوے
اے خاک بران سر کہ بدین شاد نباشد

آنروز مبادا کہ کنم از تو فراموش
ہرچند کہ روزے زمنت یاد نباشد

معذور ہمی دارمت ار جور کنے زانکہ
در مذہب خوبان روش داد نباشد

گر نیز زدر ماندگے حال اسیران
کانجا کہ تو باشی دلے آزاد نباشد

طعنہ مزن اے زاہد اگر توبہ شکستم
صد توبہ کند عاشق و بنیاد نباشد

جان بر تو فرستم کہ از انسوی کہ دل رفت
در بردن اگر کاہلے از باد نباشد

غزل ۴۰۶ از دیوان

ہرچند کہ خسرو بسخن مے ببرد دل
چون غمزۂ جادوے تو استاد نباشد

غرۃ الکمال شعر ۱۰

سبز ہا نو دمید و یار نیامد
تازہ شد باغ و آن بہار نیامد

چشم من جو بار گشت ز گریہ
سرو من سوے جوبیار نیامد

نوبہار آمد و آن حریف ستمگر
بتماشاے نوبہار نیامد

آمد آن گل کہ باد رفت ببستان
وہ کہ آن آشناے یار نیامد

با چنین باد سرد و اشک چو باران
شاخ امید دل ببار نیامد

عمر بگذشت و زان مسافر بیخبر
یک سلامے بیادگار نیامد

خوبرویان بسے بدیدم لیک
دل گم گشتہ برقرار نیامد

آن صبوریے کہ تکیہ داشت بر دل
در چنین وقت ہیچکار نیامد

خون دل خوردم و بجستم آرے
بر کس این بادہ خوشگوار نیامد

غزل ۳۰۷ از دیوان — انچہ از غم گذشت بر دل خسرو — تحفۃ الصغر شعرہ
ہر کرا گفتم استوار نیامد

سر من بسجدہ ہر دم نسزانہ در آید
مگر اندر آستانت بہانہ در آید

بزمانہ فتنہ گشتی چو زمانہ فتنہ گشت
چو تو فتنہ میا دا بزمانہ در آید

قدرست ہمچو تیرے کہ میان جان نشیند
کہ میان دیدۂ من گذرانہ در آید

دل من بزلف و رویت شد اسیر چون بگردد
شب ماہتاب و روزے کہ بخانہ در آید

درکین کشادہ چشمت بخیال خون بگوتا
زپے شفاعت من بہبانہ در آید

غزل ۳۰۸ از دیوان — صنما بیا کہ خسرو زبرای تست ہر شب — وسط الحیوۃ شعرہ
وز دیدہ باز کردہ کہ فلانہ در آید

سوار ما کہ بن ناز غمزہ لشکر دارد
دل من پاربرد امسال و جان دادی دارد

من اندر خاک مبدانش کہ خوبان لگد کوبان کشتم
بنوز آن شہسوار من سر جولانگری دارد

بہر کلکے کہ می آید زمن جان میبرد بارے
دروغت آنکہ این شیوہ زبہر دلبری دارد

مسلمانان نگہدارید جان بیچارہ دل خود را
کہ تیر انداز من مستست و کیش کافری دارد

ندارم آنچنان بختی کہ خوانندہ بندۂ خویشم
غلام دولت ویم کہ بادی چاکری دارد

مثل گر یک سخن با من بگوید عاقبت این تا
نیارد در زبان و سر زنش خود در سری دارد

توئی دیوانہ وش جانا کہ دلہا را بسایہ گیسو
دلم دیوانہ تر از تو کہ آسیب پری دارد

مرا چون صید خود کردی شفاعت میکنم جانم | نمیگوید بکش لیکن سخن در لاغری دارد

غزل ۴۰۹ از دیوان

ببد نامی برآید نام خسرو گر پی دیدن
نه یک تر دامنی دارد که صد دامن تری دارد

غرة الکمال شعر،

سپیده دم بباغ اگر همچو تو موزون خیزد | اے بسا نالہ کہ از بلبل مجنون خیزد
نسیمی تا تواند بتو دیدن هر روز | شادمان خسپد و بر طالع میمون خیزد
صبرم از روی نگارین تو فرماید عقل | وہ کہ این کار ز دست تو منی چون خیزد
ساکنان سر کوے تو نباشند بهوش | کان زمینی ست کہ آنجا همہ مجنون خیزد
نیکخواهان بسر پند و من بد خورا | هر دم آندیشه سودا ے دگرگون خیزد
سوز عشقم خورد دل خواست بگفتم طبیبا | گفت این علت از انهاست کہ از خون خیزد

غزل ۴۱۰ از دیوان

اشک خسرو همہ خونست حذر زین دریا
کاین نه موجیست کہ از دجلۂ جیحون خیزد

بقیہ نقیہ شعر،

سپیده دم کہ جانے ز خواب برخیزد | نقاب شب ز رخ آفتاب برخیزد
ز باد صبح کہ بر اوج آسمان گذرد | ز روے شاهد مشرق نقاب برخیزد
خوش آن کسے کہ نشیند بیار وقت سحر | نماز حفتن مست و خراب برخیزد
کجاست ساقی بیدار بخت خواب آلود | کہ بهر دادن جام شراب برخیزد
غلام نرگس مستم کہ بامداد بگاه | قدح ز دست گرفته ز خواب برخیزد
بآفتاب بگوئید بر نیاید تا | ز خواب خوش ملک کامیاب برخیزد

غزل ۴۱۱ از دیوان

کجاست خسرو شب زنده دار دانسته کہ صبح
بدست کرده دے چون لباب برخیزد

بقیہ نقیہ شعر،

سر زلف تو یارے را نشاید | که دشمن دوستدارے را نشاید
اگرچه زلفت آرد تاب بارے | ولے با دهباری را نشاید
خرابت کرد چشمت راست گویم | که ترک مست یارے را نشاید
حریفش بوده ام شب نگری ای چشم | که این شربت خمارے را نشاید
بجان کندن رها کن نیم کشته | که این تن زخم کارے را نشاید
دلا خود را بچشم او مده گفت | مقام استوارے را نشاید

غزل ۲۱۲ از دیوان

مران از در که خسرو بندهٔ تست | تحفهٔ بهر شعر،
عزیزش کن که خوارے را نشاید

سخن میگفتم از لبهایش در کام من زبان گم شد | گرفتم نام او ناگه صد تیم ورد هان گم شد
دل گم گشته را در هر خم زلفش همی جستم | که ناگه چشم بد جوئی برو لیش رفت و جان گم شد
ندانم دی کی آمد کی زپیشم رفت کانساعت | هنوز از بوی پیش من که هوشم پیش ازان گم شد
در مقصود بر عشاق مسکین باز کے گردد | چو در خاک در خوبان کلید بخت شان گم شد
چه جای طعنه گر از خانه بارم باد در کویش | ازان وادی که در وے صد هزاران کاروان گم شد
من اندر عشق خواهم مرد و جانان کے برد آنکس | که در هر ذرهٔ خاکش هزاران خانمان گم شد

غزل ۲۱۳ از دیوان

مرا گویند دانای جهان شو چند غم خوردن | غرة الکمال شعر،
چو خسرو گم شد اندر خود حساب آنجهان گم شد

شمع من اگر شب انجا نه برون آید | از هر طرفے صد جان پروانه برون آید
صد جامه قبا گر در هر طرفے چون او | گنج گر و کلاه او زر ستانه برون آید
من بے خبر و طفلان سنگے بکف از هر سو | شسته لبین تا کے دیوانه برون آید

همه یاد که از یار سے عمرے بجفا باشم
چون گاه وفا آید بیگانه برون آید

هر روز پری چویم از بخت محالست این
خوشه ز پے شما ده از دانه برون آید

گر دیده قرار من هست از رخ تو جانا
وه کز خط تو ناگه پروانه برون آید

غزل ۲۲۳ از دیوان — بقیه شعر ۲

در گشتن خوبان یارم من با تو چه غم دارم
گر جان زتن خسته و خسته برون آید

شب که بادم ز سوی یار آمد
مست گشتم که بوے یار آمد

آب چشمم دویده از سر حال
پاے کوبان بکوے یار آمد

گریه خود هست و گریه دیگر اوست
کاب ناخوش بجوے بار آمد

میکنم یاد و میخورم حسرت
هر چه خوردم ز خوے یار آمد

نیک بنگر که بد کنم دل اگر
نذر بے روے نکوے یار آمد

غزل ۲۲۴ از دیوان — ورد البرة شعر ۲

خویش را نیز گر دهم خسرو
جز تن دل چه سوے یار آمد

شب مرا بر جگر سوخته مهمانے بود
یوسف مست مرین زاویه زندانے بود

با سبان مست و عسس بیخبر و سگ در خواب
همه شب تا سحر این دو تم ارزانے بود

عشق میخواند ز خطش صفت صنع خدا ے
عقل گم گشت که در نهایت نادانی بود

شاد گشتم و لے اندوه و غمش خود دم دیگر
شادیم عارضے و غم من جانے بود

از خشت لبے داغ به پیشانی من
چه کنم از ازل این نقش بپیشانی بود

جان بما نظر چشمه تو ام فرمان داد
عذر بندیر که این قسمت فرمانے بود

چشمه برشته گذر کرد و نشد لب تر از آنکه

غزل ۱۶۳ از دیوان | بخت خسرو نازنین کرده پشیمانی نبود | تحفة الصغر شعر ۱۰

شبها امیر در دم و خوابم نمی برد | وین آب دیده سوزش تابم نمی برد
جور زمانه بر دل من هر چه بود و رای | کاین دور عاشقی بشتابم نمی برد
عمرم به بت پرستی و مستی گذشت هیچ | زنار لیسوی زهد و ثوابم نمی برد
گرچه خوشست شربت صوفی ولی چه سود | کز سینه تشنگی لب شرابم نمی برد
از مسجد ار چه می شنوم غلغل دعا | از گوش بانگ چنگ و رباب نمی برد
دان یار نازنین که دل از دست ما ببرد | میخند و ذوق زخم عتابم نمی برد
من گریه را بحیله نگهداشت میکنم | ورنه کدام روز که آبم نمی برد
امشب دراز می شب ظلم مرا بکشت | کاندوه غم ز جان خرابم نمی برد
ای دل ز قصهٔ من و از سرگذشت من | افسانه بگوی که خوابم نمی برد

غزل ۱۶۴ از دیوان | چون گل در مد سینهٔ خسرو نسیم دوست | نزهة الکمال شعر ۱
بادی بهشت هیچ عذابم نمی برد

شیوه کان ترک ماه رو داند | قتل یاران مهر جو داند
گر دلم خون کند و گر سوزد | من کیم زان او دو داند
شاید ست کار و تیر انداز | سر درویش را سبو داند
گل چه داند که در دلیل صبیت | او همین کار رنگ و بو داند
هر که در عشق دیده تر کرد | آب روی خود آبجو داند
چند گوئی دلت که دزدیدست | بندهٔ چشم تر انکو داند

بی زبان شد ز دیدنت خسرو

غزل ۴۱۰ از دیوان | کز همه کار گفت و گو واند | بقیه نقیه شعرا

صبا میخبید و آن مست ما از خواب می آید | که از دعهای سرد عاشقان بیتاب می آید
ازان مهتاب جان افروز کان بت بود مهمانم | جهان تیرست بر من چون شب مهتاب می آید
من اینجا زار میسوزم تبار یکی و تنهائی | وه ای همسایه غافل ترا چون خواب می آید
غم لیلی جز از جان دست شستن می نفرماید | نه بیهوده ست کاندر چشم مجنون آب می آید
کریبانم مگیر ای محتسب گرمی بری مستم | کزین دامان تر بوی شراب ناب می آید
شبانگه بر سرم مگذشت و چشمش تر شدی گریان | چه بخت ست اینکه رحمت بر دل مهتاب می آید
خرامیدن نگه کن آن بهشتی را که پنداری | ز جوی انگبین سلسبیل کز جلاب می آید
فرو پوشید جانها را که آن بیمهر می بیند | نگه دارید دلها را که آن قلاب می آید

غزل ۴۱۱ از دیوان | همه نازست و شوخی و کرشمه خسرو اول ما | که بهر کشتنت با اینهمه اسباب می آید | تحفة الصغر شعرا

امشب چنین تند که آن قلب شکن می آید | همه از غمزهٔ او در دل من می آید
چه خطا رفت ندانم که در ابروزده چین | هر آزار من آن عهد شکن می آید
سخنی از دهنش گفتم و زو بردم هیچ | هر هیچ اینهمه خواری و زدن می آید
بوفا وار هی او گشت تنم خاک و هنوز | نکهت دوستی او در کفن می آید
چشم بر هم زدم و گشت روان از نظرم | دور باشد که بیک چشم زدن می آید
مستی و شوخی و عاشق کشی و شیوهٔ ناز | هر چه گویند ازان تنگ دهن می آید

غزل ۴۱۲ از دیوان | خسرو اشعر تو اسرار حدیث ست مگر | کز سخنهای تو ام بوی حسن می آید | وسائل الوصول شعرا

صبا نسیم ازان آشنا نمی آرد — شدم خراب ندانم چرا نمی آرد
خوش ست باد ولیکن چه بود چون خبرے — ازان مسافر دیرین ما نمی آرد
بکشت کندن جانم زہجر ممکن نیست — اجل چگونہ کنم چون خدا نمی آرد
نمی برد بہ فلک زار نیم ہزار دعا — چہ فائدہ چو جواب دعا نمی آرد
گر شمہ چند کنے بر من آخر این جانست — نمی دہد زمین و صبا نمی آرد
بگشت کوے تو از بسکہ بندہ رفت از جاے — چنان شدست کہ خود را بجا نمی آرد

غزل ۱۴۱ از دیوان — ہزار خوشدلے آرد فلک ہمے خسرو — تحفۃ الصغر شعر ۹
ومے چہ چارہ کہ ہر گدا نمی آرد

صبا چو در سر آن زلف نیم تاب شود — شکیب در دل سنبیدۂ تنگ تاب شود
تبرک دین مسلمانیش بباید گفت — ولے کہ در شکن زلف نیم تاب شود
سیاہ روی شدم زین سفید رخساران — چو ہندوے کہ پرستار آفتاب شود
یکے ز پردہ برون آے تا بدیدۂ من — جمال جملہ بہشتی و شان عذاب شود
بہر جفا کہ کند چشم تو رضا دادم — کہ از خصومت ترکان جہان خراب شود
بہر زمین کہ چو آب حیات بخرامے — دہان مردہ بزیر زمین پر آب شود
بجلسے کہ تو حاضر شوی چہ حاجت نقل — کہ ہم بدیدن تو صد جگر کباب شود
سوال عمر دگر از لب دریغ مکشای — کہ جان خستہ بدر یوزۂ جواب شود

غزل ۱۴۲ از دیوان — تحفت خسرو مسکین درین ہوس شیدا — غرۃ الکمال شعر ۵
کہ دیدہ بر کفت آید بہ بوسہ شود

صبا آمد و بے دل باز نامد — غریب ما بمنزل باز نامد

دل بارفت با محمل نشینے — رود جان ہم کہ محمل بازنامد
بدریا غرقہ شد رخت بصورے — کہ کشتی سوے ساحل بازنامد
گرفتار دلم ای پند گو بس — کزین افسانہا دل بازنامد
نصیحت زندگان را کرد باید — کزا فسون مرغ بسمل بازنامد
بمشتقم مست بگذارید زیرا — کس از میخانہ عاقل بازنامد
خلاص خویش کن اے زلف لیلی — کہ مجنون از سلاسل بازنامد

غزل ۴۴۳ از دیوان — بوادی محبت گر گشت خسرو — تحفۃ الصغر شعرا
کہ کس زان راہ مشکل بازنامد

غمم در آرزوے تو رفتست و میرود — صبرم بحسرت وجوی تو رفتست و میرود
رفتی و ماند بوے تو در صد ہزار دل — دنبال تو بہوی تو رفتست و میرود
سوے در تو ز بہر جانہاے عاشقانست — باد یکہ آن بکوے تو رفتست و میرود
خونابہ ایست از من و صد چون منی دگر — آنیکہ آن بجوے تو رفتست و میرود
بارے قضاص خلق چہ آزمودہ اے رقیب — کاین شیوہ با تجوی تو رفتست و میرود
در جان ہمیرد سخن و من ہنادہ گوش — ہر جا کہ گفت و گوی تو رفتست و میرود

غزل ۴۴۴ از دیوان — درکش عنان کہ چون تو سر و ہزار جان — دستہ گلہ شعرا
ہستند زعشق روی تو رفتست و میرود

عاشقے را چو نامہ باز کنید — نام من بر سرش طراز کنید
زہر رزقست ای مسلمانان — باده نوشید و چنگ ساز کنید
گر شما دین عاشقان دارید — بعد ازین پیش بت نماز کنید

گاه مردن شنیده ام محمود | گفت رویم سوی یار نکنید
من غلام شمایم ای خوبان | بکشم گر هزار ناز کنید
چند باشید مست حسن آخر | چشم ما را ز خواب باز کنید
دیده باشید نوجوان مرا | صفتش پیش پیر باز کنید
با چنان قامت ای صنوبر سرو | شرم باید که پا دراز کنید

غزل ۴۳۵ از دیوان | بشنوید این حکایت خسرو / پیش آن سرو سرفراز کنید | وسط الجوزه شعره

عاشقی را که غم دوست به از جان نبود | عاشق خود نبود عاشق جانان نبود
مردن از دوستی دوست زبهند و آموز | زنده بر آتش سوزان شدن آسان نبود
بی بلا وصل نیابند که حج پیش درت | گر بره زحمت دریا و بیابان نبود
زهر نوش از کف ساقی تو اگر میخوارے | کیست کش تشنگی چشمه حیوان نبود
دوش بگشت آمدی و شور ببازار افتاد | پادشاهے که بشهر آید و پنهان نبود
رفتی و ماند خیال تو و من خرسندم | مردنش گو ز پے همرهے جان نبود
چند گوئے که چرا خلق برویت حیرانست | این حکایت ز کسی پرس که حیران نبود

غزل ۴۳۶ از دیوان | خسرو ابلبلی آخر بقفس هم خوش باش / دور گردون نه همه باغ و گلستان نبود | غزة الکمال شعره

عشقت خبر ز عالم بیهوشی آورد | اهل صلاح را بقدح نوشی آورد
رخسار تو که توبه صد پارسا شکست | نزدیک شد که روسیه پوشی آورد
شوق تو شحنه ایست که سلطان عشق را | سوی جبین گرفته بجاؤشی آورد

مردن به تیغ جو چو بکوشش میسرست | مردست آنکه میل بکم کوشے آورد
گفتم ازان لب از پے دیوانه شربتے | گفت این مفرحیست که بیہوشی آورد
من ناتوان زیاد یکے گشتم ای طبیب | آن دارد م بده که فراموشے آورد

غزل ۲۷۴ از دیوان — خسرو اگر فسون پری نیست در برت / چشم از پری بدوز که مدہوشے آورد — تحفة الصغر شعر ۱

غم بگشت بکار جہان که پر دازد | دلم اسیر بتدبیر جان که پر دازد
ہزار شمع جمال آمدم به پیش نظر | دلم بسوختن خود بدان که پر دازد
من ز زیارت و صحبت بخانه ره جویم | درین بلا دنعم خان و مان که پر دازد
بدین صفت که تو مشغول حسن خویشتنی | بچارہ دل بچارگان که پر دازد
بر آستان تو میرم که زیر دیوارت | چو جان دہم بمن ناتوان که پر دازد
بہر ہے تو رفتن بباغ بیہودہ ست | که پیش تو بگل ارغوان که پر دازد

غزل ۲۷۵ از دیوان — رہا مدار ز دورے ہلاک خسرو ازانکه / گر اورود غزل عاشقان که پر دازد — وسط الحیوة شعر ۹

غم کشت مرا آن بت نوشا دنیامد | کنجشک بمرد از خفه صیاد نیامد
عاشق شدم این بود گنه وای که ہجرش | جان بر دو ازین یک گنه آزاد نیامد
بر گریۂ عاشق که ز دم خنده نمزدم | تا پیش دو چشم من ناشاد نیامد
چه سود ازین مردن بے بہره که شیرین | روزے بسر تربت فرہاد نیامد
گفتی که شبے ز دور سم روز بدم بین | کان تیز بروز ہا گرت یاد نیامد
با خاک نسازد چکند این تن خاکی | امروز که از جانب تو با د نیامد

تا راج خیالت شدم و بدرقهٔ صبر — آنجا که مراد دوش ره افتاد و نیامد
فریاد کنان دی سر کوی تو رفتم — جز گریه کسی در پی فریاد نیامد

غزل ۴۲۹ از دیوان — وسط الحیوة شعرا

خسرو بستم جان ده و انصاف مجو زانکه
در مذهب خوبان روش داد نیامد

فریاد که عشق کهنه نوشد — جان در کف آرزو گروشد
آزرده دلی که بود گم گشت — دیرینه غمی که بود نوشد
یارب که ما حدیث نشنود — اندر حق ما سخن شنوشد
باد سر زلف او بجنبید — صد خرمن عقل جو بجوشد
رویش دیدم دلم بیفتاد — پایش زچه زنخ نکو شد
آورد صبا نشان کویش — اشکم بدوید و پیش رو شد

غزل ۴۳۰ از دیوان — غرة الکمال شعرا

دادم بقضا عنان خسرو
چون اسب نشاط در دو شد

فغان که جان من از عاشقی بجان آمد — ز دست و چشم دل خویش در فغان آمد
براه دیدم و گفتم رود بجانه بر فت — بسویم آمده اندر میان جان آمد
ندیده بودم و دعوی صبر میکردم — دمم نماند دراندم که ناگهان آمد
تو دیر زی که مرا جان او بگشت امروز — نظارهٔ تو که چون عمر جاودان آمد
بگردن و گران آمدم شب از کویت — بپای خویش زکوی تو چون توان آمد
غم تو دوش همیبرد جان بدل شد صلح — ولے گمے که خیال تو در میان آمد
گران نیامده کوه غم تو بر دل من — دمے ز وصل زدم بر دلت گران آمد

ز ابر دیده کشتی و سر نگون ماند | امید غرق شد و عمر بر کران آمد

غزل ۴۳۱ از دیوان | نماند بود ز خسرو اثر که دی ناگاه / تو رخ نمودی و بیچاره زا بجهان آمد | تحفة الصغر شعره

کسیکه یار وفادار مهربان دارد | سعادت ابد و عمر جاودان دارد
مگر که گرد لعل لب آن صنم گشت ست | که باد صبحدم امروز بوی جان دارد
گل از جوانی حسن خود ست خنده زنان | چه آگهست که بلبل چرا فغان دارد
مگر که جان تبوان بر وای مسلمانان | کسی ز بیخبی اندر جهان نشان دارد
تبرس از آه من ای چشم یار و بر مشکن | که تا توانی و این گرمیت زیان دارد
تبارک الله چندین دلی که سوی تو رفت | یکی بچه گوئی ازین جمله خان مان دارد
روا مدار که مردار جان دهم بپیشت | که چشم مست تو هم تیر و هم کمان دارد

غزل ۴۳۲ از دیوان | زبان نماند و رنامت هنوز سری هست / دریغ خسرو مسکین که یک زبان دارد | وسط الحیوان شعره

عمر مرا مردم کشی پرده صبرم درید | من نرسیدم بدست کار بجانم رسید
با دنیم زین بلا چند توانم گریخت | سنگ نیم این جفا چند توانم کشید
بیدلم اے مردمان بند نخواهم شکست | عاشقم اے دوستان بند نخواهم کشید
سوختم این آه گرم چند نهانی کشیم | گریه نخواهم کشا دجامه نخواهم درید
دل ز من آنروز برد کو بخوشی خفته بود | با دبر دمیگذشت زلف سیه مے پرید
ایکه کشادی خدنگ خوش بسپر او شکار | شب همه شب تا بروز در دل من میخلید
بهر خدا رخ بپوش یا بر و در شو | کافت جان پیش ازین مانتوانیم دید

پیش خیال تو دوش از گله دل مرا | قصه لب بگذشت اشک فرو مبدو مید

غزل ۳۳۳ از دیوان | در دل خسرو چنان نشست خیالش کز کا | بقیه نفیه شعر،
به تیغ او فتد هم نتواند برید

گفتی دلت جدا شد و از من جدا نشد | گو شو از آن هر که شود چون مرا نشد
خورشید من خیال تو از من گسی نرفت | مانند سایه که ز مردم جدا نشد
روزی صبا نرفت بکویت که هر دمی | صد جان پاک همره باد صبا نشد
پرسی مرا که از چه چنین مبتلا شدی | آن کیست کو بدید ترا مبتلا نشد
در گردن من آن همه خونها که میکنند | خونریز من که هیچ خدنگش خطا نشد
وی گرم راند رخش و بسی دیده خاک شد | بدبخت بیم که چشم منش زیر پا نشد

غزل ۳۳۴ از دیوان | چشم وصال نیست درین چون رضای دوست | وسائر الجوة شعر،
شکر خدا که حاجت خسرو روا نشد

کدام دل که تو غمزه زدی فگار نشد | کدام کس که ترا دید و بیقرار نشد
حرام باد ز خاک تو بر در هر چشم | که هیچ بهره این چشم خاکسار نشد
بسوخت نالهٔ من سنگ را عجب سنگ است | دلت که سوخته زین نالهای زار نشد
جهان پر از گل و سرو و روانم از من دور | خوشا کرشمهٔ آن یار و دوش زاری من
متاع وصل نه اندر قیاس همت ماست | که مرغ سدره خیلو از رانشکار نشد

غزل ۳۳۵ از دیوان | بعشق دوزخی خام سوز نشد خسرو | تحفة الصغر شعر،
از انکه سوخت درین کار دیخته کار نشد

کسیکه سر بر تو جان با خلق هوس دارد
چه غم ز شحنهٔ واندیشه عسس دارد

شکیب من همه سیماب شد نمیدانم
که کیمیاے صبورے کدام کس دارد

من غریب براه امید خاک شدم
خوش آن کسے که بران پایه دسترس دارد

مرا بسین نفس و دیدنش هوس دان مست
بخواب ناز کجا پاس این نفس دارد

سرشک من همه سیماب شد نمے دانم
که کیمیاے صبوری کدام کس دارد

هلاک خویش همیگویم ارچه مے دانم
که انگبین چه غم از مردن مگس دارد

برفت جان من از غم دران خیال هنوز
ز بهر دیدن تو روی باز پس دارد

غزل ۳۳۶ از دیوان

بلاست میل تو در روزگار خسرو از انکه
نه دوستی ست که آتش بسے حرس دارد

وسط الجموع شعر ۷

گر کنے یاری دگر از ار بر من بگذرد
هر چه میخواهی بکن ای یار بر من بگذرد

گفتے از من بگذرم زین سو بود بر تو ستم
این ستم اے کاشکے هر بار بر من بگذرد

صبحدم مست از شراب شوق بیرون اوفتم
بسکه در شب نالهاے زار بر من بگذرد

زود تر خاکم کن ای گردون مگر بخت بود
کان خرامان سرو خوش رفتار بر من بگذرد

ای خوشا دیوانگی و مستی در سوائیم
گر بپے نظاره آن عیار بر من بگذرد

هر سحرگاهے فرستم جان باستقبال او
تا مگر بوئی ازان گلزار بر من بگذرد

غزل ۳۳۷ از دیوان

رفت عمر و گفتگوے حسنش از خسرو نرفت
عمر با تے هم درین گفتار بر من بگذرد

غرة الکمال شعر ۹

گل آمد وز دوست صبائے نمیرسد
از باغ وصل مهر گیائے نمیرسد

هنگام برگ ریز حیاتم شد و هنوز
زان نوبهار حسن صبائے نمیرسد

ما با سموم باد هجر هم خوشیم | گر زان شگوفه بوے وفائی نمیرسد
منحون زیم که هیچ تنبی نیست کاین طرف | زان غمزه کاروان بلائے نمیرسد
سلطان بخواب ناز چه آگه ز خلق چون | در گوش او فغان گدائے نمیرسد
در گنج غیب نقد تمنا بسے ست لیک | ما را بچرخ دست دعائے نمیرسد
در دتر اجیات ابد باد در دلم | کانهم دواست گرچه دوائے نمیرسد
کوشم که سر نهم بدرت لیک چون کنم | مردم ز جهد خویش بجائے نمیرسد

غزل ۴۳۸ از دیوان

گر خسرو ابو وصل سزا نیستی مرنج | ملک سران به بی سر و پائے نمیرسد

بقیه نقیه شعر ۹

گفت از آشنایان یاد نامد | چنین بیگانه هم بودن نشاید
که داد آن بخت بد روزی چو من را | که از در چون تو خورشیدی در آید
شبم کالبتن ست از دود اندوه | نه پندارم کز و صبحے بر آید
مخوان در بوستان و باغم ای دوست | که آنجا ها دلم کم مے گشاید
زبانے میدهم جانرا دلیکن | ستم دیده بحیلت چند باید
مرا گفتے که جان میباید از تو | من بیچاره را دیگر چه باید
رهے داند که نتوان زیست بے تو | دلیکن خویش را مے آزماید
سرے آن نازبازی کرد م آندم | که مرگ من ترا بازے نماید

غزل ۴۳۹ از دیوان

نه گیرد جز گرفتاران بے دل | غزل هائے که خسرو می سراید

وسط الصورة

کجا بودے بیا اے سرو آزاد | که رویت دیدم و ما فعال و داد

بهر جانب همیرفتم ز مستی — کنون کان چشم مستت بر من افتاد
لب همشیره شد با جان شیرین — برانگونه که عشق و فتنه هم زاد
مگردان روی گرچه من خرابم — که بودست این خرابه وقتی آباد
نصیحت گو تو زودم من ندانی — که من در بسملم تو مرغ آزاد
بدم چندین چو خاکستر شد این دل — که گر ما خورد گاز خوش بود باد
چو با جان خواست رفتن یاد شد ایدل — رها کن تا بمیرم همدرین باد

غزل ۴۲۰ از دیوان — بگوشش خاک شد بیچاره خسرو — غرة الکمال شعر ۱
فدای خاکپای آن صنم باد

گر سخن زان لب خون نوش شود — پسته را خنده فراموش شود
در حدیث در دندانت کنم — صدف آنجا همه تن گوش شود
ز آسمان روی تو گر مه بیند — بر زمین افتد و بیهوش شود
باده بر یاد لبت شیر نیست — گر همه زهر بود نوش شود
دوش یابات سر خوش بودست — چه شود امشب اگر دوش شود
دل که پوشید بزلفت همه شب — ترسم از غم که سیه پوش شود

غزل ۴۲۱ از دیوان — گر کنی میل تو سوی خسرو — بقیه نقیه شعر ۹
شاه کی همدم جاوش شود

گر نمی بینم دمی در روی او غم میکشد — در کسی پهلوی او می بینم آنهم میکشد
من بعشق یک نظر می میرم و او با کسان — چون ندیدستی گرفتاری کش این غم میکشد
من ز محرم حیله میسازم کزین غم چون زیم — دین خود از گشتن تو کز طعنه همدم میکشد

چند پوشم گریه را تا کس نداند راز من
بیشتر هر جا مرا این چشم پر میکشد

میکشد آن چشم خونخوار آنکه میگوید بخلق
خود هی میرند و کس را چشم من کم میکشد

ای دل خسته چه جوئی مرهم از شیرین لبی
کو ز شوخی دردمندان را بهم میکشد

از کرشمه خلق را تا میتوانی میکشی
در کسی از تو رها شد زلف پرخم میکشد

زلف ازین گونه ز هم جانان مده خسته دلان
کو هزاران خسته را در زیر هر خم میکشد

غزل ۴۴۲ از دیوان

خسروا کی غم خورد گر تو بمیری در غمش
آنکه او صد چون تو عاشق را بیکدم میکشد

بقیه نقیه شعرا

گل نو رسید و بوئی ز بهار من نیامد
چکنم نسیم گلرا چو ز یار من نیامد

دل من چرا چو غنچه نشود دریده صد جا
که صبا رسید و بوئی ز بهار من نیامد

اگر ای حریف داری نظری بروی یاری
تو بهار خویش خوش کن که بهار من نیامد

همه عمر تشنه مردم بهوای آب حیوان
که جز آب شور دیده بکنار من نیامد

شب و روز جز دل خون شد و رخ چو جوی دارد
چو ستارهٔ سعادت بشمار من نیامد

منم و خرابه و غم ز خوشی خبر ندارم
که ازان دیار مرغی بدیار من نیامد

من خون گرفته کردم نظری و کشته ناگه
شدم ار نه او بعمد البسکار من نیامد

غزل ۴۴۳ از دیوان

بشب نشاط یار چه خبر ترا ز خسرو
که بجانب تو روزی شب تار من نیامد

تحفة الصغر شعرا

گر بار دگر ماه من از بام بر آید
بس فتنه که از گردش ایام بر آید

فریاد اسیران همه شب از خم گیسو
چون بانگ گدائی که سر شام بر آید

زنهار تبا بند قبا چست نه بندی
گر نازکیت بجبه بر اندام بر آید

او کرد ترش گوشهٔ ابرو ز سر خشم | من منتظر لب که چه دشنام برآید
ای ساقی بدمست مزن تیغ که در تن | خون آنقدرم نیست که در جام برآید
ای رند خرابات سبو بر سر من نه | تا در همه شهرم به بدی نام برآید
آنرا که بهشتی صفتی داغ تکردست | گر از ته دوزخ کشیش جام برآید
بر کنگرهٔ عشق که افتد کله از سر | صاحب قدمی گو که بیک گام برآید

غزل ۴۴۴ از دیوان | خسرو اگرت نیست مرادی مخور افسوس | غرة الکمال شعرا
زیرا که همه کار بهنگام برآید

گرچه در کشتن عشاق زبون مے آید | بار سے آن شکل ببینید که چون می آید
ای صبا خاک درش آر و بمالید بچشم | که بلا ها همه زین رخنه درون می آید
گر کنم گریه دل ماندگی از تست امید | کین شکایت همه از بخت نگون می آید
دل صیاد کجا سوز دل اگر ناله کند | مرغ بیچاره که در دام زبون می آید
آمدی باز ببطاره برون آمد دل | لحظهٔ باش که جان نیز برون می آید
خوشم از گریهٔ خود گرچه همه خون دلست | زانکه این بوسے ز هر قطرهٔ خون می آید
تا شبم چون گذرد وای که بازم در دل | یاد آن سلسلهٔ غالیه گون می آید
صد ره از گوشهٔ چشمش که ز شوخی خود را | مست میسازد و با سحر و فسون می آید

غزل ۴۴۵ از دیوان | خسرو اچون سخن اول نشنیدی ناچار | بقیه نقیه شعرا
بکش از دست بلائے که کنون می آید

کسیکه دیدن آن ترک باده نوش رود | بپاے آید و چون بیندش بدوش رود
تبارک الله از انروکه بهره خواهد برد | چو هم ز دیدن او آدمی ز هوش رود

گر آن حریف رود سوی قبلہ صوفے را
گلیم زہد بدکان می فروش رود

ز بسکہ ببینم از وی چو چشم پاک کنم
بسوی چشم برم دست و سوی گوش رود

خراش سینہ ہمسایہ شد خروش دلم
کسے مباد کہ در گوشش این خروش رود

صلای عیش ہمے آید م زیاران لیک
دلم نماند کہ سوی نشاط و نوش رود

غزل ۴۴۶ از دیوان

طریق سرد قبا پوش دید تا خسرو
دلش نخواست کہ بر سرو سبز پوش رود

بقیہ نفیہ شعر،

کسیکہ دیدن آن چشم خوابناک رود
عجب مدان کہ بچو آب خوشش ہلاک رود

زمین ببادلبت بوسہ میزنم لیکن
چگونہ آرزو انگبین بخاک رود

چنین کہ روے تو گلبرگ نازکست مباد
کہ سویت از دل من آہ سوزناک رود

بعشق دعوی کہ آتش پرستیش نرسد
بر ہمنے کہ در آتش نبر سناک رود

فرو خورد کہ برون ندہد اہل دل آہے
کہ گر برون فگند شعلہ بر سماک رود

فدای غمزہ زنے باد جان کہ جانب او
درست آید و دلہای چاک چاک رود

غزل ۴۴۷ از دیوان

گناہ خسرو اگر دوستی ست غمزہ بزن
کہ از جہان چو شہیدان عشق پاک رود

تحفۃ الصغر شعر،

گر مہ چو تو با جمال باشد
خورشید کم از ہلال باشد

بر روے زمین نظیر رویت
در آئینہ ہم محال باشد

مارا کہ بدیدنت ہلاکیم
نادیدن تو چہ حال باشد

در عہد تو وانگہے صبورے
اے شوخ کرا مجال باشد

بنمائے بگاہ کشتنم روے
تا خون منت حلال باشد

تا کے سخن وفا رہا کن | خوبی و وفا محال باشد

غزل ۴۴۸ از دیوان | بشنو ز کرم حدیث خسرو هر چند ترا ملال باشد | غرة الکمال شعر ۱۰

گر سر زلف تو از باد پریشان نشود | خلق بیچاره چنین بیدل و بیجان نشود
دور از آن روی مرا جان بلب آمد بارے | که گرفتار بدل هیچ مسلمان نشود
من مزاج دل دیوانه خود میدانم | عشقبازست و همه عمر بسامان نشود
یارب از رنج دل ما شکنگیرے هر چند | که جفا ها کند و هیچ پشیمان نشود
ای مسلمانان از آن روی به بینید آخر | چه کند این دل مسکین که پریشان نشود
مردمان در من و بیهوشی من حیرانند | من دران کس که ترا بیند و حیران نشود
هم بحق نمک خود که نگهدار دلم | گرچه کس بر جگر سوخته مهمان نشود
اندرین قحط وفا گرچه طوفان آرم | هرگز این نرخ در ایام تو ارزان نشود
لذت عشق ندانند اسیران مراد | که مگس جوید حلوا به نمکدان نشود

غزل ۴۴۹ از دیوان | خسرو آهوی رمیدست ز خوبان که درد گر دل نشیر نمی پیش پریشان نشود | بقیه نقیه شعر

گر نظر بر چشم کافر کیش او خواهد فتاد | آفتی در خواهش بیخویش او خواهد فتاد
بنده خواهد زد نشسته بر دلم بیچاره دل | ده که چندانی نمک بر ریش او خواهد فتاد
باز ترکش بست و مرکب راند بر عزم شکار | تا کدامین خون گرفته پیش او خواهد فتاد
کشته شست و بیم یارب بر دوم من رسان | هر خدنگ کان برون از کیش او خواهد فتاد
گر ببیند رقیب او بلای عاشقان | هم بدان جان بلا اندیش او خواهد فتاد

آنکه میگوید که ندهم دل بکس آخر گسے | پیش چشم شوخ کافر کیش او خواهد فتاد

غزل ۱۰۴ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۱۰

خون خسرو میخور و ترسم که آن رعنا سوار
ناگهان راه دل درویش او خواهد فتاد

کالبد از دل تهی شد گرچه جان بیرون رود | دوستی نبود که یاد دوستان بیرون رود
خون چندین بیگنه در بند دامنگیر تست | آه اگر آن مست من از من کشان بیرون رود
سوز عشقت این مبین رنج تب من طبی طلب | کاین نمیم با جان بهم از استخوان بیرون رود
ره بگردان اے بلای جمله لشکر پیش از انکه | همرکابان ترا از کف عنان بیرون رود
در دل من جا بگیر که شکست و تو نازک مزاج | راه ده تا جان مسکین از میان بیرون رود
بگذر از بالین من کاسان شود مردن از انکه | دل چو پر حسرت بود دشوار جان بیرون رود
بیوفا یارا که پیوندند و از هم بگسلند | صحبت دیرینه وه کز دل چنان بیرون رود
کشتنم غم نیست لیکن از برون خوانی فگند | خون من مگذار بر بی زار ستان بیرون رود
بانگ پای اسپ آید از درم روزی گهی | کز سر تخت من این خواب گران بیرون رود

غزل ۱۰۵ از دیوان — وسط الحیوة شعر ۱۰

چند رویت بنمیم آخر زاه خسرو هم ترس
زانکه ناید باز تیرے کز کمان بیرون رود

گر جام غم فرستی نوشم که غم نباشد | کانجا که عشق باشد زین مایه کم نباشد
اید دست تا نخندی بر پای لغزعاشق | دانی که مست مسکین ثابت قدم نباشد
سودائے تست درجان بگشت در درون سینه | حرفے برون نیفتد تا سر قلم نباشد
من خود فتوح دانم مردن زعشق اما | بر تیغ تا نکوئے بینے ستم نباشد
خونم حلال بادش تا کس دیت نجوید | کاندر قصاص خوبان قاضی حکم نباشد

نزدیک اہل بینش کورست و کور بینک | عاشق کہ پیش چشمش زنگی صنم نباشد
ای باد صبحگاہے کا فاق می نوردی | گردندۂ نشان دہ جائیکہ غم نباشد

غزل ۴۵۲ از دیوان

خسرو تو خود نشینی با عاشقان ولیکن | بقیہ نقیہ شعرہ
در صید گاہ شیران سگ محترم نباشد

که می آید چنین جانا مگر مہ بر زمین آمد | چہ گردست اینکہ میخیزد کہ با جان همنشین آمد
که میراند جنیبت را کہ میدان عنبر آگین شد | کدامی باد میجنبد کہ بوے یاسمین آمد
صبورے را دلم در خاک میجوید نمی ماند | غبارم کیست می نازم کہ در جان جزین آمد
بباید پیش ازین یکبار جان تسلیم او کردم | کنون تسلیم شو ایجان کہ باز آن نازنین آمد
بتی دارم تقوی ودین آخر نمیدانے | کہ در شہر مسلمانان نباید اینچنین آمد
چنان نقاش حیرانے بماند از بستن نقشت | کہ تا ریکی بپیش دیدۂ نقاش چین آمد
ز چندین آب چشم آخر بران آئینہ زنگارے | برای سبزۂ رنگین کہ باران بر زمین آمد

غزل ۴۵۳ از دیوان

زہر چاک دامانی چہ جاے طعنہ بر خسرو | غرۃ الکمال شعرہ
که او را تیغ بر دست و کفن در آستین آمد

گذشت مجلس عیش و خمارے نزدود | بماند در دلم این یادگارے نزدود
شبے خراب شدم فی زمی ز ساقی خویش | برفت آن شب از سر خمارے نزدود
چہ وقت بود کہ آمد کہ ہیچ از خاطر | طریق آمدن آن سوارے نزدود
چرا نمردم و زیر پاے گلگونش | ہنوز از دلم این خارخارے نزدود
ہمانزمان کہ برون شد رقیب را گفتم | کہ رفتنی و گرست آن نگارے نزدود
جفاے ساقی ما را خبر کہ بیرون برد | کہ کس ز مجلس ما ہوشیارے نزدود

چنین بهاری و من هم هوای دیگ کنم | که این هوس ز نسیم بهار مے نرود

غزل ۳۵۴ از دیوان

ز گوش خسرو آن زخم خنگ برفت
ولے ز سینه فغانهاے زاری نرود

تحفة الصغر شعر ۵

لبالب از قدح کز گلو فرود آید | مگر که از دلم این آرزو فرود آید
بگوے تو به که آید فرود می ز سرم | مباد کز سر من آن سبو فرود آید
زمے چه توبه که گر ذوق آن کند معلوم | فرشته چون مگس آنجا بو فرود آید
به بند مردنم امروز ساقیا مگذار | که باده از سر آن ماه نو فرود آید
چنین که جانا چون میخوریم بر در تو | ترا چگونه مے اندر گلو فرود آید
خوش آنزمان که بیاد تو هر شبم تا روز | ز دیده خون جگر سو بسو فرود آید

غزل ۳۵۵ از دیوان

نقاب دار کن دلبهاے عاشقان دریند
مگر که خسرو ازین گفت و گو فرود آید

تحفة الصغر شعر ۷

لبش در شکر خنده جان میبرد | شکیب از من ناتوان میبرد
پیاله بکف چون روان میشود | دل عاشقان را روان میبرد
کمر بسته در دل درون میرود | پس آنگاه جان از میان میبرد
گرم پرسد از بردن دل کسے | اشارت کنم کان جوان میبرد
سر زلف کاید همے بر لبش | نمک را بهندوستان میبرد
نگارا جگر تخته کردم که چشمم | خیال ترا میهمان میبرد

غزل ۳۵۶ از دیوان

شبے میهمان شو ببین کار روت
صبورے ز خسرو چسان میبرد

تحفة الصغر شعر ۶

لب لعل تو جز که جان نبرد | آشکارا برد نهان نبرد
جان بدین سان که میبرد لب تو | هیچکس از لب تو جان نبرد
نرود مه برا وج در شب تار | تا ز زلف تو نردبان نبرد
پیش ازین بر خودم یقینی بود | که دلم هیچ دلستان نبرد
تو ببردی همه یقین دلم | بطریقیکه کس گمان نبرد

غزل ۴۵۹ از دیوان — وسط الجموع شعر ۹

خسرو افتاد بر در تو چو خاک
با در اگو که آستان نبرد

مست ما بیخبر از بزم چو در خانه شود | جان بهرامی آن نرگس مستانه شود
دشمن جان خودم پیش تو ای تیر انداز | دوست نبود که بلا بیند و بیگانه شود
در تو حیرانست نمیداند نظارگیت | از نگهی خواهد دانست که در خانه شود
میکنم شکر حجابیت که چو شه خون ریزد | بندگان را همه گفتار ندیمانه شود
ای بسا خلق که زنار مغان خواهد بست | باش تا زلف تو در کشمکش شانه شود
ساقیا بوکه نظر به شود م بر نظرت | باده میریز که تا بر سر پیمانه شود
با چنان سلسلهٔ زلف که لیلی دارد | حق بدست دل مجنونست که دیوانه شود
بسکه پروانه شود سوختهٔ شمع ز عشق | عارف از سوختگی عاشق پروانه شود

غزل ۴۵۸ از دیوان — بقیه نفیه شعر ۲

همه شب خسرو افسانهٔ یار و هر یار
قدری گوید و پس بر سر افسانه شود

مارا تو صنما ماهی دیگر بکار آید | آنجا که لبت باشد شکر بکار آید
خنجر کشی از مژگان بر سینهٔ من چون من | بی تیغ شدم کشته خنجر بچه کار آید

شد غنچه درون من از بیم جفا کیشان / چون می ندهد دادم دادرسچه کار آید
اختر شمرم هر شب در طالع خود لیکن / چون کار قضا دارد اختر سچه کار آید

غزل ۴۵۹ از دیوان

عقل از سر خسرو شد دیوانه مهرویان / عقلی که چنین نبود در سر سچکار آید

تحفة الصغر شعر ۹

من دلبرے ندیدم کش این نهاد باشد / زین فتنها دلم را بسیار یاد باشد
یکچند عیش و شادی یکچند نامرادی / آرے نگار ہا را دائم مراد باشد
ایدوست چند گوئی کاخر چرا خوری غم / آن کیست کو نخواهد پیوسته شاد باشد
گر تو خوشی بنوعم من خویش را بسوزم / جائیکه آب نبود روزی که باد باشد
گفتی که پیش هر کس چندین مگوی نامم / این زار مانده دلرا گر ایستاد باشد
تعلیم نیست حاجت عم را بسینه چسبتن / در استخوان شکستن گرگ اوستاد باشد
ترسم زنامرادی در غیبت بمیرم / گر پیش تو بمیرم آنهم مراد باشد
چون شاهدست ساقی یکسو نهیم توبه / در کوے بت پرستان تقوی فساد باشد

غزل ۴۶۰ از دیوان

بسم الله انچه خواهی پیش تو خسرو انیک / فرمان دوستان را بر جان نهاد باشد

وسط المجموعة شعر ۱

زلفت که هر خم از وی در شانه در نگنجد / دلهاکه او فشاند در خانه در نگنجد
دلرا چنانکه دانی خون کن که من خوشم / در کار آشنایان بیگانه در نگنجد
گر میکشم خود کش بر غمزه باز مفگن / در بخشش کریمان پروانه در نگنجد
در اهل دل زخوبان معنے رود در صورت / در دل شراب گنجد پیمانه در نگنجد
افسرده وصل خواهد داغ بجران / برمے مگس نشیند بر دانه در نگنجد

در جمع خود پرستان سر باز مشق ماند	کاندر صف عروسان مردانه در نگنجد

غزل ۴۶۱ از دیوان — عزة الکمال شروانی

زین تازگان رعنا خسرو گزین آن را	
در کوی شیشه کاران دیوانه در نگنجد	

زلف او زان گره سخت که بر جانم زد	دم باقی دو سه بشمار که تو انم زد
یار پیکان زد و من در هوس آن مردم	که زنم بوسه بران دست که پیکانم زد
دلم افتاد دران روز کزان جان بزم	گر سر ناز یکی غمزهٔ پنهانم زد
با دشا چوب خلیفه خورد و فخر کند	من درویش ز چوب تو که درمانم زد
ای اجل آنقدرے صبر کن امروز که من	لذتے گیرم ازان زخم که بر جانم زد
دیدمش از پس عمرے و همی مردم زار	تشنه در بادیهٔ هجر که بارانم زد
خلق گویند بدین حال چرا ئے حجر کنتم	رهزنے آمد و راه دل ویرانم زد
من نه از خویش چنین سوخته خرمن گشتم	تو شدی شمع دل آتش بگیرانم زد

غزل ۴۶۲ از دیوان — عزة الکمال شروانی

بس نبود دست پریشانی خسرو ز فلک	
ده کجا هجر تو بر جان پریشانم زد	

ز خانه دوش که آن غمزه زن برون آمد	هزار جان گرامے ز تن برون آمد
نبرد کس دل آواره باز هر سوئے	که بهر دیدن او مرد و زن برون آمد
بزلف شانه همیکرد وی که چند بن دل	شکسته لبسته ز هر یک شکن برون آمد
عجب نبود که اگر من زیم درین نوروز	که سبزهٔ تر او از سمن برون آمد
شبم بگفت که چونے بسوزتم دانگاه	که جا ده از لبش این یک سخن برون آمد
دمے ز خانه برون آ که منبت جانا	که بهر دیدن تو جان من برون آمد

غزل ۴۶۳ از دیوان

بعشق میرد خسرو چه طرفه فالے بود
ز غیب کین سخن از بهر دهن بر دن آمد

بقیه نعته شعر،

ز حد گذشت غم ما و آن نگار نپرسد
بگو که با تو ان گفت انیکه یار نپرسد

دلم از دست نگار دمیا هیچ گزندش
اگرچه هیچکه او از دل فگار نپرسد

بگو که دیدن من برچه طالع آمدی آخر
برون آنکه زد و طالع دشمار نپرسد

بهر جفا که کنے راضیم چو گشتم اسیرت
شتر مهار بهینی قیاس بار نپرسد

تو ئی نشستن با خوش زحال مات چه پرسش
کسیکه تیز زند زخمت شکار نپرسد

گرم تو خاک دهی این زکوی کیست نپرسم
گدا که زر دهیش قیمت و عیار نپرسد

غزل ۴۶۴ از دیوان

ز بسکه سوخته شد خسرو از تو پیش کسے را
سخن ز حسن جوانان گلعذار نپرسد

غزة الکمال شعرو

ز عارض طره بالا کن که کار خلق درهم شد
علم بر کش که بر خوبانت سلطانی مسلم شد

فگندی برقع از رو و ز یعقوبان نشد دیده
گذشتی بر سر بازار و نرخ یوسفان کم شد

دلم میخواستی پاره عفاک الله جنان دیدے
مرا میخواستی رسوا بحمد الله که اینهم شد

که داند خاک من در از سر کویت کجا افتد
خوش آن سر بلکه در راه تو خاک نعل او هم شد

ترا دادم دل و تن خاک را دهان و خشت را
من و عشقت کنون گر سوی خویشم سینه بهم شد

گریبان گیری اے زاهد چه فرمائی رقیبانرا
کرا در عهد حسنت دامن عصمت فراهم شد

برون فتاد چون نامحرم از پرده دل جان
از انگه کاندرین پرده خیال یار محرم شد

عنانش گیر و نگذاری رقیب از خانه بیرونش
که از دهها سر دعاشقان بیتاب درهم شد

زبان گر نکته فرهاد گردد پند گویان را

غزل ۴۶۵ از دیوان — چه غم چون در دل خسرو بنای عشق محکم شد — بقیه نقیه شعرا

زان گل که اندکے بته مشکناب شد — بسیار خلق را مژه از خون حساب شد
دیدم بخرد سالے و گفتم که مه شود — او خود ز مهر سوزش من آفتاب شد
آن سادگی که بود بشوخی شدش بدل — قند یکه داشت نیشکر او شراب شد
بهر خدا دگر سید من گذر کمن — اے چشمهٔ حیات که خون من آب شد
دهی در چمن شدم که کشاید مگر دلم — آهے زدم که آتشم گلها گلاب شد
اهی بند گوئے نزد تو سلست در عشق — مسکین کسیکه جان و دل او خراب شد

غزل ۴۶۶ از دیوان — بر خاک نقش چهرهٔ خسرو بدید و رفت — سلطان گذشت و قصه ما را جواب شد — تحفة الصغر شعرا

زلف یار مرا یاد دهید — با دراعنبر و زیاد دهید
جادوان کز خطش سبق جویند — نسخه هم ازان سواد دهید
اے کسانیکه نزد یار روید — از منش زود زود یاد دهید
سوے او رفته اید و میترسم — که شما نیز دل بباد دهید
از لب من بیاے او گه گاه — بوسه بدهید و بر مراد دهید
خرد سالے همی کند بیداد — اے بزرگان شهر داد دهید

غزل ۴۶۷ از دیوان — اشک خسرو همیرود ز فراق — گر تو ایندش لبستاد دهید — وسطالحیوة شعرا

زلف گرد بخش دوش که گره شده بود — اهی بسا تشنه کران رشته فراخیه شده بود
غم ز هر سوے در آمد که بآمد شد یار — دل ویران مرا هر طرفے ره شده بود

همدران روز دلم زد که بملک حسنش
فتنه جاسوس و بلا حاجب و رگه شده بود

عاقبت یار همان کرد که می ترسیدم
پیش ازین گوی که این جان من آگه شده بود

تا کنون از پی امید کشیدم درقے
کارم از دولت هجر تو همانگه شده بود

گرچه در غیبت دل جور بسی دیدم لیک
بارے این دشمنم الله شده بود

غزل ۴۶۸ از دیوان
آفتے بود جمالش که دلم بردارنے
خسرو از خویشش دیوانه دانا شده بود
غرة الکمال شعر ۶

زمن بجناطر آن نازنین که یاد دهد
ز جور او بگه ناله مرا که داد دهد

جوان دست و فراموش کار نادان است
زمان زمان زمن بیدلش که یاد دهد

مراد جو بهم و گو بده خدا دهد آرے
خطا مگر من بیچاره را مراد دهد

دلم ز شد ز غم مانده کعبتین دو چشم
سفید گشت که این مهره را کشاد دهد

شکیب گو که سر شک سبک رکاب مرا
عنان بگیرد و یکساعت ایستاد دهد

غزل ۴۶۹ از دیوان
بدین صفت که دم سرد میزند خسرو
عجب نباشد اگر خویش را بباد دهد
غرة الکمال شعر ۹

هر کسے کار جوانی تگ و پوئے دارد
گشت باغی و نشاط لب جوئے دارد

کس نپرسد که کجایم من بیخانه دچاے
هر خسی خانکے و هر سگ سر کوئی دارد

آن دهان تا نکند عمر به بستان ضائع
هر که در خانه تماشا گه روئے دارد

گاشکے خاک شوم من بزمینے کانجا
ترک من گاه سواری تگ و پوئے دارد

دو دست دارم خم گیسوے نکو رویانرا
وانکسے را که دل و رخم هوئے دارد

گر سرم دولت چوگانش نیرزد بارے
لذتے گیرد ازان خال که گوئے دارد

عاشقان باده جز از کاس سلامت نخورند
کار مجنون بست که سنگے و سبوئے دارد

تا درونی نبود محرم شوقے نبود
سوز شے عود از انست که بوئے دارد

غزل ۴۷۰ از دیوان

خسرو از جان نعمت داد ترا باد بقا
تحفة الصغر شعر ۹

چو تو نوئی را چه غم از جان خود ادنی دارد

هر که چو تو به نکوئی آفت عقل و جان بود
خون هزار بیگنه ریزد و جای آن بود

مانند زبان و دل شد در غم تو مرا و خود
عاشق خسته تا بود بیدل و بیزبان بود

تو بکین آنکه من کشته کوئے تو شوم
من بدعائے آنکه تا عمر تو جاودان بود

تو بقصاص حاضری چون به تمنت نظر فتد
من بقصاص راضیم گر ز تو ام امان بود

در سر کار عاشقی هر که بناخت خانمان
عاشق و دست و عاشق خان و مان بود

دولت اگر نمیکند سوئے من گدا گذر
تو گذری کن انطرف دولت من همان بود

چون تو بباغ بگذری گل نرسد ببوئے تو
لیک رسد بقامتت سرو اگر روان بود

زلف گذشت بر رخت تند شدے بروئے من
بوسه کسے دگر دهد سوی منت گمان بود

غزل ۴۷۱ از دیوان

خسرو خسته را چو جان در سر کار عشق نشد
وسط الحیوة شعر ۹

بوسه مضایقه مکن تا نشد بجا می جان بود

هر شبم جان بر لب آه و نالهٔ زار آورد
تا کدامین باد بوئے ز ان کار آورد

رفت آغوشم ز دل خون گشتهٔ ما را ببرد
عاقبت روزی همان خونش گرفتار آورد

دوستان من هوس دارم بنالیدن دلیک
درد چون در سینه باشد ناله زار آورد

آزرومندان بآب دیده معذورند از انکه
فرقت روی عزیزان گریه بسیار آورد

بوکه نزدیم باد را گوئید تا از بهر فرش
پارهٔ خاک ز برائے جان افگار آورد

صد گله دارم ولی چون باشد آنرو در نظر
کیست کانساعت زبانم را نگفتار آورد

غمزهٔ تو به فریبش زاهد صد ساله را
موی پیشانی گرفته سوی خمار آورد

شب زمی توبه کنم از بیم نازشاهدان
با مداد م روی ساقی باز در کار آورد

غزل ۴۸۲ از دیوان

زین دل خود کامه کار من برسوائی کشید
خسروا فرمان دل بردن همین بار آورد

تحفة الصغر شعره

هر کرا یارے چو تو سرکش بود
کی زبیم تیغ سر در کش بود

مجلسے کانجا بود شمعے چو تو
مرغ جان پروانه آتش بود

چند گه بگذار تا مے بنمیت
زانکه جانم دام آن مهوش بود

روز و شب می بینم اندر یاد تو
مرگ هم بر یاد رویت خوش بود

غزل ۴۸۳ از دیوان

خسروا گر عاشقے از غم بنال
عشقبازان را دل غمکش بود

وسط الحیوة شعره ۹

هوائی میرسد کز سر گریبان چاک خواهم زد
کلاه عاقبت یکسر بهم بر خاک خواهم زد

بران گلرخ چو راهی نیست سوئے باغ خواهم شد
بیادش پیش هر سروے گریبان چاک خواهم زد

تبلخی فراق ای پند گو بگذار بدهم جان
گذشت ست آنکه من این هر ز اترا تاک خواهم زد

بشبهای غمم بی تو چه جاے عقل و هوش جان
بیا ای شمع جان کاتش درین خاشاک خواهم زد

برین بس شد که بر خاکم سواره بگذری روزے
نمیگویم که من دست اندران فتراک خواهم زد

بجان تو که چون تا پاک باشد جان دم آخر
دم مهر و فایت همدران تا پاک خواهم زد

همیگفت از تو نتوانیم دست ازین غم گر بود روزے
بسا گریه که پیشش زین دل غمناک خواهم زد

ز خونم گرچه ناپاکست از انهم سوی در نگاشب
من آبی بر درت زین دیدهٔ ناپاک خواهم زد

غزل ۳۰۳ از دیوان

ازین پس خسرو و دیوانگی زیبا نماند آمد دل
که لاف صبر پیش آن بت چالاک خواهم زد

تحفة الصغر شعر ۹

هوائی در سرم افتاده جانم خاک خواهد شد
جبانی در سر آن عمزه بیباک خواهد شد

تو میزن عمزه تا من میخورم خوش خوش بجان بیکبار
چه غم دارد ترا گر سینه من چاک خواهد شد

ببین زین سو که جانم از خیال مهره چشمت
چو کنجشک کزو بد خورده در تا پاک خواهد شد

بسوزم خویش را از جور بخت بد دلے ترسم
که آتش سوخته از تنگ این خاشاک خواهد شد

خدایا زود بپرسی و مرا سوزی بجائے او
که کشته عالمی زان نرگس چالاک خواهد شد

رو ای دوستان هر که میاید بران کویش
که اینجان خاک این کویست اینجا خاک خواهد شد

رهی شادی گزاو آید که بندد حال من لیکن
من این شادی نمیخواهم که او غمناک خواهد شد

خیال خط تو همراه من بس باشد آن وقتی
که نام من ز لوح زندگانی پاک خواهد شد

غزل ۳۰۴ از دیوان

ازان لب تلخ میگوئی بترس از مردن خسرو
که هر زهرے که آید از لبش تریاک خواهد شد

تحفة الصغر شعر ۱۰

هر روز چشم من بجائے فرو شود
دین دل که پاره باد گرفتار او شود

گویم فتاده را بکش از خاک گویدم
آرزو بدین قدر که قدمن دو تو شود

ای روے این دویده بدین من ببین
تا بهر چه بدین روے نکو شود

امسال خود بدام بلائی فتاده ام
کز دی بهر دمم غم صد ساله تو شود

گفتم بکوے با من مسکین حکایتے
گفتا میانه دو لبم گفتگو شود

هر خنده آبروے بنا شد چو آبروے
هر روز آب رویم از و آب جو شود

آرد هم از پے لبی و آب در دهان

غزل ۴۷۶ از دیوان — از دور چو رخ چون گل خسرو بسبو شود — وسط الحیوة شعر ۶

هیچگه یارب حدیثی زان دولب خواهم شنید — ما شبے در بزم تو جام طرب خواهم کشید
گر بدین خمخانه جان دوست خواهم باختن — ساغری با آبجوان تا لب خواهم کشید
گر کشم جور تو اگوئے مکن ترک ادب — عاشق مسکین زمن ناید ادب خواهم کشید
سوز دل تا کی نهان دارم برون خواهم فگند — دود از جانم برآید چند تب خواهم کشید
گفتی امشب زلف بر روے تو نتم تا میکشے — وه چنین یارے بدینسان تا بشب خواهم کشید

غزل ۴۷۷ از دیوان — عاشق در دسر ست و کی رود این درد سر — تا ز خسرو هر شبے شور و شغب خواهم کشید — عزة الکمال شعر ۹

همه شب در دلم آن کافر خونخوار میگردد — حریر ست ار چه بستر زیر پهلو خار میگردد
چرا صد جا نگردد غنچه دل پاره همچون گل — که آن سرو روان در دل دمی صد بار میگردد
سرم را خاک خواهی دید اندر کوی او روزے — که دیوانه دلم گرد بلا لبسیار میگردد
مشو رنجه به تیر افگندن ای ترک کمان ابرو — که مسکین صید هم در دیدنت مردار میگردد
تو باری یاد ما ایدل که آنجا مدخلی دارے — که مسکین کالبد گرد در و دیوار میگردد
نه پندارم که چون رویت گلی هرگز بدست آید — صبا گور و زد و شب در گرد هر گلزار میگردد
ز شهر افغان برآمد در خرابیها فتم اکنون — که از فریاد من دلهای خلق افگار میگردد
اسیر عشق را مغذور دار از پند نشنیدن — که چون سلمی بکان آید خرد بیکار میگردد

غزل ۴۷۸ از دیوان — چه غم کس را اگر در شهر رسوا میشود خسرو — عزة الکمال شعر ۹
به بین تا چند سگ چون او دیوانه میگردد

همیشه زان نمکدان شور در جگر باشد — خوشم که بارے داغ تو تازه تر باشد

شهید عشق که آلوده شد بخون کفنش | در آفتاب قیامت هنوز تر باشد
دل از نسیم تو صد جا درید و چون نکند | حجاب غنچه زبادی که پرده در باشد
همه شبم رود از دیده خون و چون نرود | کسیکه غمزه خونابنش در جگر باشد
بمیرم ور تو بپرسش طمع ندارم از انکه | کجات بر سر بیچارگان گذر باشد
کنم گر از تو فراموش خاک بر سر من | بزیر خاک که خشتم نزیر سر باشد
بیاسے تنگ زانبوهی گر فتاران | که بے مگس نبود هر کجا شکر باشد
ز تو نبه هر گیاه فراق خرسندم | درخت وصل ندانیم کش چه بر باشد

غزل ۴۷۹ از دیوان | همیشه خسرو بیدار و بخلش اندر خواب | وسط البحوة شعره
چه باشد از شب ما را گے سحر باشد

هر کسے را در میاران گل نگلزاری کشد | دین دل پر درد من سوی جفا کاری کشد
وقتی زین آزار اندوه دل بباغی خوش کنم | موکشان بازم غمش در کنج دیواری کشد
راز آن بت با که گویم چون مسلمانی نبود | کز تن این بت پرست کفنه زناری کشد
محرم عاشق نبود غمگین تر از عاشق بسے | تندرستش مشمر آنکو رنج بیماری کشد
ای نخواب خوش چه گویم با تو از شبهای خویش | غم مبادا این سرمه را در چشم بیداری کشد
گفتیم با رو گر کنم پیش خوبان دگر | نیست این سوزن که از پای قلم خاری کشد
چند تن در مجلس دل گرد کوی شاهدان | خرم آنکو آشکارا باده با یاری کشد

غزل ۴۸۰ از دیوان | آستان بوس خرابانست خسرو را هوس | بقیه نقیه شعره
کین مصلے خدمتے در پیش خماری کشد

همه مستی خلق از ساغر و پیمانه می خیزد | مرا دیوانگی زان نرگس مستانه می خیزد

خوشم باآه گرم خود مده تشویشم اے گریه
که خوش میسوزدم این آتشی کز خانه میخیزد

همه شب با خیال افسانهای درد میگویم
مرا اینجا بجز بادی ازین افسانه می خیزد

خیالش در دلم سگشت پرسیدم چه میجوئی
گیاه دوستی گفتا درین ویرانه میخیزد

عسس گر نالهام دیوانه شد سگفت بازآ
که باز آمد شب و افغان آن دیوانه میخیزد

من از خود سوختم نی از قوای شمع تابان رتبے
هلاک جان پروانه هم از پروانه میخیزد

بپوش آن خال را ابر خدا از دیدهٔ مردم
که مسکین مرغ غافل را بلا از دانه میخیزد

لبت گر میخورد خونم گنهگارم بیک بوسه
چه کردم زان خطی کز سوی لب مستانه میخیزد

غزل ۱۴۱ از دیوان

چه یاری باشد این آخر که ناری رحم بر خسرو
چنین کز درد او افغان صد بیگانه میخیزد

تحفة الصغر شعر

هر شب از سینه من تیر بلا میگذرد
کس چه داند که درین سینه چها میگذرد

دل اگر سنگ بود طاقت آتش نبود
آنچه از غمزهٔ تو بر دل ما میگذرد

گر جفا میکند آن شوخ بر و منعے نیست
کو کهن لیک ز اندازه چرا میگذرد

عاشقان را همه شب از پے نظارهٔ تو
شب بزارے و سحر گه بدعا میگذرد

یارب این باد سحر از چه چنین خوشبو ایست
مگر اندر سر آن زلف دوتا میگذرد

تو چه مرغی کاشت نیست که از سوز دلم
سوخت هر مرغ که بر روی هوا میگذرد

غزل ۱۴۲ از دیوان

خسرو ابگذر از اندیشهٔ خوبان امروز
موسم فتنه و ایام بلا میگذرد

وسط الحیوة شعر

یار ایست که جدائی او بیم گمان نبود
ما ایم بی دیم که شبے در میان نبود

بیگانه وار از سر ما سایه بر گرفت
مارا ز آشنائی آن این گمان نبود

گل آمد و بباغ رسیدند بلبلان | وان مرغ رفته را هوس آشیان نبود
دامانش چون گذاشت حق صحبت قدیم | گیرم که دست همچکسی در میان نبود
زامید وصل زیستنم کرد آرزو | در نے فراق یار بجانے گران نبود
جانم بجا و من نیم از زندگان از آنکه | زو بود جلهٔ زندگے من بجان نبود
رفتم ببوی صحبت یاران بسوے باغ | گوئی بباغ ازان همه گلها نشان نبود

غزل ۴۰۶ از دیوان | خسرو اگر گل تو زگلزار شد منال | وسط الجوزة شعرا
دانی که هیچگه چمنے بے خزان نبود

یک روز بعمرے زمنت یاد نیاید | یکشب رهے ازکوے غمت شاد نیاید
یارب که می خوشدلبت باد گواران | هرچند که از مات گسے یاد نیاید
جانم که بویرانے غم ماند مخواهید | کین مرغ خرابیست در آباد نیاید
دشوار نباشد اگر از بندگی دل | آسان کسی از جان خود آزاد نیاید
دیوانه نگردم من اگر هر دم از انسوے | دیوانه وش آن ترک پریزاد نیاید
فرداش مخوانید ببالین منش زانکه | شیرین لب تربت فرهاد نیاید
نوروز گر آید زپے اسے همه مرغان | بارے زپے بلبل صیاد نیاید
از بوے تو ام سوخت صبا ده دم آخر | کمتر شود این شعله اگر باد نیاید

غزل ۴۰۷ از دیوان | خسرو چو کند ناله و فریاد تبے بست | بقیه نفیه شعرا
کز ناله او کوه بفریاد نیاید

باری کش از نشانه وشوخی نشان بود | از وے وفا مجوے که نامهربان بود
زانجا که هست خندهٔ گل بلبل خراب | برحق بود عاشق روے چنان بود

ای آفتاب باد گرے چون توانت دید — جانیکه سایهٔ تو برین دل گران بود
نزدیک دل بودند تبان زانکه هیچ نیست — نزدیک دل مجوی که نزدیک جان بود
خاموشیش حکایت حالست گوش دار — عاشق که در حضور رخت بیزبان بود
آنرا که شبحلی تو همه شب درون دل — گر تا بروز ناله کند جاے آن بود

غزل ۴۰۵ از دیوان — وسط الجوزة شعر ۱۰

عمداً جدا مباش که در جان خسروی
گر خود هزار سال ره اندر میان بود

یارے که طریق ناز دارد — گر دل ببرد که باز دارد
آن شوخ برائے کشتن ما — صد شیوهٔ جانگداز دارد
در زلف بتان مپیچ ای دل — کین رشته سر دراز دارد
نے غلطم خوش آنکه یارے — عاشق کش و عشوه ساز دارد
گو باده دو یار ساده امروز — صوفے نه سر نماز دارد
جانان دل من بجانب تست — گنجشک هوائے باز دارد
یک توبه بکش درست نگذاشت — چشمت که هزار ناز دارد
بیچاره کسے که بر درِ تو — یک سینه و صد نیاز دارد
در گریهٔ شوق آستینم — از خون جگر طراز دارد

غزل ۴۰۶ از دیوان — عزة الکمال شعر ۱۰

محمود سزد که نشنود پند
زیرا که دلش ایاز دارد

یار قباحیست کرد رخت بمیدان برید — این سر بهر سر که هست در خم چوگان برید
غمزه زن ما رسید ساخته دارید جان — یوسف ما باز گشت مرده بکنعان برید

ارزش امروز اگر توشه شود نعمتے — بهر چه فردا نجلدست رضوان برید
دست بدامان دنیست ببازوی کس — یوالهوسان فضول سر بگریبان برید
مست و خراب مراست حاجت نقلی اگر — این جگرم خام سوز سوی نمکدان برید
نیست دلے چون منے در خور شاهین شاه — پارهٔ مردار من بر سگ مردان برید
در صف عشاق اولاف عیاری زدن — ماتم تان واجبست گرز غمش جان برید
مرغ بیابان عشق خار معیلان خورد — مژدهٔ وصل شکر بر مگس خوان برید

غزل ۴۴۴ از دیوان — برد و رخ از خون نوشت خسرو دلخسته حال — وسط البحوة شعره
وه که زر ماندهٔ قصه سلطان برید

یارب آن شهرهٔ شکر ز کجا مے آید — که ز عشقش دل شهرے بلا می آید
فتنهٔ جان من خسته دل آمد چشمش — باز بر جان من فتنه کجا مے آید
باد مشک از سر زلفش بوزید اے بلبل — بوستانرا خبرے ده که صبا مے آید
عاشقان را بگه رفتن دیار آمد نش — دل ز جا میرود و باز بجا مے آید
از وفا بوے ندارد تو چنین صورت کن — گرچه از صورت او بوی وفا مے آید

غزل ۴۴۵ از دیوان — خسرو اهر چه از و بر سرت آید نه از دست — عزة الکمال شعره
عقل داند که سر اسر ز کجا مے آید

یار من گوید آنجا گاه گاهے بگذرد — راضیم گر در دلش از بعد ما مے بگذرد
بهشم در راهش افتاده مرا آگه کنید — گر درین ره سرو بالا کج کلاهے بگذرد
ای صبا جانم سپر در خاک آن کو کن نثار — گر درین ره نگذرد آخر براهے بگذرد
حال پامالان راه خویش میپرسی مپرس — وای بر وان دران شارع که شاهی بگذرد

نیست آن دولت که بوسم ساعد سیمین تو | جان آن بوسم که در کوی تو گاهے بگذرد
خلق در فریاد و تو خوش میروی من چون نیم | وه که گر ناگاهے از من تیر آهے بگذرد
زاه گرمم روسیه شد روز بهم داری روا | کانچنین روز سیه بر روسیاهے بگذرد

غزل ۴۸۹ از دیوان

در رهگذارت دل خسرو فتاده محو شد
هیچو آن مستے چرا بالاے چاهے بگذرد

وسط الجوزة شعر ۱۰

یارب که دوش غائب من خانه که بود | تشویش آن چراغ زپروانه که بود
من مست بوده ام بخرابات عاشقان | آن نازنین بمجلس مستانه که بود
یارے نبود در دلم امشب نشان صبر | تا آن رونده باز بویرانه که بود
از گریهٔ شبانه دلم درد میکند | یارب که این شراب زخمخانه که بود
بیتابی دوش حد چو ز بنجیره ده که بود | آن تابش از پے دل دیوانه که بود
دست مبارک تو که وی رنجه شد به تیغ | آن دولت از پے سر مردانه که بود

غزل ۴۹۰ از دیوان

ماند از بلای خال تو خسرو بدام زلف
آن مرغ را مگر هوس دانه که بود

تحفة الصغر شعر ۹

یارب این مذنبهٔ خوبان زجانم چون رود | چون کنم از سینه این آه و فغانم چون رود
نقش خوبانرا اگر فتم خود بران رانم ز چشم | آنکه اندر سینه دارد جاے آنم چون رود
در غمم خلقے که این افتاده در ره خاک شد | من درین غم کان قدم بر استخوانم چون رود
هان دهان اے کبک کسهاری که میتازی بگام | گو مکے بنما که آن سرو روانم چون رود
نشنیدم بر دیگران مے بندد آنجا گو بود | اے مسلمانان بدیگر کس گمانم چون رود
رومان گوئید از دو عوانے خون خود بکن | حاش لله این حکایت بر زبانم چون رود

ایکه پندم میدهی آخر نیا نموی مرا | کز دل شوریده مشکل آن جوانم چون رود
وی جفاکار و ستمگر خواندمش کین وه سخن | از دل آن کافری نامهربانم چون رود

غزل ۴۹۱ از دیوان | گرچه از خسرو رود جان و جهان هر دم هست | وسط الجوزة شعر ۸
آن ز روی روی آن جان جهانم چون رود

یارب چه بود امشب مهمان من که بود | تسکین جان بی سر و سامان من که بود
بیدار گشت و نجم الدنیه راست شد | آن جمله خوابهای پریشان من که بود
شبهای هجر زنیستم از جان دیگران | امشب که مرده زنده شدم جان من که بود
نگذاشت آب دیده که نیکو بنیمبشیں | یارب که پیش دیده گریان من که بود
تر دیده خواستست تفحص کنای رقیب | کاندم که خفت پهلو جانان من که بود
بیهوشیم بلا شد اگر نه چو خواب کرد | گر بوسه داد پیش نگهبان من که بود
حیران آه و نالهٔ من بود تا به صبح | یارب نگه کنید که حیران من که بود

غزل ۴۹۲ از دیوان | من بوده ام حریف شرابش تمام روز | تحفة الصغر شعر ۱۰
شب پاسبان دولت سلطان من که بود

منم که تا زیم از عشق مست خواهم بود | براه خوبان چون خاک پست خواهم بود
چو عقل از سر تقوی ز دست رفت کنون | شراب در سر و ساغر بدست خواهم بود
ببرد حسن بتان دینم ای مسلمانان | چو هندوان پس ازین بت پرست خواهم بود
در اشتیاق تو در رنج مست خواهم زیست | در آرزوی تو تا عمر هست خواهم بود
بسینه زن نه بدیده خدنگ غمزه از انکه | ز دیده من تماشای شست خواهم بود
خط تو گفت در آغاز خاستن کانیک | منم که فتنهٔ اهل نشست خواهم بود

دل از خط تو مرا گفت رو گلبشن و باغ — که من بسایهٔ این خاک پست خواهم بود
صلاح کاهش جانست عشق خواهم باخت — فنا و لذت عیش ست مست خواهم بود
نگار من عمل زلف خود مرا فرمائے — اگرچه روز و شب اندر شکست خواهم بود

غزل ۴۹۳ از دیوان — چو خورد هم بازل جام عاشقی خسرو — مدام مست شراب الست خواهم بود — بقیه نقیه شعر ۹

سیمین زنخ که طرهٔ عنبر فشان برد — دل را بچه در افگند در لیمان برد
میگفت سر دوی که از دو یکسرم بلند — گو با عنان که تا سر سر دوان بود
کے در دناک تر بود از ضرب فراق — جلاد اگر بگاه قصاص استوان برد
بر عقل خویش تکیه مکن پیش عشق از انکه — در دست کودکست سر پاسبان برد
تیغ ار چه میبرد همه پیوند هائے جان — فرقت تبرک همدمی دوستان برد
یکبار سر بسر بهان مستمند را — تا چند جور هجر تو این ناتوان برد
ای هجر سخت پنجه مزن بند بند من — عیب ست آنکه ترک ز مستی کمان برد
جانان بنام گفتن تو جان بلب رسید — کس نیست تا که همچو منے راز جان برد
تو جان خسروی و بجان دوست که گر — بنود امید وصل ز جان و جهان برد

غزل ۴۹۴ از دیوان — ردیف رائے مهمله — تحفة الصغر شعر ۱

ای از تو خوبان خورده خون تو از همه خونخواره تر — عیاره کافر دلی خصمت ز تو عیاره تر
در کشتن بیچارگان آشفتی و بر من روے — گو یا ندیدی در میان کس را ز من بیچاره تر
هر روز ت آیم بنگرم پس باز گردم بیخبر — صد پاره گشته جامه ام وز جام جان تاره تر
صیدے ز جور خود مرا خسته تر دیدے بخون — لب تر نکردی هیچگه کز چیست این بیچاره تر

من عاشقم برروے تو نادان چہ سازی خویش را
وہ انیکہ نبودی سبب چشم کسے ہموارہ تر
از بادہ گر دہی دل از جستجوے نیکوان
من از جہان آوارہ ام صبرم زمن آوارہ تر

غزل ۴۹۵ از دیوان — بگذار دلرا خسرو اچون پند تو می نشنود
خاموش کن آخر نہ او را از دو عنجو آرہ تر
عزۃ الکمال شعر ۱۰

اے باد صبحدم خبر آشنا بیار
بوے نہفتہ زان صنم بو فا بیار
ما نا کہ یابم از دل گم گشتہ آگہے
یکتار مو زان سر زلف دوتا بیار
تعویذ عمر ما بدیم اندر شب فراق
یک نامہ زان مشائخ فرخ لقا بیار
گفتے سلامی آرم از و چشم در رہ است
با خود مبیار تا نفشوم کشتہ ما بیار
تا کے زنند بیدہ گوشم گران بود
آخر ہم از دہنے اے صبا بیار
زان بوستان کہ میوہ با غیار میدہند
برگے ز سوے فاختۂ بنوا بیار
ور غیر تم ز دست خدنگے بہر دلے
یکجا کن آنہمہ زپے جان ما بیار
جان مرا خرید خیالش بہ بندگے
این بندہ زان اوست از انجا رضا بیار
زان جام لب کہ جرعۂ رشکیان دریغ داشت
پروانۂ خرابے مستی گدا بیار

غزل ۴۹۶ از دیوان — از جرعہ گاہ او قدرے خاک تو نخواہ
بر دردہا ے کہنۂ خسرو دوا بیار
بقیہ نفیہ شعر ۱۰

ای دل زبان دو دیدہ بر گیر
اندیشہ ز عالم دگر گیر
تا شحنۂ غم ترا درین راہ
سر بر نگرفت پاے بر گیر
شور و شر نیخود یست اینجا
با خود شو و ترک شور و شر گیر
نے نے غلطم کہ چون اسیران
دنبالۂ سجدہ ہاے بر گیر

گر در دو سرت هست از عشق — با درد بساز و ترک سر گیر
خاکی بر دو بسی گذشت ست — از مردم دیده در گهر گیر
سرباز مکش ز پای خوبان — کو بی سپرست بی سپر گیر
خار یکه روی گل شگفت ست — در دیده چو میل سیر مه در گیر
در عقل زند ربت بکوشش — ترک من مست بچیر گیر

غزل ۴۹۷ از دیوان — خسرو بنشین دو دختر رز — تحفة الصغر شعره
با خوش پسران سیمبر گیر

ای شمسوار دست بسوی عنان مبر — بر صید تیر مفگن و از خلق جان مبر
چون در شکار بر سر آهو گذر کنی — چشمت بس ست دست به تیر و کمان مبر
در جهد چون کند تو بس صید لاغرم — آزرده میشوم بر مسینم کشان مبر
دانی که چند دست دل اندر عنان تست — آن دست نازنین بدوال عنان مبر
چند از مه و ستاره تو تنها پسندهٔ — شرمی بدار و نام کسی بر زبان مبر
گفتی که نیست یادمت از خدا بترس — بر من که سوختم ز وفا این گمان مبر
دل مردهٔ بیاشنه مردم شکار ده — تن لاغرست طعنه بر استخوان مبر

غزل ۴۹۸ از دیوان — سودی بکن همین که بیائی به پیش من — وسط الحیوة شعره
صبر و قرار خسرو مسکین زبان مبر

امروز که از باران شد سبزه رعناتر — سیم و زر گل جمله گشتند بصحرا تر
احوال دو چشم من در گریه یکی بنگر — چون خانه پر روزن اینجا تر و آنجا تر
در سبزه خرامیدن گر روی هوسی بنشین — خود سبزه نخواهد بود از خط تو زیباتر

بالای تو هر جا و چشم تو همی بینم | ابروی تو می بینم از چشم تو بالاتر

غزل ۴۹۹ از دیوان | خسرو صفت خوبان کیگوی که خود نبود / در هیچ گلستان بلبل ز تو گویا تر | تحفة الصغر شعر ۹

ای ترا در زیر هر لب شکرستانی دگر | جز لبت ما را نمک نبود و نمکدانی دگر
من غم دل گویم و تو همچنان مشغول ناز | تو بشهر دیگر و من در بیابانی دگر
من بجان حیران و تو گوئی که پیمان تازه کن | باری اول عمر و آنگه عهد و پیمانی دگر
وه که چندین جان محنت کش مرا سوزی هنوز | خانه خالی کن که آمد بار مهمانی دگر
من درین سودا ز جان خویشتن سیر آمدم | آنکه زو سیری نیارد دست او جانی دگر
زان لب چون آبحیوان کشته شد شهری تمام | ای خضر بنما اگر هست آبحیوانی دگر
بر دل من غارت کافر مسار ای جان | زانکه برد او کافرستانرا مسلمانی دگر
هر چه ممکن بود کردم چاره اندوه خویش | بعد ازین خرجان سپردن نیست درمانی دگر

غزل ۵۰۰ از دیوان | با چنین خونابه دست از چشمها خسرو مشوی / زانکه این خانه نیارد تاب بارانی دگر | بقیه نقیه شعر ۶

ای چراغ جانم از شمع جمالت نور دار | بارک الله چشم بدزان روی زیبا دور دار
چون دلم را بت پرستی نو شد اندر عهد تو | باری آن بت خانهٔ ویرانه را معمور دار
من نه آنم کز درت سر برکنم تا زنده ام | گر اجل از کوی تو دورم کند معذور دار
تا بدانی حال خون آشامی بیهای من | جرعهٔ زین باده پیش نرگس مخمور دار
من بجان درمانده و تو ترس بدنامی کنی | میتوانی حال رسوائی چو من مستور دار

خسرو بیچاره مهر و نقش شیرین تو نیست

غزل ۵۰۱ از دیوان | صورت فرهاد کش در دفتر شاپور دار | بقیه نقیه شعر،

بیا جانا رضای من نگهدار | حق مهر و وفای من نگهدار
همه بر دیگران قسمت مکن غم | ازان چیزی برای من نگهدار
بده بوسی خیالت را امانت | که از بهر گدای من نگهدار
لبت ناگفته بوسیدم خطا رفت | مکش دین یک خطای من نگهدار
صبوری با غمش میگفت در دل | که من رفتم تو جای من نگهدار
مرا عشقت بلا شد دیگران را | خدایا از بلای من نگهدار

غزل ۵۰۲ از دیوان | مروت سان بکوی دوست خسرو | غرة الکمال شعر،
توکل کن خدای من نگهدار

جانی ندانم اینچنین تا زندگانی ای پسر | کز خوبرویان جهان باکس نمانی ای پسر
دل سیر و گفتار تو خون میکند رفتار تو | حیرانم اندر کار تو تا بر چه سانی ای پسر
زرین کلاه بالای سرو عهدی فرو تر از کمر | ره میروی وز جعد تر دل میفشانی ای پسر
کشتی اگر دل برکنی مردم اگر دور افکنی | زیرا که هم جان منی هم زندگانی ای پسر
چون نیست صبر از روی تو یک ساعتی بر بوی تو | چون سگ دوم در کوی تو گر تو بخوانی ای پسر
آزرده جانی را مکش بیمار و مانی را مکش | مسکین جوانی را مکش آخر جوانی ای پسر

غزل ۵۰۳ از دیوان | خسرو درین بیچارگی دارد سر کاوارگی | تحفة الصغر شعر،
در کار او یکبارگی تا مهربانی ای پسر

خوش بود بادهٔ گل بوی در ایام بهار | خاصه در سایهٔ گلهای ترانذام بهار
عاشق زار بهار است نهانی سوسن | لیکن از شرم نیارد بزبان نام بهار

بر چمن بود بسے دام بہار از زر و سیم
غنچہ نکشادہ گرہ تا بر ہر دام بہار

بعد ازین بینی و در سایۂ ہر سرو گلے
مجلسے کردہ جوانان ترا ندام بہار

ہوشیارا دست نبرد ہمہ اہل معنے
کہ بمستی گذراند سحر و شام بہار

بعنیمت شمر اے دوست اگر یافتہ
روئے زیبا و می روشن ایام بہار

غزل ۵۰۴ از دیوان

از پے خوردن می این نخستان خسرو
یاد می آرد ازان روئے تو ہنگام بہار

بقیہ نقیہ شعرہ

در عشق یار خود را دیوانہ کردم از سر
یارب فرو مباد این می کہ خوردم از سر

سر بر خاک گشتن پیش درش نہادم
چہ جای آنکہ یاران رو بنہ کردم از سر

خواہم شد امشب آنسو میبایدم ازان رو
ای گریہ سرخ گردان رخسار زردم از سر

جانا بہار حسنت آغاز سبزہ دارد
شد وقت آنکہ اکنون دیوانہ گردم از سر

ذرہ جدا جدا شد در بند ہجر یارا
عشق و بلا ازین پس بازند نردم از سر

مطرب بنوک زخمہ بگاف سینہ من
بخراش ریش کہنہ کن تازہ دردم از سر

غزل ۵۰۵ از دیوان

رفت آنکہ بود خسرو منکر ز شاہد و بت
ایدل گواہ باشی کا قرار کردم از سر

تحفۃ الصغر شعرہ

در سینہ دارم کوہ غم و اندر گریبان یار اینقدر
شاید کہ بپسند و دلش بر خاطرم یارا اینقدر

بیچارہ کردست شد آخر چہ کم گردد ز تو
گر باز گوئی ای صبا در حضرت یار اینقدر

گر بہر چون تو کعبہ عمرے بدیدہ رہ روم
ہم سہل باشد جان من آن مرد را کار اینقدر

گرچہ دلم خون شد ز تو نے از تو میرنجم ولے
بودست مارا دیدنی از چشم خونبار اینقدر

از دیدہ زیر پائے تو صد رہ فشاندم لعل و دُر
روزی نگفتی ای گدا ہستت از تو بسیار اینقدر

با آنکہ زارم میکشے و شوارم نامدمرا | آنکت ملامت میکند بر ما ست دشوار انقدر
در یوزہ دارم خندۂ زان نقلدان بر نمک | مرہم نمکن بہر خدا بر جان افگار انقدر

غزل ۵۰۶ از دیوان

نالہ کہ خسرو میکند شب از فراق روی تو | بقیہ نقیہ شعرے
کم نالد اندر فصل گل بلبل گلزار انقدر

رخ گل خوش ست و از وی رخت آے نگار خوشتر | چہ بود گلی کہ رویت ز دو صد بہار خوشتر
چہ روم بباغ و بستان چو گلے ترو نماند | ز گلی کہ بتو بینم بد و دیدہ خار خوشتر
بیکے سخن کہ گوئے بزنید دوبارہ مردہ | کہ ز آب زندگانی دو لبت دو بار خوشتر
چہ خوشست یک کرشمہ ز برای مردن من | کہ اگر زنیم بر بدن یکے از ہزار خوشتر
منم و شبی و بادل ہمہ شب حکایت او | کہ نخم دراز گفتن بشبان تار خوشتر
چو روم بخاک جانم کند این سخن بحسرت | کہ برین تن زمینے رہ آن سوار خوشتر

غزل ۵۰۷ از دیوان

چو غلام تست خسرو ز دو لب شکر باو | بقیہ نقیہ شعرہ
تو ازین دو گوی بیش کہ کدام کار خوشتر

زان چشم تو کہ ہست ز تو جان شکار تر | دل نیست در جہان ز دل من فگار تر
میگوئی تلخ زان لب شیرین کہ زہر تست | ز اب حیات بر دل و جان ساز گار تر
خلق از تو با کمال وفا در شکایت اند | من ہر چہ پیش میکشم و شرمسار تر
پیش تو جان شگافم و باور نمیدہ | ہر دم ندیدہ ام ز تو جان استوار تر
در عشق بد گوار بود پند دشمنان | حتا کہ پند دوست ازان بد گوار تر
پرسی کہ چون نخست دلت بقرار ہست | گر باورم کنے قدرے بے قرار تر
گفتم کہ ہوشیار شوای دل فگار عشق | عقلم بگوش گفت ز من ہوشیار تر

رخ ہر چہ پیش بر در تو میزنم بسنگ | بخیتم مگر کہ ہست زرم بے عیار تر

غزل ۵۰۸ از دیوان

ہم خود برون برآر کہ خسرو نگویدت
کاخر ز چیست چشم من سوگوار تر

بقیہ نقیہ شعرہ

زلفت ازیاد و گر گرد و دو از شانہ دگر | ہست یک فتنہ لبت نرگس مستانہ دگر
در غمت جان ز تنم رفت و خیال تو بماند | عاقبت خویش دگر باشد و بیگانہ دگر
دل مجموع دگر حال پریشان دگرست | شہر آباد دگر باشد و ویرانہ دگر
اہل صورت کہ خود آرای بود سوختنی ہست | کرم شب تاب دگر باشد و پروانہ دگر

غزل ۵۰۹ از دیوان

عاقبت گشت دروغ آنکہ گمان میبردند
کہ چو خسرو نبود عاقل و فرزانہ دگر

تحفۃ الصغر شعر،

دوم نیست دستم بجا و جان بجاے دگر | بدل توئی و بسخن در زبان بجای دگر
ببوستان روم از غم دلی چہ سود کہ ہست | دلم بجاے دگر بوستان بجاے دگر
جہانست یکسر و زیبا تو پیش من گوئے | زمین ہست جای دگر آسمان بجای دگر
چو جان و ہم تو دل ز کویت ار چہ برند | سگان کوی تو ہر استخوان بجای دگر
نشان ببوی تو پیند و من ازین غربت | تو جای دیگر و گویم نشان بجاے دگر
مگو کہ یار دگر گیر کسیرم ار یا بم | لطافتی کہ تو داری ہمان بجاے دگر

غزل ۵۱۰ از دیوان

گر چگونہ توان گفت زندہ خسرو را
کہ او بجاے دگر ماند و جان بجاے دگر

بقیہ نقیہ شعر،

قمر بدید ز من مہر و من خراب قمر | شبم در از چو گیسوے نیم تاب قمر
خرابہا ہمہ چون از قمر بود روشن | چراست تیرہ دل من چو شد خراب قمر

تمام شب قمر آسمان همی خسپد | که چشم این قمرین بر بست خواب قمر
ز نور باشد هر قطره چشمه خورشید | چو خون چکد ز رخ همچو آفتاب قمر
کجا رسد مه گردون بدین قمر بازے | که نیست چشمهٔ خورشید هم بر آب قمر
کنون دمیدن صبح از رنج قمر باشد | چو آفتاب نهان شد ز ماهتاب قمر

غزل ۱۱۵ از دیوان | لر آید و بر و در رود تر نه جاے گلست / از آنکه نیست نهان خسرو اشتاب قمر | تحفة الصغر شعرا ۱۱

گر هنر داری مرنج از بر شستی بر ستور | زیر عیسے خر نگردد زیر خران نیکران یور
نیک و بد در آدمی پنهان بماند چنانکه | نافه در جیب ملوک و باده در جام بلور
نفس را گر رام خواهی ساکنش بهتر رهید | پیل را گر بست خواهی چاره نیکو تر ز دور
چند بهر گنجے کش خور دنتوانی بحرص | با نهنگانے همی یک دره پیلان چو مور
احمقی باشد که گنجی دارد و حرصش نیست | بر ستوران باهر گوهر کے بود سود ستور
مرد باشد عرض بخشش پیش دکان بخیل | خیر باشد چاه کندن بر لب دریاے شور
در عیارے سیم و زر تا کی پرستی سنگ را | باش تا سیم ترا معیار گردد سنگ گور
ترک در دنیا لگور روز گورش یاد نه | گور دنیا لش روان انگونه کو دنبال گور
صنع یزدان شد جهان از دیده عیبش مبین | حسن در زنگ و حبش چون عقل در ملتان و غور
خام تر گردد ز پند معنوی نادان خام | کور تر باشد ز بادعیسوے دجال کور

غزل ۱۱۶ از دیوان | گر بپندارے عشق بازآئی چه خسرو چه حکیم / در جنب مر شستش باشد چه دریا چه خور | بقیه نقیه شعرا ۱۱

گر ز من جان برد و با دهوای کم گیرد | در جهان هم بود کسنه سرائے کم گیر

این دل سوخته با گوشه محنت خوکرد | گر بباغے نروم برگ گیاے کم گیر
زر خسار انست مرا گوهر درویشی بس | جوهرے راز دکان کاهربا ے کم گیر
زهد من خدمت رندان خرابات بس ست | گر نمازے نکنم رسم ریا ے کم گیر
گر دل مردهٔ من زندگی توبه نیافت | دور خم آب حیا هست صفا ے کم گیر
زاهدان سوی من از نیک نه بینند اے مست | ما بدشنام تو شادیم دعا ے کم گیر
خلق از مشک و من از خاک درت مست خوشم | این صوابست مرا بوے خطا ے کم گیر
گر ز عشاق تو من کشته شوم عمر تو باد | در صف کج کلهان زنده قبا ے کم گیر
غم مخور گر شود آواره ز کویت چو منے | از گلستان ارم برگ و نوا ے کم گیر
من که باشم که کسے از چو منے یاد کند | از قد مهاے سران بی سر و پا ے کم گیر

غزل ۱۳۵ از دیوان | صد چو خسرو بدرت هست یکی گو کم باش | تحفة الصغر شده
از نهانخانهٔ جمشید گدا ے کم گیر

گر تو کلاه کج کنے هوش ز ما شود مگر | ور شکنی ببر قبا جامه قبا شود مگر
خفته نباز نرگست در بکشایش دمے | شهر تمام کو بکو پر ز بلا شود مگر
مست و خراب رود روان پاے فگن بهر طرف | دیده که خاک شد بره در ته پا شود مگر
چشم تو مست شد بکن مست ترش نخوان من | ز انهمه تیر بے خطا یک دو خطا شود مگر
بندهٔ چشم تو شدم آن دو ازان من نشد | خدمت لعل تو کنم این دو مرا شود مگر
مردهٔ دیر مرده را بر در خویشتن ببین | در دل همچو سنگ تو میل وفا شود مگر
دل که خراب داشتم از پس من رها نشد | خواهم ازین خراب تر از تو رها شود مگر
از سر زلف اے صبا سوی من آے گه گهے | دل که ز جاے خود بشد باز بجا شود مگر

غزل ۱۴۴ از دیوان — خسرو خستہ را اگر دل نہد بجان تو / جان و تنم زیکدگر دو جدا شود مگر — وسط الحیوۃ شعر ۹

می نیابد چشم من بر آستان او گذر / ای خوشا دستی کہ دارد در میان او گذر
باد ہر دم تازہ تر گلزار عمرش گر نہ نیست / بلبل محروم را در بوستان او گذر
ناوک مہرش گذشت از جان و زی ہم نگذرد / اینقدر اندر دل نامہربان او گذر
او بدشنام و مرا بہر زبانش افسوس از آنکہ / حیف باشد چون منی را بر زبان او گذر
چون رود جان شہیدان بر فلک جان مرا / کشتہ او یم میاد از آستان او گذر
سر گذشتے باز گوئی از من آنجا زینہار / ای صبا گر افتدت روزی میان او گذر
عشق بس ناخوش بلائی لیکن از پرسی زمن / جان او خوش کین بلا دارد بجان او گذر
جان من از صبر میپرسی دل ما را مپرس / زانکہ این معنی ندارد در گمان او گذر

غزل ۱۵۱ از دیوان — ہر شبے کاندر دل خسرو گذشتی سہ بخشت / گر دگویا ناوکے در استخوان او گذر — غرۃ الکمال شعر ۲

نگار اچشم رحمت سوی من دار / عنایت بر تن چون موی من دار
دو تا شد باز دیم زیر سر آخر / دمی سر در خم بازوے من دار
جفا کم کن دلے گر خواہدت دل / نمیگویم کہ شرم از روے من دار
ہنوزم چند خواہی سوخت اے چرخ / بکش یا دست را پہلوے من دار
دلم کز دست ہجران خون شد ای اشک / ببر در خدمت بدخوے من دار
بدہ اے پارسا بیہودہ پندم / دلے گر میتوانی سوے من دار

لکن ای دوست خسرو را فراموش

غزل ۱۱۶ از دیوان — زبان کہ گہ بہ گفت و گوے من وا — بقیہ نقیہ شعر ۶

نہ نرگس ست زچشم خوش تو عربدہ جوتر — نہ سنبل ست ززلف کج تو غالیہ بوتر
اگرچہ سوختم از ہجر خام وعدۂ رویت — خوشم کہ دوزخ نقد از بہشت نسیہ نکوتر
من از قضاست کہ میرم بہ بند سلسلہ مویان — بیا کہ نیست کس از تو بہ سنبلہ موتر
شرابم از ندہی تیغ ران بحلق کہ بارے — بدولت تو کنم زان دگر شراب گلوتر
ببین کہ مایۂ دیوانگیست عشق توان بین — کہ عقل اول از وے نہاد و اند فزوتر

غزل ۱۱۷ از دیوان — اگر بگوید ازان مے مرنج زہر خسرو — تحفۃ الصغر شعر ۱
کہ نیست زو کسے اندر زمانہ بیدہ گوتر

ہر شب نہم زہجر پریشان دو دیدہ تر — دل از برم رمیدہ و من زان رمیدہ تر
افغان زتو کہ مہشت بگوشت فغان من — ہر چند پیش مینوی تا شنیدہ تر
شیرین عملیست عشق ولیکن زبان جانست — ایدل نگویمت کہ مخور لیک دیدہ تر
خلقے براہ منتظر جان سپردہ اند — ای ترک نیم مست عنان را کشیدہ تر
تو فتنۂ زمانہ شدی ورنہ روزگار — بودست و پیش ازین قدرے آرمیدہ تر
ایدوست پردہ پوشی مجنون ز عقل نیست — کو رہست دامنی ز گریبان دریدہ تر

غزل ۱۱۸ از دیوان — خسرو زمان رفتن و بر دوش بار عشق — وسط الحیوۃ شعر ۱
راہ دراز میروی آخر رسیدہ تر

سپیدہ دم کہ گہر بار دابر در گلزار — شود بجلوہ گل اندر نگار خانہ یار
عجب نباشد اگر از نسیم روح افزای — دم حیات زند نقش خامہ بر دیوار
چہ چشمہا سے کہن را کہ نو کند از سر — چو عندلیب بر آرد ز شوق نالۂ زار

گہر فروش شود روی نیکوان زعرق — گہے کہ گرم شود آفتاب را بازار
خوش آن کرشمہ و نازے کہ میکند نرگس — چو چشم ساقی رعنا میان خواب و خمار
میان لالہ و گل بین صبا ز نغمۂ مرغ — کہ رقص میکند از بیخودی بر آتش خار
شدست صحن گلستان ز ارغوان و سمن — چو آستان شہ از روی خسروان دیبار

غزل ۵۱۹ از دیوان — ردیف زاے عجمہ — غرۃ الکمال شعرہ

بر جان شکستہ دل باز — کردی تو شراب خون دن آغاز
جانا مخور این قدح کہ مستی — برلب بزن و بمن دہ آن باز
شد نوبت شربت پسینم — جرعہ بہ پیالہ من انداز
ما را غم تو ز خلق ببرید — وز صحبت دوستان و مسار
پرسی کہ چگونہ چہ گویم — کز مردہ برون نیاید آواز
گوئید مرا برو از ین کوے — دل گم کردم کجا روم باز

غزل ۵۲۰ از دیوان — خوش نیست سرود خسروانے — بقیہ نفیہ شعرہ
مطرب مست ست و چنگ ناساز

باز نوروز آبرد و رہاے بستان کردہ باز — گل جہانی را بروے خویش خندان کردہ باز
غنچہ بہر صد درم گل را بزندان کردہ بود — زر بداد آنگہ صبا و قفل زندان کردہ باز
در عرق شد غنچہ از گرما و تنگ آمد ز خویش — باد خوش می آید از گرما گریبان کردہ باز
چرخ گردان بہر ما را ساخت از گل گورہا — ابر آنگہ کوزہ ہا بر آب حیوان کردہ باز
بالش سلطان گل در خار جاے شاخ بین — جوز بہر باد ادن چتر سلطان کردہ باز
چند سوزی زلف سنبل نبی اے نرگس ترا — از روی دیدن خوب پریشان کردہ باز

یارب این ابرست در صحن چمن گوہر فشان | یا شہنشاہ جہان دست زر افشان کردہ باز

غزل ۵۲۱ از دیوان | تا ز خسرو دستگیری یافت در مدحش قلم / از سخن گفتن زبان بر دور عمان کردہ باز | تحفۃ الصغر شعر ۱۳

بوستان بشگفت در وے لالہ خندان گشت باز | بر رخ گل طرۂ سنبل پریشان گشت باز
سبزہ خط چند بہر خواندن بلبل نوشت | بلبل انگہ از خط خوبان غزلخوان گشت باز
خون لالہ گو نیا خواہد چکید از تیغ کوہ | یا چکید آن خون کہ کوہ آلودہ دامان گشت باز
بید ہم بر سایۂ خود تیغ لرزان بر کشید | سایہ زیر پای بید افتادہ لرزان گشت باز
ساغر لالہ پر از می گشت و ہم از بوی او | سبزہ بر روے زمین افتادن و خیزان گشت
بسکہ مرغان در ہوا ے باغ پر ور پر زدند | باد گفتا کین مگر تخت سلیمان گشت باز
ماہرویان دی تماشای بستان نشنید | آفتاب از رخ نمود و مہربان گشت باز
سایہ میگیرد زمین را زین تعجب در چمن | سایہ ہاے گل بپا از خورشید تابان گشت باز
بسکہ بر سایہ نشان بر رفتان گشت آفتاب | سایہ ہا بے رخنہ بر دیوار رخشان گشت باز
زلف خوبان سر فرو افگندہ دور ہم باند | کز پریشانی مرا کشت و پریشان گشت باز
یاسمین و لالہ را کہ دست بردے باد گرم | بوسہاے نازکش از رخسار افشان گشت باز
خفت نرگس مست و از فریاد بلبل بر نخاست | نیم شب کز مجلس مخدوم گہان گشت باز

غزل ۵۲۲ از دیوان | شعر خسرو را فرو خواند ند مرغان چمن / بیدلے کامد بسوے باغ بیجان گشت باز | وسط الحیوۃ شعر ۷

تن بپرسید و از رو دل جوانان ہنوز | دل خون شد و حدیث تبان بر زبان ہنوز
عمر م بآخر آمد و روزم بشب رسید | مستی و بت پرستی من ہمچنان ہنوز

آہنگ کردہ سوے بردن جان گرہم | کافر دلان حسن در انسوے جان ہنوز
صد غم رسید و مرگ ہنوزم نمیرسد | صد داد رفت و مہرۂ ما رایگان ہنوز
عالم تمام بر زشہیدان فتنہ گشت | ترک مرا خدنگ بلا در کمان ہنوز
بیدار اند شب ہمہ خلق از نفیر من | وان چشم نیم مست بخواب گران ہنوز

غزل ۵۲۳ از دیوان — ہر دم کرشمہای دی افزون دلے کشے — غرۃ الکمال شعرہ
خسرو زبند او بامید امان ہنوز

جان زتن بردی و در جانے ہنوز | درد ہا دادی و در مانے ہنوز
آشکارا سینہ ام بگداختے | ہمچنان در سینہ پنہانے ہنوز
ملک دل کردی خراب از تیغ ناز | واندریں ویرانہ سلطانے ہنوز
ہر دو عالم قیمت خود گفتۂ | نرخ بالا کن کہ ارزانے ہنوز
خون کس یارب نگیرد دامنت | گرچہ در خون تمالیشیانے ہنوز
باز گریہ چون نمک بگداختم | تو زخندہ شکرستانے ہنوز
جان زبند کالبد آزاد گشت | دل بگیسوے تو زندانے ہنوز

غزل ۵۲۴ از دیوان — پیری و شاہد پرستی ناخوش ست — بقیہ نقیہ شعرہ
خسرو اتا کے پریشانے ہنوز

سوگند آن نرگس بخواب نہ بیند ہرگز | بختم آن طرۂ قلاب نہ بیند ہرگز
ہر دمش سجدہ کنند انجم و خرچ و مہ و مہر | یوسف این مرتبہ در خواب نہ بیند ہرگز
ہر زمان خندۂ دیگر کند آن شوخ انگیز | داغ دیرینۂ اصحاب نہ بیند ہرگز
طمع مہر و وفا ہمت کوتہ نظر ست | مرد عشق اینہمہ اسباب نہ بیند ہرگز

غزل ۵۲۵ از دیوان	خسرو آن شب کہ بکوی تو رود واز غیرت سایۂ خویش بمہتاب نہ بیند ہرگز	تحفۃ الصغر شعر ۱

فزون شد عشق جانان روز تا روز — کجا زین پس شب ما و کجا روز
زبیہوشے ندانم روز و شب را — شبم گوئی یکے گشت ست با روز
دلست این ہیچ پیدا نیست یا خون — شب ست این ہیچ روشن نیست یا روز
مگو جانا کہ روزے بر تو آیم — ندارد چون شب اندوہ ما روز
تو خوش خفتہ بخواب ناز تا صبح — مرا بیدار باید بود تا روز
چہ خفتی خیز اے مرغ سحر زانکہ — ترا روزے ہمین باید مرا روز

غزل ۵۲۶ از دیوان	چہ عیش ست انیکہ خسرو را ہجرت نشود ہر شب ہزارے ود عارت	وسط الحیوۃ شعر ۶

مست من چون باده نوشی جرعه بر من بر فشان — در دو جام خود برین رسوای تر دامن بریز
چشم تو مستست کو کم ایستد تا کرده خون — خون من در پیش آن قتال مرد افگن بریز
دشمن جانست آن غمزه تا خوش گردد او — انچه در دل من ستیزی پیش آن دشمن بریز
دل شد از تیر غمت روزن چو خواہد رفت جان — شربتی از جام خود باری دران روزن بریز
مست میرفتم سبو بر سر فتادم دان شکست — تا رکم مشکن بدان تا دان و خون من بریز
تیر گے عشق مشتاقان ترا چون روشنست — بر دل تاریک خسرو باده روشن بریز

غزل ۵۲۷ از دیوان	ردیف سین مہملہ	غرۃ الکمال شعر ۶

خرابی من ازان نرگس خمارے پرس — ہلاک جانم ازان لالہ بہاری پرس
ز زخم غمزہ چہ پرسی کہ در ولت چند ست — ز صد فزونست ولی زخمہای کاری پرس

غلام چشم تو ام گرچه ناوک تو خوش ست
ولیک لذت آن از دل شکاری پرس

دلم که زود فراموش میکند خود را
بپرس هیچ دگر پیش بخاری پرس

کجاست دولت آنم که بر درت باشم
نشان من بسر کوی خاکساری پرس

غزل ۲۸ از دیوان — بقیه‌ی قصیده شعر ۶

سر و دو ذوق فراوان شنیده اکنون
بیار خسرو دلسوز را بزاری پرس

کار دلم از دست شد ای بیوفا فریاد رس
تا چند بر من دم زدم از بحر عاشق کش ستم

تا چند بر من دم زدم از بحر عاشق کش ستم
بهر ست گر نیست غم بهر خدا فریاد رس

ظلمیست شب تا بصبحگه بر ما که نتوان گفت آه
بگذار شب چون باز دوج فریاد ما فریاد رس

تا از تو دلبر مانده ام بیخواب و بیخور مانده ام
چون در غمت درمانده ام درمانده را فریاد رس

شد جان بغم چشم ز بینا جان شد لاله کرد خطا
بگذشت چون عمر از وفا ای بیوفا فریاد رس

غزل ۲۹ از دیوان — قصیده شعر ۶

آن هر دو چشم داستان از عاملان بر بود جان
یکجان خسرو را ازان هر دو بلا فریاد رس

با بسته میکون تو شکر چه کند کس
با خنده موزون تو گوهر چه کند کس

با روی خود آئینه برابر منه ایجان
خورشید با ئینه برابر چه کند کس

چون روی تو ام نیست جهان را چکنم من
بی دیدن رویت جهان در چه کند کس

با یک حدیث لب شیرین تو گوینده
بیهوده حدیث از لب گوهر چه کند کس

بسیار بکوشم که بسر من ننهد لیکن
با بخت بد و گردش اختر چه کند کس

گفتی که فلان جمله نکرد از پی وصلم
خون کرد دل سوخته دیگر چه کند کس

خسرو که فدا کرد دل و جان ز پی تست
وز نی دل و جان هر دو فدا بر چه کند کس

ردیف شین معجمه

غزل ۵۳۰ از دیوان — وسط الجمعة شعرا

آن چشم نخسبو نگردد آن لب خاموش — وان نجی گفتار و شکر خنده خون نوش
رسوا شدم از حالت خود زانکه همه جاست — رخسار بگفتار و من دل شده خاموش
پوشیده نماند آتش من در تن چون کاه — آن شعله بر آمد که نهفتیم نخبن پوش
من دانم و جانی که بتن کاش نبودی — تا هجر چنان کرد سزای دل من دوش
تو خواه ولا خون شود خواهی بر و ایجان — کان تند خو نخواهد شدن از سینه فراموش
ای ادام ملک زلف تو ولها چه کنی صید — یوسف که عزیزست بقلب دو سه مفروش
محرم شد و روزی برخت سیر ندیدم — زیرا که تو می آئی و من میروم از هوش
انبوه گدایان جمال ست بکویت — میبندم که محروم شوم گشته دران جوش
آتش بودم بی تو بآگنده دو دوزخ — گر لاله کشم در بر دگر سر در آغوش
گر لطف و کرم نیست کم از ضربت تیغی — باری بهمین سر تنگ مده از در دوش

غزل ۵۳۱ از دیوان — غرة الکمال شعرا

از رو زدن جستی و اگر منکری ای شوخ — آن زرد و سیه را چه نشانی به بنا گوش
اگرچه پرستش من نیست روا ایش — رها کن تا بمیرم زیر پایش
زمین را بهره زان پا رو سرم دور — بغیرت مردم از خاک سرایش
سر ما در کمند و شه بجولان — چه غم میدارد از مشتی گدایش
ترا خونریز عاشق نیست حاجت — که هجران نیک میداند سزایش
شراب شوق کز حسنش دلم خورد — گواران باد با نقل بلایش
چو از ما رفت یار ای جان بی شرم — بجان ارمیتوانی داشت جایش

غزل ۳۲ ه از دیوان — بقیه نقیه شعر،

تو کش بارے چو خواهم مرد بے تو
که خسرو کرد خود را آزمایش

ابری خوش ست و وقت خوش ست و هوا خوش — ساقی مست داده بمستان صلای خوش
آواز خوش رسید حریفان عیش را — گشت آشنای جان و رهی آشنای خوش
آنکش ز هوشیاری عقل ست بے خبر — کز باده بے خبر نشود در هوای خوش
گرچه دعای توبه خوش ست ای فرشتگان — تا سوی آسمان نبری این دعای خوش
بے روی خوب دل نشود خوش بهیچ جای — گل گرچه خوبرو بود و باغ جای خوش
مستان عشق را دل و جان وقف شاهد ست — حجت ز خط ساقی و مطرب گوای خوش

غزل ۳۳ ه از دیوان — تحفة الصغر شعر،

عشق تبان اگرچه بلا میست جان گداز
خسرو بجان خرید خرد این بلای خوش

ای زده تا دلم بجان یکدو سه چار پنج و شش — گشته چو بند دهر زبان یکدو سه چار پنج و شش
گفت بوعده گر لبی یکشب ازان تو تشنم — روز گذشت درمیان یکدو سه چار پنج و شش
پیش در تو هر نفس از هوس دهان تو — بوسه زنم بر آستان یکدو سه چار پنج و شش
منع دو چشم کن که شد از دل تنگ تا بهر دمے — راتب آن دو ناتوان یکدو سه چار پنج و شش
گاه نظاره چونکه تو طلوه کنے جمال را — گشته شوند عاشقان یکدو سه چار پنج و شش
گشت صبا ز خیر تم آید اگر ز کوے تو — هم دلبوی دلست جان یکدو سه چار پنج و شش

غزل ۳۴ ه از دیوان — وسط الحیوة شعر،

خواست غمان مردمان لیکه همیکند دمی
خسرو خسته دل غمان یکدو سه چار پنج و شش

آتشے از رحمت آمد گرچه سر تا پا منش — هم دعائی میدمد از سوز دل بر اسمنش

سوخت جانم شعله‌ی مذهم بروز پیش او
زانکه ترسم دل بسوزد تا که از سوز منش

سوخت خود را دانش خود کرد از انسان و شمش
شمع را سوز دل پروانه چون روشن نمود

حیف باشد گر نهوس آویزم اندر گردنش
پا زدیم طوق سگان کوی او بوده بسی

گوی آن خوان در دوغت بر سر پرانمش
دل که بر دامان یوسف چشمه یعقوبش نمود

منکه تا پسندم سر شک خون خود بر دامنش
وه که دامانش چرا گیرند بهر خون من

غزل ۵۳۵ از دیوان غرة الکمال شعرا

خسرو اگر خوش نفتد دیده در بر خاک پاش
هم بخاک پای آن سلطان که از سر کشش

چون مرده که در سینه بود حسرت جانش
او میرود و عاشق مسکین نگرانش

او بخیه چندین دل خلقی ابغانش
بیمهر سوارے که عنان باز نه پیچید

از بیخبرے یا ندارم که چسانش
یا دست که در خواب نبیش دیده ام اما

تا دولت دشنام بر آید ز زبانش
یا دشنه دهی اے باد گهے نام گدائے

آتش چه به دنوان داشت نهانش
بسیار بکوشم که بپوشم غم خود لیک

از بخت خود و در عجبم از خواب گرانش
از ناله ام از خلق نخسپید عجبی نیست

غزل ۵۳۶ از دیوان بقیه نسخه شعرا

خسرو نگران باش همه بر دل خود بیش
کوری دلے را که نباشد نگرانش

سگ آن غرت کجاست که منشا نخند بر خوانش
بسنگے چو ان سگان ازدور خرسندم ز دربانش

که من در گردن آرم تنگدستی از گریبانش
بیا زوی من گردن زده کی باشد این دولت

رحمت شور کانگشتی رسانم بر بمکدانش
زدور انگشت بنمایم چه حیلت چون نمیابم

همو میداند و جانش که تمنا خسته بر جانش
چه طمعه بر گرفتاری که او ماندست از یاری

مرو سامان چه خواهی ای نکوخو او اندرین غربت
اسیری را که نی سر کاری آید نه سامانش

چو خورد م بی اجل تیرش دمی نگذارکز گریه
بشویم خون غم پرورد خود از پلک مژگانش

بجناز آلوده خون عاشقی با دست سرگردان
هران ذره که بالا میرود از گرد پیکانش

بپوسی آستان کعبه اے بادار رہی از ما
که ما گم گشتگان مردیم تشنه در بیابانش

غزل ۳۰۰ از دیوان — شنیدن هوی خسرو گر نیارد وا رهد درش — خمسة المتحیرین شعر ۶
که بوی خون دل می آید از فریاد و افغانش

ترک من سر مکش زپردهٔ خویش
درکش آخر عنان زجردهٔ خویش

در میندز ناتوانے را
با فراق هزار مردهٔ خویش

نظرے کردم و چنان مستم
که پشیمان شدم زکردهٔ خویش

مطربا زنالشم چنان شد مست
که فراموش کرد پردهٔ خویش

ساقیا خون من تمام بخور
مے بده لیک نخوردهٔ خویش

غزل ۳۰۰ از دیوان — بغلامے نیرزدت خسرو — وسط الحیوة شعر ۹
تو فزون کن بهاے پردهٔ خویش

تعالی الله چه دولت داشتم دوش
که بودآن بخت بیدارم در آغوش

چو در گردسر خود گشتنم داد
زشادی پاے خود کردم فراموش

دران چشمے که نه خفته نه بیدار
نه ماهش بودم از دیدن نه بیهوش

خوش آنحالت که گاه گفتن راز
دهانم بود نزدیک بناگوش

چه سودا می پزے اے جان پرسوز
مگس خفته چه بیند شربت نوش

دوسه بار این خیال یار با من
بگو خوابیکه دیدستم شب دوش

سوخت جان و شعله‌ی ندهم برون در پیش او
زانکه ترسم دل بسوزد تا کرا از سوز من پیش

شمع را سوز دل پروانه چون روشن نبود
سوخت خود را دانش خود کرد از انسان و نیش

پا زدیم طوق سگان کوی او بوده بسی
حیف باشد گر نبوسم آویزم اندر گردنش

دل که بر دامان یوسف چشمه یعقوبش بسود
گوی آن خوان در دوغت بر سر سرا منش

وه که دامانش چرا گیرند بهر خون من
منکه تا پسندم سر شک خون خود بر دامنش

غزل ۵۳۵ از دیوان غرة الکمال شعرا

خسرو اگر خوش نشنید دیده بر این خاک باش
هم بخاک پای آن سلطان که از سر کشش

او میرود و عاشق مسکین نگرانش
چون مرده که در سینه بود حسرت جانش

بیمهر سواریست که عنان باز نه پیچید
آویخته چندین دل خلقی بعنانش

یاد است که در خواب شبش دیده دمادم
از بیخبری یاندارم که چسانش

یادش دهی ای باد گهی نام گدائی
تا دولت دشنام برآید ز زبانش

بسیار بکوشم که بپوشم غم خود لیک
آتش چه بدستان توان داشت نهانش

از نالهٔ ام از خلق نخسپید عجب نیست
از بخت بد خویش عجب بین که خوابگرانش

غزل ۵۳۶ از دیوان بقیه نسخه شعرا

خسرو نگرانیست همه بر دل خود بیش
کوری دلی را که نباشد نگرانش

بسنگی چون سگان او زدم خرسندم زورمانش
سگ آن عزت کجاست که منشا نخند بر خوانش

بیا زوی من گردن زده کی باشد این دولت
که من در گردن آرم تنگدستی از گریبانش

زدم را نگشت بیجا یمه چلیت چون نمیا بم
زبخت شور کا گشتی رسانم بر بمکدانش

چه طعنه بر گرفتاری که او ماندست از یاری
همو میداند و بس تنگ که تنها جسته بر جانش

سر و سامان چه خواهی ای نکو خو اندرین محنت
اسیری را که بی سر کار می آید نه سامانش

چو خورد م بی اجل تیرش دمی بگذار کز گریه
بشویم خون غم پرورد خود از لوح مژگانش

بنفشه آلوده خون عاشقی با دوست سر گردان
هر آن ذره که بالا میرود داند گریبانش

ببوسی آستان کعبه اے بادار سعی ما
که ما گم گشتگان بر دیم تشنه در بیابانش

غزل ۳۰۰ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۶

شنیدستم هوی خسرو گرفتار رود دارعند درش
که بوی خون دل می آید از فریاد و فغانش

ترک من سر مکش ز پرده خویش
در کشش آخر عنان ز جرده خویش

در میندز ناتوانے را
با فراق هزار مرده خویش

نظرے کردم و چنان مستم
که پشیمان شدم ز کرده خویش

مطربا زانشم چنان شد مست
که فراموش کرد پرده خویش

ساقیا خون من تمام بخور
مے بده لیک بخورده خویش

غزل ۳۰۰ از دیوان — وسط الحیوة شعر ۹

بغلانے نیز دست خسرو
تو فزون کن بهاے پرده خویش

تعالی الله چه دولت داشتم دوش
که بود آن بخت بیدارم در آغوش

چو در گردن سر خود گشتنم داد
ز شادی پاے خود کردم فراموش

دران چشمے که نه خفته نه بیدار
نه ماهش بود م از دیدن نه بیهوش

خوش آنحالت که گاه گفتن راز
دهانم بود نزدیک بنا گوش

چه سودا می پزے اے جان پر سوز
مگس خفته چه مینے شربت نوش

دو سه بار این خیال یار با من
مگو خوابیکه دیدستم شب دوش

سیه پوشیده رخسارش کنون رسم — زبیم من هم بحق آن سیه پوش
نگویم حال خود یا آنکه قصاب — بقصه کشتن ست و کشته خاموش

غزل ۳۲۹ از دیوان — غزالهٔ الخیال شعره

فغان خسرو ست از سوزش دل — نمالد دیگ چون آتش کند جوش

چندین شبم گذشت بکنج خراب خویش — نوری ندادیم تبسی از ماهتاب خویش
روی چنان سپوش نمامق که اهل لطف — از تشنگان دریغ ندارد ز آب خویش
دی سیر دیدم آن لب و گشتم خراب از انکه — نشناخت جان تشنه قیاس شراب خویش
او حال پرسد از من و گریه دهد جواب — فرمایدم نگریه حاضر جواب خویش
معمورهٔ مراد چه جویم که جان من — خو کرده با خرابهٔ عیش خراب خویش
از تشنه دوختم چه کنم چون ز روزبد — صبح دروغ میدمدم زآفتاب خویش
بنیم شبش بخواب ز رشکی و بخود بسی — گریم مبرد با در و دیوار خواب خویش

غزل ۳۳۰ از دیوان — بقیه نقیه شعره

گر زد دوست گشتن عاشق صواب شد — خسرو نه دوستیست که جوید صواب خویش

خلق بهر کار رو من بر سر سودای خویش — در هوس هر کسی من تماشای خویش
گوید مبادا هرگز این ناله بی بیست — نوحه خود میکنم با تن تنهای خویش
من چه نمی بینت لطف کن از من مگیر — بین نه یکی جای خود بلکه همه جای خویش
حسن دو شی بدل ناز فروشی بجان — سهل چنین هم مکن قیمت کالای خویش
در دل تنگم مگنج جز تو نه گنجد دگر — گر نه ازین به مخواهیست بالای خویش
پا چو بکویت نهم عزت کوی ترا — سر نه مژه دیده کشم خاک کف پای خویش

من خود از اندوه خود جان بزم لیک تو — خال ملامت منه بر رخ زیبای خویش

غزل ۱۳۸۱ از دیوان — تحفة الصغر شعر

در حق خسرو قدحیف که ضایع کنی
رحمت امروز خود از پی فردای خویش

خضر در کوی او ره گم کند از بیم دزد — تعالی الله مگر از آب حیوان رشحه نوشش
مبادا آن پای را در وی خرامان کرد کو بگذر — تو میدانی که خاکست آدمی خونست با خونش
نثاری گر کند چشمم بپایت پا منه جانا — که حاصل شد بصد خون جگر هر در مکنونش
ببرهم از جنان روزی که با شم رفته از عالم — تعلق هیچ جان با قی نبوی زلف مشکونش
در و بستند انیکه گرد آلوده از خون جامه یوسف — که چون بر چشم یعقوب آمد آلوده شد از خونش
بوصف لیلی از شرمنده ام در عاشقی بارے — بحمد الله که شرمنده نیم در وی بمجنونش
فسون جان را بصد ناری همیبوسم قدم لیکن — چه چاره چون پری حاضر نگیرد دو با فسونش

غزل ۱۳۸۲ از دیوان — وسط الحیوة شعره

حسد میبردی ای دشمن عقل و دانش عشقم
بیا تا بر مراد خاطر خود بینی اکنونش

خوش رفیقے او که آن رو در نظر می آید ش — لیک هیچ انهم که جان بر جای جان می آید ش
زلف در بالین دو عوی در خواب خوش وه کای عجب — با چنان تشویش دلها خواب چون می آید ش
صوفی ما دوحے پرهیزگارے میکند — باش تا ساقی مستان رو بخود بنماید ش
عشق را اسباب چون من همه حالی تست — یک اشارت از سر لاری تو می آید ش
باغ رو جانا که در نرگس هوائے آرزو می نیست — روی گل می بیند اما دل می آساید ش
عاشق مسکین و گنجے و خیالے دگر — چون کند بیچاره چون دل با کسی نگشاید ش
نیست عاشق را دوائی بهتر از صبر و طبیب — گر بود دانا چنین دانم همی فرماید ش

غزل ۳۴۳ از دیوان

خسروا دل برکن گر یارِ بدخو نیست از گله
هر چه با آن روی زیبا میکند میشاید ش

غرة الکمال شمرد

خواهم که سیر بینم روی چو یاسمینش
لیک از نشستِ چشمش میترسم از کمینش

بسیار زهد توبه باطل شد از فریبش
این طرفه آنکه گه گه سنبیده شرم گینش

دل رفت و روزها شد کز وی خبر نیامد
ای دور مانده چونی در زلف عنبرینش

طاقت نداد انکس از ناز کس نقد را
ای باد تند مگذر از برگ یاسمینش

ای جامه وار از تنِ جان جنس مند یکتا
کز نخجیر نقش گیرد اندام نازنینش

یارب ز جیب بدخو بر مال آستینش
خیز اے رقیب بدخو بر مال آستینش

گویند شادمان زی جمعے چو غمزه او
من خود ز بهر خوبی بر روے تو نیارم

لیکن تو پند بشنو بد خو مکن بدینش

غزل ۳۴۴ از دیوان

خسرو بیک نظاره دل را بباد دادی
گر جان بیکبارت آید بار دگر نبینش

بقیه نقیه شمرد

دل من بروشنوان یافت بازش
که دستے نیست بر زلف دراز ش

شدم در کندن جان نیم کشته
ز چشم نیم مست و نیم بازش

بیین بخشیده اجلهاے خود اے خلق
که میرم هر زمان در پیش نازش

چرا محمود از غمسرت نمیرد
که میرد دیگرے پیش ایازش

بکار دوست جان هم نیست محرم
که با بیگانه نتوان گفت رازش

شبے خواهم بالینت شد مع شمع
تو در خواب خوش و من در گدازش

ولے کانجا دو پیچ گان ز لفت
بیارے کوے دیوانه مسازش

رها کن تا کف پایت ببوسم | پس انگه شویم از دست نیازش

غزل ۳۸۵ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۱۰

جفا ها میکنی بر من مکن شرم
که شد شرمنده خسرو زان نوازش

دیدم چو آفتابی در سایهٔ کلاهش
سایه را گرفت مه را از طرهٔ سیاهش

او چشم داشت بر من من زلف او گرفتم
تا بو که زنده مانم زان غمزه در پناهش

دل رفت در زنخدانش آواز دادم او را
گفت انیکم معلق در نیمه راه چاهش

زلفش چو گشت بر رو پیشش نماز بردم
چون سایه گشت دیدم نزدیک پیشگاهش

بنوشت عارض خط از بهر عرض خوبی
وانیک بگرد عارض خط میکشد سیاهش

من چشم می نیارم کز وی نگاه دارم
یارب مگر تو داری از چشم بد نگاهش

غزل ۳۸۶ از دیوان — بقیهٔ نقیه شعر ۱۰

گر داین گمان که خسرو بخشیده خواست بوسی
بخشیدنیست جانا گر هست این نگاهش

دل من دستبازی میکند هر لحظه با موئش
معاذ الله که گر ناگه به بیند چشم بدخویش

گهی کز در برون آید بعیاری و رعنائی
زهی تاراج جان و دل بهر سو کاوفتد هویش

گرفته آتش اندر جان و میسوزد همه مستی
من از خود بیخبر مشغول و در نظارهٔ رویش

ببزمی شانه کن در مویش ای مشاطه کز دردش
رگ جان گسلد مارا مبادا گسلد مویش

گذشتست آنکه مستم کردی از بویش صبا اکنون
خرابم هم ببوی خود که از من میرمد بویش

چه عیش ست اینکه من اینجا و جان من بر عنا
و دان بر سر گشته همچون گرد بادی بر سر کویش

غزل ۳۸۷ از دیوان — بقیهٔ نقیه شعر ۱۰

دل گم کرده می جستم میان خاک کوی او
بخندید و گفت چون خسرو نخواهی یافت میجویش

دل که برد از من اگرچه مبتلا میدارش | کز خوش ست او را بمن بگذار تا میدارش
از که پرسم تا کجا میدارد آن درماندهٔ را | ای صبا از ما بپرسی هر کجا میدارش
پند گوید عقل لیکن کی کند فرمان عقل | آنکه نافرمانی دل در بلا میدارش
سر ورا نبود قبا سر داشت بالایش ولیک | بی بلائی نیست آن کاندر قبا میدارش
از اجل نالد همه کس گو کند جانرا تباه | من ز بخت خویشتن کز من جدا میدارش
چند گه گیرد نخواهد کرد با او هم وفا | آنهمه خوبی که با ما بیوفا میدارش

غزل ۴۹ از دیوان — وسط الجمع شعر ۹

گر سلامی نیست بازی کم رد شنامی از دو | گوش خسرو را که در راه وفا میدارش

رفت دل نیست روشنم حالش | بر دو ایجان تو هم ببالش
من بدینسان که حال خود دیدم | نبرم جان ز چشم فتالش
چه خبر شهسوار رعنا را | که صف مور گشت پامالش
نه که از شمع سوخت پروانه | کاتش دل فتاد در بالش
در شناسد که چیست قیمت عشق | نیست عاقل سلیم دلالش
هر که بر حال عاشقان خندد | گریه واجبست بر حالش
من مسکین چه سرد و رد توام | کوه البرز پشه حمالش
در چه آندم فتاد دل کامد | سورهٔ یوسف از رخت فالش

غزل ۵۵۰ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۲

چه دراز ست بین غم خسرو | که رود بی تو هر شبی سالش

زلفت که باد از هر طرف گه پریشان دارد ش | هر نوک باید از و زنجیر صد جان دارد ش

جور یکه هر دم میکند گر مردمی باشد درد — آخر نه چندان کرد با وقتی بشیمان دارد ش
خاکی که از کویت برم در دیده پنهانش کنم — مفلس که باید گوهری ناچار پنهان دارد ش
گفتار تو کاید برون از جان و جان در درد و — هر دم گشد از چه لبت در آبجیوان دارد ش
دور از من آنکو دور شد از چون تو ی نزدیک من — تلخست عیش در فلک در شکرستان دارد ش
پروانه کش ناگهان شمعے بمهمان در رسد — خود را مگر بریان کند دیگر چه مهمان دارد ش

غزل ۱۵۱ از دیوان

بیچاره خسرو را کنون سامان نمیباشد مگر — هوشے که مردم را بود گو تا بسامان دارد ش

بقیه نقیه شعر

تنها من و دلی و غمی بهر جان خویش — مشغول با خیال کسے در نهان خویش
تا داد باد بوے ازان باغ و مرغ ما — نزدیک شد که بر پرو از آشیان خویش
خوشوقت ما چو از پے مردن بچشم و جان — بینیم خاک کوی تو در استخوان خویش
در خود گمان برم که تو زان معنی و باز — گم کردم از چنین غلطے در گمان خویش
بگذار کز زبان کف پات آبله کنم — از ذکر تو چو آبله کردم زبان خویش
بخت بد از رکوے تو مارا فگند دور — گم گیر خاک از شرف آستان خویش

غزل ۱۵۲ از دیوان

رفت از در تو خسرو و اینک به یادگار — از خون خود گذاشت بر آنجا نشان خویش

بقیه نقیه شعر

صبح دولت میدمد از روی آن خورشید وش — در چنین فرخ صبوحی ساقیا یک جام کش
آتش ما کے فرو میرد بدینگونه که مے — تا شط بغداد داده ساقی ما دجله وش
می که بر ما زهر شد هم تو کنش آب حیات — تا نگیری نمیم ار گویم که اول خود بچش
بر لبت کاروی زدم بر وی دل و جان و خرد — مهره بر می چین که هم جا بر ست و هم دوش

غزل ۵۵۳ از دیوان

بهترین وزی من بدر وز خاکم از تو لیک
هست خسرو شیشهٔ تو سنگدل دیوانه وش

تحفة الصغر شعر ۹

فرشته می ننویسد گناه دمبدمش
که از تحیر آن رو نمیرود قلمش

نه آن زدیدن نفسیت روی تو مگر آنکه
قضا بقدر رود یوسف کند جمال کمش

اگر بباغ روم دل بگیرد م در باغ
که خود گرفت دل من بگوشهای غمش

کجا زچاشنی درد دل خبر دارد
کسیکه نیست خلاص از وظیفهٔ شکمش

جفای دوست بمقدار دوستیست عزیز
اسیر عشق شناسد حلاوت المش

چه جای بانگ موذن برین دل بدرد
که روزگار بسر شد بطاعت صنمش

کشتم زدست تو برچوب جامهٔ پرخون
که هر که شاد بتان شد چنین بود عملش

سماع نالهٔ ما را زخون دل جویند
که از عنون جگر خوار لیست زیر و بمش

غزل ۵۵۴ از دیوان

بیکدمست گرد جان خسرو مسکین
بمیر دار نبود یاد دوست دمبدمش

تحفة الصغر شعر ۱۰

گرد بهای سر زلف بر بنا گوشش
حدیث درد مرا مرده نداد در گوشش

بناشناختگان بیند و نظر نبود
بصد شناخت درین مستمند مدهوشش

شرار آتشم بجان روشن و چرا نبود
که میکنیم تن همچو کاه خیر وشش

بیا که سر بفدایت نهاده ام ورنه
چنین عزیز ندارم نهاده بر دوشش

مگو که غمزهٔ من خون کس نمی ریزد
تو یاد ده که اگر می شود فراموشش

دلم زنخچیر سودای خام سوخته شد
که هیچ پخته نشد کار من بصد جوشش

چنان شدم که ببیند مرا دلشناسد
اگر شبی نغلطم در کشم در آغوشش

غزل ۵۵۵ از دیوان	بخور و تلخی هجر تو چون شکر خسرو حلاوتیست دران با دتا سحر پوشش	وسط الحیوة شعر ۹

گه گه نظرے باز مدار از من درویش
چون متنعم نخسبنده بدریوزهٔ درویش

مارا دل صد پاره و راحت نمک آلود
مشمار که تا روز اجل به شود این ریش

حسن تو فزون باد و جفای تو فزون تر
تا در دل خستهٔ من کم نه شود بیش

جانا مکش اکنون هم ازان شیوه که دانی
کان صبر نماندست که میکردم ازین پیش

خوش باش که آن غمزهٔ خونریز تو مارا
چندان نگذارد که کشائی تو سر کیش

ایمن ز خیال تو نه ام با همه پرسش
قصاب نه از مهر کند تربیت میش

ساقی منگر تو به قدح بر سر من ریز
تا غرقه شود این خرد مصلحت اندیش

ایمان من اندر شکن زلف بتان شد
کافر کندم دل که اگر گردم ازین کیش

غزل ۵۵۶ از دیوان	ای آنکه زنی طعنه خسرو ز پے عشق تو فارغی از درد که من خورد م ازین نیش	ابتدیه نسخه شعر ۰

گر مرا بخت کاری نیست گو هرگز مباش
در سبا مان روزگاری نیست گو هرگز مباش

سر بخشت مختنم خوش گشت گر تاج سرے
سر چون من خاکساری نیست گو هرگز مباش

بس بود قلب وجود من سر نقد اگر
باز رو سیم شماری نیست گو هرگز مباش

آسمان دارست دامان مرا دناکسان
گه مرا پیوند داری نیست گو هرگز مباش

غم خورم عشق تو کو در جان من جاوید مان
گر غمم را غمگساری نیست گو هرگز مباش

عشقبازی با خیال یار هم شبها خوش ست
گر از دیوس و کناری نیست گو هرگز مباش

سر خوشم از دُرد و درد از صافی عیش طرب
سر چون من دُردخواری نیست گو هرگز مباش

غزل ۵۵ از دیوان

مجلس علیش ست وجز خسرو همه هستند اگر
تا کسی دنا بکاری نیست گوهر گز نباش

وسط الحیوة شعر ۵

مرا کاریست مشکل با دل خویش
که گفتن می نیارم مشکل خویش

حیالت واند وجان من دعنم
که هر شب در چه کارم با دل خویش

زدانش ماندگان یاد کن آخر
چه رانی تند جانان محمل خویش

مرا در منزلے ره اوفتاده
تراخوش با دراه منزل خویش

غزل ۵۸ از دیوان

نه من زانگونه در دریا فتادم
که باز آیم دگر با ساحل خویش

تحفة الصغر شعر ۶

مشک تر بر مه پراگندی و تب میخوانیش
آتشی در جانم افگندی و تب میخوانیش

لب رطب سازی و انگه خسته از دندان کنی
خسته از دندان من کن گر رطب میخوانیش

هست بر خورشید بیشیت نام خورشیدی خطا
تو بدین نام از پی حسن ادب میخوانیش

آفتاب نیمروزے و بخدمت کردنت
میرسد خورشید اگر در نیم شب میخوانیش

نسخهٔ کز خط تست اندر دل سوزان من
سحر آتش بند یا تعویذ تب میخوانیش

غزل ۵۹ از دیوان

سجده کردن پیش طاق ابروت از دوستی
فرض شد بر خسرو از تو مستحب میخواندش

غرة الکمال شعر ۷

ما بجان درمانده و دل سوے ما میخواندش
آه کین بر خود نه بخشوده کجا میخواندش

تا هوس بر زیستن دلرا همیگفتم مخوان
چون ز جان برخاستم از خلق را میخواندش

مرد مانا از دو بلای دل مرا تشویش جان
من قیامت خوانم از خلقی بلا میخواندش

چشم او در جادوئی تا خلق دیوانه شوند
خلق دیوانه شده هر دم دعا میخواندش

خوانمش در جان گوید خانهٔ من نیست این | با چنین دیوانگی دل آشنا میخواندش
مادمرون بر ورش مشتاق را با این چه کار | گو همیر اندر پیش خویش یا میخواندش

غزل ۵۶۰ از دیوان

راست میگویند عاشق کور باشد زانکه هست
خاکپایش جان و خسرو تو تیا میخواندش

بقیه نفیه شعر ۹

نیاید گرچه هرگز از فراموش کشتگان یادش | غلام آن سر زلفم که درهم میکند بادش
بمکتب دانشی نا موخت جز آزار مسکینان | که داند تا که این سنگدل بود دستاد استادش
اگرچه پاس دلها نازنین من نمیدارد | دعای عاشقان هر جا که باشد پاسبان بادش
فراموش کردی و رو خود سرا از راه مظلومان | خدا یا کج مکن موی ز یار بیهای بیدادش
مرا این آه بیهوده ست پیش آن دل سنگین | کز این آتش که من دارم نگردد گرم پولادش
گر آن آزرده مارا به بینی ای صبا جائی | سرش گردی و پا بوسی ولی ندهی ز من یادش
روا باشد که من کن پیش یار لشکر جوئی | که گرد آلوده خواهد بود آن سوری و شمشادش
دلم میشد بنظاره که باد افکند زلفش را | نیاید باز ور خواهد که هم در ره شب افتادش

غزل ۵۶۱ از دیوان

جفای روزگار جور خوبان عاشق مسکین
شد آبستن زغم ای کاشکی مادر بمیرادش

وسط الجوزة شعر ۹

هر بامداد تا نسیم بر سر رهش | وقتی مگر که بنیمتش از در گهش
زان گه گهی که پرزخوی گل کند زنخ | آتش سزد گلاب چو سیمین بود بهش
گویم بخش جان من او گویدم که نی | جانبخش من بس ست همان گفتن بهش
چون گل ز رشک جامه دراهم که تا چرا ست | در گردوی کشتن با د سحر گهش

فریاد من ز نالهٔ خسرو که هر شبی

غزل ۵۶۲ از دیوان — خفتن نمید هد ز نفیر الا للهش — عزة الکمال شعر،

گرم روزی بدست افتد کمند زلف دلبندش — ستانم داد این سینه که بیدل داشت یکچندش
ز خوی تلخ او بر لب رسیده جان شیرینم — هنوز این دل که خون ما و البصد جان آرزومندش
خزان دیده نهال خشک بود از روزگار اینجان — درآمد باد زلف نیکوان از بیخ برکندش
چه جای پند بیهوده دل سرگشتهٔ ما را — نه آن دیوانه دارم که بتوان داشت در بندش
شتاب عمر من بینی مبر از دوستان جانا — گره بگسل ز تن جانرا که دشوار است پیوندش
حیاتم بتبود شوار است کاینجان با تو خوشدل ما — بجان در زندگانی چون توانم داشت خرسندش

غزل ۵۶۳ از دیوان — نمی بینم خلاص جان تا نجشود خود را — مگر بخشایش آرد از کرم کیش خداوندش — تحفة الصغر شعر،

نظر ز دیده بدزدم که ننگرم رویش — که دیده نیز نخواهم که بنگرد سویش
مرا بدیده درون خواب از کجا باشد — که شب نماند بعالم ز پرتو رویش
ولی ز رویش اگر در جهان نماند شب — هزار شب بتوان ساختن ز یک مویش
ز فرق تا بقدم گشت ماه نو پهلو — بدان امید که پهلو زند به پهلویش
ز گریه آینه گشت ست روی زانو من — که آینه ز چه شد همنشین زانویش
بدین صفت که کند کام عیش را شیرین — شراب تلخ بنا شد چو تلخی خویش

غزل ۵۶۴ از دیوان — خوش آن کسی که کشد جرعهٔ ز جام لبش — که مست گشت چو خسرو جهانی از لبش — بقیه نقیه شعر،

ای جفا آموختی از غمزهٔ بدخوی خویش — نیکوی نا موزی آخر از رخ نیکوی خویش
هم تنم از نا توانی موشده از رنج و غم — فرق کن گر میتوانی از تنم تا موی خویش

از نزاری آنچنان گشتم که گر من بنگرم
نیتوانم دید از یکسوی دیگر سوی خویش

روی من از اشک و رویت از صفا آئینه شد
روی خود در روی من بین روی من در روی خویش

چشم باشد زیر ابرو در تو باشی چشم من
از عزیزی شانمت بالاتر از ابروی خویش

گر خیال قامت اندر سر سر او فتد
سر نگون همچون خیال خود فتد در جوی خویش

غزل ۵۶۵ از دیوان

هر زمان گوئی که خسرو جادوی چون میکنی
این مپرس از من بپرس از غمزهٔ جادوی خویش

وسط الحیوة شعراء

هر کس شسته شاد بکام و هوای خویش
بیچاره من اسیر دل مبتلای خویش

هم جان درون این دل و هم دوست دوه که من
خونابها خورم ز دل بوفای خویش

فردوست ار به بنده جدائی دلا بیا
کامروز نوحه بکنم از برای خویش

تا من ازان دل شدم و دل ازان دوست
این جان من کیای من و من کیای خویش

جانا رسم بکوی تو من آن کبوترم
کاید بمهمانی شاهین بپای خویش

بارنده بر تو ناوک آه و منت ز ره
با فم ز آب دیده زبا دو عای خویش

خسرو ز خویش بهر تو بیگانه شد چنانکه
گوئی که هیچگاه نبود آشنای خویش

غزل ۵۶۶ از دیوان

ردیف فا

عزة الکمال شعراء

دی سگینه شست و سوی او دلها کشان از هر طرف
صد عاشق گم کرده دل سویش دوان از هر طرف

گلگون نازش زیر زین غمزه بلای در کمین
می مرزان بیکان کین پر و جوان از هر طرف

ژولیده زلف فتنه خو مخمور چشم کینه جو
موها پریشان کرده و خونها چکان از هر طرف

جانها و دلها چون حبشی در راهش آب هر کسی
میرفت جان و دل بسی گیسو کشان از هر طرف

دلهای پر خون جگر گرد کمر گه سر بسر
چون لعل با قوت و گهر گردیمان از هر طرف

زنجیر دلها سوی او دلال سر ها جوی او — در چار سوی روی او با زار جان از هر طرف
کعبه که با دش میرود دلبیک جای بشنود — گرچه نیابو بش رود صد کاروان از هر طرف
در کنج غم بیچاره من بر یاد و سر خو نشتن — زانم صد کاید در چمن سرو روان از هر طرف
چون بی تو دل ناشاید م گر تیغ سر بر باید م — چه باک زان گر آیدم زخم زبان از هر طرف
یکره ز میرد چا کرت پیش درت دور از برت — فریاد خیز د بر درت مسکین فلان از هر طرف

غزل ۵۶۷ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۱۰

زین بسکه از خوی بدت آهنگ بیرون با شدت
ترسم که چون خسرو صدت گیرد عنان از هر طرف

دی مست میرفتی بنا ز و کرده از ما یکطرف — شبدیز را مطلق عنان پیچیده عمدا یکطرف
تا بر رخ زیبای تو افتاده زاهد را نظر — تسبیح زهدش یکطرف مانده مصلا یکطرف
تیر کیت زد بر دلم پیداست تا غایت بمن — پیکان و کلکش یکطرف سوفار و پرها یکطرف
در چار حد کوی خود افتاده بینی بنده را — تن یکطرف جان یکطرف سر یکطرف پا یکطرف
سلطان خوبان میرسد هر سو گروه عاشقان — چا دش شه کو تا کند مشتی گدارا یکطرف
نوشین شراب لعل او شد مجلس ما بی خبر — ساقی صراحی یکطرف مستان سبو ا یکطرف
جان خسرو دلخسته را خون سخیتن فرموده است — خلقی بمنت یکطرف آنشوخ تنها یکطرف

غزل ۵۶۸ از دیوان — ردیف کاف — بقیه نقیه شعر ۱۳

بوستان جلوه در گرفت اینک — گل ز رخ پرده بر گرفت اینک
آتش لاله بر فروخت ز باد — دامن کوه در گرفت اینک
بلبل آمد نشست بر سر گل — بینوا بود زر گرفت اینک
غنچه در پیش فاخته ز اصول — سبقی تازه بر گرفت اینک

ورق غنچه را که نم زده بود | درفش یکدگر گرفت اینک
آب را گرچه چشمها پاک است | بوستانرا ابر گرفت اینک
بید ورلرزه گشت و تیغ کشید | آب را رهگذر گرفت اینک
خار چون تیز کرد پیکان را | گل بصد توسپر گرفت اینک
شاخ گلگون که بار گیر گلست | ناگه از باد بر گرفت اینک
مرغ میگفت گل نخواهد رفت | لاله گوئی کمر گرفت اینک
ابر در گریه شد ز ناله خویش | پرده تنگ در گرفت اینک
کرد بروی سحاب رخشانی | باغ را در و زر گرفت اینک

غزل ۵۶۹ از دیوان — طوطی آغاز شعر خسرو کرد — غرة الکمال شعره
روی گل در شکر گرفت اینک

دو چشمت آفت دلهاست هر یک | دو زلفت عقد مشکلهاست هر یک
شکنهای که در زلف کج تست | فرامشخانه دلهاست هر یک
نشانهای که در خاک درتست | ز بهر دیده منزلهاست هر یک
کند از عاشقانت خاک بر سر | منز دچون پای در گلهاست هر یک
مده پند اهل دلرا خسروا ز انکه | چو خسرو مست باطلهاست هر یک

غزل ۵۷۰ از دیوان — ردیف لام — وسط الحیوة شعره

ای فرق تا بپای همه آرزوی دل | آب حیات رانده حیالت بجوی دل
دل بسمت بزلف ندانستم اینقدر | کردی چنین دراز شود گفتگوی دل
عمری بگرد کوی تو گشتم چو بیدلان | نی دل بدستم آمد و نی آرزوی دل

در خون دل خورم نکنم جز دعاے تو — زیرا کہ من بسوے تو ام نے بسوے دل
چندین کہ دل جفاے ترا شکر میکند — شرمندہ ہم نمیشوی آخر زروے دل
یک موے از سر تو مبا داکہ بگسلد — آویختے اگرچہ بہر تار موے دل

غزل ۱۷۵ از دیوان

خسرو حدیث درد تو بارے کجا کند — زیرا کہ نیست در تن افسردہ بوی دل

تحفۃ الصغر شعر ۱

دل رفت زتن بیرون دلدار ہمان در دل — افتاد سخن در جان گفتار ہمان در دل
گفتم نکنم یادش تا کہ بماند جان — صد کیسہ ہمہ خالی طرار ہمان در دل
یک شہر پر از خوبان وہ باغ پر از گلہا — صد جان بہم دیدہ دیدار ہمان در دل
قربان شوی مہرش کافزون شود ی عمرش — با جان خود این خواہم با یار ہمان در دل
آزار چو تیر او گویند کہ بہ گردد — خونابہ روان از چشم آزار ہمان در دل
نی بگسلم از مویش کز شرم مسلمانے — تن را نبماز آرم زنار ہمان در دل

غزل ۱۷۶ از دیوان

در کعبہ و بتخانہ ہر کہ رود خسرو — دل با در تو بہ خود دیوار ہمان در دل

وسط المجموعۃ شعر ۹

رستہ بودم مہ من چند کہ از زاری دل — از نمکدان تو شد تازہ جگر خواری دل
تو ہمی آئی و صد غارت جان از ہر سو — در چنین فتنہ کجا صبر کند یارے دل
ہر کسے با دل آزاد ازین شہر گذشت — من گرفتار بماندم بہ گرفتارے دل
دل گنہ کرد کہ عاشق شد و نرد خوبان — نشود عفو ہمہ عمر گنہگارے دل
وقتی افگن نظرے جانب من اے خورشید — کہ سیہ روی بماندم ز شب تارے دل
وقت آنست کہ دستی دہی اے دوست بلطف — کہ فرو رفتم در گل ز گرانبارے دل

عشقت افگند میان من و دل بیزاری — بررخ از خون نگر انیک خط بیزاری دل
میشود زلف تو زا سبب سیمی درهم — لیسکه بیتاب شد از زحمت بسیاری دل

غزل ۲۰۷ ۵ از دیوان — عشق گویند که کاری دل بیدار بود — عزة الکمال شعرا
بهره ام خواب اجل بود ز بیداری دل

مرا بهرت خصومتهاست با دل — کنون با ما درین سودا و با دل
اگر باد سر زلفت همین است — کجا ما و کجا جان و کجا دل
ز تو در گوشهٔ ابرو اشارت — ز ما عقل و ز جان و ز ما دل
دل از بیگانه گشت اما بر نجم — که عاشق را نباشد آشنا دل
بخون گرم دل پیوست با جان — بدنیسان چون توان کردن جدا دل
مرا گوئی که جانت چیست در سوز — بلا شد جان مرا جانرا بلا دل
نماندم در بلاے دل چو خسرو — مبادا هیچکس را مبتلا دل
چه گویندم که دل نه پند بشنو — که صید منزل ز من راهست تا دل

غزل ۲۰۷ ۵ از دیوان — بیک دلدار بس کن همچو خسرو — عزة الکمال شعرا
نه بندد هیچ عاشق جا بجا دل

میرود یار و مرا تیار میماند بدل — وای مسکینی کشان رفتار میماند بدل
زیستن دشوار می بینم کزان غمزه مرا — اندک اندک هر زمان آزار میماند بدل
وه که جانم بر لب آمد چند بیخوابی بکشم — کاندکش می مینم و بسیار میماند بدل
پند میگوئی دل معذور داری دوست زانکه — دل پریشان دارم و دشوار میماند بدل
گر شود جان و دلم زیر و زبر بر حق بود — زانکه زلف تو زر بیخار میماند بدل

گر نخواهی کشتنم غمزه زبان زین سو میا
کان مژه هر شب مرا چون خار میماند بدل
انیهم از بخت بدست کت در دل نیاید گفت من
ورنه از خسرو همین گفتار میماند بدل

غزل ۵۷۵ از دیوان — ردیف میم — تحفة الصغر شعره

ای از نظرم رفته نظر سوی که دارم
دل گر تو ستانم بجم موی که دارم
تسلیم جفایت چه کنم گر نه کنم جان
جان باز رهم قوت بازوی که دارم
گفتی تو که این بید لے از روی که داری
از روی تو دارم دگر از روی که دارم
هر جا که یکی روی نکو جانمن آنجاست
یارب که چه بد آدمیم خوے که دارم
تیرے که مرا هست بسینه ز کمانے
من دانم و دل کز خم ابروے که دارم
تیرے که مرا هست که بر گیرم از و چشم
کان چشم که بر گیرم از و سوے که دارم
دستی که دو تا ماند ببالین فرا قم
گر باز کشم ورنه پهلوے که دارم

غزل ۵۷۶ از دیوان — بقیه نقیه شعره

گوئید که رو خسرو از و جادوے آموز
چندین دگر از غمزهٔ جادوے که دارم

آن نه منم که از جفا دست زیار در کشم
یا پس زانوے خرد پاے قرار در کشم
دل بخط تبان شد و دامن خویش میکشد
دامن دل بخند سو از سر خار در کشم
عمر نخست یار لیک هیچ وفائے نکند
عمر اگر وفا کند هم به کنار در کشم
شاه سوار من کجا تنگ قبا سے کج کله
تا شش درون چشم خود اسپ و سوار در کشم
طاقت صبر طاق شد بر سر راه او روم
دیدهٔ آب رفته را بو که غبار در کشم
خیز قیامت نما بهر شمار عاشقان
تا بمیانه خویش را گاه شمار در کشم
یک سر موز عهد خود از پے کشتنم مکش
تا بعوض بجاے او این تن زار در کشم

ساقی بخت اگر شبی باده بکام ما دهد — جام مراد تا لبالب از لب یار درکشم

غزل ۷۰۰ از دیوان — خسرو بیدل تو ام مست شبانه لبت — بقیه نقیه شعر ۷
یکدو لبالبم بده تا بخمار درکشم

این توئی یا بخواب می بینم — یا بشب آفتاب می بینم
در دل خویشتن خیال لبت — نمکے بر کباب می بینم
بکش از خویشتن مکن دورم — که ز هجران عذاب می بینم
راز دل چون کنم نهان که ز اشک — همه بر روے آب می بینم
با که گویم غمے که کز غم تو — همه عالم خراب می بینم
مگر امروز کز پس عمرے — نرگست را بخواب می بینم

غزل ۷۰۱ از دیوان — جان خسرو مرو شتاب مکن — تحفة الصغر شعر ۷
عمر خود بر شتاب می بینم

بیا تا بے گل و صهبا نباشیم — که گل باشد بسے دانا نباشیم
ز گل نازک تریم و چند گاهے — بجز زیر گل و خارا نباشیم
بیا یار او با ما باش امروز — چو میدانے که ما فردا نباشیم
چو تنها بود مے باید همان به — که با هم صحبتان تنها نباشیم
چو نه گذارند یکجا دوستانرا — چرا با دوستان یکجا نباشیم
چو زیر پاے بنیاد شدن خاک — چرا چون خاک زیر پا نباشیم

غزل ۷۰۲ از دیوان — چو بودن نیست خسرو جز دو روزے — وسط الحیوة شعر ۶
دو روزے نیز بگذر تا نباشیم

من عاشق آن رخ چو ماهم — کو زار بکش برین گناهم
تا راج غمت شدم کہ فتنہ — زو در شب گیسوے تو راهم
او زیستنم نماند امیدے — در ماند ترا حیات خواهم
بر من نفسے بخندہ ما نک — صبحے دمد از شب سیاهم
پختہ نشدم بعشق ہر چند — جان سوختہ شد ز دود آهم

غزل ۸۰۰ از دیوان — گوئی کہ گمے نداشت خسرو — غرۃ الکمال قصیدہ
آن صبر کہ بود چند گاهم

لبالب کن قدح ساقی کہ مستم — بمی دہ جلگے اسباب بستم
مرا کن سرخرد از جرعۂ خویش — چو میدانے کہ پشت خاک هستم
اگر اصحاب عشرت می پرستند — بیا ساقے کہ من ساقی پرستم
مرا گویند در مستی چہ دیدے — کہ میگویم دل اندر بادہ بستم
ز حد مستی من تیغ زن ز انکہ — نہ من از می ز روی خوب مستم
تعالے اللہ ازین بہتر چہ باشد — کہ از ننگ وجود خویش رستم

غزل ۸۰۱ از دیوان — مرا گوئی کہ کے بازی چنین مست — بقیہ نقیہ شعرا
ازان روزے کہ با خسرو نشستم

عاشق شدم و محرم این کار ندارم — فریاد کہ غم دارم و غمخوار ندارم
آن عیش کہ یارے دہدم صبر ندیدم — وان بخت کہ پرسش کندم یار ندارم
بسیار شدم عاشق دیوانہ ازین پیش — آن صبر کہ ہر بار بدین بار ندارم
دل پر ز نجم و غصۂ ہجر ست ولیکن — از تنگدلی طاقت گفتار ندارم

چون راز برون افتدم از پرده که هر چند
گوئید مرا گریه نگهدار ندارم

از کوری چشمم غم نادیدن یار است
ورنے غم این چشم گنهگار ندارم

جانان چو دل خسته بسودائے تو دارم
او داند و سودائے تو من کار ندارم

دارم غم دیدار تو بسیار تو اندک
لیکن غم خود اندک و بسیار ندارم

مرگم زتو دور افگند اندیشه ام اینست
اندیشهٔ این جان گرفتار ندارم

دارم هوس زیستنی نیز ولیکن
پروانهٔ آن لعل شکربار ندارم

غزل ۵۸۲ از دیوان — بقیه نسخه شعر

خون شد دل خسرو ز نگهداشتن راز
چون هیچکسے محرم اسرار ندارم

هر دم چو نتوانم که آن رخسار زیبا بنگرم
جائے که روزی دیدمش آنجا روم جا بنگرم

گه گریه پوشد و گه بخندد شوم چون در رسد
ممکن نگردد هیچ سان کان روئے زیبا بنگرم

آتش بگیرد دل ز هر چند بیرون ریزم از هر طرف گلهای صحرا بنگرم

ای باغبان لطفی بکن در بوستان ره ده مرا
گر نخل ندهد میوهٔ بارے تماشا بنگرم

دیدن نیارم چون رخت یا بوس هم نگذارم
بگذار ما را بر یک نظر بر پشت آن پا بنگرم

تو خود زهر آزمون شوخی کنی کاین سو ببینی
لیکن من بیهوش را کو هوش دل تا بنگرم

از دیدنت جان میرود در جان و چون بنشینمت
حیرانم اندر کار خود کت جان دهم تا بنگرم

غزل ۵۸۳ از دیوان — تحفه لبعض شعرا

خونابه خسرو همه افسرده تو بر تو بدل
جز غم ندارد این بخت کت از خلق شبها بنگرم

پری روئے که من حیران اویم
بجان آمد دل از هجران اویم

رقیبا دیدنم بارے رها کن
دو روزه عمر تا مهمان اویم

بگفتندش فلان مرد از غمت گفت — نخواهد مرد چون من جان او یم
صبا بر ہم شکست از ما کہ روزے — نیارد بوے از بستان او یم
چو مردم تشنہ در وادی ہجران — چہ سود از چشمۂ حیوان او یم
ز زلفش دل ہمی جستیم و دل گفت — کہ زان تو نہ ام من زان او یم

غزل ۳۰۰ از دیوان — چو خسرو سیاست راند گفتند — وسط ابجوۃ شعر،
کہ تو گفتی من سلطان او یم

بہ بستی چشم من زافسون زبان ہم — دلم بردی نہ تنہا بلکہ جان ہم
خرابی میکنے از لب ز رخ نیز — از نیم میکشے جانان از ان ہم
بہ بیداد تو خرسندم ہمہ عمر — دگر خونریزیم راضی بدان ہم
بروے با دبوسے زن بران پاے — اگر چیزے نگوید بر دہان ہم
بدہ ساقی کہ من مست خمارم — بیالہ خوردہ ام رطل گران ہم
نمے دارم کہ با داز دوستان دور — بحق دوستی کز دشمنان ہم

غزل ۳۰۱ از دیوان — اگر افتد قبول این جان خسرو — غرۃ الکمال شعر،
ببوسے میدہنم و شم رایگان ہم

بجل کن آنچہ خونہا کہ در غمت خوردم — کہ عمرے از دل و جان شکر این کرم کردم
حدیث وصل نگویم کہ گفتہ شد روزے — ز بخت بد چہ لکد ہا کہ بر جگر خوردم
بمردم و ندہم درد تو بروں زیرا کہ — کجاست دل کہ شناسد حلاوت دردم
چنان خوشست جفایت کہ گر تو تیز زنے — قبول اگر نہ کنم من بدیدہ نامردم
چکارم آید اگر خاک کوے تو نشود — تنے کہ از پی این سالہاش پروردم

شبی کہ گرد سر کوے تو تو انم گشت | بعشق گرد سر خود ہزار میگردم

غزل ۵۸۶ از دیوان | گریست خون زجفاے تو خسرو واصد شکر | بقیہ نفیہ شعر ۱
که سرخ کرد بگاه وفا رخ زردم

ما ترک رضاے دل خود کام گرفتیم | در زاویۂ نیستی آرام گرفتیم
بدنامی و آوارگی ما چو نه دل بود | ترک دل آوارۂ بدنام گرفتیم
جان زحمت خود بر دزما و زبد دست | آزاد شد آن مرغ کزین دام گرفتیم
ما سوختن عشق ز پروانه بدیدیم | سودا ے همه سوختگان خام گرفتیم
خونابۂ پنهان بود و خون خوردن پیدا | زد تے که زخوبان گل اندام گرفتیم
هر کس در پیرے زد و ما خانۂ خمار | زین عاشقے عاقبت آشام گرفتیم
اے اهل نصیحت که نداری خبر از ما | گو سبحه ترا باد که ما جام گرفتیم
ما ئیم و دعا گوئے اقبال و رعیت | کز دوے قدرت لذت دشنام گرفتیم
سودا ے تو ناکام دل از کام برون برد | هرچه از همه خوبان جهان کام گرفتیم

غزل ۵۸۷ از دیوان | میکن زجفا هرچه توانے و میندیش | تحفۃ الصغر شعر ۶
کان در حق خسرو کرم عام گرفتیم

رخ زرد ے نهست زچشم ستم کرم | ورنه کجا ے آنکه من اندر تو ننگرم
من دانم و دلے که شدست آب خون او | کز دست چشم خویش چو خود نا به منگرم
در جستن فسگوفه روے تو شد برون | باد ے که از جوانے خود بود در سرم
دل چون چراغ سوخته شد ز آتش فراق | از شام غم هنوز نبا ریکے اندرم
سودا ے خاکپاے تو تا در سر منست | سر در کلاه سبز فلک در نیا ورم

غزل ۵۸۸ از دیوان — من خسرو دم ولیک نگر کز فراق تو — وسط الحیوة شعرا
گوئی که از نگارش شاپور دخترم

ندانم کیست این دردل که در جان میخلد بازم — چنان مشغول اد گشتم که با خود در نیردازم
همه کس با نبی در خواب و من در کنج تنهائی — چه باشد گر شبی پوشیده گردد دیده بازم
غمم کشت و هنوز امید دل زاقبال خیال او — امید زیستن باشد اگر من دل نیندازم
سر خود گیر در وا بجان دل برداشته از تن — که من مرغ گرفتارم مسیر نیست پروازم
اگر چشن نالهای دردناکم در نمیگیرد — خوشم با انیه کو نیشناسد باز نے آوازم
مسلمانے همی در باختم در کار تو یاران — به بینداری مسلمانان که من با دین چه میسازم
بدشواری زکویت دوش جانرا برده ام شب — اگر عیبم نگیری دل همانجا میکند بازم
من و شبها و دردے و صد شبی با خود از حسنت — که داد آن دولتم جا با که تو خود نشنوی رازم
چو بینم در تو وز دیده جلالت با دخون من — اگر فرمان دهی کشتن نگفت بیم غمازم
تو در ناز و دلم در خون نخواهم زیستن دانم — زدرد آگه نیم باری من آن دلداده نازم

غزل ۵۸۹ از دیوان — چگونه جان برد حسرو ازین اندیشه کت مردم — عزة الکمال شعرا
فراش میکنم خود را اگر از خود ببینم

رویت اے نازنین که می بینم — همه مست از چنین که مے بینم
گفتے از رویم آزردی تو چیست — آزرویم همین که مے بینم
دیدنت مردنیست هر روزم — نزیم من چنین که می بینم
نتوان وصف رنج عشق شنید — من بجا پاره بین که مے بینم
بهر رویے تو دوست میدارم — هر دمے دلپسین که می بینم

لب نمودے بہ بخش چاشنی | ہم ازان انگبین کہ می بینم

غزل ۵۹۰ از دیوان

یا خود از بہر جان خسرو است
آنہمہ چشم و کین کہ مے بینم

بقیہ نقیہ شعر ۶

ہمی ذردی زمن اندام چون سیم | کدامین سیم ذردت کرد تعلیم
ز بہر سیم بیشانے گرہ چیست | گرہ تا چند بتوان بست بر سیم
بنان آرزی شبگن از ایزدے | کز آتش مغ بسوزد چون براہیم
خوش ست آنخال نزدیک دہانت | اگرچہ نیست حاجت نقطہ بر سیم
منم در کاغذین پیراہن از تو | چو نقش ماہ نو بر روے تقویم

غزل ۵۹۱ از دیوان

گر آئی سوے خسرو نیم روزے
دو روزہ عمر باز آید بدو نیم

تحفۃ الصغر شعر ۱۰

من و کنج غم و در سینہ ہمان سیم تنم | چہ کنم دل نہ کشاید ز بہار چمنم
چون دلم زمزمۂ شوق برآرد ہر صبح | از سر حال برقص آیم و چرخے ترنم
عاشقے ام کہ گر آواز دہی جان مرا | دوست از سینہ ام آواز بر آرد کہ منم
بسکہ بیرون و درونم ہمگی دوست گرفت | بوے یوسف دمد ار باز کنے پیرہنم
من چو جان بدہم باید کہ بجوں دیدہ | قصۂ دوست نویسند دعاے کفنم
رشکم آید کہ مگس بر شکرش سایہ کند | ور فرشتہ پرد آنسو بر و بالش مکنم
سایۂ ہمچو ہمسایم بسر افگن زان پیش | کہ فراق تو کند طعمۂ زاغ و زغنم
منکہ بر بوے تو در راہ صبا خاک شدم | چہ کشاید ز نسیم گل و بوے سمنم
ہر شبے نام تو میگویم و جان در سر راست | کیست آن لحظہ کہ دستے نہد بر دہنم

غزل ۵۹۲ از دیوان — وسط الجوزة شعره

خسروا هیچ ندانم که چه طاعت بودیان
روی در قبلهٔ دل سوی بتان خستم

دوستان در رهٔ دل سنگ گرانست نخم
چکنم تا زره این سنگ به یکسو فگنم

بلبل جان بهوای چمن خویش بسوخت
کیست بوی کسی نفس تنگ بهم برشکنم

شاهبازم که شکارم بود از عالم دل
تا کیم زین دل مردار نه زاغ در غنم

آب خوش خوردنم از عقل میسر نشود
وقت می خوش که کند بی خبر از خویشتنم

مستنم از عقل لب خویش کن امید دست چنانکه
خویشتن را بقیامت نشناسم که منم

من و روی کشن دیرینه چو پیرم سرمست
بمیم شوی و نمازی هم از و کن کفنم

مگسم و نجم باده در افتاده چو من
بکرانی نرسم چند پر و بال زنم

غزل ۵۹۳ از دیوان — غرة الکمال شعرا

ساقیا غرقه بیی کن قدری خسرو را
چند باشد زبتان غرقه خونابه تنم

نی پای آنکه از سر کویت سفر کنم
نی دست آنکه با تو دمی در بر کنم

چندین شبم گذشت تبکرار بر درت
ممکن نشد که لوح صبوری ز بر کنم

راه متاع صبر کنم جمع ز آب چشم
تا مجلس خیال تو یک روز تر کنم

خوابم نماند و خواب اجل هم خوش ست لیک
خیزم ز آستان تو در زیر سر کنم

عمرم گذشت و هیچ نیامد زمان از انکه
روزی بروی تو شب غم را سحر کنم

ذوق جفا و جور تو بر من حرام باد
گر من بچیز دعای تو کار دگر کنم

چشمت بخواب ناز و مرا قصهٔ دراز
آمد شبم بروز سخن مختصر کنم

هر کس بسوی حور رود من بسوی بت
چون باد او حشر نه از خاک برکنم

روزے گذشتہ بود برا ہے سوار من — ہر باد آیم وزان سو نظر کنم
در دش بہ از سرست من سر بردہ را — آن سر کجا کہ در سر این در سر کنم

غزل ۵۹۴ از دیوان — یاران زبند لبکہ زخسرو رہا نشد — بقیہ نقیہ شعرہ
آن دل کہ پیش تیر ملامت سپر کنم

زتو نعمت ست و راحت لب شکرین دریغ — زمن آفت ست و فتنہ دل پر بلا دریغ
ہمہ عشق و آرزوی غلطم کہ در لطافت — شدہ بیقرار و مجنون زتو عشق و آرزو یم
زحریف بل فرشتہ چہ تو گر حریف باید — نہند زکف پیالہ ببر د لبر سو یم
تو کہ خون خلق ریزی چہ غمت از انکہ ہر دم — رود آبدیدۂ ما بدر تو آب رو یم
چہ بلاست بارک اللہ رخ تو کزان تحیر — بخموشی اندماندہ ہمہ کس بگفت و گو یم
بکرشمہ گہ کہ این سو گذرے کہ بہر رویت — جگرے دوبارہ دارم نظری بجا بسو یم

غزل ۵۹۵ از دیوان — بغدا ہزار جانب دمی ار چہ صد چو خسرو — تحفۃ الصغر شعرہ
بخرا ش غمزہ کشتی شکنجہا ے مو یم

چون نازم آنکہ فارغ زان آستا نہ گریزم — گہ در فسون نشینم گہ در دعا گریزم
بوے کشیدۂ او تا ہمرہ صبا شد — خلق از سموم وادی من از صبا گریزم
شمشیر برکشیدہ عشق و مراد رین کو — پاے خرد شکستہ چون زین بلا گریزم
ہر جا بود کہ باشد بگریزد از بلائے — من خود بلاے خویشم از خود کجا گریزم

غزل ۵۹۶ از دیوان — خسرو مگو کہ در کش پاے از طواف کویش — وسط الحیوۃ شعرہ
کو نیست آن حریفے کز وے بپا گریزم

گر رسم روزے بتو نو آشنا یی ما کنم — ہر چہ باید خواہم و بخت آزما یی ما کنم

او چو شاه از گوشهای چشم بیند سوی من
من ازان لبها بصد منت گدائیها کنم

ای خوش آنوقتی که او خوش خوش رسد در خواب من
پیش چشمم زلف او شرح جدائیها کنم

از شراب عشق سیل آمد مصلا بیم نبرد
گر شوم هشیار ازین می پارسائیها کنم

از در او دست بیرون آیم و در پیش خلق
چون گدائے تو انگر خود نمائیها کنم

در شبی در کنج تاریکم ستد در پیش او
خویش را زنده بسوزم رد شنائیها کنم

بندگی را خط نویسم بر رخ از خون جگر
زرد رو دیده هم بر دشت گوائیها کنم

گر طفیل پاسبانان بنیم اندر کوے تو
با سگان آن سر کو آشنائیها کنم

غزل ۵۹۷ از دیوان

یک غزل گر نشنود آن مه بگوش خود ز من
همچو خسرو پیش خلقی خود ستائیها کنم

عزة الکمال شعر ۹

چون ز تو می نتوانم که شکیبا باشم
چه غمت دارد و بگذار که رسوا باشم

در فراق تو که داند که کجا خاک شوم
بخت آن کو که من اندر ته آن پا باشم

شب ندانم ز پے دیدن او چون گذرد
بسکه تا روز دراندیشهٔ فردا باشم

ای خوش آنم که برانی بگلویم شمشیر
من دران فرصت سویت بتماشا باشم

تا بجز من نخورد کس غم تو بیشتر ے
از پی خوردن غمهاے تو تنها باشم

شکم آید که سگان بر سر کویت گردند
گر بفرمائے من نیز هم آنجا باشم

وعدهٔ خواهم و در بند وفا نیز نه ام
غرض آنست که بارے بتقاضا باشم

از سرم در گذران خواب خوشت خوش بادا
عاشقم من همه شب در غم و سودا باشم

غزل ۵۹۸ از دیوان

حجت بندگی من خط یار است از انکه
خسرو م من که غلام خط زیبا باشم

بقیه نقیه شعر ۹

شبے آسایشم نبود قوی دستواریے دارم
شفا از چشم تو خواہم قوی بیماریی دارم

ہمہ شب میگزرم انگشت و خرمای لبت در دل
ہمین ست آرزو شاخ عمر بر خوردارییٔ دارم

الا ای ساقی فارغ دلان ہم می بانشان ما
کہ من بار و زگار خوشتین خونخواریی دارم

برو ای بخت خواب آلوده از پہلوی بیماران
کہ تو شبکوریی داری و من شب کاریی دارم

جگر بریان و مطرب نالہ و گریہ مے تلخم
بیا مہمان من جانا کہ شب بیداریی دارم

بیا در وی تو کز یاد تو فارغ نہ ام ہرگز
ز تشویش غمت گرچہ فراشکاریی دارم

چو خاک در شدم در زیر پای خود عزیزم کن
بدان عزت کہ پیش آستانت خواریی دارم

مرا گوئی کہ دور از چون منی زندہ چہ مانی
خیالت را بقا باد آنکہ از وے یاریی دارم

غزل ۵۹۹ از دیوان — تحفة الصغر شعرہ

بجشمت میکشد خسرو حق آن گر نمیدانے
دروغے ہم بمیگوئی کہ مردم داریی دارم

بیا ساقی دریاے بیکرانہ لبشو یم
گر کشتہ می نشود آتش جگر لبشو یم

طفیل خاک یکے جرعہ ریز تو بر من
کہ گر در زق ازین دلق بے نماز نشو یم

خوش آن خمار پیاپی کہ لعبتان خماری
بیک سفال لبالب فروختم ہمہ جنت

حریف پیشتر از من شود خراب کہ پیش
بہر پیالہ سرودے زور و خویش نگو یم

بہ بت پرستی گر خلق سنگسار کنندم
نہ صبر آنست کہ صبرے بود ز روی نگو یم

غزل ۶۰۰ از دیوان — وسط الحیوة شعرہ

دلم نجد مت بت رفت و دوش گفت کہ خسرو
تو دانی و در مسجد کہ من سگ در اویم

ز عشقت خواستم از جان یکدم با تو نشستم
بریدم از جہان بہر تو و با تو نہ پیوستم

تو در ابروگره بستی و گفتی خون تو ریزم
من این فال مبارک را درون دل گره بستم

ندارم حد آن کز شبروان زلف تو لافم
ولیکن اینقدر دانم که در کوبت سگی هستم

چو از زان نیست آن دولت که پیشت پا بمالیس
مرا این دولت ارزانی که بر خاک درت بستم

چو در دل شستی و جان این سخن گفت و برون آمد
مبارکباد خصم خانه را منزل که من هستم

بر بالای همچو تیر کز نشست پهلویم
مرا تیر است در پهلو چو پهلوئی تو بنشستم

بغمزه عاشقت را کش که او را زنده میدانی
که من از دولت هجرت ز ننگ زیستن رستم

غزل ۶۰۱ از دیوان

گله میکرد خسرو کز جفا شکستیم گفتی
چه شد کردم سفال خرد و زنعل تو نشکستم

غرة الکمال شعر ۹

من آنچه دوش بدین جان مبتلا گفتم
همه حکایت آن طرهٔ دوتا گفتم

گرت هوای منست ای شراب خوارهٔ من
بیا که خون دل و دیدهٔ صلا گفتم

بشهر بر دوف رسوا یم نزد همه خلق
کجا به پیش تو دیوانه ماجرا گفتم

هنوز بازنمی آید این دل بی شرم
تبارک الله تا من بدو چها گفتم

کنون مرا بسر کوی زاهدان جویند
که ترک صحبت مردان پارسا گفتم

بهر جفا که ز خوبان رسد سزاوارم
که بی دلانرا بسیار نازیبا گفتم

ز صبر گر سخنی گفتم ای فراق مکش
گناه کردم و بد کردم و خطا گفتم

اگر نجد مت یاران من رسی ای باد
سلام من برسانی که من دعا گفتم

غزل ۶۰۲ از دیوان

ولیکه رفت ز تو خسرو ا دران زلفت
بجوی خواه مجوی انیکت جفا گفتم

بقیه نقیه شعر ۹

امشب سوی دوست راه گیریم
مه بر رخ همچو ماه گیریم

وی زهر فروختیم بسیار — امروز زه گناه گیریم
اقرار نمی کنیم و شاهد — بر خود همه را گواه گیریم
آن دوست که در صلاح کوشد — با دشمن کینه خواه گیریم
میخواند اجل بر آستانت — بوسی بزنیم و راه گیریم
نه جان زر یادگیست ما را — کان سلسلهٔ دوتاه گیریم
زنار کمر سبوی مے تاج — ترک قدح و کلاه گیریم
بنمای رخ چو گل که ناله — چون بلبل صبحگاه گیریم

غزل ۶۰۳ از دیوان — خسرو چو قلم ز کار ما خواست — تحفة الصغر شعر
چون ترک خط سیاه گیریم

برون ای اندکے جانا که بسیار آرزو دارم — وداع عمر نزدیک ست دیدار آرزو دارم
مرا پر خار با دل هر دو دیده بلکه پر گل هم — اگر بیروی تو هرگز بگلزار آرزو دارم
قیاس روزی خود می شناسم کز گلستانت — همه گل آرزو دارند و من خار آرزو دارم
درت می بوسم و آن بخت کو کاندر دولت گردد — که این بخشش ازان لعل گهربار آرزو دارم
اگر شد عقل و جان در کار عشقت سهل باشد آن — هنوز اندر سر شوریده بسیار آرزو دارم
ز زلفت کے گره بکشاید از بهر دلم لیکن — خلاصی از پے مستی گرفتار آرزو دارم

غزل ۶۰۴ — نصیحت میکنی ای آشنا کاسوده شو خسرو — وسط الجوة شعر
چه پنداری که من این مرون بسیار آرزو دارم

عاشق شدم و یارے بد عهد وفا کردم — ز انشوخ جفا دیدم هر چند وفا کردم
یارب چه شد آن پرفن دل را که ستد از من — من هوش کرا دارم من صبر کجا کردم

مطرب غزلے ترزد و درد کسنم نوشد | معذور بدم جانان گر جا مه قبا کردم
یکچند زهر سو دا باز آمده بود این دل | ناگاه ترا دیدم بر خویش بلا کردم
گفتم که مگر چندی ایمن زیم از شبها | دل دور نشد از تو هر چند جدا کردم
بر هر ضلعے رفتم در هر سپرے دیدم | نه نشست کسی در دل چندانش که جا کردم

غزل ۶۰۵ از دیوان

تا بار دگر خسرو دل بر سپران نهد
در کشمکش عشقت نیکوش سزا کردم

غرة الکمال شعر ۹

گرچه از عقل و دل و دیده و جان برخیزم | حاش لله که من از عشق تبان برخیزم
یکزمان پیش من ای جان جهانم بنشین | تا بدان خوشدلی از جان جهان برخیزم
هوسم هست که پیش تو دمے بنشینم | وز سر هر چه بگوئے پس ازان برخیزم
گفتنم باز من دیاز سر جان برخیز | از تو نتوانم و لیک از سر جان برخیزم
مردم دیده مرا بهر تو در خون بنشاند | من بر ویت نگرم وز سر جان برخیزم
تا توان گشتم از انگونه که نتوانم خاست | ور مرا دست بگیری تو روان برخیزم
از پس مرگ اگر بر سر خاکم گذرے | بانگ پایت شنوم نعره زنان برخیزم
از پس حشر که از گور بر انگیزند م | هم ز بهر تو بهر سو نگران برخیزم

غزل ۶۰۶ از دیوان

خسرو م آخر مپسند که هر دم با تو
شادمان بنشینم و با آه و فغان برخیزم

بقیه نقیه شعر ۶

گرچه سخن ز زهره و از ماه بشنوم | بود چنانکه زان بت دلخواه بشنوم
بنخوابم مگشت ده از پس که هر شبے | بنشینم و فسانهٔ آن ماه بشنوم
تینغم زن اے رقیب که قربان شدم خوش | آنم که من رواروی آن شاه بشنوم

بانگ نوای فی مزن دود تمم آنچنان که	آواز پای اسپ تو ناگاه نشنوم
دل پاره های خون فگند همچو برگ گل	چون بوی تو ز باد سحرگاه نشنوم

غزل ۶۰۰ از دیوان

نقلیست در عبارت من این غزل تمام
خسرو بخوانش تا من گمراه نشنوم

تحفة الصغر شعر ۵

هر نیم شب نهفته بکوی تو ره کنم	وانگاه در رخ تو بدزدی نگه کنم
روزی دو دیده چار نشد با تو وه که چند	در چار سوی راه تو در دیده ره کنم
شطرنج عشق باز که ما مهر بر دو تو	خود را بآنگاه رسانیم دشه کنم
رندان مفلسیم که گر دسترس بود	خمار مے سبیل بهر کوی وره کنم

غزل ۶۰۸ از دیوان

گفتے که پر دهم دو سه گر خسرو اخورے
دریاے مے بیار مبادا که نه کنم

تحفة الصغر شعر ۶

کارے بدر نیاید از آه صبح خیزم	با چند هزر مانے با بخت بد ستیزم
از عزت در تو خواهم کشم بدیده	خاک درت که از وی خاتم کنم نه بزم
در آرزوے خوابم کت گه گهے به بینم	خشم چنانکه هرگز تا حشر بر نخیزم
در تیغ جور جانان گر خون من بریزے	مهرت ز دل بریزم گر در زمین بریزم
با تیغ کند باید کشتن چو من کسے را	رحمت بود که داری مهمان تیغ تیزم
از هول رستخیزم والله خبر نباشد	پیش آئی از بهاگه در روز رستخیزم

غزل ۶۰۹ از دیوان

سویت مگر گریزد خسرو که زنده ماند
بکشد مرا خیالت گر سوے خود گریزم

وسط الجوة شعر ۱

نے مجالے آنکه او را از دل خود برکشم	نے دلی دارم که درد دلبری دیگر کشم

دیده را گر حق آن بنود که دیدار آبشیم — من زخونهای کزان خوردم زخشمش برکشم
گرنه ترسم زانکه درخونابه ماند یار من — برکشم دیده بجای دیده او را برکشم
در رهی کورفت این سر تا نگردد خاک راه — هم بخاک راه او زان خاک را از سر کشم
عاقبت روشن شود همسایگان راسوز من — گرچه آه آتشین از خاک پنهان برکشم
برخودش خواهم که خواهم این مضوبی بین که من — چشمهٔ خورشید را در جیب نیلوفر کشم

غزل ۶۱۰ از دیوان — غرة الکمال شعره ۶

جان بدان افسون تواند داشت خسرو سالها
گر توانم یک سخن زان لعل جان پرور کشم

سایه دارم هر شب از سودای زلفش چون کنم — چند گردد خوشتین گه سحر دگه افسون کنم
از دل بدخوی خود خونابهٔ دارم که گر — قطرهٔ از دل برون ریزم جگر تا خون کنم
تو ببندی کشتن من من بران کز دوستی — عمر خود را یکسلم در عمر تو افزون کنم
گریه دارم که در وی نیست جز لولوی خام — چون نثار پای تو چون لولو مکنون کنم
چند گوئی عشق را بیرون کن از دل خوش بری — گر توانم جان من از بهر تو بیرون کنم

غزل ۶۱۱ از دیوان — وسط الحیوة شعره

روح لیلی آید و آموزد آیتهای عشق
شعر خسرو گر رقم بر تربت مجنون کنم

چون ناله بهر دیدن آن ناز برکشم — خواهم که این دو دیدهٔ ناساز برکشم
بانگ بلند خیزد از آتش چو شد بلند — نالیدنم همانست چو آواز برکشم
صبرم نباشد از نه بهر دم ز خون دل — در خانه نقش آن بت طناز برکشم
بر یاد قامت چو بگریم عجب مدار — کز گل هزار سرو سرافراز برکشم
دور دلست و سیر نگردم هزار بار — کز خویش را فرو برم و باز برکشم

بسوداشدم زخلق گرم و ستبرس بود | یک یک زبان شعله خمازه برکشم
دست عزیز گر بگشاید مکن تنم | خود تیغ آن سوار سراندازه برکشم

غزل ۶۱۲ | یاران بسوختند زمن خسرو آه گرم | تتمهٔ البقر شعره
تا چند پیش همدم همراز برکشم

بدمست باد دل خونفتش آن دلدار بربندم | مگر ممکن شود کاین دیده بیدار بربندم
ز هر چشمم من شد خار و خواب از دیده خون ریزم | مگر کاین رخنه های دیده را از خار بربندم
چو جان بیدوست نتوان دید بنشینم بکنج عمر | بروی خود دراین کلبهٔ حو نخوار بربندم
غمت گفتی برون بند هم کشادی روی از حیرت | فروبستی لبم بی آنکه من گفتار بربندم
غباری یادگارم ده زکوی خود که میخواهم | کزین جا در عرستان عقبی بار بربندم
اگرچه عاشقی کشته شدم از دیده چو هم خوان | معاذالله که این نخمت بزلف یار بربندم

غزل ۶۱۳ از دیوان | سر زلفت کز و دیوانه شد خسرو بدستم ده | بقیهٔ نسخه شعر ۹
که تا زان رشته دست عقل و عیدار بربندم

چنین که غمزهٔ خوبان نشست در کمینم | بدانگه یک نفس ایمن زفتنه ننشینم
حلال باد چو می خون من بران ساقی | که غرقه کرد بیک جرعه تقوی و دینم
چنان اسیر نم کم ز قبله نیست خبر | ز من تفاوت بطحا مپرس کز چینم
ببوستان نردم کان هوس بخت گذاشت | که دل کشد بسوی ارغوان و نسرینم
گذشت عمر و عمارت گهی ندیدم از انکه | خراب کرده نظاره نیستینم
گذشت گریه و آنهم زگوهریست کزو | مفرحی نتوان ساخت بهر تسکینم
بخواب دیده ام شب که در کنار منی | چو خوابهای پریشانست اینکه می بینم

هنوز با تو مقام دو کون خواهم باخت | اگرچه مهر ز تیغ حیات برچینم

غزل ۶۱۴ از دیوان | بکش بتیغ گر رضیست خسرو مسکین | غرة الکمال شعر،
مکش ز بهر خدا از زبان شیرینم

بدست بادکان سوی جان فرستم | مرا بوئیست کاخر آن فرستم
اگر خود نیر بر جانم فرستی | باستقبال تیرت جان فرستم
بکشتن خونبهایم اینقدر بس | که فرمائی منش فرمان فرستم
بهای چون تو دلگاه استخوانم | تو گو تا برسگ دربان فرستم
اگر گوید بزنجد از طفیلی | سرے در خدمت چوگان فرستم
نماند اندر منم نقدے که بر شاه | خراجے زین ده ویران فرستم

غزل ۶۱۵ از دیوان | نه بر تیر نظر کش لے بشمشیر | وسط الحیوة شعر،
چو خسرو را بتو فرمان فرستم

گذشت آنکه من عقل و دین داشتم | تو گوئی نه آن و نه این داشتم
همیرفت و پا بوس زهره نبود | هم از دور رد بر زمین داشتم
ندیدم دران مایهٔ زندگے | که بر مردن خود یقین داشتم
رقیبش زننگم بکشت ار نه من | سر و تیغ در آستین داشتم
بسوزاز کمان جهوریم از نیکه | نماند آنکه پیش ازین داشتم
بیادش ز خورشید می سوختم | همین سایهٔ همنشین داشتم

غزل ۶۱۶ از دیوان | فتادم بچاه زنخ گرچه من | بقیه نقیه شعر،
چو خسرو دل دوبین داشتم

باز وقت آمد که من از سر پریشانی نهم
روی زیبا بینم و در خاک پیشانی نهم

سوده گشت این سجده‌گه راه بتان پیشانیم
چند بر خود تهمت دین مسلمانی نهم

او نهد تیر بلا را در کمان نازد من
جان کشم در پیش و بروی منت جانی نهم

ای صبا گردی ز نعل مرکبش با من رسان
تا دوائی بر جراحتهای پنهانی نهم

دیده گو بر تو نهم ای سرو آزادت غلام
اینست گو نه چشمی ار بر سرو بستانی نهم

تو ز بخت ای بخت دشواری شبا بیم مپرس
من گرفتارم کجا پهلو به آسانی نهم

غزل ۶۱۷ از دیوان — وسط الحوة شعر ۷

چون پریشان گشت کار خسرو از عشقت چو خود
گر کنون صد پی بسر دست پشیمانی نهم

حال خود باز برآیین دگر می بینم
باز کار دل خود زیر و زبر می بینم

میرم از بیم من رنج که من روز بروز
روزگار دل شوریده بتر می بینم

آن پسر ناز کنان میرود اندر ره من
دل افتاده دران راهگذر می بینم

که تواند که مرا باز رهاند امروز
کیست آن فتنه که در پیش نظر می بینم

جان بتا پاک برون میرود و می آید
خلق واندک من آن عارض تر می بینم

هم باقبال غمش جان بغمش خواهم داد
زانکه یک خنده ازان تنگ شکر می بینم

غزل ۶۱۸ از دیوان — بقیه نقیه شعر ۷

بیم خسرو ز فراق تو برسوائی برد
آخر الامر همانست چو در می بینم

بگویم حال خود لیکن من از آزار میترسم
دگر دم در کشم از آه آتشبار میترسم

چه عشقت اینکه از بیم رقیبت ننگرم سویت
هوس می آیدم بر گل دلی از خار میترسم

معاذ الله که از مردن بترسم در غمت لیکن
ز داغ دوری دلدار میترسم

تو شب در خواب مستی و مرا تا روز بیداری
مخسب ایمن که من زین دیده بیدار میترسم

ولی دارم کباب از تاب غم شبها که تا روشن
ز خوی نازک آن نرگس بیمار میترسم

جوانا خنده بر خونابه یران مزن زیرا
تو میخندی و من از خنده بسیار میترسم

غزل ۶۱۹ از دیوان

نه ام خسرو که فرهادم نمانده جانم از غشقت
دگر مانده ست ازان شیرین یکی گفتار میترسم

غزة الکمال شعر

بیا که بهر تو جان در بلا گرو کردم
تنی خریدم و هر دو سرا گرو کردم

تن شکسته بجا کے فروختم بر در
دل خراب به تیغ بلا گرو کردم

غلام را بته خوار غم توام مفروش
که رخت عمر بدست بلا گرو کردم

چه روز بود که افتاد در سر این سودا
که دل بمهر و زبان در دعا گرو کردم

اگر ستاند و منکر شود حلالش باد
متاع دل که بر آن آشنا گرو کردم

شکم اگر ندهم جان ببوے او بر باد
بدین قرار نفس با صبا گرو کردم

غزل ۶۲۰ از دیوان

دولت چو در خور حشمت خسروا افسوس
که قیمتے گهرے بر گدا گرو کردم

وسط الیوة شعر

چون گلی نهی ز باغ خود بکناری هم خوشم
گر کناری دلبی بود بیاری هم خوشم

چون عنان دولت بخید دستاد یزناست
در گذرگاهی سمندت با غباری هم خوشم

باده وصلت گواران باد آنکس را که هست
با قدح ناخورده با رنج خماری هم خوشم

روی زر دما و سنگ آستانت روز و شب
این زر نقدی نیرزد با غباری هم خوشم

دردهای کهنه واریم از تو در دل یادگار
گر تو باری باد باد اباد گاری هم خوشم

گر میان عاقلان سنگے نداریم از خرد
در ره دیوانگی با سنگساری هم خوشم

غزل ۶۲۱ دیوان

گرچه جان خسرو از بیداد تو بر لب رسید
جور یار از شکایت نیست آری هم چشم

بقیه نقیه شعر ۶

هر بجرے بکوی تو شعلهٔ دادے خود کشم
چند بسینهٔ خلق را داغ جفاے خود کشم

بسکه بخصتم از غمت فرق نباشد تا کفن
گر مدرون پیرهن رشته بجاے خود کشم

عشق تو شد طلاے من کاش بود هزار جان
کز پی دوستی همه پیش بلاے خود کشم

تا بسراے خویشتن کیست بصیت دیده ام
هر نفسی ببرد خود در و سراے خود کشم

شب بطواف کوے تو خارم اگر بپا خلد
از مژه سوزنی کنم خار ز پاے خود کشم

غزل ۶۲۲ از دیوان

بهر وصال خود کشد خسرو خسته درد و غم
تو نه چه مینت ست چون جور برائے خود کشم

تخلص بصدر شعر ۹

ما دلشدگان بے قراریم
ما سوختگان انتظاریم

آشفتگان سوز عشقیم
رسوا شدگان کوے یاریم

بودیم خراب ساقی دوش
وامروز هم اندران خماریم

این کاسهٔ سر بسوی می راست
زیرا سر مصلحے نداریم

از خارره بتان چه باکست
گر تیغ زنند سر نخاریم

اے ترک چه جاے رحمت اینجا
تو تیر بزن که ما شکاریم

جانیست فداے یک نظاره
نے در هوس لب و کناریم

جنت طلبا تو وائے دحور
ما شاهد خود نمے گذاریم

غزل ۶۲۳ از دیوان

ما خاک رهیم همچو خسرو
در کوے کسے بباد گاریم

بقیه نقیه شعر ۶

امشب من آن نیم که فغان را فرو کشم
طوفان کنم ز گریه جهان را فرو کشم

شمعے بسینه دارم و نتوانم بروں دہم
جان سوخت چند سوز نہان را فرو کشم

نشناختم که لذت شمشیر دلبریست
ہر دم ز بس که آہ و فغانرا فرو کشم

خونابه میخورم ز دل آن دولت از کجا
کز لعل یار شربت جان را فرو کشم

حسرت فرو برم چو سبینه گره شود
آشام خون دل کنم آنرا فرو کشم

نے سنگ ماندنی دل سنگین دریغ را
تا طعنهاے پیر و جوان را فرو کشم

غزل ۶۲۴ از دیوان

من خسرو م شکر شکن اما بگرد دوست
خواہم ز ذوق نام زبان را فرو کشم

تحفة الصغر شعر ۶

زین پای ادب نیست که در کوی تو آیم
سازم ز دو دیده قدم و سوی تو آیم

ای کاش شوم ز دو تری خاک که بارے
با باد شوم همره و پہلوے تو آیم

در کوے تو گمره شوم از بوی تو باآنکه
آنجا هم ازان همرہے بوی تو آیم

خورشیدی و من ذره کنم لیے سر و پا رقص
آن لحظه که در جلوه گه روے تو آیم

گفتی که سیاست کنمت کی بود این تا
گل بسته و آراسته در کوے تو آیم

گوئی که سیاست از من چه رود چون
ہر جا که رود سبته بهر موے تو آیم

غزل ۶۲۵ از دیوان

پرسی غم خسرو ز پے شرح زبان گوی
چون پیش نمکدان سخنگوے تو آیم

وسط العجوة شعر ۶

ہر دم گذر بکوے دلارای که ما کنیم
سوئے فتد پیاله دوائے که ما کنیم

با ما دل انچه کرد کنیمش اگر کباب
ہستش ہنوز سہل سزائے که ما کنیم

ز د ز از کجا گواہی شبهاے ما دہد
چون صبح کاذب ست گوائی که ما کنیم

لاف وفا زنیم و بنالیم از جفات
سگ به ز ما بسے بوفا سے کہ کینیم

با ہمچو تو حریف کہ جان میبرد بلاغ
خود را ز نیم تیر دعا سے کہ ماکنیم

غزل ۶۲۶ از دیوان
خسرو ز عشق بی سر و پا شد چنین بود
احوال خویش را سر و پا سے کہ ماکنیم
تحفة الصغر شعر ۲

ہر شب چو باگرمیای خود خوشم
گرچہ ہست آن روغنی بر آتشم

مرگ شیرین شد مرا از عیش تلخ
زندہ کردہ وہ کہ این بر تربت چشم

گل ز باغ وصل نزدیکان بزم
من چو سگ از دور با سنگے خوشم

لبکہ جانم عاشق و شنام لست
ہر کرا گوئی لبوسے خود کشم

یک نفس بہتر کہ میرم پیش تو
تا نفس باقیست با پنج و شش

مور اگر میرد بنا شد خونبہا
بے سپر کن زیر پاے ابرشم

غزل ۶۳۰ از دیوان
زآہ خسرو ماہ من ایمن مباش
کاسمان دوزست تیر ترکشم
غرة الکمال شعر ۹

عمرے شد و ما عاشق دیوانہ بماندیم
در دام چو مرغ از ہوس دانہ بماندیم

ہر مرغ بباغے ز گلے بہرہ گرفتند
ما ہیم کہ چون بوم بویرانہ بماندیم

وقتے دل و جان و خردی ہمرہ ما بود
عشق آمد و زیشان ہمہ بیگانہ بماندیم

در کوے بتان رفت ہمہ عمر در یغا
چون برہمن پیر بہ بتخانہ بماندیم

یاران چو فرشتہ ز خرابات رسیدند
ما چون مگسان بر سر پیمانہ بماندیم

ای بخت سیہ روز تو خوش خسپ کہ شبہا
ما با دل خود بر سر افسانہ بماندیم

خاکستری افتادہ نہ دم ماند و نے دود
زیر قدم شمع چو پروانہ بماندیم

ناگاه پری صورتے اندر نظر آمد | دیدیم دران صورت و دیوانه بماندیم

غزل ۶۲۰ | خسرو رز با نهاکه فنا دیم بر نقش / گوئی تو گه مویم که در شانه بماندیم | وسط ایهوة شعر ۱

خراش سینهٔ خود با بت خونخوار میگویم | حساب خویش میدانم که غم با یار میگویم
فراهم کی شود آتش دلم زینسان که من هر دم | حدیث آن نمک پیش دل افگار میگویم
درون خویش خالی میکنم زان زنده میماسم | که ذکرش روز و شب پیش در و دیوار میگویم
چو مجنون در بیابان غم و درد از رخ لیلے | که درد خویشتن با بیشه های خار میگویم
زبانم تشنه فریاد شد بر بهر دل سنگین | زبس کافسانهٔ شیرین خود بسیار میگویم
بجانان گفتنم ناگه نخواهد رفت جان یارب | نمیدانم چه نامست آنکه من هر بار میگویم
من از مصر زنده گر دم گر تو یارا یک سخن گوئی | تو میدانم نگوئی لیک من گفتار میگویم
اگر با من بجد گردون خوشی ای من فدای تو | تو هم می کن که من بهر تو استغفار میگویم

غزل ۶۲۱ از دیوان | رقیبا بر حذر گر نایدت با در غم خسرو / که من تیار بلبل پیش بو تیار میگویم | بقیه نفقه شعر ۱

سفر کردند یاران جان ما هم | بسے بیگانگان و آشنا هم
زما یکباره بر کندند دل را | ز صحبت خیمه مهر و وفا هم
چه تاب آن زخم ره آن ناز نین را | که راهش در دل و دیده ست جا هم
دو بوسے یادگارے داد مارا | دوی داد میش از دو دیده با هم
طفیل آهوی صحرا چه بودے | که در فتراک خود بستی مرا هم
جراحت نیکند در جان من عشق | جدائی بند بند من جدا هم

غزل ۶۳۰ از دیوان — تحفة الصغر شعرا

اگر زان سوروی از خسروا ے باد
ببوسش پا ے او و با د پا هم

من از دست دل دوش دیوانه بودم — همه شب در افسون و افسانه بودم
غمش بود و من گم شده در دل خود — که همراه غولے بویرانه بودم
ز دل شعلهٔ ذوق میزد بیادش — بران شعله خویش پروانه بودم
بمسجد شدم صبح و هر کس بمسجد — من نامسلمان به بتخانه بودم
دل و جان با جانش یکے شد — همین من دران جمع بیگانه بودم
در یغا جمالش بسیرے ندیدم — که شوریدهٔ مست و دیوانه بودم

غزل ۶۳۱ از دیوان — غرة الکمال شعرا

خرا بے خسرو نه گفتم برو لیش
که بیهوش ازان شکل مستانه بودم

رفتیم ما و دل بیکے کو گذاشتیم — جان خراب نیز بیک سو گذاشتیم
مائیم و راه دور و بازے کے رسید — جان و دلے که بر سر آن کو گذاشتیم
بگذاشتیم روے عزیزے که ساتها — عمر عزیز خویش بران رو گذاشتیم
آن بخت کو که بر سر بازو کشیم باز — آن گردنے که از خم بازو گذاشتیم
آن دل که آن زما سر موئے جدا نبود — او بخته بحلقهٔ آن مو گذاشتیم
هر بار گفته که ز پهلوے من برو — رفتیم اینک از تو و پهلو گذاشتیم

غزل ۶۳۲ از دیوان — وسط الجوزة شعرا

زین پس وفا ے عمر نخواهیم خسروا
چون روے دوستان وفا جو گذاشتیم

هر روز دیده در ره بادصبا نهم — بو کاندر و ز خاک درش تو تیا نهم

ز وصد جفا کشم که نیارم برو سے او
کین درد خود چگونه بران بیوفا نهم

ندهم غمش برون که مرا خود بسوخت عجز
دلهاے دیگران چه دگر در بلا نهم

گفتند یاد میکندت دل نمے شود
کاین تهمت دروغ بران آشنا نهم

شاهان مجال نیست که سر بر درش نهند
چون من گدا رسیده که کاسه کجا نهم

روزی که خواست گشتنم از بوی او صبا
آن به که جان بموسم و پیش صبا نهم

چون دل زگفت دیده مرا سوخت دیده را
بیرون کشم به پیش دل مبتلا نهم

مشبها که گرد کوے تو گردم بهر قدم
اول نهم دو دیده دو آنگاه پا نهم

بگذار پاره پاره کنم بر تو خویش را
بس طعمه پیش هر سگ کویت جدا نهم

گفتے که گل بجاے زخم من رهے خطا
کان دل کز آدمی بکنم برگیا نهم

غزل ۶۳۳ از دیوان

زینگونه کز لبت سخنے نیست روزیم
زنهار بر جراحت خسرو دوا نهم

بقیه نقیه شعر ۹

فرخ آنروز که دیده ز بر خت باز کنم
تو مرا جانب خود خوانے و من ناز کنم

چند گوئی که تو می نال که من می شنوم
این چه جنگیست که پیش چو توئی ساز کنم

سالها شد که بنا بم خبرو در کویت
دل ویران شده را آیم و آواز کنم

باغبانا ز تو گه گه بود از فرمانم
بلبلم بر گل آیم دیر و از کنم

بهر دلتنگیم اے دوست چو گویم بگذر
کاین گره مے نتوانم که ز دل باز کنم

خلقے از صحبت من غمزده گشتند ازانکه
هر کجا شبنم غمهاے خود آغاز کنم

ابر را مایه کم آید گه باریدن آب
گه گهے گریه خود با خودش آغاز کنم

دل بیک قلبه زده زد بیکدا کنون
جانم اندر سر آن چشم دغا باز کنم

غزل ۶۳۴ از دیوان

خسرو اجان و دل از من چو نتوبیگانه شد
دیگر براچه غم از محرم این راز کنم

غرة الکمال شعرا

هر شب فتاده بر در تو خاک در خورم
یک شب مگر ز بام تو سنگے بسر خورم

جائی ز تو کمان کشی اے نخل فتنه باز
پیکان آبدار چو خرمائے تر خورم

روزیکه نسبت رقیبے دیدن دگر
شب تا بروز حسرت روز دگر خورم

مست و خراب کرد مرا چون شراب تلخ
خونابهٔ غمت که چو شیر و شکر خورم

گر تو خوشی که برگ مرادی نباشدم
از شاخ عمر خویش مبادا که بر خورم

سیر منوز نیست دل خون گرفته را
چندین که من ز دست فراقت جگر خورم

غزل ۶۳۵ از دیوان

کمتر کرشمه کن که گشند ست این شراب
بیچاره خسرو از قدرے بیشتر خورم

وسط الجموة شعرا

دوشم رخ بر آستانت سوده ام
گرد دولت را بروی اندوده ام

جان بهانه جوی و میجویم رخت
بین که من بر خود چه نا بخشوده ام

از درت سنگے زنندم نیم شب
سگ گمان بردند و آن من بوده ام

در پئے رائے کعبه چون مردم براه
گر نگردم حج ره پیموده ام

گشت هجرم خونبهایم این بس ست
کا نیقدر گوئی که من فرموده ام

دیدنت روزے نخواهم هم مباد
گر شبے در هجر تو نغنوده ام

مستی خون خورد نست این در سرم
تو همیدانے که خواب آلوده ام

دل پس جان میکند با من بعشق
رایت غمهاش جان افروده ام

غم بگشت و پرسیم خسرو چه حال

غزل ۶۳۶ از دیوان | شکر کز لطف تو خوش آسوده ام | تحفة الصغر شعر ۱

شبے در کوی آن بدخوی رفتم | سرد پا گم چو آب جوے رفتم
نمیرفتم بلا شد بوے زلفش | خراب اندر سر آن بوے رفتم
بکوشش رد نہادم بہر رفتن | ز بہر شے بدیگر سوے رفتم
شبے خوش باد ایدل نزد آنماہ | کہ من خالی روان زین کوی رفتم
بسینہ نقد جان تشویش میداد | برشوت دادن آن خوی رفتم
شدم بدخو بر دیش مردم اکنون | کجا من دیدن آن روے رفتم

غزل ۶۳۷ از دیوان | کجست آن زلف میلائم بسویش | بقیہ نقیہ شعر ۲
بگفت خسرو کج گوے رفتم

گذشت عمر و دلے در رخ تو سیر ندیدم | ز ہجر جان بلب آمد بکام دل نرسیدم
چو غنچہ تا بتو دل بستم اے بہار جوانی | بہیچ جا نبستم کہ جامہ ندریدم
گہ شدن جان ز تن بناشد ہرگز | عفو تبے کہ من اندر جدائی تو کشیدم
جز ین ز مردن خویشم فسوس نیست بسینہ | کہ زیر پای تو شادی مرگ خویش ندیدم
ہمہ ز سر زنش دشمنان بخاک فرو شد | چنین بود چو بصیحت ز دوستان نشنیدم
اگر بہ تیغ سیاست مرا جدا کنی از خود | ز تو بر نیارم دلے ز خویش بریدم
فریب عشوہ کہ نرد خرد بہیچ نیرزد | بدہ کہ گر ز تو باشد بہر دو کون خریدم

غزل ۶۳۸ از دیوان | چو سایہ در پس خوبان بسی دویدم اکنون | غرة الکمال شعر ۲
ز روی خوب تو چون سایہ آفتاب رسیدم

کدام سوی روم کز فراق امان یابم | کدام روز شب ہجر را گران یابم

زنند باد فراقم بر بخیت بر گ وجود
کجاست بوی ازین بوستان که جان یابم

زبان بماند ز پرسش هنوز نتوان زیست
اگر بیافتنش از کسے زبان یابم

چو جان دهم هم ازانسو بر صبا جانم
مگر ز گم شدهٔ خویشتن نشان یابم

بهجر چند کنم جان بمبرم از یکبار
حیات یابم بر عمر جاودان یابم

بجان ستانم اگر باد گرد آرد زو
که کیمیاے سعادت نه رایگان یابم

ز آفتاب خیالش بسوختم یارب
کجا روم که ازان روز بد امان یابم

ستاره سوخته مے آید از دلم در چشم
چو طالع این بود آنماه را چسان یابم

غزل ۶۳۹ از دیوان — وسط الجوزة شعر ۹

بجواب داد مرا خسرو از لبت شکرے
مگر که بوسه بدنگیونه زان دهان یابم

بچشم آهوانه صید خود کردی دل من هم
کمند عقل بگسستی لجام نفس توسن هم

بدامن می نهفتم گریه تا گه مست بگذشتی
شدم رسوا من تر دامن و صد پاک دامن هم

تو ناوک میزنی بر جان و جان من همیگوید
که چشم بد جدا زان ناوک و زان ناوک افگن هم

نهادم هر چه بود از هر سرے ماند ست پیش اکنون
چو داری سر سبک کردی سبک کن بار گردن هم

دلی کز من بسویت شد نداری استوار اورا
که آن بیگانه وقتی آشنا بود ست با من هم

چنانم با جمالت خوی شد با کنج تنهائے
که بر بستیم در از خورشید و از مه بلکه روزن هم

شبے روشن کن آخر کلبهٔ تاریک من بر من
دل تاریک در کار تو کردم چشم روشن هم

علامت بر دل صد پارهٔ عاشق چنان ماند
که باشد زخم شمشیر و بدوزندش بسوزن هم

غزل ۶۴۰ از دیوان — غرة الکمال شعر ۱

چه گفتیست آخر ای خسرو که بی خوبان نمیدیم
زمان آخر ازیت باز مے آید بر من هم

خراب گشتم و با خویش بس نمی آیم
که هیچ با چو توئی هم نفس نمی آیم

تو تیز میروی از غمزه و من ببدل
بدیده میخورم آنرا و بس نمی آیم

مرا مگو که کجائی من اینکم لیکن
ز بس ضعیفی در چشم کس نمی آیم

کدام باد بکوی تو میرود هر روز
که من بهمرهی او چو خس نمی آیم

مرا بر تو گلو بسته میبرد زلفت
وگرنه من به هوا و هوس نمی آیم

ز دست جور نمی خواستم که ببینم روی
ولیک با دل خود کام بس نمی آیم

غزل ۶۴۱ از دیوان

رقیب تو بجفا خسته کرد خسرو را
چو طوطیم که بجثیم مگس نمی آیم

وسط البحر شعر ۹

ملکت عشق ملک شد از کرم الهیم
لیست من و لباس غم انست لباس ما هیم

قاضی غم اگر کشد بهر تبان رواله بود
خاصه که آب دیدگان داد بخون گواهیم

شد سیهم ز عشق رو گریه دروازان کنم
گریه چه سود چون نشد شسته ز رخ سیاهیم

چند نبازرفتنت وه که مباد ناگهان
شعله بدامنت خزند نالهٔ صبحگاهیم

بود ز عقل پیش ازین باد غرور در سرم
پیش در تو خاک شد آنهمه کج کلاهیم

گر تو ز بهر کشتنم جرم دروغ می نهی
حیف بود ز بهر جان دعوی بیگناهیم

وقف خیال تست جان از پی آن حرم مکش
من که و این عمارتم گر تو خراب خواهیم

تو گل و باغ بین که من در ته چاه محنتم
تو می و نقل خود که من از سر تا به ماهیم

غزل ۶۴۲ از دیوان

همه خسرو دست و بس تا بابد وفای تو
شک که عقل هو فارقت زنیم راهیم

بقیه نفیه شعر ۱

توانم از همه خوبان نظر بگردانم
مجال نیست گزان خوش پسر بگردانم

خوش آنزمان که بر دلش نهفته می نگرم
چو سوی من نگرد کس نظر بگردانم

مرا به پند که موزون زبون کند هر روز
چنانکه آب درین چشم تر بگردانم

چنان ز دست تو بنجود شدم که خوبانرا
اگر براه به بینم گذر بگردانم

مگر چو بندی بگذارتا بگردیانت
دو دست خویش بجای کمر بگردانم

توانم اینکه مگس از شکر برانم لیک
ز دل مگس بچیان از شکر بگردانم

غزل ۶۴۳ از دیوان
غرة الکمال شعر،

ز رشک سوخته شد خسرو از بود و دستم
ز زلف تو ره باد سحر بگردانم

اگر ز نار تو دلخسته و حزین دارم
بدین خوشم که بتی چون تو نازنین دارم

برای آنکه کشم پیش چشم بیمارت
متاع عافیت اینک در آستین دارم

ز بند زلف تو زنجیر پای خود سازم
دل ستمزده را چند گه برین دارم

بنازنینی و بدخوشدی دهم بدنیست
که دلبری چو تو بدخواه و نازنین دارم

بوصل با تو نیارم نمود گستاخی
که شحنهٔ چو فراق تو در کمین دارم

مرا اگرچه که بر دست غم فروخته را
هنوز داغ غلامیت بر جبین دارم

غزل ۶۴۴ از دیوان
تحفة الصغر شعر،

اگرچه خسرو روی زمین شد سخن
هم از وفا سوی تو روی بر زمین دارم

غمم مگیست که از یار مانده ام چه کنم
بدام تحیر گرفتار مانده ام چه کنم

نماند طاقت زاری و نالهام دانی خ
نمیرد و ز دل زار مانده ام چه کنم

برون دهم غم پنهان دبا درم نکنند
اسیر محنت اغیار مانده ام چه کنم

همی کنند ملامت که چند گریهٔ خون
ز زخم غمزه دل افگار مانده ام چه کنم

شدم ز یار و ز خویش و ز جان خود بیزار — که هم ز خویش و هم از یار مانده ام چه کنم
همی کشند که منگر بروی خوب تو من — بعالم از پی این کار مانده ام چه کنم

غزل ۴۵ از دیوان — غرة الکمال شعر ۱

رقیب گفت که مخمور از چه خسرو — بسی شب است که بیدار مانده ام چه کنم

ما بکوی تو سگانیم و براه تو خیم — وانکه پیش تو بس است از همه رو نیز بسیم
بهر یک سجده براه تو سر اسر عشقیم — بهر یک بوسه بپای تو سراسر هوسیم
گر نوازند رقیبان تو ما را خاکیم — ور بسوزند بسوزیم که خاشاک وخسیم
ما که باشیم که ما را سگ خود نام کنی — این سخن باد گرے گوی که ما هیچکسیم
عذر تقصیر نخواهیم که بے خدمت رفت — گر خدا خواسته باشد که بخدمت برسیم
بیکے جرعهٔ مے باز خرے از ما را — که بیازار فنا در گرو یک نفسیم

غزل ۴۶ از دیوان — نقیة نقیة شعرا

تو همانے بکرم سایه فگن بر خسرو — که ز ناچیزے چون سایه پریشیم

ابر بهار و باران دین چشم خونفشان هم — بلبل بباغ نالان عاشق بصد فغان هم
صحرا و بوستان خوش دین جان زار مانده — ناسازیم بصحرا در باغ و بوستان هم
یارے که شهر بے او تاریک و تیره باشد — در شهر بود نتوان واللّٰه که در جهان هم
نامم نشانه شد در تهمت ملامت — ای کاشکے نبودی نام من و نشان هم
انیست مردن من اے چیره کش که هستی — ز آب حیات خوشتر وز عمر جاودان هم
خواهی بدیده بنشین خواهی بسینه جا کن — سلطان هر دو ملکی این زان تست وآنهم
گفتے بحجت خط شد ملک من دل تو — گر راست پرسی از من هم جان تو که جان هم

صد منت تو بر من کز دولت جمالت — بدنام شهر گشتم رسوای مردمان هم

غزل ۶۳۷ از دیوان — شد نرخ بندهٔ خسرو از چشم تو نگاهے / در انیقدر نیرزم بندید رایگان هم — غرة الکمال شعره

زین پس سر آن نیست که من زهد فروشم — ساقی قدحے ده که بروے توبه بوشم
جائیکه نیرزد بجوے دین درستم — این توبهٔ صد جای شکسته چه فروشم
پس پر خرابات که هر دم بشفاعت — تا باز کشادند در میکده دوشم
اکنون که سرم شد بدر میکده پامال — چون هم دهد محتسب از مالش گوشم
بودست زهوش و دلم اندیشهٔ تیمار — الحمد لله که نه دل ماند نه هوشم
رفت آنکه مصلے بکتف داشتم اکنون — بازیچه گه مغبچگان شد سر و دوشم
پوشید بسے خدمت بت کردم و زین پس — زنار هوس میکندم از تو چه پوشم

غزل ۶۳۸ از دیوان — چون باز نیامد زبت دتبکده خسرو / اصلاح مزاج سگ دیوانه چه کوشم — وسط الجبوة شعره

نه یار وعدهٔ بوس و کنار میکندم — نه دل بدین رویش قرار میکندم
درون دل نه یکے صد غبار افزونست — هنوز از روے آن سوار میکندم
دگر ز بخت خودم غرتے نمے باید — همین بس ست که پیش تو خوار میکندم
همے خلد بدل من چو ناوک دشمن — نصیحتے که کسے دوستدار میکندم
شبم بخورد ن خون رفت ساقیا می ده — که آن شراب شبانه خمار میکندم
دمی ز بیم گزندش هزار ناوک آه — فرو دمیخورم ار چه فگار میکندم
بگه بیاد همسایه گفت خواهم نیست — که نالهاے تو در سینه کار میکندم

شراب عشق فرو نایدم ز سر هرچند | که باد او اجل هوشیار میکندم

غزل ۶۴۹ از دیوان

بنا زگفت شبی خسرو اگلت شکفت
هنوز آن سخنش خارخار میکندم

تحفة الصغر شعر،

دلم آواره بجائیست که من میدانم | جان گرفتار هوائیست که من میدانم
بوی خون دل و مشک سر زلفم نرسید | مگر این باد ز جائیست که من میدانم
سبزه بر خاک شهیدان غمش خار مبین | زانکه این مهر گیائیست که من میدانم
چشم و زلف و رخت ار چه همه عشاق کشد | لیک با لات بلائیست که من میدانم
گفتی از تیغ سرایت کنم این گفت ربود | زانکه هجر تو بلائیست که من میدانم
عمر در کوی تو ام رفت و نگفتی روزی | کین همه کهنه گدائیست که من میدانم

غزل ۶۵۰ از دیوان

زانکه با خسرو گوئی که وفا خواهم کرد
اینهم ای شوخ جفائیست که من میدانم

بقیه نقیه شعر،

مشکه دور از دوستان زیار دور افتاده ایم | مرغ نالانم که از گلزار دور افتاده ایم
چون زیم گر دل دهندم خلق دلداری کنند | منکه هم از دل هم از دلدار دور افتاده ایم
گر نخواهم یاریی از جان و میرم در فراق | حق بدست من بود گر زیار دور افتاده ایم
پیش هر سنگی همیریزم ز دل خونابه | چون کنم چون زان در و دیوار دور افتاده ایم
گر چه همچو من کشت هم شادم که یاری چند گاه | زین دل بدبخت دیدگر دار دور افتاده ایم
ایکه سامان جوی از من ترک سامان گیر ازانکه | سالها شد تا که من زین کار دور افتاده ایم

غزل ۶۵۱ از دیوان

عیش من گو تلخ باش ای آشنا یادم مده
زان لب شیرین که خسرو دارد و ز افتاده ایم

غرة الکمال شعر،

من و شبها و یاد آن سر کوئی که من دانم
دلم رفتست و جانهم میرود سوئی که من دانم

صبا بوهای خوش می آرد از هر بوستان لیکن
که خواهد زیست چون بی یار آن بوئی که من دانم

صبوری هر چه هست ای برق گر زانسوی روا اما
بتندی نگذری زنهار زان روئی که من دانم

اگر تن میشود در بگسلد جان نیز گو بگسل
مرا از دل نخواهد رفت آن موئی که من دانم

سر خود گیر و درد ایجان دل برداشته از من
که این سر خاک خواهد گشت در کوئی که من دانم

چو کشتن رسم خوبانست جان گر حیله میسازم
ذخیره میکنم از بهر مدخوئی که من دانم

غزل ۶۵۲ از دیوان — بسط الهجوة شعره

چو پیچم بر دور از یار شب همت چو میدانم
که هست این بخش چیز روز گیسوئی که من دانم

خرم آن روز کز من آن رخ زیبا ببینم
او کند ناز و من از دور تماشا ببینم

دوش مه دیدم و گفتم که ترا مے ماند
زهره ام نیست ازین شرم که بالا ببینم

دل من گاه خرامیدنش از دست برفت
هر کجا پاے نهاد ست همانجا ببینم

دل نه و صبر نه و هوش نه و طاقت نه
من دران صورت زیبا بچه یارا ببینم

آخر اے شاخ تر و تازه و نو بر تا چند
خار حسرت خورم و جانب حرما ببینم

وعده فردا ست نه فردا کشم من بگر آنکه
بامداد ان رخ شهزاده والا ببینم

شمس آفاق خضر خان که بلطف بیحش
هر دمش معجزه خضر و مسیحا ببینم

غزل ۶۵۳ از دیوان — تحفة الصغر شعره

کیست خسرو که کند بوسه پای تو هوس
این بسم نیست که از دور دران یا ببینم

هر دم غم خود با دل افگار بگویم
چون زهره آن نیست که با یار بگویم

هر شب روم اندر سر آنکوے غم خویش
چون شنود او با در و دیوار بگویم

گو جان گرفتار که با در کند از من — گر من خم این جان گرفتار بگویم
آوارگی کنم همچو دل خود دل آنکس — کو را سخن زین دل آوارہ بگویم
دردیست درین سینه که بیرون نتواند — حیف ست که درد تو با غیار بگویم
خون شد ز نهفتن دلم اکنون ز دم این خاک — رسوا شوم و بر سر بازار بگویم

غزل ۶۵۴ از دیوان — بگذار و ز بپرس آخرم از محنت شبها — تا کی غم خسرو شب تار بگویم — بقیه نسخه شعشه

میخواستم که روزه گشایم نماز شام — سر بر زد آفتاب جهانسوز من زبام
با قامتی که سرو سهی گر بلند بیش — یکپاستادهٔ بقیامت کند قیام
برداشت طره از رخ چون روز فرض کرد — بر من نماز صبح بوقت نماز شام
کردم سلام و سر بنهادم بروی خاک — هر چند سجده سهو بود از پس سلام
ای عید روزگار نهان کن رخ چو ماه — بر عاشقان خویش مکن روزه را حرام
من بیقرار مانده و تو برقرار خویش — درویش روزه بسته و حلوا هنوز خام

غزل ۶۵۵ از دیوان — روزه مدار چون لب تو پر ز شکر ست — آزاد کن غلامی ای خسرو ت غلام — غرة الکمال شعشه

دیدم بلای ناگهان عاشق شدم دیوانه ام — جانم ز خویش آمد بجان نخویش و از بیگانه ام
دیوانه شد جان از غمش ناگه بر آورد آتشی — شد رخت شهری سوخته خاشاک این ویرانه ام
شمع اند خوبان کاهل دل دانند سوز داغ شان — زین جا شبنمها اند کی دارد خبر پروانه ام
ماند ه دو چشم من بره جانا مکن بیگانگی — این خانه اینک آن تو در بابیت آنخانه ام
زائینه مردم تاج را گیرد خیالت را ببر — بهر چه در زلفت رسد در غیر تم از شانه ام

دوا بر دیت سر ها بهم در کار دزدیهای دل | وز دیده چشمک میزند آن نرگس مستانه هم

غزل ۶۵۶ از دیوان — وسط البحوة شعر

چون خواب ناید هر شبی خسرو فتاده بر درت
در ماه دیر دین کرده رد غم گوید و فسانه هم

کر چه کرونت ار چه بلاست باز ندارم | ولی به تیغ کشی گر چه تاب ناز ندارم
چه روز بود که پیچیده بند زلف تو بر من | که عمر رفت و خلاص از شب دراز ندارم
چنان بروز بد خود خوشم بدولت عشقت | که سوی روز نکوی کسان نیاز ندارم
می آر ساقی و دردم مرا صلای خرابی | که پیش ازین سر این عقل چاره ساز ندارم
مرا ز مسجد معذور دار امام محلت | که من ز شاهد و می فرصت نماز ندارم
چو بت پرست چنان شد دلم که باز نیاید | بهر صفت که بود گو بباش باز ندارم

غزل ۶۵۷ از دیوان — تحفة الصغر شعر

چنان رد غم خسرو که دوست در پی گشتن
ز دیگران سخنی نیز دل نواز ندارم

رخی که بر کف پای تو سیمتن مالم | در نعیم آید اگر بر گل و سمن مالم
دران شبی که کنم گشت کوی تو همه روز | دو دیده را بکف پای خویشتن مالم
گرم براه چنان بارد از هوای رخت | بزیر پای چو نسرین و نسترن مالم
بباد تو همه شب خون خورم چو روز شود | ز بیم سنگدلان خاک بر دهن مالم
بغار کوی تو با خویشتن برم در خاک | بحیر رحمت جاوید بر کفن مالم
چو بر یوسف خود نیست مردنم تا چند | ز دیده خون دروغی به پیرهن مالم

غزل ۶۵۸ از دیوان — بقیة نقیه شعر

مگر رسد رخ خسرو بپایش هر دم رخ
بصد نیازته پای مرد و زن مالم

نہ یکدل ارچہ ہزارست ازان او دانم | کہ من کرشمہ آن ترک فتنہ جو دانم
مرا چو بخت بدست ارچہ صد بلا بسرم | رسد زبار نہ یارے بود کزو دانم
خوشم زتو بجفاے و مدہ فریب دعا | کہ من فریب تو نامہربان نکو دانم
چنین کہ بر سر کوے تو راہ گم کردم | ز آستان تو رفتن کدام سو دانم
ہواے روے تو بردہ آنہمہ ہوس سرم | کہ گشت سبزہ در رفتن بباغ وجو دانم
بجز بہ بندگیم روزگارے پرسی | بزیر پاے تو مردن بہ آرزو دانم

غزل ۶۵۹ از دیوان

اگرچہ گریۂ خسرو نشان رسوائیست | اگر بود بحضور تو آب رو دانم

غرۃ الکمال شعرہ

گر من بہ کمند تو گرفتار نباشم | افتادہ درین سایۂ دیوار نباشم
آخر ز تو چیزیست درین سینہ وگرنہ | چندین سر کوے تو بیدار نباشم
زنجیر کشایم بر و زلف تو گر من | تو بردہ آن غمزۂ خونخوار نباشم
خونہا خورم و شکر تو گویم کہ ازین مے | یک لحظہ ز اقبال تو ہشیار نباشم
خوشوقت ولے کو بود آزاد کہ بارے | من مے نتوانم کہ گرفتار نباشم
چون خاص خیالت شدم ایجان خرد دور | آن بہ کہ کنون پہلوے اغیار نباشم

غزل ۶۶۰ از دیوان

گویند کہ خسرو مگری وای کہ چندین | بیرون نترا د اگر افگار نباشم

وسط الحیوۃ شعرہ

در دیدہ چکار آید این اشک چو بارانم | بر دیدہ اگر جانا سر وے چو تو بنشانم
جانم بفدات آندم کز بعد دو سہ بارہ | گویم کہ بکے دیگر گوئے تو کہ نتوانم
خود را بسر کویت بدنام ابد کردم | از ہر چہ چنین کردم از گریہ پشیمانم

از تیغ جفایت کش بے بیم دبت جانا / زین بیش نے ارزد در رخ وفا جانم
گر با تو غمے گویم در خواب کنی خود را / این درد دولست آخر افسانہ نمیخوانم
تو نام کرم گیرے من جور دستم دانم / گرچہ بزبان گوئی من خوے تو میدانم
جانی و گرم باید شکرانہ فرمانت / آن لحظہ کہ در کشتن آید زتو فرمانم
خاکی دلم ای محرم چون دود خت نمی آری / ضائع چہ کنی رشتہ در چاک گریبانم

غزل ۶۶۱ از دیوان — تحفۃ الصغر شعرہ

عشق بت دبیم جان این نقد بکبت تا کے / خسرو غزلے برخوان تا دست برافشانم

کس بدین روز مبادا کہ من بدروزم / کس بدینگونہ مسوزاد کہ من میسوزم
این نماندست کہ تا نالہ عصمت خوانم / دل نہ بر جاست کہ تا تختہ صبر آموزم
شب بسی رفت بہ بیداری و آن بخت نبود / کہ دم صبح مرادے زرخت یک روزم
آخر ای چشمۂ خورشید یکے رخ بنمائے / چند گہ تا بسحر همچو چراغ افروزم
ترک قتال و مرا گریہ و زاری بسیار / آن سیاہست کہ بر من نکند فیروزم
چند گویند کہ رسوا شدی از دامن خاک / چاک دلرا چکنم گر دامن دوزم

غزل ۶۶۲ از دیوان — بقیہ نعتیہ شعرہ

غم نبود از دگران تازہ خسرو نوزد / گشت معلوم صد طاقت خویش امروزم

شب من سیہ شد از غم مہ من کجات جویم / بشب دراز هجران مگر از خدات جویم
تو نہ آن گلے کہ آرد سوماتہ هیچ بادی / زپی دل خود ست این کہ من از صبات جویم
سخنت بسر دگویم خبرت زباد پرسم / تو درون دیدۂ دل زرکسان جزات جویم
تو اگر کشی دل من دل خود فدات سازم / طلب ار کنی سر من سر تو رضات جویم

چو زآه دردمندان سوتو رود بلائے | بمیان سپر شوم من رہ آن بلات جویم
بدل و بدیدہ و جان ہمہ جا نہفتہ ہستی | چو نہ بینم آشکارا کہ دام حیات جویم
تو کہ بر در گم شدہ سر و تاج بادشاہان | چہ خیال فاسد ست این کہ من گدات جویم

غزل ۶۶۳ از دیوان — عزۃ الکمال شعرہ

سر گم شدہ بجو مدگر از در تو خسرو | تر کجاست بخت آنم کہ بزیر پات جویم

همہ شب از تو بدیوار خانہ عنبہ گویم | فسانہ گویم و با جان پر الم گویم
چو غنچہ گشت دلم خون و قصہ تو ز رشک | دلم نخواست کہ با باد صبحدم گویم
تو خود یقین ست خورش کردی از غم و لیکن | کجاست دولت آنم کہ با تو غم گویم
خوش آن شبی کہ تو در خواب ناز باشی و من | نیاز خویش بدان زلف خم بخم گویم
سکون دل بکہ گویم فلان از آن تست | چنان اگرچہ نباشد دروغ ہم گویم
تو ایکہ میدہم پند بگذر از سر من | ہمان بہ ست کہ من در دو خویش کم گویم

غزل ۶۶۴ از دیوان — وسط الجوۃ شعرہ

مخند ازین شعب بے تکلف خسرو | سرود نیست کہ آنرا بزیر و بم گویم

چون دولت آن نیست کہ پہلوی تو باشم | کم زانکہ فتادہ بسر کوے تو باشم
کشتن چو ترا خوی شد اکنون من و این درد | یک روز مگر رانتۂ خوے تو باشم
ہر صبح بقبلہ ہمہ خلق و من بدکیش | افتادہ در اندیشۂ ابروے تو باشم
روزان ز ہوس قد تو گشتم بچمنہا | شب نیز در اندیشہ گیسوے تو باشم
خورشید بر آید خجلم نبود و مہ نیز | بس گر دل پر خون بنہم روے تو باشم
بنواز بیک ناد کم ای ترک کہ بارے | من نیز طفیل خور آہوے تو باشم

آندم که در توکشتن من دست برآرے | خلقے همه سوے من و من سوے تو باشم
نامیم مدبر ازمنت دشنام تو هرگز | با آنکه همه عمر دعاگوے تو باشم

غزل ۶۶۵ از دیوان — تحفة الصغر شعره

امیست بهار دل خسرو که چو غنچه | صد پاره جگر از هوس روے تو باشم

میگذشتے دلبویت نگران میدیدم | زار میمردم در رفتن جان میدیدم
همچو زردی که لبکالای گران درنگرد | جان بکف کرده بدردی دهنان میدیدم
از دل گم شده سررشته همیکردم باز | گر نفیر اک دگے سوی عنان میدیدم
پرسش حال دل از طرهٔ او زهره نبود | گرچه از خون تو هر موی نشان میدیدم
او ز محرومی بخت بد خود مے خندید | من طمع بسته دران تنگل و دهان میدیدم
او شد از دیدهٔ من غائب و من هم زانسو | جان کنان میشدم و دیده کنان میدیدم
ای خوش آنشب که بیا درخ تو می خفتم | در دلم لبودی و در خواب همان میدیدم

غزل ۶۶۶ — بقیه نقیه شعره

مردن خویش ز تو بود گمان خسرو را | شد بیقین اینک هرچه بگمان میدیدم

عشقت نصیب من همه غم داد و درد هم | هوش و قرار من نشد و خواب و خورد هم
درد اگر آه گرم به تنهائیم بسوخت | تنها نه آه گرم که دهاے سرد هم
عشاق را کسیکه جفا گفت عیب کرد | دید انچه گفت و یاد کند انچه کرد هم
جرمم که از وفاست ببخشای و عفو کن | اینک بشفع خون دل درد رد هم
آنکم روان ببوے تو آورد چون کنم | این خاک روزیم بد و این خواب و خورد هم
آنجا که پاے خود نهی از ناز بر زمین | خاک درت ز دیده درینست و گرد هم

بر جان خود نهم همه درد تو بهر آنکه
درمان تو بکس نرسد بلکه در دهم
تا مرد نیست مرد تجمل براه عشق
تا مرد را چه زهره و یارا که مرد هم

غزل ۶۶۷ از دیوان

خسرو درین ره از سر دانگلیست بیست
با درد عشق حضت شو از خویش خورد هم

وسط الحیوة شعر ۹

با تو چه روز بود که من آشنا شدم
کز روزگار صبر و سلامت جدا شدم
هر دم بخون دیدهٔ خود غرقه میشوم
من خون گرفته با تو کجا آشنا شدم
از بسکه گم شدم بخیالات زلف تو
موری بدم که در دهن اژدها شدم
اے بندگوی تو رخ او در اندیدهٔ
بگریز و جان ببر تو که من اژدها شدم
او رخ نمی نمود بزارے بدیدمش
من خود برای جان و دل خود بلا شدم
مردم بداغ هجر عیشم عذاب بود
باری ز ننگ زیستن خود رها شدم
از من قرار صبر ندانم کجا شدند
من نیز هم ز خویش ندانم کجا شدم
بارم نبود کوه غم او را بسوے دوست
در زیر بار منت باد صبا شدم

غزل ۶۶۸ از دیوان

خسرو به بند کیش غلامیست بے بها
خاصه کنون بندهٔ آن بے بها شدم

غرة الکمال شعر ۹

توبهٔ دیر بینه مے را بشکنم
ساقیا در ده شراب رد شکنم
ساقیم گر چو توبت روزے بود
توبه چه بود مهر ایمان بشکنم
وقتے آمد عاشق از مستی بخود
آنکه زین مے مست می میرد منم
دانم از گریه که خون آلوده چیست
منکه با یوسف بیک پیراهنم
پرسیم کاندر چه کارے باز گوے
اینکه از اقبال تو جان میکنم

هر نفس آهے کشم از روزگار — روزگار خویش را آتش زنم
زندگی و مردن من چون زنست — تهمت جان چیست چندین برتنم
یار عشقم بس بدیرم منتے — بار سر گر کم کنے از گردنم

غزل ۶۶۹ از دیوان

گفت خسرو شور شے دارد ازانکه — بلبل دانم نه مرغ گلشنم

بقیه نفیه شعر ۹

ماهی رود من همه شب خواب ندانم — وه این چه حیا لست که من میکنم زانم
گفتی که حیا نے زغمم باز نگوئے — من با تو چه گویم چو ندانم که حیانم
یک شب ز رخ خویش چرا غم کرم کن — تا قصه اندوه توام پیش تو خوانم
بو دوست گمانم که ز دستت بنرم جان — جا دید بری تو که یقین گشت گمانم
پرسی که بگو حال خود ای دوست چه پرسے — آن چو که من این قصه بگوشت نرسانم
نے زان منی تو چه برم رشک ز اغیار — بیهوده مگس از شکرستان که رانم
تا چند دهی درد سرا ے اهل نصیحت — من خود ز دل سوخته خویش بجانم
ز انگونه که ماندی تو درین سینه هم اکنون — مانی تو درین سینه و من بنده نمانم

غزل ۶۷۰ از دیوان

گویند که خسرو شوشے خاک بگوشش — وسط الجوقه شعر ۱
ناچار چو رفتن بدرش می نتوانم

لجات جویم دگر چو میت کجا یابم — غمم که داند و همدرد خود کرا یابم
حدیث تو همه جای مرا شنیدن گشت — کجا روم که خلاصے ازین بلا یابم
نه مستجاب دعائیست بت پرستان را — که یا میوس بت چو نتوان ز دعا یابم
دران زمان که ز هجرم بمردن آید کار — ترا که مایهٔ عمرے منے کجا یابم

یکے بیاد برین سینه پای نه نفسے | مگر که درد دل خویش را دوا یابم
زباد چند زید آدمے بیچاره | که من زیم ز نسیم تو کز صبا یابم
خوشم بخون خود از در سران تربت من | زیارت آئی و این مایه خونبها یابم

غزل ۲۷۱ از دیوان | چه کم شود ز تو اے بادشاه حسن اگر | وسط الجوزة شعر
یکے نظر ز تو بر خسرو گدا یابم

بجزام تا نزیر قدم پی سپر شویم | خاکیم در رهت قدری خاک تر شویم
گر بخشی و گر نکنی خون من بریز | باری بدین بهانه بنامت ثمر شویم
عقلم ز نام ذنگ خبر میدهد هنوز | بنمائے یک کرشمه که تا بیخبر شویم
شبها قرار نمی دهد مے گر بود قرار | بادی رسد ز کوی تو زیر و زبر شویم
مارا نماند خواب رها کن که بعد ازین | بر بات سر نهیم و بخواب دگر شویم
بازے دگر بکوے که جامی حوالہ نیست | دل گو که نادک دگرے را سپر شویم

غزل ۲۷۲ از دیوان | معهود خسرو ست ز تو یک نظر که ما | بقیه نفیه شعر
هر روز نیم کشته آن یک نظر شویم

چمن چون بے تو آرد بویت در چمن میرم | بیا و قامتت در خدمت سرو و سمن میرم
خوش آنوقتی که تو از ناز سوے من بگذری و من | بزاری مرده انگشت اوفگنده در دهن میرم
بخور جمله تنم ای زاغ جز دیده که او را دید | چو بیرون او فتم در عرصه زاغ و زغن میرم
مرا پیراهن صد چاک برخواست ازان یوسف | همان آرایش گورم کنید آنم که من میرم
بدامن می نهفتم گریه تا گه مست بگذشتے | شدم رسوائے تر دامن مبادا بی کفن میرم
زیم از تو بمیرم هم ز تو فارغ ز جان و تن | نیم چون دیگران کز جان زیم با جور زن میرم

غزل ۶۷۳ از دیوان — غرة الکمال شعر

سخن پرسیدی از خسرو مگر خشمت فرو آمد
کرم کن یک سخن دیگر که من زان یک سخن میرم

باز آمد آنوقتی که من از گریه در خون اوفتم — دامان عصمت بردرم وز پرده بیرون اوفتم
غمهای خود گویم که آنسم در دراباد رشود — گر من بمحشر ناگهان پهلوی مجنون اوفتم
سیارهٔ دولت مرا گر پایه برگردون برد — مهر زمین بوس درت از واج گردون اوفتم
این گریه گوئی رود غلست از بهر سوزاک دلم — کافزون شود شعله مرا گر خود بجیحون اوفتم
خواب اجل آید مرا الا بدین آمد که من — بر بالش غم سر نهم بر بستر خون اوفتم
چون قرعهٔ غلطم هر شبی پهلو به پهلو تا مگر — روزی بزیر پای تو زین فال میمون اوفتم

غزل ۶۷۴ از دیوان — تحفة الصغر شعر

در محشر آباد دلم خسرو نمی گنجد غمش
فرهاد وار اکنون مگر در کوه و هامون اوفتم

زهر سو موی تو دلبند دارم — دلم خون گشت پنهان چند دارم
بسوگند تو جانرا بسته ام دای — که تا چندش برین سوگند دارم
غمت یا خویشتن گویم همه شب — بدنیسان خویش را خرسند دارم
برو آنجا که من میدانم ای باد — که من آنجا دلی در بند دارم
مرا از صحبت جان شرم باد — که جز با تو سر پیوند دارم
دهندم پند از عشق تو در گوش — چگونه گوش سوی پند دارم

غزل ۶۷۵ از دیوان — بقیه نفیسه شعر

به خسرو ده که من تا داده دای
بران لبهای شکر خند دارم

ای خوش آن شبها که من در دیده خوابی داشتم — گه چراغی روشن و گه ماهتابی داشتم

بارہا یاد آرم و در خواب بہبودی روم
آنکہ وقتی با خیال دوست خوابی داشتم

چند داغ بندگی بینم بسینہ پیش ازین
نام دل بودار چہ ویران خرابی داشتم

روزگاران نیز نتوانست دیدہ کرد خون
منکہ ہم بر روز چشم خویش خوابی داشتم

محرمی دیدم لبی از دیدہ بیرون رنجتم
آنہمہ جوناہا کاندر کبابی داشتم

گفت نتوانم برویش آنچہ بر من شب گذشت
ای شبی روی دوراز تو عذابی داشتم

غزل ۶۷۶ از دیوان

زاریم شبنمی یارو گفت مبالی ز عشق
خسرو از درد بران گرچہ جوابی داشتم

غزۃ الکمال شعرہ

از فراقت زندگانی چون کنم
با چنین غم شادمانی چون کنم

یار بدخوی و فلک نامہربان
تکیہ بر عمر جوانی چون کنم

عشق و افلاس و غریبی و فراق
من بدینہا زندگانی چون کنم

ماہ من گفتی کہ جان دہ میرہم
عاشقم آخر گرانی چون کنم

من نبودم مرد سودائی تو لیک
با قضائے آسمانی چون کنم

حال خود دانم کہ از غم چون بود
چون تو حال من ندانی چون کنم

غزل ۶۷۷ از دیوان

گر بخسرو بوسہ ندہی آشکار
مرہم زخم نہانی چون کنم

بقیہ لقیۃ شعرہ

ہر شب از شوق جامہ پارہ کنم
عاشقم عاشقم چہ چارہ کنم

چون بر آید مہ از گریبانش
دامن ماہ برستارہ کنم

از درونم نمیروی بیرون
گرچہ صد بار سینہ پارہ کنم

چند گوئی کہ صبر کن در ہجر
گر تو انم ہزار پارہ کنم

من همی میرم و تو آب حیات — چون توانم ز تو کناره کنم
جرعه گر بیابم از لب تو — صوفیانرا شراب خواره کنم

غزل ۶۰۸ از دیوان — تو کنی جور بر دل خسرو
من چو بیگانگان نظاره کنم

شب تا بروز خون جگر نوش کرده ام — خوش عشرتیست اینکه شب دوش کرده ام
خون شد حرام و لیک من چو عاشقم — بر من حلال باد که خوش نوش کرده ام
گر سر و لاله گون برهم نیست این بس است — کز خون دیده لاله در آغوش کرده ام
گفتی بفرق بر سر کویم طواف کن — زین لطف پای خویش فراموش کرده ام
این سر که نیست یک نفس از درد عشق دور — باری ز محنت ست که بر دوش کرده ام
بگشیده ده مرا که نخفت ست آن نگار — زان نالها که شب من بیهوش کرده ام

غزل ۶۰۹ از دیوان — گویند گرچه عاشق و دیوانه گشته
بقیه لقبه شعرا — گفتا ز خسرو ست که در گوش کرده ام

کجست یار و نسازم بکوی او چه کنم — چو صبر نیست ز روئے نکوی او چه کنم
رقیب گوید م ای خونگرفته چشم مبند — چو عاشقم من مسکین بروی او چه کنم
بکوی اوست کنون آب من چنین گشته — ولی ز خون مژست آب جوی او چه کنم
روم بباغ بدین بو که خوش کنم دل لیک — بهیچ باغ نیابم چو بوی او چه کنم
چه جای آنست که گویندم آبدیده مریز — بسوختست مرا آرزوی او چه کنم
فتاده گی خودش عرصه میدهم ورنے — فتاده چندین بر خاک بوی او چه کنم

چو شیر خورد همه خون خسرو آن بدخوی

غزل ۶۸۰ دیوان — زشیر خوارگی انیست خوبے او چه کنم — تتمهٔ بعضے شعر،

ترسم از بلا چون بر زخون رخسارهٔ دارم — که جان بگشے بے غیرتے این کارهٔ دارم
بخواهم سوخت روزی عاقبت دل آشنایانرا — که هر شب بر سر کویش ره خونخوارهٔ دارم
نظر در یار شنو لست و جان در باز بر بستن — توای نظاره کی دانی که من نظارهٔ دارم
نمیدانم کجا شد دل کلیما در شمار خود — ببین کاندر غریبستان دل آوارهٔ دارم
برآمد دود دم از جان چندانکه سوزم زین دل زار — مسلمانان دل دارم که آتشپارهٔ دارم
بخاک خفتگان رفتم برخ اکنون که حاصل شد — چگونه بر چنین پائے چنین رخسارهٔ دارم

غزل ۶۸۱ دیوان — زآه خسرو ش هرگز نگیری گرچه آن نادان — وسط الیوم شعر،
بنالد هیچگه در دل که من آوارهٔ دارم

دریاب که من طاقت هجر تو ندارم — بشتاب که افتاد بجان مهر تو کارم
از من تو گران کرده و خون ماند بچشمم — گوهر ز برم رفته و دریا بکنارم
هر روز دم سرد مگر باد خزانم — هر لحظه ز نم اشک مگر ابر بهارم
هر شب ز پے طالع بد تا بسحر گاه — قطره ز مژه بارم و سیاره شمارم
آن دل که ز من بستدهٔ بهر خدا را — بسپار بمن تا بخدایت بسپارم
گر صد ستم از بهر تو بر روے من آید — آرم همه بر خویش و بروے تو نیارم

غزل ۶۸۲ از دیوان — هشدار دل خسرو اگر زلف تو گیرد — بقیه نقیه شعره
تا نالهٔ شبگیر برویت نه گمارم

خراب کرد بیکبار خواب نرگس مستم — خبر دهید بجانان که دل برفت ز دستم
ز بسکه این دل محزون گشته و رد و بدر چشم — نه ایستاد دلم تا میان خون نشستم

هزار شب رود من نخواب چشم نه بندم | کنون چگونه به بندم که از نخست نه بستم
مه من ار تو نبینم مگو که بت چه پرستے | چو دین بکار تو کردم چگونه بت نه پرستم
مشو بخشم که بر من تو کیستی که به بینے | گر این گناه نه بخشی چوان دعا پشی مستم
مرا رزوی جان تو به داده بود عزیزے | تو شوخ باز بران داشتی که توبه شکستم
نهاد داغ سگ پاسبان کوی تو بر من | من ار چه سگ ام امابرای داغ تو هستم

غزل ۶۰۳ از دیوان | وهند بند که خسرو صبور باش که رستے | غرة الکمال شعر ۷
اگر سخن نصبورے بود بدانکه برستم

ابر می بارد و من بار سفرے بندم | چشم میگرید و من از تو نظرے بندم
چشم گریان به لبش داشته یعنی در راه | بر سر آب روان پل ز شکرے بندم
هر ستون بد گر چیزے همے آرم دست | وز تحیر نغلط هیچ دگرے بندم
جان گسسته گره میر همش از گریه | گر هش هست ترست ار چه که بر می بندم
گفتی ایدوست که بر بند بموئے دل خویش | حال انیست که می بینی اگرے بندم
در تو مید مدم و چون آمد چشم بر بست | بنگر از چشم خود اے دیده چه بر می بندم

غزل ۶۰۴ از دیوان | نکته بخش بخسرو که برائے توشه | غرة الکمال شعره
خون بیرون میکشم از دیده جگر می بندم

من اگر بر در تو هر شبے افغان نکنم | خویش را شهره و بدنام بدستان نکنم
گر دهم رو سرے تنگ میا از من از انکه | نتوانم که ترا بینم و افغان نه کنم
روزے از یا درخت پیش گلے خواهم مرد | من همان به که گذر پیش به بستان نکنم
وه که دیوانه دلم باز بیازارا فتاد | من نمی گفتم کا فسانه هجران نه کنم

غم خورد این دل بیمار و زیانش دارد — بعد ازین چاره همانست که درمان نکنم
آشنایان همه بیگانه شدند از من ازانکه — هر کسے مصلحتم گوید و من آن نکنم
شکر گویم ز تو ای گریه که کورم کردے — تا نظر بازی ازین بیش بدستان نکنم

غزل ۶۸۵ از دیوان م — وسط الجوزة شعرا

چند گویند که خسرو ز جان دیده بدوز — گر مسیر شود م روے بدیشان نه کنم

برو ز تو دشمنان گرچه که صد جفا کشم — دوستیم حرام باد ار ز تو پاے وا کشم
غنچهٔ دل ز ناز کی نشگفدم بسان گل — صبحدمے که نا لها بوے تو از صبا کشم
طعنه زنی تو از جفا من به تبرک و رضا — تحفهٔ بادشاه راه پیش دل گدا کشم
شرم ز دیده نا یدم گوی تو دیده و نگی — خاک درت گذاشته زحمت تو تا کشم
وا ے که خونم آب شد چند ز دیده خون دلم — آه که سوخت جان من چند ز دل بلا کشم
هر شبم از خیال تو دل ندهد ز مان زمان — من بچنین عقوبتے تا بسحر کجا کشم
گشت فراق وکا فرم وه که بیا ز زنده کن — پیش چنان لبے دو من منت جان چرا کشم
من بدر تو کرده خون میکنم ز در برون — تا نشده سر منور ناک از تو چگونه پا کشم

غزل ۶۸۶ از دیوان — بقیه نقیه شعرا

بخت ستیزه کار من انچه تا خت بر سرم — خسرو مستمند را چند بهاجرا کشم

یارب غم آن سرو خرامان بکه گویم — دل نیست بدستم سخن جان بکه گویم
آه از دل پر درد و برآرم همه شب آه — کین سوختگی عشم هجران بکه گویم
افسانهٔ من ناخوش و کس محرم آن نیست — زانرو بنبود صبر فراوان بکه گویم
خونابهٔ پیدا همه بینند خود از چشم — احوال جگر خوردن پنهان بکه گویم

دردیست درین سینه که همدرد نشاسد | بیدرد چو با درد بگنید آن به که گویم
دشنام دهد دشمن و تشنیع دهد دوست | چندین بشنوم از که و چندان بکه گویم
من غصه دهم شرح درستی نهند گوش | آن زود کشش و بر پشیمان بکه گویم

غزل ۶۰۷ از دیوان | بلبل نکند ناله چو خسرو بسحرگاه | وسط الحیوة شعر
چون نشنود آن سرو خرامان بکه گویم

بازاین دل من رد بکه آورد ندانم | وان صبر که بود دست کجا کرد ندانم
شبها منم و گوشه غم حال من اینست | حال دل آوارهٔ شبگرد ندانم
آن گرد که می خیزد ازان راه به بینید | وان کیست سوار از پی آن گرد ندانم
اشک از سفر کوی دیم تحفه غم آورد | من خوشتر ازین هیچ ره آورد ندانم
بازم بجگر میخلد آن قامت چون تیر | ساقی قدح باده که من دردندانم
یارے که برنجد ز جفا یار نه گویم | مردے که نترسد ز بلا مرد ندانم

غزل ۶۰۸ از دیوان | از هر که بپرسند بگوید که چو خسرو | تحفة الصغر شعر
یک سوخته حادثه پر درد ندانم

جان من از نعمت جانان شده ام | کز غم خوارگی بجان شده ام
غم جان بود پیش ازین و کنون | بکشم خویش را چنان شده ام
گر تو مهمان من شوی خود را | از اجل یک شبے زمان شده ام
پندت اے نیکخواه کے شنوم | منکه خود پند مردمان شده ام
کوه دردم ترا کند چه تهم | که اگر بر دلت گران شده ام
گر سگان تو التفات کنند | دور ازان روے استخوان شده ام

غزل ۶۸۹ از دیوان — بقیه نقیه شعر ۹

خسرو مشمر که خرد م آخر
گر غلام تو را یگان شده ام

منت هر شب که گرد کوے گردم
ز مهر آن رخ دلجوے گردم

همیگوئی که جان ده پیش رویم
چه میگوئی سر آن روے گردم

همان لحظه که میگفتی همیگوے
که گر نبوازیم بد خوے گردم

مرا جان ز گل بوے تو آید
به بستان از پی آن بوے گردم

ز من دی یا دوا دندت بد گفت
فدائے گفت آن بدگوے گردم

ز من پرسی که آنجا کیستے تو
سگم گرد سگ آن کوے گردم

ز کویت نگذرم گر خاک سیزم
ز زلفت نگسلم گر بوے گردم

صبوری شب مرا میگفت تا چند
گریزان از دلت هر سوے گردم

غزل ۶۹۰ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۰

دل خسرو تو دارے گر همه عمر
بگرد لالهٔ خودرو ے گردم

عمرے گذشت روے تو دیدن نیافتم
طاقت رسید و در تو رسیدن نیافتم

گفتم رخ تو بینم و میرم به پیش تو
هم در هوس بمردم و دیدن نیافتم

گفتی نخون من سخنی هست خوش ولیک
چه سود کز لب تو شنیدن نیافتم

مرغم کز آشیان سلامت جدا شدم
مردم بدام هجر پریدن نیافتم

بر دوست خواستم که تو سیم حکایتے
از آب دیده دست کشیدن نیافتم

دی باد رخت گل بچمن همنشین شدم
خود با عنان در آمد و چیدن نیافتم

شد خسرو آبروے که در ساغر امید

غزل ۶۹۱ از دیوان | یک شب بت مراد چشیدن نیافتم | وسط البحر بشعر

مرا بین کاندر بیحالت سر و سامان نمیخواهم | نهانی خندهٔ هم زان لب و دندان نمیخواهم
بغمزه زاهد از اکنش بناوک مصلحی نرازان | که من خون پلید خود بران دامان نمیخواهم
سر لهبات گردم سبزه شان آغاز شد لیکن | دگر زین بگذر و من رستن چندان نمیخواهم
بر دیت آزرده مندم مدار من دریغ آخر | که بت میجویم ای کافر تو ایمان نمیخواهم
مرا کش ای نکو خواه و دعاے بد بمن او را | که این را زدل میخواهم و از جان نمیخواهم
بروای عهد مستوری درای دور بدنامی | که من دیوانهٔ عشقم سر و سامان نمیخواهم

غزل ۶۹۲ از دیوان | زدست بیدلی خسرو بجان آمد اگر شبے | تحفة الصغر شعر ۶
دلے میخواهم از تو لیک آباد ان نمیخواهم

بیا که بے تو بصد گونه داغ میسوزم | تو لاله دان و من داغ داغ میسوزم
شب سیاه مرا نیست روشنی هرچند | که شام تا بسحر چون چراغ میسوزم
فراغ وصل ندانم ز مفلسے اینک | چو مفلسان زبراے فراغ میسوزم
نباشدم بر صحرا و باغ بے رویت | ردو دول همه صحرا و باغ میسوزم
مرا دیاغ سگے سوخت او و در دو نگرد | سگم بخواند ازین درد داغ میسوزم

غزل ۶۹۳ از دیوان | مباش گرم و مباغ دلسوز خسرو را | بقیه نفیه شعر ۶
من آخر از تو نه نم زین دماغ میسوزم

یک سخن گر زان لب شکر فشان بیرون کشم | صد دل گم گشته را از روی نشان بیرون کشم
آرزو دارم میانت بنگرم بے پیرهن | تا دمن بگذارتا من از کتان بیرون کشم
ملک جان بدهم لبت را در نبهائی بوسه | هم ببوسه جان دیگر زانمیان بیرون کشم

چون جا نزاسیم طوفانست ز آب چشم تر — رخت مستی گر توانم زین جهان بیرون کشم
ای ترا صد کشته چون من چند گوئی گز جفا — خون مهمان ریزم و جان فلان بیرون کشم

غزل ۶۹۴ از دیوان — وسط الیوة شعر

یک شبی مهمان خسرو باش تا از جور تو — سینه را خالی کنم راز نهان بیرون کشم

عزم آن دارم که از دل نقد جان بیرون کنم — آرمت در پیش خود راز میان بیرون کنم
قامتم از غم دوتا شد زاه من آه مه ترس — کاسمان را روز و خدنگی گز کمان بیرون کنم
گرچه در خون من گریتیر بر جانم زنی — تیر تو بیرون نیارم گر دو جان بیرون کنم
دوش گفتی دو چشمم بر خیالم در ببست — گر چنین باشد روان از خانه شان بیرون کنم
نرگس بیمار تو گر رنج خود بر من نهد — تندرستی را بشمشیر از جهان بیرون کنم
سرو من گر بگذری آری تا در پیش تو — سرو اگرچه نا روان باشد روان بیرون کنم

غزل ۶۹۵ از دیوان — غرة الکمال شعر

مهر تو گر نیست خسرو را درون استخوان — مغز او زان نوک غمزه ز استخوان بیرون کنم

من این آه جگر سوز از دل بیمار تسکین دارم — چرا از دیگرے نالم که درد خویشتن دارم
بجای محنت ایوب و اندوه دل یعقوب — بلا نیست و بیماری و تنهائی که من دارم
مرا در دامن شواری بردن آرند یا ز گل — کزان چشمان عاشق کش بسی خون در کفن دارم
چو سرو اندر قبای سبز او دیدم تقیم شد — چو غنچه چاک خواهد زد اگر صد پیرهن دارم
مگر هر پاره زین دل بدلداری دهم درنے — چه خواهم کرد با خون مزین گر دل که من دارم
گهے از دیده در رنجم که از دل در جگر خارے — چه دانستم که من چندین بلا با خویشتن دارم

از دنیا میرود خسرو بزیر لب همی گوید

غزل ۶۹۶ از دیوان — دلم گرفت ازین غربت تمنای وطن دارم — وسط الحیوة شعر ۸

مده پندم که من در سینه سودای دگر دارم
زبان با خلق در گفتست و دل جای دگر دارم

خرامان هر طرف میرد جان من نیا ساید
که من دل خارخار از سرو بالای دگر دارم

مرا این تشنگی از بهر آبی دیگرست ارنه
نمی بینی که در هر دیده دریای دگر دارم

طبیبا خویش را زحمت مده چون به نخواهم شد
که من اندر سر شوریده سودای دگر دارم

ترا گر رای خونریزی من مسکینیست بسم الله
چه میپرسی زمن جانا که من رای دگر دارم

همه مستی من در کار چشم و زلف در دیت شد
لبم خاموش در هر یک تقاضای دگر دارم

مران سوی کسانم چون تنم شد خاک در کویت
نماند آن سر که جز پای تو در پای دگر دارم

غزل ۶۹۷ از دیوان — نمی اندیشی از دعهای سرد من و میگوئی
که در هر کو چو خسرو با دیبای دگر دارم — تحفة الصغر شعر ۸

نبودی آنکه منت دلنوازی می گفتم
ز روی ساده دلی با تو رازها می گفتم

همه حکایت راز تو گفتمی زین پیش
کنون بلای منست آنکه نازها می گفتم

دلا بسوختی و تلخ می نمودی ترا
منت زپند حدیثی که بازها می گفتم

خوش آن شبی که بردی تو باده میخوردم
بآب دیده همه شب نیازها می گفتم

عظیم درد سر آورد ناز نین مرا
که من فسانه بغایت دراز می گفتم

دلی که از سخن من گرفت برحق بود
که درد های دل جانگداز می گفتم

هر آن سخن که از و یاد بود شب تا روز
تمام می شد و هر بار باز می گفتم

غزل ۶۹۸ از دیوان — خیال خنده همی سوخت جان خسرو من
دعای آن لب کهتر نواز می گفتم — وسط الحیوة شعر ۷

ما عافیت نثار ره دردکرده ایم | جانرا بمن برید عدم فرد کرده ایم
زین بحر آنکون چو کسی آب خوش نخورد | دلرا ز آنچو رد جهان سرد کرده ایم
نیکست هر مدی که کند پس بجای ما | گر نیک و بد بهر انچه تو انکرد کرده ایم
تا چند از طپانچه توان سرخ داشتن | روی اهل که پیش کسان زرد کرده ایم
این سینه حریص که گردد ز خاک سیر | گر دیم پر غبار دهد در خورد کرده ایم
نظارگیست چشم درین چرخ مهره باز | این کعبتین در خور این نرد کرده ایم

غزل ۶۶۶ از دیوان — تحفة الصغر شعره

ای عشق درد بخش که درمان مراد ماست | درمان جان خسرو ازین درد کرده ایم

ما دامن از بساط جهان بر کشیده ایم | رخت خرد بکوی قلندر کشیده ایم
ای ساقی از قرابه فروریز ی که ما | خونابها ز شیشه اخضر کشیده ایم
در حقه سپید و سیه بر بساط خاک | چون پر دغاست مهره ز شش در کشیده ایم
فقرست و صد هزار معانی در و چو موی | آئینه کلیم که در سر کشیده ایم
خسرو نه کودکیم که جوئیم سرخ و زرد | چون بالغان دل از زر دگوهر کشیده ایم

غزل ... از دیوان — **ردیف نون** — عزة الکمال شعره

جانمن آخر گهی از بیدلان یادی بکن | در بانصافی نمی از زیم بیدادی بکن
شاد ما مینباست از حسن و جوانی در سرت | منکر از ایک نظر بر حال ما شادی بکن
هر زمان مائیم و تنهائی و زندان فراق | گر توانی از فرامش گشتگان یادی بکن
ای شب هجران عاشق کش نخواهی گشتنم | ای مؤذن گر نمردی بانگ فریادی بکن
گر بدولتخانه وصلم نخوانی ای پسر | باری اینجا آی و سر در مخت آبادی بکن

خاک کویت کردم اندر چشم تر زان لب گل | همدرین خانه زبر خویش نبیادے بکن

غزل ۱۰۱ از دیوان

اشک خسرو را بهان در کوی خود راهی مده
جوی شیرین را روان از خون فرهادی بکن

وسط الحیوة شعر

هر مجلسے و ساقی من در خمار خویشتن | هر بیدلی آمد بخود من در قرار خویشتن
زین سو بے جور و ستمگان زانسوے سنگ دوستان | خلقے بطعن و گفتگو عاشق بکار خویشتن
اے پند گو تو هر دمم دیگر چه آتش میزنے | من خود بجان درمانده ام با روزگار خویشتن
بر داشتم ره در حرم بگذاشتم دل بر درت | گه گه مگر یاد آیدت زین یادگار خویشتن
تو در درون جان من هر دم دراندوده دگر | یارب که چون پاره کنم جان نگار خویشتن
گر در خمار آن می کز کشتن عاشق چه کرد | این خون خود کردم بحل بگذار خویشتن

غزل ۱۰۲ از دیوان

خود غمزه بر خسرو زنی بر دیگران رحمت کنی
تا کے نصیب اک کسے بستی شکار خویشتن

غرة الکمال شعر

جانا نسبے بکوے غریبان مقام کن | چون جان دهیم در ته پایت حرام کن
داری بزیر غمزه و لب مرگ و زندگے | تا چند جان کنم بزبان یا تمام کن
می کت حلال با دنوشش و بروں حرام | برزاهدان صومعه تقوی حرام کن
یک کاسه نیمخورده خود بر زمین بریز | در کام مرده شربت عیسے لعظام کن
دعوی خوبهاے دل خویش میکنم | یک بوسه بر لبم زن و ما لا کلام کن
تا بوکه بر لب تو رسم خون من بریز | وانگه بجام بادهٔ رنگین بجام کن
اے باد صبحدم چو بر انسوے بگذرے | از من سگان آن سر کو را سلام کن
ایدل چو سوختی بهوسهاے خام خویش | عمر عزیز در سر سودا ے خام کن

غزل ۳۰۰ از دیوان

خسرو نظر دران رخ و آنگه حدیث صبر
اندازهٔ تو نیست زبان را بکام کن

بقیه تتمه شعر

چکنم کز دل من آن صنم آید بیرون
یا دل از سلسلهٔ جنبش خم آید بیرون

آخر اے آه درون ماندهٔ دمی بیرون نے
مگر از دل قدری دود دمم آید بیرون

غمزهٔ تست چو پیکان کج اندر جگرم
بکشم لیکن با جان بسلم آید بیرون

جان رود لیک دم مهر و وفایت گردد
آخر این روز کز از سینه ام آید بیرون

من و رسوائی جاوید که عشق تو بلاست
هر که افتاد درین فتنه کم آید بیرون

گر معمائے خطت را بخرد برخوانند
قصهٔ بیدلے از هر رقم آید بیرون

غزل ۳۰۱ از دیوان

چنگ وا ماند خسرو که زند چون ره عشق
ناله از هر رگ او زیر و بم آید بیرون

تتمه بعض شعر

زین خوش پسران و شکل ایشان
بیگانه شدم ز جمله خویشان

خوبان همه شهره یک دل من
بیچاره دلم بدست ایشان

با ما سر راستی ندارند
این کجکلهان مو پریشان

کشتند به تیر غمزه مارا
این سخت دلان سست کیشان

جانان مگذر نمک فشانان
بر سوختگان سینه ریشان

اے مرهم نیکوان فدایت
لیکن دل و جان من فدیشان

غزل ۳۰۲ از دیوان

گر خونریزے ز صد چو خسرو
با گرگ چه دم زنند میشان

غرة الکمال شعر ۱۲

اے سخن نامه وفا بستان
نسخه زان روے دلربا بستان

وے بنفشہ زرشک طرۂ او — گر زلیخی پرد عصا بستان
خاک او تو تیا شد ای نرگس — دیدہ بفروش تو تیا بستان
گر توانے بدور سا نیدن — یک سلامے برو صبا بستان
پس بگو کز دو چشم فتنہ پرست — بدہ انصاف ما دیا بستان
بغلامے بخر مرا از من — وز دو چشم خودش بہا بستان
روے چون ماہ را بخرخ نمایے — ہفت آئینہ رو نما بستان
پس بدست خیال خود بفروش — لیکن از چشم خود رضا بستان
زر چہ جوئی ببین رخ زرد م — وز غم خویش کیمیا بستان
دل ببردی ز جان چہ میخواہے — گر بخواہے شد بیا بستان
نامۂ ما اگر نمیخوانے — قصہ باری ز دست ما بستان

غزل ۰۰ از دیوان

دل خسرو ز دست شحنۂ ہجر
از برائے خدائے رایگان

بقیہ نقیہ شعر،

بہار آمد دلی رغبت بہ بستان چونیست آنرا کہ دل — کہ بی یاران خود حیف است سیر بوستان کردن
گسستہ سلک صحبت دوستان من من بندہ — بدین خواری ز راہ است یاد دوستان کردن
مرا گوئی فراموشش کن و آزاد شو از غم — مسلمانان چنان دوئی فراموش چنان کردن
بگوئید آن مسافر را کہ صد جا پارہ شد جانم — اگر یک نامہ را از وی توان پیوند جان کردن
بفتراک تو بندم دل مرا چون نیست آن بختے — کہ تو انم ترا دست شفاعت بر عنان کردن
کجا شد آنہمہ مرغان کہ رفتند از چمن یارب — ندانستند یاری کہ یاد آشیان کردن

بیا تا فکر غم گوئیم خسرو بعد ازین چون ما

غزل ۰۰۰ از دیوان | مذ نستیم در ایام شادی شکر آن کردن | غرة الکمال شعرا

ای باد بوی یار بدین مبتلا رسان — در چشم من ز خاک درش توتیا رسان
گر هیچ از انطرف گذری افتدت بمن — خدمت کن و سلام بگوی و دعا رسان
آنمرغ که بر دگر بقبولے نیز زدش — باز آر دهم بسینهٔ آن مبتلا رسان
یکبار بهر پوشش زان قبا بیار — تشریف بادشاه بپشت گدا رسان
جانے خراب دارم و دردست نام او — این در دراگرفته نبرد و دوا رسان
گفتے که نالهٔ تو بیار تو میرسد — آنجا که آنجا میرود آنجا مرا رسان
از دیده آب غرق شدم مردمی مکن — این آب را نهفته بران آشنا رسان
ما چون نمیرسیم بران آرزوی دل — یارب تو آرزوے دل ما بما رسان

غزل ۰۰۰ از دیوان | خسرو که از فراق جمالے شد ای صبا — از جاش در ربا و بدان دلربا رسان | وسط الحیوة شعرا

میسر از شود از چو تو نخل برخوردن — ز شاخ عمر توان میوه های تر خوردن
من از لب تو خورم خون تو از دل و جگرم — چه دوستی بود این خون یکدگر خوردن
تو خود بگوی که جز درد دل چه بهره بود — بوهم خویش در اندیشه گلشکر خوردن
گر این گلست خود انداز خاک در دهنم — که تو بجز دن بی من بخاک در خوردن
غمت که نغمهٔ جانست کی توان زدن — شکر براست که نشناسد او مگر خوردن
بغمزه دوست کشان میبرد دلم درمے — کسے بجز دنرد دشمنه بر جگر خوردن

غزل ۰۰۰ از دیوان | بجان پذیرنه از دیده زخم او خسرو — که عاشقے نبود تیر بر جگر خوردن | تحفة الصغر شعرا

با چو تو مہی کہ شب گر خواب توان کردن
بہر خوشے عمرت را سیبات توان کردن

بیداری من بودست از رنج فراق امشب
چندان کہ بآسایش ده خواب توان کردن

گر پای ترا دستے از گریہ توان شستن
از بہر چنین کاری خون آب توان کردن

آن طرہ بگیسو نہ از گوشہ مہ تابان
شبہائے سیاہم را مہتاب توان کردن

زاہد چو ترا بیند از قبلہ بدل خواہد
از طاق دو ابرویت محراب توان کردن

گر غمزۂ تو جوید شاگرد بخونریزے
صد خضر و مسیحا را قصاب توان کردن

غزل ۱۰، از دیوان

زان خوے کہ زر روی تو ناگاہ چکد زر
در کام دل خسرو جلاب توان کردن

لقبہ نقیہ شعرہ

ماہ ہلال ابروی من عقل مرا شید مکن
غمزہ زنان زین سو میا آہنگ جان ما مکن

گر زلف سوے رخ بری گہ خال زیر لب نہی
جان دارد آخر آدمی چندین بلا یکجا مکن

ای من غلام روے تو گر جور خواہی ور ستم
بر بندۂ خود میکنی چون گویمت کن یا مکن

گر من ز جور چشم تو کردم شکایت گو نہ
زارم مکش لیک این گنہ بر روے ما پیدا مکن

دیرینہ یاران من اندای پند گو اندوہ دعم
در بیخی منمای رہ زنشان مرا تنہا مکن

گفتے شود فردا ترا ہجران بگشتن ساعتے
امروز مہمان توام این وعدہ را فردا مکن

گر عشق میبازی دلا پروانہ شو نے چون مگس
بالای آتش چرخ زن پرواز بر طوبا مکن

گفتم کہ از من جور تو زنار بندم گفت رو
در کفر ہم صادق نۂ زنار را رسوا مکن

غزل ۱۱، از دیوان

خسرو اگر نخست گہے یاری دہد انجا رہی
ہم بر زمین نہ دیدہ را گستاخی آنجا مکن

وسط البحوۃ شعرہ

اے بخیر دیدۂ بیخواب عاشقان
ناسوختہ دلت ز تف و تاب عاشقان

ذکر لب و دهان تو تسبیح بیدلان — نعل سمند تو مجراب عاشقان
دوشت بخواب در بر خود یافتم دمے — آن بخت کو که راست شود خواب عاشقان
یکشب بهمیانے خوناب من آے — تا بخبر شوی زمے ناب عاشقان
گفتے که کشتن تو هوس دارم آشکار — پوشیده نیست لطف تو در باب عاشقان
مردن همی ربا کنے زیر پاے خویش — زنگونه هم مبر مه من آب عاشقان
گریه درون حجره جانهاست جاے تو — هم اینمے خطاست زیر تاب عاشقان

غزل ۱۲ از دیوان — تتمهٔ الصغر شعره

خسرو ترا ز غمزه بقربان کشید تیغ — شرمنده میشویم ز قصاب عاشقان

ای شکل بالایت بلا از بهر جان مردمان — بس کن ز جولان ورنه شد از کف عنان مردمان
تا بر نخواهد آمدن ناگه ز کویت آتشے — آگه نخواهد شد دلت زآه نهان مردمان
بادی ز لطف می‌وزد جانی ز هر سو می‌برد — کو آنکه بودی پیش ازین سنگ گران مردمان
هر ذره از خاک درش جانی دوگر دش دوان — یارب چه سر گردانیست از بهر جان مردمان
پنهان سگم خواندی خوشم گیرم که ندهی لقمه — باری بلنگے شاد کن سگ را میان مردمان
هر شب من و کنج غمت گویند خلقے با توام — آخر ز صد شب راست کن یک شب گمان مردمان
آخر مسلمانیست این آن غمزه را بندی مدد — تا راج کافر تا بکے در خان و مان مردمان

غزل ۱۳ از دیوان — بقیهٔ بقیه شعره

من بر درت ناکسان آخر بهے بار آورم — ناخوانده چون مهمان روم خسرو بخوان مردمان

نشستهست عشقت ز جانم بجان درون — کز عافیت نماند نشانے دران درون
خون آب گشت و کشته نمیگردد م هنوز — این آتشے که هست درین استخوان درون

هر کس ز غم زمردن فرهاد داستان | ما نیز آمدیم درین داستان دمون
یارب کسی بود که زبانم دردن کشد | یکدم ز نالهٔ می نزد چون زبان دردن
در هر دلی که درنرود دلبری بسوز | آتش بخانه کی نشد میهمان دردن
گفتم چو دیدمش که بجانش دردن کشم | او رفت بی اجازت من خود بجان دردن
خوشوقت آنزمان که بود گاه مردمم | وان بت درآید از درمن ناگهان دردن
مردم بر آستان ستمگر دردن کنون | خاکم مگر که باد برد زاستان دردن

غزل ۱۴، از دیوان

گفتی که خسروا بدلم جای کرده | خوشنودم از دری بروم یک زمان دردن

غرة الکمال شعر ۹

امروز باز شکل دگرگشت یار من | یارب نگر ز من واز روزگار من
صد ره فتاده بر در خویشم بدید هیچ | رحمت نکرد بر دل امید وار من
عمرم در انتظار شد و بگذرم آن حریف | ماند که وای بر من و بر انتظار من
گه آه دگاه زاری و گه گریه گه نفیر | یارب کجا شد آنهمه صبر و قرار من
مردم در آرزوی کنارے و بخت بد | ننهاد آرزوے من اندر کنار من
من کو بکو همیروم از بهر یک نظر | تا باکه گشت میکند آن شهسوار من
ای مردمان بزهره دمه نگرید یک بیک | زنهار منگرید بسوے نگار من
ایزد کجات بهر هلاک من آفرید | ای آفت دل من و آشوب کار من

غزل ۱۵، از دیوان

دشمن بدید گریهٔ خسرو دلش بسوخت | هرگز نگفتمش که بس اے دوستدار من

تحفة الصغر شعر ۰

دل میبری و در خم موے کمن مکن | آزردن دل همه خوے کمن مکن

تو جور میکنی و من از دیده میکشم — این شیوه گرچه نیک نکو میکنی مکن
خلقی همه بروی تو دیوانه گشته و مست — بارے تو گل ز بهر چه بو میکنی مکن
خون میکنی دل من و بندی همی بزلف — خون میکنی و بر سر او میکنی مکن
لرزانست بر تو جان من از آه بیدلان — گه گه که گشت بر لب جو میکنی مکن
جای دگر مده دل گم گشته را نشان — آواره ام چو سوی بسو میکنی مکن

غزل ۱۶ از دیوان — وسط الحیوة شعرا

گفتی که خسرو از چکنم مکث بود خلاص — آن شاندرا که در خشم مو میکنی مکن

چه بلاست از دو چشمت نظر بنا رکردن — غمزه را کشاد دادن در فتنه باز کردن
چو کمال صنع بیچون ز جمال تست پیدا — نتوان حدیث عشقت ز ره مجاز کردن
همه خواب مردمان شد بدو دیده تلخ یارب — ز کجا گشت شیرین حرکات ناز کردن
چه خوشست با تو خلوت که دهد هر شک خوبین — ز خراش دل گواهی ببیان راز کردن
تو بخسپ خوش که مارا ز غمش چو شمع جوشد — همه روز زنده بودن همه شب گداز کردن
بتحفات دل نهادم بکن انچه میتوانے — چکنم نمیتوانم ز تو احتراز کردن
بهوس فدا کنم جان بدرت که نیست عارے — بپرستگیتن را هوس ایاز کردن
صف عاشقانست اینجا مده اے فقیه رحمت — که بشهریت پرستان نتوان نماز کردن

غزل ۱۷ از دیوان — بقیه نفیه شعرا

چه بود متاع خسرو که کند نثار جانان — گسے چه طمعه راند بدبان باز کردن

ناز در چشم و کرشمه در سراپرده مکن — در کنی خیزد بلا بارے نظر هر سو مکن
باز میداری مرکشتن نرگس بدمست را — این فسون گیران می آید بران جادو مکن

بوسه دادی و کشتی وه که آخر کی زنی
در دعاشق را بدرمان میکنی مرهم کن

تیغ بروی کش که پشت لات بیدردی زنم
ما گر فتاریم تندی در سر ابرو مکن

تشنه خون مسلمانست چشم کافرت
گر مسلمانی تو کافر گفت آن هندو مکن

در دل میگویم و با آنکه خویت باز گشت
دل که اینجا نیست با کس سوی دیگر رو مکن

پردهٔ عشاق صد جا پاره خواهد شد چو گل
بار اگستاخ با آن زلف عنبر بو مکن

سنگدل از جان دست شستم دادن پندم چه سود
اے طبیب از هوشیاری مرده را دارو مکن

ایکه چون خسرو گرفتار هوائے دل نه
عاقبت خواهی تماشائے رخ نیکو مکن

گر ز شوخی نیستت پروائے من
رحمتے بر چشم خون پالائے من

ناگهان گر گشت کویت میکنم
چشم من در غیرت ست از پائے من

من چو جان بدهم سگ خود را مگوے
تا نگهدارد کویت جائے من

سوزش من از چراغ خانه پرس
کوست سوزان هر دم از سودائے من

سنگهائے کو بکویت مے خورم
گو گواران با دبر رسوائے من

غزل ۱۹ از دیوان
وسالیموة شعر

جان خسرو در دو چشمت یک نظر
گر چه سر زد انیقدر کالائے من

یار بے فرمان دل من همچنان
یکدمے باقی و همدم همچنان

شانه کردن زلف را چندین چه سود
بسته چندین دل بهر خم همچنان

هر کسے پندے شنید و صبر کرد
کار من دشوار و در هم همچنان

عشق صد گونه بلا من بر فگند
کفته امید من کم همچنان

هر شبی تا روز با خود بر سبر — صد فسانه گویم و خم همچنان
جان نفس نشکست و پر و از شد — دل بدام فتنه بر کم همچنان

غزل ۲۰، از دیوان — تحفة الصغر شعر ۹

شد ز یاران دیده خسرو را خراب — عشق را بنیاد محکم همچنان

همیستیزی ببازی خون یاران — چنین باشد سزای دوستداران
بخون بیدلان خوردن مکن خوے — که کس را ناید این شربت گواران
من رسوا و هر سو خندهٔ خلق — چو مستی در میان هوشیاران
برای صبح بهروزی که بی تست — حیات من چو شام خوشگواران
تنم پر درد شد در خون دیده — چنان کز می سفال باده خواران
نگویم درد خود با کس که این راز — نگنجد در دل نا استواران
منم کشته زیر پای خوبان — چو گوی افتاده در پیش سواران
شکاری را ز تیر ترک روز است — مرا از تاو دک مردم شکاران

غزل ۲۱، از دیوان — وسط الحیوة شعر ۱۱

چه خوش مینالد اندر عشق خسرو — چو بلبل در قفس وقت بهاران

عشق آتشم در جان و جان زان و دیگران — ما را جگر بریان شد و او میهمان دیگران
ای مرغ جان زین ناله پس چون نیست جانان زان تو — بیهوده افغان میکنی در بوستان دیگران
گه نقد جان لب را دهم گه مایهٔ دل دیده را — من بولفضولی میکنم کالا ازان دیگران
جوئی زیران میغمی لیکن چنین سخت کجا — با من جوانمردی کند سخت جوان دیگران
گر کشتنی شد بیدلی تا کی ز خلقم سر زنش — باری به تیغ خویش کش چندین ز زبان دیگران

بگذار مرا هر دو رت منمای خوبان دگر — مفرست خاک کوی خود بر آستان دیگران
بر دیگران می بندیم ای چشمهٔ حیوان مکن — خود شبستی از دلم نام و نشان دیگران
گویم که مردم از غمت گوئی که نتوان اعتقد — سهلست آخر جان من مردن بجان دیگران
تو سود کردی بندهٔ را من جان زیان دارم تو — میپسند هرسود خود چندین زیان دیگران
تو میخوری من درد غم یعنی رواباشد چنین — شربت تو آشامی و تب در استخوان دیگران

غزل ۲۲ ، از دیوان — وسط العمرة شعر ۱

حسرو بتا رموی تو جان میدهد دیگر جهان — گرچه علی الزعم منی جان و جهان دیگران

دل گم گشته بیا زار خریدن نتوان — در دهر لابه چو تو یار خریدن نتوان
عشوه میده که خریدار بجانم تا آنکه — این متاعیست که بسیار خریدن نتوان
مردمی کن قدرے چند درشتی و جفا — گل خرد هر که بود خار خریدن نتوان
آه دل نیک بتاشد تو جوانے آخر — جان من روز و شب آزار خریدن نتوان
جان بسجودات نهم لیک بدین نقد حقیر — تا زآن نرگس بیمار خریدن نتوان
ما هلاک تو بدرویش نه بینی چه کنم — دولت و بخت بیازار خریدن نتوان

غزل ۲۳ ، از دیوان — تحفة الصغر شعر ۹

حسرو از زر بمیان آر چه جای سخنست — ابر چون سیم بگیتی ار خریدن نتوان

در ره عشق از بلا آزاد نتوان زیستن — تا غمش در سینه باشد شاد نتوان زیستن
دشمنے چون عشق در بنیاد دل افتاده باے — بر امید صبر بے بنیاد نتوان زیستن
قوت جان من توئی چندان ز صبا بوئی و بس — آخر این کس مردنست زیاد نتوان زیستن
دل مرا شاهد پرست و تا زآن بد خو بلا — با چنین دل از بلا آزاد نتوان زیستن

من بجان مرغ اسیر و خلق گوید صبر کن — این اندر رشته صیاد نتوان زیستن
هر کجا گفتار شیرین رخنه در جان افگند — حاضر مردن کم از فرهاد نتوان زیستن
گرچه من سختی کشم آخر جفا را هم حدست — هم تو دانی کاندرین بیداد نتوان زیستن
روزگار من پریشان شد ز یاد زلف تو — در چنین ویرانه آباد نتوان زیستن

غزل ۴۴۷ از دیوان — بقیه نقیه شعر ۹

حور کش خسرو مزن دم از جفای دوستان
روز و شب با ناله و فریاد نتوان زیستن

ای میر همه شکر فروشان — توبه شکن صلاح کوشان
عشاق ز دست چون تو ساقی — خونابه بجای باده نوشان
در میکدهٔ عمت سفالے — نرخ همه معرفت فروشان
در کاوش کنج خوبیے تو — کندست خیال تیز موشان
یک خرقه غمت درست نگذاشت — در صومعه کبود پوشان
از پرده دمی چو گل برون آے — یاد همه نیکوان فرد شان
خوشوقت تو گاه گے ندارے — از آتش سینه هاے جوشان
بیدار نگشت بلبل مست — از نالهٔ بلبل خسروشان

غزل ۴۳۵ از دیوان — غرة الکمال شعر ۹

از تو سخنے بهر ولایت
خسرو ولایت خموشان

از هجر تو لے برید نتوان — بر تو دگرے گزید نتوان
تا چند کشم جفایت آخر — محنت همه عمر دید نتوان
زین بیش وجور عشق تسلیم — کز آمده سر کشید نتوان

غزل ۲۱۹

غم سینه بسوخت چو نتوان کرد — خود پرده خود درید نتوان
یاران عزیز پند گویند — گویند ولے شنید نتوان
من کز پے خواریم چه تدبیر — عزت بدرم خرید نتوان
بے یاری بخت کام دل نیست — بے پر بهوا پرید نتوان
ایوان مراد پس بلند ست — در دے بهوس رسید نتوان
این شربت عاشقیست خسرو — بے خون جگر چشید نتوان

غزل ۲۲۰

درای شاخ گل خندان و مجلس را گلستان کن — بگفت تلخ چون می عاشقانرا مست و غلطان کن
ازان لعل پریشان نامزد کن با در اهرکس — بعهد خواب خوش دارد همه خوابش پریشان کن
بگو پیراهن زیبائی آمد چست بر یوسف — تو هم تشبیه خود را دیکی سر در گریبان کن
فراوان بت پرستیدم بمحراب نماز اکنون — بمحراب دو ابروے خود مرا زمر مسلمان کن
منه در آینه آنروی ده گرمی نمی یاری — بسوز این جان کمبخت مرا خاکستر آن کن
ندارم خواب دراز آستانت بوکه خواب آید — بیاران خواب را همخوابهٔ این چشم گریان کن
برون آرای سواد دیده چون ابرسیه وانگه — بگرد ما سایه بر بالای آن سرو خرامان کن
طبیبا در دمن دارد نهفته ها دلم کارے — تو درد ے را که بیکارست دمشغول درمان کن
بنای عشق جانان نو کن اندر سینهٔ خسرو — بنا های کهن از کاه و کاه غمزه ویران کن

غزل ۲۲۱

سبزه همان و گل صحرا همان — باغ همان سایه همان جا همان
گرد چمن شاهد زیبا بسے ست — در دل من شاهد زیبا همان
در چمنے هر کس و من بر درش — باغ همانست و تماشا همان
نام نماند ازدل و جان و هنوز — عشق همانست و تمنا همان

چشمم مرا سیل زد در باگذشت | سوختگی دل شهید ابهان
نهر تو لطف ست که مشتاق را | خار بهان باشد و خرما بهان
فرق میان تو و لبت کی توان | خضر بهانست و مسیحا بهان

غزل ۴۳۰ از دیوان

از تو بلا و ز دل خسرو جفا | بقیه نقیه شعره
کز تو همین شاید و از ما بهان

آرایش مجلس تو ئی مجلس بیارا هر زمان | نقل و شراب از لعل و لب پیش آر ما را هر زمان
زنهار جان که بر هر موی تو از نفس خود در عبرتم | آنجا چه گستاخیست این باد صبا را هر زمان
چون عاشقانت را نماند از نقد هستی مایه | تاراج سلطانی مکن مشت گدا را هر زمان
جان میرسد هر دم بلب دانی که کاری نیست آن | بر ناز و دستوری مده چشم و غارا هر زمان
ای سرزده دی خاک سو بینش در آن نازنین | یکره ز طفیل نازنین بوسیم ما را هر زمان
گرچه بتیزم از رهش گردی تو ای باد صبا | میگو سلام چشم من آن خاک پا را هر زمان
گر نیست باران کرم سنگی بیاری آسمان | تا چند باز آرم تهی دست دعا را هر زمان

غزل ۴۳۱ از دیوان

خسرو اگر عاشق شدی از تیغ غمزش جان مپیچ | غرة الکمال شعره
تا چند گوئی بر زبان آن یک خطا را هر زمان

سرست رود چو در گلستان | پامال کند جمال بستان
من نالہ کنان ز غم همه شب | او خفته بناز در سبستان
یارب که از و خدای تا ترس | انصاف من شکسته بستان
ای چشم ترا مکشتن من | یک غمزه و صد هزار دستان
هم مستی و هم خوشی همه وقت | خوش باد همیشه وقت بستان

فریاد ز بلبلان برآمد — مخرام ناز در گلستان
دانم که فراق بر دلم کرد — بگشاد ببین هنوز هست آن

غزل ۳۰ از دیوان — وسط الحیوة شعر

شد کشته بدست جور خسرو — آخر نگهی بزیر دستان

جانا که بگشاید دلم بندی ز گیسو باز کن — گم گشتگان عشق را آخر یکی آواز کن
غمهاست در دل ما ز تو هر یک بدیگر جانبی — تا سیر گردم ز ذوق غم با هر یکم انباز کن
گو تا مرا در عشق خود سوزند پیش عاشقان — باز ار نو چون گرم شد پس من مرنجان باز کن
جان گه درون و گه برون کارم مگر یکسو شود — نازیکه اول کرده یکبار دیگر باز کن
پیش رقیب کافرت در داد مار چشم تو — گر ذکر کشتن میکنی هم ذکر آن غماز کن
گربت پرستانرا سزد بر تارک زناری لگد — آغاز آن ای محتسب زان بر شاهد باز کن

غزل ۳۱ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۹

خسرو تو در دی کی رسی لیکن بکوبش کن گذر — در خاک با هر ذره بنشین بیان راز کن

شب است این دم که بیا یا نیست یار این — مست این پیش چشم ما جمال آن نگار است این
رسیده موسم نوروز و هر کس در گلستانی — جهان در چشم من زندان چه ایام بهار است این
چه آیم در چمن کایا غبان آن گل که هست کجا — بدیده میتمایم دیده میگوید که خار است این
سیه شد روز من از غم پریشان روزگارم هم — نه روز آسا شبم فی شب چه روز روزگار است این
غبار آورد چشم از انتظار و باد هم روزی — غباری نارد از راهش که مرد انتظار است این
غم هجرم که میسوزد مرا کن تا همی سوزد — که از نامهربانی بیوفائی یادگار است این
مرا گویند پیکاران چه کار است اینکه تو داری — ز دل پرسید این من هم ندانم چه کار است این

بغم خوردم موافق میشوندم دوستان لیکن ندارم من روا زیرا نفلے خوشگوار است این

غزل ۳۳۲ از دیوان — وسط الحیوٰۃ شعر ۹

مرا افسوس می آید زتیرش بر دل خسرو
سگش ہم نگذرد زین سو کہ بس لاغر شکار است این

دلم کہ سوخت زعشقت چراغ جان نمست آن — غبار کز تو رسد نور دیدگان منست آن
مسوز جان دگر عاشقی بداغ غم خود — کہ من زرشک بمیرم کہ حق جان منست آن
جفاست زان تو میکن بمیر گو چو رہے صد — وفا مکن کہ زان تو بلکہ زان منست آن
برآستانت کہ جائے زخون دیدہ نوشتم — مخوان کہ در و فرامید نوا ستان منست آن
بخاک کوے تو مردن کہ خواستم بدعا ہا — تو نام اجل نہی و عمر جاودان منست آن
شد ار چہ خاد منیلان زہجر بر سر خوانم — چو یاد میدہم از تو پریشان منست آن
اگر چہ گوشہ غم ناخوش ست بر ہمہ لیکن — چو در خیال تو ام باد و بوستان منست آن
گرای صبا روی آنسوے صد دعاش بگوئے — زمن ولیک نگوئی کہ از زبان منست آن

غزل ۳۳۳ از دیوان — تحفۃ الصغر شعر ۲

شود براہ تو خسرو چو خاک پا لبستانی
غبار پا چہ بدانے کہ استخوان منست آن

بیار ساقی و جام شراب در گردان — خراب کردۂ خود را خراب تر گردان
زہجر در دکشان آبگینہ حاجت نیست — یکے سفال شکستہ بیار در گردان
ہنوز عقل زتدبیر میدہد جسرم — لبالبم دو سہ پیش آر و بیخبر گردان
گر آن حریف مرا بینی اے صبا جائی — خبر دہیش ازین مستمند سر گردان
تبرک صحبت دیرینہ گفتنش ہوس ست — بفضل خویش خدایا دلش دگر گردان
کسان بیارب و آن مست بے خبر بارب — کہ پیش سیر ہمہ جان من سپر گردان

غزل ۳۴، از دیوان

بمانند خسرو لب خشک زاه گرم آخر
گہے بر پرس بلطف و زبانے تر گردان

وسط الیرة شعر ۹

اے آرزو امیدواران
وے مرہم درد دلفگاران
از دشمنے انچہ بود کردے
ای دوست چنین کنند یاران
تا سایۂ زلف تو بدیدم
دیوانہ شدم چو سایہ واران
افگندہ تبے چو موے باریک
در زیر گلیم سوگواران
میگریم بر غریبے خویش
چون ابر بموسم بہاران
گر شرح دہم غم تو صد سال
یک قصہ نگویم از ہزاران
اینہا کہ تو میکنے برین دل
از دل نرود بروزگاران
با انیمہ چشم بر سر راہ
میدارم چون امیدواران

غزل ۳۵، از دیوان

تا کے گذرے بسوے خسرو
چون بر سر کشت خشک باران

غرة الکمال شعر ۱

ای تیغ برکشیدہ چو مردم کشندگان
زنجیر تو بگردن گردن کشندگان
از رفتن تو زندہ شود مردہ ریز خاک
با انیمہ مردہ کہ بمردند زندگان
ہر باد بد کہ بر سر راہت روم مدد
بر سم حکایتیت ہمہ روز از دوندگان
من دانم و کسے کہ چو من طالب کسی ست
کعبہ چہ آگہست ز پاے دوندگان
باز نیست آتش من ازان تیز میشود
پندے کہ میدہند بگوشم دہندگان
صبر و قرار جستم و دل گفت دیر شد
تا بر پریدہ اند ز دام آن پرندگان

بیچارہ خسرو از پے خوبان بجان رسید

غزل ۳۶، از دیوان | یارب خلاص بخش مرا زین کشندگان | بقیه نقیه شعره

ایدل نه وعدهٔ کج آنشوخ یاد کن | خود را لعبشوه گرچه در و جست شاد کن
بنویس نامه را و روان کن بدست باد | لیک اول از سیاهی چشمان سوید کن
تا چند خود مراد کنی صد هزار کار | یک کار بر مراد من نامراد کن
اینک سوار میگذرد تا به بنبش | اے آب دیده یک نفسے ایستاد کن

غزل ۳۷، | خسرو چو نرد عشق بجان باختے کنون | شعره
مردن بدست تست گر او را زیاد کن

تا چند کوشی آخر در خون بیگناهان | آهسته تر زمانے ای میر کج کلاهان
چندانکه راه بینم چشمم نمے شود پر | چون دیدهٔ گدایان از خون پادشاهان
چون چشم باز کردم خاک در تو دیدم | چون کوریم بباید از سرمهٔ صفاهان
بی تو دو دیده پر خون هشت از گریه فارغ | من داد خود نیایم هرگز بدین گناهان
خوغاست پیش رویت از عاشقان که باشد | بازار بر دکان را گر مے بجا شنگاهان
فساق رو سیه را لازم بود ملامت | چون لعنت ملائک بر نامهٔ گناهان

غزل ۳۸، از دیوان | خسرو بزلف و خالش اندوه خود مگوئی | تحفة الصغر شعره
دانی که غم نیاید اندر دل سیاهان

چنین که بے تو زمانے بتوان بودن | نه مردمی بود از چشم ما نهان بودن
دمی بسوے من آر چه عیب شاهان ست | بکنج کلبهٔ درویش میهمان بودن
ز دیده گوهر و در بر درت فشانم از انکه | نه دوستیست بکوے تو رایگان بودن
صبور بودنم از دیدن رخت گویند | چرا ز دیده نباشم اگر توان بودن

زجان من نه همانا برون روی همه عمر
چنین که خوی شدت در میان جان بودن

ملامتت نکنم گر جفا کنی زان روے
رها نمیکندت حسن مهربان بودن

به بند سخت بدان در شکنجه جان دادن
ازان بهست که در بند نیکوان بودن

طریق بوالهوسانست نے ره عشاق
ز عشق لاف و بس از فتنه برکران بودن

غزل ۳۹، از دیوان — غرة الکمال شعرا

مپرس قصهٔ خسرو چه جاے گفت آنرا
که حیرت رخت آموخت بے زبان بودن

همیرفتی و میگفتند کاندر عشق فرد ستاین
سر سلیمه نشین ست این نه ماه خانه گرد ستاین

نگویم چشم و غمزه ست آنکه داری بهر جان ما
که پیکان شکارست آن و شمشیر نبرد ستاین

لبت گه گه بخندیدے بروی زعفران رنگم
چو شد آخر نه اکنون هم همان رخسار زرد ستاین

خوشم با آب چشم خویش تا گفتی که خون میخور
ولیکن هم تو میدانی که ناخوش آنخورد ستاین

مرا درد یست اندر جان که هم با جان رود بیرون
وگر درد آنکه هم دردے نیابم وه چه درد ستاین

هر آن خاکی که کس ریزد بچشم از دیده بندیرم
دلی شرطیکه گوید که از راه تو گرد ستاین

غزل ۴۰، از دیوان — بقیه نسخه شعرا

بتشویقی میزنی شنگم گلست آن برزخ عاشق
گل مردان زمان بردے خسرو چون نه مرد ستاین

ای بکویت هر سحر گه جاے تنها ماندگان
رحمتے بر چشم خون پالاے تنها ماندگان

با چنین شبها که من دارم چه باشد ده اگر
یادت آید روزے از شبهاے تنها ماندگان

گشتے از تنهائیم آخر نیامد وقت آن
کت گذر باشد بحبت جاے تنها ماندگان

چون بکوی تو بشبها پاے را خاکے کنم
کس بجز گریه نشوید پاے تنها ماندگان

نے منت گویم نه تو ظالم توانی گوش کرد
کاندهی سخت ست در شور آے تنها ماندگان

در دو تن باشد ولیکن نه بسان در دو دل
گر شمل گردون رود بالای تنها ماندگان

ماند انم آفتاب و هر که در صحرای عشم
سایه باشد مونس شبهای تنها ماندگان

آفتاب چرخ تنها سوزد و گوید بسوز
وای تنها ماندگان ای وای تنها ماندگان

غزل ۱۴۱ از دیوان
تحفة الصغر شعر ۶

تو غم خسرو کجا دانی چو نشنیدی گمے
ناله و فریاد و درد افزائے تنها ماندگان

عمر برفت و نرفت عشق ز سودائے من
ترک جوانان نگفت این دل شیدائے من

بسته بجانم کمر پیش تبان چون کنم
خاصیت این میده هر طالع جوزائے من

تا نخرابات عشق دامنم آلوده گشت
بر سر بازار عشق پیش نشد پائے من

آتش سودائے وصل جان و تنم را بسوخت
چون نگرم خام بود انیمه سودائے من

نبده اگر گشتنے ست بهر چه میدا ریم
رنجه کن آن تیغ را هم تقاضائے من

غزل ۱۴۲ از دیوان
وسط الحیوة شعر ۷

خسرو بیدل ز شوق بر در خاک تو شد
هیچ نگفتے کجا ست عاشق شیدائے من

بالائے ست این پیش من یا سرو بستانیست این
چشم منست این پیش تو یا ابر بسیانست این

مردم بجان چاکر ترا دیو و پری لشکر ترا
فی خوبیست این مر ترا ملک سلیمانیست این

تو میروی در هر گرا خلقے بفریاد و فغان
ای نامسلمان ناکسان آخر مسلمانیست این

هر سو که می افتد گذر هر غم که نبود زان تبر
هر لحظه می آید بسر مارا چه پیشانیست این

ترسان همی بودم که جان خونی ستاند ناگهان
ای دل کنون مشدار کان کان وفت جانیست این

هر چه آید ت زان خوردش ای جان مخور تشویش هیچ
بسیار بود جمع و خوش وقت پریشانیست این

شهری بگشت آن خوبرو آنگه تو خام فتنه جو

غزل ۴۳ از دیوان — گستاخ می‌منی در روحسرو چه نادانیست این — بقیه نقیه شعر ۹

یکدم گر خلق بسودا ے دل و جان گفتن — من و سودا ے همه شب غم پنهان گفتن
پرسیم بر که شدی عاشق و الله بر تو — مختصر شد نهری نیست فراوان گفتن
گفت تلخ از لب شیرین تو زهرست دگر — پرسی از بنده تو آن چشمه حیوان گفتن
خون شود دل که کنم با تو ز زلف تو گله — بر چنان روی دلانگاه پریشان گفتن
بهترین روز مرا خواب اجل خواهد بود — زین شب بد بدل افسانه هجران گفتن
نام تو گویم و حسرت خورم آری چکنم — کام شیرین نشود از شکرستان گفتن
چند گوئی غم خود گوز سر من بگذر — کاین حدیثست که بر رو نتوان گفتن
گفتیم جانت چگونه ست ز هجرم نعیمے — جز ترا نیز توان با دگرے جان گفتن

غزل ۴۴ از دیوان — شور حسرو همه پرسند ولی چون نکنم — بقیه نقیه شعر ۱
کاتش جان و جگر تیز شود زان گفتن

خواهی دلا فرو دس جان حسار جانانرا بین — در بابیت سر در دان آن سیر خود دانرا بین
ایدل که هستی بیقرار از بهر روے آن نگار — این جانت می آید بکار آن تنگل جانانرا بین
ای بت پرست هندو چین کز بادیت بوے زمین — چندین چگوئی بت چنین آن یک مسلمانرا بین
گم کرد جانان بر درت هم جان و هم دل حاکرت — در گیسو عذرا درت این را بجو آنرا بین
دلنیب که میرفتی چو مه میگفت دل با من برو — گر جان ندیدی هیچگه اینک برو جانرا بین
دارم ز تو داغ کهن در نیست با در این سخن — نبدازم و دل پاره کن دان داغ نهانرا بین

غزل ۴۵ از دیوان — میگوئی هر دم حسرو اسلیطان مبارک دعا — بقیه نقیه شعر ۹
در راست خواهی قبله آن قطب دورانرا بین

ندارم آرزوی جز زدورت گه گهے دیدن — چه سود از دیدن بستان چو نتوان میوه برچیدن
اگر در دیدن جان میخواهی گفت این سخنے — بهنگام خزانش خویش زاده جای در دیدن
زکات آن دولت بر جان من یک خنده ضایع کن — که این دیوانه زان لبها همی ارزد بخندیدن
لب و چشمم بر شکند از پے خاک درت باهم — که این در گردن سرمست و آن در زیند بوسیدن
شبے گفتم که سوز من نه بینی گه گهے گفتا — که باشد خس زبهر سوختن فی از پے دیدن
ولے کو عاشق شمعے بود سوزد چو پروانه — که بر آتش سیه روئی بود چون دود لرزیدن
جگر خارد به پیکان غمزهٔ خوبان روای عنقا — که ناز و نازنین طاقت بناخن شب خاریدن
کسے که جان نبازد عشق او بازیست با جانان — نشاید خود پرستانرا طریق عشق ورزیدن

غزل ۴۶، از دیوان — مرنج ار عاشقے از یار خسرو گرچه بد باشد — نخفة الصغر شعر، مزاج نیکوان دانستن و بر خویش کوشیدن

جانان همان دل همان رو من شیدا همان — هر کس بسودائے گلے جان مرا سودا همان
در باغ هر کس از گلے مست و من شوریده را — دیده بسوئے سرو گل اندر دل شیدا همان
گویند کز بهر چه چندین خوری غم چون کنم — کامد خوشی بخش همه بخش من تنها همان
زاهد بجرایم مخوان صوفی ز بیسیمم مگوے — مائیم گوئی و نی محراب و درد ما همان
شویش بپای خود شدم وز پای او دیگر آمدم — این بار سر خواهم نهاد آنرا که مست این همان
چندان چه جوئی کشتنم کان غم که دارد هجر تو — خواهی شنیدن ناگهان امروز تا فردا همان

غزل ۴۷، از دیوان — نپندم و نهندم دست و نشنوم خواهم که هم صبری کنم — وسائل الحیوة شعر، چون تو بخاطر بگذری دل باز خسرو را همان

ای مشک دام داده زلفت ببوی چین — زان زلف مشکفامت عشاق گشته مشکین

برخاست بوی ریحان زان طرهٔ چو سنبل
نبشست باده بستان زان عارض چو نسرین

یک ره به نیم خنده دندان نمای ما را
تا او فتادن آید دندانهای پروین

بسیار روی خوبان دیدم ولیک بی تو
خاطر نمی پذیرد از هیچ روی تسکین

چون من نمیتوانم برخاستن ز عشقت
گه گه اگر توانی نزد من آی و بنشین

پیراهن جفا را هر روز مے بپوشے
حالم چه نیک دانی بر خود مپوش چندین

غزل ۴۸ از دیوان — غرة الکمال شعره

لب خواهد از تو خسرو گوئی که هیچ ندهم
گر هیچ نیست جانا بارے زبان شیرین

صبح دمید و روز شد شمع بگوشه نه کنون
شمع چه آفتاب هم چون تو نشسته در درون

ساقی حسن خود تو شو ساقی خون خویش من
تو ز پیاله باده خور من ز دل کباب خون

از تو که شمع سینه سوخت گشت جان من
جان بجهان بروں کشم تا تو روی دل بروں

فتوی بت پرستیم داد رخ تو چون کنم
چون بشریعت عمت مفتی عقل شد بروں

لاله ستان عاشقان بر رخ تو ز خون دل
تو شد و بر همین دهد دیدن روے لاله گون

من ز وجود بیخبر خیل خیال در نظر
بحر بخواب در کشم تشنگیم شود فزون

ساغر آز روے من ده که چگونه پر شود
چرخ چنین که میدهد در یکاسهٔ نگون

غزل ۴۹ از دیوان — بقیه نقیه شعره

جهد چسود خسرو را در طلب مراد دل
رام کسے نمے شود بخت بحیله و فسون

خط از کجا ها میرسی آلودهٔ مے همچنین
در خون شده زلف ایچنان رخسار رخ همچنین

چون دشمنانم میکشے من خود شدم کشته ترا
آخر مسلمانیست این ای دوست تا کی همچنین

سختی جانم مبین که چون سوزم ترا تا آب و رم
تا خیر گردد گر فتد یک شعله در نی همچنین

هر شب خورم در بزم غم گه خون دل گاهی جگر | وه چون خرابی ناردم نقل آنچنان می‌نچنین

غزل ۵۰، از دیوان — تحفة الصغر شعر ۷

خسرو که نالد گه گهے از جور و از بیداد تو
گه لاف عشقت میزند نپسندم از وی نچنین

ای وفا یاران چنین هم نا وفادارے مکن | گر وفائی نیست بارے هم جفا کاری مکن
چند گوئی کز جفا کاری دلت را خون کنم | هر چه خواهی کن ولے از بنده بیزاری مکن
بر نیفتاد آخر از عالم نشان مردمے | شرم دار از مردمان و مردم آزاری مکن
چشم را دل میدهی در کشتن جان بگینه | کافر انرا در قصاص مردمان یارے مکن
آیت حسن ست رویت هدیه دلهایش ست | بر لبت سنگرف دام آن نقش زناری مکن
در خیالش بهشیم چه جاے پند ست ای حکیم | خواب دیوانه ست تدبیرش بهشیاری مکن

غزل ۵۱، از دیوان — وسط الحیوة شعر ۶

خسرو ابا دو برابر جان به عبرت می نهی
هم بدان عزت که یاد او باین خواری مکن

بران روے که تو ان می گرفتن | ترش در روے ما تا کے گرفتن
چنین کز غمزهٔ شوخت امان یافت | نخواهد فتنه روم در ے گرفتن
حلالش باد خونم کا پنجان گوست | خیانت کی توان بر دے گرفتن
کجا بودے تو اے زاهد زما دور | نشاید مفسد انرا ے گرفتن
ترا هم هست شوقے لیک فرقست | تبان از سوختن تا خوی گرفتن

غزل ۵۲، از دیوان — غرة الکمال شعر ۹

ز تو در خانمان سوزے اشارت
ز خسرو آتش اندر نے گرفتن

از خانه دشمن خاطر دل فریاد کردن چه توان | بی صبر از بی خانمان برباد کردن چه توان

ای دوست چندین غم مخور بهر خرابی دلم — تا دولت خوبان بود آباد کردن چون توان
هرچند کوشیدم بجان دل باز ماندن از تبان — شاگرد یازد دست را استاد کردن چون توان
گفتم دلم آزاد کن گفتا بازی بستدم — زنهار ان کبتان داده بها آزاد کردن چون توان
غمزه زنان آنشوخ دمن خاموش و حیران در رهش — سلطان چو خود خنجر کشد فریاد کردن چون توان
گفتی که از جان یاد کن از من چه حیران مانده — آنجا که حاضر تو نئی دریاد کردن چون توان
هجران کشیده تیغ کین تو هست پیمان دل دهی — بر اعتماد چون نئی دل شاد کردن چون توان
من خود کشم حورت ولی تو خود بگوئی بیوفا — چندین بروی دوستان بیداد کردن چون توان

غزل ۵۲، از دیوان

خسرو ز دل غرقه بخون یاران به تیمار مکش — بقیه نقیه شعر،
در روز طوفان خانه را بنیاد کردن چون توان

آستان یار و آنگه خون من — شاد باش ای طالع میمون من
باده خواهی خورد در دشمن شد مزاج — چون چنین شد بار دل خون من
بوالعجب کاریست من مشغول جان — وان رقیبت در حریر و چون من
کار افتاد است با شبها مرا — تو بخسپ ای بخت دیگرگون من
کشتی و بازم رهائی شد ز هجر — دیر زی در دور رو افزون من
خون دل از دامن اے دیده بشوے — یادگارست این ازان مجنون من

غزل ۵۳، از دیوان

سحر خسرو مایه دیوانگیست — تحفه بصر شعر،
تا نیاموزد کسے افسون من

بازای خود بین من وقتی بمخوانم اے پسر بین — اگر گفتاری بترس و در گرفتارے بہ بین
انیک انیک بر سر کوے تو زارم میکشند — گر زکشتن بازمی نستانیم باری بہ بین

چون نخواهی دیدن آن خونریز را ای دیدنش — باری آنساعت که وقت تست بسیاری به بین
نیست همدردی که حال خود بگویا نم صبا — بلبل نالیده تر از من بگلزاری به بین
وصل خاصان راست من بر نشان بیم رقیب — بهر من اندازهٔ آزار من کاری به بین
بلبلان امروز من در بوستان گل مجوی — از جگر پر کالهٔ بر نوک هر خاری به بین

غزل ۵۵، از دیوان — وسط الحیوة شعرا

ای دل آخر هم بباید داشت پاس درد خویش — خسرو اگر شد سنگدل دیگر بیازاری بین

گرچه ز خوی نازکت سوخته گشت جان من — سوی تو میکشد هنوز این دل مهربان من
خواب نماند خلق را در همه شب ز غمت — دور نشنیده میشود در دل شب فغان من
هیچ عبارت از درون می نپذیرد م سکون — گرچه شد آب جمله خون در تن ناتوان من
وه که ز چون تو ئی و پس نام عبار بر زبان — نیست کسیکه نفگند خاک درین دهان من
گرد همیم بجان امان بزل غم تو عمر من — در کشیم بر ایگان گرد سر تو جان من
گفتیم از چه ناخوشی رنج تو چیست باز گو — دوری دوستان و پس درد دوستان من
بسکه تو شوخ دلبری کم شود از بردی کسے — گرچه کدیگرے بود بر تو بود گمان من
خون دل من آب شد از پے روی شستنش — خواب نمیرود هنوز از سر آن جوان من
دور مگو ز دامنش گرد من ای صبا ز انکه — در ره او ازین هوس خاک شد استخوان من
خشم کنان بیا که ما صلح کنیم یکدگر — جان و دل من آن تو رنج و غم تو آن من

غزل ۵۶، از دیوان — غرة الکمال شعرا

بگذرد و تا و فتد هیچ بر خسرو ش نظر — نیک شتاب میرود ترک سبک عنان من

ای دل از انها که رفت گر بتوانے بکن — یاد جوانی بلاست بیش تو دانے بکن

قسم خود بجان زتن جمله گرفتے کنون
خانہ خدا دیگر لیست خیر و گرانے مکن

ای لب و چشمت بلا غمزہ پنہان مزن
تیغ بزن آشکار و اغ نہانے مکن

چند خرامان روی وہ کہ بترس از خدا
غارت پیران مدہ بین و جوانی مکن

ہر چہ بخواہے ز جور بر سر افتادگان
مے نتوانے ولیک گر بتوانے مکن

اہل دل از پیش ازین کشتۂ خوبان شدند
باقی از آن تو اند دل نگرانے مکن

غزل ۷۵ از دیوان

حسن تو عالم گرفت خورده بگیر و بگیر
مرغ سلیمان بس ست مرغ زبانی مکن

بقیہ نسخہ شعر ۹

عیش من تلخست ازان تنگ لب شیرین سخن
چون بخندد در چہ باشد مست و پر دین سخن

مردنم نزدیک شد ہنگام شربت دادست
گیست کارد یک سخن بر من ازان شیرین سخن

بوکہ بر یم اے صبا از بہر من بہر خدا
گہ گہے جا سوی میکن از وی چین سخن

کاش بیدردی بدیدی رخ زیبائے یار
تا نگفتندے بطعن بیدلان چندین سخن

ایکہ گوئی عشق چہ بود باش تا از خون من
بعد ازانت مرد خوانم گر بگوئی این سخن

عاشقی دانگہ مسلمانی ندانی اے سلیم
دوستی چون با بتان افتد رود در دین سخن

بہترین روز آفتے می بینم از تو در جہان
گفت من نشنو کنم جانا بدین آئین سخن

غزل ۷۵ از دیوان

در ہوای روی تو خون می چکاند از غزل
خسرو رنگین سخن کز رنگ تا زی زین سخن

نسخہ بصفر شعر ۹

شبے بجز ام و مہ را کار نشکن
رنجے بنائے دگل را بار نشکن

ز سر جوش دلم بر گیر جانے
خمار نرگس بیمار نشکن

بخور با محرمان عشق بادہ
سفالش بر سر اغیار نشکن

صبوری کرده از مجلس برون آیی — بتا تراجا شگه بازار بشکن
سر مطربت پای کوبای مست — دماغ عقل و عوید ار بشکن
جهانی میکشی هر روز بنشین — یک امروز از پی من کار بشکن
خط مشکین یار ایدل رهلست — ورق کانجا رسی زنهار بشکن
بران دامن نخواهم خون خود نیز — قبا را عطف خوبی دار بشکن

غزل ۹۰ از دیوان — دل خسرو شکستی وه چه گفتست — که مهر حقه اسرار بشکن — عزة الکمال شعر ۹

روا ئی صبا دسلامم بدلنواز نهان — نیاز نبده بآن شوخ عشوه ساز رسان
بمردم ذکشا دم غمش چو جان مرهم — بر حکایت دبر محرمان راز رسان
بجان کاسته افسانه فراق بگوئی — بشمع سوخته پروانه را گداز رسان
کجائی آنکه دلت بر هلاک ما خوش بود — بیاد مرده بآن نعل دلنواز رسان
من انچه میکشم اندر درازی شبها — بروزگار سیه زلف سرفراز رسان
دلم ببردی و ترسم که در دآن رسدت — دلم بزلف نگهدار و در دباز رسان
حریف می طلبد نرگس مقام مرتو — خبر بحلقه مردان پاکباز رسان
چو نیم خورده خود باده بزمین فگنی — بگو بروح ستم کشتگان نیاز رسان

غزل ۶۰ از دیوان — همه بهتر توان فرخت بر خسرو — شکسته را قدری مرهم نیاز رسان — بقیه نسخه بشعر ۶

ماهی گذشت و شب نخفت این بیقرار من — یاوی نکرد از دو دستان یار فرامشکار من
فریاد شبهایم چنین کز درد می آرد بجنبر — بسیار دلها خون کند این نالهای زار من

زین بخت بفریمان خود در حسرت مرگم ولے
بیرون نیاید چون کنم این جان بدکردار من

یارا رچه از چشم نکو دیدن نمے آرد مرا
ای دیدهٔ بدکور شو گر نگرے در یار من

هان ای رقیب از تیکشی هم بر کفش نه تیغ را
تا نا کشی می آیدش دین دیدهٔ خونبار من

بر جان من آخر هنوز از حیلیست بر آمد گره
بس نیست این کان زلف او چندین گره در کار من

غزل ۷۶۱ از دیوان

گفتی که خسرو از درون خوی ندارد آنچنان
تحفة الصغر شعره

تو راست میگوئی ولی پیداست از گفتار من

سودای خوبان کم نشد زین جان غم فرسودن
نبود بسے همه کرده من زبان این بود از نیستان کودن

با هر که نبودم وفا دیدم جفائے عاقبت
شکری نگفتا از نیشکیس این بخت ناخوشنود من

من خود ز دست همچو تو در تلخی جان کندنم
ابرو ترش کرده مرو ے تر گل چشم آلود من

بنشین بیا بینم رخی من خود نخواهم بستین
باری ببینم روی تو آنیست بس مقصود من

زین آه دود آلود من بگریست چشم خلق خون
یا رب چه بودی چشم تو گر بر شدی از رود من

از ناله و زاری زبان یکدم نمے آسایدم
بین تا چه خواهد کرد باز این آه رود از رود من

امشب نهانی روی را بر آستانت سوده ام
ای دیده امروز مشوی این رد ے گرد آلود من

غزل ۷۶۲ از دیوان

خونابه خسرو چنین دیده مگیر ے بر دون
وسط الجوزة شعره

گر دل نداری بهر دمش اشک جگر پالود من

آن کلاه کج بران سرو بلند او ببین
دان خراب آلوده لبهای چو قند او ببین

دل دران زلفست مشکو نمد رش ای باد صبا
سوے بوی او بجوئے بند بند او ببین

زینهار ے چشم بد کاندر کمین آن رخے
جان من بر آتش رویش سپند او ببین

دل اسیر زلف شد اقبال و بخت او بگو
سر فدا ے دار شد بخت بلند او ببین

ای رقیب از من چه میخواهی دل من پاره کن | داغهای خنجر بیداد مندادم به بین
وی سواره میگذشت آنماه و آه من نجست | اینک اینک داغ بر ران سمندادم به بین
جان من محرام عاقل پیش هر دم مانده | ناگهان آهی ز جان مستمندادم به بین

غزل ۷۶۳ از دیوان وسط العجوة شعره

بند خسرو شاهد دلبند است هان تا بسلوی | خان و مان او خراب اینک ز بیدادم به بین

صد ره گذری هر دم بر جان خراب من | رحمت نکنی هرگز بر چشم پر آب من
بر زد ز دماغم دود از تشنه عشق آری | بی درد نبود مستی شراب من
هر چند دلم خون شد سوز اک من افزون شد | کشته نشد این آتش از آب کباب من
جانم بگداز آمد کو آن همه عیش من | شبهای دراز آمد کو آنهمه خواب من
چون گریه کند چشمم تا تنگدهٔ باید | تا بر سر هم روان ریزد گلاب من
میسوزد دل تنگم ای هجر مگر زین سو | بر بوی کباب آید آن مست خراب من
در دوزخ اگر سوزم زین نیست مرا دردی | هستی تو بهشتی رو اینست عذاب من

غزل ۷۶۴ از دیوان بقیه نقیه شعره

یک تار قبا یم ده خلعت زپی خسرو | دران بود دبارے تشریف جواب من

یکدم فراموشم نه گرچه بیارے یاد من | انصاف حسنت میدهم با آنکه میدهی داد من
گفتی که نزد من نشین بگذار رازم آنچنین | تو نازکے و نازمین تنگ آئی از فریاد من
هر ساعت از مژگان خود خون دلم بیش اوفتد | زین پس زمانده بخت بد نیست پیش افتاد من
شب مغز سم بر بین بود بر دزم زخون تا بین بود | پیوسته گر غم این بود مسکین دل ناشاد من
من می نگفتم کان جوان یکروز خواهد برد جان | دیدی چه سر زد ناگهان این صبر بی بنیاد من

جان میشود از تن جدا هیچ ار گذر افتد ترا
بوی بیاری ای صبا زان سوسن آزاد من

ایدل در از زلف دوتا می باش تسلیم بلا
کاسان نخواهد شد رها از دام آن صیاد من

غزل ۶۵، از دیوان — فریاد خسرو هیچکه اندر دلش نگرفت ره
بقیه نقیه شعره — گر چه کند در سنگ ژرف این ناله و فریاد من

سواره اینک آن سرو روانم میرود بیرون
بگیرید پیش او کز تف عنانم میرود بیرون

دعای خوانش ای زاهد که چندین جان خسته
بهر ای آن جان جانم میرود بیرون

کمر بگشای ای کافر که دینم میشود غارت
عنان گردان ای خونین که جانم میرود بیرون

بدی گر گویمت جانا مگیر از من که مدهوشم
نمیدانم که تا چه از زبانم میرود بیرون

بجانان گفتنم ناگه نخواهد رفت جان باز
چه نام ست این که هر بار از زبانم میرود بیرون

چه دلها از نگه خست این نه لهای زار من یارب
جگر دوزست تیرے کز کمانم میرود بیرون

دلیری میکنم بنشین که خواهم ترک جان گفتن
دل من دارد و هم من که جانم میرود بیرون

غزل ۶۶، از دیوان — عجب حالیکه خالی می نگردد سینه خسرو
تحفة الصغر شعره — بدین گونه که این اشک روانم میرود بیرون

چشمست یار آبجیان یا خود بلای جان من
جستست از انسان و دستان یا غارت ایمان من

شوخ و مقام فتنه قتال هیچ اندیشه
خونین چو شیرین میشه صیدست دل قربان من

هر روز آیم سوی تو دل چو یم از گیسوے تو
کاندل که دارد بوی تو بوست روزے آن من

از غارت خوبان مرا جان رهاشد مبتلا
تو شوخ دیگر از کجا چیدا شدی از جان من

ای کنج دلها مسکنت در قتل جانها یکدلیت
درد من آمد مسکنت دیوانگی درمان من

هجرم بکشت و شوق هم روزے بگفتی از کرم
چونست در شبهای غم آن عاشق حیران من

با عاشقان تنگدل زغیسان منه درجنگ دل	آخر بترس ای سنگدل زاه دل برباد من

غزل ۶۶ از دیوان

خیز ای صبا بے شکبو بر گلرخ من راه جو
حال من مسکین بگو در خدمت جانان من

غرة الکمال شعر ۱۰

چشم زادر ملک خوبی تخته سپداد کن — غمزهٔ خونخواره را بر جاد وان استاد کن
زلف بر دست صبا ده تا پریشانش کند — خان و مانی را بهر موئے ازان برباد کن
تیغ عیاری بکش سرهای مشتاقان بزن — پس طریق عشقبازی را ز سر بنیاد کن
ایکه در حسن و جوانی مست و خواب ناز تو — گاه گاه از حال بیداران شبها یاد کن
ناله را هر چند میخواهم که پنهان بر کشم — دل همیگوید که من تنگ آمدم فریاد کن
دل بزلفت بسته‌ام از بندگی در خور تست — ای سرت گردم بگردان گرد سر آزاد کن
حسرت رویت هلاکم کرد از بهر خدا — روے بما و دل درماندهٔ را شاد کن
من نیم زانها که خواهم از وفایت سر کشم — خواه فرمان ستم فرما بے خواهی داد کن
ملک خوبی را شهنشه‌ام سکهٔ نو زد ای صبا — اولش جان خدمتی بر پیش مبارکباد کن

غزل ۶۷ از دیوان

آئینه من توده دور ست دنیا حن می کنم
گرچه نامم بود جنسر و بعد ازین فرهاد کن

بقیه نقیه شعر ۷

خونی ز چشمم میرود از انتظار کیست این — تیرے بجانم میخلد از خار خار کیست این
دل کز تبان بوالهوس آورده بودم باز پس — باز دگر دزدیدس نیگر که کار کیست این
هر شب نجاے میتپم هر دم عیاری جانم طلبم — ای خاک بر فرق دلم آخر عیار کیست این
گوئید اگر آن خوش پسر آید چه آری در نظر — در چشم من چندین گهر هر بار کیست این
گلگون ناز انگیخته گیسو گشاده آویخته — دل برده خون ریخته چابک سوار کیست این

بستہ میانے در کمر چون ریسمانے در گلہ | بارے مرا نماید ببر تا در کنار کیست این

غزل ۶۶۹ از دیوان

بر خسرو بیدل ز کین آسیب جفا گر در زمین
گور بریزیش خون بر زمین در انتظار کیست این

بقیہ نفیہ شعر ۹

نام گل گویم بہ پشت بر زبان آید گران | در زنم بے یاد رویت بر دہان آید گران
در ترازوی دل ار سنجم ترا با جان خویش | از لطافت تو سبک باشی و جان آید گران
ابروت در سینہ ام نشست و میلرزم ز بیم | کانچنین تیر از کمان ابرو کمان آید گران
گر خیالت بر دو جانی بر زبان نارم ازانکہ | منت کم مہمانیان بر مہمان آید گران
گر بمیرم بر سر کویت ندارم غم ازانکہ | بر چنان خاک عزیزان استخوان آید گران
آن گرانی دارم از غم کہ با این لاغری | سایۂ او بر زمین و آسمان آید گران
گرچہ موئے گشتم از خار اگر انم بر ہمہ | یا العجب موئے کہ بر جملہ جہان آید گران
تنگ ناید عاشق ار صد جور بیند از جہان | گر بریزد سیل کے بر ناوادان آید گران

غزل ۶۷۰ از دیوان

سود مندست ار چہ پند دوست بر خسرو گران
کز طبیبان کن مکن بر نا توان آید گران

تحفۃ الصغر شعر ۹

مخند از درد من جانا کہ بر باد نیست درمن | درون گر آتشے نبود چرا دود از رخ زن
نہ جامہ گرچہ جان پارہ کنم کی یاد رہم دارے | ترا کاسیب خواری ہیچگہ نگرفت در دامن
گناہے جز وفاداری من اندر خود نمی بینم | ندانم تا کہ فرمودت کہ دل از دوستان برکن
اگر از ناز خونریزی فدایت گردم ای بدخو | وگر از دوست جان خواہی رضایت جویم ای دشمن
ببر از من ہمہ اسباب ہستی جز وفائے تو | کہ آن در خاک خواہد رفت و دور از روی تو با من
مرا در باغ میخوانے مگر آگہ نۂ از خود | برا فگن پردہ تا بینم چہ جائے لالہ و سوسن

الا ای ساقی مستان طفیل جرعهٔ رندان — شرابے گر نمی ارزم سفالی بر سرم بشکن
رعیا گر دنش بار گران را بر نمے تابد — تو از خون مسلمانان گرانباری مکن گردن

غزل ۷۷۱ از دیوان

برفت از یاد خسرو زاد بوم کنبه در کویش — چو مرغے در قفس ماند فراموش شود گلشن

غزة الکمال شعر ۹

روی ترش کرده بیاران مبین — سر کج فرو هشته مکن اے انگبین
خنده مزن زیر لب چون شکر — رخنه مکن در شکم یاسمین
روی زمین را تو نئی آب حیات — تشنهٔ تو هر که بروے زمین
زلف که شد طوق گلوے تو گرد — سلسله در گردن مامی معین
بے گنه چشم زما بر مکن — بے سبب مهر ز ما بر مچین
نیک ازان چشم کمی میکنے — دیدهٔ بد نیز به بین در کمین
پاے برین دیدهٔ پرخون منه — بهیده در خون دل ما نشین
گر ز جمال تو جهان روشنست — آه من سوخته را کم مبین

غزل ۷۷۲ از دیوان

خسرو دم آخر چو سگ از خود مران — چند چو رود به کنیم پوستین

بقیه نقیه شعر ۱۰

عالم از جام لب خراب مکن — نخوت اندر سرشت آب مکن
هر زمان تافته مشو بر ما — تو مهے کار آفتاب مکن
با چنان رو مرو بغارت دین — کار دزدی بماهتاب مکن
گرچه از غمزه آفت شهرے — امشبے آر زوے خواب مکن
خیمهٔ حسن را بصحرا زن — گردن عاشقان طناب مکن

گر ترا آرزوی کشتن ما ست | عمر خود میرود شتاب مکن
زلف خود را بزیر گوش منه | دام ما هی بزیر آب مکن
از زمان تو ام سوالی هست | گر نداری دهن جواب مکن
چشم از گریه یک زمان باز آ | خانهٔ مردمان خراب مکن

غزل ۲۰۰ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۱۰

بی چراغست خانهٔ خسرو | هر زمان روی در نقاب مکن

باش تا مشک نر برگ یاسمین آید برون | بینی از تن چند جان نازنین آید برون
تیز زهر آلود چشمت قصد جانم میکند | همچو زنبوری که ناگه از زمین آید برون
ماند در زیر زمین خورشید آخر زخ بپوش | تا مگر خورشید از زیر زمین آید برون
چون بپشت زین نشینی گر ندیدستی ببین | کز میان بید سر در آستین آید برون
گر لبم چون انگبینت را بدندان برگسم | خون از و بیرون نیاید انگبین آید برون
زهرهٔ من بسکه از دست جفا بایت نشد | خون همی از چشمهٔ چشم انگبین آید برون

غزل ۲۰۱ از دیوان — وسط الحیوة شعر ۶

نقش تو در دیدهٔ خسرو نشست از سطار | گر نبائی چشم خود با همنشین آید برون

زر زلف تو کرفتنه بر میان بستن | زمن بیک سر موی همه جهان بستن
ولی پر آتش من زان بزلف بر بستی | که بس عجب بود آتش بر بسیمان بستن
ز عشق طرهٔ تو نافه مے کند آهو | دگر نه چند گره بر شکم توان بستن
نگار بستن تو جادویست اندر دست | کز ان نگار توان دست جادوان بستن
ز ناتوانی چشمت جهان چو گشت خراب | طبیب را نبود چاره از دکان بستن

غزل ۵۰۰ از دیوان	چنال روے تو شد شہر بند سینہ من ہماے را نتوان جز باستخوان بستن	عزۃ الکمال شعرہ

آہ ازین تنگ قبا آمدہ تنگ آن و امان — کہ نہ سر ماندہ مرا و غم ایشان و امان
لب کشایند و بناتے ندہندم آرے — کام خود را نتوان یافتن از خود کامان
گر برہم در برشان دست بدرد بدامم — سیم وزدی عجبے نیست ز سیم اندامان
زخم چو آتش بنمایند و جگر بخیہ کنند — این دل بخیہ من سوختہ شد زین خامان

غزل ۵۰۱ از دیوان	خسرو از بہر تو بدنام شد ازدی بگریز نیکنامے نبود در روش بدنامان	تحفۃ الصغر شعرہ

باز آمد آنکہ سوختہ اوست جان من — خون گشتہ از جفاش دل ناتوان من
ہر چند بنمیش کہ ہوس بیشتر شود — روزے درین ہوس رود البتہ جان من
آنجا طلب مرا کہ بود گرد تو سنش — کہ کہ زیر خاک نیابے نشان من
داغ غلامے تو در نعیم بود از انکہ — ہیچیست و باز ہیچ نیابے کران من
گفتے حدیث تو بہ تو دانی ز من مپرس — زیرا نگنجد این سخن اندر دہان من
بیگانگی مکن چو در آیختے بجان — جان خود از آن تست و خلاص تو آن من

غزل ۵۰۲ از دیوان	بے بہرہ وار روے ز خسرو بتافتے شرمت نیامد از من و اشک روان من	وسط الحیوۃ شعرہ

ای جہانی کشتہ و جان چند کس خواہی شدن — تہمت آلود زبان چند کس خواہی شدن
من ز دورت ہم نہ بینم تو علے رغم مرا — مونس چشم و روان چند کس خواہی شدن
جان بہ ہر کس کہ نہند ناگہت از تیغ کہ — تا بلاے ناگہان چند کس خواہی شدن

غزل ۷۸، از دیوان

از خرامت بسکه می‌میرد بسے انظارگے
جان خسرو جانستان چند کس خواہی شدن

غرۃ الکمال شعر ۹

بنشین نفسے کز همه لطف تو بس ست این
در هستی من چند زنے شعله هجران
پندم چه دهے زاهد گو این تن بسوا
گفتم که گزیدم لب چون قند در جواب
ای باد بر و این نفس از ما برسانش
خوش میکنم اندر هوس روے تو جانے
گفتم که بفرما دریس از غمزهٔ خونیشت
من بنده آن چشم که از گوشهٔ چشمم

بستان که ز جانم نفس باز پس ست این
آخر دل و جانست نه خاشاک و خس ست این
بنما همه را پند همه خلق بس ست این
خندید و شکر ریخت که خواب مگس ست این
کای عیسی جانها گرو یک نفس ست این
هست ار چه خوش آینده و نا خوش هوس ست این
تیری بمن انداخت که فریاد رس ست این
شب دیدی و گفتی که بریں در چه کس ست این

غزل ۷۹، از دیوان

خسرو چه کند نالهٔ عشاق میانگ
کآخر هم ازان قافله بانگ جرس ست این

غرۃ الکمال شعر ۶

بر دوختن نظر ز نگارے نمیتوان
از چون تو گل مگو که کسے آستین کشد
گر در کشند گردن خورشید را دوال
در باشد از هوا سے لب تو کنار من
با آنکه در شکنجهٔ غم بسته مانده ام

در نیز نمیتوان ز تو یارے نمیتوان
دامن کشیدن از سر خارے نمیتوان
جز در رکاب چون تو سوارے نمیتوان
آخر کم از لبے چو کنارے نمیتوان
هم باز ماندن از تو چو بارے نمیتوان

غزل ۸۰، از دیوان

خسرو ز در در تو دریغے همی خورد
چون بر درت رونده نثارے نمیتوان

تتبع نعتیہ شعر ۵

لاله دمد از خون شهیدان غم او — تا حشر در آیند بخون علم او
از جور و جفا و ستم هر که بپرسی — در عشق مساویست وجود و عدم او
بیمز در قتم نمالیه نقاش سیه کار — بشکست ز رشک خط سبزت قلم او
در پای خم امروز چو من صاف دلی نیست — جز دردکه پیوسته بود در قدم او

غزل ۸۱ از دیوان — خسرو چو خوردی ز سفال سگ کویش — تحفة الصغر شعر ۱
جمشید حسد میبرد از جام جم او

ای رهزن عشاق چه عیار کسی تو — وی کیسهٔ بر عشق چه طرار کسی تو
خونست می نوش گوارت ز دل خلق — ای ظالم بی مهر چه خونخوار کسی تو
هر چند که گوئی مکن جور کنم پیش — زین خوی مخالف چه جفاکار کسی تو
خنجر زنی از غمزه و رحمت نکنی هیچ — زین پیشه عفا الله ستمگار کسی تو
گر جان دهم و سر نهم آزرده کنی دل — هم جان دهم و سر تو که دل آزار کسی تو
خوارم کنی و غیر تم این بس که بگوئی — کاسی بر درم افتاده تو خوار کسی تو

غزل ۸۲ از دیوان — چندین که جفا بر وز تو خسرو مسکین — وسائر الیوة شعر ۲
روزیش بگفتی که وفادار کسی تو

تا شدم چشم آشنا بر روی تو — چشمها از من روان شد سوی تو
بسکه مویت در خیال من نشست — در خیال کین منم یا موی تو
عاشق روئیم تو کز بس صفا — روی تو آن دیدن اندر روی تو
گفتیم بی روی من در گل مبین — چون کنم می آیدم زو بوی تو
من کجا چسبم که از فرط یاد من — شب نمی خسپد کسی در کوی تو

نگفتمی ور گردنم دستے کہ نیست | این کمان را طاقت بازوے تو
سر بزانو ماندہ ام از دامنت | تا چرا بوسد سر زانوے تو

بندہ خسرو از سر جان خواستت
تا نشیند ساعتے پہلوے تو

آئین تو دل بردنست ای چشم خلقی سوے تو | خوی تو مردم کشتن ست آئین غلام روے تو
گو جان ببوئی میدہم گہ دل ببوئی می ہم | کار یست افتادہ مرا با ہر خم گیسوے تو
از بسکہ کوبت ہیچگہ خالے نباشد راہ کس | ہر لحظہ بینم تازہ تر داغ سگان کوے تو
نزدیک مردن میشوم از بوی لفت میزنم | تا حال چون خواہد شدن روزیکہ بوبد بوی تو
گر من نمانم طن مبر کز کوے او دامن کشم | بادا بہ ہمراہی کند خاک من اندر کوے تو
آیم بکوبت ہر شبے چون خواب نا بد چون کنم | مشغول دارم تا سحر خود را بگفت و گوے تو
گفتے کہ سوے باغ رو تا بو کہ دل بگشاید ت | او فتح ما را کی دہد چندین گرہ در موے تو
امشب کہ مہمان منی فردا کہ خواہد زیستن | بگذار تا یک ساعتے می بینم اندر روے تو

غزل ۴۰۷ از دیوان

دست رقیبت بس بود گر تیغ بر من میزنے | بقیہ نقیہ شعر ۶
پیکار خسرو چون کنم ہم بر ساعد و بازوی تو

مست میگردی زخانہ بیش بیگانان مشو | چشم بد نیکو بنا شد جا بجا مہمان مشو
گر ترا جولان ہمین باشد بہ از من صد کسے | یا مرا دل بکش یا پیش در جولان مشو
طوق شاہانست فتراک تو بر ما سہل گیر | شرم دارد بر گدایان صاحب فرمان مشو
غمزہ می آری و میگوئے مرو از خود عجب | تیغ میرانی و میگوئے مرا قربان مشو
دل ز من بستانی و گوئی نمیدانم برو | انچنین یکبارگے ہم جانمن نادان مشو

غزل ۶۰۰ از دیوان — خسرو اگر دیدی که حیران ماندی الندرو کار خود / من ترا صد بار گفتم کاتچنین حیران مشو — تحفة الصغر شعر ۲

از دوری خود جانان حال دل من نشنو / اندوه فراق گل از مرغ چمن نشنو
زان موی بنا گوشت هر کس گله دارد / آن طره بیک سونه از گوش سخن نشنو
نافه همه بوی خوش از زلف تو می دزدد / غمازی آن دزدی از مشک ختن نشنو
با انیمه نیکوئی اندر حق مسکینان / مشنو سخن بد گو گفت بد من نشنو
از باد هوایت دل صد جا بدرید این خود / بشگفت گل دیگر اے غنچه دهن نشنو
تو جان منی و من دور از تو همے میرم / ای جان جدا مانده آخر غم من نشنو

غزل ۶۰۶ از دیوان — بشکست می لعلت چون توبهٔ خسرو را / اکنون صفت مستی زان توبه شکن نشنو — وسط الجوزة شعر ۱۰

سوی شکار اے پسر نازنین مرو / مهرے بکن برین دل اندوهگین مرو
شیران نمیدرند تو گر غمزه میزنے / بر آهوان خسته بآهنگ کین مرو
بگذار تا بخوشتن آیم ز بیخودی / روزی دو مردمی کن و بر پشت زین مرو
یک تیر از کمان تو ام میکند هوس / امروز هم مرا کش و جائے بکین مرو
دی گشت رفتی و دل خلقی ز جای رفت / رفت انچه رفت بارد گر انچنین مرو
یک پار سا نماند بشهر از خدا بترس / مست و خراب سوی برون انچنین مرو
چشم تو آفت ست بروی کسے مبین / پای تو نازکست بروے زمین مرو
بر نازکان باغ بنخشائے و لطف کن / زنهار نازدر چمن اے نازنین مرو
گل کمیست تا بپات رسد یا مرا بکشش / یا پا برهنه بر گل و با یاسمین مرو

غزل ۸۰ از دیوان

ای آنکه در نظاره یدان شوخ میروی
دیوانگی خسرو مسکین ببین مرو

وسط الجبوحه شعرا

دل وجان مرا زاندازه بگذشت از روی تو
بیا میخون من تا جان کنم قربان خوی تو

دلم بستی چو در زلف دراز آنقدر رشتی
که گردد هر زمان گرد سر هر تار موی تو

تو خود هم زین دل پرخون بردن بر حال دل جانا
که من گفتن نمی آرم بران خوی نکوی تو

برامهست خاک کشته عاشقانست تو در جولان
مبادا کاینچنین گردی نشیند گرد روی تو

نمی یابد خبر خلق از دل گم گشته جز آنرم
که بوی خون دلها یابد می آرد سوی تو

نه بر تو بلکه هم بر دیده خود می نهم منت
اگر دزدیده پا گردم ز بهر جست وجوی تو

غزل ۸۸ از دیوان

من و شبها و بیدردی حیرانی و خاموشی
که محرم نیست خسرو را زبان در گفتگوی تو

عزة الکمال شعرا

دلم را گرچه صد اره بسینه خار خار تو
مرا این گل شگفت و بس نمی غم نهار تو

تو سلطان چون گدایان را ز درگاه کرم فرمائی
مرا این بسکه زیر پا شوم هنگام بار تو

سر خود میزنم بر آستانت تا بر آید جان
که این سر در دهد خواهد برد ما خود یادگار تو

همه کس بندیست جز من رد اباشد کز این نعمت
بخشم گفته کاندر دل و جانت زنم آتش

اگر شبگاه تم سینه من از جانت کنم یارب
دگر بیرون کشی چشم منم از دیده یار تو

غزل ۸۹ از دیوان

عفاک الله رحیم خسرو آن خونابه افشانی
معاذ الله که گویم بیش چشم بر خمار تو

بقیه قصیده شعرا

زد لها لشکری دارد سخن با تا جیدان گو
قرار لشکر خود ده ترک بی قراران گو

ترا دو چشم جادو کش من از دوری بمون خوش
تو و از خنجر مژگانی بدان خنجر گزاران گو

بگو با من که در گویم بلا و فتنه میارد
زبان را نم چه ترسانی حدیث تیر باران گو

چه گوئی انیکه با مال غلامانت کنم بر در
براه خویشم ای سلطان لگدکوب سواران گو

چه دانم میکنی هر دم که سوز عشق بد باشد
مرا در سینه دوزخ هاست این با مکاران گو

جفا گر میکند بر روی او چون گویم ای محرم
ولی زانگونه کاندر گوش او آید بیاران گو

غم من شنو ای باد و چو هست این گاه نوعے
مگو آنجا و گر گوئی بسان شرمساران گو

توای کز بادهٔ عشق تهانم تو میگوئے
مرا عیبست مستم این سخن با هوشیاران گو

غزل ۹۰ از دیوان

چه گل چیند کسی کز خار ترسد خسرو ای سرنه
بسنبل همچو سوسن بس حدیث گلعذاران گو

وسط الحیوة شعر

خون گریم ار چه از ستم بیگانان تو
هم خاک روبم از مژه بر آستان تو

بسیار آبگینهٔ دلها شکسته
زین جرم سنگ شد دل نامهربان تو

جان رفت در فراق تو از عیش بے نصیب
نے من از آن خویش شدم نی از آن تو

در دل که شب خیال تو میگشت تا بروز
گفتم نگر تو در دل من گفت جان تو

ابروترش مکن که شود کشته عالمے
زین خاشنی که می نگرم در کمان تو

بر تنگی دهان تو ام دست کے دهد
روزی من که تنگ ترست از دهان تو

غزل ۹۱ از دیوان

گفتے که خسرو آن تست این چه دولتست
یعنے منم که میگذرم بر زبان تو

وسط الحیوة شعر

ای گلستان ترا بالاے سرو
وز تو زیب قامت زیباے سرو

شکل سرو ار چه بستانها خوشست
با چنان قدے کرا پرواے سرو

هر کرا با گلعذارے سرخوش ست — کے سر باغ ست یا سودائے سرو
راستی گویم مرا با تست کار — راست ناید کارم از بالائے سرو
میدرم بر باد بالایت چو گل — جامہ پیش قامت یکتائے سرو
ہیچگہ باشد کہ زیر پائے تو — سر نہم چون سبزہ زیر پائے تو

غزل ۹۳، — خسروت بر چشم ما جا کرد از آنکہ — عزۃ الکمال شعر
ابر گذار سرو باشد جائے سرو

عاشق دیوانہ سلسلۂ یار کو — سینہ ز ہجران بسوخت شربت دیدار کو
گر چمن و گلشن ست طوف گلستان خوش ست — آئینہ دیدیم لیک آن گل رخسار کو
نالہ ہر عاشقے با دل افگار خویش — از من مسکین بپرس کان دل افگار کو
نفس من بت پرست ہست بکشتن سزا — تیغ سیاست کجا ست باز آد این کار کو
آہ کہ دعوی عشق بس غم جان چون دلست — دوستی جان گرفت دوستی یار کو
دیدۂ بیدار ہست دولت بیدار کو — وہ کہ جمال جہان روزی این چشم نیست

غزل ۹۳، از دیوان — بر سخن درد ما گوش نہد گر چہ یار — تحفۃ الصغر شعر
خسرو بیچارہ را طاقت گفتار کو

من اینجا و دل گمرہ وران کو — ازان گم گشتہ گمرہ نشان کو
مگو اے پند گو بے ادبری خوش — خوشم گر زندہ مانم لیک جان کو
مرا گوئے کہ رو با صابرے ساز — تو خود میگوئے اما گو کہ آن کو
بدل گویم کز نینا خواہمش گفت — چو او پیش نظر باشد زبان کو
مپرس این ناتوان را بیش ز انکہ — بپرسی حق ز کان ناتوان کو

پس از مردن دعای تربت من	بسندست اینکه تو گوئی فلان کو

غزل ۹۴ از دیوان — وسط البحر شعر ۲

بگستاخی حدیث تو به گفتم ✤ بخندد گفت کای خسرو دهان کو

خلقے همه در شهر و دل ما بدگرسو	هر کس بر هے و من تنها بدگرسو
بنیم چو برا هش روم و پاش بگیرم	دستم بدگرسو رود و ما بدگرسو
او رفت و من از بهتی خویش ندیدم	کو باز نجانه شد و خود ما بدگرسو
جان برد و من از دل طلبم وه که چه طرفه	دامم بدگرسو و تقاضا بدگرسو
در عشق عفا الله طلب وصل چه شست	معشوق دگرسو و تمنا بدگرسو
وه کان چه زبان بود که کردیم و دا عش	کو رفت بسوے دگرو ما بدگرسو
آیا بود آن روز که با هم بنشینیم ✤	آشوب دگرسو شد و غوغا بدگرسو

غزل ۹۵ از دیوان — غرة الکمال شعر ۶

گر کام رسد ور نرسد دوست بسندست ✤ خسرو نرود از رخ زیبا بدگرسو

آن کیست که می آید صد لشکر دل با او	در دولتش جا لش ما سلطان دل ما او
بی صبح شبے خواهم کو را غم دل گویم	من گویم و او خند و تنها من و تنها او
مهتاب چه خوش بودی گو بودے و من تنها	لب بر لب و رو بر رو او با من و من با او
هستم بخیال خود من با او و او با من	یارب چه خیالست این اینجا من و آنجا او
گویند چرا آخر دیوانه گیت جو شد	دیوانه چرا نبودم ماه من شیدا او

غزل ۹۶ از دیوان — بقیه نقیه شعر ۹

من خسرو و زیبا یا رب که چه نسبتست این ✤ دیبا چه و دلها من آئینه جا نها او

گر بادہ می خورم بسر من خمار تو
در دور چمن روم بدلم خار خار تو

خون شد ز نا لشم جگر و لیک ہمچنان
با سنگ خو گشتہ دل نا استوار تو

از دیدن تو مست و خرابم تمام روز
جان میکنم تمام شب اندر خمار تو

بیرون جہان سمند کہ ہشیت بصد ہوس
مردن بپای خو گشتن آید شکار تو

عمرم بیاد ی سگ کوے تو شد بسر
روزے نہ گفتنش کہ چگونہ ست یار تو

دل را تپ غم تو چو بے من نمے خورد
شرمندۂ دلم من و دل شرمسار تو

داغ تو دارم ار نہ کنم خدمت دگر
کم زانکہ بر زمین برم این یادگار تو

بہر کدام روز بود عقل و جان و دل
گر این متاع چرخ نگردد نگار تو

غزل ۹۷ از دیوان

صد پارہ شد چو غنچۂ دل حسرت آخرم
عزۃ الکمال شعر

بارے بگلے نشگفت مرا در بہار تو

کس چون رہ زگیسوے تو کمند تو
جای کہ آن کمند بود پای بند تو

آموخت چشمہاے مرا گریہای تلخ
دزدید خندہ ہاے لب نوشخند تو

شویم ہمے ز گریہ زمین را کہ ہست حیف
کافتد بخاک سایۂ سرو بلند تو

اے بند گو کہ گوئیم عشق او بخیر
دل چون بجای نیست چہ خیر و زبند تو

نیدست آخر این نہ سپند انجمن مسوز
یکچند من بگوش کن اے من سپند تو

تا کے ہنوز در دلت از خستۂ غبار
گر خون دل نشاند غبارے سمند تو

غزل ۹۸ از دیوان

گرد آر زلف را کہ ز عالم برون گرفت
خسرو ہنوز مے نخہد از کمند تو

بقیہ نفیہ شعر

ہمہ شب گرد من مشب چو مہ میگشت من یا رب
لبی و صد فسون در وے خطی و صد فتن یا رب

تبا را بر زده دامن بخونریزی ز مژگان — کشیده تیغ چون قصاب زلف چون رسن باو
ز بیم خلق ازو دور میکشیدم پای خود لیکن — مرا برداشته میبرد آب چشم من باو
نمک هرگز گذارد ماه را در گردش گشتن — اگر زان طرهٔ شبرنگ باشد یک شکن باو
گر بیابم بصد چاکست این حسرت که کی روزے — برهنه در برش گیرم که نبود پیرهن باو
مرا بینی تو هم روزے که در سودائے او گویند — که آن دیوانه می آید جهانی مرد و زن باو

غزل ۹۹ از دیوان — نگارا همچو جان در تن در آ اندر تن خسرو — تتمهٔ البعز شعر ۶
برون کن جان اهلی را که راضی نیست تن باو

مردم چشم مرا بر و آب اگر آنے درو — مزد میباشد که بنشیند چون به بینائی درو
ماه را با چون توئی یار چه نسبت میکند — نیست چون عیاری و شوخی در رعنائی درو
در رهت گم گشت عقل و گفت یار بخون کنم — وصف زیبائی که حیرانست زیبائی درو
گر دکویت خاک می بزم بدامان دو چشم — زانکه گم کردم دل بدر دزد هر جائی درو
عشق استادست و شاگردش بلا رکوی دوست — مکتب بد تجربت و تعلیم رسوائے درو

غزل ۱۰۰ از دیوان — چون کند خسرو کزار عشق یکے دیوانه شد — وسط الجموعة شعر ۹
چون کند بیچاره چون نبود شکیبائی درو

عشق توست و یار توست و بهار توست — زان روے خوب روز نو و روزگار تو
چون در نیاید از در من نوبهار تو — زانم چه خوشدلی که در آید بهار تو
در نوبهار چون تو نه در چمن مرا — از سرو نو چه خیزد و از نوبهار تو
بس توبهاها که نشکیب از آنکه هست — در چشم نیم مست تو هر دم خمار تو
دادم دل غمین و ندانستم این قدر — هر روز نو شود غمے از غمگسار تو

در خاک یادگار برم در دو کو تا
ہم بار ہے کہن شود این یادگار تو

بروی دلم مرنج زگستاخیش از انکہ
تو بردہ ایست پیش خداوندگار تو

خواہی برنیز خواہ نریزی من ازدو چشم
ریزم برہگذار تو ہر دم نثار تو

غزل ۱۰۰ از دیوان
خسرو ز عشق لافے دیوانگی قرار دل
بخشد مگر خدایے دلت را قرار تو
عزۃ الکمال شعرہ

ہمیگویم کہ وقتی زان مشتاقان مجنون شو
تو نا فرمان بر خوار ہمیگویم کہ اکنون شو

چہ حاجت نامہای درد ما را مہر او کردن
بہ بین عنوان خون آلودہ و پر خون مضمون شو

من اشب جان شیرین در سر و کار وفا کردم
تو در دولت بمان جاوید ہر روزی بر افزون شو

بدہ سر جرعۂ در کش زجام شوق ای زاہد
پس انگہ پای کوبان پیش آن لیلای مجنون شو

بدیوار خرابات اوفگندم خرقۂ رسمے
حلالت کردم ای دزد اندرون بستان بیرون شو

غزل ۱۰۱ از دیوان
بنا بد عاطلا ترا خسرو اسودائے تو بادا
گر این را مجرمی خواہی بگو ستان مجنون شو
بقیہ نقیہ شعرہ

بدشنام گر شمشت سایم بجائی
ز آہن باید م ای سنگدل نی ز راستخوان پہلو

تو شب بہ بستر تازی و من تا روز در کویت
میان خاک و خون غلطان ازین پہلو بران پہلو

چنانی ماندم از عشقت بر ہنہ چون کنم خود را
کہ بر اندام من یکیک شمردن میتوان پہلو

کنارم گیر تا بر ہم نشینیم و بپیچیم
کہ دل بیرون شد ست و ماند جانی درمیان پہلو

تو خوش میخسپی در خواب جوانی لیکہ بر مستی
بہر پہلو کہ می خسپی نمیگردی ازان پہلو

اگر بالا کنے یک گوشۂ ابرو فرود آید
سہ لوکر بلندے میزند بر آسمان پہلو

وفا داری بیاموز از خیال خویشتن بازی
کہ نگذارد مرا از روز تا شب یکزمان پہلو

غزل ۳۰۰ از دیوان — من و شبها و خاک در کجا آن بخت خسرو را / که بهر خواب پهلویت نهد ای دلستان پهلو — تحفة الصغر شعر

بیا ای باغ جان تا بنگرم سرو روان تو / مرا در بان رها کن تا بمیرد با عنان تو
ز فریادم نبالد کوه و در ه ندهی بسوی خود / تعالی الله چه سنگست این دل نامهربان تو
بخواهی دید کز ظلم تو ناگه بهترین روزی / من مظلوم خواهم هر دو دست اندر عنان تو
مرا گفتی که باشی تو که بوسی آستان من / که آن گستاخیم بخشی غلام رایگان تو
دگر زین تنگ میداری که خود را زان تو گفتم / من و تنها از آن خود دل و جانم ازان تو
تو آگه نه دمن با تو از بیسان عشق میسازم / که خود را گه گهی دشنام گویم از زبان تو

غزل ۳۰۰ از دیوان — بحیله زانستی خسرو که دی پیش آمد و دیدی / کنون باز آمد آن مردم کش آنک بهر جان تو — وسط الحیوة شعر

تا بزمانه شد خبر از مه باکمال تو / شیفته گشت عالمی زابرو چون هلال تو
از خطت ار چه کشته شد خلق نیز سدت خدا / نامه من سیاه باد از رقم وبال تو
قرعه دروغ میزنم بهر صبوری ارنه کو / دولت آنکه بنگرم روی خجسته فال تو
دور ز بندگی تو گر چه خیال بوده ام / از دل دو دیده میکنم بندگی خیال تو
گیر که ذره بر شود کی رسد آفتاب را / نیست مدبری چو من بس هوس وصال تو
نخل قد تو در دلم کاب همی خورد ز خون / بین که میوه میدهد زین خورش آن نهال تو

غزل ۳۰۰ از دیوان — عمر به کنج فرقتم رفت و نه گفتمت کسی / اینقدری که خسرو اجیست بگوشه حال تو — غرة الکمال شعر

امشب ای ماه یکی جانب آن بستان شو / سر آن زلف پریشان کن و مشک افشان شو

منکر زان بوسے شوم کشتہ و خواہی بروم
از پے بوی دگر جانب آن بستان شو

چون شدی ایدل بدخو کہ نمودت این راہ
کہ بران سرکش خود کامہ و بی سامان شو

تشنۂ خون دل ماست دو چشم مستت
ہر دم ای دیدۂ من ساقی آن مستان شو

صنما رفت چو جانم بعنایت بطفے کن
تا شوم زندہ ز سر ہم تو درین تن جان شو

ہمہ در مجلس شاہان نتوان خورد کباب
یک شبی بر جگر سوختہ ہم مہمان شو

آرزو دارم کامے ز لبت یکرو دے
تا مگس گوے کہ غارتگر خوبستان شو

سرمہ ات ہست کہ در دیدہ کشندت خوبان
گفت خسرو کن خاک در جمشید خان شو

رکن دین آصف ثانی حسن آنکس بدعا
آسمان گفت کہ فرمان دہ چار ارکان شو

غزل ۸۰۶ از دیوان — **ردیف ہاے ہوز** — بقیہ نفیہ شعر،

ما نیم و مجلس و مے خوبی سہ چار سادہ
من در میان پیری عمرے بباد دادہ

مجلس میان بستان گل با صبا نیازے
نرگس بخواب رفتہ سرو روان ستادہ

خوبان بادہ خوردن من در خمار ایشان
ہر جرعہ کہ خوردہ سر بر زمین نہادہ

ساقی چو من زبادہ مست و خراب گشتم
بفروش خشت گورم بستان سفال بادہ

سیراب خونست دانم زان میزند سبزے
آن سبزہ کت برآمد گرد لبان سادہ

موبت بزلف درہم نگے خاستہ نہ خفتہ
چشمت بخواب مستی نے لبتہ نہ کشادہ

غزل ۸۰۷ از دیوان — چون راست آید آخر با تو طریق خسرو / او نا مراد مسکین تو شوخ خود مرادہ — تحفۃ الصغر شعر،

شمع فلک برآمد با آتشین زبانہ
ساقی نا مسلمان در دہ می مغانہ

کشتی ما روان کن ما تا کنارہ یابم
دریاے غم ندارد چون ہیچ جا کرانہ

گر تو به ام شکستی گر نیست وجه باده
بفروش خانهٔ من بیا خانه خصم خانه

نے نے که از رخ خود کن بهشتیم کهٔ بارے
یکدم خلاص یابم از محنت زمانه

رو تا رویم ببوسم دستے بگردن تو
تو بیخود و صبوحی من بیخود و شبانه

ای من غلام شکلت چون در خمار باشی
نے روی خواب خفته نے موی کرده شانه

مطرب ببرد و خود به بردشی چو ابر باران
وین زهد خشک ما را تر کن بیک ترانه

من بیخود و خوردم و زباده نریخے
دل بر لب تو دارم بیخود استن بهانه

غزل ... از دیوان
خسرو ست مطرب و آن مست ناز سرخوش
وسط البحرة شعر
هان در چنین نشاطے یک رقص عاشقانه

سر بر خمار شب یکنار که بوده
لبها فگار همدم دیار که بوده

سنبل ز تاب رفته و نرگس بخواب ناز
شب تا بروز باده گسار که بوده

شمع مراد من نشدی یک تسے تمام
ماه تمام در شب تار که بوده

با چشم آهوانه که شیران کند شکار
ای آهو رمیده شکار که بوده

سروت هنوز هست در آغاز خاستن
زان سرو نیم رسته بهار که بوده

مارا جگر ز رشک بصد پاره در کنار
کابرت چنین که پرده و لبها بریدنست
امشب به پرده محرم کار که بوده

غزل ... از دیوان
بر رشش خسرو تگے هم در بغ تو بو
وسط البحرة شعر
مرهم رسان جان فگار که بوده

من دیده هر شب از تنهائی هجرش کنم نالان
آراه من مباد ابر لبش آزار تیخانه

مرا از ناله خود صد تراش ست و یکی راحت
که می نشناسد آن سلطان سگان خویش را نالد

گذشت آنشب نزاری و شبم ترسم کہ ناگاہان ۔۔۔ وریں شبہا می ناگاہان شوم پیر و زصد سالہ
گرم چون خاک زیر پای سیر یکبے بسر سازے ۔۔۔ ہمت تک دارم دگر دی شوم آیم بدنبالہ
چو جنبم در رخت گردہ نبود بر آتش و بے غم ۔۔۔ روم زامسان کہ گوئی میروم بر بوسن و لالہ
چہ خوش جان دادنی باشد کہ من در تلخی مردن ۔۔۔ چو بخشی از لب خود آخرش شربت دران حالہ

غزل ۱۰۱ از دیوان ۔۔۔ فراقت کشت خسرو را کہ ترسیدے زرد روزے ۔۔۔ بقیہ نقیہ شعرا
ملخ رو گشت و ہنگامش کہ بیش بود از تالہ

تو دور افتادہ از ما و نگنجد شوق در نامہ ۔۔۔ بیا کز دست تو پارہ کنم ہم پیش تو خامہ
ترا خال بلا بر رو چو نقطہ بر سر ناخن ۔۔۔ مرا داغت بہ پیشانی چو عنوان بر سر نامہ
ہزاران نامہ ترکردم بخون آخر چہ کم گشتی ۔۔۔ اگر تو بیوفا تر شدے روز سر خامہ
ز آہ خویشتن یک سینہ بے آبے می بینم ۔۔۔ بہ بین دیوانہ خود را کہ چون گرمست ہنگامہ
من از جان میخواستم تو خوی بد مگذار بہر من ۔۔۔ کہ مردن خوش بود از بہر خو تو شوخ خود کامہ
ہمہ شب خون خورم با دل ندارم عقل را محرم ۔۔۔ کہ ہست این شربت خاصہ نگنجد در دل خامہ

غزل ۱۰۲ از دیوان ۔۔۔ تبسمی پیش ہر شبے ز چشم خسرو ترسے ۔۔۔ تحفۃ الصغر شعرا
بستہ نیست آخر بکے خاتم دو بادامہ

جانا روان کن را حتے ای راحت جان ہمہ ۔۔۔ با ما ہمہ تلخی مکن اے شکرستان ہمہ
تو مست و نخلطان تو بتو زلفت پریشان مو بمو ۔۔۔ چون با دگر دان سو بسو گردسرت جان ہمہ
غم دارم و دلریش ازان بتیابی غم بیش ازان ۔۔۔ میگفت عالم بیش ازان خواب پریشان ہمہ
ز انروی چون مہتاب خوش بنشیب بگذرد م خواب ۔۔۔ از تو نخورد م آب خوش ای آب حیوان ہمہ
ای درد تو درمان من مہتاب روت جان من ۔۔۔ درد تو ہمہ ازان من درمان تو زان ہمہ

غزل ۱۲۱۱ از دیوان — خسرو ز زبان سوختہ گم گشت هبر آموختہ / وقتے شد آخر دوختہ چاک گریبان همہ — وصف الحیوۃ شعر ۶

ای حسن تو آفت زمانہ / روے تو بدلبرے فسانہ
ہر دم سوے قبلہ دو ابروت / خورشید یگانہ در روزگانہ
صد دل بدر دو می بزلفت / گر شیر رود زبان شانہ
من غرقہ و تو در آب چشمم / بینے رخ خویش بر کرانہ
تیرم نزدی و خوشم کہ بارے / بشناختیم بدین بہانہ

غزل ۱۲۱۳ از دیوان — گم گشتی خسرو ا بکوشش / یا ماندہ مگر ز خانہ خانہ — غرۃ الکمال شعر ۲

ہمہ شب رود رنے را بروہ صبا نشستہ / ہر کس بجواب راحت من مبتلا نشستہ
نرضی و رائے امکان چہ خیال فاسد ست این / ہوس جمال سلطان بدل گدا نشستہ
ہمہ شب صبا دبوئے من سوختہ چہ گویم / کہ چہ است در دل من زدم صبا نشستہ
تو ز نالۂ من از من سبز دار خدا نشستی / کہ ز دست خویش من ہم ز خود م جدا نشستہ
دل مبتلاے عاشق بکجا گریزد از تو / بحوالی دو چشمت چشم بلا نشستہ
تو در آد غمزۂ زن کہ نہند پیش بت سر / بستانہ کہ باشد صف پارسا نشستہ
اگر ایست رسم خوبان کہ بسر شنو بدر اضی / منم انیکہ اندرین رو ز سر رضا نشستہ

غزل ۱۲۱۴ از دیوان — سر روی تست خسرو و نسب ز چون کنم من / کہ تو ام نمیگذاری نفسے بجا نشستہ — جمیع نقیہ شعر ۲

قلاشم ای منکر مرا در بانی میخانہ دہ / این عقل رسمے غرقہ کن می تا لب پیمانہ دہ

من تو به تنها بشکنم اول سبوئه بر سرم
وانگه مدای زهد من پیش در میخانه ده

من عاشق و هر بیخبر از خانمان یادم دهد
ای آه سوزان شعله بر دست این دیوانه ده

مشغول شهد بینمی چه گه از سوز دلم
یارب مگس را جا مشو از لذت پروانه ده

بیگانه شد یارای صبا با جان چه کار اکنون مرا
این آشنائی کهنه را بستان بران بیگانه ده

ای خواجه دیوان دل آخر بقصای خلش
گر نیست وجه زندگی بر مردنم پروانه ده

غزل ۱۵۸ از دیوان

چون بر پریرویان همه ملک سلیمان یافتی
بستان تو حشر و جان و دل مرغ بلارا دانه ده

غرة الکمال شعره

منم امروز زروی چو تو یارے مانده
باده عیش ز سر رفته خمارے مانده

چشم و سینه بگذرهاے تو در ره سوده
دیده پر خاک و دلے پر ز غباری مانده

عشق خون خوردن و جان سوختنم فرموده
من نبرد یک خود اندر سر کارے مانده

رفته از پیش نظر نقش و نگارے زیبا
بر رخ از خون جگر نقش و نگاری مانده

بوستانے که در و جز گل بخیار نبود
چه توان دید گل رفته و خارے مانده

ده و رین فتنه که فریاد رسد جان مرا
ترک قتال و فرس تند شکاری مانده

دوستان بار نیابید دل من بگذارید
کشته صید بست بفتراک سواری مانده

غزل ۱۵۹ از دیوان

چون بود بلبل مسکین زبهارے مانده
چون بود بلبل مسکین زبهارے مانده

تحفة الصغر شعره

ملکش بنازم اے نیازبرده
مر نیز خون مسلمان بگردنم ناکرده

مرا بگشت لب جانستان تو هر چند
بنفرحیست به آب حیات پرورده

بخنش قندی ازان لب که بیش ازین امید
همه خیال بست دام کرده ام خورده

تبریس از انکه تو شب با بیخواب کرده دراز | هزار کس بدعا دستها برآورده
برآر کیفیش ای صبح تیره روز امید | مگر سپید شود این شب سیه چرده
دریغ پرده دل را فراق و جان ره یافت | هنوز چند کنم پیش مردمان پرده
بدانکه من به شبیخون هجر جان ببرم | چنین که صبر من آورده کشت دل برده

غزل ۱۷۰ از دیوان

چه جای پند و نصیحت چو من بدست غمم | چه سود نعل زرا کنون که لنگ شد چرده

غزة الکمال شعر ۱

ای غمزهٔ خونریز تو خونم بافسون ریخته | افسون چشم کافرت بر بنگ و نه صد خون ریخته
ای سرو وای شاخ رطب کان قامت دلجا کجاست | از نقرهٔ خام ای عجب سیمین ستون ریخته
تا هر که باشد یار تو بیرون شوم در کار تو | ای زیر لب گفتار تو در باده افیون ریخته
آبی که گردون چند گه میداشت در دیده نگه | زین هر دو چشم رو سیه اینگه شد اکنون ریخته
هر جا که آتشکم تاخته آهم علم افراخته | با مون زور یاساخته دریا بها مون ریخته
خواهم برم بر سما کز جور او گردم رها | صد گونه باران بلا گردون ز گردون ریخته

غزل ۱۷۱ از دیوان

ای کرده خسرو را زبون هرگز نپرسیده که چون | بقیه نقیه شعر ۱
خون کرده دل در درون دیده بیرون ریخته

چو بوی زلف تو همراهی صبا کرده | ربود جان من و کالبد رها کرده
بیا که سوزش هجرانگان شده زلفت | که بر کنارهٔ خورشید تکیه جا کرده
بیک خدنگ که بگشاد نرگس مستت | دلم ز سینه و جان از تنم رها کرده
کلاه تو که شده کج زبادر عنائی | هزار بیرهن صبدلان قبا کرده
چه عالم آمده هر دم ببرسش دل من | دو دیده اشک منش پیش مرحبا کرده

سپیدہ دم تو بخواب مرا بگشتہ زرشک
مرا نجہا کہ بگردو بخت صبا کردہ

چو شکر دیدن رویت نکردہ ام ہجران
بنا نمودن رویت مرا سزا کردہ

چو ہمچگاہ ندیدہ بچشم نیک مرا
منت بجان زپے چشم بد دعا کردہ

حقیقتے کہ شبہائے ہجر دیدہ دلم
ستارہ ہائے فلک را بران گوا کردہ

غزل ۱۹ از دیوان

تحفۃ الصغر شعر ۹

خیال تو کہ از و غرق خون بود ہر شب
ہمان خون دل خسرو آشنا کردہ

ای در دپیدا در دلم تا راج پنہان کردہ
با جان ہم بیرون روی کارم دد جان کردہ

در چیرتم تا ہر شبے چون خواب ای دیدہ ترا
تنہا نیان کہ در ہر گوشہ صد دل پریشان کردہ

تنہا نہ در عہد تو بکا ہم شیفتہ دے
از نقد جانہا لاجرم مزدش فراوان کردہ

ای چشمہ را فرمودہ گہ گہ نظر زرکت گمان
من آشکارا گویمت خونی کہ پنہان کردہ

گفتی ندارم پی سبب غمگین چہ سیدارد ترا
آباد بر تو کز ستم صد خانہ ویران کردہ

از بیکوان کس را نبود این مرحمت بر بندگان
گر در پذیرد انیقدر کسرے مسلمان کردہ

دانم کہ نتوانی وفا یک اندک اندک خوی کن
کانچہ از جفا کاری بود چندانکہ نتوان کردہ

دل در گلے نبدم ولے چون تو کجا باشد گلے
آخر تو ہم وقتی گذر سوی گلستان کردہ

غزل ۲۰ از دیوان

وسط الصغر شعر ۱۰

وی پیش زلف و خال تو خون جگر بسے خسرو
دل گفت کانیہم خسرو و اشہای ہجران کردہ

مد من خراب گشتم ز رخت بیک نظارہ
نظرے بتو عفا اللہ چہ می ست مست کارہ

بچہ سانت سیر بینم کہ ہم از نخست دیدن
شوم از خود و نیارم کہ بہ بینمت دوبارہ

ہوسم بود کہ دیدہ ز ہمہ ستانم و من
ہزار دیدہ تنہا رخت کنم نظارہ

چو روی بگشت جولان دل عاشقان نوان کرد — کہ زنخل بادپایت جہد آتش شرار دہ
تو بہر دان و خلقی بہلاک مانده ہر سو — چہ غم آب تشنه روا ز خرابے کنار دہ
سر آن دو چشم کردم کہ چو ہندوان ہزن — ہمہ را بنوک مژگان زده بر جگر کنار دہ
مشمر حکیم طالع چو زرد و زبد بگریم — کہ من آب خوش بخوردم بشمار این سار دہ

غزل ۳۱ ه از دیوان — چو زدست رفت خسرو ورگ جان بگس نبندد — غزة الکمال شعر،
کہ بر شته دوخت نتوان جگر یکه گشت پاره

گرچه بہر سخن دلم از تن ربوده — با اینمه بگوے کہ جانم فزوده
چشمت بغمزه برون دلها نموده است — تا تو بدین بہانه چه دلها ربوده
رویت درون پرده و صد پرده چاک ازو — شادی بروزگار کسے کش نموده
بالین گرد ناک مرا طعنه میزنے — جانا بنکیه گاه غریبان نبوده
گفتی کہ خون بدست خودت ریزای رقیب — فکرانه بر نشست کہ ازوے شنوده
کے دانی اندو شب تنهانشستگان — اے آنکه مست در بر جانان غنوده

غزل ۳۲ ه از دیوان — بدگفت عاشقانت چنین کرد خسروا — بقیه نقیه شعرا
رنجه مشو کہ کشته خود را درودهٔ

جان بہانه طلب و شکل تو ناز آلوده — من نیم زیستنے جان چه کنم بیهوده
بسکه در سایهٔ دیوار تو در فریادم — از ره من سایهٔ دیوار تو هم نا سوده
با تو در خواب مرا پهلو آزاد نسود — گرچه بر خاک درت پهلو من شد سوده
بر سانی زمن ای گریه گر آن سو گذرے — خدمت چند بخونابهٔ چشم آلوده
سالها شد دل من رفت و ندانم کجاست — از که پرسم خبر آنمل گمشده بوده

غزل ۲۲۳ از دیوان

یارب ز سوز دل ما تو نگاهش دارے
گرچه بر خسرو دل سوخته کم بخشوده

تحفة الصغر شعرا

قاصد نیامد کاورد زان نامسلمان نامه
جان خاک راه قاصدے کاورد زجانان نامه

چون کافرانم گشت غم چون نبود دایم سوز دلم
یارب چه بود گر کامدی زان نامسلمان نامه

بیمست جانان در غمت گر پرده بیرون افتدم
تا راز من پیدا نشد نفرست پنهان نامه

بر دل نهم آن نامه را چون کاغذی بر آتشی
بر آتش دل مرهم بود نا چار از نیشان نامه

تیر آورد نامه پس تیرے که بر جانم زنی
تا مونس گورم بود بفرست با آن نامه

دارم مسی سودا بدل پیچیده بر هم بوی تو
مهر دل از تیغ مژه بنگار بر خوان نامه

غزل ۲۲۴ از دیوان

خسرو درین سودا نهان بیهوده سودائی مباش
درویش را آن بخت کو کاید ز سلطان نامه

وسط المجموعة شعرا

اے عشقت آتشے بهمه شهر در زده
آن آتشے درو نه تا شعله بر زده

هر روز چشم مست تو در کار دل صبر
بیرون کشیده تیغ در خواب خون زده

مژگان تو بهر زدن چشم بر قتل
آراسته دو لشکر بر یکدگر زده

هر تیر کز اشارت تو راست کرده چشم
آن تیر راست کرده مرا بر جگر زده

لب تر مکن بپاسخ تلخ مرا بکش
زان زهر آب کرده و اندر شکر زده

تو تیغ چون بر سر من نیز لے دمن
آیم همے بکوے تو هر روز سر زده

غزل ۲۲۵ از دیوان

هر شب ز دود هجر تو خسرو هزار آه
من هر چه پیش گفته مزن بیشتر زده

غرة الکمال شعرا

نسیم زلف بر دست صبا داده
مرا خون غیر را مشک ختا داده

بسے کس چشم میدارد بلطفت — مرا خاکی و کسانرا تو تیا وہ
ازان می کنت چو خون ما حلالت — پیالہ خود خور و جرعہ بما وہ
بکیش از یک نظر چون کشتہ گردم — کسے دیگر بفگن خونبہا وہ
بحکم خط خویش اے آفت حسن — ہمہ قتوے بخون نارد ادو
دلیری میکند در دیدنت خلق — بدست غمزہ شمشیر بلا وہ
مرا صد پارہ کن بر چشم بیمار — غلیوا زان دہر غانرا صلا وہ
چو خاکستر شوم از سوز غشقت — بدست خویش بر باد صبا وہ

غزل ۳۶ ۔ از دیوان — بصد تعویذ چون دردم نشد بہ — بقیہ نقیہ شعر
بیک دشنام خسرو را دادہ

ولے دارم ز ہجران پارہ پارہ — جگر ہم گشتہ پنہان پارہ پارہ
بیا کت بنیم دہمچون سپندے — بر آتش افگنم جان پارہ پارہ
چو خوشحالے کہ گردم گرد کویت — رسے پر خون گریبان پارہ پارہ
بکویت کردہ ام شب گریۂ خون — جگر انیک بداماں پارہ پارہ
ز پیوندت نخواہد شد جدا دل — کنیش از خود بہ پیکان پارہ پارہ
بصد خونابہ ایمان بادل آسخیت — مکن اے اسلمان پارہ پارہ

غزل ۳۷ ۔ از دیوان — البست کو خورد خونم گرد ہم دست — تخلص شعر
کند خسرو بدندان پارہ پارہ

خسرو اگر عاشقے جام بلا پیش نہ — داغ عقوبت بیار بر جگر ریش نہ
تا بہ تیرہ ست عقل صیقل دکن ز عشق — تا بہ چو آئینہ گشت وہم مزن و پیش نہ

نعل در آتش فگن از پے معشوق مگر — عاشق جان خودی بر جگر خویش نه
جان کہ نماند مقیم در صف عشاق باز — سر کہ ندارے براہ در رہ درویش نه
خون کہ می عار فست بر لب جان بر فشان — غم چو خور عاشقانست از پی خود پیش نه
گر رسد از دوستان زخم ملامت مرنج — چون بہ تنت فاسدست رگ بہ نیش نه
چشم ستیزنده را چابک تادیب زن — ظلم شتابنده را لشکر فردیش نه

غزل ۳۸ م از دیوان — وسط العیوة شده

طعمہ کہ ناخوش ترست در دہن خویش کن — لقمہ کہ بایستہ تر پیش بماندیش نه

اے آرزو ہزار سینہ — دادند دل تو ہیچ کینہ
مستم ز بربت کہ مہست پیدا — در جامہ چو مے در آبگینہ
ہر قطرۂ خون ز چشم من مہست — بر خاتم عاشقے نگینہ
طاقت چہ برم نماند طاقت — انزل لقلوبنا سکینہ
مجنون خراب سینہ دادند — اندوہ من خراب سینہ
اے عقل کہ پند نامہ خوانے — در آب روان کن این سفینہ

غزل ۳۹ م از دیوان — غرة الکمال شده

ننگ ہمہ عاشقانست خسرو — پیوند سفال در خزینہ

اے در دل من مقیم گشتہ — دل بے تو اسیر بیم گشتہ
خال تو چو نقطۂ دو ابروست — یک دائرۂ دو نیم گشتہ
پشت لبت از صدف شکستہ — در در خشکش یتیم گشتہ
خطت بسواد دیدۂ من — بنشستہ و خوش مقیم گشتہ

من بے زر و آستین تنگت | از دست تو پر ز سیم گشته

غزل ۳۰ از دیوان — خسرو بگدائے چان سیم | بقیه نقیه شعرا
پیش در تو مقیم گشته

ائے نمالیه گرد ماه سوده | آراسته شمع راست دوده
برداشته نسخهٔ ز خورشید | آئینه که روے تو نموده
جان تازه شود ز گرد خیلت | کان خاک مغر حیلت سوده
مردم ز رخے که دیدن او | جان داده و عمر تو فزوده
بیگانه شد آن کسیکه بودست | وقتے بدل خراب بوده
هر شب دل من حدیث وردت | خود گفته و هم ز خود شنوده
کس در غم تو ندا ده پندم | جز آنکه غمے نیاز موده

غزل ۳۱ از دیوان — از لطف تو یافت نسبت لعل | شخهٔ اصفر شعرا
خسرو که میان خون غنوده

دلم از جور خوبان گشت پاره | دلست آنشوخ را با سنگ خاره
چو بگشادم مگر به چشم دربار | گشاد ابرو پدید آمد ستاره
من و زین بس دو سه بدنام مستی | سگان رسوا و طفلان در نظاره
به عشقم چاره فرمایند یاران | ولے با یار بے فرمان چه چاره
نگارا مگسل این سر رشتهٔ عهد | که نتوان دوختن دلهاے پاره

غزل ۳۲ از دیوان — اگر خون خورد خواهی شیوه مگذار | وسط الجوزة شعرا
که خسرو نیست طفل شیر خواره

اے فراق تو یار دیرینہ — غم تو غمگار دیرینہ
درد تو میہمان ہر روزہ — داغ تو یادگار دیرینہ
غرق خونم کہ میخلد ہر روزہ — در دلم خانہ خار دیرینہ
ہر کسی را می دہ یارے من — بے خبر از خمار دیرینہ
ہیچگہ در حضور خواہم گفت — محنت انتظار دیرینہ
اے صبا زینہار با دو ہش — گہ گہ از دوستدار دیرینہ
اے دریغا کہ خاک خواہم شد — با دل پر غبار دیرینہ
چندگاہے خلاص یافتہ بود — جانم از کار و بار دیرینہ

غزل ۳۳۳ از دیوان — وہ کہ باز آمدے و خسرو را — عزۃ الکمال شعر ۹
ببردی از دل قرار دیرینہ

اے جفایت بر من مسکین ہمہ — چند ازین خشم و عتاب و کین ہمہ
قصد جانم مے کنی چون دشمنان — دوست میدارم ترا با این ہمہ
محنت من بین و رو بنما از آنکہ — بہر رویت می کشم چندین ہمہ
در بنا گوش تو سر در کردہ زلف — کشتن ما میکند تلقین ہمہ
تا کے آخر شربت زہرم دہے — تلخ گوئے زان لب شیرین ہمہ

غزل ۳۳۴ از دیوان — ہر چہ میدانے بکن چون مر ترا — بقیہ نقیہ شعر ۹
میرد و بر خسرو مسکین ہمہ

اے از گل تو ما را در دیدہ خار ماندہ — وز جان غمزۂ تو جانم فگار ماندہ
تا نقش تو زمانہ در پیرہن کشیدہ — در کارگاہ گردون ما نیم کار ماندہ

تا بوکه چو تو ماهے ببینم بطالع خود
هر شب بگریه چشمم اختر شمار مانده

بس دل که مهت هر دم از ناز دهد علت
در پرده قطره قطره همچون انار مانده

جان بے درد دردنم زار است چون کنم من
بیدرد چو می نیاید این جان زار مانده

رحمے کز انتظارت دو چشم چار کردم
در گریه هست صد خون در هر چهار مانده

دستم بگیر یارا کارے بکن که هستم
بارے ز دست رفته دستی ز کار مانده

تن موی گشت و گه گه زان میکنم غریش
کز زلف تست یارا این یادگار مانده

غزل ۳۵ از دیوان — وسط الحیوة شعره

عمرم که رفت بی تو آن در حساب نبود
دین ست زان خسر و بر روزگار مانده

تو شوخ هر کجا لب خندان کشوده
از دل بسے گره که بدندان کشوده

آب حیات میرود از سخن که لب
گوئی ره آب چشمهٔ حیوان کشوده

ما چون نهیم پیش که از بهر جان ما
مستی و خواجگان و گریبان کشوده

هست از برائے کینهٔ ما خط کشیدنت
مضمون نهان مدار که عنوان کشوده

غزل ۳۶ از دیوان — غرة الکمال شعره

فریاد رس مرا و ز فریاد دارانش
خسرو که هر تبسے زدی افغان کشوده

من بهر تو بدیده و دل خانه ساخته
وز من تو خویش را همه بیگانه ساخته

شانه چرا بموی سر شانه که آره باد
بر فرق آنکه بهر تو این شانه ساخته

ما نیم رخنه کرده دل از بهر نیکوان
مسجد خراب کرده و بتخانه ساخته

من چون زیم که سنگ در خانه دیده ام
آن شوخ زیست مرغ دلم خوش بدانه ایست
سنگ ملامتم سگ و دیوانه ساخته
کا یزد بفضل توکلش از زین دانه ساخته

یاران کہ در فسانۂ راحت کنند خواب — بنجوابے مرا ہمہ افسانہ ساختہ
چون نالۂ شبانہ عاشق کشندہ نیست — مطرب کہ صد ترانۂ مستانہ ساختہ
مردم جوبی وفاست خوش آن ہوانہ دشت — کارامگاہ خویش لویرانہ ساختہ

غزل ۳۷۰ از دیوان — خسرو ز عشوۂ تو زبون گشت عاقبت — تحفۃ الصغر شعر ۶
ہر چند خویش عاقل و فرزانہ ساختہ

زہے در آمدہ و در رو نہ جا کردہ — برفتہ جان و تبو جاے خود رہا کردہ
چہ چشمہا کہ ببرد ماندہ بہر آمدنت — چہ دیدہا کہ سمندت بزیر پا کردہ
تو خیرہ دیدگے من نگر کہ بارے — عبار رنگ تو در دیدہ از صبا کردہ
نپرسد از تو کسے گرچہ از کرشمۂ حسن — قصاص میکنم دیر گناہ تا کردہ
بجان خریدہ دلم از بوسہا و انرا — ذخیرہ بہر زمین بوس بادشا کردہ

غزل ۳۸۰ از دیوان — دعاے خسرو جردیدن جمال تو نیست — وسط الحیوۃ شعر ۴
بہ بیش دیدۂ او ہر چہ از دعا کردہ

ای گل کہ چنین در بغلت تنگ گرفتہ — کز خون دلت پیرہنت رنگ گرفتہ
آن سوختگی جگر لالہ ازانست — کز آہ من آتش بدل سنگ گرفتہ
تا دست تظلم نزند کس بعنانش — تن دادہ بمستی و عنان تنگ گرفتہ

غزل ۳۹۰ از دیوان — از سوزن زنگار گرفتہ بنشاند — بقیہ نقیہ شعر ۱
بس کنج تنم گریہ مژہ ام زنگ گرفتہ

ایکہ چشم من زروے خویش روشن کردہ — اندرا خوش خوش کز انرو خانہ گلشن کردہ
صد دل آویزانست در ہر تار پیراہن ترا — تو چنین نازک چہ نازستا نکہ بر من کردہ

تو همه تن مایهٔ شادی و جانم پر ز غم — جان من ده کانچنین جای چه مسکن کرده
عرض کردی بر من آنرخ تاردان شد خون چشم — یارب آمد پیش چشمت آنچه بر من کرده
تیغ زن بر گردن من خون من در گردنت — غم مخور چون آنچنین صد خون به گردن کرده
هر شبی تا روز میسوزم گدازان همچو شمع — دم مده چون سوزش من جمله روشن کرده

غزل ۴۰۰ از دیوان — دوست میدارم ترا با آنکه بهر خویشتن عالمی بر خسرو بیچاره دشمن کرده — تحفة الصغر شعره

ای رفتی و ترک من بدنام گرفته — در دست وفای دگران جام گرفته
باز آمدهٔ تا بنمائی دلسوزی — در شور میا در دل آرام گرفته
خونم مخور ای دوست که این باده غم آرد — چون دیده توان آن رخ گلفام گرفته
در دان دل از شاه بگویید که بگیرند — من گیرم هر سوی ترا نام گرفته
دشنام کرم کرده تو دیروز همه شب — من لذت آن گفتن دشنام گرفته
از پیش مران بندهٔ دیرینهٔ خود را — گر دل شدت ای کافر خود کام گرفته
من دوزخم از عشق و بسا دوزخی از عشق — کو صد چو من سوخته را خام گرفته

غزل ۴۰۱ از دیوان — ای گل مزن این خنده زنالیدن خسرو کاز رده بود بلبل در دام گرفته — وسط الحیوة شعره

مهر تو در دل من مانند جان نشسته — همچون منت بهر سو صد ناتوان نشسته
من باد و چشم گریان بیوسته در فراقت — تو شادمان و خرم با دیگران نشسته
گر خون چکد ز دیده زین غصه جای آنست — تا کی تواند دیدن با این و آن نشسته
یکشب بکلبهٔ ما گر بگذری ببینی — گرد فراق محنت بر خانمان نشسته

بخرام سوے گلشن تا ہر طرف بہ بینی
بلبل ز شوق رویت نالہ کنان نشستہ
آیا بود کہ بینم روزے بکام خویشت
از دشمنان بریدہ با دوستان نشستہ

غزل ۴۴۲ ہ از دیوان

از گرد رو نگارا عمرے ست تا کہ خسرو
عزۃ الکمال شعرہ
از بہر پاے بوست بر آستان نشستہ

غمزہ را غارت ایمان من آموختہ
خندہ را سوختن جان من آموختہ
طرہ ات را بشکستی و بلندے دانم
این شکست از پے ایمان من آموختہ
جان بازی ببری از من و بازم ندہے
این چہ بازیست کہ بر جان من آموختہ
چہ کنی از غمزہ سحر از پے خسرو ہر دم
این عملہا تو ز دیوان من آموختہ

ردیف پاے ستانے

غزل ۴۴۳ ہ از دیوان

بقیہ نقیہ شعرہ

مسلمانان گرفتارم بدست نامسلمانے
ازین دیوانہ بدمستی و بدخوئی و نادانی
بطرہ آشنا بندی بخندہ یار سا بینے
بغمزہ ناخدا ترسی بگشتن نامسلمانی
ببرد فتنہ انگیزے ز نرگس عالم آشوبے
ببالا آفت آبادی بکاکل کافرستانی
دعاے بد نخواہم گر دلیکن اینقدر گویم
کہ یارب مبتلا گردی چو من روزی بہجرانی
طبیبا بہر جان ناتوانم غم مخور خیرے
رہا کن جان و ہم زیرا نمی ارزم بدرمانے

غزل ۴۴۴ ہ از دیوان

بقیہ نقیہ شعرہ

اکنون یاد شراب و شاہد و مستی و قلاشی
گذشت ست انچہ خسرو را سرے بود و سامانی

کج کلہا ستمگر اتنگ قبا ے کیستی
لالہ گرا دلبرا عشوہ نما ے کیستی
زیر کلاہ جعد تر تا کمرت کشید سر
بستہ بجا بکی کمر چست قبا ے کیستی

مرکب ناز کرده زین داده بغمزه تیغ کین — ساخته آمده چنین تاز برائے کیستی
سینه نبد جائے تو دیده بزیر پائے تو — با همه در هوائے تو تو بهوائے کیستی
تا بزنخ خود نموده جان و تنم ربوده — آتش من فزوده مهر فزائے کیستی
خانهٔ جان همے بری دانهٔ دل همے خوری — نیک بلند مے پری مرغ هوائے کیستی
خسرو خسته را سخن بسته شد از تو در دهن — طوطی شکرین من نغمه سرائے کیستی

غزل ۴۸ ص از دیوان — تحفة الصغر شعر ۹

نامردمست هر که در و خیست مردمی — عودے که بوش نیست بسوزش زهر مے
مردم نه چه نقش بداندر نهاد تست — دیوے که جائے کرده در اندام آدمی
ده کین چه کوریست که در شاهراه شرع — با صد هزار رهبر سنبنده ره گمے
عمرت روان چو آب و تو معمار قصر خاک — تا آب چشمه هست چرا در نمے
شرمے که بهر مال شوی بندهٔ خزان — چون هم توئی خدائی و فرزند آدمے
چون بد کنے بدیکه بگوئی ندارد از ان مرنج — چون هم توئی که در حق خود در تکلمے
از برگ زیر باد کن دل منه بباغ — اے بلبلے که بر سر گل در ترنمے
امروز باز گونه مزن نعل رخش خویش — فردا چو زیر خاک لگد کوب هر سمے

غزل ۴۹ ص از دیوان — وسط الحیوة شعر ۵

از دست بے نیازی خسرو دلا که تو — مردارے او فتاده بچه بلکه در رمے

بهیبت نمائے مرا ره اگر بدین نتوانے — بمهر کش سگ خود را اگر به کین نتوانے
گهم نوازے و گاهے برانکنی تیغ برانے — مرا تو ست چنان کن اگر چنین نتوانے
بناز گوئی بوسے دهم اگر بدهے جان — من آن توانم کردن ولے تو این نتوانے

بپرس از آنکہ شنیدست قصۂ ما بر وزنخفتہ — کہ تو شنیدن این نالۂ حزین نتوانے
بگوئے تلخ کہ جان میبری بگفتن شیرین — مرا زہر گمے کش کز انگبین نتوانے
خوشست باغ ولیکن دلم نمایستد آنجا — کہ تو چو او شدنای برگ یاسمین نتوانے
دلا بکش ز بلندآستانش دامن دعوے — کہ خاک رفتن آنجا بآستین نتوانے

غزل ۴۴۷ از دیوان — بخست از سر جان خیز خسرو پس انگہ — عزۃ الکمال شعرء
با نشکار بروزن پس از کمین نتوانے

تو خود بغمزہ سراسر کرشمۂ و نازے — چہ حاجت ست کہ با ما کرشمہ سازے
بہ تیغ نازے مژگان مریز خون مرا — کہ نیست ریختن خون عاشقان بازے
شب آمدی و نگفتم تو لے بکس چہ کنم — کہ بوئے زلف بہمسایہ کرد غمازے
حدیث حسن کسے را بعہد تو نرسد — ترا رسد کہ نگاری بحسن ممتازے
ازان شدست لگد کوب بلبلان سروے — کہ پیش قامت تو میکند سر افرازے
چو جان بپائے تو انداختم خیال نگفت — کہ من ازان تو ام تا تو دل نیندازے

غزل ۴۴۸ از دیوان — رضا بکشتن خود داد خسرو تا کہ لب — تحفۃ الصغر شعرء
بزندہ کردن او چون مسیح پردازے

شتر بانا دمے محمل میارائے — رہا کن تا ببوسم ناقہ را پائے
نہادند آشنایان بار بر دل — دلم رفتست و بارش ماند بر جائے
روان شد محمل و جانم بدنبال — جرس مینالد و من میکنم وائے
ندیدم رہ چو غائب شد ز چشمم — عنانرا بجنبان باد پیمائے
تو اے کت برشتر آب حیاتست — بوادے تشنہ می میرم بخشبائے

بیا جانا کہ چشمم گشت تاریک
مہ محمل نشین این پردہ بکشاے
دلم چون ہمرہ او شد بگویش
کہ جان ہم میرسد تعجیل منماے

غزل ۴۹ ۸ از دیوان
رسید آن کاروان خسرو بمنزل
وسط الحرۃ شعر ۷
تو رہ می بین در و بر خاک او سا ے

گشتے ای شب بگیسوے کسے میمانے
وی موذن تو بفریاد رسے میمانے
چہ خبر داری ازان قافلہ ای مرغ سحر
کہ ز فریاد بنالان جرسے میمانے
گریہ میخواست ہمے آیدم از دیدن تو
زانکہ اے سرو ببالای کسے میمانے
عمر آنست کہ در دیدہ ہمی آئی لیک
مردن انیست کہ در دیدہ بسے میمانے
صد شبم چشم بر ہ ماندہ در وزے کہ ری
طاقتم نیست اگر یک نفسے میمانے
آخر اے دل چہ کنم با تو بہر جا کہ روے
عاقبت بستہ بدام ہوسے میمانے

غزل ۵۰ ۸ از دیوان
آہ سوزندہ چرا دود ز تو بر ناز د
وسط الحرۃ شعر ۷
خسرو اچو تو نزارے بچسے میمانے

تو میروی و بنظارۂ تو چشم جہانے
بگو کہ آگہے از عاشقان و شاد بدانے
بکشت خال ز بالاے ابرو تو جہانے
کہ زیر دست فتاد ش چنان بلند کمانی
در ابرو تو نہ یکدل ہزار بیش فرو شد
ببین ز داغ دل کیست آنکہ بو د نشانے
برہمنان چہ پرستند آفتاب فلک را
مگر کہ ہند و ما را ندیدہ اند زمانے
غلام سنبل مرغول ہند وانہ ادیم
کہ ہست ہر خمی از موی او شکنجہ زجانے
بریخت آب رخ بیدلان بخاک دراو
چہ کم شود کہ اگر تر کند بلطف زمانے

بخمار ہجران خسرو صبور باش کہ ہر گز

غزل ۱۵۰ از دیوان | رطب نیابی بے خستگی بستہ دہانے | عزۃ الکمال شعرہ

زنطر اگرچہ دوری شب و روز در حضورے
زوصال تر نہم دہ کہ بسو ختم ز دورے

منم و شبی و کشتی بخرابہائے ہجران
کہ عظیم دور ماندم ز ولایت صبورے

چو باختیار خاطر غم عشق برگزیدم
ز جفا ہر انچہ آید بکشم کنون ضرورے

من اگر ہلاک گردم تو چہ التفات دارے
کہ ز غفلت جوانی بکرشمۂ غرورے

ز خیال بردہ چشمم نہ یکے ہزار منت
کہ تو ہم ز دولت او شب و روز در حضورے

چمن انچنین نخندد تو اگر بہشت باشے
بستر انچنین چہ باشد تو مگر پری و حورے

غزل ۱۵۲ از دیوان | بشب فراق خسرو چو چراغ سوخت آخر | تحفۃ الصغر شعرہ
تبش ارچہ تیز شد چون بخرابہ از تو نورے

اے فتنہ ز چشم تو نشانے
با لائے تو آفت جہانے

موئیست بزلف تو کہ صد باد
بر باد نداد خان و مانے

من با تو بجز نظر ندارم
حاشا کہ بہ مدبری گمانے

بوسے ہوسم کند ولیکن
خشنود نمے شود بجانے

اگر لب نبود کم از حدیثے
در دل ندہی کم از زبانے

گر مکشدم رقیب بدخوے
بگذار سگے و استخوانے

اے زلف دروغ میچ زنہار
کاز رو دہ شود چنان میانے

غزل ۱۵۳ از دیوان | دل گم کردست خسرو آن کیست | وسط الحیوۃ شعرہ
کز گم شدگان دہد نشانے

پسر او نازنینا بکرشمہ گاہ گاہے
اگر التفات افتد بنیاز گان نگاہے

زغربت کجا گریزم کہ جہان گرفت حسنت
نہ توسنم نلیست مارا کہ اگر بود بنا ہے

شرف ہلاک ما را بدو بوسہ جان تو دہ
کہ اگر امید باشد نزنیم خندگاہے

چہ فغان کنم بکویت ز علی اللہم چہ رنجے
درشہ تہی نباشد ز نفیر داد خواہے

بکنے تو راہ کوتہ بر ما دہر ز مانے
بفشارہم نماید اجل و دراز رائے

بامید با تو مارا چو نرفت ہیچ کارے
پس ازین چو نا امیدان من و گوشۂ و آہے

چہ دراز بود امشب کہ خیال ہر سر آمد
بدمید صبح لیکن چو بسر رسید ماہے

بنکے بہم نشینان سخن تو دوش گفتم
کہ تو دیدہ فلانرا بسر ست کجکلاہے

بجواب گفت خسرو تو کجا رسے بوصلش
نظرے زدور میکن بجمال پادشاہے

غزل ۵۴ ۸ — شعر ۹

بسیار باشد ایجان ہمچون من غمینے
نازے کہ میکشم من از چو تو نازنینے

تا دست دیا نہادی مرحسن را ندیدم
پائے بدامن اندر دستے در آستینے

گر دجہان بگردی از جور خود نیابے
بے آبدیدہ خاکی بے خون دل زمینے

از شب روان کویت ہر گوشہ و آہے
در ہند وان چشمت ہر غمزہ دکمینے

شمشیرے از خیالت در ماسرے دجانے
زناری از دو زلفت در ما دلی و دینے

پوشیدہ ایم بر دل مشکین زرہ ز زلفت
کز گو شہائے چشمت ترکیست در کمینے

زنبور وار بستی در خون دل میارا
ورشہر بند عشقت دانے کہ کس نداند

شبہاست بندہ خسرو کز بانے نشیند
روزے نشیند آخر با چو تو ہم نشینے

غزل ۵۵ ۸ از دیوان — تحفۃ الصغر شعر ۱

کرشمہ کردن تو وقت ناز و بدخوئے — سزد کہ تو کند اکنون لباس دلجوئے
چہ آبروست کہ حسن از رخ تو مے بارد — بوقت صبح کہ روے چو ماہ میشوئے
جز از تو روے کس نکو نمے بینم — کہ دیگرے بنود خود بدین نکو روئے
بعشوہ عیش مرا تلخ مے کنی ہر روز — مکن کہ خود شودت ہمچنین بہ بدخوئے
فتادہ ام بدرت خانمان رہا کردہ — رہا کن از من بے خانمان چہ میجوئے
اگر بہ پیش تو از بندہ گر بدے گوید — بدو بگو کہ تو بابدے نکو نمے گوئے

غزل ۵۶ از دیوان — بیا تو در بر خسرو ببر غم از دل او — تحفۃ الصغر شعر ۱
بشادی دل آنکس کہ در برادئے

ایکہ بخشم تو بیایم ہمے — یک نظر آخر بچو من در ہمے
گفتہ از ذات فراموش گشت — کاش فراموش شوے یکدمے
عالم عشم بی تو مرا در دلست — لیک دلت را چہ غم از عالمے
بے غمم از غم تو ئے شادیست — شادی آنکس کہ ندارد غمے
این دل پر پیش کہ خالی کنم — وہ کہ ندارم بجہان محرمے
ہست درین درد من خستہ را — مرگ سزاوار ترین مرہمے

غزل ۵۷ از دیوان — بر من اگر گریہ نمے آیدت — وسط الحیوۃ شعر ۹
وام کن از دیدۂ خسرو نمے

چہ بد کردم کہ از من برنگستے — ز غم در جان ما لشتر نگستے
روان شد گریہ تا گیرد غمانت — گذشتی و عنا نزا بر نگستے
مرا در طعنۂ خصمان فگندے — بسنگ ناگہان گوہر نگستے

تمنم خستے دخونم نوش کردی چرامی خوردی وساغم نشکستے
دلم را خرد نشکستی زہجران قوی بیمانہ را در نشکستے
نگویم زلف کان دزد سیہ را نکو کردی کہ با دسر نشکستے
چہ نازست این مگر کافر نشکستے چہ بانگ پای آپست اینکہ در حجہ
نوادر خلق خنیاگر نشکستے

غزل ۵۰ ہ از دیوان غرۃ الکمال شدہ

اگر محکم زدی بر جان خسرو کہ زلف عنبرین را بر نشکستے

نشکستے طرۂ تا در سر چہ دارے بگوئی کینہ با ما کرچہ دارے
کلہ کج کردۂ از بہر آن راست کہ خونریزی دگر در سر چہ دارے
مسلمان کشتن ار در مذہب تست بکش بسم اللہ اے کافر چہ دارے
ربودے یک نظر جان کسانرا چو بربودی جان دگر دلبر چہ دارے
ورق چون داغ شد ابتر نگردد چو داغم کردۂ ابتر چہ دارے
مگر من گفتہ ام از تو صبورے دروغے گفتہ ام با در چہ دارے
گرم دیوانہ خواہی داشت درست میان بربستہ ام بر بر چہ دارے
فتادہ سوختم بر خاک راہت چہ بنیم خاک و خاکستر چہ دارے

غزل ۵۹ ہ از دیوان

بر آب دیدۂ خسرو بخشائے شدش خون خشک خشمش ترچہ دارے

بقیہ شعرہ

ای گل دہن تنگت صد تنگ شکر چیزے گل با تو نماند در حسن مگر چیزے
مارا بہ تماشائے مہمان رخ خود کن چون سبزہ بر آوردی گرد گل تر چیزے

دو دیگه زآه من برماه زد سے هرشب
ور روسے چو ماه تو هم کرد اثر چیزے

تا باغ رخت دیدم گل باد بچشم من
گر از گل و بستانی آرم بنظر چیزے

گفتے که مگر بندم در ریختن خونت
بارے زپے بستن داری بکمر چیزے

گویم غم دردم بین گوئے که بتر خواهم
بسم الله اگر خواهی زین هر دو بتر چیزے

غزل ۶۰ از دیوان

زان غم که فرستادی کرده دل خسرو خوش
جان منتظرست اینک گر هست دگر چیزے

تحفة الصغر شعرا

لعلست چنان با لب یا هست جان چیزے
رویست ترا یا مه یا خود به ازان چیزے

بنشین که نمی خیزد یک سرو بالایت
خود پیش تو کی خیزد از سرو روان چیزے

من پیش درم از تو تو غم نخوری از من
آرے نبود مه را از ضعف گران چیزے

خنده زنی از خواهم قندے زدهان تو
یعنے که ازین گفتن ناید بدهان چیزے

بوسے طلبم گوئی لب می ندهد دامم
گر بوسه نخواهی داد بارے بستان چیزے

وصلم تو نمیخواهے ترانم بزبان دارے
از عشوه بکش مارا گر هست چنان چیزے

غزل ۶۱ از دیوان

خواهم بفسون بستی در جادوئیت یابد
اینک غزل خسرو بگیر و بخوان چیزے

وسط الحیوة شعرا

سمن داری بزیر سبزه یا خود یاسمین دارے
زخمی داری به از زهر و چها نداری همین دارے

زغمزه میکشے ناوک ندانم بر که خواهی زد
جز اینت تند میرانی ندانم با که کین دارے

ازان لعل و دهان خوش سلیمانی بکن دعوے
که هم دیوت بفرمانست هم انگشتر نگین دارے

بزلف کافرت دارم دل کافر مزاج خود
بزناری بدل کردم همی اسباب دینداری

مرا رخساره زرین شد چو سیمین دیدمت سینه
مرا جان آهنین باید چو تو دل آهنین دارے

ترا چون آنجوان روی و عاشق پیش تو مرده
چه سود م از جهان رو نیکه مارا این چنین دارے

بران عزمم که گیرم ساعد سیمین تو یکدم
بمن ده اندکے زان گل که اندر آستین دارے

خط سبز از پرطاؤس میسازد مگس رانت
رها کن تا مگس راند که در لب انگبین دارے

غزل ۶۲ ـ از دیوان

لب شیرین بخسرو ده مبادا خط فرو گیرد
شکر در کام طوطی نه که زاغ اندر کمین دارے

غرة الکمال شعر ۹

دیوانه شدم زیار بدخوے
بیگانه ترست آشنا روے

دل بردن عاشقانست خویش
من جان بزم از انچنان خوے

با جعد ترنش تن چو مویم
در بافته گشت موے در موے

پرسند نشان صبر گویم
گامے دو سه از عدم درون سوے

خواهم بدرش روم بصد آه
سوزم سر و پاے خود دران کوے

او گرچه که سوز من نه بیند
بارے رسدش زداغ من بوے

ساقی بزکات مے پرستان
از من بدو جرعه غم فروشوے

اے دیده بسوز من نجنبانے
کامروز ترا ست آب در جوے

غزل ۶۳ ـ از دیوان

خسرو چو به نیک گوئے تست
یاد آر ادر انگفت به گوئے

بقیه نقیه شعر ۶

سلام خدمت ما اے صبا بیار بگوے
فغان وزارے بلبل نو بهار بگوے

برفت قوت عقل و نماند طاقت صبر
بگوے حال من اورا و زینهار بگوے

زخون دیده همه دست من بکار گرفت
مگر که دست بگیرد مرا نگار بگوے

هزار جور کشیدم زغم که نتوان گفت
یکے اگر تو بدانے ازان هزار بگوے

اگر ز بندہ فراموش کردیا دش زد | وزین دو سہ سخن از وجہ یادگار بگوے

غزل ۴۶۴ از دیوان — تحفۃ الصغر شعرا

حدیث چشم ز دریا بگو بے وزین بگذر
چو زین گذشت حدیث لب و کنار بگوے

تا داشت بجان طاقت بودم شکیبائے | چون کار بجان آمد زین پس من و رسوائے
سر پنجۂ صبرم را بیچیدہ بردن شد دل | ای صبر همین بودت بازوئے توانائے
در زاویۂ محنت دور از تو چو مجوران | تنہا منم و آہے آہ از غم تنہائے
صد رنج ہمے بینم ای راحت جان از تو | از دیدہ توان دیدن چیزیکہ تو بفرائے
شب ہا منم و اشکے وز خون ہمہ بالین تر | عشق این ہنرم فرمود از عیب نظر مائے
گر راز برون دادم دانی کہ ز بیخویشے | دیوانہ بود عاشق خاصہ من سودائے

غزل ۴۶۵ از دیوان — وسط الجوقۃ شعرا

بس در کہ ہمے ریزد از چشم تر خسرو
کز دست برون رفتش سررشتۂ دانائے

ہر کسے را ہوائے سیم و زرے | من مسکین و داغ سیمبرے
ہست در خون نگریہ مردم چشم | چون کریے بدست بد گہرے
شبم از تا بتا تست چہ باک | کہ ز روئے تو ام بود سحرے
تو بیک غمزہ بشکنی گہر من | کشتم از عقل و جان و دل خشرے
ہر کہ جانیش ہست و جانان نیست | او ندارد ز زندگے اثرے
بہر من گر جہان بود پر غم | کہ ز یارست یار مشترے
پند گو با ترا چہ درد کند | زخم پیکان بسینۂ دگرے
خورش مرغان شکر باشد | نقل منجوارگان بود جگرے

غزل ۴۹۶ ۱۰۰	همه کس ذوق خوردے گیرد ذوق غم گیر خسرو اقدرے	غرة الکمال شعر ۹

ای صد شکست زلف ترا زیر هر خمے — وز در همیش مانده بهر گوشه در همے
گه گه بناز شانه کن آن زلف را مگر — دلهاے دیر مانده بروں آید از خمے
موئے شدم ز هجر تو گر گوئے اینقدر — کاین از پے منست نه گنجم بیا طمے
از رشک آن که در غم تو گردد م شریک — مے میرم و غم تو نگویم بهیچ کمے
گر جان برد تو پرسش بیمار یم میا — ترسم که در دل آید ازیدنم نمے
افسوس مردنم مخوراے پادشاه حسن — زیرا گداے مرده نیرزد بها تے
چون درد کشته در دل من یادگار تست — روزے مباد در دمرا هیچ مرهمے
گر بے تو در بهشت برندم ز نم زآه — آتش دران بهشت که گردد جهنمے

غزل ۴۹۷ ۱۰۰ از دیوان	بنو د بسبب که مهر گیا بد از زمین هر جا که آرد دیدهٔ خسرو چکد نمے	بقیه نقیه شعر ۲

بهار انچنین خرم مرا آواره دل جائے — سن گنج غم در هر کس بیا غمی و تماشائے
بسوے سرو پا در گل روان شد خلق من آنم — که خواهم خاک گشتن زیر پائے سرو بالائے
ز هجران خون همیگریم ز دیده جز گیا و غم — چنین ابرے معاذ الله اگر بارد بصحرائے
بگویت سنگسارم گر تو بنوازے بیک سنگم — بیا نظاره کن بارے بحال حال رسوائے
بخارے کز جفایت میخلد در سینه خرسندم — اگر از نخل بالایت نمی ارزم بخرمائے
کباب خام سوزیرا حریفے چاشنے داند — که از سوز جگر دقتی چو من نجشت سودائے
اگر زیر و زبر شد ذره گو میشو بجا بست این — که یاد آمد گهے خورشید را از بی سروپائے

غزل ۴۸۴ از دیوان

قوای عاقل که از خسرو و سر و سامان بیوئے
رہا کن وجہ دیوئے زمجنوئے و شیدائے

تحفۃ الصغر شعر،

مرا دل با یکے ماند ست جائے
کہ روزے نامد از کویش صبائے

ہمہ کس ز آتش ہجگانہ سوزند
من مسکین بداغ آشنائے

بیا ای زاغ کایں آن استخوان نیست
کہ بر وے سایہ اندازد ہمائے

مزن طعنہ پریشان نیم بگذار
کہ عمرے رفت بر باد ہوائے

مہ و خورشید گو بر جائے خود باش
کہ ما ہم شادیے داریم جائے

ز عشقت کار من جائی رسید ست
کہ جز مردن نمے بینم دوائے

غزل ۶۹ از دیوان

از تیغت بیم خسرو بیش ازاں نیست
کہ گیرد دامنت چوں من گدائے

غرۃ الکمال شعر ۱۰

دو چشم مست ترا نیست از جہان خبرے
کہ نیست ایں غمزہا بہر جگرے

تو داری انچہ پری دارد از لطافت لیک
چہ فائدہ کہ نداری ز مردمی قدرے

دلم ببردے ناوکے در و بر و د
در تیغ باشد بر جائے چو تو ئی دگرے

متاع جان کہ ببرد و جہانش نفروشم
اگر چہ میطلبے را ضیم بیک نظرے

چناں ببردے تو مستعر قم کہ یادے نیست
کہ بر فراز فلک زہرہ ایست یا قمرے

دراں زمین کہ توئی پائے را بعزت نہ
کہ زیر ہر کف پائی فروشدہ ست سرے

کجا ست صحبت دور افتادگاں فریاد
کہ عمر رفت و نیامد ز رفتگاں خبرے

مرا کہ آبلہ شد پائے دل تراچہ خبر
کہ در ولایت خوباں نکردۂ سفرے

نگشت خوشدل عاشق بانگبیں نبشت
چہ دل بود کہ تو نا بود بگل شکرے

غزل ۷۰ از دیوان	ببوسی از قبل خسرو آستانش اے باد اگر دوران سر کو روزے افتدت گذرے	بقیہ نقیہ شعرہ

بیکارے باشد کو را نبود دردے — کاہل فرسے باشد کز دے بجد گردے
روئے کہ ز عشق آید جانم بفدائے او — خود جان نبود شیرین با ذوق چنان مردے
شبہا نہم دشمع ہم سوختہ من ہمدم — گہ مردہ دگہ زندہ آہے دوم سردے
شدت گل و روزے فریاد کہ بنشینے — پنشیم چو گل سرخے پہلوئے گل از مردے

غزل ۷۱ از دیوان	گفتم کہ خمت خسرو تا چند خورد آخر خندید کہ عاشق را بہ زین نبود دردے	بقیہ نقیہ شعرہ

امید نبود ارچہ مرا یک نظر از وے — ہم دید کہ کیسا رنبود انقدر از وے
دل میکشدم جانب آن غمزہ ہنوزم — ہست ارچہ کہ صد تیر بلا در جگر از وے
دوش از دل من یاد ہمیکرد خیالش — کان رفتہ کجا شد کہ نیامد خبر از وے
پژمردہ مبادا رچہ خورد از جگرم آب — آن شاخ جوانے کہ نخوردیم برازوے
در کشتن من عیب کنندش ہمہ لیکن — گر عیب نگیری چہ خوش ست این ہنر از وے
من داشتہ جانرا بصد افسانہ ہمہ شب — وانگہ ہمہ جنبیدن باد سحر از وے
از موے تو برمائے دلا نک نہد اشکال — حسنت کہ گسست ست خیال دگر از وے
دور از تو مرا دور کنند از تو دگویم — دور از ہمہ کس بود تو انم مگر از وے

غزل ۷۲ از دیوان	پسند کہ میرم چو گان بر سر کویت خسرو سگ خانہ ست نہ بندد دو ازدے	تحفۃ الصغر شعرہ

گر تو سیمین سرو را سکل سر فرازی دہی — بندہ را بانالۂ بلبل ہم آوازے دہی

بهر مردن کشتم انبک ساخته تا کے هنوز
نرگس بیجوے را تعلیم به سازے دهی

آب چشم من که شد غماز حال من بخون
کسوت نعلش همه تشریف غمازی دهی

داد دین سر هم بده گر زیر پایت او رماند
چون بصف عاشقان داد سرفرازی دهی

بت پرستی دلم بسیار شده قسمت اگر
تیغ کافرکش بدست غمزه غمازی دهی

غزل ۴۳۲ از دیوان — عزة الکمال شعره

یار در دل خسرو داد جان هم آخر شاید ای ماه
یا دشادرا باگداخانه یا نازے دهی

نسوان چشمش از خواهم نه بستے
چرا چشم چنین در خون نشستے

اگر بودی بخشمش مردمے هیچ
بر غیسان در بروی ما نه بستے

دراز خوبان باسان دل شدے سرو
ز آه عاشقان آتش نه جستے

خوش آنوقتے که گاهے از سر ما
بدیدے سوی ما دیر نشستے

موذن چند خوانے در نمازم
چه میخواهے ز چون من بت پرستی

بتا گر گویمت حسام میم ده
مگر این بیهده گوئی ز مستی

ز تو یک غمزه دز عشاق شهرے
ز تو یک تیر دز عشاق شستے

غزل ۴۳۳ از دیوان — بقیه نعته شعره

رخت را کاش خسرو سیر دیدے
که مردے دز شادیدن برستی

گر یاد تو از مشک تر آلوده نبودے
زنهار دل من حسته و پالوده نبودے

در زلف ترا شانه فراهم ننشاندے
یکدل بسر کوے تو آسوده نبودے

ز انگونه نخوردے غم تو خون دل ما
گر غمزه خونخوار تو فرموده نبودے

در نرگس مست تو خبر داشتے از ما
خون خوردن ما بر تو بیهوده نبودے

تا چند کشم زین دل خود کامہ جفا ہا | ای کاش کہ این جان غم اندوہ نبودے

غزل ۵۰۰ از دیوان — خسرو کہ بداماں مژہ رفت ورت را — وسط الجوۃ شعرہ
افسوس کہ گردانش آلودہ نبودے

من اینک بیدلانرا خندہ می بینند ستم زورے | کنون برسید ہر نجمی کہ من میگاشتم روزے
ہم اول روزگان الفت سیاہم مش چشم آمد | دل من زد کہ ازوی شام گردد حاشتم روزے
تو ای ناخوردہ جام عشق ہشیاری مکن دعوے | کہ من ہم خویش را ہشیار می پنداشتم روزے
نہ چشم بر رخش دارد نہ گوئش در نہ ہم بازے | ہم از خاک درش این خصہ می اینا شتم روزے

غزل ۵۰۶ از دیوان — ملامت سوخت خسرو را ہمہ پاداش آنست این — بقیہ نیقہ شعرہ
کہ بر اہل سلامت بد ہمی انگاشتم روزے

صبا آمد دلے بوی ازان گلزار بایستے | چہ سود از بوی گل ما را نسیم یار بایستے
رخش در جلوہ ناز ست و من از گریہ نابینا | دریغا دیدہ ہای بخت من بیدار بایستے
تبسا گاہم کہ چون ہر جستان میگیست ہجرانش | شفاعت خواہ من آن لعل شکر بار بایستے
چہ سود م زانکہ در گشتن دہد خلقے بنظارہ | نگاہی سوے من زان نرگس بیمار بایستے
شراب عشق خورد م نیست کس کار دلسبا ما | دلم گر مست شد با کے خرد ہشیار بایستے
در انساعت کہ سرو تو من اندر بوستان دیدم | اگر در چشم من گل نیست با کے خار بایستے
ز خوبی ہر چہ باید ناز نینا نرا ہمہ دارے | ولیکن از وفا خالی بران رخسار بایستے

غزل ۵۰۰ از دیوان — سگان در کوی او بسیار و خسرو را دور دارند — تحفۃ الصغر شعرہ
طفیل آن سگان بارے مرا ہم بار بایستے

تو با این رو بگو مہ را چہ باشے | تو با آن رخ بگو شہ را چہ باشے

بہ بین آئینہ و خود را صفت کن
حدیث زہرہ و مہ را چہ باشے
دلا از نیسان کہ مینالے بران در
گدایان شبانگہ را چہ باشے

غزل ۸۰۸ از دیوان
چو سویت خسرو آنمند فلان گوش
وسط الحیوۃ شعرہ
بگویش نالہ و دد را چہ باشے

من باد نخواہم کہ وزد بر چو تو باغے
تا از تو نسیمے نرساند بدماغے
ای دولت مرغی کہ خورد بر ز تو مائیم
کز دور خرابیم ببوے چو تو باغے
کز خلق ببازار سود خواہ بہ بستان
ما را ز درخت نیست دگر سوی فراغے
گر جلوۂ طاؤس چو روے تو بہ بینم
در کوے تو ارزیم بمانی ز اغے
تو داغ جگر را چہ شناسی کہ نبودست
جز از می گلرنگ بدامان تو داغے
پروانہ کہ جانرا بسر شمع فدا کرد
در مشہد خویش از تن خود ساخت چراغے
آن بہ کہ من سوختہ پیش تو نالم
زیبا نبود پیش گلے بانگ کلاغے

غزل ۸۰۹ از دیوان
ماند زدل خستہ خبر گرچہ کہ خسرو
غرۃ الکمال شعرہ
از گریہ دو اینده شب در ز الاغے

اے رفتہ در غریبے باز آ عمر دجانے
یا خود چو عمر رفتہ باز آمدن ندانے
در راہ تو بمیرم در چہ ترا نہ بینم
بارے خلاص یابم از تنگ زندگانی
زانجا کہ رفتہ تو نفرستے ارسلامے
بر دست باد باری از خاک او فشانی
رفتے و در آرزویت بر لب رسیدہ جانم
ما نا کہ زندہ یابے باز آ بے اگر توانی
از ما چو آشنایان برداشتند دلرا
ای جان دور ماندہ تو ہم بر گرانے
ای صاحب ملامت خفتہ بخواب مستی
تو در شب سلامت حال مرا ندانے

غزل ۱۰۰ از دیوان — تحفة الصغر شعر ۷

زین نخبت ما بسان کامی نیافت خسرو
برباد آرزو شد سرمایهٔ جوانی

بهر کشتا دعالمی بکشاز زلف خود خمے — در پیچ پیچ زلف تو پیچیده شد چو عالمی
دلهاست در زلفیت بسی کن شتا ولیک آهسته تر — زیرا نباید ناگهان خونی چکد از هر خمے
چند از جهالت هر سبے صبح در و غم بردمے — ای آفتاب راستین از صدق آخر دم دمے
در هم شده نام ترا میگویم و جانم لب بلب — یک خنده تو بس بود شربت برای درهمے
با خویش گویم راز تو بس سوزم و دم در کشم — رشک آیدم کاندر غمت ابنا زگردد دمے
غمهات آید بی بپے در یکسد آن سلک غم — پیوندم در خون جگر هر دم غمے را با غمے

غزل ۱۰۱ از دیوان

خسرو گرفتار تو شد چون هست چشمت ناتوان
گر دست آزادش کن بیچاره مرغی پر کمے

وسط الجوزة شعر ۹

مگر اے باد نوروزی گذر بر یار من داری — که گوئی آن نسیم تازه زان گلزار من داری
اگرچه یار نارد رو رے از ما چون رومی آنجا — سری از من بپای آن فرامشکار من داری
مرا از زندگانی تو بشد ای مرگ بی روئیش — بیا بسم الله از فرمانی از دلدار من داری
مدان ای سرو کز حسن تو حیران ماندهام در تو — ولیکن دوست میدارم که شکل یار من داری
دل آزرده من بار ے از غمخوارگی خون شد — تو چونی ای که جا اندر دل غمخوار من داری
کلاه صوفیانه از جام می میساز دآن ساقی — ورای محتسب گر طاقت بازار من داری
من و شبها و هجر و پاسبانے از سرم بگذر — تو خواب آلود نتوانی که پاس کار من داری
مگر این سوز نشیند تو انے مردمی کردن — که بگذم پای نازک بر دل افگار من داری

زبانی خسرو انشکر عنت گر نشنوی از نے

غزل ۲۸۲ از دیوان — تو مست و دولتی کے گوش بر گفتار من داری — وسط الحیوۃ شعرہ

من ندیدم چو تو هرگز دلبرے — سر کشی عاشق کشی غارتگرے
از تو یک ناز و ز خوبان عالمے — از تو تیرے در دو لبا لشکرے
در زمین پنهان بماند آفتاب — گر بر آئی بامداد از منظرے
من سرے دارم که در پایت کشم — گر تو در خوبی ندارے همسرے
از کجا بر روزگار من فتاد — چون تو سنگین دل بلاے کافرے
دست نه بر سینه ام تا بنگرے — آتشے پوشیده در خاکسترے
از دو چشمم روز و شب در چار سو — تا مگر ناگه در آئی از درے
منکه از خود بر تو غیرت میبرم — چون تو انم دید نت با دیگرے

غزل ۲۸۳ از دیوان — هر که دید از چشم خسرو خون روان گشت هر مو بر تنش من نشترے — غرۃ الکمال شعرہ

صبا زلف ترا گر دم نداد ے — گره در کار ما محکم نداد ے
دراز در دل ما بود ے آگاه — مشاطه گیسوت را خم نداد ے
دگر در عقل گنجید ے جمالت — ورق در دست نا خرم نداد ے
حکیم از عشق دانستے خرد را — نشان سوی نبی آدم نداد ے
دگر جاوید بود ے ملک مقصود — سلیمان دیو را جانم نداد ے
صبا هم دوزخے دانست مارا — وگرنه سوز ما را دم نداد ے
ستد گر جان من غم داد بارے — چه میکردم اگر آنهم نداد ے

خلاصے دید از خسرو ز عشق

غزل ۴۸۴ از دیوان | گرہ بار از گریہ نم نداد ے | تحفۃ الصغر شعر ۹

نے کار گیست عشقبازے | گو دل نہند بجانگدازے
عشقے کہ نہ جان دہند دردے | بازی باشد نہ عشقبازے
می آئی و مے چکد ز تو ناز | کز سر تا پائے جملہ نازے
تن غرقہ خونست سجدہ بندیر | کاین جامہ نے شود نمازے
محمود و شان عشق را کشت | چشمت بکرشمۂ ایازے
زلفت کہ حدیث او دراز ست | آموخت شب مرا درازے
از غمزۂ تو کجا رہد دل | این کافر و آن کشندہ غازے
بر یاد تو مے زیم ولے جان | تا کے ماند بچارہ سازے

غزل ۴۸۵ از دیوان | خسرو چو نہاد سر بہ تسلیم | وسط الحیوۃ شعر ۷
یارے بکشش ار نمے نوازے

می بجایم ارچہ بجون من مسکین وارے | نوش باد ت کہ شکر خندۂ بشیرین وارے
دو جہانست ز یک خندۂ تو عاشق را | ز انکہ در لب ز یکے خندہ دو پروین وارے
ز ان لب سادہ گرم بوسہ بخشی کم ز انکہ | نظرے جانب این گریۂ رنگین وارے
پیش صوفی مگذر و گریۂ خونین فرمائے | تا بخون دست نشوید دلش از دینداری
نگری در من و چون من نگرم بر سخنے | این چہ فتنہ ست کہ بہر من مسکین وارے
خار و لستر تنہا یم افگندہ فراق | ز ان چہ سودم کہ تو در بر گل و نسرین وارے

غزل ۴۸۶ از دیوان | ہمہ را زندہ کنے و ز بکشے خسرو را | وسط الحیوۃ شعر ۹
جان من این چہ طریقت و چہ آئین وارے

پیش ازین من با جوانان آشنائی کردمی
کاشکے زیشان ہم از اول جدائی کردمی

از دل خون گشته اکنون گوش بتوانم نهاد
آنکه اول وصف خوبان ختائی کردمے

زین دل چون دزخ ار شمع مرا دادی فروغے
وقتی آخر شام غم را روشنائی کردمے

یکنفس شیرین ندارم یاد از دوری کزان
بر جراحتهاے جانے مومیائی کردمے

توبه داد این چشم شاهد باز و آن شاهد مرا
زانچه من وقتی حدیث پارسائی کردمے

ای خوش آن شبها که از بهر گذشتن بر درت
در سر کوے تو بر در ها گدائی کردمے

خلعت تخت زخون بالیستے اندر گردنم
تا میان عاشقانت جلوه نمائی کردمے

از پے تو دوست میدارم غمت را ورنه من
با چنان بیگانه من آشنائی کردمے

غزل ۷۰۰ از دیوان عزة الکمال شعر،

زاغ پالانست خسرو بر رخت در باغ هجر
گر گلے بردے ز تو بلبل نوائی کردمے

ولا آن یک را دیدی کنون سامان کجا بینی
نمیگفتم ورو منگر که خود را مبتلا بینی

بخیل آن سواری لشکر دلهاے مشتاقان
فروزان همچو آتشهاے لشکرجا بجا بینی

نیارم گفت کش پابوس از من ای صبا لیکن
زمن بر گرد سر گردے ز خیلش هرکرا بینی

شد از درد جدائی جان من صد پاره بنگر تا
بهر یک پاره جان جانی درد جدا بینی

یکے باز آ و در دیوار هاے خانه خود بین
که در هر یک بخون من نوشته ماجرا بینی

فدای پات صد جان چون خرامی وکشی صدرا
دگر چیند خون از شرم سوی پشت پا بینی

غزل ۸۰۰ از دیوان تحفة الصغر شعر،

مرا گفتی که خسرو حال خود بنمای گه گاهے
معاذ الله که تو این دردهاے بی دوا بینی

اے بے غم از دل من بسیار شد جدائے
شادی بود بردیت بر غم کنان نیائے

واند چگو باشد شبہائے دردمندان | آنکس کہ خفتہ باشد بر بستر جدائے
شبہائے عاشقانرا اشمع مراد نبود | از سوز خویش مبند پروانہ روشنائے
خورشید آسمانرا چون کم توان رسیدن | بر خاک رقص میکن اے ذرۂ ہوائے
از حسرت جمالت جانم زپا در آمد | اے دستگیر جانہا آخر بگو کجائے
گفتے ربات کردم از خنجر نیاست | دل سوختی و جانم آتش برین رسائے

غزل ۸۸۹ از دیوان — من آن نہ ام کہ باشد در ملک وصل میم — وسط الجوزہ شعر ۹
بگذار تا بگویت خوش میکنم گدائے

رخ خوبت بچہ ماند بگلستان بہارے | چشم مست تو بدان نرگس رعنای خمارے
تیر دے دررہ دمیگرد و جان گردد ست | ہم بدانگونہ کہ گرد سر گل باد بہارے
تیغ بگذار کہ بارے حق عشقت بگذارم | گر برانے کہ حق صحبت ما را بگذارے
بہ دست اینکہ سرے کوی تو باران دو چشم | کز وفا خوشہ نیابم کہ تو این تخم نکارے
شاد مانم بمحبت گرچہ دل سوختہ خون شد | شاد باد ادل تو گرچہ ز من یاد نیارے
صید آن چشم شدم گر کشدم میست ملامت | کہ نجوید ز ترکان دیت خون شکارے
ای خیال رخ آن یار جدا ماندہ درین دل | او چو مہمان نشود خانہ بصورت چہ نگارے
ایکہ بیفائدہ پندم دہی آنروئے ندیدے | گر تو بینش تو ہم گوش بدین پند ندارے

غزل ۸۹۰ از دیوان — آ بگیتی ست دل نازک بطاقت خسرو — غرۃ الکمال شعر ۹
بشکند وہ کہ چنین گر تو در اگوش ندارے

بخرام ای سرو روان کز باغ رضوان خوشترے | دلدادگان جویش را میکش کہ از جان خوشترے
در ہوشیاری نوشی مست غلطان دلکشے | چون وکنی شانہ کشی طرہ پریشان خوشترے

چوگانت دلبری از همه سر برده هر موی از همه — خوش میبری گوی از همه در لعب چوگان خوشتری
با آنکه خوش باشد چمن از سرو و نسرین و سمن — بسیار دیدم از تو من بسیار از ایشان خوشتری
هرچند منعم دلبرا تشنه ترست این دل مرا — خواهم بیاشامم ترا کز آب حیوان خوشتری
گرچه جوانی خوش بود بی تو مرا خوش نبود — در زندگانی خوش بود حقا که تو زان خوشتری
بادی چه باشد دل ببین کاجا کنی منزل گزین — در چار سوی جان نشین کز مست بستان خوشتری
نفس نوای شمع جگل بر دین و هم رین آب گل — لیکن تو ای در گنج دل در کنج ویران خوشتری

غزل ۹۱ از دیوان — وسط الحیوة شعرا

دارم ز لب درد سے قوی منجو انمش از مسیحا سے
زانگه که در دسر دی لیکن ز درمان خوشتر سے

عزیزی همچو جان ارچه چو خاکم خار بگذارے — بحق غرتے کاندر دل من دارد آن خوارے
جفا پیرایه حسن ست آن کن جانمن بر من — که خوبا تر نزیبد زیور مهر و وفا دارے
به تیغم گر کنے صد شاخ و از بیخم بنه دارے — ترا سرسبز میخواهم ندارم برگ بیزارے
ز غمزه کشتیم اکنون بوسیدن لبے ترکن — کرم کن آخر این مشرت کز زخمی خورده ام کارے
چو گم کردم ز بر خاک در کوی فراموشان — فراموش گشتگان خاک اگر گاهی یاد آرے
ده ای خواب اجل آخر بخواهی آمدن وقتے — هم امروزم بخوبان خوش که من هم دم زنم دارے
بهشیاری ندارم تاب غم ساقی بیار آن مے — که آتشرنگ شد آتش زنم در روے هشیارے
مزن بے او دست چندین طعنه بر گفتار آن دشمن — مبادا هیچ دشمن را بدست دل بگفتارے

غزل ۹۲ از دیوان — تحفة الصغر شعرا

بصد جان شکر میگوید جفاهاے ترا خسرو
شکایت گونه دارد هم از تو بد به بکارے

مرا دوش گوئی بخواب آمدے — بکف کرده جام شراب آمدے

کنون مست جان کندم زان خمار | که ور خواب مست و خراب آمدے
ز حیرت بخواب اجل میروم | که پندارم این تا بخواب آمدے
بدل بر دنم آمدے عیب نیست | تو مستی بروے کباب آمدے
شبے داشتم تیره از روز بد | شبم خوش که چون ماهتاب آمدے
چو مستند در گریهٔ من سبب | تو بودے که بر رودے آب آمدے
بمار چه کامل شدے من خوشم | که در تیغ حاضر جواب آمدے
کجا بودے ای اختر نیک فال | که مه رفتے و آفتاب آمدے

غزل ۹۲ از دیوان

دل خسرو از تو نشد هیچ دهم | تحفة الصغر شعرا
بره گرچه جانا شتاب آمدے

مرا زان مهر خوبان نیست زورے | گدایا نیز از سلطان نیست زورے
بسنگے چون سگان خرسندم از دور | گرم چوبے ز دربان نیست زورے
ز من زائل کن ایجان رحمت خویش | چو درمانت ز جانان نیست زورے
روے اسکندر از همراهیے خضر | ترا چون آبجوان نیست زورے
بحیله چند توان زیست آخر | تنے دارم کش از جان نیست زورے
هوس بختم بر دیت گفت بختم | چغل را از گلستان نیست زورے
دل و جان و خرد بروے ترا باد | مرا بارے ازایشان نیست زورے
ز وردت باد روزے مند جانم | بدردے کش ز درمان نیست زورے

غزل ۹۳ از دیوان

چه سود از گریهٔ خسرو ورا درین غم | وسط الجودة شعرا
چو گشتش راز باران نیست زورے

نیست در شهر گر فتار تر از من دگرے
تبود از تیر غم افگار تر از من دگرے

بر سر کوے تو دانم کہ سگان بسیارند
لیک بنمائے وفادار تر از من دگرے

وہ کہ آرد ز بحر من دگرے را بنمائے
تا نہ بینی ز غمت زار تر از من دگرے

شرمسارم ز گرانجانے خود تا کہ نماند
بر سر کوے تو بسیار تر از من دگرے

محنت عشق و غم دوست دہ دشمن را
تا نکشد اینہمہ دشوار تر از من دگرے

کاروان رفت و مرا بار بلائے در دل
چون روم نیست گرانبار تر از من دگرے

ساقیا برگذر از من کہ بخواب اجلم
باز جوئے اکنون ہشیار تر از من دگرے

غزل ۹۵ ۹ از دیوان — تخمۃ الصغر شعرہ

خسرو دم بہر بتان کوئے بکو سر گردان
در جہان نبود بیکار تر از من دگرے

آن چشم شوخ را بین ہر غمزۂ بلائے
وان لعل خوب بنگر ہر خندۂ جفائے

ہر طاق ابرو او محراب بت پرستی
ہر تار موز زلفش محراب پارسائے

دانی کہ چیست حالم آنم کہ پیشت آید
چون باشد آنکہ ناگہ پیش آیدش بلائے

سودائے زلف آن بت امشب بکشت مارا
ہان اے تب سیہ رو پایانت ہست جائے

ای غم کہ ہست دائم ہر دم ز تو بر من دل
میکش کہ ظالمے را خوش میکنی سزائے

من خود ز محنت خود بودم بجان و گر تو
دہ کز کجا فتادے بر جان مبتلائے

غزل ۹۶ ۹ از دیوان — وسط الجوزۃ شعرہ

سلطان من توانی مہمان خسرو آئے
بیدار ریست امشب در خانہ گدائے

گیسے بنمائے کہ پوشیدہ دارد آن روی گلنارے
چہ غم دارد ترا بگذار تا میرم بدیوارے

خرابم ہم بیک دیدن من دیوانہ در رویت
کسے را پردہ این می کو کند دعوی ہشیارے

بست در خواب می بوسیدم شب لعبت کارے — که می در خواب خوردم این زمان مستم مه بیدارے
خوشم با تو درین سودا که با شم با تو در گنجے — تو سوی خویش ندہی راہ دمن میشت کنم زاری
ندارد چشم من بر آستانت سیری از سودن — مگر گرد خاک گردد سرد این دیدۂ نارے
ز جورت ذوق میگیرم که کاری ناید از خوبان — بجز شوخی و بدخوئی و تندی و جفا کاری
اگر چشم غمزۂ خونخوار صد خون میکند هر دم — مبارکباد بر سلطان من رسم ستمگارے

غزل ۹۰ از دیوان — بصد سختی بخواہد گشتنم غم بعد ازین زیرا — تحفۃ الصغر شعرا
نماند آن دل که خسرو را بغم میکرد غمخوارے

ای پریوش گرچه رسم مردمی کم میکنے — میکنے دیوانه و دیوانه تر هم میکنے
زلف تو از پرده دلی صد قلب خوبان شکست — بسکه تو بر تو دلش در زیر هر خم میکنے
بر دولت جان میکنم مزدی ز رویت یک نظر — شاه خوبانی چرا مزدگدا کم میکنے
بستر خونیست از خون عزیزان آستانت — وه چگونه خسپد این خونها که هر دم میکنے
کشتگانت را بخون دیده میشویند خلق — اے عفاک الله تو باری دیده نم میکنے
شعلهاے خود دلا روشن مکن هر جا ازانکه — تازه داغے بر دل یاران محرم میکنے

غزل ۹۰ از دیوان — درد خسرو را زیادت میکنے ای بیدگوے — وسط الحیوۃ شعرا
تو حساب خویش میدانے دمرهم میکنے

زمن که عاشق و مستم صلاح کار مجوے — خزانست در چمن عاشقان بهار مجوے
دلم بحبت مستان و شاهدان خو کرد — نشان تقوی ازین بنده روزگار مجوے
چو من ز خون دل سوخته سیه رویم — سیاه روئی من زین سیاه کار مجوے
نروید از گل من جز گیاه بدنامے — گل سلامت ازین خاک خاکسار مجوے

بجز فسانہ و زفاسق دگر عمل مطلب
بجز دعا نہ مقام دگر شمار مجوے
ز اہل میکدہ چیزہا کسے جاں مخواہ
بگنج مزبلہ جز ماکیان شکار مجوے
دلا چو ہدیۂ جان پیشکش نخواہی کرد
بر آستانۂ سلطان عشق بار مجوے
سوار رجا بک من آمدم بہ بند گیت
قرار بند گیم دہ دلے قرار مجوے

غزل ۹۹ از دیوان — وسط الحیوۃ شعرہ

چو خسرو از تبان زہیار توان یافت
مجو رہائی ازان بند و زہیار مجوے

اے باد حدیث لب ماش بگوئے
در گوشۂ در گوش بہ تنہاش بگوئے
از ہر نمطے افگندے آنجا سخن خوش
زانگونہ کہ دانی سخن ماش بگوئے
از غمزۂ او ہست ہمہ شہر بفریاد
آہستہ بدان نرگس رعناش بگوئے
با دامن پر خون چو بیا زار فتادم
حال من تر دامن شیداش بگوئے
گستاخی بوسے سخنی لیک بیامے
از ہر لب من با لکف ہر پاش بگوئے
گفتے کہ کشد دردت ازنام تو گویم
اے کاش بگوئے دریا کاش بگوئے
دلدادۂ او یم اگر امروز دہم جان
فردا چیرے از پے فرداش بگوئے
چون مردن من رحمت آن باش نیرزد
اینجاش نخوانے دہم آنجاش بگوئے

غزل ۹۰۰ از دیوان — تحفۃ الصغر شعرہ

ہر چند دل خسرو از و سوخت نخواہم
کش ہیچ ملامت گنی اماش بگوئے

اے باد صبحگاہے چہ از کدام سوئے
وے بوے مہربانی دہ از کدام کوئے
گرچہ غمت بخونم تعویذ مے نویسد
تعویذ جانت سازم اے آیت نکوئے
پنہان مشو ز دلہا آتش زن آنکہ را
ہر روز گرم ترکن بازار خوبروئے

خونہا زو دیدہ سویت رفت و شبے نگفتے
کو آب آشنائی تو از کدام جوئے

تو ست ہمچو غنچہ دل در خیال حسنت
گلبرگ من نگوئے تو در کدام بوئے

با آنکہ کشتہ گشتم از خنجر جفایت
بوے وفات آید گر خاک من بوئے

اے باد من نیارم گفتن کہ باش بوسی
لیکن سلام خسپم با خاک در بگوئے

چندم ز گریہ گوئے ای بند گو کہ باز آ
پیکان درون سینہ خون از برون چہ شوئے

غزل ۹۰۱ از دیوان

شب قصہ ہای خسرو پیش کہ گویم ایجان
با تو نگویم اے دل زیرا کہ ز ان ادنے

وسط الحیوۃ شعر ۹

سخن چون بر ان دو لب گوئی چگونہ انگبین بارے
بجانی کان دو فرخ شد چہ باشد با سمین بارے

چو غم را چاشنی لختست تو ان از ہوس خوردن
وگر خوردت ہوس باشد غم آن نازنین بارے

ہنوز آن زلف چون زنار تا کے در دلم گردد
بکار بت پرستی شد مرا ایمان دین بارے

ترا با زار خوبی گرم و من در سنگ سار اینجا
کہ گر رسوا شود عاشق بباز اری چنین بارے

برائے کاستین بر بالے تیغے زنی بر من
چہ حاجت تیغ ساعد پیش تو بر بالائے تین بارے

اگر دامان رحمت سایہ بر ما نیفگند از بے
چنین ہم از من بیچارہ دامن بر چین بارے

بست غیرے گزیدہ گر در غیبت از من آن جانم
ہم امروزم کجی نبود ای آن نقش نگین بارے

چہ باشد جان شیرین کز پے شیرین لبت ندہم
چو میباید بگس را مردن اندر انگبین بارے

غزل ۹۰۲ از دیوان

حساب زندگانی نیست رو گر زود گر دیرم
وگر خود مرگ باید ہم بخاک آن زمین بارے

تحفۃ الصغر شعر ۹

گل آمد و ہمہ در باغ بامے و جامے
من و حزانۂ ہجر و غم گل اندامے

ہوائے دیدن گل شد روا مدارائے دوست
کہ بے رخت گذرانم چنین خوش ایامے

ز جام خویش فروزید جرعۂ بسرم | که سر خروے شوم گر نمید ہے جامی
بگیے خبر بگل بوستان اے باد | که مرد بلبل و تو در شکنجۂ دامے
چنین که صبح سعادت ہمیشہ فرخت | چہ باشد از شب ما را سحر کنے نامے
خوشم من ار چہ که درد نہفتہ در دل ہست | که بے کرشمہ درین دل بمنزل کامے
چہ پوست باز کنم با تو داغ پنہان را | که ہست سوختہ جانی کشیدہ در جامے
دلے که پیش رخت لاف صبر زد مردوست | که ہیچ زندہ نگیرد بر آتش آرامے

غزل ۹۰۳ از دیوان — وسط الحیوۃ شعرا

بود فضول خریداری تو ازخسرو | بجان عمر که این نسیه است و آن دامے

نه از روست که گویم کبک خوش گامے | که کبک قہقہہ بر خود زند چو بجرامے
ز شرم سر بگریبان فرو برد غنچہ | اگر بباغ روے با چنان گل اندامے
چو ذرہ زیر و زبر میشوند مشتاقان | در آن زمان که چو خورشید بر سر بامے
اگر تو ئے بسر انجام بدرمن خورشید | کدام حال مرا بہ ز بدسر انجامے
بسینہ میگذرد ہر دمے دمے سوزے | که آتشے تو نخاشاک در نیارامے
نگشت سیر ز طوفان آتش شوقت | دلم که بود گواز انفس دوزخ آشامے
کسیکه لاف زد از سوز عشق شمع دشان | اگر کم ست ز پروانہ زہے حامے
چرا کشد ز گریبان عشق سر آن کو | نکردہ پارہ بیکے پیرہن ببد نامے

غزل ۹۰۴ از دیوان — تحفۃ الصغر شعرا

بیا ز بہر ہوس جان بکام دل خسرو | که ہست ہر ہمہ را مردنے بنا کامے

اے باد باز بر سر کوے که میروے | بوئے که رہبرت شدہ سوئے که میروے

با آن نسیم خوش کہ تو داری بہ بوستان
جائے دگر بگو کہ ببوئے کہ میروے

بندان گل شگوفہ کہ ہستت بزیر پای
در حسرت وجوی رونی نکوئے کہ میروے

زنگیوں نہ کز تو طرۂ سنبل معطرست
تو ہر بوئے کردن موئے کہ میروے

خوش میشود دلم کہ گذر میکنی بباغ
دانی بہ گرد گلشن روئے کہ میروے

آنجا رسی بگو کہ جہانے دلے اسیر
در کوئے تو دوان تو بگوئے کہ میروے

غزل ۹۰۵ از دیوان

خسرو ز تشنگی بیابان ہجر سوخت
اے آب زندگی تو بجوئے کہ میروے

وسط الیحرۃ شعر ۹

دلم کہ لاف زدی از کمال دانائے
بگو کہ چون شد از اندیشہ تو سودائے

دمی اگرچہ کہ جان من از تو تنہا نیست
بجان تو کہ بجان آمدم ز تنہائے

در انتظار نسیمے ز تو براہ صبا
کہ ہست عمر گرامی بباد پیمائے

اگرچہ عرصۂ عالم پر ست از خوبان
بیا کہ از ہمہ عالم مرا تو مے نائے

چو وصل نیست مرا قرب تو ہمیں بس
کہ آستان خود از خون من بیالائے

چو گلفشانے بر دوستان خود کم از آنکہ
مرا طفیل ہمہ سنگسار فرمائے

دلم کہ رفت نیاورد یاد ہم چیزے
ازان مسافر آوارہ گرد ہر جائے

دریغ جامۂ عمرو نماند آن مقدار
کہ زیر پا بکشم دامن تبکیائے

غزل ۹۰۶ از دیوان

بہ بند باز نیامد چو خسرو از خوبان
رہاش کن کہ نمیرد کنون بر سوائے

نخستہ البصر شعر ۹

ہر بار کہ تو در دل شب در دلم آئے
خون دلم آید ز دو دیدہ بر دائے

ایجان دمے ماندہ کہ یادم نکنی ہیچ
فریاد کہ جانم بلب آمد ز جدائے

آئے چو خرامان ز نے راہ ہمہ خلق
با آن روش و ناز چہ گویم چہ بلائے

جانم بسر رفتن مشکل تو کشیدہ
بیچارہ من آمدم کہ در پیش من آئے

بے دیدن روی تو چہ گویم بچہ روزم
یارب کہ تو این روز کسے را نمائے

اے شاہد سرمست ببر موے کشانم
تا در سر و کارت کنم این زہد ریائے

چون بلبل آموختہ با شکر دردت
در بند بمیرم کہ نہ ام خوش بہ ہوائے

خوشوقت من آمدم کہ کشتم بادہ بیادت
چون جان بدہم بر سر کویت بگدائے

غزل ۹۰۷ از دیوان وسط الحیوۃ شعرا

ہر شب منم و خاک سر کوے تو تا روز
ای روز و شب اندر دل خسرو تو کجائی

تو اے پسر کہ ازین سو سوار میگذرے
مرا کشی ز برائے شکار میگذرے

ز دوستان کہ بچو لالہ تو خاک شدند
بشو خے تو کہ اے شرمسار میگذرے

ہزار دل بدو ال عنانت آویزان
تو بر شکستہ ازینسان سوار میگذرے

چرا حتے بجز این نیست آشنایان را
کہ آشنائی و بیگانہ وار میگذرے

چہ مرہمے کہ فرو نست در دم ار چہ دمی
ہزار بار بجان فگار میگذرے

تو مست خواب چہ دانے کہ با چہ میگذرد
دران دلے کہ بشبہائے تار میگذرے

تو در درون دل تنگ من خلی ہمہ شب
گلی دلے بدلم ہمچو خار میگذرے

قرار وصل خوش ست ار چہ دیر می بینم
دلے چہ سود کہ زود از قرار میگذرے

غزل ۹۰۸ از دیوان غرۃ الکمال شعرا

بلاست نالہ خسرو برون میا زین بیش
کہ مست میرسے و در خمار میگذرے

اے سرو بلندت را صد فتنہ بہر گامے
ہست از رخ گل رنگت اندرخ گل دامے

یک مردہ اگر جیسے کردے بر جا زندہ
صد مردہ کنی زندہ ای شوخ بدشنامے

خورشید رخا از تو یک ذرہ چہ کم گردد
در کلبۂ تاریکم گر جا شت کنی شامے

گوئید بدر جامہ من می ندرم لیکن
ماندہ ست گریبانم در پنجۂ خود کامے

عقل و دل و جان و تن شد ہیزم عشق آرے
خاشاک بسے سوزد تا پختہ شود خامی

بے دوست دلم با گل آرام نمیگیرد
کو در چمن آنکس رو کو بود آرامے

اے مرغ کہ مے نالی از بہر گلے چندین
ما را کہ ندیدستے زخسار گل اندامے

در چشم و لب خوبان گر جور جفا بینید
طفلیست کہ خوش گردد از شکر و بادامے

غزل ۹۰۹ از دیوان

در قید بود آہو خسرو بنجم گیسو
ہر صید بود لابد در کشمکش دامے

عزۃ الکمال شعر،

تا تو روئے چو ماہ ننمائے
نتوان دیدہ روی بینائے

نیم بالائے تو بنا شد سرو
کہ تو سروی نہ نام بالائے

بہ تماشا قدم چہ رنجہ کنے
کہ تو سر تا قدم تماشائے

گوئے از حسرت نبات لبت
شیشہ گر گشت چرخ مینائے

بستۂ زلف را بگو بارے
کاے فلان در کدام سودائے

بے تو چون زلف تو شب آمدہ ام
چہ بود گر بر فق پیش آئے

غزل ۹۱۰ از دیوان

بوسۂ چند بندہ خسرو را
بر لب خود بر آب فرمائے

بقیہ نقیہ شعرا

یک رہ بکن بغمزۂ جادو اشارتے
کافتد ز فتنہ در ہمہ آفاق غارتے

چندین بشہر و زدے دلہا کجا شود
دزدیدہ گر ز چشم تو بودے اشارتے

آنرا کہ میکشی بہ ازین نیست خونبہاش | کز سر کنیش زندہ گرانے زیارتے
گر بے رخت عمارت عمرم کند سپہر | باد اخراب یارب ازنیسان عمارتے
گویند دوست وعدۂ شمشیر میدہد | آن بخت کو کہ یابم ازین بہ بشارتے

غزل ۹۱۱ از دیوان — سوز فراق خسرو اگر سوز دت مریز / وانی کہ آتشے نبود بے حرارتے — غرۃ الکمال شعر ۲

مارا ورآرزویت بگذشت زندگانے | باقیست تا دو سہ دم دریاب گر توانے
چشمت کہ کشت مارا باشد ہمین قصاصش | کز دور مردن من نبایدش نہانے
گر این تن چو مومیم بودست بر تو گوئے | تو دیر زی کہ اینک بردیم ازگرانے
رشک آیدم زشفقت بر عاشقان دیگر | این لطف ہم مراکن از بہر آن جوانے
چون بر سرم رسیدے بر من مبارک آمد | مردن بر آستانت ایجان زندگانے
شکر غم تو گویم کز دولتش ہمہ شب | با دیدہ در شرابم با دل بدوستگانے
با مغز خود خوشم من بر من مخند گہ گہ | تا بیشتر نگردد این داغہائے جانی

غزل ۹۱۲ از دیوان — بے او دلا ز خسرو کم جو قرار و سامان / کو رسم صبر دارد لیکن چنانکہ دانے — بقیہ نقیہ شعر ۶

ہوس بخست پروانہ زہر خویشتن سوزے | بیا د خانہ روشن کن زہر مجلس افروزے
چہ آتش میزنے زنیسانم ای دور از تو چشم بد | دل و جانست آخر نی سپندست اینکہ میسوزے
گر از بہر مہری چشمت گہ گہ دم بنا میزد | کہ آموزد گمان ابروبت داریم کین توزے
چو دیدی مردنم گفتی کہ روزے روی بنمایم | چنین روزی ہم در زندگی یعنی شود روزے
سگت ہم میرد و ارمن توانی مردمی کردن | کہ چون مارد کنم طوفش بہ تیر و بازیش بردے

غزل ۹۱۳ از دیوان — چہ خوامیکنے در خون خسرو و چشم بدخورا — غرۃ الکمال شعر ۹

برحمت رہ نما قصاب را کشتن چہ آموزی

کشان دل ہمہ سوے گلے دلستانے — من و دلے و شبے و ہوائے ستانے
گر بخیت عقل زسودائے عشق برحق تو — چہ طاقت آرد زالے نبرد تہمتنے
بیار ساقی و در نامۂ سیاہ ببین — فرشتہ را چہ غم از پارسائی چو منے
ہزار جان مقدس در انتظار بسوخت — ز تنگنائے گفتار در چنان دہنے
بگوئے یک سخن و خوش بکش چو فرہادم — کہ نیست جز سخنے خوشنباے کوہکنے
من از دو کون برافتادم از کمند تراست — ز خانمان بدر افتادۂ سر شکنے
چو بت پرست شدم دور خم نبیند بکسے — بقدر سوز کہ کم نیستم ز برہمنے
تو چاک سینہ نہ بینے ز چاک جامۂ مرنج — کہ بس گران نبود در سفر بہ پیرہنے

غزل ۹۱۴ از دیوان — مثال خسرو اگر عاشقے ز دوست از انکہ — بقیہ نقیہ شعر ۶

نیافت کحل وفا چشم ہیچ غمزہ زنے

گذشت آہ کہ من دل زارم شکیبا بود بکجا ہے — پریشانی زلفش آمد و راہ خرسندے
جز این نشیبی اندر عیش تلخ خوردنی نیم — کہ گہ گہ میکنے بر گریۂ تلخم شکر خندے
گوارا ان باد بر جان و دلم از فراقت چون — نہ بخشیدند آن کامم کہ از وصلت خورم قندے
چہ مینجے بر سے سامان جان من کہ ای نیم — دل و صبری تو داری کز اہم بود بکجا ہے
بدرد دلرم ہمہ در بندہ من و بنال کا زخود — مبادا ہیچ مادر را چنین فرزند دردمندے

غزل ۹۱۵ از دیوان — بگوائے پند گو نانش کہ باشد مرہم جانم — بقیہ نقیہ شعر ۷

کہ خسرو از بہر ترک او تبر است ہر پندے

خوش آن شبہا کہ آن جان جہان مہمان من بودے
جراحتہا کہ او کردی لبش درمان من بودے

گدائی مسکینم از وقت خوش راز و رو لہا
کہ آن گنج روان در خانۂ ویران من بودے

نمیگردد فراموش از دلم یارے نگارینش
کہ جائی گہ گہے بر دیدۂ گریان من بودے

من محروم را چندین نم از چشمے نبودے ہم
اگر زان کوی مشتے خاک در دامان من بودے

ہزاران داغ غم جانرا شود زین حیرتم در دل
کہ کاش آن داغ اینش بر دل بریان من بودے

مرا گویند بر جا دار دل کایام عیشست این
گذشت آن کین دل دیوانہ در فرمان من بودے

غزل ۹۱۶ از دیوان

دل رفتہ نیابد بازرہ تا کے توان رفتن
رہا کن خسرو ا باز آمدی گفتند ان من بودے

غرۃ الکمال شعر ۱۲

ساقی بیا کہ موسم عیشست و میم دیے
میخورکہ لالہ گون شود از بادہ ری دمے

رخ بر فروز و زلف مسلسل مزن گرہ
تا بشکند جمال تو بازار میم دمے

مہ را ز روے خوب تو نسبت کجا کنم
اے رویت آفتاب و لبت شیرین و کارمے

شکر شد از خجالت لعل تو آب دار
بر گرد میم دہے چو خشبے تو خمے و طے

خط مسلسل تو چو دور قمر گرفت
کردند عاشقان بعذارے دوا دوے

روح مجسمے تو و عقل مصورے
اے عقل و روح مثل تو ناد یدہ بادمے

بت گرچہ دید زلف و رخ و عارض ترا
از شرم کرد نالۂ صد سالہ طے دیے

طے کن حدیث عقل بیا جام مے بیار
تا داغ مہر را دہم آبے و لام دیے

لب بر لب نگار نہ از دست میدہد
خالی مدار از قدح و بادہ میم دیے

غزل ۹۱۷ از دیوان

می خور مخور غم دل و دین خسرو ا دگر
بگشا بمدح خسرو آفاق لام دیے

غرۃ الکمال شعر ۹

اے باد سلام دلم آنجا برسانے
بوسے ز لبم بر کف آن پا برسانے

یکبار رسانیش سلام همه عشاق
صد بارش ازاں بر من تنها برسانے

ایں پیرہن چاک بخون غرقہ کہ دارم
پنہاں ببری از من و پیدا برسانے

دیرینہ پیامے کہ برون دادہ ام از دل
بر دردہ بخونہائے دل آنجا برسانے

کردیم بخون دل خود چہرہ منقش
ایں قصہ بران یوسف دلہا برسانے

غزل ۹۱۸ از دیوان

برخسرو غمگین گذرائے و دست ہمانگہ
عیدیست کہ امروز بفریاد برسانے

بقیہ نفیہ شعرہ

بناز ہر نفس از سوی من گذر چہ کنے
ہمین کہ ایں دل من خون کنی دگر چہ کنے

اگر چنیں کہ تو بے نیم شب روے بر بام
بتارک اللہ تا بر سر قمر چہ کنے

یکے کرشمۂ ابروت بہر فتنہ بس ست
بگرد روزے موا نیمہ حشر چہ کنے

خدائے از پے دل برون آفریدترا
تو موے بہر چہ پائی بسر بر چہ کنے

چو ہر چہ کردم امانم نمود از دستت
کنون ز دیدہ نخواہم کشید بر چہ کنے

نعوذ باللہ امید وفا و پس از تو
من استوار ندارم ترا اگر چہ کنے

اگر ہمے طلبے با بکشتنم ببدے
ترا کہ نیست میانے بگو کمر کنے

غزل ۹۱۹ از دیوان

زرنج خسرو گفتے ہمیشہ پرحزنم
کنون کہ روے دل از دست شد خدا رحمے کنے

غرۃ الکمال شعرہ

اے جان تبن رفتہ بہ تن بازکے آئی
وے سرد خرامان بچمن بازکے آئی

جانے کہ تواند دورے روے تو بمیرد
تا زندہ شوم بازبمن بازکے آئی

شد جان جہانے بہنان گیری تو تنگ
زان باد تواے برسمن بازکے آئی

مارا د طلے تنگ د تو خود کردہ بصحرا | د ظلمت زندان وطن باز کے آئے

غزل ۹۳۰ از دیوان

سرمایۂ خسرو بجہان جز سخنے نیست
عمرے کہ تو رفتی بسخن باز کے آئے

بقیہ نقیہ شعرہ

بفراغ دل روی و نظرے بجو بر دے | نہ ازان خیر بتاہی ہمہ پاے دہوئے
نہ بدست با جوانان بچمن شدن دلیکن | ہوس جمال خوبان نرود بر نگ و بوئے
نفسم باخر آمد نظرے ندیدہ رویش | بجز این نماند مارا ہوسے دآرزوئے
بخدا کہ رشکم آمد ز رخت بچشم خود ہم | کہ نظر دریغ باشد بچنان لطیف روئے
دل من کہ شد ندانم چہ شد آن حبیب مارا | کہ بر فت عمر و نامد خبرش ہزیچ سوئے
ببرید نا توانرا بطبیب آدمے کش | کہ چو مرد نیست بارے بمطارۂ چو اوئے

غزل ۹۳۱ مکن ای صبا مشوش بسر لف آن جوانرا | کہ ہزار جان خسرو بفدائے تار موئے

شعرہ

رخسارہ مکن راست بجاے کہ تو باشے | گر راست کنی طرۂ بلاے تو کہ باشے
گفتے کہ چو بینی رخ مارا غم جان خور | از جان کہ کند یاد بجائے تو کہ باشے
شاید کہ نیارد بنظر ملک جہان را | در کلبۂ احزان گدائے کہ تو باشے
خلقے بدم سرد بمیرند بدرت زانکہ | خورشید تابد بسرائے کہ تو باشے

غزل ۹۳۲ از دیوان

خسرو اگر از کلک تو آید سخن عشق
احسنت زہے شعر سرائے کہ تو باشے

غرۃ الکمال شعرہ

مست آمدۂ باز بمہمان کہ بودے | دانم شکرے از شکرستان کہ بودے
اے یار جدا ماندہ دلتنگ کہ جستے | اے یوسف گم گشتہ بزندان کہ بودے
دیوانۂ من بر سر کوے کہ گذشتے | آشوبش دہ حال پریشان کہ بودے

می دوش کجا خوردی و ساغر کہ دادے
وز ظلمت شب چشمۂ حیوان کہ بودے

آراستہ دست در آغوش کہ خفتے
این بخت کرا بود بدین سان کہ بودے

جعدت کہ کشیدست دلت را کہ گرفتست
پیش کہ نشستی شب و مہمان کہ بودے

حلوا ہمہ تاراج شد ای دل تو چہ کردے
شہدت کہ چشیدہ مگس خوان کہ بودے

غزل ۹۲۳ از دیوان — بقیہ نقیہ شعرے

نے بوے گلے داری و نے رنگ بہارے
خسرو تو بنظارۂ بستان کہ بودے

ای چہرۂ زیبای تو رشک بتان آذری
ہر چند وصفت میکنم در حسن از ان بیاتری

ہرگز نیاید در نظر نقشے ز رویت خوبتر
شمسی ندانم ماہ قمر حوری ندانم پاپری

آفاق را گردیدہ ام مہر بتان ورزیدہ ام
بسیار خوبان دیدہ ام اما تو چیزے دیگری

عالم ہمہ بیخاے تو خلقے ہمہ شیداے تو
آن نرگس شہلاے تو آوردہ رسم کافرے

ای راحت آرام جان باد چون سرو روان
زنہار مرو از مکستان کارام جانم میروے

غرم تماشا کردۂ آہنگ صحرا کردۂ
جان و دل ما بردۂ این ست رسم دلبرے

المتفرقات — خسرو غریبست گدا افتادہ در شہر شما
باشد کہ از بہر خدا سوی غریبان بنگرے — ہذا الانتخاب

حسن خلاق از خرد مندان توان کردن طلب
جز بود آنکو ادب چستن بسوے خر بود

بے خرد را عیب نتوان کرد در ترک ادب
عیب نبود مور بر بخت سلیمان گر بود

مطربے مغنیت خسرو را کہ اے گنج سخن
علم موسیقی ز جنس نظم نیکو تر بود

زانکہ این علمیست کز وقت نیاید در قلم
وان نہ دشوارست کاندر کاغذ و دفتر بود

پاسخش گفتم کہ من در ہر دو معنے کاملم
ہر دو را سنجیدہ بر وزنیکہ آن بہتر بود

فرق من گویم میان ہر دو معقول و درست
تا دہد انصاف آن کز ہر دو دانشور بود

نظم را علمے تصور کن بنفس خود تمام
کو نہ محتاج سماع و صوت خلیاگر بود

گر کسے بے زیر و بم نظم فرو خواندہ رواست
نے بمعنے ہیچ نقصان نے بلفظ اندر بود

در کنند مطرب بسی ہان ہان و ہون ہون سر ود
چون سخن نبود ہمہ معنے ادا بتر بود

نای زن را بین کہ صوتی دارد و گفتارنے
لاجرم محتاج در قول کسے دیگر بود

پس در نیصورت ضرورت صاحب صورت و سماع
انبرائے شعر محتاج سخن پرور بود

نظم را حاصل عروسے دان و نغمہ زیورش
نیست عیبے گر عروس خوب بی زیور بود

ایضاً

من کسے را آدمی دانم کہ داند این قدر
در نہ اندر بر سر از من در نیز سد خر بود

وله

سفلہ گر قصد دوستان دارد
ہم بہ بندد نیز برائے خود نا چار

خس کہ صد پے سر چراغ برد
عاقبت سوختہ شود یکبار

وله

جوانمردے بدست آموز خود را
کہ نزد ہمگنان مقدار یابے

بدست داد باید تند جوانمرد
جوانمرد زبان بسیار یابے

وله

نہ رسم عقل بود نے طریق دانائے
کہ زور خود کند اندر گزاف و ہرزہ تلف

درون پردہ سخنگوئے چون بر شیم چنگ
برون پردہ نوائے مزن چو پردہ دف

چو لاف بیش رود گفت کم رود بصواب
چو باد تیز رود تیر کے رسد بہدف

مشو خسرو بشعر خویش غره
که گوینده بسے هست از پس و پیش

چو گفت خویش را بے عیب خواهے
بچشم دشمنان بین گفته خویش

همه کس گفت خود را خوب داند
دگر یارست هم تحسین کند بیش

وله

ز افسردگان مجو اثر زندگے دل
نے از مزاج ظالم سوزنده خوی خویش

نه شعله بر آتش لاله توان فروخت
نی از گل چراغ توان یافت بوی خویش

وله

گرچه بدخوے در کرم کوشد
عود هر دم همه شه سیه کند

با همه لطف امیدواران را
یاد آن خوے ناامید کند

خوی خوش را در ابرویت خواهد
بوے خوش موی را سفید کند

وله

از گفتن مدح دل بمیرد
شعر ار چه تر و فصیح باشد

گر دود ز نفس چراغ مرده
گر خود نفس مسیح باشد

وله

از جود و کرم قبول حق جوے
خود نام بود گرانت میل ست

مقصود ز سرمه نور چشم ست
زیبائے چشم خود طفیل ست

وله

کس درین روزگار نتوان یافت
گر سخن یا فروغ مے گوید

هر که گوید که راست مے گویم
راست گویم دروغ مے گوید

ولہ

مرد بخشندہ را کسے گویند
کہ بدرویش دہر پے درپے

ہر کہ بخشد بتو اگر درمے
خندہ کن گرچہ بود حاتم طے

ابر اگر بر سر دریا بارد
شاید ار برق بخندد بر وے

ولہ

حاصل خود بخورد اندہ بیہودہ مخور
باشد آنرا چہ خوردی حاصل دیگر باشد

دگر آنرا بخورے حاصل دیگر نشود
غم امروز ہمان روزت در خور باشد

ابلہے باشد باہستی زر غم خوردن
ہم کہ او غم خورد از رنجورہ خر باشد

ولہ

روشندلان صاف درون از خلل بود
در کار خلق چشم کشادن بخیر و شر

پوشیدہ نیست نزد ہمہ کس کہ طاق را
سوراخ عیب باشد و غربال را ہنر

ولہ

تا کے اے بی ہمت از بہر دو فلس کردہ ریگ
قبلہ سازی دہ کہ مستے جاہل افسردہ را

گر قبائے میکنے باری منہ سر بر زمین
زانکہ در دین سجدۂ نبود نماز مردہ را

ولہ

کے سر فرد برد بخفیف اہل کسے
کورا فراز دردۂ ہمت گذر بود

لیکن چو احتیاج عنان خرد گرفت
ناچار مردہ بدہ و دربدر بود

از مال دون طبع کہ در ماندگی رد است
مدقوق را دوائے پسین شیر خر بود

عوانزاے ملک شغلے مفرماے | کہ بدنامت کند از رشوہ خوارے
کسے کز بہر تو با خلق بد کرد | کند با تو ہمین ناسازگارے

ایضاً | کسے کش پروریے از خون مردم | ولہ
وفاداری از دو چون چشم داریے

بجاہ فقر تو اگر نماے ہمت باش | کہ گرچہ ہیچ نداری بزرگ دارندت
بدانکہ با ہمہ ہستی شوی خسیس مزاج | کہ گرچہ قارون باشی گدا شمارندت

ولہ

گریۂ مردم ز بہر مرگ خویشان دادہ اند | خندۂ نے بہر سحر و لاغ و بازی ہوس
لیک گریہ خاص بہر ترس ایزد یافتے | باز بہر دیدن اشتیاق دیدار و بس

ایضاً | خندہ بہر ریش آن بے ہمتے گر میکند | ولہ
دعوی عشق خدا و ما سوا للہش ہوس

گرچہ فرزندزادۂ ملکست | ولہ | بخت اگر نیست خاک میباید
درگدائے دمشت دولتمند | ملک کاراز وزیر بر باید
گرچہ مادرنزاد دولت مند | سعی بیہودہ دل بفرساید

ولہ

کسے کز عشق دولتمند گردد | بیفزاید ہزاران اعتبارش
نہ بینی گر بعشق بلبل مست | یکے مرغست و میخوانی ہزارش

رباعیات

صانع احدے کہ ساخت چرخ کہن | نے عقل رسد بکنہ وصفش نہ سخن

او خود زیک امر کن جهان پیدا کرد
آن کیست که در قضاش گوید که مکن

ولله

یارب که امان نه آب و گل ده مارا
تو به ز نگاران چگل ده مارا
در عالم بیدلے نماره وانگاه
چون دل ببرد ز دست دل ده مارا

ولله

هر جا که سخن ز ربت و بت رو افتد
وه کین دل بت پرست آنسو افتد
یارب تو مرا در دهٔ ده که بصدق
هو گویم و اندر دل من هو افتد

ولله

از عز محمد ندارے خبرے
کن ازره عقل در شهادت نظرے
الله و محمد ست پیوسته بهم
یعنے که میان شان نگنجد دگرے

ولله

وصف شرف تو بیش ازادراک آمد
سبق ادبت نعبد وایاک آمد
توقیع تو کز صحیفهٔ پاک آمد
لولاک لما خلقت الافلاک آمد

ولله

هر چند توای دل که بقران بینے
در حق محمد همه احسان بینے
در حلقهٔ خاتم النبیین بنگر
تا در دل او اصبع رحمان بینے

ولله

اے آنکه شده طفیلت آدم پیدا
گشت از سبب تو چرخ اعظم پیدا
نور تو نگنجید چو در یک عالم
بهر تو خدا کرد دو عالم پیدا

	ولہ	
احمد نامے کہ کان عالم زو بود		بیکتوے قبایش فلک نہ تو بود
بسیار چکید قطرہ ہا از آدم		آن قطرہ کہ بحر گشت آخر او بود
	ولہ	
شیخے بحق نظام دین شد مارا		گنجور خداست عالم با لارا
صاحب قدمیست ہر مریدش کہ کند		برکشتی کفش عبرہ نہ دریارا
	ولہ	
از شیخ نظام چون سلام ست مرا		با حسن عمل عیش مدام ست مرا
امید پس مراد و کام ست مرا		زیرا ہمہ کار با نظام ست مرا
	ولہ	
اے دوست رضا بحکم یزدانے دہ		وز طاعت حق داد مسلمانے دہ
چشمت چو زنا کند گرش خواہے پاک		غسلش تو ز گریۂ پشیمانے دہ
	ولہ	
بستان چو لبر کشید پیرایۂ ابر		آوردہ برد شیر فردایۂ ابر
گل لبکہ لطیف و نازک آمد در باغ		ترسم کہ گران شود باد سایۂ ابر
	ولہ	
مائیم خراب جرعۂ میخواران		ما را چہ غم از طعنۂ بینکو کاران
	ولہ	
ایقناً	ای سر کہ لگد میخورد از لذ خماران	
	کے غم خود از سر زنش ہشیاران	

در ملک قلندر که حبابانه ماست
دیدن به پریشان سلیمانی ماست
مسند چو بر آستان خمار کنم
هر قطرهٔ مے نگین سلطانی ماست

وله

گیسوے تو بہ لیست ہم زنجیرم
لیکن نہ چو من کہ زار و بے تدبیرم
ہم تو بکن فرق کہ از دیدن تو
ایشان ہمہ میزنند و من میرم

وله

چشم از رخ تو جاے دگر نتوان برد
سودا سے تو از سینہ بدر نتوان برد
بے روے تو میرد و دلبر عمر عزیز
ضائع تر ازین عمر بسر نتوان برد

وله

رخت از در و دست بر کران خواہم برد
جان خواہم داد بلکہ جان خواہم برد
ای دل پس ازین تو دانی و آن بدخوے
من زحمت خویش از میان خواہم برد

وله

زلفت کشتم شب ہمہ شب جانم داد
چشم تر و اشک گوہر افشانم داد
بوسے کہ بگفتے از تو دشوار ست
کن بر لب خود حوالہ من دانم داد

وله

مائیم کہ از قبلہ بہ بت خو کردیم
دنیا ہمہ نام و ننگ یکسو کردیم
دل را کہ مے خزینۂ معرفت ست
بازیچۂ کودکان بت رو کردیم

وله

اے باد کہ از کوے وفا مے آئے
آلودہ ببوے آشنا مے آئے

زینگونه که نغز و جانفزا مے آئی
من مے دانم که از کجا مے آئی

ولہ

زانگه که مرا غم تو چون جان بدست
خون رختستم ز مردم دیده فن ست
زینگونه مبین اشک مرا خار آخر
خون من و خار زاده چشم من ست

ولہ

دل در شکن زلف دوتاے تو بماند
جان نیز چو ذره در هواے تو بماند
هر کس سر خود گرفت و رفت از کوے
الا سر من که زیر پاے تو بماند

ولہ

گو پند نصیحت از چه افزون آرد
عشق از دل عشاق برون چون آرد
سوزن که بصد حیله کشد خار ز پاے
پیکان ز جگر چگونه بیرون آرد

ولہ

شب ساقی و دست رو مرا دشمن بود
من مست و بدل آن بت سیمین تن بود
هر باده که بود خون جان من بود
گوئے که بر آتش دلم روغن بود

ولہ

عاشق که شد افروخته جان و جگرش
هست از دل خود غمش نه از سیمبرش
پروانه نه شمع سوخت تا پا بسرش
بلکه آتش دل گرفت در بال و پرش

ولہ

چشمت که جفا باز حد افزون رد
تا چند ستم بر من محزون آرد
این گریه من که شبروی پیشه گرفت
ترسم که شبے بر تو شبیخون آرد

	وله
مارا ز حریف درد جان میباید	بل جرعه کش درد کشان مے باید
آن شیفتهٔ سوخته جان می آید	آتش زدهٔ بخان و مان مے باید
	وله
از شعلهٔ عشق هر که افروخته نیست	با او سر سوزنے دلم دوخته نیست
گر سوخته دل نهٔ ز ما دور که ما	آتش بدلے زنیم کان سوخته نیست
	وله
گر دل بگناه مے شود گو مے شو	در عقل ز راه مے شود گو مے شو
از دل نرود خیال خط پسران	گر نامه سیاه مے شود گو مے شو
	وله
زین پیش من گوے چو تو مردم خوارے	عشقے و دلے دو روے و بیمارے
گر از تو نیابم به هوس دیدارے	کم زانکه درین هوس بمیرم بارے
	وله
جانا منشین برگذرے تیزی آه	آتش رسدت ز آتش انگیزی آه
تا در سر کوے تو نه بیداری سهل	شب گردی گر به سحر خیزی آه
	وله
اے غم همین که بر من غمخوار آئے	وقتے چه شود گر به دل زار آئے
	وقتیست که سیاه مے کنی روز مرا
	یارب که بروز من گرفتار آئے

تا چشم تو بنمود ز ابرو مجراب
زان قبله نبا ے دین من گشت خراب
بر خاک در تو مردم چشم مرا
فرض ست تیمم ار چه عرقست در آب

وله

دوش آمده و وعده شرابم میداد
خونابه بجا ے مے نابم میداد
می پرسیدم حال دل او خامش بود
وان زلف بجا ے او جوابم میداد

وله

گر جان برود بهر لقا دیدن تو
چه فرق ز نا دیدن تا دیدن تو
دیده که ترا دید مرا کرد اسیر
هجرانش سزا کرد بنا دیدن تو

وله

کوے تو که جز خاک نه بیزم آنجا
نشینم تا رجان نخیزم آنجا
جا ے که چکد خوی ز رخت تا مردم
گر خون دل از دیده نریزم آنجا

وله

نامے صنمے که در دلم ره دارد
دریا بد هر که دل آگه دارد
با آنکه سر و فاندارد چه خوش ست
آن شوخ سر طره که بر مه دارد

وله

گر بهم برزده بینے خط من عیب من
که مرا محنت ایام بهم برزده بود

انتخاب تقریظات مطبوعۂ سابق

تقریظ رہنمای سالکان طریق سخندانی پیشوائے ہروان مراحل نکتہ رانی افضل دوران اکمل زمان جناب منشی محمد ظہیر الدین خان بہادر مرحوم و مغفور

بسم اللہ الرحمن الرحیم

سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم

ای نام تو سرنامۂ دیوان معانی — نام تو بود نام خدا از ہمہ بالا — از نام تو ہر نام کند نامور پیدا

سبحانک یا رب تقدس و تعالی — الحمد لمن حرم سحر الجمیعا — الشعر ہو السحر لقد کان حلالا

آن باعث ایجاد دو عالم نسزد لاک — آلاف تحیات بران سید والا — آن مظہر ذات احدی ختم رسالت

قد فضلا اللہ جمالا و کمالا — در حشر چو طالع شود آن مہر نبوت — قد خجلت الشمس و بدرا و ہلالا

ہر ارباب سخن سخن شناس نیکو ظاہر کہ ہر چند مذاق سخن و طرز بیان تمام اہل سخن ہر یک بطرز جداست کہ یکے بدیگرے نمیماند مگر کلام معجز نظام حضرت امیر خسرو علیہ الرحمۃ راشانی و آنی دگرست ہر کہ دلے دارد داند کہ خانہ کیست و در نامہ چیست فہم من فہم ہ از اندرون خانہ چو آید ندا برون + خود از مکین بود متصور نہ از مکان + ہر یک از شعرا را بقدر حصہ از مبدء فیوض نصیبے دادہ اند کہ دران صفت مستثنے نیست مگر حصۂ این خسرو اقلیم سخن از ہر صفت و ہر صنعت بہرہ وافی و نصیبے کافیست ع انچہ خوبان ہمہ دارند تو تنہا داری + پیداست کہ ہر علم و فضل و کمال اکتسابیست کہ بدون تحصیل از اوستاد و تعلیم و تعلم حاصل نمی شود مگر این شعر و سخن و طبع موزون محض وہبی است کہ محتاج تعلیم

واکتساب نمیباشد ازینجاست که شعرا را تلامذالرحمن گفته اند خود ظاهر که اکثر آن ناخوانده حرف ناآشنا که هیچ از عروض و قوافی و اوزان و تقطیع افاعیل و بحور شعر بهره ندارند و شعر چنان بمضامین عالی میگویند که بر دلها کار میکند که تمام مثنوی حضرت مولانا علیه الرحمة برین دعوی شاهد عادلست که میفرماید ـ من ندانم فاعلاتن فاعلات + شعر میگویم به از آب حیات ـ پس ازینجا توان بدانست که همه علوم اکتسابی بوده اند مگر این موزونی طبع وهبی ست و معجزهٔ کلام درین نیست که معیوب تر از دروغ بی عیبی نبوده است چنین عیب ممنوع شرعی و دینی منتهای هنر میباشد که احسنه اکذبه گفته اند چون در مقام کذب مرتبه اش نیست فکیف که در مقام صدق که گفته شده ـ

بود طبیعت موزون نعمت وهبی — که عیب کذب در و حسن ست وحظ افزا — چو در مقام دروغ ست همچو عجز نش
بجای راست خود انصاف اندکی فرما — که از کجا بکجا رتبهٔ سخن برسد — خیال کن که چها لطف میشود پیدا
بود اذا سمعوا اللغوا اعرضوا عنه — چه جا که گفتن آن الامان به بینجدا — چرا کذب کنی صرف طبع موزون را
که اظلم آمده و من افتری کذبا — همین مراد ز ما نیبنے له باشد — که گفت طابع غاوون ایزد اعلے
شوی تو ار شعرای تلامذالرحمن — بطرز مثنوے روم گر کنی املا — اگر مبالغه احسن بشعر میدانے
بحمد و نعت و مناجات کن مبالغه ها — که قدر بهتر ازین جا کنی مبالغه صرف — کمال لیست بود دون رتبه حمد و ثنا

زحد ناطقه برتر بیان نفس الامر — درین مبالغه اغراق را چه باشد جا

آمدم برسر اصل سخن

پس این معجز بیانی در بیان همین خسرو اقلیم سخن دیده شده اگر غلط نکنم اندرین مبالغه نیست + که خود معاینه باشد بچشم ظاهر بین + هرچند تاثیرات کلام و بیانرا نسبت بسحر داده اند که انا من البیان لسحرا اگر اینجا در کلام این معجز نظام اعجازے دگرست

که هر بحر بے وقع نماید بر اعجاز کلیم - اگر غلط نکنم تمام کتاب اعجاز خسروے برین دعوے شاهد عادلست و شاهد ثانی انیک ملے دس الا شهاد و شهادت قول من درین عالم شهادت بشهادت برخاسته که خود آن معجز بیان از جمله منظومات خود چهار دیوان را مستثنی فرمودیکی بقیه نقیه دوم تحفة الصغر که غالباً در زمانه صغر سنی از ناطقه بخامه رسیده باشد سوم وسط الحیوة که شاید در وسط ایام حیات بزمانه شباب به خامه بنامه کشیده باشد چهارم غرة الکمال که آخر در تکمیل عمر تکمیل پذیرفته باشد پس خطبه دیباچه بقیه نقیه که خود ش انتخاب فرموده این اربعه عناصر را بتم ترکیب داده بچنین هیئت مجموعی و صورت کذائی این آدم ثانی را بوجود آورده که ثانی ندارد این را که با مداد مداد سنگ مطبع همسنگ کرده ازدواج داده مدبین امتزاج که توالد و تناسل پدید آمد یک عالم ثانی ازین آدم ثانی آباد شد که فنا پذیر نیست تا عالم باقیست انیهم باقی ست پس درین هر چهار عنصر زمانه صغر را بمنزله عنصر آبی تصور توان کرد که سریع القبول و سریع الترک و رقیق الطبع بالطبع ست انیهم صفات آبی در طفلان صغیر السن پیداست که اینجا مراد از تحفة الصغر ست و زمانه وسط الحیوة و شباب را که بمنزله عنصر آتشی توان دانست که حرارت آتش ایام جوانی چنانکه افتد و دانی محتاج بیان نبود همت اینجا عبارت از وسط الحیوة ست و زمانه اواخر عمر را که حد کمال عمر ست بمنزله عنصر خاکی توان دانست که افتاد گے و خاکسار بها از مقتضای این عمر ست پس بے پیش از خاک شدن هر که کند خود را خاک - بالیقین ریزه خاکش گذرد از افلاک - پس اینجا مقصود از دیوان غرة الکمال ست که برائے دفع عین الکمال بحد کمال عمر بکمال رسیده و آن بقیه نقیه را که جامع اینهمه عناصر متضاد ست بمنزله عنصر بادی معلوم توان کرد که اجتماع و بقای ترکیب اینهمه

عناصر از عنصر باد نفس ست تا کہ باد نفس درین صورت عنصری جاریست صورت کذائے
وہئیت مجموعی این ہیولائے خاکی قائم وباقیست واز لیس فلیس لاجرم ہئیت مجموعے این
کتاب این ہمین ترکیب خاص بقیہ بقیہ از باقیات صالحات باقی وقایم ست کہ
ترکیب ازدواج وامتزاج مطبوعہ مطبع توالد وتناسل پذیرفتہ از یک بہزاران کشیدہ
صورت بقائے دوام پیدا کردکہ مصرع من نمانم این بماند یادگار ۔ وذلک فضل اللہ
یوتیہ من یشاء واللہ ذو الفضل العظیم

اقاویل جلیل وتخییل نبیل صاحب مطبع فیض منبع عالی ہمم معالی
شیم اولوالعزم زمانہ بمروت ومنتوت یگانہ فلاطون دانش ارسطو
شعور جناب معلی القاب منشی نولکشور صاحب صاعدہ اللہ باعلی المراتب
مشعر کیفیت تلاش وبہمرسانی این مجموعہ وحقیقت طبع این نسخہ مطبوعہ

چندانکہ بوالاجہلگی ودلبندخیالی این مطبع اکثر تصانیف لطیف قدمای رحمہم اللہ برطبق
خواہش شایقین وقتاً فوقتاً بطبع رسیدہ اشاعت پذیر گردیدہ مزید بران منظور نظر
اہل نظر افتاد وہر واحد بوفور مہربانی داد قدردانی داد ہمچنین فرط مستمندے ارباب معنے
نسبت کلام معجز نظام حضرت امیر خسرو دہلوی علیہ الرحمۃ دریافتہ درچار سوے
تلاش وجستجوے آن شتافتہ اگرچہ خیالات بلند ومقالات ارجمند این بزرگوار مقبول ورگاہ
کردگار بیشتر بیشتر لاکن درین زمانہ مانند نظر پوشیدہ از نظر اگر بمقامے در مجلس وجد و
سماع قوالی غزلے از تصنیف شریف سرایند شنوندۂ ذوق باب گشتہ جویاے

دیوان فیض بنیان گردید و آن حکم عنقا یافت مشتاقی مشتاق سر گرانیها یافت نظر باین
همه تن آزردها بودم و روز شب در جستجو تا اینکه بمصداق جوینده یابنده روزے
در خدمت **ابو حامد یوسف علی صاحب** لکھنوی کہ در سرکار بھوپال علاقه
دارند و وے استعداد روزگار ندر بسبیل تذکره ذکر عدم بمیرسی دیوان این خسرو
سخنوران بافرط خواهش مستمندان بمیان آمد خصوصاً شوق درونی خود بزبان مولوی صاحب
مغری الیه نظر لشوق احقر مجموعهٔ انتخاب چار دیوان حضرت ایشان که مانند جان عزیز
و نهان میدانستند لطف داشته منت بر جان مستمندان گذاشتند چون مجموعهٔ
موصوفه نظر کردم شاهد آزرده در برکردم طرفه مجموعهٔ که خود آن طوطی شیوا زبان هندوستان
از چار دیوان خویش ترتیب داده کیفیت چار فصل عالم بلا فصل باین یک فصل بلاغت
و فصل نهاده چار عنصر کمال و معنے و چار گلشن بنهال صافی ذهنی ذی چار قب تارک
میری دخانی و چار بالش هنر فکنده وانی یک یک دیوان ازان مانند مصرعهٔ چارم رباعی
مصرع دو فرد آفرد آ بجوهر ترصیع مرصع نخستین **تحفة الصغر** مطبوع طبائع صغیر و کبیر
دومین **وسط الحیوة** مانند آب حیات بے نظیر سومین **عزة الکمال** بکمال عزت
معزز و ممتاز چهارمین **بقیه نقیه** به باقیات صالحات سرفراز قصائد لاجواب غزلیات
انتخاب قطعات برنگ قطعات فردوس خورم و خوش رباعیات مانند چار موجهٔ کوثر
و لکش باین چار ارکان معنی مجموعهٔ را چار عنصر خسروی گفتن لطیفهٔ عینی و نکتهٔ لاریبی چنانچه در
دیباچه مصنف بشرح اسمای دواوین ازین نکته ایمای مبین به منفذه نیکو مبرهن بصور
همچو خیر مترقب بغمت برخود بالیدم و از غایت شادمانی در پیرهن نگنجیدم خواستم که تنها
متلذذ نباشم این اعلاے اعلی بر سماه طبع سهم و بمهانی ارباب زمان فهم نسخه ممدوحه مکتوبه قدیم

زمان بر قرب عهدے مصنف نشان از غایت کهنگی و کرم خوردگی جا بجا حروف و الفاظ
مانا بنقوش موهومی مل نامشاهد و غیر مرئی و ترملاش نسخهٔ دیگر آن همت بر گماشتم و در چار سوے
جستجو قریب دو سال نگاپو داشتم درین مدت از کدامی کتابخانهٔ رئیس شهر و دیا نسخهٔ دیگر آن
بهم نرسید و رفع شکوک مقامات مخدوش نگردید آخر بخاطر عاطر چنان ترا دید و بصفحهٔ سینه خورشید
ارادهٔ الهی بدینگونه تابید که تا کے این معشوقه زیبا و جذیره رعنا را در پرده باید داشت
نقاب احتجاب از چهره باید افراشت یعنے بطبع این مجموعه باید پرداخت و بر توکل الهی تکیه
باید ساخت که همیشه کار و بار این مطبع بحمایت توکل و توفیق الهی رونق پذیرد و باشاهد تمنا
بغلگیر بنا بر علیه همان نسخه برائے نقل برداشتن مقرر شد و در حل مقامات مخدوش بخود امعان
نظر شد اسباب تصحیح مطبع کمال خوض و فکر را کار فرمودند و بقدر امکان به تصحیح آن سعی و کوشش
نمودند برانیهم بعض بعض مقام حل نگردید و بسبب نامحسوس و مخدوش بودن بفهم نرسیدند
همچنان آن مقام ساده گذاشته شدند و از تصرف بری داشته شد نه چه در کلام هجو علام
تصرف محض تکلف و تکلف صرف تصرف لهذا از ناظرین باتمکین امید چنین ست که مبطوع
شدن همچو نسخهٔ عزیز الوجود را غنیمت دانسته ساده بودن مقامات مذکور بعد ازین مسطور تصور خواهند
فرمود و نسبت جد و جهد جلیله و سعی و کوشش نبیله ارباب مطبع نظر کرده بدعاے خیر یاد خواهند نمود

خاتمۃ الطبع

بفضل بزرگ و الطاف بیدرگ خسرو دو جهان خالق انس و جان که خافض ارض و رافع سماست
ناصب جبال و باسط اغبر است مس گیتی را بانطلاے گل و ریحان ملمع ساخته در جبک فلک را
از در کوکب دری مرصع دیوان دیوان علم و نازکخیالی کلام کلیم طور خوش مقالی سر مطلع
غزل سخن گستری شاه بیت قصیدۀ نام آوری کبار خانوادۀ معانی سالوک مسالک
سخندانے مسلم الثبوت استاد و صاحب اختراع و ایجاد درۀ التاج ناتران قبله و کعبۀ عمران
واقف غوامض سخن کاشف نکات فن دانا ے اسرار و استاد خفی و جلی امیر الشعرا حضرت
امیر خسرو دہلوی که در محکمۀ محاکات محکمات لاجواب است و در ملت غرا ے شعر و شاعری اسمائے
کتاب بسے از گفتنیها که گفت کسے نیامد بقوت طبع سخن آفرین گفته و بشیوۀ نا سفته مضامین
که کس سفته نه بست بزور سفت و باز و سفته بیون تصانیف رائقه از عالمان گوی سبقت
برده و بے بیلے از ہزار سکه در دست نخورد از انجمله اعجاز خسروی چون معجزۀ لاجواب است مضامین
تازۀ آن کرشمۀ شوخی شباب اگر شرح دیگر تصانیف لطیف را بسط و هم طلسم ملالت خاطر
نازک سرشت خوانندگان طرح نهم و انشوران بذله پرداز و فرزانگان نکات طراز
شناسندگان تعلیم صنائع و مالکان مملکت بدائع بهروشتی نام نرم زبان آرائی اند اخته
و با مید بلند دستی و بلند بالگی بازو بر افراخته اما چندانکه دماغ فرو خته نخواه عقل در رخه
سوخته چهار دیوان غزل چون نام نکوے خویش درین دهر نا پائدار گذاشت و از چهار پیرایه
انتخاب یک مجلد نسخ برداشت اول را تحفة الصغر نام نهاد و ثانی را وسط الحیوة نام داد
ثالث را غرة الکمال نام کرد و رابع بلفظ بقیه نقیه نام برآورد و بر سر هر غزل نام دیوانے

کہ ازان مستنبط شدہ بود جا یافت نے نے ستارۂ بلندی بر سر سخن با فراوان چمک تافت
دیوان پنجم کہ مجموعیت حواس خمسہ را واسطۂ عظیم ست و مثل ربع مربع مسعود منقطعات رابع
و خیم قریب ست کہ کسوت طبع پوشد و پے شہرت نام مصنف کوشد ہما نا بسخن قادر ست و
بدیگر فن ماہر انا مگہ در علم موسیقی دہل میدرید و در راہ ناموس نا بموس آواز میکشید بدآخر
از شرم آہنگ مخالف بالیدن گوش پرداختند و یکدست تغل بزربان و سنگ در دہان
انداختند یمن ارادۂ وسیع و حوصلۂ رفیع والا جناب معلی القاب چراغ کاشانۂ بختیاری
لعل مذاب کان ہوشیاری اوج آسمان مہربانی موج عمان قدردانی فاقد نقص ناشران
ناقد کمال شاعران نیر برج مروت گوہر درج فتوت مربی دانشوران جہان منیر سان
خرد پروران پیشوائے ارباب عقل و نظر مقتدائے اصحاب دانش و ہنر دریا دل سحاب
کرم ذی القدر والمناصب جناب منشی نولکشور صاحب سی آئی ای دالا ہم کہ باشاعت
علم کہ از کسالت ہمت و قصور توجہ اکابر روزگار خود سازی را حوالۂ احتجاب کردہ بود و بدو
دگر دہ ہا گردہ شرفا را از ارادت والا بشیراز بشیر ہمتہ کہ شایستگی را میبانیست نواخت
نوالش عنبا نکہت از دامن مغلوکان رفتہ و کیش رتبہ سنجی از انفاس او رونق تازہ پذیرفتہ
مناقب ناقب و اوصاف صاف او برائے خود سرمایۂ نازست و از بہر کردن سخن مدحت
و محمدت او صافش دراز ست المختصر بفضل خالق ہمچون و ہمگون و بمین عون صانع کن
فیکون درین ایام مجستہ فرجام فرخ التیام نضارت انتظام این کلیات دواوین اربع عناصر
حضرت ملک الشعرا امیر خسرو دہلوی علیہ رحمۃ اللہ القوی کہ از اعاظم خلفائے سر حبل اولیاء
کرام سر آمد عرفائے عظام حضرت محبوب الٰہی نظام الدین اولیا زری زریفت قدس اللہ
سرہ العزیز و اعلی اللہ فی فراویس الجنان بودند در مطبع نامی گرامی منشی نولکشور صاحب

سی آئی ای وائسرائے کا پنور صانہ اللہ عن شر الدہور بسیر پرشتی دریا دل امیر باذل سرزمین آرای ابہت واجلال زیب فزائے مسند عز و اقبال ستودہ خصال فرخندہ خوی المجد والمحاسن معلی القاب عالیجناب منشی پراگ نرائن صاحب بہادر گورائے بہادر مابرح بالفتح والسرور مالک بطبع دام اقبالہ و بہ تصحیح عمدۃ المصححین ذی المحامد مولنا محمد حامد علیخان حامد شاہ آبادی مدظلہ باہتمام پنڈت شیام ناتھ منیجر ماہ ستمبر ۱۹۱۶ء بار چہارم زیور انطباع در بر کشید۔

تاریخ طبع از اسوۂ سخنوران مولنا محمد حامد علیخان حامد شاہ آبادی

محافظ عملۂ تصحیح

درین ایام فرخ طبع گردید		کلام خسرو ملک سخن خوب
پئے تاریخ طبعش کلک حامد		رقم کردہ - چہ بہ دیوان مرغوب

۱۳۳۴ھ